

DISPOSITIONUM
EVANGELICARUM

Fasciculus quartus,

exhibitus

à

JOHANNE ADAMO OSIANDRO,
S.S.Th. D. & Prof.

TUBINGÆ,

Impensis JOHANN-GEORGII COTTÆ,
Typis JOHANN-HENRICI REISL.

ANNO M DC LXX.

V I R O

Plurimum Reverendo & Dignissimo

D O M I N O

J O H A N N I
L A U R E N T I O
Schmidlin/

Ecclesiæ Stutgardianæ Pastori, &
Vicinarum Superattendenti Vigilantissimo,

*Amico, Cognato & Fratri in Christo
honoratissimo,*

Nomen Tuum præfigo
præsenti Opusculo, non spe
Congiarii ductus, quod
sordidæ esset mentis, sed Amicitiae
firmandæ Bono. Coaluit in Majori-
bus nostris *Gerlachianus* & *Osiandrinus*
sanguis, & se per plures tubulos late
diffudit, junximus à teneris studia,
atq; per Gradus felices ad Ministerii
divini Dignitatem contendimus, &
quamvis loca nos discreverint, animo
tamen hætenus, qui superior loco-
rum spatiis nunquam divisi egimus.
Hinc profecta à mente manuque
meâ non Supercilio adducto despe-
xisti, aut simulatâ granditate forulis
tuis

tuis voluisti submovere, sed potius animasti hærentem, ut pergerem in cœptis, & DEO vitam viresque largiente, ad umbilicum deducerem, Evangeliorum Dominicalium Ideam, totam messem primitiis submit- tens, nec displicuit panis cœlestis, ut- ut in Cophino vili, Cibus Animæ, utut in fictili Vase, non enim ad mea volo respici, quæ humana & nata ibi ubi Imbecillitas cottidiè mentis nostræ sese denudat, sed ad ea, quæ sunt Spiritus, quæ Scripturæ, quam *Chry- sostomus* thesauro confert, cujus magna abundantia, fonti, cujus larga spiri- tualis Ubertas, Myrothecio *Bernhar- dus*, quod deliciosa promat ad sapo-

rem, solida ad nutrimentum, efficacia ad Medicinam: *Gregorius* Armamentario, ex quo sumamus præcepta, petamus *Exempla*, per quæ contra *Adversarios* nostros inexpugnabiliter armemur. Vim hujus expressit *Hieronymus* in Epistola quadagesima prima ad *Ruffinum* de *Bonoso* Eremita scribens: *Totam circa Insulam fremit insanum mare, et sinuosus montium illisum scopulis aquor reclamation: nullo terra gramine viret, nullus vernans campus densatur umbraculis: abrupta rupes quasi quendam corpore carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus, et totus de Apostolo armatus nunc Deum audit, dum divina relegit, nunc cum DEO loquitur cum Dominum rogat.* Accipe itaque sereno Vultu, quod dextra

Fra-

DEDICATIO.

Fratri porrigit, tuo inferre librorum Ordini, quod constans Amicus dedicat, lege si tantum Tibi otii, quod pectus ingenuum subministrat, & non ex structurâ, quam induxi, sed ex Materia & Argumento, quod Scriptura divina exhibuit faventer æstima.

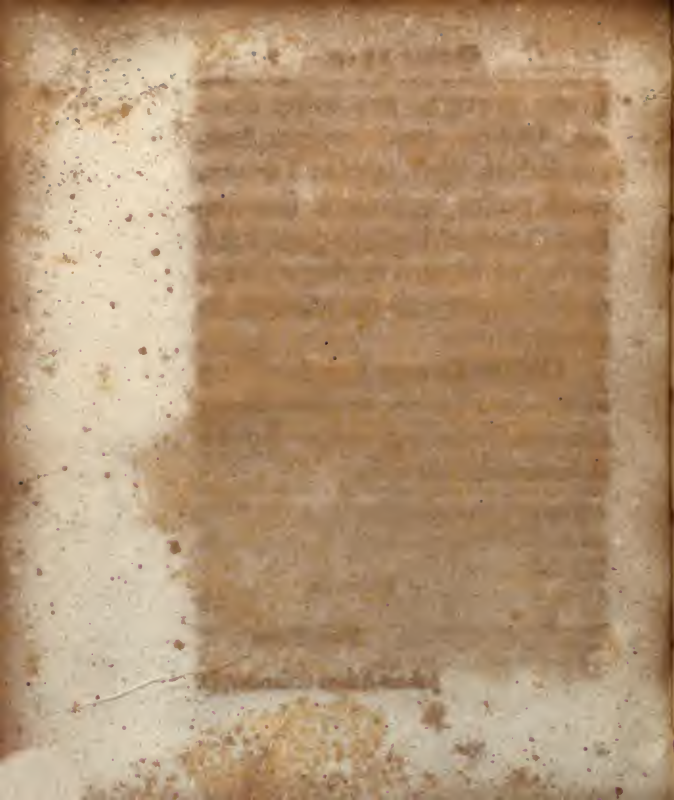
DEUS Te cum Tuis diutissime incolumem servet, ut vivas Bonorum, Ecclesiæ, & illius, qui Te æternum amat & colit.

Exarabam Tubingæ 3. Martii
Anno 1670.

Ita vovet

Tuus Totus

Johan-Adam Osiander, D.

DOMINIC. I. ADVENT.

MATTH. XXI. v. 5.

Εἰπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδὲ, ὁ
βασιλεὺς σου ἐρχεται σοι πρὸς, καὶ
ἐπιθεσὼν καὶ ἐπὶ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν
ὑποζυγίου.

*Dicite filie Sion: Ecce, Rex
tuus venit tibi mansuetus, &
sedens super asinam & pullum,
filium subjugalis.*

Sullus fuit unquam Rex extra populum.
DEI, ex quo singularia Qualitatum & Virtutum
fulsere Lumina, sanè is fuit *Jobus*, oriundus, ut qui-
dam volunt, ex *Bozra*, habitans inter feroces *Idu-*
meos, in Urbe *Astharot Carnaim*, Terræ *Utz*, de
quo *Job. 1. v. 1. & seq.* Reluxit enim ex illo Cor

patiens & mansuetum. Cum enim infortunium infortunio
jungeret manum, atque in Miseriam extremam, statumque pauper-
tatis ex apice dignitatis dejiceretur, patienti animo & æquo corde il-
lud sustinuit & suscepit, dicens *Job. 1. v. 21.* hinc etiam postea in e-
xemplum patientiæ fuit propositus, ut constat ex *Tobia 2. v. 12, 14:*
Reluxit ex illo Cor candidum & justum. Cum enim regiâ gau-
deret dignitate, Sceptrum noluit obliquare, sed dextrè illud exeruit
erga omnes & singulos sibi subditos, ut de se ipso dicere potuerit
Job. 29. vers. 14, 15. hinc etiam sequentibus temporibus laudatus fuit
tanquam justus, & accensus *Noacho* & *Danieli Ezich. 14. v. 14.* Re-
luxit denique ex illo Cor in Auxilia pronum & promptum.
Cum enim DEUS illum eripuisset malis, egregiè restituisset, atque
auxilio suo succurrisset, ipse quoque amicis suis subvenit, medium se
intercessione suâ interpoluit, ut DEUS ad ipsum respiciens, stulti-
tiam dimiserit Amicis suis *Job. 42. v. 8.* hinc *Jacobus* dicit: *Finem Do-*
mini, quo scilicet, saluum reddidit *Jobum* & per ipsum Cognatos suos,

vidisse. *Jacob. 5. v. 11.* Quod quondam refulxit in *Rege Idumaeo Jobo*; Idem ex *Christo* ostendit prælectum Evangelium. Cùm itaque Ecclesia hoc tempore salutifero quærat ex *Esaia cap. 63. v. 1.* & *Zacharias* respondeat; esse illum Regem Sionis, qui pauper, justus & Salvator; hos titulos & Nominum Lumina *ὁ Θεὸς* considerabimus.

EXEGESIS.

Quanquam *Matthæus* unius tantum Epitheti meminerit, *Regi Sionæo* proprii, fecit tamen hoc ob scopum singularem, qui fuit, *Exinanitionem Salvatoris adumbrare*, reliqua autem non exclusit, sed eo ipso, quo adduxit Vaticinium *Zachariæ*, ad illud remisit, in quo & alia adduntur & huic conjunguntur. Vocatur autem *Messias I. à Matthæo sanctissimū*. In textu originario Ebræo talis vox occurrit, quæ notat *pauperem*, qui & amplis facultatibus est destitutus, & unâ illius Animi, ut sciat quomodo affecti sint pauperes, ut quidem talem se exhibuit in ipso hoc ingressu, prævenire studens opinionioni de Regno terreno, dum scil. pedes processit, & dein per exiguum spatium usus est, cùm propriis destitutus fuerit facultatibus, aliunde accepto & petito Animante. *Marc. XI. v. 5. 6. &c.* Talis vox occurrit, quæ notat *humilem*, qui & abjectus est in oculis suis, & lubenter habitat apud illos, qui sunt *Spiritus contriti & cordis humiliati*, ut quidem se talem exhibuit in ipso ingressu suo, dum usus fuit non equo generoso & phalerato ex *Egypto*, quorum usus cæpit tempore *Solomonis*, sed vili & abjectâ asinâ, cujus usus antehac in *Israels* *Jud. 10. v. 4.* Talis vox, quæ notat *mansuetum, patientem & misericordem*, qui mansuetus erga omnes, patiens in omnibus, & misericors afflictis & miseris, ut quidem talem se exhibuit in ipso ingressu suo, dum de monte *Olivet*i procedens, Urbemque aspiciens, ex inuitu fururi interitus largas & amaras profudit lachrymas, ut constat ex *Luce. 19. v. 41.* II. Vocatur à *Zacharia* *Messias*, ad quem *Matthæus* remittit, justus. Si quid est, quod Reges decet, solum Principum exornat, est illud sanè *Justitia*. Hinc *Zacharias* Regem *Messiam* vocat *Justum*, quia nullius Injustitiæ potuit reus agi, si quidem fuerit absque peccato *Es. 53. v. 9.* Quia hoc ipso ingressu ad passionem, mortem, &

re-
lur-

resurrectionem, acquisivit *Justitiam coram DEO valentem*, ut *Paulus* dicat *Rom. 4. v. 24.* Quia denique per prædicationem Evangelii *Justitiam illam manifestavit & applicavit*, ut verè dixerit *Esa. 63. Ego sum, qui Iustitiam docet &c.* III. Vocatur à Propheta *Salvator*; In textu hebræo est talis vox, quæ designat *Salvatum*, quia primum opus fuit tempore passionis, ut ipse eriperetur ex angustia & iudicio, ipse suo brachio se salvaret, & irâ suâ salvaretur, qui dein vi istius Salvationis & victoriæ suos quoq; salvabit, dictus proinde *LXX. Interpretibus eûζωv*, qui servavit & eripuit genus humanum à morte, quæ omnes pervaserat tanquam stipendium peccati *Rom. 6. v. 23.* qui eripuit & servavit totum genus humanum à potestate & imperio *Sathana, Principis huius seculi, qui operatur in filiis incredulitatis. Eph. 2. vers. 2.* qui denique eripuit & servavit totum genus humanum ex faucibus inferni, lacu, in quo non est aqua solatii, *Habitaculo illo igneo*, quod describitur *Esa. 30. v. 33.*

L. D.

Videmus, Quàm admirandum & singularem Regem habeat spiritualis filia Sion, Ecclesia Christiana, imò quodvis cor fidele, in quo per hoc & sequens tempus vitæ suæ gaudeat, exulter atque triumphet. Singularem Regem habet filia Sionis in Christo juxta explicata I. Ex mansuetudinis Descriptione; Fuit enim Messias in diebus carnis suæ *Rex pauper*, qui dixit *Matth. 8. v. 20.* Fuit *Rex humilis*, qui non rapinam arbitratus est esse æqualis DEO, sed servi formam assumpsit. *Philip. 2. v. 6. & 7.* Fuit denique *Rex mansuetus, patiens & misericors*, qui non clamavit *Esa. 42. v. 2. 3. & 4.* Habuit quidem hanc laudem *Achab* à Syris cum cæteris Principibus *Israelis*, quòd fuerit *mansuetus Rex 1. Reg. 20. v. 31.* At quis *Achab* cum omnibus suis antecessoribus ad Regem nostrum, de quo *Mosis* ante aliquot secula dixerat. *Exod. 34. vers. 6. & 7.* Singularem & admirandum Regem habet in Christo filia Sionis II. Ex Justitiæ Attributione; Est enim ille *justus*, qui nullius unquam peccati potuit argui, sanctus & immaculatus *Hebr. 7. v. 26.* Est ille *justus*, qui suis actionibus & pas-

sionibus iustitiam nobis acquisivit, quem Deus proposuit propitiatorium. *Rom. 3. v. 25.* Est ille *iustus*, qui verbo Evangelii iustitiam illam manifestat, applicat & obsignat, dicens *Esa. 45. vers. 22, 23, & 24.* Habet quidem elegans testimonium *Iosus*, à *Ieremia*, iustitia *Ier. 22. vers. 15.* At quis *Iosia* ad nostrum Regem, de quo hic Propheta *cap. 23. v. 5. & 6.* Singularem & admirandum Regem habet denique in Christo filia *Sionis* III. Ex Salvationis Applicatione. Salvat enim populum suum, & liberat vi passionis & mortis à morte, dicens *Iohan. 11. v. 25. & 26.* Salvat populum suum & liberat virtute pugne & sudoris sanguinei à potestate *Sathane*, triumphans de illo. *Coloss. 2. v. 15.* Salvat & liberat populum suum vi descensus victoriosi in infernum ab ipso inferno, dum armaturam exiit, palatium potentis destruit *Luc. 11. v. 21. & 22.* Habet quidem *Othniel* hoc encomium, quod unà cum cæteris tredecim iudicibus super *Juda & Israel* excitatus à DEO salvavit populum è manu hostium *Judic. 2. v. 16.* At quis *Othniel* ad Regem nostrum salvantem, qui jam tempore *Hosea* dixit *cap. 13. v. 14.*

USUS I. DEHORT.

SI tam singularem habet Regem *filia Sionis*, caveamus, ne cum *Judeis* induratis paupertate, humilitate & mansuetudine illius offendamur *Marc. 6. v. 7.* memores illius *Matth. 11. v. 6.* Caveamus, ne cum *Judeis* induratis propriam iustitiam stabilire nitamur *Rom. 9. v. 31.* memores illius *Pauli* ad *Gal. 5. v. 4.* Caveamus denique, ne cum induratis *Judeis* ingrati adversus tot salvationis beneficia, hunc Regem, salvare cupientem, rejiciamus & dicamus ex *Luc. 19. v. 14.* memores illius quod Pater ipsi dixit *Pf. 2. v. 8. & 9.*

USUS II. ADHORT.

SI tam singularem &c. hoc præprimis tempore nostri erit officii, insequi ipsum *ramus oleæ & palma mansuetudinis & patientiæ*, juxta monitum *Matth. 11. v. 29. & 30.* nostri erit officii, prosternere *micam maculatam carnis*, & desiderare iustitiam ex ipso, ut eà vestiti possi-

possimus dicere *Esa. 61. v. 10.* denique nostri erit officii, ut cum populo præcedente & subsequente *grati pistoris & lingua vocem extolamus*, atque dicamus pro salvationis beneficio ex *Psalms. 118. v. 16. & 17.*

USUS III. CONSOL.

SI tam singularem &c. bono sint animo, quorum corda ille pulsatur, qui aperiunt fores, cum quibus cenam hoc tempore celebrat *Apoc. 3. v. 20.* Si *Moses* durum se exhibeat in propositione Legis, Exactione obsequii, ducat in montem *Ebal*, jubeat pronuntiare fulmina maledictionis *Deut. 27. v. 26.* Scimus Christum Regem nostrum, qui descendit de Oliveti monte, factum esse *pauperem propter nos, ut ditaremur 2. Corinth. 8. v. 9.* esse *humilem*, qui attemperatè nobis loquatur *Esa. 50. v. 4.* esse *mansuetum & misericordem*, de quo *Paulus Heb. 4. v. 15.* Si propria conscientia nos urgeat, ostendat peccata, & justitiam sordere dicet nostram *Esa. 64. v. 6.* Scimus, Christum Regem nostrum esse *justum & innocentem, candidum & rubicundum. Cant. 5. v. 10.* Deum fecisse ipsum peccatum; ut nos in ipso fieremus justitia *2. Cor. 5. v. 21.* Esse illum indutum vestimentis ex *Myrrha, Aloe & cassia* conspersis, qui saccum tollat, substitutà veste lætitiæ. *Psalms. 30. v. 12.* Si denique nos angat mors, quæ ducit in terram tenebrarum, Sathanas desideret nos cribrare, infernus aperiat rictum suum. *Esa. 5. v. 14.* Scimus Christum Regem nostrum esse illum, qui nos à morte servet, dicatq; *Job. 14. v. 19.* qui nos servet à potestate *Sathanae* & opera illius destruat *1. Joh. 3. v. 8.* esse illum qui ab inferno servet, & dicat ipse *Apoc. 1. v. 18.* *cui mansueti, justo, Salvanti Lætiæ, honor & gloria,*

AMEN.

DOMINIC. II. ADVENT.

LUC. 21. vers. 26.

Ἀνέλυσαν ἀπὸ φόβου καὶ περ-
δοκίας τὴν ἐπιχειρομένην τῇ δικαίᾳ.

*Arescentibus hominibus pra-
timore & expectatione eorum,
que supervenient universo orbi.*

Ristis fuit Conditio, quæ circumfudit quondam *Belsa-
zerem* Regem *Babylonis* ultimum, dum contremuit to-
to corpore, in animo horrore fuit correptus maximo,
& præsensit instare iudicium divinum, ultimumque si-
bi excidium, de quo *Dan. 5. vers. 8.* Tristis fuit il-
la conditio, quia Rex toto corpore contremuit. Apparât il-
le splendidum convivium, gaudio perfusus insolentiùs sese gerebat,
verùm mediâ in illâ barbaricâ lætitiâ Deus intervenit, atque abrup-
pit, ut vultus concideret, lumbi enerventur, atque pedes labascant, qui-
bus corporis moles sustentabatur, adeoque ut quidam sentiant, re-
gia purpura, quâ indutus, arctius ipsum compressit, omnes vires cor-
poris cum urina defluerunt, atque *renes dolore corrupti fue-
runt ad mortem usque*, prout aliàs loquitur *Assaph. Psalm. 73.
v. 21.* Tristis fuit illa conditio, quia Rex in ære & metu
ingenti, fuit confusus. Hauserat hæcenus spumantes pateras, cu-
rârat adferri vasa sacra, ex Hierosolymis in terram Sinear depor-
tata, laudaveratque sua idola, contempto vero Deo *Israëlis*, qua-
quapropter manus è pariete sese ostentat, videtque ingens prodigi-
um, & proinde evigilat conscientia, metus animum concutit, nescit-
que quo severtat, *conscientiâ enim mordente omne diffusis refugium*
Syr. 14. v. 2. Tristis fuit illa conditio, quia Rex sensit sibi
instare atrox quoddam iudicium. Scripserat DEUS: *Mene Mene
Teckel Upharsin*, explicârât adscitus *Daniel*, utque exposuit ita eventus
respondit, eâdem enim nocte Dominus iudicium suum fuit execu-
tus, ut Rex occisus fuerit, *Babylon* capta *Cyro* per *Euphratem* dedu-
cto, adeoque completum id, quod *Esaias* prædixerat, *cap. 13. v. 19,
20.* Non tam tristis fuit conditio *Belsazaris*; Æquè tristis aut tri-
stior

rior est horum, in quos Mundi finis devenit. Cum itaque Cœlum
 Spectaverimus Metum, in Corde hominis respiciemus *ὁὐθις*.

EXEGESIS.

NON sufficit Servatori nostro in descriptione inclinantis seculi
 testari, homines fore anxios, populos lamentaturos, sed addit
 quoque in Auxefin & dicit: *Extabescantibus hominibus &c.* dicit I.
Extabescantibus; In Græco occurrit *talis vox*, quæ à Latino In-
 terprete reddita *exarescentibus*, h. e. homines arescent, deficient hu-
 midum radicale, *tangam ex astu tabescant*, prout de se loquitur Da-
 vid. *Psalms. 102. v. 5. Talis vox*, quæ à Luthero reddita, *verschmach-*
ten / h. e. homines concident, Spiritus vitales sensim expirabunt,
de deliquio in deliquium ruent, prout de *Egyptiis* loquitur *Esa. cap.*
19. vers. 1. Talis vox, quæ à Syro Interprete reddita *extrudent*
animas, morientur ex angore, atque similes erunt illis, *qui proprias*
sibi manus inferunt, prout loquitur *Jerem. cap. Thren. 2. vers. 12.*
 II. dicit: Præ metu & expectatione. Est hæc phrasis figu-
 rata, atque juxta stylum Sacræ Linguae, ubi verbum verbo appo-
 nitur, quod qualitatem & circumstantiam alterius notat, idem est ac
 si diceretur: *Præ expectatione metuenda*. Expectatio quippe illa uti-
 que *metuenda erit*, quia conscientia *evigilabit*, atque peccata accusa-
 bunt. *Sap. 4. v. 20. Metuenda erit*, quia signum signum comitabi-
 tur, atque ultimæ campanæ sonus in theatro naturæ exaudietur, non
 solum in Elementis horrendis conspectis prodigiis, sed & in æthe-
 re nunc ollæ ardente, nunc virgæ exporrectæ *Jer. 1. v. 12. & 13. Mesmen-*
da erit denique quia deficient & consilium & auxilium, homines perplexi
 erunt, atque cum ad creaturas se convertent, *ille in angustis constituta*
contra ingemiscunt & clamabunt contra Abusum Rom. 8. v. 22. III.
 dicit: Præ expectatione metuenda futurorum in his ter-
 ris; Quod ipso non solum respicit illa præcellura diem ulti-
 mum, sed & illa quæ consequentur & connexa erunt, quodd scil.
 adventurus Antiquus dierum, judicium instituturus atque libros
 aperturus *Dan. 7. v. 9. & seq.* Quod Universi machina contremisceat
 atque Cælum peribit &c. *Esa. 51. v. 6.* quod denique Infernalis

Rogus

Rogus ardebit, impli sententiâ acceptâ, instar straminis & stipulæ erunt. *Mal. 4. v. 1.*

L. D.

Videmus: Quodd, quàm exoptatus fuerit dies primî adventus omnibus, tam horribilis sit futurus dies secundi, præprimis impiis & sceleratis. Terribilis erit ille adventus Christi. I. Ex prævia Virium dejectione. Homines quippe tanquam æstu correpti exarescent, veniet tempus miserix &c. *Job. 30. v. 27. 28. 29. 30.* deliquitum patientur ex deliquio *Psal. 38. vers. 9.* Spiritum expectorabunt, atque mœrore contabescunt, ut putrescant *Zach. 14. vers. 12.* Ut Domino adventante ad *Hierosolymam* evertendam per *Chaldaeos*, homines contabuerunt *Joel. 2. vers. 6.* Ita vel maximè horribilis erit secundus adventus, quia *exarescent, contabescunt & expirabunt homines Esa. 13. v. 7. & 8.* Terribilis erit ille adventus Christi II. Ex pavidæ mentis concussione. *Evigilabis* quippe conscientia atq; apparebit peccatum scriptum *Jer. 17. v. 1.* *Evigilabunt* signa, & monstrum naturæ alterum insequetur, juxta illud *Joel. 2. v. 30. 31.* *Evigilabunt* omnes creaturæ, ad quas impii se volunt recipere, atque armatæ stabunt. *Sap. 5. v. 19. 20, 21, 22, & seq.* Ut Domino adventante ad *Aegyptios* puniendos, illos spectris, feris & serpentibus terruit *Sap. 17. vers. 3. & 9.* Ita vel maximè terribilis erit secundus adventus, quia *conscientia cum signis & anxietate evigilabit*, convertentibus se ad creaturas impiis & dicentibus ex *Apoc. 6. vers. 16. & 17.* Terribilis erit adventus ille III. Ex justâ futuri consecutione. Veniet quippe post hoc judicium illud, in quo Altissimus sedebit mortui resurgent &c. *Apoc. 20. vers. 11. 12. & seq.* Nutabit universum atque Cælum stridebit &c. *2. Petr. 3. vers. 10.* Denique ultima sententia feriet impios, & dicet supremus Judex ex *Matth. 25. vers. 41.* Ut Domino adventante ad *Sodomam* judicium exercuit. Urbes evertit & impenitentes ex igne temporario in ignem æternû præcipitavit *Gen. 19. v. 25.* Ita vel maximè terribilis erit adventus secundus.

Secundus, quia iudicium, Mundi Excidium & finalis Sententia insequetur, Domino veniente cum flamma 2. Theſſal. 1. v. 8.

USUS I. DEHORT.

SI tàm terribilis erit adventus secundus. Oculos aperiant, quicum Epicuræis cor voluptatibus consecrant, dicentes ex *Sap. 3. v. 6, 7, 8, 9.* Veniet quippe tempus, in quo *exarescent, contabescunt & ut folium peribunt Esa. 64. v. 6.* Oculos aperiant, qui cum refractariis ad conscientie pulsum, ex verbo signorum Ostensionem & periculi adumbrationem ad pœnitentiam non moventur, sed dicunt ex *Esa. 28. vers. 10.* Veniet quippe tempus, in quo *conscientia evigilabit atque peccata illos condemnabunt Sap. 17. vers. 10, 11.* Oculos denique aperiant, Empeæ dicentes ex *2. Pet. 3. v. 4.* veniet quippe tempus in quo *sistensur tribunali & audient ex Matth. 7. v. 28.*

USUS II. ADHORT.

SI tàm horribilis erit &c. genuini Christiani inter deliquia improborum Corroborent virtute Verbi, atque dicant ex *Jer. 15. v. 16.* Inter punctiones conscientie sanguine agni sese conspergant, atque illi inhæreant fide, de quo *Ebr. 9. v. 14.* & tandem appropinquantibus futuris circumcincti stent lucernis ardentibus, atque memoriâ volant illud *2. Pet. 3. v. 11. & 12.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tàm terribilis &c. bono sint animo pii atque confidentes seſeſore inter oves ad dextram *Matth. 25. v. 32.* Utut vivamus in temporibus istis, in quibus etiam *piis exarescunt Lumbi &c. Ps. 38. v. 8.* Scimus illum *cujus vires exaruerunt Ps. 22. v. 15, 16.* fulsurum cor talecens, & virtutem in infirmitate perfecturum *2. Cor. 12. v. 9.* Utut vivamus in temporibus istis, in quibus *signum signo succedit atque omnia contremiscunt Jer. 4. v. 24.* Scimus illum, *qui posuit in signum contradictionis Luc. 2. v. 34.* Metum expuncturum, atque utut

simus in signum, nostrum fore præsidium *Psalm. 71. vers. 7.* utre
denique vivamus in istis temporibus in quibus *extremum* judicium
Mundi Ruina & ultima instat sententia adeoq. ultima nunc hora 1. Joh.
2. v. 18. Scimus illum, qui *potestatem* judicandi accepit à Patre, & vir
ille est in quo *Orbis* judicabitur *Act. 17. v. 31.* dixisse in diebus præ-
dicationis suæ *Joh. 5. v. 24.* AMEN.

DOMINIC. III. ADVENT.

MATTH. 11. v. 4. & 5.

Καὶ ὁπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοῖς· Πορεύθητε ἀπαγγέλλαι τὸ
εὐαγγέλιον πανταχοῦ· καὶ ἀκούετε καὶ βλέπετε. Τυφλοὶ
ὡραβλέπουσιν, καὶ χωλοὶ περιπα-
τοῦσι, λεπτοὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ
ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτω-
χοὶ ἐπαγγελίζονται.

*Respondens Jesus dixit il-
lis: Ite, & renunciate Johan-
ni ea quæ audistis & videtis.*
Cæci visum recipiunt, & claudis
ambulant, leprosi mundantur,
*& surdi audiunt, mortui exci-
tantur, & pauperes lætum acci-
piunt Evangelii nuncium.*

Ure meritoquæ latatus quondam fuit *Tobias* adventan-
te filio & angelo comite, cæpit enim reviviscere *Spiri-
tus* ipsius, oculorum usus redire & tandem manibus
pedibusque moveri, ut constat ex *Tob. 11. v. 10, 11. &*
seq. Jure latatus est *Tobias* senior. Advenit enim filius, &
morsum refecit. Erat ille tempore *Salmanassar* ductus in capivitatem,
& præ vivebat sub idololatriæ, senium obrepserat illi & cum illo
infirmas & vicinia mortis quæ illud comitantur, at filio redeunte
redit in præcordia Virtus, ex mœnore respirat & quasi reviviscit,
planè ut *Jacobus* famâ curribus adventantibus confirmatâ *Gen. 45. v.*
vers. 26. & 28. Jure latatus est senior *Tobias*. Advenit enim
filius & cæco collyrium paravit. Erat *Tobias* ex casu quodam cæcus
redditus excremento hirundinis dejecto, in oculos ipsius, verum
cūm

cum filius rediret & applicaret ostensum divinitus remedium, cœpit albugo ex oculis egredi, quasi membrana ovi, statimque visum recepit, in laudes Dei sese effundens, nec ulterius conquereus ut quondam in discessu filii, dicens *cap. 5. vers. 15.* Jure lætatus denique fuit senior Tobias, advenit enim filius & sedentem emovit. Erat hæc tunc fœderis annosus senex, & si ambulabat, impingebat nunc hæc nunc illâ parte corporis in parietes & vel hanc in vel illâ partem domus, verum cum adventaret filius, non solum subsiliit & confectum surrexit, verum etiâ porrò per tempus vitæ reliquum dextrè potuit incedere & ambulare, planè ut *Samuel*, qui ambulabat per partes terræ sanctæ & *Saulem* obvium osculatus fuit *1. Sam. 9 v. 1.* Non tantam causam habuit lætandi senior *Tobias* adventante filio; Majorem habuit Synagoga Judaica, morti vicina, adventante filio Dei ad officium suum propheticum, inò maximam lætitiz causam habet Ecclesia Christiana hoc tempore, cui ob oculos pingitur adventans Magnus fœderis Angelus, qui miraculis inclytum sese exhibuit, & verum Messiam se esse demonstravit, juxta verba prælecta, de quo *ov. 19.*

EXEGESIS.

Nolebat *Salvator noster* querentibus *Johannis* respondere dire-
ctè discipulis, partim ob præsentiam *Pharisaorum*, qui omnia in sequiorem partem rapiebant, partim ob ipsos missos discipulos, qui adhuc infirmi, pluris æstimantes Magistrum suum *Johannem*, quàm ipsum *Christum*, partim propter se ipsum, ne videretur propriis laudibus Ebuccinator, & audire cogeretur, quod ingesserunt quidam *Joh. 8. v. 13.* Quapropter indirectè respondet, dicendo: *Ite & renunciate Johanni, quæ audistis & vidistis, cæci vident, claudi ambulant &c.* Ubi I. observ. quod dicitur: *Ite & renunciate Johannea*, quæ audistis & videtis; Quibus verbis remittit & ablegat hos discipulos ad Magistrum *Johannem*, tanquam probè & sufficienter jam informatum, de eo, ad quem missi erant, utpote operante opera Patris, ad quæ ipse provocat *Joh. 10. vers. 37. & 38.* Ex visis illos convincit & instruit, viderant enim *Christum* tùm temporis ægros

B 3.

curan-

curantem, qui variis laborabant morbis, ut constat ex *Luc. 7. vers. 21.* Et tandem jubet renunciare, quia juxta quosdam, quod de resurrectione mortuorum dicitur in sequentibus, non viderant ipsi discipuli *Johannis*, sed recenter factum audiverant, & sancte ante hanc suscitaverat de mortuis filiam *Archisynagogi*, de quo *Matth. 9. v. 25. & 26.* II. Pergit ad enumerationem specierum Salvator noster & dicit: Cæci vident, h. e. qui fuerunt cæci jam vident, vel ut quidam exponunt, visu donantur, facultatem & usum Luminis recipiunt, eo ipso quippe tempore & horâ hoc etiam miraculum patrabat; Visum autem dedit in diebus carnis suæ diversimodè vel verbo suo omnipotente, prout talem cæcum videntem reddidit *Luc. 18.* Dicendo: *esto vident* v. 42. Vel *oculos ex luto effigando, inferendo & Lumen illis infundendo*, ut quidem ita cæcum ex nativitate curavit *Iob. 9. v. 6.* Vel denique *Diabolum pellendo & visum restituendo*, prout curavit illum oblectum cæcum, de quo *Matth. 12. v. 22.* III. Dicit: *Claudi ambulant*; In Græco habetur vox *ἑσταθῆναι*, quæ vox usurpatur de decumbente, qui & potuit surgere, & dextrè iterum ambulare, *Luc. 5. v. 23, 24. & 25.* Quæ vox usurpatur de agro pedibus, qui potuit circum ambulare de loco in locum, juxta votum suum *Iob. 5. v. 8. & 9.* Quæ denique vox usu patur de claudo illo, qui ad verbum *Petri* non solum surrexit sed & ambulavit, imo sublevisit *Act. 3. v. 8, 7, 8, & 9.* Et hoc est quod de *Messia* prædixit *Esaias*, ad quod vaticinium remittit *Christus* hic *cap. 35. vers. 4, 5, & 6.*

L. D.

Videmus; Quòd sicut in diebus carnis suæ *Christus* ostendit sese verum Messiam per miracula, ita adhuc dum Spiritualiter se talem demonstret in sua Ecclesia; Verum & beneficum Messiam ostendit sese *Christus* spiritualiter ægros. I. Curando. Facit enim adhuc dum opera Patris, ut dicere possit ex *Iob. 5. v. 17.* Subvenit ægris, ut dici possit de ipso ex *Matth. 8. v. 17.* Suscitavit mortuos spiritualiter tales, juxta illud *Pauli Eph. 2. v. 1, 4, 5, & 6.* *Elias* quidem etiam suscitavit mortuum filium *vidua Sareptana*, ut ex hoc opere agnoverit illa, illum esse

esse Prophetam Domini 1. *Reg. 17. v. 22, 23, & 24.* At longè illustrius agit *Salvator noster*, Spiritualiter ægros curat, & mortuos vivificat, ut ex operibus agnosci possit ille *Propheta magnus*, de quo *Deus 18. v. 15.* Verū & beneficium Messiam ostendit sese *Christus* II. Spiritualiter cæcis visum donando; Præfert enim faciem verbi, de qua *David Psalm. 119. v. 105.* Effigiat oculos & Lumen fidei, de quibus *Paulus Ephes. 1. v. 18.* Introducit lucem pellentem tenebras Diaboli & vitæ vitiosæ, atque intimat illud *Matth. 5. v. 16.* *Elisa* quidem etiam *Syros duces in Samariam* ab *abogorâ* liberavit 2. *Reg. 6. v. 20.* At *Christus* spiritualiter cæcos luce verbi, fidei & renovationis dignatur, ut agnoscant ipsum esse magnum illud Lumen, quod in tenebris lucet, de quo prædictum *Esa. 9. v. 2.* Verum & beneficium Messiam ostendit sese *Christus* tandem III. Spiritualiter claudos animando. Facit enim potentiâ suâ ut surgant de lecto peccati, & virtute desuper datâ incedant atque dicant ex *Psalm. 71. v. 16.* Facit, ut etc. & ambulent de loco in locum, de templo in templum atque dicant ex *Pf. 122. v. 1. & 2.* Facit denique, ut saliant instar cervorum & currant in viis Dominicis atque dicant ex *Psalm. 119. v. 32.* *David* quidem claudo *Mephiboseto* porrexit manum dextram, eumque e-rexit, atque hoc ipso se demonstravit Regem misericordem 2. *Sam. 9. v. 6, 7. & 8.* At longè illustrius *Salvator noster* subvenit claudis defatigatis, atque ostendit hoc ipso sese esse misericordissimum illum Regem *N. T.* de quo *Mich. cap. 4. v. 6. & 7.*

USUS I. DEHORT.

SI tam verum & beneficium Messiam sese ostendit *Christus* adhuc-
 dum hodie miraculis in Ecclesia patrat. Peccant gravissi-
 mē, qui in ægritudine conscientie ad alium sese conferunt Medi-
 cum, similes *Assapho* de quo 2. *Paralip. 16. v. 12.* De talibus enim
 omnibus dici potest, quod *Isaias* dixit de amicis suis *Job. 13. vers. 4.*
 Peccant gravissimē, qui non agnoscunt cæcitatem naturalem,
 similes *Episcopo Ecclesie Laodicensis*, de quo *Apocal. 3. v. 17.* Talibus
 dici potest, quod *Christus* dixit *Pharisæis* ex *Iob. 9. v. 41.* Peccant
 denique gravissimē, qui etiam post datam desuper virtutem rela-

buntur & claudicant in utramque partem, imò pedibus suis pergunt ad exitum, de quibus *Rom. 3. v. 16. & 17.* Talibus meritò dicitur cum *Elia ex 1. Reg. 18. v. 21.*

USUS II. ADHORT.

SI *Christus* adhucdum se demonstrat verum Messiam ex miraculis Sin Ecclesiâ patratis, primùm omnium nos, qui ex morte & morbo spirituali sumus resuscitati, pro tanto eidem gratias decenter dicamus beneficio, ad Exemplum *Hükia* è morbo & morte erepto, qui dixit *Esa. 38. v. 17. & 18.* Luce verbi & fide donati, in ipsum respiciamus fidei oculo, atque ipsius virtutem deprædicemus, similes cæco illi *Iob. 9. v. 30, 31, 32, & 33.* Tandem cælesti virtute animati ambulemus in viis dominicis, similes illi claudo *Lysrensi Aëtor. 14. v. 10.*

USUS III. CONSOL.

SI *Christus* adhucdum se demonstrat verum Messiam ex miraculis patratis, bono sint animo, qui omnē fiduciam ponunt in hunc Messiam atque cum *Davide* dicant ex *Pf 72. v. 18. & 19.* Si nos urgeat agri-
sundo spiritualis peccatorum & pœnarum subsequentium, ut dicendum sit ex *Esa. 1. v. 5. & 6.* Scimus, *Christum* esse Medicum qui adhucdum miraculosè curat in Ecclesiâ, & dicit *Matth. 9. vers. 11.* Ut possimus lætanter dicere ex *Pf. 113. v. 1, 2. & 3.* Si urgeat cecitas spiri-
tualis, & ignorantia rerum divinarum, ut agnoscendum de naturali statu nostro illud, *Eph. 4. v. 18.* Scimus *Christum* esse Lucem illam, quæ adhucdum miraculosè illuminat, de qua *Iob. 1. vers. 9.* Ut possimus gloriari & dicere ex *Psal. 56. vers. 14.* Si urgeat denique nos mens dubia & pes in utrumque nutans, ut conquerendum cum *Asapho* ex *Psal. 73. v. 2.* Scimus, *Christum* esse Orientem illum ex alto, qui miraculosè pedes nostros animat, quique dirigit illos in viam pacis *Luc. 1. v. 78.* ut possimus læti dicere ex *Habacuc. 4. vers. 18. & 19.* AMEN.

DOMINIC. IV. ADVENT.

JOH. I. vs. 23.

Εφη: Εγὼ φωνὴ βοῶντος ὅτι
 τῷ ἔρημῳ, Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
 καθὼς ἔπενε Ἡσαίας ὁ Προφήτης.

*Ait: Ego vox clamantis in de-
 serto, Dirigite viam Domini,
 sicut dixit Esaias Propheta.*

I Vir fuit singularis & admiratione dignus, sanè is fuit
Elias Thesbites ex Regione *Gilead*: potenter enim præ-
 dicavit, vocationem divinam contra *Baalim* validè asse-
 ruit, & singulari vivendi genere *Carmelum* sibi in Habi-
 taculum legit, de quo 1. Reg. 17. & seq. *Capitibus*. Admiratione
 dignus fuit hic *Elias*; Potenter enim prædicavit Verbum, seve-
 rum sese exhibuit impio *Achabo*, dicens: *Ipsum esse, qui cum Domo*
patria sui Israel turbet, atque unâ Discipulos suos tempore illo ca-
 lamitoso in *Gilgal, Bethel & Jericho* solatiis perfudit & erexit, ut etiam
 de ipso dicat *Syrach. cap. 48. v. 1.* Admiratione dignus fuit
 hic *Elias*. Officium enim & Vocationem suam divinam sufficien-
 ter aperuit & demonstravit. Adduxerat *Diabolus* è *Sidone Baabias*
 in Theatrum Ecclesiæ *Israelitica*, illis itaque sese opposuit *Elias* o-
 stendens *DEUM Israelis* esse verum *DEUM*, seque illius os & Mi-
 nistrum, hinc dixit 1. Reg. 18. v. 36. Ad quod Votum Spiritus in
 igne descendit, contestatus fuit & omnia absumpsit, ut populus in
 faciem procubens, professus sit, *DEUM Israelis* esse verum *DEUM*
versiculo 38. 39. Admiratione denique dignus fuit hic *E-*
lias. Egredietur enim extra *Samaritaniam* Metropolim pinguium fastidiens de-
 sertum *Paran* petiit, maximè autem habitavit in monte *Carmel*, &
 proximus receptioni ex hac vitâ per 17. Milliaria processit ad *Jor-*
danem & per illum transiens raptus est in Cœlum, ut *Syracides* dicat
cap. 48. vers. 9. Insignis & admiratione dignus VIR est ille, cujus
 Typus *Elias*, qui in præsentî Evangelio de se testatur: *Ego sum vox*
Clamantis in deserto. De quo *ὁντις*.

EXE.

EXEGESIS.

NON sufficit Legatis *Hierosolymitanis*, quòd oblatum Honorem *Christi*, miraculorum Patratoris *Elia* & magni Prophetæ à sese removerit *Iohannes*, sed quia novum genus prædicandi, baptizandi & vivendi in ipso observârant, quapropter urgent, ut dicat: *Quis sis v. 22.* *Iohannes* itaque apertè ad propositam Quæstionem respondet: *Ego sum vox Clamantis in deserto.* Vocat se *I. Vocem*. Quæ post longum altumque Prophetarum silentium, Oraculum tenue, quòd *Bash Col* sive filiam vocis dicebant, quod exiliter quandoque in *Templo* secundo fuit auditum, erumpat, clamet, prædicet. Et quidem se vocat talem vocem, *qua diserte loquatur, suscitet, tempusque opportunum indicet*, prout quidem clamavit *Matth. 3. v. 2.* Vocat se talem vocem, *qua severè & rigorosè peccatorum ulcus denudet, iniquitates ostendas*, prout quidem ita allocutus fuit populum & Phariseos *Luc. 3. v. 7.* Vocat se talem vocem, *qua afflictos erexit, solatia addidit contritis, agnum DEI ostendit peccata tollentem mundi, & Sponsum animæ*, prout quidem testatus hoc fuit *Iohan. 3. v. 29.* II. Vocat se: *Vocem Clamantis.* In Græco habetur βοῶντο, quod quidam per hebraismum reddiderunt *vox clamans*, quidam respiciendo ad officium *Iohannis*, reddiderunt *etne Silmm elnes Predigeres*, denique quidam reddiderunt *vocem DEI Clamantis* de cælo per hunc Ministrum, quæ sententia cum conformis sit versioni Chaldaica, *LXX Interpretibus & Aquila*, nec non placuerit *Patribus Ecclesiæ*, præprimis *Epiphanio & Ambrosio*, præ cæteris amplectimur. Verè enim *Iohannes* fuit *vox Patris cælestis*, qui cum suscitavit in utero, vocavit & officium illius sibi appropriavit, ut dicere potuerit: *hunc Dominum misisse Iohan. 1. v. 33.* Verè fuit *vox Filii æterni*, quæ prælusit verbo hypostatico, & stitit ipsum ut Angelum, quem ipse *Messias* coram se præmitrendum promisit *Malach. 3. v. 1.* Verè fuit *vox Spiritus S.*, qui ipsum implevit, direxit, ut incesserit in *Spiritu & Virtute Elia* & converterit corda patrum ad filios &c. *Luc. 1. vers. 17.* Denique III. vocat se: *Vocem Clamantis in deserto*, Quo ipso indicare vult, se esse singularem quendam reformatorem Ecclesiæ, alium stu-

diis & moribus à *Phariseis & Scribis Hierosolymitanis*, atque deferre honorem Majestatis in secundo templo Messie adventanti, cui viam tantum pareret & semitas disponat; Per desertum autem intelligit desertum *Judee*, quod quamvis fuerit habitatum, & suos aluerit incolas, saluosus tamen, laxosus & paulò horridior locus fuit, comparatus ad amœna vallium & camporum proxima, hinc *montana Regio* dicitur *Luc. 1. v. 39.* intelligit illud desertum, ex quo sensim promovit ad *Jordanem*, fluvium illum celeberrimum, ubi baptizavit *Matthai 3. vers. 5. & 6.* illud desertum, ex quo se convertit *Bethabaram* versus, locum munitum, & ita dictum à traiectione, quasi dicas *Ultrajectum* sive *Breche*, domus transitus, *eln Haus des Durchgangs*, quia populus numerosè ibi se colligebat, & viatores transnavigabant, imò juxta quosdam hoc ipso in loco populus quondam *Israeliticus* vadum transivit, & terram *Canaan* occupavit, erectis lapidibus, de quo *Ios. 4. v. 5, 6, & 7.*

L. D.

Videmus, Quà ratione & modo adhucdum fidelis Minister Ecclesie possit per certos characteres se demonstrare illis, qui fundamentum officii commissi ab ipso requirunt. Nam I. fidelis Minister Ecclesie est ad Exemplum *Johannis*, Vox Sonora. Est talis Minister vox significans, *quid sis agendum, quid non*, & sonum edit intelligibilem, spirituum charismatum studiosus, quæ faciunt ad ædificationem Ecclesie *1. Corinth. 14. v. 9. & 12.* Est vox severa & pene-trans, *qua legis fulmina vibrat insecuros*, inclamat & elevat vocem *Esa. 58. v. 1.* Est vox suavis & jucunda, *qua Evangelica solatia fundit & applicat* contritis corde, remittens ad Sponsum animarum, qui dicit *Hos. 2. v. 19 & 20.* Ut vox in *Paradyso* post lapsum clarè resonuit & dixit: *Adam ubi es?* conscientiam peccaminosam pulsavit fulmine maledictionis, insimul tamen promissionem addidit Evangelicam de semine contrituro caput serpentis *Gen. 3. vers. 9. & seq.* Ita fidelis Minister talis vox est, quæ clarè exponit sensu, Legem proponit & Evangelium contritis applicat, atque se exhibet ut talem, qui dividat, qui distribuât Verbum dextre, Legem impiis, Evangelium

P. IV.

C

renatis,

renatis, lac infirmis, solidiores cibos firmis exhibens *1. Cor. 3. v. 2.* Est fidelis Minister II. ad exemplum *Iohannis* Vox divina. Vox *Patris caelestis*, qui ipsum vocavit, separavit & officium sibi appropriavit, dicens ex *Esa. 41. v. 27* Est vox *Filii DEI*, ad quem unice respicit & collimat, tanquam Verbum Patris, quod erat in initio, per quod omnia facta. quod in plenitudine temporis caro factum, & habitavit inter nos *Ioh. 1. v. 1, 2, 3, 14.* Est vox *Spiritus S.* ab eodem excitata, ab eodem repletus, qui mysteria proponit sermone & genere dicendi spirituali *1. Cor. 2. v. 13.* Ut vox illa, quae vocavit Moysen, praefiguravit liberationem Messianam & virtute induit ex alto, fuit vox *DEI Abrahami, Isaaci, & Iacobi* in rubo *Exod. 3. v. 15.* Ita fidelis Minister non est vox proprii cordis, sed *DEI unius in essentia & trini in persona*, qui certus quoque esse potest illius promissionis *Christi* ad *Apostolos* factae *Matth. 10. v. 20.* Denique III fidelis Minister ad exemplum *Iohannis* est Vox publica. Talis vox quae resonat in deserto huius mundi, atque pulsat corda saxea, tamdiu donec Deus introducat cor carneum *Ezech. 36. v. 16.* Est talis vox, quae resonat ad *Iordanem Baptismi*, quae docet & baptizat in nomine Patris, Filii & *Spiritus S.* ad mandatum *Christi Matth. 28. v. 29.* Est talis vox, quae resonat in *Bethabara Ecclesiae militantis*, transeuntis ad triumphantem, loco illo, ubi auditur vox laudis &c. *Psal. 26. v. 7.* Ut vox illa, quibus *DEUS* voluit se ostendere *DEUM* vivere in, resonuit in termino deserti, propè *Iordanem*, eo tempore, quo populus debebat transire *Ios. 3. v. 7, 8, 9. & 10.* Ita fidelis Minister *Ecclesiae* vox est resonans in deserto huius seculi, ad *Iordanem baptismi*, in *Bethabara Ecclesiae*, & quod *Christus* ipsi domi patrum suorum dicit privatim, id explicat in seculo *Matth. 10. v. 27.*

USUS I. DEHORT.

SI fidelis Minister est clara, divina & publica vox, non imitatores *Iohannis* sunt illi Ministri, qui non unum sed multi sunt, de quibus conqueritur *Esa. 56. v. 10* Non imitatores *Iohannis* sunt illi Ministri, qui proprii cordis voce, non *DEI* & suae fidentia proponunt, aut visionibus aedificantur, de quibus conqueritur *Ieremias cap. 23. vers. 21.*

non

non imitatores Johannis sunt illi Ministri, qui non publice prædicant, sed hereses recte subintroducunt, de quibus conqueritur Paulus 2. Timoth. 3. v. 6.

USUS II. ADHORT.

SI fidelis Minister &c. Omnes & singuli auditores, cum adhuc dum voces clarè Legem & Evangelium proponant, aures & corda accommodent, instar illius terræ bonæ Luc. 8. v. 15. Omnes & singuli auditores, cum adhuc voces divinæ clament & DEUS per suos loquatur, Verbum ipsum debet venerentur, & tanquam Verbum DEI excipiant 1. Thim. 2. v. 13. Denique omnes & singuli auditores, cum voces Ministrorum etiam in deserto adhuc resonent, corda saxosa & lapidea, & vitam deserto comparem emendent, dicant cum populo, publicanis & militibus, & audiant ex Luc. 3 vers. 10, 11, 12, 13 & 14. nec non Matth. 3 v. 8.

USUS III. CONSOL.

SI fidelis Minister &c. bono sint animo, qui hæc iudicia in semetipsis deprehendunt, & officium suum debite exequuntur, juxta præscriptum Pauli 2 Tim. 4. v. 5. Utut etiam Grandes illos quandoque persequantur, Herodias non quiescat, donec vox Johannis supplicium subeat Matth. 14. vers. 10. Sciunt tamen, ut Johannis vox fuit in ipsa morte Sonora, testificans de veritate doctrinæ, & post mortem clamavit vindictam super Herodem, qui relegatus fuit à Cesare Cæsare, Lugdunum Gallie, post mortem autem à DEO adjudicatus inferno, in & ipsum vocem in & post mortem ore sonoram, atque doctrinam cum animabus sub altari ex Apoc. 6 v. 10. Utut Pharisæi fidelis Ministri vocem non divinam sed humanam & diabolicam dicant, ut Johannis Matth. 11. v. 8. Sciunt tamen fidelis Ministri, ut Sacro Sancta Trinitas comprobavit ministerium Iohanneum singulari Oratione, ita illam comprobatur, quod talis Minister causæ sit DEI Esa. 49. v. 4. ut dicere possit Jer. 20. v. 11. Utut denique paupertas & inopia premit fidem Ministerium, non Hirculymis ipsi in palatium, sed in deserto tugurium eidem sit extruendum,

& vivere cogatur ex melle agresti & locustis cum Johanne *Matth. 3. v. 4.* Sciunt tamen fideles Ministri, ut *Johannes* post obitum translatus est in terram viventium, & voluptate tanquam torrente inebriatus, obtinuitque æternum elogium, quod non instar arundinis in deserto passus sit se circumagi, ita illos è deserto seculi venturos ad terram benedictam, de qua *2. Pet. 3. v. 13.* ad fontes solationum, de quo *Apoc. 7. v. 17.* atque æternum elogium adepturos columnæ & hic & ibi immortæ juxta promissionem *Apoc. 3. v. 12.* AMEN.

IN FESTO NATIVITATIS,
LUC. II. 21. 6.

Εγεννηθη ὁ υἱος τῆς Μαρίας αὐτῆς ἐν ἑβραῖς αἱ ἡμέραι αὐτῆς
καὶ ἦσαν πληροὶ αἱ ἡμέραι αὐτῆς.

*Accidit autem cum essent ibi,
completi sunt dies parienti.*

Non fuit divino Consilio & Voluntate factum est, ut, cum Patriarcha *Jacobus* pergeret jussu divino *Ephratam* versus, tempus venerit, ut *Rachel* pepererit filium dextra *Benjaminum*, de quo *Gen. 35. v. 16.* Determinavit quippe Deus in hac Nativitate *Benjamini* Locum, qui fuit *Ephrata*. Maverat divino nutu Patriarcha ex *Luzā*, quæ propter sen-
sum pergit versus *Ephratam*, fructiferam Regionem, & tractum illum *Torris Adar*, ubi beta pascua pro ovibus, cumque vicinus esset *Bethlehemo*, parit *Rachel*, quod postea disertius ipse *Jacobus* *Gen. 28. v. 15.* & ejus filius exposuit *Gen. 48. v. 7.* Determinavit Deus in hac Nativitate *Benjamini* Tempus, quod affine erat illi, quo *Cananei* & *Pharæsi* dominabantur, & ille peregrinus quasi erat inter illos, quo Timor Domini irruit super eos, ne eundem persequeremur, sed pacifice posset ad suos reverti, juxta promissionem divinam *Gen. 28. v. 15.* Determinavit denique DEUS in hac Nativitate *Benjamin* Matrem, quæ *Rachel*. Erat illa juxta nomen *Ovícula* vel *Jacobi*, quæ edebat ex pane illius, quæ bibebat ex poculo illius, & in sinu e-

jus conquiescebat, erat decora facie, dilecta præ *Lea* & cæteris, tantum amata & æstimata, ut etiam per quatuordecim annos illius gratia servierit, & annos præ Affectu æstinaret dies, *Gen. 29. vers. 20.* Ut DEUS in Nativitate *Beniamini* quondam determinavit *circumstantias*; Ita vel maxime hoc fecit in Nativitate *Filii illius dextra*, quem totus Orbis Christianus veneratur. Ut itaque Basin fidei nostræ ostendamus, verba *Luce* pauca quidem sed ponderosa *ὅν* *Θα* expendemus.

EXEGESIS.

Quam luculenter divina providentia sese exerverit in Nativitate *Christi* Salvatoris nostri, non tantum per totum Evangelium *Luce* exponit, sed vel maxime in verbis hisce docet, dicens: *Cumque essent ibi &c.* Ostendit enim I. Locum Nativitatis, dicendo; *cum essent ibidem.* Non in *Via*, ut quidam veterum senserunt, nec in suburbio, ut quidam ex *Pontificiis* opinantur, sed ibi *Bechlechem* scilicet de quo Oppido paulò ante, quod suum erat in Tribu *Juda*, præstantissima omnium, Campo plano & longo, quod ad Hierunchum usque, rosis fecundum, sese extendebat, & *Bechlechem* *Juda* ad differentiam illius, quod in Terra *Sebulon*, dicebatur *Iud. 19. v. 1.* quod aliàs dicebatur *Ephrata*, ob fertilitatem, quamvis enim Desertum *Ziph* non fuerit longè dissitum, ipsa tamen Regio abundabat variis plantarum & Arborum Generibus, fructibus dulcissimis & suavissimis, & propterea etiam alibi simpliciter dicta fuit *Ephrata* *1. Sam. 1. v. 1.* quod in Monte eminuit, petrosoque solo tunc superstructum, unde despectus in agros circumjacentes, qui tempore messis frumento abundabant, unde etiam *Bechlechem* hæc urbecula dicta fuit, quasi dicas horreum *Judea*, domus panis, in quam verè qualrabat illud *Denter. 2. v. 9.* Ostendit II. Tempus, quando scilicet natus fuit Salvator noster; Cum scilicet jam 9. menses essent à conceptione completi, computante *Augustino*, ducenti & 76 dies essent celsi, & instabat tempus pariendi, quod incidebat in tempus ablatae regni dignitatis, *Augusto* describente Orbem, & proin etiam *Judeam* sibi subjectam, agnoscantibus & fatentibus hoc ipsum ipsi *Judæis* *Iob. 19. v. 15.* quod incidebat in illud tempus, quo ingentes illæ *cædes*

& sanguinis profusiones cessabant, *Jani* templum claudebatur, & pace indulgta securè quilibet ambulabat ad civitatem suam, Angelis denunciantibus terras passim quiescere *Zach. 6. v. 8. quod incidebas* in illud tempus, quod brumale, dierum contractiorum & noctis erat, apparente proinde gloriâ Domini, & illuminante pastores, prope turrin *Ader* greges suos pascentes, de quo *Mich. 4. v. 8.* 111, ostendit Perionam, quæ peperit; Fuit autem illa *Maria*, cujus paulò ante mentionem fecerat, quæ cum *Iosepho* per 20. millia germanica ascendit & ambulavit ex *Nazareth*, quam ibidem noluit relinquere vir integer ille, quæ quidem ex genere fœminino, sed benedicta inter mulieres, & circa conceptionem ita compellata ab Angelo *Luc. 1. v. 28* quæ virgo casta corpore & animo, quæque verè dicere potuit: *sepe virum non cognovisse*; præfigurata per portam illi templi *Ezechieliani cap. 44. v. 1. & 2.* illa, quæ, ut ex antecedente conflat, desponsata Viro, & ut plerique volunt, jam domum ducta ab eodem juxta mandatura Angeli *Matth. 1. v. 20.*

L. D.

Videmus, Quòd Salvator noster, cujus natalem celebrat hodie Ecclesia, sit verus & genuinus Messias in V. T. prædictus, promissus & designatus. Verus Messias est Salvator noster I. Ex Loci designatione. Natus quippe est in Loco amœno & campestri, ut intelligeretur illum esse *florem in campo Saron, rosam in valle Cant. 2. v. 1.* natus est in loco fructibus fœcundo, ut intelligeretur illum esse *virum Zemar, de quo Zach. 6. v. 12.* natus est denique in loco ferili, & abundante *aprica*, ut intelligeretur, illum esse *panem vite*, in quem quadret illud *Psalm. 72. v. 16.* Ut OBED Avus Davidi natus quondam fuit in *Bethlehem*, congratulantibus antea amicis *Ruth 4. v. 17. & 11.* ita Christus hirculus de trunco *Isai* natus est in *Bethlehem*. & hinc ipso demonstravit se *verum Messiam*, complexitque varicinium illud *Matth. 5. v. 16.* Verus est Messias II. Salvator noster: Ex temporis notatione. Venit enim in mundum tempore *cræntis regiminis in Iudæa populo*, atque ita se demonstravit esse *Schilo.* de quo *Gen. 49. v. 10.* venit

nit in hunc mundum tempore *pacis & publicæ tranquillitatis*, ut demonstraret se esse *Principem pacis*, qui facturus, ut gladii vertantur in vomeres &c. *Mich. 4. v. 3. & 4.* venit in hunc mundum tempore *brumæ & noctis*, ut demonstraret se esse *Lucem in tenebris illam*, de quâ *Esa. cap. 9. v. 2.* Ut quondam *Simson* natus fuit illo tempore, quo *Philistæi* premebant *Israelitas*, pacem quantum potuit suis reddidit, & a luce *filium Solis* fuit denominatus *Jud. 13. v. 3. & seq.* Ita *Christus* venit in plenitudine temporis, demonstravit se hoc ipso *verum Messiam*, atque implevit quod Deus prædixit per *Malachiam cap. 4. v. 2.* Verus denique est *Messias* noster *Salvator III.* Ex Matris consideratione. Natus enim est ex *Maria*, benedicta mulierum, ut indicaret se esse *semen illud benedictum*, contemns caput serpentis *Gen. 3. v. 8.* natus est ex virgine pura & casta, ut indicaret se esse *admirabilem filium*, de quo *Esa. 7. vers. 14.* natus denique est ex desponsata viro, ut indicaret se esse *Sponsum Ecclesiæ suæ*, illum qui dicit *Hos. 2. vers. 19. & 20.* Ut *Isaac* fuit natus non juxta cursum naturæ, sed juxta promissionem divinam, lacticiâ inducitur toti domui *Abrahamitica Gen. 21. v. 1. 2. & 3.* Ita quoque *Salvator* noster natus est non naturali modo, sed supernaturaliter, atque demonstravit ita se *verum Messiam*, complevitque illud, quod Deus prædixit per *Jeremiam cap. 31. v. 22.*

USUS I. DEHORT.

SI verus est *Messias* noster *Salvator* juxta prædictiones V. T. **S**Caveamus, ne à *Bethlehem* Spirituali Ecclesiæ nos convertamus ad *Bethaven* Idolatricam, solliciti de violis cum civibus *Samarie Hos. 10. vers. 5.* ne sic Dominus immitat, si fibulis amamus, famem spiritualem, de qua *Am. 1. 8. vers. 11.* Caveamus ne hoc tempus gratiosum securè & somnolenter transmittamus, neque quod ad pacem nostram sic attendamus cum civibus *Hierosolymitanis Luc. 19. vers. 41.* Ne cum speramus *Lucem*, oboriantur nobis tenebræ, juxta illud *Esa. 59. v. 9.* Caveamus denique ne impuris cogitationibus, verbis & operibus hunc patifimæ virginis filium abigamus & cor nostrum habitaculum impurorum spirituum faciamus cum *Babels Apoc. 18. v. 2.* Ne hic sponsus

libellum repudii nobis mittat, atque illud, quod quondam *Israelitiæ* & Ecclesiæ, dicat *Ezech. 16. v. 42. & 43.*

USUS II. ADHORT.

SI verus est Messias &c. omnes & singuli desideremus de Fonte vitæ haurire sub porta *Bethlehem* cum *Davide 2. Sam. 23. v. 15.* omnes & singuli circa hoc tempus gratiosum surgamus, & lucem illam admittamus cum Gentilissimo ex *Esa. 60. vers. 1, 2, & 3.* omnes denique hunc purissimæ Virginis filium puro, casto & fiduciali corde recipiamus, brachiis Spiritualibus complectamur, atque cum *Sulamitide* dicamus ex *Cant. 7. v. 10.*

USUS III. CONSOL.

SI Christus est verus Messias &c. bono sint animo, qui ab ipso dicuntur *Christiani*, in quibus adhucdum hodiè nascitur & effigiatur, ut Paulus loquitur ad *Gal. 4. v. 19.* Si contingat, ut unus atq; alter etiam inopia pressus eat ad *Bethlehem*, templum sacrum, eique dicendum sit ex *Ruth. 1. v. 21.* Novit tamen Salvatorem suum natum esse *Bethlehemi*, ut omnem defectum expleat, & si in temporalibus unum & alterum deficiat, suppleturum illud esse in spiritualibus, fore cibum animæ, & panem illum, de quo ipse *Joh. cap. 6. v. 47, 48, 49, 50.* Si contingat aliquos esse, qui gratiofo hoc tempore & læto festivitatis die sentiant tenebras calamitatum & afflictionum, ut ipsis dicendum sit ex *Tob. 5. v. 13.* Sciunt Christum Salvatorem natum esse tempore noctis, ut in nocte calamitatum ex hac luce lætitiæ solatia capiant, atque dicant confidenter ex *Micb. 7. v. 8.* Si contingat denique, ut doleamus propter impuram natiuitatem nostram ex matre nostra, agnoscamus nos omnes esse impuros cum iustitia nostra *Esa. 64. v. 6.* Scimus Christum Salvatorem nostrum natum esse sine peccato ex Virgine pura, ut impuritatem nostram tolleret & sese nobis desponsaret, venisse & contexitisse nos, atque dixisse nobis in sanguine & tabo respergis; *Vivito, vivito Ezech. 16. v. 8. & 6. scilicet.* hic in regno gratiæ, & tandem æternùm vivito in regno gloriæ, AMEN.

DOMI,

DOMINIC. POST NATIVITATIS

LUC. II. v. 35.

Καί σὺ ὅ ἐν τῇ τῶν ψυχῶν διελεύ-
σεται ῥομφαία ὅπως αὐτὸν σκοπεῖ.
Φθῶσι οἱ πολλοὶ καὶ διὸν θαλο-
γμοί.

*Quin & tuam ipsius ani-
mam penetrabit gladius, ut re-
tegantur ex multis cordibus co-
gitationes.*

T insigne Specimen sapientiae edidit *Salomon*, sedens in regio solo, circa initia Regiminis sui, ita quoque luculentum affectus materni testimonium prodidit foemina eundem accedens, viscera quippe commovit materna mandatum Regis jubentis, ut divideretur filius vivus, ex quo apparuit veritas haecenus occultata 1. *Reg. 3. vers. 25, 26, & 27.* Luculentum materni affectus testimonium exhibuit haec foemina. Dum scilicet commota fuit intus; Viscera quippe ejus ceperunt affectu urgeri, cor maternum exarsit, omnes vires & gutta sanguinis ceperunt ex agitari, haec quippe est natura affectus insui, ut mater non possit oblivisci filii sui, teste ipso Deo *Esai. 49. v. 15.* Luculentum affectus materni testimonium exhibuit haec foemina. Dum vidit filium morti vicinum; Deceverat quippe Rex Sapientissimus, ut infans vivus in duas partes divideretur, allatus erat jam gladius in hunc usum, fulgurabat Ensis & proximum videbatur, ut praeter lacte materno imbibendo, sanguinem in utero haustum funderet filius gladio divilus, triste Spectaculum matri futurum expirans infans in brachiis illius, vel coram illa, ut tragici tales actus alii describuntur *Thoren. 2. v. 12.* Luculentum denique affectus materni testimonium exhibuit haec foemina. Dum hoc ipso ostendit se veram esse matrem; Non tantum enim ipsa viscera exarserunt, sed etiam ore profludit, quae ad veritatem faciebant, praetereaque populi praesentis animus totus denudatus; Quidam enim ex illo, teste *Josepho*, putabant *Solomonis* hoc iudicium esse puerile, donec re ipsa intellexerunt, divini-

P. IV.

D

tus

tus ipsi datam esse sapientiam; Quidam autem admirati sunt susceptum negotium, omnes autem timuerunt Regem, postea videntes Sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium, juxta illud *Prov. 16. v. 10.* Quod quondam circa hanc fœminam accidit; Idem ferè eventurum prædicit *Simeon Maria* in præsentì Dominicali Evangelio, de quò τὸν Θεόν.

EXEGESIS.

Postquam fatum *Salvatoris nostri* annosus Senex exposuit, jam ad *Mariam* se convertit, & quid ad illam dimanaturum sit quoque exponit, dicens: *Et sua ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordis cogitationes;* in quibus verbis I. observandum. Quid *Simeon* denunciaret *Mariæ*. Dicit autem *pertransibit suam animam gladius*. Per gladium hic non intelligit gladium dubitationis in fide, ut *Origenes* voluit, neque gladium Spiritus hinc prophetiæ, quasi revelanda essent secreta scripturæ singulariter huic fœminæ, ut sentit *Eucherius Lugdunensis*, sed intelligitur gladius aliquis pungens animam, desumptâ similitudine à gladio, quo alias solemus vulnerare & percutere aliquem, prout hunc in usum adhibere voluit gladium *Beleam Num. 22. v. 29.* In græco habetur vox *μυχαία*, quæ notat *Spiculum*, cujus usus fuit apud *Thracas*, quod ex utraque parte fuit acutum, quæ vox occurrit usurpata de filio DEI *Apoc. 1. v. 16.* quidam Interpretes reddiderunt *hastam* vel *lanceam*, quæ vibratur in aliquem, & perforat totum, similitudine sumpta aliis ab hasta missili, quo olim instrumento bellico non solum Reges extra *Judaam*, *Romulus* scilicet, qui *Quirinus* cognominatus est ab hasta, ususuerunt, sed etiam inter *Israeliticos Reges* in castris & prælio ut de *Saule* constat ex *1. Sam. 26. vers. 7.* II. observ. est Quando hoc obventurum *Mariæ* denunciatur, nempe ut ex antecedentibus constat: cum vel maxime Christus futurus erat signum contradietionis. Quod ut quidem accisit illi per omnem vitam, tamen tempore passionis hoc ipsum luculenter apparuit, cum scilicet gladius *beelzebub* in ipsum fuit directus, juxta illud *Zach. 13. v. 7.* cum *ap-
culta*

cula lingue maledicentis in ipsum fuerunt vibrata, ut de hoc ipso con-
queritur ex *Psalm. 22. vers. 7, 8, & 9.* cum lancea à milite fuit arce-
pta, latus demortui petiit & perfossit, ut exierit aqua & sanguis,
teste *Iohanne, cap. 19 vers. 34.* III. observ. Quid subsecuti-
rum dicat Simeon, dicit autem: *Fore ut multorum cogitatio-
nes revellentur.* Non enim tantum ita revelatus fuit affectus cordis
materni sincerus, sed & iudaica Synagogæ illum aspernantis, imò
Jude perfidia, qui magistrum tradidit *Matth. 26. vers. 16.*
Lapsus Petri miserabilis, qui ter abnegavit *Christum*, juxta prædi-
ctionem Salvatoris *Luc. 22. v. 34.* discipulorum denique cæterorum
in constantia & fuga, de qua ipse *Christus Job. 16. v. 32.*

L. D.

Videmus, Quàm acerba sit Crux & calamitas etiam
piis in hoc seculo. Acerba est Crux piis in hoc seculo

I. Ex penetrationis profunditate. Penetrat enim ad ani-
mam usque *gladius doloris*, ut ingemiscant pii & dicant ex *Thren. 1.*
vers. 12. & 13. penetrat ad animam usque *speculum mæroris*, ut in-
gemiscant pii & dicant ex *Psalm. 42. v. 10. & 11.* Penetrat ad ani-
mam usque *hasta angoris*, ut pii dicant ex *Esa. 38. v. 17.* Ut quon-
dam, cum volebat filium occidere *Dominus* in via, *Zipora* gladius
quidam cor percussit & penetravit *Exod. 4. vers. 24, 25, & 26.* Ita
quoque si gladius calamitatum evaginatur, penetrat dolor, mæror &
angor ipsam animam, ut dicatur ex *Ezech. 21. v. 10. & 11.* Acerba
est crux piis in hoc seculo II. Ex Objecti qualitate. Contin-
git enim sæpius, *Christum* in suo corpore mystico adhucdum pati
gladium persecutionis, ut censeatur membra Ecclesiæ tanquam oves
mactationis *Psalm. 44. vers. 23.* Contingit ut quandoque *Christus*
etiam sustinere cogatur adhucdum *Spicula calumnia* in suis mem-
bris, ut impii linguas suas exacuant & emittant tela *Psalm. 64. v.*
4, & 5. Contingit ut etiam corpus *Christi* mysticum lancea peti-
atur, vulneretur, ut dicendum sit ex *Psalm. 79. v. 1. 2. & 3.* Ut quon-
dam ex occasione liliorum in terra aliena mortuorum conquesta fu-
it *Naemi*, & *Moriam* se sticit suis *Ruth. 1. v. 20. & 21.* Ita quoque ex

occasione corporis mystici patientis, cujus nos membra, contingit ut *Crux sit acerba*, atque illud obveniat quod legitur *Thren. 1. v. 2.* Acerba denique est crux piis in hoc seculo III. Ex revelationis veritate. Tū temporis enim deprehenditur sapius, illum, qui hactenus suaviter nobiscum fuit conversatus, esse *proditerem & hypocritam*, de quo dicendum ex *Psalm. 41. v. 10.* Patet illum, cui tanquam Petra nos confidimus, esse *lapsus proximum*, quem sternat ventus adversitatis *Matth. 14. v. 30.* Patet illos, qui hactenus nobis semper adhererunt, *diffugere & dilabi*, ut dicendum ex *Ps. 38. v. 12.* Ut quondam merente *Hannā*, & lachrymas fundente, apparuit & sinistrum & dextrum iudicium, malè judicante *Elia 1. Sam. 1. vers. 14.* Ita quoque tempore calamitatum crux acerba est, *apparente perfidia, instabilitate & vanitate multorum*, qui deprehenduntur tales, quales *Iobus* describit *cap. 16. v. 2.*

USUS I. DEHORT.

SI crux acerba est piis in hoc seculo ex dictis causis. Caveamus, ne si gladius doloris, mœroris & angoris animam penetret, desperemus & succumbamus, dicentes ex *Job. 3. v. 11, 12, & 13.* Caveamus, ne si in corpore mystico Christi deprehendamus *calamitatum multiplicationem*, scandalizemur, dicentes ex *Malach. 3. v. 14. & 15.* Caveamus denique, ne si deficiant tempore calamitatum amici, fratres & cognati nos ipsi quoque deficiamus, dicentes ex *Jerem. 44. v. 17, & 18.*

USUS II. ADHORT.

SI crux acerba est piis in hoc seculo ex dictis causis, Videamus, ut gladium transierim dextrè excipiamus, atque dicamus ex *Ps. 119. v. 71.* Videamus, ut christianè compatiatur corpori mystico calamitatum obruto, ad monitum *Pauli 1. Cor. 12. v. 26, & 27.* Videamus denique ut *discedentibus amicis* tempore calamitatum,

constantes nos maneamus, atque illud *Christi* observemus *Matth.*
24. v. 13.

USUS III. CONSOLAT.

Si crux acerba est piis in hoc seculo, bono sint animo, quos crux quoque tangit & angit, quique desiderant per arctam viam contendere ad regnum cœlorum *Matth.* 7. v. 14. Si etiam gladius doloris, mororis & angoris nos feriat, ut *Mariam*, penetret ad intima usque, ut dicendum ex *Psal.* 57. v. 5. Scimus, ut *Maria*, sustinenti gladium, decreta fuit corona gloriæ, ita nobis quoque dictum esse ex *Apoc.* 2. v. 10. Si contingat *Christum* in suis membris & corpore mystico male trahi, ut dicendum de illis ex *Hebr.* 11. v. 37. & 38. Scimus, ut ipse *Christus* post passionem & mortem suam resurrexit gloriôsè, & cœlum intravit, ita nobis dictum esse *2. Tim.* 2. v. 11, 12, 13. Si denique contingat etiam amicos dilabi, & conquerendum etiam Paulo alicui ex *2. Timoth.* 4. v. 10. Scimus, ut non tantum aliquorum inconstancia fuit manifestata tempore mortis & passionis Dominicæ, sed etiam *Johannis* sub cruce stantis constantia, ita DEUM conservaturum nobis aliquem *Johannem*, qui fidelem sese exhibeat, & tandem amicis omnibus dilabentibus in morte aperturum nobis cor suum, & verificaturum

illud *Apoc.* 3. vers. 12.

AMEN.

IN FESTO CIRCUMCISIONIS,
LUC. II. vers. 21.

Καὶ ὅτε ἰσχυρόθησαν ἡμέραι ἐκείναι
ἔπεμψεν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλή-
θη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθῆν
ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου τοῦ ἐκ τῆς συλλήψεως
αὐτῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

*Et postquam consummati sunt
dies octo ut circumcideretur
puer, vocatum est nomen ejus
Jesús, quod vocatum erat ab
Angelo prius quàm in utero con-
ciperetur.*

Magni æstimatum fuit quondam Nomen *Simsonis* Prin-
cipis, Judicis & Herois in *Israel*, cui hoc fuit tributum
in circumcissione, augustum significatione, & coronatum
præviâ Angeli apparitione, ut constat ex *Jud. 13. v. 3,*
4. & seq. Magni æstimatum fuit hoc nomen in *Israel*;
Præfuit enim illud vitæ hujus Principis, expensum probè fuit à
Manoah, nobili Viro tribus *Danitica*, & uxore illius; tandemque
impositum fuit illi in corona præsentium amicorum & cognatorum
tempore circumcissionis, quo in fedus receptum fuit cum DEO,
juxta mandatum *Gen. 17. v. 12. & seq.* Magni æstimatum fuit
hoc nomen in *Israel*; Designabat enim *Virum Solarem*, ex quo
lux & salus *Israel*, quique populum suum liberare crepit ex manu
Philistæorum; Voto obstrictum DEO, qui singulari genere vestimenti
utebatur, istiusmodi hominibus consueto, de quo Doctores diversi
diversa sentiunt. *Nasiræum* ex utero matris, cujus caput debebat
esse immune à novacula, comam alere prolixam, in signum onerosi
voti, juxta mandatum *Num. 6. v. 5.* Magni denique æstima-
tum fuit hoc nomen in *Israel*; Occasionem enim illi præbuit
Angeli apparitio, qui primum se stitit uxori, dein etiam marito, hoc
ipsum desideranti, quique semetipsum dixit mirabilem, & hoc ipso
indicavit, se Angelum esse increatum, Angelum altioris ordinis, cui
& sacrificium fuit oblatum, juxta mandatum *Lev. 6. v. 9. & seq.* Non
tanti æstimatum fuit nomen *Simsonis* quondam in *Israel*, Magni æ-

stima-

stimari debet hoc nomen, quod diem hunc signat, & in Evangelio præfecto exhibetur, de quo οὐρανός.

EXEGESIS.

SI quondam Patriarcha *Jacobus*, appetente aurorâ, quæsit de nomine luctantis per noctem *Gen. 32. v. 29.* Multo magis nos decebit, tanquam Jacobitas spirituales, querere, orto die primi Anni, de nomine illius, qui in præterito nos duxit, rexit & providentiâ suâ servavit, de quo *Job 10. v. 12.* Responsionem autem directam, claram & solidam, ad utile & necessarium hoc ζήτημα, subministrat nobis *Lucas*, dicendo: *Nemen circumcisi vocatum esse JESU, quod ita vocatum ab Angelo priusquam conciperetur in utero.* In quibus observandum I. Tempus: Quando hoc Nomen fuerit nunciatum, nempe juxta nostrum Evangelistam, priusquam Infans in utero conciperetur, antequam Maria assensum proderet, dicendo: *Ece ancilla Domini &c. Luc. 1. v. 38.* non autem suffecit hoc, verum repetitum fuit hoc Nomen tum temporis, cum jam Filius DEI dapsionfasset sibi personaliter nostram carnem & sanguinem, & Maria deprehensa fuisset gravida, Angelo illud intimante Iosepho, qui cogitabar illam relinquere *Matth. 1. v. 20. & 21.* tandem publicè fuit impositum in præsentia aliquot è genere, profapia & familia Davidica amicorum in circumcissione sanguinolenta, planè ut præcursori hoc ipso tempore *Iohanni* Nomen suum datum fuit, *Luc. 1. v. 60.* II. Observandum est: Ipsum Nomen. Est autem illud Hebraicæ Linguæ & Originis, notatque *Salvatorem*, etnen *Erlöser*/ etnen *Hellandi*/ etnen *Seeligmacher*/ & pronunciatur in linguâ græcâ & latinâ: *Jesus*; Coincidit verd cum nomine quod gessit Princeps populi Israelitici *Josua*, qui introduxit palabundos in Terram promissam *Canaan*, debellatis hostibus, de quo *Ios. 14. v. 1.* Coincidit illud cum nomine *Pontificis* reductis è Babylonica captivitate, qui vixit sordidatis vestibus fuerit indutus, tamen iussu DEI exutus est illis, acceptâ splendidâ & Turâ mundâ, de quo *Zach. 3. v. 5.* quod denique coincidit cum nomine *Syriacis*, Doctoris illius Hierosolymitani, qui παπάς & dictus Antiquitati, omnis generis virtutum regulas & docu-

documenta præscripsit, atque illa tanquam Thesaurum Argenti voluit acceptari, & servari tanquam ingentem acervum auri *cap. 51. v. 36.* III. Observandum est Persona, quæ jussu DEI hoc nomen manifestavit, fuit autem, juxta *Lucam* nostrum, aliquis *Angelus*, Spiritus creatus bonus, ex numero stellarum matutinarum & filiorum DEI, in creatione DEI jubilantium, de quibus *Iob. 38. v. 7.* fuit *Archangelus* quidam, qui singularem prærogativam præ ceteris habuit inferioris Ordinis, & Princeps cujusdam Exercitus, qui- que apparuit etiam in campo, propè Turrim Eder, pastoribus tempore nativitatis *Christi*, & multitudini excubiarum angelicarum militæ celestis contradistinguitur ibidem *Luc. 2. v. 9. & 13.* Fuit denique *Archangelus Gabriel*, qui quondam apparuit *Danieli*, cumque edocuit de numero 70 Hebdomadum, nomenque suum accepit à virtute DEI, robore Numinis, tanquam unus ex illis fortibus, qui mandatum Domini exequantur *Psalms. 109. v. 20.*

L. D.

Videmus, Quàm urgens nobis sit causa cum *Davide* hoc ipso die ingeminare, cantare & dicere: *Domine quàm admirabile Nomen tuum!* ex *Psalms 8. v. 2.* Admirandum est Nomen Salvatoris nostri ex dictis I. Quia est Nomen iteratò nunciatum. Nunciatum illud fuit ante conceptionem, ut indicaretur, etiam illud attingere Patres V. T. juxta illud *Pauli Hebr. 13. v. 8.* Repetitum id fuit post carnis & sanguinis nostræ assumptionem, ut indicaretur, Filium DEI nostrum factum esse consanguineum, qui nos dicat fratres, & participet de sanguine & carne nostrâ *Hebr. 2. v. 11. & 14.* Impositum est denique in circumcissione sanguine torrentia, ut indicaretur, illum esse sponsores nostrum, qui non corruptibilibus auro & argento, sed pretioso suo sanguine libeârît, *1. Pet. 1. v. 18. & 19.* Majestatem Nomen quondam fuit quidem Nomen *Cores*, præconiatum scilicet à Propheta *Ez. 44. v. 28.* At quid illud ad Nos, quod hominem diem signat Salvatoris nostri, de quo *Petrus Act. 12. v. 42.* Admirandum est Nomen Salvatoris nostri ex dictis II. Quia est Nomen typicè adumbratum, compendium

omni-

omnium beneficiorum, designat enim *Principem vice*, qui suos introduxit in requiem, in triumphum ductis hostibus *Coloss. 2. v. 15.* Designat *Pontificem N. T.* qui vestes sordidas peccati induit, & depositis coronatus est gloriâ & honore, ingressus Sancta Sanctorum *Hebr. 9. v. 11. & 12.* Designat denique *Doflorem à DEO missum*, cujus Verbum pretiosius auro, quique Propheta ille magnus *Deut. 18. v. 15.* Majestate quidem & fragrantia salubri plenum fuit nomen *Iosias*, de quo *Syrach. 49. vers. 1. & 2.* At quid illud ad nomen, quod diem hunc signat, Salvatoris nostri, de quo *Paulus ad Philip. 2. v. 9, 10, & 11.* Admirandum est nomen denique Salvatoris nostri ex dictis III. Quia est Nomen angelicè manifestatum. Manifestavit illud *Angelus*, ut ostenderet, præsentem esse Angelum fœderis, hæcenus desideratum *Mal. 3. v. 1.* Manifestavit illud *Archangelus*, ut ostenderet præsentem esse Principem Angelorum, primogenitum omnis creaturæ ad *Coloss. 1. v. 15 & 16.* Manifestavit illud *Archangelus Gabriel*, ut ostenderet, præsentem esse Virtutem DEI Hypostaticam, quæ obumbravit *Mariam*, ut natus ex illa Filius DEI fuerit *Luc. 1. vers. 35.* Majestate quidem plenum fuit Nomen *Isaac*, quod ad præviam apparitionem Angelorum occasione risus fuit impositum *Genes. 21. v. 3.* At quid illud ad Nomen, quod diem hunc signat, Salvatoris nostri, qui Majestatico præ Angelis coronatus est nomine, de quo author Epistolæ ad *Hebræos cap. 1. v. 4.*

USUS I, DE HORT.

SI tam urgens causa nobis est, Nomen, quod diem hunc signat, hoc & reliquis diebus concelebrandi, peccant graviter, qui, ut ut Nomen Salvatoris pretioso sanguine fuerit obsecratum, illud tamen aspernantur, offerendo non nisi cæcum, claudum & quod ne hominibus quidem placet *Malach. 1. v. 6, 7, & 8.* Peccant, qui ut ut nomen hoc compendio comprehendat omne genus beneficiorum præfiguratum olim, illud tamen maleficiis & peccatis profanant, dum pauperes opprimunt &c. *Amos 2. vers. 7.* Peccant, qui ut ut hoc nomen angelicè sit manifestatum, illud tamen dehonestant, assumen-

P. IV.

E

do no-

do nomen Diaboli & mali Spiritus, dum præferunt nomina Baalim,
& illa effluunt præ nomine Sponsi animarum, *Hof. 2. v. 17.*

USUS II. ADHORT.

SI tamürgens nobis causa est, Nomen, quod diem hunc signat &c.
Spiritu omnium hoc nomen *de h. t. e. venremur*, juxta ipsorum
Davidis Psalm. 29. v. 1, & 2. Nomen hoc insuper, tanquam salutis
& beneficiorum compendium, per veram fidem cordi nostro appro-
priemus & applicemus dicentes cum Petro ex *Act. 4. v. 12.* Veni-
que hoc nomen angelicè manifestatum, *angelicâ submissione & obsequio*
colamus, prosequamur, atque huic Angelo, in quo nomen Domini,
obtemperemus *Exod. 23. v. 20, 21, & 22.*

USUS III. CONSOL.

SI tamürgens nobis causa &c. bono sint animo, penes quos hic
SDEUS notus, ut in Juda, hoc nomen celebre, ut in Israël, illius
sedes, ut in Sion & Salem *Psal. 76. v. 2. & 3.* Si nomen nos ha-
beamus impurorum, & conquerendum cum Davide ex *Psal. 51.*
v. 7. Nomen illud ante conceptionem nuntiatur nos solari potest,
quia notat illum, qui salvum facit populum suum à peccatis *Matth.*
1. v. 21. Si nomen nos habeamus desertorum tempore calamitatum,
& ingemiscendum cum Sione nobis ex *Esa. 49. v. 14.* Nomen hoc,
quod compendium dicit omnium beneficiorum, nos solari potest, ut
certificemur de novo nomine etiam nobis imponendo, coronam
in manu Domini, Sponsæ nostræ Salvatoris, propter visitatæ civitatis
Esa. 62. v. 2, 3, 4, & 12. Si denique irruentibus telis ignitis Sa-
næ nomen habeamus ex lege damnatorum, & conquerendum ex
Th. en. 1. v. 19. Nomen hoc angelicè manifestatum nos solari potest,
ut confidenter dicamus ex *Rom. 10. v. 10.* Finio, & hoc ipsum nomen,
qui finit Vetterem annum & inchoat Novum, primum omnium
gratias ago de votis huic Salvatori nostro, animam meam in laudes il-
lius effundam; Quod tanquam sanguine circumfusione torquentis Salva-
tor in præterito anno omnes remiserit iniquitates nostras, & san-

rit omnes infirmitates *Psalm. 103. v. 3.* Quòd, tanquam *Josua* caelestis, tristibus & afflictis subveniret, saccum exuerit meroris & lætitiâ circumceinzerit *Psalm. 30. vers. 12. & 13.* Quòd denique, tanquam *Princeps exercitus Angelici*, mandaverit Angelis suis de nobis, ut nos custodiverint in omnibus viis nostris &c. *Psalm. 91. v. 11, & 12.* Verùm quia non sufficit gratias agere pro præteritis, sed & *solenne est* Christianis addere vota pro futuris, quapropter precor in Nomine Salvatoris nostri omnibus & singulis *felicem, benedictum, & pacificum annum*; Faxit *Jesus* Salvator mundi, ut & *sint senes* in Hierosolymâ nostrâ baculo nirentes, & pueri atque puellæ ludentes in plateis *Zach. 8. v. 4. & 5.* Ut possimus gloriari nos esse de carne & ossibus illius, & audire nobis, ut fratribus, dictum: *Tu es meus populus, & ut sororibus, es in gratia Hof. 2. v. 1.* ut denique sanguis fusus in circumcissione & passione nos porro emundet ab omni peccato, & sistat Reges & Sacerdotes DEO *Apoc. 1. v. 5, 6.* Faxit *Jesus* Salvator mundi, ut *Magnus Pastor Wirtembergicus*, cum præsentibus duobus Surculis Illustrissimis & tota domo Inçlyta semper gaudeat Spiritu Sapientiz, consilii & roboris, ut subditi obsequia illi deferant, quemadmodum *Josue* Principi totus *Israel Jos. 1. v. 16.* Faxit ut *Sacerdotes hujus Ministerii Ecclesiastici* ædificent templum Domini jugiter, sentiant affluxum gratiæ de cælo, & audiant illud olim dictum feliciter, feliciter *Zach. 4. v. 7.* ut confluant ad illos copiosè offerentes vasculis laborum auditores, quemadmodum in agrum *Josue* *Bechsemita* confluerunt ad arcam DEO sacrificantes *1. Sam. 6. v. 14.* Faxit denique ut *Syracides nostre Academiz* abundant sapientiâ, ut *Tigris* in vere exundans, ut quemadmodum filii Synagogarum *Hierosolymitanarum* dependerunt ab ore hujus Doctoris, ita nostra *Academica* juvenus quoque auget, obtenperet & crescat, instar rosarum, odorem suavitatis edens, floreatque ut lilia *Syrach. 40. vers. 17, & 8.* Faxit denique *Jesus* Salvator Mundi, ut *Angelus Domini* castra metetur per hunc & plures annos circa unius cujusque domum & eripiat *Psalm. 34. v. 8.* Ut *Princeps exercitus angelici* custodiat introitum & exitum nostrum, & circumfundat nos *Mahabaim* coambulantibus *Gen. 32. vers. 1, & 2.* Ut denique *sexaginta fortis lectulum Solomonis*, Ecclesiam *Wirtembergicam*, circum stent armati consibus

& parati adversus hostes *Cant. 3. v. 7, & 8.* Summatim fac Salvator Mundi ut *latentur*, quotquot in Te confidunt, ut *eternum laudent* quos defendis, ut *hlares sint* in te, qui nomen tuum diligunt, Tu enim Domine benedixisti iustis, & coronas illos gratiâ & clypeo *Pf. 5. v. 12, & 13.* AMEN.

DOMINIC. I. POST CIRCUMCIS.
MATTH. II. vs. 13.

Ἄναχωρησάντων ἡ αὐτῶ, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φανίσται κατὰ ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων· Ἐγερθεὶς ὠρῶ λαβεῖ τὸ παιδίον ἔτι τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεύγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἵσθι ἐκκῆτως αὐτῷ ἕως οἵ τω σοί, μέχρι ᾧ Ἡρώδης ζητήσῃ τὸ παιδίον, ὃ δὲ σκοπέται αὐτό.

Digressus autem illis, ecce Angelus Domini apparet in somnis Ioseph, dicens: Surge & assume puerum ac matrem illius, & fuge in Egyptum: & esto illic donec dixerero tibi. Futurum est enim, ut Herodes querat puerum ad perdendum eum.

Miseranda fors fuit quondam *Jothami Filii Gedon*, *Abimelech* enim Rex *Sichemitarum* eundem fuit persecutus & occidere voluit, ut fugerit propterea in Urbem *Beram* *Iud. 9. v. 7 & seq. usque ad v. 21.* Miseranda fors fuit *Jothami*; *Abimelechus* enim, qui ex concubina sive uxore secundaria ortus, cui nomen erat *Drumia*, teste *Iosepho*, fasces Imperii arripuit, & favore *Sichemitarum* in Principem fuit electus, & procul dubio nomen obtinuit hoc ex materna ambitione, quæ filium in spem Regni educarat, & illud desulabat, quod *Gedon* rejecit, dicendo. *Jud. 8. v. 23.* Miseranda fors fuit hujus *Jothami*; Erat enim Princeps juventutis, nec quicquam mollius fuerat adversus *Abimelechum*, animi generosi, & dignus hoc honore præ illo, fugere tamen coactus fuit, cum e monte *Garizim* sermonem habuisset ad *Sichemitis*, & contere sese in oppidum *Bera*, ubi

abi latuit inter amicos, ne etiam furor Regis ipsum corripere, & flamma ex hoc *Rhanno* consumeret hunc tenerum furculum ex Vin-
demia *Aveser Judic. 8. v. 2.* Miseranda denique fuit hæc
sors Jothami; Erat enim intentus in necem illius *Abimelebus*, &
procul dubio eundem trucidasset, si in manus illius incidisset, ut 70
fratres interemit super lapidem sive altare, ab *Abimelecho Baal Be-
rith*, Idolo gentili, aicatum & eo in loco ædificatum, quo antea *Ge-
deon* aram *Baalis* destruxerat, de quo *Jud. 6. v. 25, 26, & 27.* Par
sors huic Jothamicæ fuit Salvatoris nostri, juxta prædictum Evange-
lium, quam *ov* *Θη* spectabimus.

EXEGESIS.

POSTquam Angelus Domini apparuisset *Josapho* in somnio, mo-
nuisset de fuga capienda, & monstrasset locum, quod recedendam,
retulit quoque causam cur discedendum, & dixit: *Futurum est enim,*
ut Herodes quarat puerulum ad eum perdendum. In quibus verbis o-
stendit I. Illum, qui intentus in necem & excidium;
Dicit autem illum esse *Herodem*, qui *Herodes Ascalonita* dictus est
ab Urbe *Ascalon*, genere autem *Idumæum*, pater enim ejus *Antipa-
ter* ex illa gente ducebat Originem, quæ quondam *Israhelitis* fuit ad-
versa, & negavit transitum *Num. 20. vers. 17* qui externâ quidem
professione *Judeus*, in rei tamen veritate profanus, qui etiam lud-
dæ quinquennialibus, quos in Gratiam *Cæsaris* introduxit, *Judeus*
offendit, tanquam contemptor Legum patriarum & rituum, &
cum gentilibus conspirans, profanus ut Caput sui generis *Hebr. 12.*
vers. 16. erat denique Rex *Judeæ*, per favorem *Romanorum* tantæ
dignitatis admissus, quem & magnificerunt & stabiliverunt in Re-
gno *Antonius & Augustus*, Sceptro a *Jesu* relicto, de quo *Gen. 49.*
vers. 10. II. ostendit Illum, cui mors intentata fuerat;
Vocat autem ipsum *Juerum*, & intelligit illum, qui paulo ante natus
erat in *Bethlehem* sine omni pompâ & apparatu, & sepultus in pre-
sepi *Luc. 2. v. 7.* Illum, qui tanquam infans nihil molis tanti civi-
tatis Principes *Tetræ*, Reges ditiorum, & Spiritali Regno pro-
movendo destinatus erat, ut ipsi testatus fuit, *Jeb. 18. v. 36.* Illum

denique, qui natus erat in hunc finem, ut pacem toti *Israel* pararet, juxta vaticinium *Esaia 11. v. 6, 7, & 8.* Ill. ostendit *Scopum*, Cur hic *Herodes* quærat hunc puerum; Nempe ut occidat, exterminet, perdat & exscindat, audiverat enim, ex *Bethlehem* venturum Ducem populi *Israelitici*, juxta vaticinium *Micb. 5. v. 2.* noverat Judæos afficere libertatem, & non nisi in Regem *Messiam* ejusdem Originis & sanguinis esse intentos, prout etiam *Samaritana hoc prodixit*, Apostoli hanc opinione fuerunt imbuti *Matth. 20. vers. 21.* denique delusus erat à *Magis*, qui non redierunt, non ad votum illius retulerunt visa & audita, & ira clandestino discessu ejusdem animum, aliàs sat lævum, exasperarunt, ut non tantum *Magis* tantis *Bethlehemiticos* jussu occidi, sed vel maxime desideraret tollere novellum hunc furculum, & gloriam *Bethlehemitica Domus Davidi promissam 2. Sam. 7. v. 12.*

L. D.

Videmus; Quæ fuerit conditio Salvatoris nostri in his terris à prima ætate, nempe misera, periculosa & tristitiæ plena. Misera fuit conditio Salvatoris nostri I. si consideremus Persequentis Qualitatem. Fuit ille *Herodes*, gente *Idumano*, ut meritò Ecclesia hic etiam dicere potuerit ex *Esa. 83. vers. 1.* Fuit homo in Religione profanus, ut meritò de illo dici potuerit ex *Prov. 21. vers. 10.* Fuit denique Rex Cruclis & gentiliū Romanorum appendix, ut meritò de illo dicere Ecclesia potuerit ex *Psal. 2. vers. 1, 2.* Ut *Esau* persecutus fuit *Jacobum*, ut exauctus fuerit solum vertere, dicente illo, *Gen. 27. vers. 41.* Ita quoque *Herodes* ex posteritate ipsius persecutus est hunc contritorem *Satanæ*, hanc stellam *Jacobæam*, de qua *Num. 24. vers. 17.* Molesta fuit conditio Salvatoris nostri in his terris II. Ex status proprii dignitate; Fuit ille Princeps pauper, qui non nocuit *Davidi* Regum, talis, qualis describitur *Zach. 9. v. 9.* Fuit ille Princeps spiritualis, qui non nocuit imperio mundano, talis, qualis describitur *Jerem. 23. vers. 5, & 6.* Fuit ille Princeps pacis, qui non nocuit *Davidi* bellis Regum, talis filius, qualis describitur *Esa. 9. v. 6.* Ut quondam *Pharao* persecutus fuit *Mosen*, qui cum populo suo *David*

vero sacrificaret intendit, non Regnum illius evertere, ut constat *Exod. 1. vers. 3.* Ita quoque persecutionem passus est *Christus*, puer innocens, *non bellum sed pacem querens*, ut constat ex *Mich. 4. v. 3. & 4.* Misera denique fuit conditio Salvatoris nostri III. Ex persecutionis faditate. Persecutus enim est *Herodes* illum ex *pravo sensu Scriptura*, & tenebris mentem excœcantibus, quales occupant intellectum irrogenitorum ad *Eph. 4. v. 18.* persecutus est illum ex *metu vano* rebellaturi populi, cum ramen *Christus* iusserit dari *Cæsari* quæ sunt *Cæsaris Matth. 22. v. 21.* persecutus est illum ex *delusione aliorum & abductione Angelicâ*, voluitque contra DEUM moliri & pugnare, quod reprehendit *Gamaliel Act. 5. v. 39.* Ut quondam *Achab* occidere voluit *Eliam* ex errore & metu vano, quasi *Israelem* turbaret, egitque in exiliium *1. Reg. 18. v. 17.* Ita quoque coactus est persecutionem pati Salvator noster, & morti destinatus fuit ab *Herode*, nulla de causa, innocens, qui nullum unquam peccatum fecit, nec dolum *1. Petr. 2. v. 22.*

USUS I. DEHORT:

SI tam misera fuit conditio Salvatoris nostri in his terris, Caveamus, ne, *si hostes insurgant* contra membra Christi, scandalizemur, hoc enim jam olim factum est, conquerente Ecclesiâ *Ps. 83. v. 6, 7, 8, & 9.* Caveamus, ne *melio rem sortem* expectamus illâ, quam Rex noster in pueritia sustinuit, ipse enim dixit *Matth. 10. v. 24. & 25.* denique Caveamus, ne in *persecutione* mollescamus, aut deficiamus, disertè enim *Paulus Hebr. 10. v. 38.*

USUS II. ADHORT:

SI tam misera fuit conditio Salvatoris nostri &c. Videamus, *ut pro conversione Magnatum oremus*, juxta monitum *Pauli 1. Tim. 2. v. 1. & 2.* Videamus, ut *patienter conformemur* nos Regi nostro pro eo, atque si patimur, patiamur etiam ut innocentes, *1. Petr. 4. v. 15. & 16.* Videamus denique, ut *constanter perseveremus* in per-

persecutione, aut si DEUS viam nobis ostendar, de civitate in civitatem fugiamus, juxta illud *Matth. 10. v. 22. & 23.*

USUS III, CONSOLAT.

SI tam misera fuit conditio Salvatoris nostri &c. bono sint animo, qui conformes se exhibent Imagini filii *Rom. 8. v. 29.* Si contingat ut surgant *Idumæi* & gladium evaginent *Ezech. 35. vers. 5.* novimus DEUM tandem etiam excindere tales *Idumæos*, juxta illud *Esa 34. v. 5, & 6.* Si contingat etiam nos innocentes subijci persecutioni, atque dicendum ex *Psal. 44. v. 23.* novimus ut oculus Dei vigilavit super hunc puerum *Rgem*, ita quoque vigilaturum super nos, ut possimus dicere ex *Psal. 121. v. 1, 3 & 4.* Si denique contingat excidium nobis, plane imitari hostes nostros. & dicere cum *Idumæis* ex *Psal. 137. vers. 7.* novimus ut *Herodus* tandem miserè periret, calore lento consumptus, exulceratione intestinarum & colicis passionibus vexatus, nervorum contractione & spirandi difficultate oppressus, teste *Josepho*, ita persecutores nostros tandem expecturos illud *Psal. 73. v. 19. & 20.* nos verò gratia DEI perseverantes fore in fide & victores *Rom. 8. v. 37, 38, & 39.* dicturosque tandem ex *Pf. 75. v. 10. & 11.* AMEN.

IN FESTO EPIPHANIÆ MATTH. II. v. 2.

Λέγοντες: πῶς ἴσιν ὁ πῶτος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας; ἰδοὺ μὲν ᾧ αὐτῷ πῶς ἀστὴρ ἐν τῇ ἀνατολῇ; καὶ ἡλθὼ μὲν προσκυνήσῃ αὐτῷ

Dicentes: Ubi est ille qui natus est rex iudæorum? & vidimus enim illius stellam in oriente, & accessimus ut adoremus eum.

Cutum vidit quondam *Bileam*, cum attingit Stellam ex *Jacob*, vocatus in Terram *Moab*, de quo *Num. 24. v. 7.* Acutum vidit *Bileam*, Attingit enim mentis illud, quod remittam, potuit gloriari & dicere ex *vers. 4.* & quia amicus insignis *Magus* fuerit, nihilominus DEUS

DEUS ipsum illuminavit admirando modo, ut Prophetas in populo suo, qui propterea dicti sunt *videntes*, ut constat ex 1. *Sam.* 9. vers. 9. Acutum vidit Bileam; Exhibita quippe ipsi fuit stella ex *Jacob*, Sceptrum ex *Israel*, *Messias*, qui ut *Schilo* venit, tandem Sceptro à *Juda* ablato, ut Lux apparuit incrementibus tenebris in terra sancta, juxta Vaticinium *Esf.* 9. v. 2. Acutum denique vidit Bileam; Vidit quippe populum *Israel* ad extremum: vocavit illum *Balam* in regionem *Moab*, quæ orientalis *Judea*, duxit illum in altum, speculam, ut appellat *Hieronymus*, vel Templum *Baalis*, ut alii volunt è regione Castrorum *Israelis*, qui locaverat illa in planitie *Moab*, assumpsit in montem *Nebo*, ubi *Moses* vidit Terram benedictam & *Libanum* frugiferum, de quo *Deut.* 3. v. 27. Non tam acutum vidit Bileam: plus & acutius viderunt *Magi*, qui in presenti Evangelio dicunt; *Vidimus stellam illius in oriente*, de quibus verbis *Matth.*

EXEGESIS.

Quam verum, quod DEUS dixit *Haggai* 2. v. 7. & 8. docet impletio initialis, descripta in presenti Evangelio. Postquam enim quæsierunt *Magi*, Ubi esset natus Rex Judæorum? pergunt & dicunt: *Vidimus stellam illius in Oriente*. In quibus verbis attendendum I. ad oculum Magorum. Dicunt autem *vidimus*, atque volunt indicare: vidisse sese cum *summa admiratione*, prout hæc vox usurpatur à *Matthæo* dicente, *Johannem* vidisse Spiritum descendentem *Matth.* 3. vers. 16. vidisse sese cum *accurata attentione*, prout hæc vox usurpatur à *Christo* de *Pharisæis* videntibus cæli faciem *Luc.* 12. v. 54, 55. vidisse sese cum *singulari voluptate* & cordis prolubio, prout hæc vox usurpatur à *Samaritanis*, dicente suis, ut veniant & videant *Joh.* 4. v. 29 II. attendendum ad Lucem fulgentem: dicitur illud à *Magis* *æviæ Stella*, de qua aliquid etiam Gentilismo innotuit, siquidem illius mentionem fecerit *Chalcidius Platonius* philosophus; non dicunt autem, *vidimus stellam aliquam novam*, indefinitè, sed notanter, *vidimus stellam illius*, regis sc. *Judaorum*, Indicium Nativitatis & ortus illius.

us. Fuit verò hæc Lux non Virtus quædam divina, non Sp. S. nec denique ordinaria stella in Exercitu illo cœlesti, siquidem id non admittit apparitio in die, situs in hoc orbe, motus è *Hierosolyma Bethlehemum*, adeoque è *Septentrione* versus *Meridiem*, sed corpus quoddam Lucidum à Deo effigiatum, facula quædam rotunda miraculose in aëre accensa, quæ stella dicitur partim ob *situm*, quia fuit in loco sublimi aëreo, ut stellæ positæ in firmamento *Gen. 1. vers. 14.* partim ob *motum*, quia prævit *Magos*, ut stellæ debito ordine educuntur *Esa. 40. v. 26.* partim ob *lucem*, quia fulsit, luxit, splenduit, ut stellæ quæ fulgore suo Cælum coronant & ornant *Syr. 43. v. 9.* III. attendendum ad Locum stellæ; Ille fuit *avalon oriens*. Dicunt enim; *Vidimus stellam ejus in Oriente*. Duplitter, hæc verba accipiuntur; vel ita: nos existentes in oriente, vidimus stellam illius, *Judea* perpendiculariter immincentem; aut ita: Vidimus stellam illius in oriente apparentem & fulgentem; quamquam autem prior Expositio admitti possit; posterior tamen Communior est, atque indicant; Ita apparuisse stellam in orientali aliqua plaga & Regione, in qua quondam situs erat *paradysus*, ut constat ex *Gen. 2. vers. 8.* In *Perſide* terra fertilissima, cujus regimen præfiguratum fuit in prætorio illo argenteo *Dan. 2. v. 32.* In Metropoli *Susan*, in qua aliàs Magi habitabant & Regi assistebant, quæ ab amœnitate Nomen suum accepit, quasi diceret: Liliū vel Rosam, de qua *Ezsther. 1. v. 2.* Ut autem Fax illa extrinsecus movit & luxit Magis, ita concurrebat interior illuminatio Spiritus, fulcantis Oraculorum relictorum memoriam à Daniele proditorum, qui potens quondam in hoc Regno fuerat, ut constat ex *Dan. 6. vers. 28.*

L. D.

Videmus, Quid & nos hac ipsa die excitare debeat, ad quarendum Messiam, sectandum Regem animarum, amplectendum illum, qui Deus & Judæorum & Gentium; Hoc docent *Magi*, primitiæ gentium, dicentes: *Ubi est Rex Judæorum; Vidimus stellam illam &c.* Excitare nos debet

ad Inquisitionem debitam *Messie* I. Oculi dispositio. Possu-
 mus per Dei gratiam mediante fide etiam cum admiratione videre
 id, quod Discipuli *Johannis* viderunt & audiverunt missi ad *Christum*
Matth. 11. vers. 4. possumus mediante fide videre cum attentione
 & devotione illum, quem vidit *Philippus*, & de quo dixit ad *Natha-*
naclem Job. 1. vers. 45. & 46. possumus mediante fide videre cum
 spiritali letitia illud, quod & Prophetæ & Reges desiderarunt &c.
 ut beati jam sint oculi nostri *Luc. 10. v. 23. & 24.* Si itaque aper-
 tio oculorum in famulo *Elisa*, cum vidit admirabundus, attentè &
 cum gaudio Exercitus angelicos, incentivum fuit Domino suo ad-
 hærendi & per calamitates etiam illum insectandi *2. Reg. 6. v. 17.*
 quantò magis incentivum sit nobis *Messiam* querendi, Regem ani-
 mæ sectandi, gratia divina exhibens oculos illuminatos, de quâ *Eph.*
1. v. 18. Excitare nos debet ad debitam inquisitionem *Messie* II.
 Lucis Exhibitio. Proposuit DEUS publicè faculam verbi sui,
 quæ ostendit Orientem ex alio *Luc. 1. v. 78.* quæ ostendit Ductorem,
 qui nos præit *Psal. 43. vers. 15.* quæ ostendit Lucem mundi illu-
 minantem omnem hominem, illum ad quem Pater dicit *Esa. 49. v. 6.*
 Si itaque Lux & ignis immixtus Rubo intentivum fuit *Mosi*, & calce-
 os exuendi, & propius accedendi, ut coram videret habitatorem Ru-
 bi & audiret *Exod. 3. vers. 2. & seq.* Quantò magis incentivum
 nobis sit facula verbi publicè exposita querendi *Messiam*, sectandi
 Regem animarum, stellam illam matutinam, ut se ipse vocat *Apoc.*
22. vers. 16. Excitare denique nos debet ad debitam inquisitionem
Messia III Loci Conditio. Habitamus in Paradiso Ecclesia
Christiana, siquidem DEUS & hoc desertum immutavit *Es. 51. v. 3.*
 Habitamus in Regno gratia fertili & sacundo, siquidem & hic sermo
 Argento par *Psal. 12. v. 7.* Habitamus in Civitate Dei, siquidem
 & hic illa sit læta & florens ut Lilium *Esaia 35. v. 1.* Si itaque Col-
 locatio in Terram sanctam Melle & Lacte fluentem, Majestatem *Hie-*
rosolymorum Incentivum fuit grandibus accedendi *Solomonem*, ci-
 que adhærendi & inserviendi *1. Reg. 10. v. 8.* Quantò magis in-
 centivum sit *Messiam* querendi, Regem Animæ sectandi, *Præstan-*
tia & Majestati Ecclesia, in quam collocati, ubi omnia splendida *Pf.*
72. v. 16.

USUS I. DEHORT.

SI tantz nobis Causz *Messiam* debitè quærendi hoc tempore, peccant graviter, qui parùm solliciti de ipsius cognitione, & propterea oculis videntibus non vident *Matth. 13. vers. 13. plus diligunt tenebras quam Lucem Ioh. 3. vers. 19. denique semet ipsos ex perfidio suo deiciunt 2. Petr. 3. v. 17.* sanè ut illi non quæsierunt de Messia in Tempore gratiæ, ita nec illos curabit circa tempus iudicii, sed dicet ex *Matth. 7. v. 23.*

USUS II. ADHORT.

SI tantz nobis Causz *Messiam* debitè quærendi hoc tempore, benè faciunt, qui oculos attollunt, & cum desiderio dicunt cum Græcis ex *Ioh. 12. vers. 21* benè faciunt, qui devoto corde attendunt Lumeni Prophetico 2. *Petr. 1. v. 19.* benè denique faciunt, qui fidei brachijs præsentem in Ecclesia amplectuntur Dominum, & dicunt ex *Cant. 2. v. 16.* Hi enim certi esse possunt de illo *Prov. 8. v. 17.*

USUS III. CONSOL.

SI tantz nobis Causz *Messiam* debitè quærendi hoc tempore, bono sint animo, qui intuitu illarum quærent debitè Dominum *Esf. 55. v. 6.* Si videatur oculi fidei caligare tempore Calamitatis, ut *Isaaci Gen. 27. v. 1.* Scimus Deum paratum esse etiam scotoma retergere ut *Tobia, Tob. 11. v. 14.* Si videatur facula verbi cessare, facies Domini nolle præcedere *Exod. 33. v. 15.* Scimus Deum paratum esse potius ad Conservationem, quàm ablationem, & velle ex *Esf. 60. v. 3.* Si deniquè videatur, Deum, quia argentum in scoriâ degenerat, velle Regionem, in qua Ecclesia sua, vastare, ut fiat ex para diso desertum, *Joel. 2. v. 3.* Scimus Deum paratum esse medijs etiam sub calamitatibus, subveniendi Ecclesiæ, mansuram Civitatem Dei *Psal. 46. v. 5.* atque dicturum & hoc & sequentibus annis de nostra Urbe; *Esse edificata, & de templo nostro, esto fundatum Esa.*

44. v. 28. AMEN.

DO.

DÖMINIC. I. POST EPIPH,
LUC. II. 44.

Νομιζουσιν δ' αὐτὸν ἐκ τῆ συνο-
δίας εἶναι, ἡ δὲ ἑστὸς ἡμετέρας ἐδόν, καὶ
ἀνιζητὺν αὐτὸν ἐκ τοῖς συγγενεῖς
ἐκ τοῖς γυναιξί.

Ceterum rati illum esse in
comitatu, venerunt itinere dici,
& requirebant eum inter co-
gnatos & inter notos.

Mirabiliter contigit *Joseph*o in ætate tenera, ut à fratribus fuerit venditus *Midianitis* & *Ismaelitis*, illique reversi fuerint ad Patrem, & tandem illum quæziverint in *Ægypto*, de quo *Gen. 37. vers. 28. & seq.* Mirabiliter contigit *Joseph*o, ut relictus fuerit societati *Midianitarum* & *Ismaelitarum*. Solebant in Oriente mercatores confluere, ut densata multitudo eò securiùs & feliciùs progredereutur, per desertam *Asiæ* & *Africæ* ambulareut, ut etiam adhucdum hodiè in usu est *Persis*, istiusmodi consociationem *Caravanam* dicentibus, talis itaque è *Gilead* appropinquarat fratribus *Joseph*i, qui illo vendito putabant esse eum in societate istorum *Midianitarum* & *Ismaelitarum*, qui originem ducebant ex filio *Abrahami*, quem *Hagar* eudem peperit *Gen. 16. v. 12. & 11. & 15.* Mirabiliter contigit *Joseph*o, ut illo relicto fratres retrocesserint. Hactenus agebant in *Sichem* & promovebant sese in *Doshan*, ubi sæcunda pascua pro ovibus, per 13 itaq; millia retrocedunt, & se conferunt in tractu *Mambre*, in Urbem *Hebron*, ubi aliàs habitabant cum Patre, qui ad Exemplum *Abrahami* & *Isaaci* ibidem sedem fixerat, ut constat ex *Gen. 37. v. 27.* Mirabiliter denique contigit *Joseph*o, ut eum fratres quærerent in *Ægypto*; Premebat fames & annonæ caritas terram *Canaan*, Patris itaque jussu surgunt & quæruut σιτοχρον *Ægypti*, qui erat *Joseph*, anxii cum calamitas ipsis imminere videbatur, & dicentes inter se invicem ex *Gen. 42. v. 21.* Quod quondam contigit *Joseph*o; Idem ferè accidit Salvatore nostro, quem existimant parentes esse in comitatu, pergentes iter unius diei, & requirentes illum inter amicos & notos, de quo οὖν θιτ.

EXEGESIS.

Quamquam *Beda*, & illum secutus *Nicolaus Lyra* putarint viros & uxores in *Israel* seorsim ambulasse ad *Festa*, & distinctos cœtus confecisse, ita etiam domum recessisse, ut pueri nunc à patre nunc à matre ducti fuerint, unde illa inadvertentia apud Parentes Salvatoris nostri oborta, fundo tamen caret hæc opinio, siquidem ex omnibus circumstantiis pateat *Iosephum & Mariam* unâ ambulasse, & requisivisse illos illum inter cognatos & notos, quapropter simpliciter in hæremus verbis *Lucæ*, qui scribit: *Et existimabant ipsum esse in comitatu &c.* Ostendit enim I. *Causam*, cur non attenderint, reliquerint eum & amiserint, nempe hoc idèd factum esse, quia existimarent ipsum esse in comitatu; In Græco habetur vox *ovodia*, quæ notat societatem conserrancorum, quod respexit *Latinus Interpres*, juxta quem *Lucas* hoc vult; Existimasse parentes hos, ipsum esse in societate *Galileorum*, qui turmatim è Regione inferiore in *Judeam* ascendebant, ut quidem vox hæc usurpatur de comitibus *Pauli*, comitantibus illum *Damascum Act. 9. v. 7.* quæ notat congregationem quandam concivium, quod respexit *Syrus Interpres*, qui reddidit: *Filii adhesionis*; juxta quem *Lucas* hoc vult, opinatos fuisse hos parentes, ipsum esse in conjunctione civium *Nazaretanorum*, qui eum familiariter noverant, ut quidem hæc vox in *Syriaca* versione usurpatur hoc in sensu de comitantibus Apostolum gentium ex *Milero Act. 20. v. 28.* quæ denique notat consanguinitatem, quod respexerunt *70. Interp.* juxta quos *Lucas* hoc vult; existimasse parentes hos, ipsum esse inter consanguineos, cognatos & fratres, qui unâ ascenderant, ut quidem hæc vox in versione illorum de familia consanguineorum ascendentium usurpatur *Neb. 7. v. 5. & 64. Ii.* Ostendit *Lucas*, Professionem susceptam; dicitque: *Venisse illos iter unius diei*, recessisse eos ab *Hierosolymis*, templo Domini, ubi & focus & ignis illius *Esai. 31. v. 9.* ambulasse domum versùs, jamque tertiam partem itineris complevisse, sensimque promovisse, consummatis 7. diebus festivitatis sacræ, juxta Legem *Lev. 23. v. 7, & 8.* Per totum diem securos unâ ivisse, & sub vespere venisse in diver-

diversorium nocte appetente, expectantes adventum quoque filii subsequenti, ut una cum ipsis cenaret, talia quippe diversa quærebantur in spem quietis & refectiois die declinante, ut constat ex *Ios. 4. v. 2, 3.* III. Ostendit Lucas, Alterationem subsequutam animi; quomodo parentes fuerint affecti; Qui existimant illum esse inter cognatos & notos; Nempe sollicitè requisivisse illos, & quidem quærebat eundem Maria cum Iosepho meste, cogitans, solatium & corona vitæ meæ me deseruit, & propterea non ulterius me beatam prædicabunt omnes generationes *Luc. 1. v. 48.* quærebat ipsum Maria cum Iosepho anxie, metuens grande periculum, dicensque in corde, ô tenerum germen, forsitan Archelaus te capi jussit per insidias, & mortem intentat, exequi studet quod Pater Herodes præconcepit, qui in regimine eidem successit *Matth. 2. v. 22.* quærebat Maria cum Iosepho illum dolorifice, cogitans, quanta esset inadvertentia, incuria nunquam satis deploranda, quòd amiserit unicum filium, jam sese experiri, quàm verum illud Simeonis, pertransibit gladius animam *Luc. 2. v. 35.*

L. D.

VIdemus, Quæ sit ratio amissionis spiritualis Salvatoris nostri, quomodo illa incipiat, progrediatur & finiat. Incipere solet spiritualis amissio Christi I. Sinistrè præsumendo; si scilicet putamus, Christum necessariò esse in *ovodia nostra*; Existimantes ipsum necessariò esse in *comitatu Galilaorum*, tanquam lucem huic populo præ cæteris promissam, *Matth. 4. v. 15. & 16.* Existimantes ipsum esse in *conjunctione Nazaretanorum*, tanquam surculum ex *Isai* & virgam de radice *Davidica*, qui *Nazareus* dictus *Esa. 11. v. 1.* Existimantes ipsum esse in *societate nostra consanguinitatis*, tanquam DEUM hominem, ejusdem carnis & sanguinis, qui nos fratres suos vocat *Heb. 2. v. 11. & 13.* Ut quondam Mater *Tobie* junioris putavit filium fore in *ovodia*, à qua tamen, præcedens illam, se separavit *Tob. 11. v. 6. & seq.* ita quoque putamus Christum esse in *ovodia conserrancorum, concivium, consanguineorum* quandoque, cum tamen nobis dicat ex *Psalmo. 45. v. 11. & 12.* Pro-

12. Progredi solet spiritualis amissio Christi II. Securè recedendo. Si scilicet à cultu divino nos paulò longius progrediamur; Si recedimus de spirituali Hierosolyma, de qua *Psal. 122. vers. 3. & 4.* Si conferimus nos in viam latam seculi, quæ ad perditionem ducit *Matth. 7. v. 13.* Si denique securi ambulamus toto die ad noctem usque calamitatum, experientes illud Christi deinde *Johan. 11. v. 10.* Ut quondam discedens ab Hierosolyma, & contendens Hierunchum versùs, penè vitam, Lumen & Spiritum amisit *Luc 10. v. 30.* Ita quoque nos de spirituali Hierosolyma ad seculi viam nos conferentes, Christo amissò, conquerimur ex *Esa. 59. v. 9.* Finiri solet spiritualis amissio Christi III. Anxiè requirendo; Ut sollicitè amissum queramus, & quidem queramus summà cum tristitià delictum & solatium cordis nostri, quod nos deseruit dicentes ex *Esa. 49. v. 14.* queramus magnà cum anxietate illum, qui animi nostri præsidium, dicentes ex *Jerem. 14. v. 9.* queramus summo cum dolore illum, qui unicum nostrum gaudium, dicentes ex *Zach. 12. v. 10.* Ut Cui filium amissum planxit, querere iussit, & de reducendo fuit sollicitus, dicens *1. Sam. 10. v. 2.* Ita quoque amissò Christo solemus anxii querere, & dicere ex *Cant. 3. v. 2.*

USUS I. DEHORT.

SI ita comparata est spiritualis amissio Christi, Caveamus, ne etiam existimemus Christum comitatu, congregationi & societati nostræ esse adstrictum, ut iurculi insiti huic Nazareno Romani privati sunt *Rom. 11. v. 19.* memores illius Christi *Matth. 12. v. 49. & 50.* Caveamus ne à Templo Domini temerè recedentes, in viam seculi nos conferamus, & conventus nostros Ecclesiasticos deseramus, ut illi *Hebrai Heb. 10. v. 25.* memores, quàm sollicitus fuerit David de hoc, quantum eum affecerit absentia à sanctuario Domini, quantum conquestus fuerit *Psal. 42. vers. 5.* Caveamus denique ne Christum amissum somnolenter aut ex affectu tantùm carnali queramus, ut populus ille cibatus *Johan. 6. v. 24.* memores illius Christi *Ioh. 7. v. 34.*

USUS II. ADHORT.

SI ita comparata est amissio spiritualis Christi, studeamus, ut à comitatu nos conferamus ad Lucem & Ducem omnis comitatus, memores illius moniti *Esa. 45. v. 22, 23, 24.* Studeamus, ut à via seculi & diversorio hujus mundi nosmet conferamus ad *Hierosolimam* spiritualem, atque dicamus ex *Pf. 122. v. 1, & 2.* Studeamus denique, ut ab inquisitione inter amicos anxiam, nos conferamus ad inquisitionem hujus Doctoris inter Doctores, juxta monitum illius *Iob. 5. v. 39.*

USUS III. CONSOL.

SI ita comparata est &c. bono sint animo, in quorum cordibus *Christus* habitat per fidem *Eph. 3. v. 17.* Si cor nostrum nos velit seducere, ut etiam existimemus, *Christum esse in comitatu*, & cum *Lycaoniis Barnabam* dicamus *Jovem*, *Paulum Mercurium* *Act. 14. v. 12.* Solabitur nos *Lumen fidei*, & ostendet *Christum*, revocabitque in memoriam illud *1. Cor. 3. v. 5.* Si cor nostrum nos seducere velit, ut ex *Hierosolyma* progrediamur in *Nazareth*, ubi *Christus* vilipenditur & conqueritur *Luc. 4. v. 24.* Solabitur nos *Lumen fidei* praesens, & ostendet viam ad sanctuarium, ut oremus ex *Psal. 43. v. 3.* Si denique cor nostrum nos decipere gestiat, ut in anxiam requisitione amissi *Salvatoris* desperemus, & conquerulemur cum *Maria Magdalena* *Johan. 20. v. 23.* Solabitur nos *Lumen fidei* praesens & ostendet stantem post parietem & dicentem ex *Prov. 8.*

v. 17. inveniunt enim debite quærentes in hac & post hanc in altera vita, AMEN.

DOMINIC. II. POST EPIPH.

JOH. II. v. 4.

Αἴτην αὐτῆς δ' ἰσχυρῶς· Τί μοι καὶ
ἐν γυναικὶ; ὅπου ἤκει ἡ ώρα μου.

Dicit ei Iesus: Quid mihi res
cum est mulier? nondum venit
hora mea.

Um *Sunamitis* premeretur Cordis angustia, arcto-
dolore, contulit illa se ad Prophetam *Elisam*, qui il-
am compellere curavit, *Gebasi* abigente illam, atque Pro-
phetam non confestim ad peti- tum surgente, miraculose
operante & laetificante, ut constat, ex 2. Reg. 4. vers. 27.
Compellere curavit illam Prophetam primum foeminam,
Quamquam autem curaret illi edificari cubiculum in domo, Men-
sam, Culcitram, sellamque cum candelâ addiderit, nihilominus eam
non vocavit hospitam aut benefactricem, sed *Sunamitidem*, à Loco in
quo habitabat, qui fuit *Sunem* ita dictus à *Mutatione*, oppidulum
tribus *Isaschar*, non procul à *Carmelo* & Montibus *Gilbor*, ut con-
stat 1. Sam. 28. v. 4. Abigere tentavit illam *Giezi* famulus;
Prociderat coram *Elisa*, amplexa erat ipsius genua, exosculata pedes,
hoc cum indecens videbatur *Giezi*, accedit, illamque abigere molit-
ur, inconveniens esse ostendens, ut tam arcte inhaereret peccatrix
foemina sancto viro & Propheta Domini, memorem vult illam il-
lius in eodem quondam casu constitutæ *Zarparbensis*, quæ dixit *E-
lie*, 1. Reg. 17. v. 18. Tandem sese exhibet Prophetam medi-
tabundum & tardum. Urgebat illa abitum, verum *Elisa* non
confestim insequitur, præmittit famulum, ostendere vult, horam
nondum venisse cœlicus definitam, prout aliis maritus existimabat,
intempestivè *Sunamitidem* accessuram Prophetam Domini, atque
propterea dicebat: *Cur accedis illum, cum nec Noemenia sit, nec
Sabbatum*; quo tempore adire solebant piz animæ Przcones Ver-
bi, quod etiam tempore N. T. adhuc in more positum, ut constat
ex *Actor. 16. v. 13*. Ut quondam *Elisa* sese exhibuit *Sunamitidi*: Ita
Servator noster suæ Matri, in præsentî Evangelio, dicens: *Mulier
quid*

quid mibi tecum? &c. de quibus verbis, ad quæ ordo deduxit, nunc paucis aut̃ *Θιψ.*

EXEGESIS.

Quanquam labia *Messie*, ut suavissima commendentur à *David* de *Psalm.* 45. tamen hæc vice, ad intempestivam *Maria* petitionem duriora ei exciderunt verba. Dixit quippe: *Mulier quid mibi tecum? Nondum venit hora mea.* In quibus verbis observanda I. Singularis Compellatio. Non dicit, *charissima Mater*, qualis fuit in rei Veritate, utpote quæ ipsum genuerat, sed, *mulier*, mutatque nomen honoris & minuit; Vocat autemulierem, partim, quia *sam aggressus erat officium propheticum*, nec tam respicere debebat Matrem, quàm Patrem, non tam attendere ad officia debita, quàm ad opus à Supremo illi commissum, atque nunc non esse in illis quæ matris, ut hætenus, cum privatim in Domo vixerat sub illâ, quàm in illis, quæ Patrius erant, ut ipse dicit *Luc.* 2. v. 49. partim quia nimium sollicita erat de aliis; nondum petierant quicquam ab illo Neogami, quos onus gravabat, quos inopia premebat, & tamen illa prævenit instar alicujus *Marthe*, cujus sollicitudinem *Christus* culpât *Luc.* 10. v. 41. partim quia affectus peccaminosus in hanc petitionem influxerat; atque illa rogabat ad propriæ opinionis stimulum, non ad voluntatem Numinis, digna proin quæ imminutionem aliquam honoris & dispensationem tituli mereretur, ut quidem ipse hoc docuit *Matth.* 12. vers. 48, 49, 50. II. Observanda Durior Exprobratio. Dixit enim: *Quid mibi & tibi Mulier?* *Τί μοι καὶ σοὶ γυναικί,* quid mibi tecum? voluitque indicare, ut Doctores observant, quid juris tibi in me, ut audeas aliquid postulare, ut quidem hoc loquendi genere utitur *Jephtha Gileadus* contra Regem *Ammonitarum*, præter fas & justerram *Israelis* invadentem *Judic.* 11. v. 12. quid rei tecum, ut velis te immiscere hic, auxiliari & cooperari, ut quidem hæc formulâ loquendi utuntur *Iosua* & *Serubabel* contra vicinos, communem operam & manum Templo exædificando adhibere gestientes *Ezra* 4. v. 3. Quid denique licentiæ tibi, ut mibi negotium exhibeas, molestiam inicies, ut quidem hoc loquendi

sequendi genere utuntur Spiritus mali *Matth. 8. v. 29.* III. Observanda est Causæ additio. Dicit quippe Servator noster: *Non-dum venit hora mea*; Per horam suam non intelligit *tempus Passio-nis & Mortis*, ubi præmissâ Cœnâ, tanquam Botrus Cypri fuit calcatus, & vestimentum lavit in sanguine, prout quidam veterum opinati sunt; sed intelligit *tempus tempestivum, acceptum & à DEO præfinitum*; in specie Horam *potentis auxilii, & misericor-dissimæ opis*. Debebant hæcenus negligentiores Neogami profun-dius duci in Scholam crucis, & tùm demum insequi illos *hora auxilii* ab eo, unde omne auxilium *Psalm. 74. v. 12.* Horam *miraculoz operationis & effect-ionis*. Debebat prius exhauriri omne Vinum, ad ultimam usque guttam, ut ita loquamur, ne aqua Vino admixta crederetur, & tunc demum insequi *hora miraculi* ab eo, qui facit miracula solus *Psalm. 72. v. 18.* Horam denique *exoptata letifica-tionis & gaudii solennis*. Debebant prius contristari extremè non solum neogami, sed & præsentis Convivæ, & tùm demum insequi *hora exoptati gaudii*, Lux oriri in tenebris piis, à Benigno, Misc-ricorde & gratiolo, ut *David* loquitur *Pf. 112. v. 4.*

L. D.

VIdemus, Quomodo adhucdum Christus ad incom-positas preces & informia petita sese exhibeat, pro-dat, atque demonstret. Hoc docet *Johannes*, introducens *Christum*, *Mariam* alloquentem: *Mulier, quid mihi tecum &c.* Du-rum se exhibet *Christus* ad preces incompositas I. Nomen im-mutando. Ostendit quippe nos esse *negligentes in iis, quæ Pa-tris cœlestis sunt*, & similes Gentilibus, qui ipsum non nôrunt, de quibus *Matth. 6. v. 7.* Ostendit nos esse *solicitos nimium de aliis*, & similes matri filiorum *Zebedæi*, de quâ *Matth. 20. v. 21.* Osten-dit denique, *nos esse adversos voluntati divine*, atque similes *Phariseis* signum exposcentibus de Cœlo contra voluntatem *Christi*, quod negatum *Matth. 10. v. 1. & 4.* Ut *Jacobus* ad preces *Rachelis* incom-positas subiratus fuit, atque duriter respondit *Gen. 30. vers. 2.* Ita quoque *Christus* quandoque ad preces informes sese exhibet iratum, duriter

duriter respondet, atque dicit ex *Matth. 20. v. 22.* Durum se exhibet *Christus* ad preces incompasitas II. Communionem negando. Dicit quippe; quid *Tibi iuris in me*, atque repetit illud *Luc. 17. vers. 10.* dicit, *quid tibi commune mecum*, cum quod dextre ædifico, Tu sinistrè destruas, non agnoscas Te esse Templum Spiritus, quod non contaminandum 1. *Cor. 3. v. 16. & 17.* Dicit, *quid tibi Licentie*, molestias mihi exhibendo precibus, atque repetit illud ex *Esa. 1. vers. 11, 12, 13, 14.* Ut *Iehu* ad incompasita & curiosa verba Equitis respondit: *Quid tibi cum pace &c. 2. Reg. 9. v. 18.* Ita quoque *Christus* quandoque ad preces informes & inania vota dicit: *Quid mihi vobiscum, que Communio, que Amicitia, que pax*, sum potius vobis LEO ex *Hosea 6. v. 14.* Durum denique se exhibet *Christus* ad preces incompasitas III. Horam prorogando. Ostendit quippe nondum venisse horam suam, nondum adesse Tempus, quo *auxilietur deserto Iosepho*, sed vivendum sub cruce, usque dum veniat hora auxilii & exaltationis *Genes. 41. v. 40. & seq.* Ostendit, nondum venisse horam suam, nondum adesse Tempus, quo *miraculosè subveniat infirmo Israeli*, sed prius farinam *Aegypti* debere esse consumptam, antequam veniat hora miraculi, depluat Manna de Cælo *Exod. 16. v. 4.* Ostendit denique, nondum venisse horam suam, nondum adesse Tempus, quo *lascietur mastum Davidem*, sed prius satis illi lachrymandum obnupto capire ad montem *Oleorum*, usque dum veniat hora reductionis, introductio cum Jabilo in *Hierusalem* 2. *Sam. 15. v. 30.* Ut *Arthasastia* non confestim *Nehemiam* promovit in terram sanctam, ad implendum illud Domini: *Ierusalem esto edificata, Templum esto fundatum*, sed tunc demum, cum mæror ad faciei superficiem usque processit, veniente manu Domini super illum & optatâ horâ, *Nehem. 2. v. 8.* Ita quoque *Christus* non nostram, sed suam observat horam, vult omnia ad summum assurgere, & demum horâ optatâ terminare crucem, dicitque adhuc ex *Act. 1. v. 7.*

USUS I. DEHORT.

SI ita se exhibet *Christus* ad nostra Vota, Caveamus, nè abundantia temporalium decrescente, Vino Voluptatis ad ima vergente,

gente, confestim accurramus ad Servatorem, & Votorum summam exponamus cum Impiis ex *Psalm. 144. v. 14.* Caveamus, ne de Communione nostri cum Christo nimium jactemus, proximo meliores esse desideremus in accessu, atque dicamus ex *Luc. 18. vers. 11.* Caveamus, denique, ne Horam & Terminum Auxilii Deo praefigamus, ut *Oseas, ex Judith? 7. v. 22.* ne illud audire cogamur ex *Isaiah. 8. v. 11.*

USUS II. ADHORT.

SI ita se exhibet *Christus* ad nostra Vota, nostrum erit, in precibus quærere primum ea, quæ Patriæ Cælestis sunt, atque memores esse illius *Christi Matth. 6. v. 33.* nostrum erit, communionem cum *Christo* spirituales per fidem roborare, ut Paulus aliquis etiam de nobis dicere possit ex *2. Cor. 6. vers. 16.* nostrum denique erit, Horam Auxilii, miraculi & lætitiæ patienter expectare, atque memores esse illius *Habakuki cap. 2. vers. 3.* Manet quippe fixum illud *Tob. 3. v. 22. 23.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita se exhibet *Christus* ad nostra Vota, bono sint animo, quivē-
Sri Adoratores *Joh. 4. v. 23.* Si videatur *DEUS* mutatus eriam in terribilem, atque dicere ex *Amos. 5. v. 21.* Scimus si ex numero verorum Adoratorum, *Christum* non diminuit nos compellentem ut Matrem, sed excellenter, atque dicturum ut *Chananea* ex *Matth. 15. vers. 28.* Si videatur *Communionem* negasse, atque esse instar peregrini ex *Jer. 14. v. 8.* Scimus, si ex numero verorum Adoratorum, *Christum* per presens nobis appropinquaturnum juxta, promissum *Psalm. 145. vers. 18, 19.* Si denique videatur *Hora* nimis dilata, *Tempus* effluxisse, atque conquerendum ex *Psalm. 13. v. 2. & 3.* Scimus, si ex Numero verorum adoratorum, *Christum* opportune venturum, venturam *Horam* auxilii, in qua desertus *Joseph* eripitur *Psalm. 91. vers. 15. 16.* Venturam *Horam* miraculi, in qua infirmus *Israel* satiatur *Psalm. 81. v. 17.* Venturam *Horam* denique

etque letitia, in quâ mœstus David lætetur atque dicat ex *Psalm.*
30 vers. 12. & 13. AMEN.

DOMINIC. III. POST. EPIPH.

MATTH. VIII. v. 4.

Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ; ὅρα
 μηδὲν ἀποδοῦναι ; ἀλλ' ὅτι παρὰ σεαυτὸν
 δέξῃς τὸ ἱερεῖον, καὶ προσφέρῃς τὸ
 δῶρον ὃ προσέταξε Μωϋσῆς, εἰς μαρ-
 τυρίον αὐτοῦ.

*Et dicit illi Jesus: Vide ne-
 cui dixeris: sed abi, ostende
 te ipsum sacerdoti, & offer mu-
 nus quod iussit offerri Moyses, in
 testimonium ipsius.*

Dextrè se gessit quondam Naëman mundatus à lepra,
 dum in *Syriam* veniens, Deo *Israelis* gratias egit, Giezi
 ipsum insequenti exhibuit munus quoddam splendē-
 dum, & tandem se suis ostendit verè mundatum, ut con-
 stat *2. Reg. 5. vers. 15. 23. & seqq.* Dextrè se gessit
 Naëman; Postquam enim mundatus fuisset à lepra, perrexit in
Syriam vicinam Regionem, atque, ut in Terra *Israelis* agnoverat,
 præter DEUM electæ gentis nullum alium esse; ita subsequenti
 tempore deprædicavit ipsius Virtutem in Patria, Terra in illam delā-
 ta, neque Rimoni ulterius sese prostravit, sed DEO *Israelis*, qui fa-
 cit mirabilia solus, *Psalm. 72. vers. 18.* Dextrè egit Naëman
 Militiæ *Syriacæ* Præfectus; postquam enim recessisset ab *Elisa*
 & Giezi, famulus desiderasset munus quoddam, largiter illud obtulit
 Princeps exercitus; Ut enim antea offerre voluit benedictionem
Elise: ita Giezi sollicitante Talentum argenti, & vestes mutatorias
 dedit duo Talenta hoc est 11000. siclorum argenti, & duplicia vesti-
 menta, gratitudinem suam ostendere volens ergà *El. sm.* Medicum
 miraculosum, cū id exigatur *Syr. cap 38 v. 1.* Dextrè denique
 egit Naëman; postquam enim ad suos rediit, ostendit sese esse mun-
 datum suis, &iple corpore præsentē hoc demonstravit; ut enim cū in
Jordane sese lavit sepales, restituta est Caro ejus, sicut caro pueri
 parvuli

parvuli: ita etiam in Testimonium suæ restitutionis Caro illa fuit exposita oculis *Syrorum*, leprâ devolutâ in *Gietî*, quem quidam volunt per poenitentiam restitutum, utpote assistentem Regi, & recensentem miracula *Elisæ 2. Reg. 8. v. 4.* Ut quondam se gessit *Naïman* post depulsam lepram: Ita instruxit *Salvator* noster leprosum in præsententi dominicali Evangelio; de quo *ὁν Θειῶν*.

EXEGESIS.

UT Beneficium collatum provocavit ad obsequium; Ita voluit *Salvator* noster, ut illud exhiberetur à mandato, quod ita fuit conceptum; *Vide ut nulli dicas, sed abi, ostende Te sacerdoti & offer donum illud, quod imperavi Moses in Testimonium ipsi.* Imperat *Christus* I. & dicit huic leproso: Vide ut nulli dicas. Diverſæ afferuntur Causæ hujus indicti silentii; Quidam putant quod *Christus* noluerit hoc miraculû deprædicari, ne videretur jactare sua, & modestiæ Exemplum nobis hic exhibuisse; Quidam putant ipsum noluisse hoc miraculum passim laudari, quia hic sanatus nondum satis fuerit informatus, & impar deprædicationi dextræ & sinceræ; Optimè dicitur, *Christum* noluisse propalari hoc miraculû indubito tempore & præcoci linguâ, voluisse expectare hunc leprosum sententiam Sacerdotum, ne, si illi audirent curatum ipsum à *Christo*, tergiversarentur forsan in pronuncianda Sententia: Miraculum enim hoc in *Galilæa* accidit, Sacerdotes autem erant *Hierosolymis*; jussus itaque est, quantum poterat ille sanatus properare, ne fama ipsum antevereret, & hac de Causa dixit *Christus*: vide ut nulli dicas. Te scilicet procubuisse coram me animo deſectò, Spiritu humiliato, miseriam agnoscente, quæ describitur *Lev. 13 v. 45.* Te tantamſi-duciam in me collocaſſe, tanquam medicum descriptum. *Exod. 15. v. 26.* Te fuisse mundatum ad verbum meum, restitutum integrè, & ab omni immunditiâ liberatum, longè illustriùs, profundius & solidius, quam si aspersus fuisses Sanguine passeris, de quo *Lev. 14. v. 6.* II. Dicit *Christus*. Abi ostende Te Sacerdoti & offer donum illud quod imperavi *Moses*. Vult itaque *Salvator*, ut ex *Galilæa* in *Indanm* se conferat, ostendat Sacerdoti; Hoc est cui-

vis è Sacerdotum numero, cui cæteri eam Provinciam delegaverant, quique extra portam evocandus erat, ut ibi de morbo iudicaret, ut per eum communioni hominum restitueretur, ut denique offerat munus suum, quod præceperat Moses. Duplex tale Munus fuit, & probabile est, prius munus hic intelligi, quod dabatur in die purificationis, quanquam alii contrarium sentiant; Quia autem *Christus* iussit offerre munus, quod præcepit Moses, non dubium est, quin & posterius illud obtulerit, quod dabatur 8. post die, quodq; describitur *Levit. 14. v. 10.* atque erat vel *agnus*, si pauperior, vel duo si lautioris fortunæ, quod Animal mundum, de quo *Lev. 11. v. 2. & 3. Simila*, & quidem tria *Ephi*, qualis similia etiam aliàs adhibebatur ad sacrificia, ut constat ex *Lev. 2. v. 1. & seq.* Et tandem *oleum*, cuius usus frequens erat inter Orientales, de quo etiam *Lev. 7. vers. 10.* III. dicit Salvator noster: Hæc omnia esse facienda in Testimonia illis. Quidam hæc verba ita accipiunt, ac si respicerent *ipsum leprosum*; ut sc. in Testimonium sit illi, quod verè fuerit mundatus, quia aliàs ista munera offerebantur, ut aliis constaret, tales reverà hoc morbo esse liberatos, ut constat ex *Lev. 14. v. 32.* Quidam referunt hæc verba *ad ipsum Christum*, quasi vellet dicere, fac hæc ut intelligant, me non esse transgressorem legis, non Mosaicis constitutionibus adversum, utpote qui Te remisim ad Sacerdotes, juxta legem præscriptam à *Mose*, Veni autem non solvere sed adimplere legem *Matth. 5. vers. 17.* Quidam denique, & quidem commodissimè, referunt hæc verba *ad ipsos Sacerdotes*, ut scil. *Christus* intendat, hoc faciendum esse in Testimonium illis, ut sc. convincantur ex hoc miraculo, me esse verum *Messiam*, me posse leprolos sanare, me esse lucem illam omnia serenantem & curantem. Hinc *Lucas* dilucidius hoc ipsum exposuit *c. 5. usus Phraſi ἐν αὐτῶν* in ipsos *vers. 14.*

L. D.

Videmus, Quomodo etiam Spiritualiter liberati se gerere in conspectu Dei & hominum debeant. Dextrè se gerunt liberati spiritualiter I. Tempus expectando. Si scil. laudes Dei decantent debito & constituto tempore. Illo

P. IV.

H

tem-

tempore, cū jam deprehendunt se *prope esse contritos corde, atque Deum implevisse* etiam in illis, quod promisit *Esa. 57. vers. 15.* Cū deprehendunt, jam sese instructos fide in *Messiam*, & amplexos illud verbum *Matth. 9. v. 12.* Cū jam deprehendunt, sese esse mundatos *Sanguine Christi*, atque sentiunt, quā verum illud *Iob. 1. Ep. 1. v. 7.* Ut *Moses* tum demum deprecavit Virtutem colloquens in *Rubo* populo suo, cū manum extraxisset, quæ antea leprosa erat instar nivis, mundatam & purificatam, *Exod. 4. v. 6. 7. 28. 29. & 30.* Itaque quoque liberati spiritualiter tum demum deprecant Virtutem Redemptoris, cū jam mundati, & cum *Davide* decantant illud *Psal. 103. v. 1. 2. 3. 4. & 5.* Dextræ se gerunt spiritualiter liberati II. Munus offerendo. Si sc. quod Deus præcepit in Lege sua etiam faciunt, & gratos sese sistunt, exhibendo *Agnem Castitatis*, juxta monitum *Petri 1. Ep. 6. 1. v. 22.* Exhibendo *panes liberalitatis*, juxta monitum *Esaie c. 58. v. 7.* Exhibendo *Oleum lenitatis*, juxta monitum *Pauli Gal. 6. v. 1.* Ut Principes in populo *Israelitico* obtulerunt largiter, postquam educti fuerunt ex *Agypto*, unus quisque munus suum *Num. 7. v. 2. & seqq.* Ita quoque liberati spiritualiter ex lege gratitudinis offerre tenentur munera sua, atque observare illud *Psal. 50. vers. 14. & 15.* Dextræ se gerunt spiritualiter liberati III. Testimonium confirmando; Si sc. publica documenta edant suæ liberationis, atque primò edant etiam in oculis aliorum *fructus penitentia dignos*, juxta monitum *Iohannis Matth. 3. v. 8.* Ut edant *fructus & indicia spiritus*, in Testimonium Christi confitentem illum, eò mundantis, juxta monitum *Pauli Gal. 5. v. 22. & 23.* Ut edant *fructus fidei vera* coram oculis etiam infidelium, juxta monitum *Matth. 5. v. 16.* Ut *Ezechias* morbo liberatus in publicum Testimonium sanitatis restitutus ivit in Templum Domini, seque Populo ostendit, *Es. 38. v. 22.* Ita liberati spiritualiter Templum Domini adeant, Indicia & fructus *vera Contritionis, fidei & Spiritus* edant, juxta illud *Psal. 26. v. 6, 7, 8, & 12.*

USUS

USUS I. DE HORT.

SI ita se gerere debent spiritualiter liberati, peccant graviter, qui ad auditam aliquam Concionem è verbo, *nimiu festinant* ter concludunt, *se esse mundos*, atque illius sunt ingenii, quod describitur *Prov. 20. v. 9.* De Talibus verè dixit *Christus Luc. 8. vers. 13* peccant graviter, qui liberati spiritualiter, *nullum munus offerunt* sed loco *Agui* oculos adulterio plenos habent; loco *panis* manum retractam & lapide armatam; loco *Olei* Virus linguæ, quale ingenium describitur *Ps. 55. v. 22.* de his *Petrus* dicit. *2. Ep. 2. v. 20, 21, & 22.* Peccant denique graviter, qui *Testimonium nullum edunt sincera Conversionis*, geruntque se instar arborum infrugiferarum foliis tumentium, quale Ingenium in Judæis describitur *Matth. 23. v. 19.* de hisce *Philo* dicit *Sap. 5. v. 13, & 14.*

USUS II. AD HORT.

SI ita &c. primum omnium, postquam sufficienter deprehendimus nos esse mundatos, Deo *decentes etiam gratias agamus*, & deprecemur Virtutem Medici, dicentes ex *Ps. 40. v. 6.* præterea *munus nostrum offeramus*, cum *Iosepho* agnum castitatis, cum *Nehemia* panem Liberalitatis, cum *Samaritano* oleum lenitatis. *Luc. 10. vers. 34.* denique etiam *Testimonia penitentia, spiritus & fidei edamus*, atque illud observemus *Iacobi* dicentis *c. 2. v. 18.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita gerere debent, &c. bono sint animo, qui dextrè sese conformant præcepto divino: atque cum *Davide* dicere possunt ex *Ps. 119. v. 5 & 6.* Si contingat *vix deprehendi in nobis Beneficium mundationis*, & conquerendum ex *Es. 64. v. 6.* Scimus, sensim *sensum hunc incrementa sumpturum*, & constituto tempore Deum facturum illud, de quo *David Ps. 106. v. 5.* si contingat munera exhibenda à nobis, quandoque esse *satis exigua*, & nos similes esse viduæ illi

inferenti Lepta in Gazophylacium *Luc. 21. v. 2.* Scimus, Deum etiam *exigua non aspernaturum*, & additurū indies ad preces *munditiem cordis liberalitatem manūs, lenitatem Animi, oleo latitiae* quoq; nos perfuturum, juxta illud *Pf. 23. v. 5.* Si deniq; contingat Testimonium nostræ *contritionis, spiritus & fidei languere*, & assimilari arundini quassatæ, liq̃o fumiganti *Es. 42. v. 3.* scimus, Deum *non tam attendere Testimonium fame, quam conscientie*, si sc. gloriari possumus ex *1. Cor. 1. v. 12.* & vel tandem impleturum illud *Apoc. 2. v. 17.* AMEN.

DOMINIC. IV. POST. EPIPH.
MATTH. VIII. v. 25.

Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, ἤγειραν αὐτὸν, λέγοντες: Κύ-
ελε, σῶσον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κινεῖν.

*Et accedentes discipuli exci-
taverunt illum, dicentes: Do-
mine, servanos, perimus.*

Turbulentus quondam fuit status illorum, qui ex *Ioppe* descenderunt in *Navim*: exorta quippe fuit Ingens tempestas in *Mari*, ut fluctibus intumescantibus pene examinati fuerint *Nautæ*, & suscitavit *Ionam* dormientem in profundo, ut constat ex *Iona c. 1. v. 4. 5. & 6.* Turbulentus tunc temporis fuit status illorum, qui erant in *Na- vi* ista; Quia in præsentis vitæ periculo erant constituti; Excitaverat Deus ventum validum, qui ærem concutiebat, mare fluctibus resonabat insurgentibus, & unguenti instar aut aquæ effervescentis intumescantibus & stridentibus, navis etiam nunc in hanc nunc in aliam partem jactabatur & proxima erat excidio, hinc nautæ animadvertentes periculum, qui aliàs animosi erant, extimescunt, pallent & experiuntur partem etiam ventorum destinatam esse in vindictam, teste *Syracide cap. 40. v. 33.* Turbulentus tum temporis fuit status illorum, qui erant in *Navi*; Animadvertebant enim *Ionam* stertentem. Processerat ille è sinibus terræ *Zabulon*, veneratque *Iop- pen*,

pen, quæ hodie *Iaffa* dicitur, cumque esset lassus de via, contulit se in Navim, & profundum petens illius ibidem recubuit & obdormivit, interea Tempestas oboritur, periculum vitæ imminet, quapropter Patronus navis illum accedit, excitat & dicit: *cur dormis?* eumque oburgens compellat ferè ut Salomon pigrum & somnolentum *Prov. 6. v. 9.* Turbulentus denique fuit status tùm temporis eorum, qui erant in Navi; Solicitabant enim undique nunc ab hoc nunc ab illo auxilium. Erant præsentes homines diversorum locorum & nationum, quapropter remiges *Ammonitici* se conferunt ad *Molochum* suum, ejusque opem implorant. Nautæ *Tyrîi & Sidonii Astarten* invocant, alij denique proximi urbi *Ioppe, Dagoni*, qui Decreto dicitur, supplices erant, utpote Destro *Marino*, cujus superior pars fuit similis homini, postrema autem in piscem desit, quemque incolæ tractûs *Ioppenfis*, notante *Plinio*, venerabantur. Cumq; nulla affulgeret spes auxilii aut salutis, tandem Patronus Navis se contulit ad *Ionam*, & per illum ad verum Deum *Israeli*, ab ipso sperans opem & auxilium, tanquam ab illo potentissimo Maris Domino, de quo *David Psal. 135. v. 6.* Ut quondam in hoc rerum statu tunc temporis se gesserunt præsentes navi quæ solverat; Ita consimiliter *Apostoli* fecerunt, in præsentî *Dominicali* Evangelio, imminente periculo accedentes & excitantes *Iesum* dormientem in Navi. De quo puncto expeditis antecedentibus *ev. 8. 1.*

EXEGESIS.

UT in Theatro Naturæ dies & noctes sibi invicem succedunt ita variant in vitâ humanâ continuus risus & ploratus, juxta effatum *Salomonis Eccles. 3. v. 4.* Dispales sunt hoc ex præsentî *Dominicali* Evangelio, nam postquam *Apostoli* per diem viderunt miracula Magistri cum gaudio & lætitia, vertit se solum appetente vespërâ, ut periculo ingenti circum fundantur, & incipiant præ anxietate tremere & ingemiscere, hinc *Matthæus* refert, quod accesserint & excitârint Christum dormientem, ubi I. observ. Qui accesserint; *Matthæus* dicit *Accessisse discipulos*, qui observabant, quod ventus ali-

quis vehemens insurgeret, obvia sterneret, & aërem undiquaque turbaret, erat enim ventus ille *Δαίμων*, *ein ungeheurer Sturmwind* ut hæc vox usurpatur *Esa. 5. v. 28.* Deprehenderunt è profundo Maris ingentia cieri murmura, fluctus intumescere, imò concuti unà terram motu præter naturali, ut quidem vox *σεισμός*, ita & in hac significatione occurrit *Matt. 27. v. 54.* Sentiebant Navim nunc in hoc nunc in illud latus impelli vergere in profunda petra, proximam esse interitui, fluctibus involvi & opprimi, aquis impleri, ut vox *ὑμψήθη* hac in significatione de hydriis aqua impletis usurpatur *Iob. 2. v. 7.* II. Observe. Quomodo accesserint Discipuli; *Matthew* dicit, *αὐξήσαντες* ita, ut *excitaverint ipsum*; Multi se contulerant ad Christum die illo, curaverat infirmos & ægros ad vesperam, ambularat pedibus suis ad littus maris *Galilee*, quapropter conscendens navim voluit quiescere, invitante etiam nocte, & obdormivit in illa, periculo autem interea crescente discipuli ipsum adeunt & excitant; *Excite* in scripturis notat alicui appropinquare, eundem tangere & inclamare illi ut surgat, ut constat ex *Cant. 2. v. 7.* & *Cant. 3. v. 5.* & *Cant. 8. v. 4.* *Apostoli* itaq; appropinquarunt Magistro suo, & ab anteriore parte Navis se contulerunt ad posteriorem, à prora ad puppim, in qua cervicali supposito Christus dormiebat, ut constat ex *Marc. 4. v. 38.* Brachia manusque extenderunt atque eundem commoverunt, irritarunt, *palparuntque verbum vita*, ut loquitur *Iohannes 1. Epist. 1. v. 1.* Tandem extulerunt vocem, clamarunt & ingeminarunt: *Magister, Magister, perimus*, ut constat ex *Luc 8. vers. 24.* III. Obs. Quem accesserint, quem excitarint, cui totos sese crediderint; Evangelista dicit: *ipso excitasse illum scil. Christum*; Quanquam enim rei nauticæ fuerint periti, præ desperatione etiam potuerint se conicere in Mare & natare, excitant tamen *Christum*, illum, qui aliquos ex ipsis paulò antea vocaverat ex hoc ipso falo & lacu ad suum servitium, separaverat & elegerat in discipulos, ut constat ex *Matth. 4. v. 19. & 21.* Illum, qui ipse intraverat hanc Navim, atque voluit ut ipsum sequerentur, unà cum ipso essent in illo, ut aliàs quoque Navim & societatem talium gratam habuit, *Luc. 5. v. 3. & seqq.* Illum qui jubebat ut solverent ne commorarentur

tur in regione capernaïta, & propterea dixit *ISTANS NAVIGATE MARE.*
4. v. 35.

L. D.

Videmus, Quàm certum, verum & solidum sit illud
effatum Esajanum, quod legitur *cap. 26. v. 16.* Quæri so-
let Magister ad salvandum juxta explicata. I. Periculo attenden-
do; Si scil. etiam cogitetur, quo in loco & tempore versetur, hinc
sæpius observatur *ingruens ventus persecutionis*, ut agnoscendum il-
lud *Jerem. 4. v. 11. & 12.* Sæpius animadvertitur *astus marinus se-
culi, fluctuum globus mundi infidi & invidi*, ut dicendum ex *Psal. 43. v. 8.* Sæpius sentitur agitatio *Navis magna congregationis & im-
minens interitus*, ut experiendum illud ex *Pf. 107. v. 26. & 27.* Ut *Paulus*
contulit se ad Salvatorem suum, cum videret imminere ventum, ma-
ris concussionem & navis excidium *Act. 27. v. 14, 15. & seq.* Ita se
conferunt ad Christum Salvatorem Christiani, si ingruat *Ventorum
persequentium Vis, Tempestas sæculi, interitus navicula*, & cum narra-
re possunt experti pericula Maris, ut cæteri admirentur *Syrach. 43.
v. 26.* quæri solet Magister ad salvandum II. juxta explicata. Dor-
mientem excitando. Ut scil. adeamus, pulsemus & precibus
fatigemus dormientem, tum enim tempore Calamitatis scil. *appropin-
quant discipuli pede humili & penitente*, atque dicunt ex *Hos. 7.
v. 1.* extendunt brachia & manus fiducia & filialis confidentia dis-
cipuli, atque dicunt ex *Cant. 3. v. 4.* denique *vocem suam* extollunt
discipuli, *ingemunt, preces ardenter adhibent*, & dicunt ex *Luo. 17.
v. 13.* Ut *Elias* dormiens excitatus fuit tum temporis, cum Ecclesiæ
navicula videbatur submergi, & totus *Israel* in utramque partem nu-
tatur *1. Reg. 19. v. 5. & seq.* Ita pii solent quærere magnum *Eliam*,
excitare Christum *penitentiâ, fide & precibus* periculo præsentem, &
dicere ex *Psal. 44. v. 24. & 25.* quæri solet denique III. Magi-
ster ad salvandum, Domino confidendo; Ut scil. ejus provi-
dentiz & auxilio nos committamus. Cogitat quippe tunc pium Cor
servabit me utique ille in hac necessitate, *qui ab initio me elegit in
sancti...*

sanctificatione Spiritus & fide veritate 2. Thess. 2. vers. 13. Cogitatum Cor servabit me in hoc periculo utique ille, qui me iussit sequi ipsum & conscendere navim, qui dixit Matth. 10. v. 38. Cogitatum Cor, servabit me utique in hac tempestate ille, qui iussit me transfricare ad portum eterne salutis, qui instruxit me spe tanquam anchorâ firmâ animæ meæ &c. Heb. 6. v. 18. & 19. Ut Noachus soli Deo sese commisit in arca sua, quia à Cainitis ipsum separavit, iussit ipsum Numen ingredi, promisit deductionem in Terram Gen. 8. v. 16. ita quoque piz animæ confidunt soli Deo, soli Servatori qui & elegit illos, & in navim Christiana Ecclesia collocavit, & vult perducere ad portum exoptatum, ubi nulla tristitia, nullus ejulatus, dolor &c. Apoc. 21. v. 4.

USUS I. DEHORT.

SI ita quæri solet tempore miseræ Magister ad salvandum, Profani erunt homines, qui, non attendunt ad turbulentum, statum hujus seculi, sed securè agunt tanquam dormiens in malo. Prov. 23. v. 34. Certè tales facilè naufragium faciunt cum Hymeneo & Alexandro, quos Paulus Satanz tradidit 1. Timoth. 1. v. 19. Profani erunt homines, qui, ingruente tempestate non poenitentia, fide & precibus agunt & exasperant, sed murmura produnt, ut illi Thren. 3. v. 31. tanè exasperet aliquando Dominus, verùm non in auxilium illis, sed in vindictam, juxta illud Syrach. 17. v. 19. Profani denique erunt homines, qui non volunt cum Christo in navim conscendere metu periculi, sed præeligunt sibi Capernaum hujus seculi, in quo regnat Trinum illud Numen 1. Johan. 2. v. 16. Certè ut Capernaum dejecta fuit in profundum, ita unâ illi cum illa deicientur Matth. 11. v. 23.

USUS II. ADHORT.

SI ita quæri solet &c. nos qui discipuli Christi attendamus ad locum & tempus, in quibus versamur, quod scilicet sit mare tempestuosum hujus seculi, in quo venti quatuor ex cardinibus Orbis inter se invicem pugnant Dan. 7. v. 2. Nos, qui discipuli Christi sumus Chri-

Christum jugiter accedamus *pœnitentiâ, fiduciâ, prescumsensatis co-*
pis, atque dicamus ex *Psal. 69. v. 2, 3.* Denique nos, qui disci-
 puli Christi, præprimis cum transfretandum est *Mare mortuum, &*
adendus est portus æterna beatitudinis, unicè Christo nostro confi-
 damus, qui dicit *Esa. 43. v. 2.*

USUS III. CONSOL.

SI ita quæri solet Christus &c. bono sint animo, qui in Navi il-
 lius, quam providentia gubernat, utut consimilis sit ligno exiguo
 & vili *Sap. 14. v. 3, 4. & 5.* Si Mundus inhorrescat, & impii instar
 maris tumultuentur *Esa. 57. v. 20.* Scimus, si *providè agamus* juxta
 monitum Pauli *Eph. 5. v. 15.* non passurum Salvatorem nostrum *ut*
navis planè opprimatur, sed facturum ut dicturi simus ex *Psal. 93.*
vers. 3. & 4. Si videatur *Christus* etiam domire nobis, atque dicen-
 dum ex *Psal. 77. v. 10.* Scimus, si *excisaturi, pœnitenter, fiducialiter*
 & *ardenter* inclamaturi ex *Num. 10. v. 35.* ipsum evigilaturum,
 juxta illud *Psal. 78. v. 66.* Si denique fluctus afflictionum & tenta-
 tionum ad ipsam animam pertingant, & id contingat, quod David
 delineat *Psal. 124. vers. 1. 4. & 5.* Scimus, si *manserimus in navi*
cum ipso, & perseveraverimus usque in finem, juxta monitum *Mat-*
thæi 24. v. 13. ipsum tandem, tanquam Dominum maris & ventorum,
 illis imperaturum & dicturum ex *Job. 38. v. 11.* Utque Apostolos
 suos securè transtulit in regionem vicinam, ita nos ducturum esse
 ad portum exoptatum, ut videamus bonum Domini in

Terra viventium *Psal. 27. vers. 13.*

AMEN.

DOMINIC. V. POST EPIPH.
MATTH. XIII. ψλ. 27.

Προσλαθόντες ὃ οἱ δούλοι τοῦ ἐ-
κδοσάτου ἔπιν αὐτοῦ: Κύριε, ὡς
καλὸν σπέρμα ἐστί σου ἐν τῷ ἁγ-
ρῷ; πῶς ἐν ἔχρῳ τὸ ζιζάνιον.

*Accedentes autem servi pa-
trifamilias, dixerunt illi: Do-
mine, nonne bonum semen semi-
naveras in tuo agro? unde igitur
habet zizania?*

Ingularem quondam admirationem genuit in animo
Gedeonis status rerum præsens, compellavit enim Do-
minum, operam in satione collatam consideravit, & tan-
dem conquestus est de malis accidentibus, de hostium
numero, multitudine, & intentata ab illis electi populi oppressio-
ne, de quo *Jud. 6. v. 13.* Admirabundus Gedeon compellavit
Angelum eidem apparentem; Erat ille is Dominus,
qui quondam in columna nubis & ignis præcesserat *Israelitas* in
deserto, qui quondam tanquam pater illos ut filium unigenitum e-
ripuit, liberavit & amavit, qui denique aliis beneficiis eosdem affe-
cit, fovit & conservavit, hinc memor tantæ benignitatis compellat
præsentem filium DEI, qui tanquam aquila eduxit pullos, & umbra
alarum suarum fovit populum suum *Deuter. 32. v. 11.* Admira-
bundus Gedeon consideravit statum agrorum in Tribu
Manasse, in portione Terræ sanctæ. Serebant enim tem-
pore debito *Israelita* semen bonum, spargebant passim illud in a-
gros, nihilque intermittebant unde spes latæ messis ipsis oboriri
poterat, Cælo etiam adminiculante, pluvias & serena tempora di-
spensante, ut feliciter exereverit ad maturitatem semen projectum,
& in culmos se promoverit, adeoque populus expertus fuerit verum
esse, quod DEUS quondam prædixit, *Deut. 8. v. 7, 8, & 9.* Ad-
mirabundus denique Gedeon conquestus est de malo
superveniente; Colligebant quippe sese *Mediana* & *Amale-
kita*, cæterique Orientales, quos *Josephus* & *Procopius Arabes* vo-
cant.

cant, imò qui probabiliter ex *Keturā* erant ad Orientalem plagam relegati, figebant tentoria, & cuncta vastabant, depascentes tenera, quæ in herbis erant, post ab una regione in aliam migrantes, ut ferè comparari potuerint & lolio & zizaniis & locustis, ab una parte nempe ab Oriente & *Jordanis* ripa progredientes usque ad introitum *Gaza*, quæ erat in extremis finibus *Palestina* ad Occidentem, versus *Aegyptum*, æquè inolesti ut quondam locustarum copix, de quibus *Exod. 10. v. 13, 14. & 15.* Compar admiratio nobis delineatur in verbis prælectis, introducuntur quippe ministri, *Dominum* accedentes, de seminis projecti qualitate differentes, & tandem de zizaniis juxta enatis conquærentes; Cùm itaque mixturam bonorum & malorum contemplati fuerimus, nunc quid subsecutum fuerit breviter enūtiā expediemus.

EXEGESIS.

UT aliàs accidere solet, ut ea, quæ nobis non advertentibus sunt oborta, cum admiratione adspiciantur, ita contigisse, dormientibus hominibus, refert *Evangelista* circa mixturam bonorum atque malorum; Introducitur enim Christum dicentem in parabolâ; *Accedentes autem servi patrem familiars dixerunt illi: Domine nonne bonum semen seminas in tuo agro, unde igitur habet zizania.* Per servos hîc non intelliguntur, nisi ministri quidam Ecclesiæ, quibus se cæteri pii conjungunt; De istis servis autem dicitur *I. Quod* accesserint Patrem familiars & cum eo fuerint locuti; Accesserunt itaque juxta ductum parabolæ hi servi illum hominem, qui seminavit semen bonum, qui carne nostra vestitus Propheticum suum officium explevit, Apostolos sibi associavit, atque sese stitit, ut illum seminatore, de quo *Luc. 8. v. 1. & seq.* qui fuit pater familiars, dispositionem habuit in manu sua de suis, & sub se hos ministros, ut ille, qui in vineam suam conduxit operarios *Matth. 20. v. 10. qui Dominus*, ut ipsimet illum compellant, consimilis illi, *Luc. 16. v. 10. 11.* Dicitur, quod eidem dixerint; Nonne bonum semen, seminas in tuo agro. Scimus te esse optimum, & proinde non potuisse spargere nisi bonum semen, quod quidem bonum ratione

Originis, quale semen, ut ex bono ortum, describitur *Matth. 13. v. 3.* quod bonum *ratione formæ & substantiæ*, vitæ præditum & luco debito, quale describitur *Gen. 1. v. 11.* quod denique bonum *ratione virtutis & operationis*, in fructus sese explicare gestiens, prout tale semen describitur *Marc. 4. v. 28.* III. Addunt Unde igitur habet zizania ager tuus; Num etiam semen bonum potest ita degenerare, aut num alius aliquis unâ sevit, aut unde quæso est illud malum, illa zizaniorum copia. Zizanium est herba inutilis & vitiosa, quæ colore mentitur seminis virescentis, quæ sata stranguat, & necat, succumque, quo nutriuntur, depopulatur, quæ denique nullo fructu seminantem beat, sed steriliter hinc inde luxuriatur. Volunt itaque dicere unde hoc zizanium, quod specie fallit ut Dudaim *Genes. 30. v. 14.* quod simile spinis, & suffocat *Luc. 8. vers. 7* quod denique nullum fructum fert, ut arbor illa, de qua *Matth. 21. v. 19.*

L. D.

Videmus, Quomodo soleant post somnium securitatis animadvertentes statum Ecclesiæ esse immutatum, illum admirari. Admirantur status Ecclesiæ mutationem illi, qui sunt in ea I. Dominum compellendo; Accedunt enim illi *filium hominis, Prophetam magnum*, qui verbum suum disseminavit, & constituit sub se quosdam Apostolos, quosdam Prophetas &c. *Ephes. 4. v. 11. & 12.* conferunt se ad *Patrem familiars caelestem*, qui curam habet suorum, & mittit operarios in messem *Matth. 9. v. 37. & 38.* alloquuntur *Dominum agri*, qui eos voluit esse ministros & economos *1. Cor. 4. v. 1.* Ut quondam cum damnum esset illarum agro *Joabi*, ministri ejus se contulerunt ad ipsum, retulerunt quid ab *Absalone* factum sit *2. Sam. 14. v. 30. & 31.* Ita ministri Ecclesiæ statum Ecclesiæ immutato ex somnolentiâ, accedunt Dominum, illamque compellant, cujus est ager, imò tota terra *Psal. 24. vers. 1.* Admirantur II. status Ecclesiæ mutationem illi, qui sunt in illâ; Semen commendando; Noverunt enim probè dari in agro Ecclesiæ pios, qui ex semine verbi sunt geniti, ut *Petrus* testatur *1. Ep.*

est. vers. 23. esse pios, qui in cordibus suis *succo & vitâ fidei* gaudeant, adeoque dicere possint ex *Gal. 2. v. 20.* esse pios, qui in *spiciendo bonorum operum fructus* prodant, tales, quales describuntur ad *Philip. 1. v. 11.* Ut videns spicas plenas & turgentes *Pharao* in somnio, illas probavit, utpote jucundas, aspectu dignas *Gen. 41. v. 22.* Ita quoque ministri Ecclesie agnoscunt superesse *semen electum*, probant quorundam *bonitatem, pietatem & constantiam*, qui scilicet *ferunt electum semen* *Psalms. 126. vers. 6.* Admirantur status Ecclesie mutationem illi, qui sunt in illâ III. *Zizanium* considerando. Attendunt enim juxta triticum piorum enatum esse *zizanium hypocritarum*, talium scilicet quales describuntur *2. Timoth. 3. v. 5.* Attendunt esse enatum *zizanium oppressorum & persecutorum*, talium, quales describuntur *Amos. 2. v. 7.* Attendunt esse enatum *zizanium sterilium hæreticorum*, talium scilicet de quibus *Pauli 2. Tim. 3. v. 7.* Ut Adam miratus fuit, statu integritatis immutato, spinas & tribulos germinare in agro, quem coluit, juxta prædictionem *Genes. 3. v. 18.* ita ministri statu Ecclesie immutato demum observant *zizania* germinasse, atque partem agri divini factam esse illam terram, quæ describitur *Heb. 6. v. 8.*

USUS I. DEHORT.

Si admirantur ministri statu Ecclesie immutato, caveant, ne dormiendo à Domino *desint*, atque illius indolis, cujus illi, de quibus *Esa. 56. v. 10.* ne accidat id, quod Salomo prodit *Prov. 24. v. 30. & 31.* Caveant ministri, ne *semen electum* piorum *vilipendant*, atque dicant ex *Eccles. 9. v. 2.* ne in illos quadret, quod Deus dicit *Jer. 12. vers. 10.* Caveant denique ministri, ne *Zizanium* *luxuriare permittant*, imò ipsimet talia serant, miscentes semini verbi humana commenta *Jer. 23. v. 28.* ne illos feriat illud *Hos. 8. v. 7.*

USUS II. ADHORT.

Si ita admirantur ministri statu Ecclesie immutato. *Semper ac ubi dicimus Patremfamilias, & ab eo peodeamus, qui statum Ecclesie*

delineat, nosque optimè de illo informare potest, tanquam ille Dominus, de quo *Esaias cap. 48. v. 17, & 18, 19.* semen electum magni faciamus, atque cogitemus illud *Psalm. 15. v. 1. & 4.* denique *Zizania non accedamus*, sed potius mente nos separemus, juxta monitum *Pauli 1. Cor. 5. v. 11.*

USUS III. CONSOL.

Sita admirantur, statu Ecclesie mutato, ministri & pii, bono sine Animo, qui jugiter vigilant ad monitum *Petri 1. Ep. c. 5. vers. 8.* Si contingat etiam nobis abortiri dubium de statu Ecclesie, quomodo fiat, ut etiam si faciant *Panlus & Apollo* rigando & plantando quod facere debent, non semper sequatur incrementum ex *Deo 1. Cor. 3. v. 5. & 6.* Scimus si debite accedamus dominum, operemur strenuè & projiciamus semen, aliqua ex parte fructificaturum, juxta illud *Esai. 35. vers. 10. & 11.* Si contingat etiam *arescere semen bonum*, ut vix agnosci & probari possit, adeoque conquerendum cum *Elia ex 1. Reg. 19. vers. 10.* Scimus Deum tamen semper conservare electum aliquod semen, juxta illud *Rom. 11. vers. 4. & 5.* Si denique contingat *Zizanium invalescere*, atque conquerendum sit *Miche* alicui, agrum Ecclesie consideranti ex *cap. 7. v. 4.* Scimus, Deum non permissurum tamen, ut *Zizanium* omne eriticum plane opprimat & necet, sed terminum positurum illius luxuriei, atque tandem separaturum, juxta illud *Matth. 3. v. 12.* AMEN

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ,

MATTH. XX. v. 4.

Καλένοίς ἔπεν : Ὑπάγετε καὶ ὑμῖν οἷς πικρὰ μελεῶμαι ; ἢ ὁ δαὶς ἡ δικαιοσύνη ; ὡς ὁ ὑμῶν.

Et illis dixit : Ite & vos in vineam : & quodcumque justum fuerit, dabo vobis.

Prudenter in regimine suo se gessit *David*; Ita quoque certas classes officiorum constituit, & inter has præfecit *Semmajam Ramathitan* vineis suis, ut illz excoherentur, constituto etiam pro labore Salario. de quo 1. *Paralip.*

28. v. 27.

28. v. 27. Prudenter egit David; Vocavit enim ad officium hoc *Semmajam*, voluit, ut hoc officio præficeretur, ut quemadmodum *Sabdi* Cellas curaret; Ita ille ordinem constitutum observaret, atque iret quandoque, excurreret, faceret, & exequeretur Mandata Regis, Nomenque suum ipso opere comprobaret, adeoque *Semmajas* esset, hoc est audiens Dominum, non tam titulo quàm facto, obsequens Domino, ut servi illi, de quibus *Matth. 8. vers. 9.* Prudenter egit David, dum eidem vineas commisit; Habebat *David* bona quædam Patrimonialia, ex hæreditate paternâ, habebat & Regalia ex officio, unde ipsi redditus, quo splendide vivere posset in Aulâ; Inter posterioris generis autem etiam vineæ fuerunt, vinum fundentes ad mensam Domini, quapropter, ut fodiuntur, palmitibus augeantur, putentur, & uno verbo dextrè curentur, sollicitè intendit, quem sequutus fuit *Salomo*, idem curans & intendens, ut constat ex *Cant. 8. vers. 11. & 12.* Prudenter denique egit David, dum mercedem assignavit & salarium pro inspectione & operariorum labore, noluit enim gratis sibi servire ministros, sed ut *Asmaveib* Thesaurarius, ut *Ejri* Filius *Chelub* Agrorum Præfatus. Ita *Semmajas* cum suis suum accepit salarium, unde vivere posset, faventem habuit Regem & fructuum quoque partem cepit; Noverat enim *David* illud in Jure Naturæ fundatum, & à Christo repetitum, operarium dignum esse cibo s. mercede sua. *Matth. 10. vers. 10.* Non tam prudenter egit David, Prudentius Pater familiâs ille parabolicus in præsentî Dom. Evangelio; dicens in foro stantibus, *ut irent in vineam*; &c. de quo *Matth. 21.*

EXEGESIS.

Quod Patris-familiâs esse solet, ut sollicitus sit de fundis, ne negligentia sylvescant aut contabescant; Idem tecisse Pater-familiâs parabolicus dicitur in præsentî Dominicali Evangelio, refert enim Salvator, dixisse illis stantibus in foro: *abite & vos in vineam meam, & quodcunque justum erit, dabo vobis.* In quibus verbis Observandû. Quod Christus indicet; Patrem-familiâs dixisse & illis. Hoc est, voluntatem suam illis revelasse de fundo excolendo, contrituisse apud se illos adificere in societatem operis sive Laboris,

mandasse ut otio nuntium remittentes, de foro irent in Campum. Vox enim dicere, quæ hic occurrit, notat in scripturis *revelare aliquid*, manifestare Voluntatem suam, atque ita usurpatur, *Jer. 3. vers. 1.* notat aliquid *constituere*, atque ita usurpatur, *Psal. 110 v. 1.* notat denique *mandare* alicui, præcipere & jubere, atque ita usurpatur in hoc sensu *Matth. 23. vers. 3.* II. Observandum; Quod dixerit; Abite & Vos in Vineam. Quædam Exemplaria habent appositum $\mu\alpha$ ut sensus sit, *ite & Vos in Vineam meam*. Per Vineam autem hanc, in quam ablegat Pater-familias operarios, intelligitur Vineæ Ecclesiæ, quam Deus in his Terris plantat, curat & conservat. Voluit autem abire in Vineam, ut ipsam *sodians, colant, & operentur* in illa, ne inculta, nihil nisi præter labruscas & spinas ferat, ut neglectus culturæ describitur *Ez. 5. v. 6.* voluit ire in vineam operarios, ut *vites & palmires eidem inferant*, ne vacuum detur in illa, sed crescant palmites, & se convertant ad vitem, juxta illud *Ezech. 17. v. 6.* voluit denique ut adirent hanc Vineam, *in illa operarentur, laborarent*, ut non sterileceret, sed plures fructus proferret, & racemi probè putarentur, quod singulis Annis fieri debebat præter Annum Sabbathicum in *Judæa*, ut constat *Lev. 15. v. 3. & 4.* III. Observandum, quod dicat: Et quodcumq; Justum fuerit, dabo vobis: Hæc verba non accipienda sunt de justitia propriè sic dicta, ut Pontificii fingunt, sed de æquitate ex promisso, quod patet tum ex *Syro Interprete*, qui reddidit, *quod æquum erit*; tum ex phrasi scripturæ, in qua *δικαιον* idem sæpius significat, quod æquum, ut constat *Psal. 1. v. 7.* tum ex modo loquendi, quia non constituit certam aliquam mercedem, sed indefinitè, promittit, adeoque hoc vult; Non se passurum, ut operam suam impendant frustra, & in vanum laborent; promittere se, se velle ipsi *cibum & potum subministrare*, ut *Abraham* curavit refici illos, qui operam ipsi locarunt, *Gen. 14. v. 24.* se velle *favere illis porro*, & eorum laboribus gratiosum se & gratum exhibere, ut *Boas*, qui blandè compellavit suos, & faventem se se ostendit *Ruth. 2. v. 4.* Se denique etiam *non negaturum illis aliquid in futurum de parte fructuum*, ut *Nebucadnezar* hoc ipsum permisit reliquis in *Judæa*, *Jer. 40. v. 10.*

L. D.

Videmus. Quomodo Deus prudenter circa Ministerium in his Terris disponat. Prudenter disponit circa Ministerium. I. Operarios suos vocando. *Revelat quippe*, hanc suam esse Voluntatem, ut semper sint qui operentur, juxta illud *Ier. 3. v. 15. Constituit ut Ordo Ecclesiasticus in Ecclesia perennet*, juxta illud *Eph. 4. v. 11. & 12. Misit Apostolos*, ut irent & foro judaico in Campum universi orbis, atque dixit *Marc. 16. v. 15. & 16. Ut quondam voluit Deus ire Esaiam ad populum suum*, & mandavit illi, submittere etiam se *prophetâ Es. 6. v. 8. & 9. Ita adhuc dum disponit circa Ministerium suum prudenter illimè vocando operarios*, ut filia Zion laxari possit, juxta illud *Ier. 2. v. 25. Prudenter disponit circa Ministerium II. cœlestis Paterfamilias Vineam Ecclesiæ curando. Mittit hunc enim in finem operarios in Vineam*, ut *legone legu profunde fodiant Corda hominum*, cum contrita ipsi placeant, *Ps. 51. v. 19. Ut Palmites inferant viti generosissimæ Christi*, ut ipse sit vitis, Christiani autem palmites *Ioh. 15. v. 5. Eum in finem*, ut *luxuriantes Carnu impetu amputent*, ut crescant, cedrosque exarquent, & montes obumbrent *Ps. 30. v. 11. & 12. Ut Noah plantavit & curavit Vineam post Diluvium Gen. 9. v. 20. Ita quoque mittit operarios in Vineam suam Cœlestis Paterfam. ut laborent fodiendo, inferendo, putando*, adeoque impletur illud Christi *Ioh. 15. v. 2. 3. & 4. Prudenter denique disponit, circa Ministerium Cœlestis Paterfamilias III. Labores exhibitos remunerando. Cùm enim tales operarii Vineam curent, curat ipse quoque ut aliquid participant de fructibus Naturæ, cibum & potum*, nec non necessaria vitæ habeant cætera, juxta illud *1. Cor. 9. v. 7. Curat, ut participant de fructibus gratiæ, gloriam consequantur Ecclesiæ probæ plantatæ*, ut Auditores sint impleti fructibus Justitiæ *Phil. 1. v. 11. Ut participante de fructibus gloriæ*, atque illud experiantur *Es. 65. v. 13 & 14. Ut Elisa duplam portionem Spiritus recepit ex fidei ministro Elia exhibitio 2. Reg. 2. v. 10. & seqq. Ita quoque cœlestis Paterfam.*

P. IV.

K

familias

familias non frustra vult fatigare suos, aut in vanum laborare, sed
vult, ut etiam fructus carpant decentes, juxta illud 2. ad Timoth. 2. 8.

USUS I. DEHORT.

SI Deus ita disponit circa Ministerium, peccant, qui Deo
cunctante & dicente *veniunt*, nec *missi volunt*, cum *Iona* mare eli-
gentes pro terra, fluctum astutus præ Vinearum colliculis, *Iona* 2.
4. v. 3. Sanè tales reprehensionem incurrunt illam, quæ legitur *Eccl. 4.*
4. v. 11. & 12. Peccant, qui abeuntes quidem in Vineam, *napu-*
genter tamen eam curant, & accedunt illis, de quibus *Es. 56. v. 16.* Sa-
nè illi incurrunt Judicium illud *Prov. 24. vers. 30. 31. 32. 33. & 34.*
Peccant denique, qui ad *Temporalia nimium attendunt*, atque in-
sunt cum *Greeci vineas & oliveta hujus seculi*, quam æquum illud,
quod celestis Patresam. pro labore in Vineasua promittit 2. Reg. 7.
v. 26. Sanè istiusmodi dici potest *ex Luc. c. 9. v. 62.*

USUS II. ADHORT.

SI Deus ita circa Ministerium in Terris disponit, videant linguæ
vocati ad illud, ut Deo obtemperent, atque exhibeant se fideles & o-
perarios, juxta illud 2. Timoth. 2. v. 15. Auditores autem tales ve-
cipiant ut legatos Dei, ad Exemplum *Galatarum c. 4. v. 14.* In vineam
collocati *sireneque laborant, fodiant, inferant, putent, & omnibus munus*
fiant, ut al quos lucrentur, 1. Cor. 9. vers. 2. Auditores aerem, ut
Terra bona admittant *laborum fructusque ferant*, ut de illis dispo-
sit *Can. 11. v. 13.* Denique etiam remunerationem patienter ex-
pectent cuncti *Missi*, & respicientes *Hebr. 11. v. 26.* Auditores au-
tem *liberales etiam sese exhibeant*, memoris illius ad *Gal. 6. v. 6.*

USUS III. CONSOL.

SI denique Deus, &c. bono sint Animo, qui in Ministerio
sunt *Patrisam, modo sint fideles.* ad Cor. 4. v. 2. Si quandoque
Jeremias conqueratur de *oratione sua*, & dicat *ex Cap. 20. v. 7 & 8.*

Novit se missum esse à Domino cælesti Patrefamilias, qui ut vocat, ita etiam vires dispensat, & dicit *Ier. 1. v. 18. & 19.* Si *Esaïas* conqueratur de *Labor* frustraneo, atque dicat ex *Cap. 49. v. 4.* Novit, si agat, quod operarii est proprium, Deum fœctarum, quod ad fructificationem facit, juxta illud, *1. Cor. 3. v. 6. 7.* Sidenique *Petrus* conqueratur de premio laboris, & dicat ex *Matth. c. 19. v. 27.* Novit Christum ibidem respondisse *v. 28. & 29.* Atque se obtenturum etiam panem & potum suum, sub ministrante illum vel *Obadiâ* quodam, se obtenturum favorem Dei, ut Labor ipsius non sit frustra neus in Domino, se obtenturum premium æternum, juxta illud *Matth. 5. v. 12.* AMEN.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.
LUC. VIII. v. 6.

Καὶ ἕτερον ἐπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν
καὶ οὐκ ἐξηργήθη, ἀλλὰ τὸ
μὴ ἔχειν ἰκμάδα.

Et aliud cecidit super pe-
tram: & enatum aruit, quia
non habebat humorem.

Idò emerfit *Hadera* *Jone*, verùm non diu subsistit, sed emarcuit, verme radicem rodente, de quo *Jone 4. v. 6. & seq.* Citò emerfit hæc *Cucurbita*. *Jonâ* quippe discedente *Nimve*, confidente versus Urbem, & sibi consti uente tugurium, repente extitit hæc sive *Cucurbita*, sive *Hadera*, sive *Palma Christi*, hinc etiam in textu originario notanter dicitur, filius unius noctis, qui citò viguit, crevit, & le diffusit singulari benedictione illius, qui unico verbo, quicquid est plantarum & frugum in orbe creavit *Gen. 1. v. 11.* Non diu subsistit hæc arbuicula; Aurorâ quippe cælum pingente, coepit hæcescere, orto Sole verò magis magisque perescente, & tandem penitus colliabi, cum Dominus immitteret *Enem* quendam, qui non ten peravit ætem frigiditate, sed plas incendit, qui ventus alias, ut maximè noxius terrâ nascentibus deseribitur. *Ezech. 7. v.*

10. Collapsa tandem fuit hæc Cucurbita, Quæ de illa sufficiens succus & radix. Erat enim illa non profunde radicata, sed in superficie terræ tantum repens, nec succo conlanti instructa, sed volatili, hinc etiam confestim concidit, verme quodam rubro canedo immisso, qui corrofit fibras radicis, quale genus vermium describitur *Jobi. 25. v. 6.* Non tam inconstans fuit hoc genus, quod cessit umbraculi loco *Jona*: Equè inconstans est genus quoddam Auditorum Verbi, de quo in præsentī Evangelio, a viâ quæ ad petram discessit, evi & illam lustrabimus.

EXEGESIS.

Quanquam semen Verbi spargatur ex Intentione DEI in omnium, qui audiunt, salutem & æternam felicitatem, nihilominus terra diversa est, unde contigit, ut penes quosdam in viâ, penes multos autem, aut parum aut planè nihil fructuigeri. Hinc *Christus* in præsentī parabola, postquam adduxerat unum ex Auditorum steriliū, ad alterum transit, ita loquens de semine: *Ecce quoddam cecidit in petram &c.* Dicit autem I. Semen sparsum aliqua ratione hæsisse etiam petra; *Cresce atque fructifera* illis, quorum Princeps describitur *Eph. 2. v. 2.* *Evangelium* prædicatum Verbum non sine celeri præparatione & gaudio exornatum, xosa parte agri, prout de *Samarita* contimilis occurrit phrasia *Matth. 23. v. 14.* Semen illud nobile infixum se promovisse in fidem verum & eternam, accepisse ignavos tales Auditores filios DEI veri *Matth. 23. v. 14.* II. Dicit, Semen sparsum aruisse. In *Græco* habetur *καίενται*, quæ notat *virescunt, arisco*, & est illud ipsum vocabulum, quod de ficu arefactâ usurpatur *Marc. 11. v. 20.* *Μάρτιος* idem est voce *καίενται*, quæ notat *incendor, marceo*, ab illoque talis est illud, & est illud ipsum vocabulum quod occurrit de hominibus qui *Quidam* *Apoc. 6. v. 8.* *Lucas* in explanatione huiusmodi vocem *αἰσχροί*, quæ notat *perfero, perfiero*, neque indiget, non de illis tantum, sed de omnibus, est hoc idem apud *Vulgatam*, quod usurpatur de subvertentibus in Templo *Luc. 21. v. 37.*

III. Dicit: Semen illud enatum aruisse, Quia non habuerit succum & humorem, defuerit illi Virtus debita, adeoque fuerit sine aqua illa, quæ in vitam scaturit *Job. 4. v. 14.* *Matthæus* dicit exaruisse, quia non habuerit terram satis profundam, non fuerit solum illi instar vallis, quam Dominus exaltat *Es. 40. v. 4.* *Marcus* dicit exaruisse, quia non habuerit radicem, quæ fundamentum plantarum, non fuerit istiusmodi Auditoribus præfens illa fides, quæ Mundum vincit *1. Job. 5. v. 4.*

L. D.

VIdemus, Vivum Exemplar Ideam & Imaginem temporariorum ex verbis explicatis & repetitis. Proponuntur temporarii in explicatis I. Initialiter; Juxta initium quod felix & faustum. Patientur quippe semen Verbi etiam in petroso corde herere, crescere & adolescere, accedunt Christo, audiuntque Verbum lubenter cum populo illo *Marc. 12. v. 37.* excipiunt predicationem lætam celeriter & cum gaudio, sequuntur ad tempus Paulum, nec pudet eos Evangelii, ut Demas, *Coloss. 4. v. 14.* *Iohannem* nobile semen germinat in illis, ut credant, baptizentur, & admiranda facta Apostolorum admirentur cum Simone Mago *Act. 8. v. 13.* Ut tempore Moysi in *Ægypto* hordeum eminuit, & linum tanquam fruges præmaturæ præ reliquo frumento *Exod. 9. vers. 31.* Ita bene incipiunt temporarii, Verbi semen admittunt, excipiunt & germinant, adeoque participes fiunt spiritus &c. *Ebr. 6. v. 4. & 5.* Proponuntur temporarii II. Finaliter, juxta Exitum, qui miser & inconstans. Si enim onus crucis incipit premere, arescunt illi, atque deficiunt *Luc. 21. v. 26.* Si sol persecutionis sanguinolentus oritur, Lumen fidei in illis occidit, atque incipiunt amare præ luce tenebras *Job. 3. v. 19.* Si æstas tribulationum insurgit, ut gramen marcescit, ut flos decidit, & omnem colorem amittunt, *Jacob. 1. v. 11.* Ut tempore *Elia* semina culminantia exaruerunt, marcuerunt, deciduerunt, nullo vel rore vel pluvia terram fecundante, soleque cuncta exurente *1. Reg. 17. v. 1. & seq.* Ita non subsistunt temporarii, sed calore tentationum & persecutionum increfcente languent,

*marcent, marcent, decidunt, similes illi terræ, quæ describitur Jer. 17. v. 6. Proponuntur denique temporarii in explicata (11) Causa-
liter, juxta causam, quæ in ipsis & ipsorum coribus. De illius
mensura spiritus flumina illa, de quibus Joban. 7. v. 38. dicitur
terra profunda, Humilitas & Contritio genuina, cor contritum
& spiritus, quæ DEO placent, Psalm. 51. v. 19. Deest denique illi
Radix sincera fiducia, Robur fides salvifica, quæ aurum vincit 1. Petr. 1.
v. 7. Ut tempore Joelis messis non potuit esse frugifera, quæ
mina destituta fuere succo & radice Joel. 1. v. 11. Ita temporarii
marcent & languent, quia deest succus spiritus, vera penitentia & hu-
militas Abrahæ, agnoscens se esse cinerem & terram, fides illius,
cujus virtute manemus fideles & coronam accipimus. Apoc. 2. v. 10.*

USUS I. DEHORT.

Si ita se res habet cum temporariis, quivis in se descendat,
& Cor suum probet, num & illud petrosum, solum quoddam vi-
xum, quod saltem evanido modo moreque verbum excipiat, carum
hærens solo, atque Caveat sibi à tali Indole, memor illius Petri
1. Petr. 2. v. 20. 21. Quivis in se descendat & Cor suum probe-
t, num & illud in Casu æstus primum ad Marcorem & Apoc. 2. v. 10.
que caveat sibi à tali ingenio, memor illius paulini Eb. 10. v. 38.
Quivis denique in se descendat, & Cor suum probet, num
& illud non deficiat in mensura spiritus, contritione & radice fidei,
memor illius Christi Apoc. 3. v. 15, 16.

USUS II. ADHORT.

Si ita se res habet cum temporariis, in id nitamur, ut Cor
suum sit *carneum*, & cum nun sit hoc in viribus nostris, con-
tinuamus Deum ex Psalm. 51. v. 12. & 13. in id nitamur, ut Cor no-
strum etiam *sub æstu sit constans*, quod verum fructum est
nitentiam deducit, & cum non sit hoc in viribus nostris, ut
Deum ex Psalm. 56. v. 16. 17. denique in id nitamur, ut Cor

nostrum sit p[er] om[n]i s[pir]itu humilitate & fiducia, & cum non sit hoc
in Virilibus nostris, regit ut Deum ex Ps. 143. v. 11.

USUS III, CONSOLAT.

Sicut res habet cum temporariis, bono sint animo, qui non re-
soluntur &c. Eb. 10. vers. 39. Ut ut Cor nostrum sit petrosum,
terra firma, ut videatur incepta recipiendo verbo, & conquerendum
cum Amilo ex cap. 6 v. 12. Scimus nihilominus promississe De-
um N. T. civibus insignem mutationem, atque dixisse ex Ezech. 36.
v. 26. Ut ut assus tentationum, persecutionum & Crucis urgeat,
p[er]mat, & conquerendum cum filio Sannatidor: Va capiti meo ex
2 R. 4. v. 19. Scimus, Cœlestem Elisam tunc vel maximè ma-
num auxiliorum porrigere, nec tentare ultra posse 1. Cor. 10. v. 13.
facere, m[er]itu ille nobis sit peregrinus 1. Petr. 4. v. 12. 13. Ut ut
denique etiam Mensura spiritus sit exigua cum Virtute humilitatis
& radi e fidei & conquerendum cum Davide ex Psalm. 32. v. 4.
Scimus, illam spiritum, qui nobis affusus fuit Baptismo, nostram in-
firmat m[er]itubaturum &c. Rom. 8. v. 26. Deum, qui divinam
gratiam in nobis operatus est, illam promoturum 2. Cor. 7. v. 10.
& Missam radicem fidei exiguam conservaturum linum illud fumi-
gans Eb. 4. v. 3. ut confidenter sperare possimus illud Esai. 37.
v. 32. AMEN.

DOMINICA QUINQUAGESIMÆ, LUC. XVIII. v. 33.

Ἐπειτα μετὰ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς
εἰπὼν ταῦτα ἦλθεν εἰς Ἰερουσαλὴν
καὶ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κατακλίνων τὰ
σκεῦη, ἔειπεν, λέγει ὁ κύριός σου, ὅτι
ἐξουσία σου ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα σου
ἀγαπᾷς.

Et postquam flagella verit,
occidens cum: ac die tertia res-
surgit.

Magna fuit quondam tortura, quam ab impiis ani-
mo pa-
tenti sustinuit Eleasrus, genuinus Israelita, in quo non
fuit dolus, de quo prolixius 2. Maccab. 6. v. 18, 19, 20.
& seq. Magna fuit tortura illa, quia suscita

fuit

fuit ab illis, qui *Judei* erant abominationi, exercuerunt quodam-
 lam impii gentiles, qui imaginem *Jovis Olympii* Templo *Eleusini*
lymitano & *Jovis Xeni Garizitano* illatam venerabantur, qui tan-
 quam truces *Diaboli* circa *Jerusalem* profundeabant sanguinem lau-
 detorum ut aquam, & toti dediti sceleribus, impuritatibus, flagitiis con-
 viebant Domino, ejusque ingenio se conformabant, nampe *Antio-
 chus Ephanius* Regis Impii, audacis & fraudulentis, ut pridem de *Hebra-*
cus fuit à spiritu DEI, *Dan. 1. v. 23.* Magna fuit tortura illa,
 quia exercita fuit violenter, horribiliter & ad extremum usque de-
 lorum, qui in hominem cadere possunt, textus enim habet *Chri-*
stianus Tympanon, quo indicatur, hunc virum raptem fuisse ad
 locum supplicii, alligatum fuisse palo erecto, distentum fuisse totum
 corpus & omnia membra instar tympani, & flagellis illud fuisse con-
 cussum, ut & vibices & vulnera totum deformarent habitum, quoniam
 consimile genus supplicii & flagellationis duos fratres ex *Septuaginta*
 constantissimè illius fœminæ paulo post excepit, de quo *2. Cor. 11. v. 13. & 15.* Magna denique fuit tortura illa, quæ
 pressit Virum egregium in populo & stupendæ virtutis, vocalis
 is *Eleasarus*, eratque diligens lector & indefessus Anagnostes *Legum*
Mosaicarum atque Prophetarum, Vir integer scelereisque purus, quæ in
 ipso extremo vitæ halitu dicere potuit & profiteri *v. 30.* *Antiochus*
 Princeps Ephemeræ sacerdotalis alicujus ex *Viginti quatuor ordi-*
nibus illis, quos quondam constituerat *David*, de quo *2. Paralip. 19. v. 7. & seq.* Non tanta fuit tortura *Eleasari* Viri generosi, quanta
 Salvatoris nostri, de qua ipse loquitur in Verbis prædictis *Matth. 26. v. 67.*
 quod flagellationi futurus sit obnoxius; Cum itaq; huc nos *Antiochus*
 applicandi ducat, & præfens tempus ut diebus *Antiochi* quibus *Judei*
 compulsi sunt in honorem *Bacchi* hederis coronati incendiare *Jerusalem*
 doq; tribuatur *læcivix*, & Christiani sponte sua gentilibus se commo-
 ment, quapropter in depressionem carnis corruptæ, erecti loquuntur
 tem ardentis Spiritus flagellationem præannunciatam à *Christo* *Matth. 26. v. 67*
 spiritualis.

E X E G E S I S.

SI unquam labia Salvatoris nostri consimilia rosis myrrham stillaverunt, hæc hoc tempore fuerunt rorulenta, citæ finem vitæ, in via, in itinere ultimo suscepto versus *Hierosolymam*, prædixit quippe Magister discipulis proximè instantem passionem & ipsemet divisit illam in proteruam illationem, amaram flagellationem & ignominiosam denique crucifixionem, quod itaque medium ex his concernit, dicitur: *flagellabunt eum*, in quibus Verbis Observ. I. Quis hoc opus susceperit, hanc plagam intulerit? hoc dispalleat ex antecedentibus, quando dicitur: *tradetur gentibus*; per gentes hic intelliguntur principaliter *Pontius Pilatus*, quem *Tiberius* post *Valerium Gracchum* præsidem *Judææ* voluit & constituit, cum turba illa & satellitio, quod iussa illius expectabat & exquebatur, quod satellitium fuit ex gentilibus Impiis secundum religionem, qui nihil sciabant de Deo, erant extra Ecclesiam, à *Judæis* habebantur pro indignis conversatione & tractu, ut quidem Christus ipse tales contradistinxit filiis Dei, & canes appellavit *Matth. 15. v. 26.* Quod satellitium fuit juxta statum ex sanguinolentis militibus, qui ob stipendium incedebant armati, parati astimabant sanguinem humanum, & ad homicidia erant parati, ut quidem tales sanguinem quorundam *Galileorum* paulo ante misceverant sacrificiis, de quo *Luc. 13. v. 1.* quod satellitium denique fuit ex diversis populis, juxta genus & Originem, *Romanis*, *Gallis*, *Thracibus*, qui, si genus Vitæ spectes, omnes fuerunt feri, immanes & in hoc conspirantes, ut nunc huic nunc alteri vel vi vel fraude nocerent, ut quidem *Iohannes* eod collimat *Luc. 3. v. 14.* II. Observ. v. Quid & quale genus tormenti hic prænunciatur, Christus dicit: *flagellabunt*, in textu græco est emphatica vox *μαρτυροῦντες*, quæ ipsâ indicat futurum esse, ut tales vestimentis detractis nudum ducturi sint in prætorio ad columnam æqueam bipedalem, cui in summo immixtus annulus terreus, ad quem ipsum sint alligaturi, ut si gellis non tantum dorsum, sed & anteriorem corporis partem petere possint, & undique ipsum cadere, quale genus describitur *Deut. 25. v. 3.* Futurum.

rum ut accepturi sint illi immanes & barbari milites flagella, quæ partim habebant nodos plumbeos, partim aculeos *atroos*, ferreos uncinulos & aciculas, ut & vibices apparent, & profundius caro percuteretur atque contunderetur, quales quid describitur *Proverb. 27. vers. 22.* Futurum denique, ut non satiati corpus & membra ipsius distendant, feriant atque ita flagellis urgeant, ut sanguis dimanet per omnia membra, conspergat columnam & solum, ut tale genus describitur *Hebr. 11. v. 35. & 36.* III. *Observ.* Quem presserit hoc genus, quis sustinerit hæc flagella, nempe uno verbo: *Filius hominū*, ille qui loquebatur, & hoc prædicebat suis Apostolis, ille, qui indefessus & laboriosissimus in munere suo Prophetico, cum aliis flagellis cædebantur ij, qui se-gnes, qui somnolenti in opere, ut constat ex *Exod. 5. v. 14.* ille, qui integer Vitæ, sanctus & immaculatus in conversatione & actionibus, cum aliis flagellis cædebantur tantum illi, qui meriti erant ob peccata istiusmodi sustinere supplicium, & ad mensuram illorum numerumque excipere plagas *Deut. 25. v. 2.* Ille denique, qui Dominus Legis, & Nobilis ille in Scriptura decantatus, cum aliis flagellis tantum cæsi fuerint servi & mancipia jure Romano, ipso *Paulo* hoc judicante *Act. 22. v. 25.*

L. D.

Sistit se Salvator noster itaque ut triste Speculum amaræ, profundæ & dolorosæ passionis; Quem impleta hæc prædicatione produxit *Pilatus* tanquam Exemplar commiseratione dignum, & de quo post flagellationem dixit: *Ecce homo!* *Ioh. 19. v. 5.* Sistit se Salvator noster ut Speculum amaræ passionis in sua flagellatione I. Ex flagellantium pravitate; Quia perversi erant illi, qui ipsum flagellabant, fuerunt enim *impii gentiles*, canes qui ipsum circumdederunt, & malorum turba *Psal. 22. v. 7.* fuerunt *sanguinolenti milites*, qui non veriti in pace sanguinem finire, & cingulum calceosque suos illo conspergere, ut de consimilibus dicitur *1. Reg. 2. v. 5.* fuerunt denique *feri & immanes homines*, barbari *Thracæ*, conspirantes adversus unctum Domini, tabernacula

bernacula *Edumcorum, Ismaelitarum, &c. Psal. 33. v. 6, 7. & 8.* Si itaque Deus durum esse aestimavit quod *Vriam Hebræum David* objecerit gladio, & *Violentiæ Ammonitarum, populi impii, truculenti* & feri *2. Sam. 12. v. 9.* Utique passio Domini nostri censenda erit amara, flagellatio illius ignominiosa, quod sustinuerit illam *ab impiis, truculentis & feris militibus*, ab illis qui extra societatem *Israelitarum* & testamentorum *Eph. 2. v. 12.* Sistit se II. *Salvator noster* ut Speculum triste profundæ passionis. Ex flagellationis atrocitate, quia illa flagellatio fuit rigidissima & atrocissima, flagellatus quippe fuit *in toto corpore* averso & adverso, ut verè dixerit *Esa. 50. v. 6.* Flagellatus fuit *flagellu plumbo & ferro armatu* profundissime in carnem; ut verè conquestus fuerit *Psal. 129. v. 3.* Flagellatus denique fuit *absque omni misericordia ad sanguinis uque profluvium*, ut respondere potuerit interroganti de veste conspersa ex *Esa. 63. v. 3.* Si itaque *Gedeon* durum & atrox esse existimavit quod primores *Suchotenses* caesi fuerint spinis ex deserto, & flagellati fuerint *Virgis ex dumeris*, ut probè senserint vim illarum *Jud. 8. v. 7. & 16.* Utique passio *Christi*, flagellatio *Salvatoris* nostri, atrox, rigida & profunda censenda erit, quia & *totum corpus de venustavit, profundè se immerfit, & ad sanguinis rivos usque progressus* fuit, ut verè conquestus fuerit, ex *Pf. 35. v. 15.* Sistit se denique *Salvator noster* ut Speculum dolorosæ passionis III. Ex flagellationi dignitate, quia ipse qui tantus est, flagellis tanquam insignis reus & servus cæsus fuit: erat ille *indefessus ille & laboriosissimus* *Propheta*, qui ipse de se dixit *Ioh. 4. v. 34.* Erat ille *innocens* *Salvator, Sanctus Sanctorum*, de quo *Petrus* verè dixit, *1. Ep. c. 2. v. 22.* Erat ille *magnus ille Rex* veræ libertatis, de quo testatur *Iohannes divinus* *Epopta Apoc. 19. v. 16.* Si itaque durum, atrox & intolerabile aestimavit *Patriarcha Iacobus* videre tunicam filii sui dilaceratam, sanguine respersam, qui tamen iussus ambulare ivit ad fratres, vitæ fuit integræ, & animi regii, atque cum dolore dixit *Gen. 37. vers. 33.* Utique passio *Salvatoris* nostri, & flagellatio illius atrox & rigida censenda erit, quia sustinuit illam ille, qui *innocens & à peccatoribus separatus, &c. Heb. 7. v. 26.*

USUS I. DEHORT.

Sita se sistit Salvator noster in flagellatione suâ tanquam Crucium amaræ, profundæ & dolorosæ passionis; Errant illi inter Christianos, qui putant non tam durum fuisse flagellatum a militibus susceptam, quia ipse Pilatus, principalis illorum, per eam contemderit ipsius liberationem, atque dixerit *Luce. 23. v. 16.* at si hoc esset, quomodo ipse Servator noster de illa tam amarè fuisset conquestus, dicens *Psal. 38 v. 18.* Errant illi inter Pontificios, qui hoc tempore meriti opinione ducti semetipsos flagellant, & quo perfrenis us carnem feriunt, eò magis peccata tollere existimant, similes Beathan, qui ad sanguinem usque progressi sunt *1. Reg. 18. vers. 28.* ac si hoc esset, qui potuisset Esaias dicere: Vere ille, nempe *Allossias*, languens nostros tulit, & in se suscepit dolores nostros, reputavimus eum tanquam a DEO percussum & contribulatum *cap. 53. v. 4.* Errant denique inter Judæos, qui hanc passionem non innocentis sui opinantur, sed flagella debita rebelli & seduloso, ut eum accuset *Luce. 23. v. 2* at si hoc esset, qui aut quomodo ipse Pilatus flagellatum potuisset producere, & testimonium innocentie exhibere coram toto populo & dicere ex *Joh. 19. v. 4.*

USUS II. ADHORT.

Sita se sistit in flagellatione sua Salvator noster &c. Studeamus, ut si & impij contra nos se congregent, ut quocunque modo supplantent, sponte illud omne sustineamus, & voluntariè, cogitantes tunc esse impiorum indolem, solenne esse ipsis dicere ex *Sap. 2. vers. 10.* Studeamus, ut si etiam flagella crucis & tribulationis profundè nos feriant, sustineamus illa læto animo, memores, quid Apostoli incurrerint prementes vestigia Salvatoris nostri, de quibus *Act. 5. v. 41.* Denique si etiam innoxentes nihilominus pati cogamur flagella linæ aculeatæ & manus violentæ, studeamus, ut sustineamus patientes, cogitantes illud *Matth. 10. v. 24 & 25.*

USUS III. CONSOLAT.

Si ita se sustitit Salvator noster &c. bono sint animo, qui stigmata Christi Salvatoris sui etiam portant in corporibus suis cum *Paulo ad Gal. 6. vers. 17.* Si etiam te oportet experiri *congregari impios* ut te flagellent, conjungi superbas squamas *Leviathanis infernalis*, de quo *Job. 41. v. 6, 7, & 8.* novisti tamen Christum Salvatorem passum esse se flagellari à *coeuntibus militibus impiis & eruculentis*, ut omnes illas flagellationes à consimilibus exceptas sanctificaret, & te certificaret de illo *Job. 5. v. 19, 20, & 21.* Si oporteat te sustinere *scilicet illa profunda morbi in carnem, & cor penetrantia Tyrannidis*, ut impius aliquis *Rechabeam* dicat ex *1. Reg. 12. v. 11.* novisti Christum Salvatorem tuum *profundissime excepisse ictus flagellorum*, ut tibi exemplum exhiberet, atque doceret, hunc esse statum filiorum DEI, verissimumque illud *Pauli Hebr. 12. v. 6. & 7.* Si denique oporteat te agnoscere non solum in *Adamo* te servum illum *formaliter fuisse, sed & esse in propria persona*, qui novit voluntatem Domini nec facit, & dignus proinde est flagellis *Luc. 12. v. 47.* novisti Salvatorem tuum sustinuisse flagellationem, *indefessum in officio pro seignibus, innocentem in vita pro reis, Dominum in dignitate pro servis*, ut te æterno supplicio & flagellis liberaret, & ut dicere posses in vita, cruce & morte ex *Esai. 53. v. 5.*

AMEN.

DOMINICA QUADRAGESIMÆ;
MATTH. IV. vs. 4.

Ο ὃς συνεθεὶς ἔστι: γέγραπται,
Οὐκ ἐπ' ἄλψι μόνον ζήσεται ἄνθρω-
πος, ἀλλ' ἐπὶ παντί ῥήματα σου.
ἐξομῶν ἡς ἑμάλιον οὐδ'.

At ille respondens dixit:
Scriptum est, Non solo pane vi-
turus est homo, sed omni verbo
quod egreditur per os Dei.

Mirabiliter DEUS quondam conservavit, furente Ja-
zabelo, Eliam Prophetam, dum ad ipsum respexit,
pane eundem cibavit, & virtute singulari eundem
sustinnit atque corroboravit, de quo 1. Reg. 19. vers.
6, 7, 8, & 9. Mirabiliter Deus conservavit Eliam; Re-
spexit quippe ipsum oculo benigno. Erat ille insignis Vir & Le-
gatus Domini, commissa erat inspectio eidem extraordinaria in
totum regnum Israel, admirando modo hactenus fuerat conserva-
tus, idololatria passim invalescente, ut etiam conqueratur vers. 16.
hinc DEUS singularem curam illius habuit, in eundem respexit, ut
fuerit homo ut nos, prout de illo loquitur Iacobus cap. 5. vers. 7.
Mirabiliter Deus conservavit hunc Eliam; curavit enim
ipli apponi panem. Erat ille in deserto, & vel ex lassitudine vel
maore sub umbram juniperi sese projecerat, accedit itaque ei
Angelus Domini, & cum dispiceret, vidit panem & aquam sui ap-
positam, adeoque experituri, quod DEUS promissit Esa. 33. v. 15.
& 16. Mirabiliter denique Deus conservavit Eliam;
dum extraordinariè ipsum corroboravit, erat eidem ambulandi
per 40. dies & noctes ad montem usque Horeb, & quamvis iter
ad Bersaba ultra 4. vel 5. dierum Spacium non requisiverit ordina-
riè, attamen 40. dies ex metu & angore, nunc huc nunc illuc diver-
tens, consumpsit Elias jejunos, quem nisi Virtus divina corroboras-
set, nisi cibo capto vires addidisset, tamdiu vitam sustinere ne-
quivisset, verum, quia voluntas Domini erat potenter hunc Prophe-
tam sustentare, quapropter salvus venit in montem Horeb, partem
montis Sinai, mansitque in spelunca illa, de qua Exod. 33. v. 22. Ut
quon-

quondam admirabiliter Deus conservavit *Eliam*, ita Salvator noster quoque non tantum fuit conservatus, sed & ostendit facile esse Deo consimile quid adhucdum demonstrare, dicens Diabolo; *Scriptum est hominem non vivere solo pane &c.* de qua Responsione Salvatoris nostri οὐδ' Οὐα.

E X E G E S I S.

ARgumentatus fuerat Diabolus contra Christum, si Filius DEI, non obnoxium fore tam diræ fami, potius lapides commutandos in panem, quam ut inediâ pereat dilectus DEI, respondet itaque Christus, negando hanc connexionem, & ostendendo contrarium in *Israël*, primogenito DEI Filio, ut vocatur *Exod. 4. vers. 22.* qui in deserto non acceperit panem ex lapidibus immutatis, & tamen fuerit in vita conservatus, urget itaque contra Diabolum locum *Deut. 8. v. 3.* & gladio Scripturæ ferocientis Sathanæ insultus deiecit, obtundit & arcet. Notandum autem in verbis à Christo adductis, quod I. dicat; Scriptum esse hominem non vivere solo pane; Per hominem intelligit hic nobilem illam creaturam, quam Deus condidit 6. die ad imaginem suam, præ cæteris omnibus animantibus, ut constat ex *Gen. 1. vers. 27.* quam introduxit in hunc mundum, omnia prius præparavit in illo, ut haberet non tantum theatrum divinæ sapientiæ, sed & promptuarium omnium necessariorum ad vitam, ut hoc repetitur *Gen. 9. vers. 2. 3.* quem denique jugi adspiratione halitus conservat ad terminum præfixum, dâns illi præ cæteris vitam & halitum *Act. 17. v. 28.* II. quod dicat; **Hominem non vivere solo pane;** Quamvis enim panis sit medium conservandi vitam, non tamen tale medium est, ut ad illud alligatus sit ipse DEUS, hinc non est unicum illud, ex quo homo sustentatur, etsi sit præcipuum, quod DEUS ex agro vitæ humanæ dispensat, juxta illud *Esa. 30. v. 23.* non est unicum, ex quo homo conservatur, utut maximè faciat ad conservationem, & saturare possit hominem, juxta illud *Psal. 147. v. 14.* neque est unicum, ex quo homo reficitur, Vires restaurantur, utut Cor aliàs reficiat, juxta illud *Gen. 18. v. 5.* III. quod dicat: non vivere solo pane hominem, sed ex omni verbo prodeunte per os DEI;

per.

per verbum egrediens de ore DEI non intelligitur Verbum patiens animam, cibusque spiritualis, ut quidam opinantur, sed intelligitur quævis res quam DEUS pro infinita sua potentia & libera voluntate ordinat & constituit, ut per illam vita hominibus sustentetur, utpote cujus jussu & voluntate etiam panis alit, hinc in Hebræo textu allegata verba ita se habent: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni quod egreditur de ore Domini*, hoc est quicquid DEUS vult, jubet, constituit, ordinat, prout olim Israelitas per 40 annos non usitato pane, sed manna cœlesti cibavit, ut constat ex *Exod. 16. v. 13, 14, 15, & seq.* ut potavit illos miraculosè, è petra duccens aquam, ut constat ex *Exod. 17. v. 6.* & ad nauseam usque illos implevit carne coturnicum, de quo *Num. 11. v. 31. & seq.*

L. D.

Videmus: Qui & quomodo nos, ad Exemplum Christi apprehendentes Clypeum Scripturæ possimus in deserto hujus seculi adversus inopiam obfirmare animum & mentem nostram. Obfirmare possumus animum nostrum adversus inopiam I. Considerando hominis eminentiam, Sumus enim nobilissima Dei creatura talis, cui *impressit imaginem suam*, de quo *Sap. 2. v. 23.* talis, cui Deus hunc mundum & terram subjecit, ut David dicat *Psal. 115. v. 16.* talis, qui jugiter consideratur inspectione divinâ, ut Iobus dicat *cap. 10. v. 12.* Ut itaque David considerando dignitatem filiorum Dei & sortem suam exultaret, dixit *Psal. 37. v. 25.* Ita unusquisque potest statuere se esse ad imaginem Dei conditum, incolam terræ, sub oculo provido Dei, non timere passurum esse Dominum, ut inopia pressus pereat, sed potius sperare, quod promissit *Psal. 81. v. 17.* Obfirmare possumus Animum & Mentem nostram II. Considerando panis insufficientiam, non enim Deus se allegavit ad hoc medium unice, neque unicus est unicum medium vivendi, hinc Syrach dicit *cap. 29. v. 25.* *Quod panis est unicum medium stomachum saturandi, cum etiam Christus junxit pisces, Iob. 6. v. 11.* Neque unicum medium refrigerandi, Iob. 6.

ficandi & vires restaurandi est panis, hinc David vinum conjungit panis, Ps. 104. v. 14. & 15. Vt itaque deficiens in Viâ Ægyptius non tam pane quam præsentibus aliis eduliorum generibus fuit refectus 1. Sam. 30. v. 12. Ita solus panis non unice hominem in vita conservat, sustentat & reficit, utut dicatur baculus, cui quasi vita ininitur, quo ablato aliàs excidium sequitur & vitæ ruina Ezech. 14. vers. 12. Obfirmare possumus animum & mentem nostram III. Considerando Oris potentiam. Vivit enim homo omni re illâ, quæ ex potenti Ore Domini existit, voluntate & jussu illius in cibum ordinatur: potest quippe Deus è calo dimittere panem juxta illud Sap. 16. v. 20. potest ex maxillâ asini producere fontem, ut constat ex Jud. 15. v. 18 & 19. Potest ex aula Ahab per corvos advehere carnes, ut constat ex 1. Reg. 17. v. 6. Vt Moses itaque non nisi oris Domini potentia fuit conservatus in Sinai, ut ipse testatur Deut. 9. v. 9. Ita quoque adhuc dum Deus cibare, potare, & reficere potest quacunq; re, modo manum suam liberalem aperiat Ps. 145. v. 16.

USUS I. DEHORT.

SI ita obfirmare possumus animum &c. Caveamus, ne opinemur DEUM nostri, *tanquam creatura nobilissima*, curam nullam gerere, ut dicamus cum illis ex Job. 22. v. 12. tales reprehendi possint ex Paulo dicente 1. Cor. 9. v. 9. & 10. Caveamus, ne ad panem præsentem & frumenti abundantiam unice respiciamus, quasi in illo solo esset sita vita, similes Nabali, de quo 1. Sam. 25. v. 11. ne audire cogamur illud, quod Christus dixit Luc. 12. v. 20. & 21. Caveamus denique ne potentiam oris Domini in dubium vocemus, similes equiti illi Samaritano dicenti, 2. Reg. 7. v. 2, ne reprehendat nos Esaias, & dicat nomine DEI cap. 50. v. 2.

USUS II. ADHORT.

SI ita obfirmare possumus animum &c. Semper ad exemplum Christi ad Verbi scripti typum respiciamus, atque ex præstantia
P. IV. M nostra

nostra natura colligamus, cum Christo ex *Matth. 6. v. 25.* panem ut medium ordinarium astinemus, ita tamen, ut illi & ceteris *non minus* tribuamus, colligentes ex *Luc. 12. v. 15.* denique in potestate *divinam unitè* respiciamus, concludentes cum *Paulo* ipsum posse *liberabundanter* facere *Ephes. 3. v. 20.*

USUS III. CONSOL.

SI ita obfirmare possumus adversus inopiam animum nostrum non desperemus, utcumque etiam parum olei & farinæ sit in domo nostra, ut dicendum cum *Zarpathica* femina ex *1. Reg. 17. v. 15.* contingat, quandoque etiam nos dubitare de providentia dei circa nos homines singulari, atque dicere ex *Habacuk. 1. v. 14.* novimus, nos esse homines, imò filios DEI & certos proinde de oratio divino in nos vigili, juxta illud *Psalms. 33. v. 18, & 19.* Si contingeret, quandoque deesse panem, atque contingere illud, quod DEUS excelsus est in populo suo, *Amos. 4. v. 6.* Scimus, non in solo pane vivere hominem, denique promississe obedientibus *Deuter. 28. v. 11, & 12.* Si denique contingat nos etiam cum *Mose* quandoque ex carnis infirmitate dicere ex *Num. 11. v. 12, 13, 22.* novimus triamini Domini non esse abbreviatam, *Os illius esse potentissima virtutum,* juxta illud *Psalms. 33. v. 9.* atque illum vel tandem post hanc vitam daturum *Manna* illud absconditum *Apoc. 2. v. 17.* aquam illam salientem ex throno aquæ viventis *Apoc. 21. vers. 6.* denique carnis suam tanquam cibum verum *Job. 6. v. 55.* nempe post ementium iter in deserto seculi in terra viventium,

AMEN.

DOMI-

DOMINICA REMINISCERE,
MATTH. XV. v. 23.

Ο ὃ σὺ ἀπεκρίθη αὐτῇ λέγων.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
ἤρουν αὐτὸν, λέγοντες : Ἀπόλυσεν
αὐτὴν, ὅτι κερδαίνει ἐπισθεν ἡμῶν.

Ille verò non respondit ei quicquam. Et Accedentes Discipulij eius, rogabant illum, dicentes : Dimitte illam, nam clamat post nos.

Urum & insimul prudentem se quondam exhibuit *Salomon*, cum accederet fœmina ipsum, ut opitularetur illi infante in periculo constituto, cui parum favere visus fuit, de quo 1. Reg. 3. v. 16, 17, & seq. Durum exhibuit sese *Salomon* tunc temporis; Erat enim hæc fœmina conturbata Spiritu, mœsta corde, sexus sequioris, quæ ut plerique volunt extranea, nihilominus cōferens se *Hierosolymam*, opemque Regis expetens, & quidem mercaturam exercens, purpurariæ talis, qualem *Salomon* describit aliàs *Prov. v. 31, v. 22. & 24.* Durum se exhibuit tunc temporis *Salomon*; Erat enim aliàs Rex mansuetus, placidus & nomen ipso facto exprimens, pacis se amantissimus, qui ut *Hieronymus* vult duodecimo anno ætatis suæ, alij verò opinantur vigesimo solium regium conscendit, iudiciū exercuit atque partim sapientiâ, partim benignitate, partim subveniendi promptitudine totam *Judeam* illustravit, radiis istiusmodi virtutum etiam in remotiores porrexis, ut de illis dicatur *cap. 4. v. 29, & 30.* Durum denique exhibuit tunc temporis se *Salomon*; Erat enim averso animo ab hæc fœminâ, converterat verò sese ad suos, nolebat cum contendente colloquî, jubebatque gladium evaginati adferri, non alium in finem nisi ut affectum maternum, virtutes in corde latentes evocaret in lucem, ut quidem actum factum est, dicente illa *versiculo 26.* & quod ante illum affectum, quem *DEUS* ipse in fœmina commendat, in matre deprædicat *Esa. 49. v. 15.* Ut quondam *Salomon* se exhibuit durum matri intercedenti pro nato, ita qui major *Salomone* pariter se stitit fœmi-

næ accedenti ipsum tanquam famigeratum Salvatorem, dum verbum ad petitionem non respondit, de quâ Salvatoris nostri prudentissimâ simulatione paucis *ὡς* *Θ* *ἵνα*.

EXEGESIS.

QUAMVIS Lumen Solis semper sit gratum homini, tunc tamen gratissimum, cum nox eundem diu prefficit, hinc colligitur, quia grave fuerit nocte calamitatis in cumbente, tam tardum habuisse solem Orientem huic *Cananea*, sive *Syrophenissa*. Exprimit hoc *Martham* dicendo: *Ille vero non respondit ei quicquam*; Ubi observandum. I. Cui nihil fuerit responsum; fuit autem illa fœmina gentilis è finibus *Tyri* & *Sydonis*, quæ egressa fuit non tantum corpore, sed etiam animo à populo variis peccatis & flagitiis contaminato, ferè ut illa peccatrix à pristina peccandi consuetudine discessit, de qua *Luc. 7. v. 37.* quæ accessit ipsum singulari animi propensione in illum ut filium Davidis mota, ut ille regis *Chanaan* non confusili casu, de quo *Job. 4. v. 47.* quæ denique vocem extulit, eundem compellavit, clamavit dicendo: *miserere mei Domine* ut cæci illi ad viam sedentes *Matth. 20. vers. 30, & 31.* II. Observandum Quis non responderit illi; Fuit autem is *Christus*, qui alias occasiones beneficiendi studiosè observavit; ille quem *Simone* in tenera ætate suscipiens vocavit non tantum gloriam *Israhel*, sed & lucem, & lumina gaudiorum daturam gentilibus. *Luc. 2. v. 32.* qui ipse *Samaritana* sese exhibuit tanquam fontem, ex quo flumina salutis in eternam vitam scaturientia *Job. 4. v. 13, & 14.* qui denique medicus ille omnis generis morbis superior, de quo *Petrus Apostolus. 10. v. 38.* III. Observandum. Quid non responderit. Dicitur autem in textu: *non respondit ei quicquam.* *Erasmus, Flaccius & Beza* reddunt: *non respondit ei quicquam*; Vox enim *ἡβραῖος* quandoque verbum, quandoque rem notat, & ἀπαλήφως ad illam Hebræam vocem vox quoque λέγει usurpatur, non autem nihil respondit huic fœminæ, quasi illam absolutè reprobaris, à se voluerit rejectam, sed sub duro schemate paternum visum occultis, nihil enim respondit, ut eò luculentius responderet ex illa fidei auro

rum latens, adeoque intendit illud, quod dixit *Esa. 48. v. 10.* nihil respondit, ut responderet & germinaret nobile spei germen, atque explicaret sese ut granum sinapis, de quo *Matth. 13. vers. 32.* nihil denique respondit, ut responderet ex corde etiam fœminæ & luculenter se panderet basis & fundamentum constantiæ in patientia, prout de terra bona hoc cauciat a Christo *Luc. 8. v. 15.*

L. D.

Videmus, Quomodo, si sub crucis pondere constituti, non semper dispensetur auxilium divinum confestim ad primum impetum & votum nostrum. Non semper ad votum nostrum dispensatur confestim auxilium I. Ex officii observatione. Putamus enim si egrediamur seculo *mensē*, confestim nos DEO esse proximos juxta illud 2. *Cor. 6. v. 17. & 18.* putamus, si accedamus filium Davidis, confestim salutem & beatitudinem esse in manu nostra, juxta illud *Esa. 45. v. 22. 24 & 24.* putamus denique si clamemus, suspiria sanera fundamus, confestim aures esse apertos exaudientis juxta illud *Psal. 34. v. 18. & 19.* Ut itaque Zipora quondam opinata fuit, quia egressa sit Terram *Midian*, secuta *Mosen* rarum esse & insolens quod Dominus iratum se exhibuerit in viâ & non suspiriis illius confestim annuerit *Exod. 4. v. 24.* ita & nos falsò putamus si egrediamur seculo, accedamus Christum, clamemus instanter, confestim in vota pronum esse filium Davidis, atque exaudire juxta illud *Psal. 94. v. 9.* Non semper ad votum nostrum dispensatur confestim auxilium II. Ex Messiae delineatione. Utut adeamus etiam quandoque Christo, non tamen confestim nobis auxilium suppeditat, quamvis juxta scripturam sit Lumen illud gentium de quo patet *Esa. 49. v. 6.* quamvis juxta scripturam sit fons ille salutis, qui omnes advocat *Esa. 55. v. 1. & 2.* quamvis sit medicus ille omnis generis morbos sanans, de quo *Esa. 57. v. 19.* Utut Boaz sit, quamvis fuerit vir alias facilis & promptus in vota supplicum, distulit tamen arctiorem nexum cum Ruth *Molibitide*, & dixit *Ruth. 3. v. 13.* ita quoque quamvis putemus Messiam esse Lucem, que confestim Lumen dispenset, fontem qui jugiter sicut;

*Medicum qui citò manum porrigat, non tamen illi confestim ad vota nostra opitulatur, sed quandoque se exhibet talē, ut describitur Cant. 2. v. 9. Non semper denique ad votum nostrum auxilium dispensatur confestim Ill. Ex verbi negatione. Negat enim nobis verbum quandoque exoptatę responſionis, ut *aurum fidei* è cordibus nostris elicias juxta illud 1. Petr. 1. v. 7 negat quandoque responſionem optatam, ut *arborem Spei* promoveat, atque in nobis dispalleſcat illud Prov. 11. v. 30. Negat denique verbum responſionis, ut *petra & basis constantia nostra* emineat, & effulgeat, atque intelligatur domum nostram esse solidè ædificatam, de quo *Matth. 7. v. 24. & 25.* Ut quondam *Elisa* accedenti *Sunamitu* non confestim respondere potuit ad votum 2. Reg. 4. v. 27. ita etiam uti putemus nobis esse consultum, si auxilia confestim dispenset *Salvator*, differt, ut & *fides* & *Spei* & *constantia* eò magis emicent & apprehendatur, nos non succubuisse, sed superiores in pugna fuisse, prout tale testimonium legitur Gen. 32. v. 8.*

USUS I. DEHORT.

SI ita nobis sub cruce constitutis non confestim dispensatur auxilium ad votum nostrum, graviter peccant illi, qui onere crucis magis magisque incumbente non accedunt *filium David* & eundem *instamant*, sed recedunt & Deo *Fortunarum statorem* brant, ut auditores *Ieremia* qui dixerunt *Ier. 44. v. 18. & 19.* De talibus verè dixit *David. Ps. 125. v. 5.* graviter peccant, illi, qui sole felicitatis *Christo* nubibus se involvente confestim dicunt ex *Esa. 59. vers. 10.* De talibus ipse *Salvator* pronunciat *Matth. 22. vers. 13.* Denique graviter peccant illi, qui magis magisque premente onere crucis in *fide, spe & constantia* deficiunt, fideique naufragium faciunt ut *Hymeneus & Alexander 1. Tim. 1. v. 19.* de talibus verè dixit *Iob cap. 8. v. 11. 12. 13 & 14.*

USUS II. ADHORT.

SI ita nobis sub cruce pressis non dispensatur auxilium, semper & ad votum nostrum, non tantum ingruente calamitate propius
accedo.

accedamus ad Christum, sed etiam magis magisque vocem nostram elevemus, utque dicamus ex *Pf. 39. v. 14.* Ex hoc lumine gentium & fonte salutis, o magis magisque desideremus lumina & flumina luminis, dicentes ex *Pf. 20. v. 18. 10. & 29.* tandem quo profundius oramus, ut magis fidei stricturas, spei fructum & constantie patientie spectemus, dicentes ex *Pf. 73. v. 25. & 26.*

USUS III. CONSOL.

Sicut nobis sub cruce pressis non dispensatur &c. bono sint animo, qui dicunt ex *Gen. 32. v. 27.* Si contingat nos accedere & clamare, nec tamen exaudiri, ut ingemiscendum sit cum Iobo ex *cap. 10. v. 20 & 21.* Novimus egredientibus à seculo Dominum hunc propinquum esse, juxta illud *Pf. 145. vers. 18 & 19.* Accedentibus ipsi non parum ille *Proverb. 8. v. 17.* Clamantes de illo esse certos *Esa. 65. v. 24.* Si contingat nobis videri *Lucem absconditam, fontem obstruendum, Medicum languentem, Christum in alia forma, atque conquerendum* ex *Ier. 14. v. 8. & 9.* scimus debito tempore lumina pandere, juxta illud *Tob. 3. vers. 22. & 23.* Fundere flumina solatiorum, juxta illud *Esa. 44. v. 3. & 4.* Medicinam subministrare illam, de qua *Sap. 16. v. 12.* Si denique contingat, nobis non respondere Verbum Salvatorem, ut exploret fidem, spem & constantiam nostram, atque ingemiscendum ex *Pf. 83. v. 2.* Scimus, differri responsum auxilij, ut fidei aurum emicat, juxta illud *Syrach. 2. v. 5.* Ut arbor spei sese promoveat, juxta illud *Rom. 5. v. 5. 4. & 5.* Ut denique patientia consummatur in triumphum, juxta illud *Matth. 24. v. 13.* Atque ita coram imponatur post Victoriam, de qua *Apo. 2. v. 10.*

A M E N.

DOMI.

DOMINICA OCULI.

LUC. XI. v. 17.

Αὐτοὶ δὲ εἶδόντες αὐτῶν τὰ ἔργα
 νοήματα, εἶπεν αὐτοῖς: Πᾶσα βα-
 ρυμία ἡ ἐν αὐτοῖς ἔργων ἐκείνων
 ἐργαζομένων: καὶ οὐκ ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο
 ἢ.

*Ipsæ autem, quum sciret cogi-
 tationes eorum, dixit eis: O-
 mne regnum adversus seip-
 sum divisum desolatur: & do-
 mus super domum cadit?*

Insolita, adversa & tristia quondam contigerunt *Abimelecho*, Filio *Gedeonis*: Regnum quippe constituit in *Ephraim*, Cives *Sichemi* Metropoles paulò post habuit sibi adversos, & tandem vitâ privatus, & Regno abolito desolationi cessit celeberrima Urbium, de quo *Iud* 9. v. 1. 2. & seqq. Insolita contigerunt huic *Abimelecho*. Regnum quippe præter opinionem erexit. Erat ille Matre natus *Sichemitis*, habebat illa splendidam familiam & proceres Vibis consanguineos, quapropter *Abimelecho* favent præ cæteris, Regemque salutant, ad Quercum quandam annosam multis adhibitis ceremoniis & pompa insigni, persuasi à dolofo & fraudulento homine, quod satius utique foret, uni subesse, quam Septuaginta viris, quod esset consanguineus ejusdem Carnis & Sanguinis cum principibus populi, cum cæteri peregrini; quòd denique *Ephraimita*, illius tribus, quæ præ alijs Nobilitate gaudebat, cum cæteri filii *Gedeonis* ad *Manasseam* tribum villorem & exiliorem pertinerent, inter quas ipse *Gedon* Comparationem quondam instituens dixerit *Iudic*. 3. v. 2. Adversa contigerunt huic *Abimelecho* in progressu. Ceperunt enim dividæ inter ipsum & Cives *Sichemenfes*. Miserat Dominus Spiritum malum, ut vinculum Affinitus mutui emitteret, imò rumpere, premebat Ty an de suos novitius Rex, & quod esset *Rhamnus* ipso opere & punctationibus ostendebat; quapropter Civitas scinditur, populus in factiones dividitur, quibusdam adhuc adherentibus *Zebuli* Amico & cognato *Abimelechi*, quibusdam acce-

dentibus *Gaali* filio *Ebed* & dissensione concitatâ deprehenditur non conspirare *Cadros Libani*, & *Rhamnum* nec posse diu in unâ sede morari, ut *Joas* loquitur 2. Reg. 14. v. 9. Tristitia denique contigerunt huic *Abimelecho*. Desiit enim omnis splendor, nec triennium excessit. Erat ille concitatus rebellione, quapropter Bellum meditatur, adoritur *Sichemenses*, & movet aliorum; contingit autem justo DEI judicio, ut lapidis molaris fragmento petatur, qui 70 fratres occidi curavit super unum lapidem, & cum illo Regnum ex-
piret, Urbe regiâ ante obitum ab ipso occupata, vastatâ & sale conspersa, & esset in monumentum Anathematis; compar *Sodoma* & *Gomorrha*, senticetum & desolatio, ut loquitur *Zephania* cap. 2. v. 9. Quod quondam contigit in Administratione *Abimelechi*, idem Christus Aphorismo & memorabili sententiâ fuit complexus in verbis prælectis, de quibus οὐν Θεῶν.

EXEGESIS.

Quod *Ebraicis*, *Græcis* & *Latinis* proverbio fuit, idem Christus, postquam vidisset virulentas machinationes *Phariseorum*, populum abducere gestientium fundamenti loco posuit Apologiz suæ adversus iniquam criminationem de collusione cum Diabolo, dicens: *Omne Regnum in se divisum vastabitur &c.* Dicit I. Omne Regnum, qualecunque illud sit, cujuscunque conditionis & status, quale quidem ipsum etiam *Messie* Regnum est in his terris, quodque describitur *Psalms*. 110. v. 2. & 3. quale est Regnum hujus vel illius Domini, Monarchæ & Capitis politici in hoc orbe, cujus sortem exponit *Daniel* cap. 2. vers. 21. quale tandem Regnum ipsius Diaboli, quod consistit in Principatibus & potestatibus tenebrarum *Eph.* 6. v. 12. Dicit II. omne Regnum divisum contra se. In Græco occurrit vox *μετ' ἑαυτῶν* emphatica, quæ notat divisionem in partes, atque ita usurpatur de vestimentis Christi in partes divisus *Matth.* 27. v. 35. quæ notat dissensionem, atque ita usurpatur de inimiciis domesticis, patre contra filium & vicissim illo contra Patrem insurgente &c. *Luc.* 12. v. 52, 53. quæ denique notat scissionem in factiones, atque ita usurpatur de schismate in Ecclesiâ *Corin-*

thiaca Paulo dicente *1. Corinth. 1. v. 12, 13.* III. Dicit: Omne Regnum in se divisum vastabitur &c. exponit, quis fructus dissensionis, & dicit vastatum iri Regnum tale, paria illud subitum cum Regnis, quæ disparuerunt, solitudinem & excidium esse istiusmodi Regno præ foribus, ut pulvere conspergant capita sua Incolæ, vix ingement, atque dicant: *unâ in Horâ omnis Splendor evanuit ex Apoc. 18. v. 19.* *Mattheus* dicit: Omnis etiam *Urbs* dissensionibus ita quassata non stabit, sed corruet concussa, & si non derepente, sensim tamen vastabitur, in eum statum deducetur, qui describitur *Esaia 1. v. 8.* tandem dicit noster Evangelista cum cæteris *Matthæo & Marco*, ne domum quidem in casu talis distractionis tutam esse, sed casuram, utque ædificium rupto muro, calce dissiliente labatur, & vicinam quoque domum opprimat, sic familiam aliam quam contentionibus agitatam non consistere, dissipari, consumi, atque experiri illud *Salomonis Proverb. 15. v. 25.*

L. D.

Videmus, Quam necessaria sit Concordia, si quicquam in hoc Orbe consistere debeat. Hoc docet Salvator noster notabili illâ sententiâ explicata: *Omne Regnum &c.* Necessaria est I. Concordia in his terris ex Regnorum Universalitate. Non consistit enim *Regnum Messia*, nisi cætus credentium sit unum Cor & una Anima *Astor. 4. v. 32.* non consistit *Regnum politicum Monarcha* alicujus vel Domini, nisi tribus se conferant Hebronem, conspirent atque dicant *David* ex *2. Sam. 5. v. 1.* non consistit ipsum *Regnum Diaboli*, nisi Squamæ illius arcè cohæreant, de quo ipse *DEUS Jobi 41. v. 6, 7, 8.* Ut tamdiu firmum fuit Imperium *Nimrodi*, & posteritas *Chami*, tamdiu ædificio potuit promovendo insistere, quamdiu ipsis fuit una lingua & animus, quâ confusâ omnia cæperunt quoque confundi *Genes. 11. v. 1. & seq.* ita omne *Regnum qualecunque* illud tamdiu consistit, quamdiu Unitas obtinet, eâ autem sublata omne nutat Robur, & contingit illud *Jobi 12. v. 31.* Necessaria est Concordia in his terris II. Ex Dissensionis Qualitate. Est enim illa nihil aliud quam Divisio eorum, quæ

quæ hætenus fuerunt unita *Saule partem tunica Sammelis prehendente & rumpente*, cui dicitur ex *1. Sam. 15. v. 27, 28.* Est illa nihil aliud quam Dissensio illorum, qui hætenus in unam Harmoniam conspirarunt, ut unus in alium ruat, *Ephraim contra Manassem & vicissim Esaie 9. v. 20, 21.* Est illa nihil aliud, quam partitio in factiones, quarum fuit unum Corpus & Caput, ut similis fiat populus columbæ nunc huc, nunc conferens se illuc *Osæ 7. v. 11.* Ut quondam Regnum *Salomonium* unitate cedente cœpit infirmari, figurante hoc ipsum scissione pallii sui *Ahiâ*, & populo dein dicente *1. Reg. 19. v. 30. & seq. & cap. 12. v. 16.* Ita divisio, dissensio, in factiones partitio extremè noxia sunt, ut contingat illud postea *Job. 30. v. 9, 10.* Necessaria denique est Concordia in his terris III. Ex Consequentium perniciositate. Dissensio quippe vastat Regna & terras, ut conquerendum ex *Esaie 34. v. 9, 10.* Dissensio vastat Urbes & oppida ut conquerendum ex *Thren. 1. v. 1.* Dissensio vastat domos & ades quasunque, ut familie dissipentur, bona aufferantur, Domus corruant *Zephani. 1. v. 13.* Ut quondam contententibus *Simri & Amri* populoque in factiones distracto Regnum *Israelis* fuit insigniter vastatum, Metropolis *Thirza* incensa, domo corruente super aliam *1. Reg. 16. v. 16, 17. & seq.* ita dissensione invalescente Regna, Urbes & Domus corruunt, contingitque illud *Job. 12. v. 23.*

USUS I. DEHORT.

SI tam necessaria est Concordia in his terris, peccant graviter, qui Regnum *Messie* infirmant & enervant per prælationes intempestivas unius Doctoris præ alio, atque ita dissidia causantur, quibus merito dicitur illud *Pauli 1. Cor. 3. v. 3. & 4.* Peccant graviter, qui vestimenta *Christi* dividunt, per electionem hæreticorum, atque ita dissensiones causantur, quibus jure dicitur ex *Philippensium 3. v. 2.* Peccant graviter tandem, qui Ruinam sibi accelerant per defectum charitatis Christianæ, atque ita simultates causantur in Excidium, quibus merito dicitur ex *Gal. 5. v.*

USUS II. ADHORT.

SI tam necessaria est Concordia in his terris, præprimis illi studeamus, qui sumus Christiani, sectemur ad Exemplum Regis nostri in illius Regno *Humilitatem*, memores illius ad *Philip. 2. v. 3, 4, 5, 6, 7, 8.* Sectemur, Spiritus *unitatem*, juxta illud *Eph. 4. v. 3, 4.* Sectemur, denique DEO hominibusque placentem & ædificantem mutuam *charitatem*, memores illius *Syrach. 25. vers. 1, 2.*

USUS III. CONSOL.

SI tam necessaria est Concordia in his terris, pacati status animique esse possunt, qui illud *Syracidis* observant *cap. 13. v. 19, 20.* Si caro nos concitet, ut quidem inter opera carnis recensetur *Ira, Odium* &c. quæ excludunt à Regno DEI, *Galat. 5. vers. 19. & seq.* novimus, ut quondam in unitatem Regalis Sacerdotii DEUS voluit *Israëlitas eodem pane & potu frui 1. Cor. 10. vers. 3. & 4.* ita velle nos *vi Baptismi & Cœna unitos*, juxta illud *1. Cor. 12. v. 13.* Si *Mundus dissensiones incendat*, à corpore nos *avocet*, & *Amicitium* spondeat, de quâ *Jacobus cap. 4. v. 4* novimus, ut *tabernaculi* *DEUS* mandavit *copulari ligamentis & aureis ansulis Exod. 26. v. 3, 4. & seq.* Ita mandare nobis cum Effectû, ut *induamus vinculum illud perfectionis Coloss. 3. vers. 14, 15.* Si denique *Diabolus omnia dissensionibus in Excidium turbet, confundat, misceat*, ut quidem solet *Maris æstum concitare* &c. *Job. 41. v. 22.* novimus illum, cui *placuit odor unguenti optimi*, ut quondam perfundi curavit caput *Aaronis & filiorum unguento sacro in odorem suavitatis Exod. 29. vers. 7.* Ita *oleo Spiritus pacis nos perfusurum*, ut *relistentes Sathanæ* placeamus ipsi *concordes*, dicique possit de nobis ex *Psalms. 133. vers. 2, 3, 4.*

AMEN.

DOMI-

DOMINICA LETARE

JOH. VI. v. 4.

Ἦν δὲ ἡμέρῃς τῆ Πάχας, ἡ ἡμέρῃ
τῶν ἑυδακίων.

*Instabat autem Pascha dies
festsus Judæorum.*

Nter Spécimina cultus divini, qui in antediluvianis obtinuit, egregium fuit illud non diu post lapsum exhibitum ab *Abele*, qui divinitus motus certo tempore adduxit de primogenitis pecudum suarum, & de Adipe earum, quod placuit DEO præ oblatione *Caini* fratris, de quo *Gen. 4. vers. 3. 4. 5.* Egregium fuit hoc Spécimen cultus, non enim sine divino illud fuit exhibitum instinctu. Servarat DEUS hæctenus post lapsum non tantum *Adamum*, sed & natos à Tyrannide illius, cui se submiserant, quapropter DEO etiam inter alios actus Religionis specialis quidam exhibetur, non distante ratione honorem conspicuum Numini esse habendum, quod optimè fieri possit datis DEO iis, quæ homini carissima, sed jussu, mandato, & revelatione illius, qui non ex ingenio servi vult coli, sed ad præscriptum voluntatis suæ, & omnem *Ἱελοθρησκείαν* semper improbavit, dicens *Deut. 12. v. 8.* Egregium fuit hoc Specimen cultus. Exhibitum enim fuit tempore determinato, modoque certo. Non desunt quidem ex Interpretibus, qui putant Textum Ebræum hoc velle exactis aliquot diebus; cum scilicet unusquisque fratrum ad sua rediisset. Sunt aliqui etiam, qui de elapso tempore annorum aliquot accipiunt; non tamen videntur repudiandi illi, qui Solennitatem annuam hic indicari conjiciunt, quæ expleto anni circulo, & quidem post conditum Mundum centesimo, jubileo scilicet secundo fuerit peracta, ita quidem ut oblata fuerint non lac & lana, sed primogenita pecudum, & ex adipe illarum Adeps scilicet cum ovibus vel capris, ut postea Lege divinâ fuit constitutum *Levit. 3. v. 6. 9, 10, 11.* Egregium denique fuit hoc Specimen Cultus, non enim nisi ab Abele fuit exhibitum. Erat is longè diversi Animæ à *Caino*, fide instructus in DEUM & pietatis operibus sæcundus,

dus, quapropter placente personâ placet opus: hinc *Hieronymus* ob-
 servat DEUM complacentiam suam contestatum fecisse inflamma-
 tione super sacrificium, laudatque ex Theodotione sequentia: Et
 inflammavit DEUS super *Abel* & super sacrificium ejus, super *Cain* ve-
 rò & sacrificium ejus non inflammavit, qualis autem *Abel* quantusque
 apud DEUM docet *Paulus* de sacrificio illius disserens *Ebr. 11. v. 4.*
 Quod quondam *Abel* edidit specimē cultus divini, idem fuit postea se-
 quenti tempore continuatum, recentatum, auctum, ad cōsimile resp-
 ciente nostro Evangelista *Johanne* in verbis prædictis, de quibus
 οὗτος ὁ Θεός.

EXEGESIS.

Q uod reliqui prætermiserunt Evangelistæ in hac Historiâ, dili-
 genter annotavit *Johannes*, circumstantiam scilicet temporis, in
 miraculosa cibatione. Dicit enim: *Erat autem proximum Pascha,*
dies festus Iudeorum. Quidam opinantur hoc Pascha fuisse tertium
 Ministerii Servatoris nostri ab illius Baptismo, quidam quartum.
 Quicquid autem sit de hac sententiarum Varietate, in ipsis verbis
 I. occurrit observandum, quod *Johannes* dicit: *Erat autem*
proximum Pascha. *Pascha* dictum fuit ita, non à passione, sed
 ab hebræa voce *פסח* quod est *passus*, transire, adeoque ab An-
 geli, qui primogenita in Ægypto trucidavit, transitu. Hinc *Philo*
Ἰουδαῖος *Symmachus ὁ ἱεροσολύμιος* *Theodoretus* *ἱεροσολύμιος* *ἡγούμενος*
 dixerunt, cum ut primogenita Ægyptiorum fuere cæcis, ita Israël-
 itarum præterita, liberata, servata, ut constat ex *Exod. 12. v. 27.* In-
 stitutum autem fuit à Deo, qui voluit, ut illud observaretur, cele-
 braretur, stante Republica Israël, ut constat ex *Levitici 23. v. 5.* &
 quidem eum in finem, ut non tantum esset *ἡμέρα ἐκείνη* ereptionis à
 cæde primogenitorum ex Israël, sed & liberationis à Servitute Ægy-
 ptiacâ, durissimâ, intolerabili; ut constat ex *Deut. 16. v. 1.* II. Di-
 cit: *Erat proximum Pascha, dies festus, ἡ ἑορτή.* Festa in
 populo Dei quædam erant menstrua, quædam anniversaria, & hujus
 posterioris generis scilicet erat *Pascha*, quod per Antonomasiam festum
 dictum, & ut celebritas illius judicaretur eximia, *ἡ ἑορτή*, hic vocatum,
 notatque in Scripturis quandoque septem dierum complexum, quan-
 doque

doque primum festi Paschalis diem, qui solennis & magnus dies dicebatur, prout quoque septimus solennitate gaudebat præ cateris quinque intermediis, quemadmodum vero per septem dies abstinentium erat à fermento, & panes azymi comedendi, nec non sacrificia Paschalia offerenda, ita primo die comedendus erat Agnus Paschalis, separatus à grege ad usum sanctum, qui immaculatus, masculus, anniculus, *Exod. 12. v. 13.* habitus in custodia à decimo die ad decimum quartum, occidendus, maciandus, ejusque sanguine aspergendi erant postes domus, cum superliminari *Exod. 12. v. 6. & 7.* & tandem assidus erat, torrendus igne denique comedendus *Exod. 12. v. 8.* III. Dicit Erat pascha festum Judæorum. Ut totus cultus ad Verbi divini præscriptum non nisi in populo *Judaico*, ita quoque hoc genus, hinc notantur dicitur *תֹּגִיף תֹּוֹר יִשְׂרָאֵל*, qui circumcisi erant, & ita Deo fœderati juxta Mandatum divinum *Gen. 17. v. 10. & seqq.* qui electi in peculium præ alijs populis *Exod. 19. v. 5. & 6.* qui denique mundi & in ipso actu se festinantibus, & ad iter accinctis sese conformabant, *Esdræ 6. v. 19. 20. 21. 22.*

L. D.

Videmus, Quam commodè Mysterium Eucharistiæ N. T. Beneficium in Vêteri fuerit adumbratum. Commodè fuit illud adumbratum I. In Paschatis Institutione. Instituta quippe est cœna Occasione exterminatoris, ut transeat, de quo *Paulus Coloss. 1. v. 13. 14.* Instituta est ab ipso Deo incarnato, de quo *Matthæus cap. 26. v. 26. 27. 28.* Instituta est, in usum Libertatis & Salutis, de quo *Paulus 1. Cor. 12. v. 13.* Instituit quidem Splendendum Convivium *Abraham Isaac*, ablatato, de quo *Gen. 21. v. 8.* At quid illud ad hoc Convivium, quod institutum est ab ipso Deo & quidem in perpetuum, ut quamdiu Ecclesiis doret, illud quoque celebraretur? ut constet ex *1. Cor. 11. v. 26.* Commodè fuit illud adumbratum II. in Agni Commestione. Hoc quippe die festo accipimus illum agnum, immaculatum, de quo *Isaia cap. 53. v. 7. 8. 9.* Illum agnum maciatum, de quo *Apos. 1. v. 12.* Illum agnum affa-

rum, de quo *Paulus Eph. 5. v. 2.* Paravit quidem Convivium *Iacobus* caliganti Patri ex hœdis ad palatum, de quo *Gen. 27. v. 9. & 14.* At quid illud ad hoc Convivium, in quo nobis exhibetur *Agnus ille*, de quo *Johannes Baptista Iob. 1. v. 29.* Commodè denique fuit illud adumbratum III. in Beneficij appropriatione; Hæc quippe festivitas est Christianorum, qui baptizati, qui circumcisi *circumcisione Christi*, de quo *Col. 2. v. 11.* est Christianorum, qui in Ecclesia, in corpus *selecti & cooperti*, de quo *Petrus 1. Epistola cap. 2. v. 9.* est Christianorum, qui mundi & festinantes contendunt ad *terram Canaan* ad cœlestem Patriam, de quo *Paulus Philip. 3. v. 20. 21.* Instruxit Convivium quidem solenne non *Ægyptiæ*, sed fratribus suis *Ioseph Pro-Rex Ægypti Gen. 43. v. 32. 33.* At quid illud ad hoc Convivium, quod Deus *sua instruit*, ut dicant exultabundi ex *Ps. 23. vers. 5.*

USUS I. DEHORT.

SI tam commodè nobis adumbratum est Mysterium Eucharistiæ in Paschate, illud quod in Salutem nostram institutum est, non contemnamus; similes illis in Ephraim & Manasse 2. *Paralip. 30. v. 10.* ne idem nobis accidat quod contemptoribus dictum *Luc. 14. v. 24.* Illud quod Agnum immaculatum nobis exhibet non indignè manducemus; similes *Israelitis*, qui indignè tractabant Manna *Exod. 16. v. 20.* ne nos feriat illud *Pauli 1. Cor. 11. v. 29.* Illud denique non imitemur quod impiorum; similes *Hamanno*, qui Corde in proximum furioso, atque ita immundo accersit Convivium *Esthera Esther. 7. v. 1. 2. 3.* ne nos tangat illud *1. Cor. 10. vers. 21.*

USUS II. ADHORT.

SI tam commodè adumbratum est nobis in Mysterium Eucharistiæ in Paschate studeamus, ut ad institutionem divinam in hoc Mysterio jugiter respiciamus, memores illius *Pauli 1. Cor. 11. v. 23.* studeamus, ut hunc Agnum Paschalem in Cœna exhibitum de-
center

center & condignè accipiamus, memores illius *Pauli 1. Cor. 5. v. 7, 8.* Studeamus denique ut ad plenum usum cœlestis hujus Epuli festinantes contendamus, memores illius *Johannis Apoc. 2. v. 17.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam commodè adumbratum est nobis Mysterium Eucharistiæ in Paschate, bono sint animo, qui hæc festivitate, hoc Convivio, hoc Beneficio gaudent, & experiuntur impletum illud *Esaie 25. v. 6.* Si Mundus instituat *Convivium epicuræum* & invitet ex *Sap. 2. v. 6, 7, 8, 9.* novimus aliud instituisse *Convivium DEUM*, Sapientiam hypostaticam clamare ex *Proverb. 9. v. 5, 6.* Si caro nostra nos sollicitet in *servitutem pluviam Egyptiacam* peccati, allia & cape desideret ex *Num. 11. v. 5.* novimus aliud Convivium, in quo nobis exhibetur *Agnus immaculatus pro nobis immolatus*, dicere *Petrum 1. Epist. cap. 1. v. 18, 19.* Si denique Diabolus *Exterminium* intendat, & ut protoplastos nostros cibi exhibitione vetiti inquinare nos velit *Gen. 3. v. 1.* & seq. novimus aliud Convivium, de quo *gloriarì nobis datur*, & respondere ex *Zachar. 9. v. 17.* novimus impletum iri illud *Esaie 65. v. 13, 14.* novimus nos audituros illud *Apoc. 19. v. 9.* AMEN.

DOMINICA JUDICA,

JOH. VIII. v. 48.

Ἀπεκρίθησθε ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
ἔπυν αὐτοῦ : Οὐ καλῶς λέγετε ἡ-
μεῖς, ὅτι Σαμαρεῖτις εἶ σὺ, καὶ δαι-
μόνιον ἔχεις.

*Responderunt ergò Iudei, &
dixerunt ei: Nonne benè dici-
mus nos, quod Samaritanus es
tu, & demonium habes.*

P. IV.

On leve quondam dissidium, pugna, & contentio fuit inter *Mosen & Magos Egypti*, facti enim auxilio Dæmonis illi sese opposuerunt *Mosi*, magni habitus à *Pharaone* conspirarunt, & in ipsum *Mosen* crimen Magie

O

retor-

retorquere annisi sunt, de quo *Exod. 7. v. 10, 11, 12, 13.* Non levis fuit hæc Contentio, insurrexerunt enim contra *Mosen* Sapientes *Egypti*, tales qui DEO adversi, à Dæmone eruditi, & in contemptum *Mosis* intenti. Quamvis enim quidam opinati fuerint fuisse illos Astrologos, & Magiæ naturalis peritos, ex relatione tamen sacrâ oppositum constat; hinc LXX Interpretes illos vocarunt Sophistas, Aquila *κρυφιστῆς* occultorum patratores vel cognitores, Josephus *ἱερεῖς* Sacerdotes, quorum Magiæ etiam meminerunt *Namenius pythagoricus*, *Plinius* & *Apulejus*, quosque propriis nominibus expressit *Paulus* vocando *Jannem* & *Jambrem* *2. Timoth. 3. vers. 8.* Non levis fuit hæc contentio, insurrexerunt enim contra *Mosen* tales, qui multum de se præsumebant, magni aestimabantur in *Egyptio*, atque in aula valebant, quæ tunc temporis erat *Tzæn* sive *Tanis*, cum itaque *Moses* sese ostenderet potentem verbo & opere, illi adversus ipsum conspirarunt, atque in Regiâ coram *Pharaone* similia patrarunt, æmulati opera divina, de quibus *David Ps. 78. v. 13.* Non levis denique fuit hæc contentio, insurrexerunt enim ore dicaces, tales, qui *Mosi* impingebant Magiæ studium, & ita indurabant *Pharaoem*. Si Thalmudistis fides hi Magorum Principes deriserunt *Mosen*, quasi ferret paleas in Urbem frugum, præstigiis velit agere, quibus superiores illi essent & longè magis periti in hoc studio artifices, nec tantum illi impegerunt *Mosè*, quod Magiæ studeret, operâ Diaboli sua faceret & patraret, verum etiam ceteri *Egyptii* & postea Græci, & ex Latinis quidam, adeoque Dæmonis Minister audiit, qui fuit fidelis servus in totâ domo DEI, Legatus veri & æterni Numinis, cui DEUS ipse prærogativam singularem indulsit *Num. 12. v. 6, 7, 8.* Quod quondam *Mosè* accidit, idem major *Mose*, Dominus Christus expertus est, in diebus carnis & officii sui, ut verba prælecta docent, de quibus *σὺ θῶ.*

EXEGESIS.

Quod *Siméon* de Christo dixit, quondam puero, fore illum signum contradictionis, illud vel maximè expertus est tempore Ministeriû & Officii Prophetici sui, quod obiit usque in finem vite fide-

fideliter, non longè autem petendum Experimentum, in præfenti
 illud occurrit Evangelio: Audire enim cogitur à Judæis. *Nonne*
benè dicimus, quia Samaritanus es tu & Demonium habes. In quibus
 verbis I. observandum, *Qui* locuti hæc fuerint. *Johannes* di-
 cit respondisse *Judeos*, illos quos Christus arguerat in paulò ante-
 cedentibus, quod ex DEO non essent, & proinde non audirent,
 non admitterent verba vitæ æternæ; utut itaque circumcisi carne, in-
 circumcisi tamen corde & auribus, ut *Stephanus* loquitur *Actor. 7.*
v. 51. quos dixerat esse ex Diabolo, qui mendaciorum pater calu-
 mniæ omnis author, quem exprimant, cujus ingenium tanquam fi-
 llii & discipuli referant, cum tamen deberent ipsum aversari; utut i-
 taque prætexant veritatem fidei suæ, tamen esse ipsos mendaces,
 quorum effigiem exhibuerit pridem *Psalmes Psalm. 109. v. 2.* quos di-
 xerat querere hoc, ut innocentem opprimant, volvere cogitationes
 sanguinarias; & utut refert esse semen Abraham, demonstrare tamen
 sese potius esse semen illius, qui homicida ab initio, qui totum ge-
 nus humanum morti obnoxium fecerit, qui non verbis, sed lapidi-
 bus respondere soleant, & actu ipso contigit, deliberantibus quo-
 que postea, & dicente Caiphâ *Johan. 11. v. 50. II.* Observandum,
Quomodo sua proponant; Dicunt autem. *Nonne benè dici-*
mus tu nos, omnia emphaticè dicunt. *Nonne Nos ἡμεῖς* Viri magnæ au-
 thoritatis & exultimationis, qui Magistri sumus rudiori populo &
 clavem habemus scientiæ *Luc. 11. v. 52.* nonne Nos benè dicimus,
καλῶς, conformiter veritati, jure meritoque, qui nulli facimus inju-
 riam neque injusti sumus, vel ore, vel opere, ut sanctitatem suam de-
 prædicat Phariseus *Luc. 18. v. 11.* nonne nos benè dicimus, dicere
 solemus inter nos, qui ita unanimiter judicamus, & in hoc conspira-
 mus, sæpius loquentes de Te, ut de facie cœli junctim benè judica-
 mus & pronuntiamus *Matth. 16. v. 2. & 3.* III. Observandum,
Quid objiciant Salvatori nostro, dicunt, *quia Samaritanus es*
tu & habes Demonium. negaverat Christus Judæos esse ex patre A-
 brahamo, asseruerat verò esse illos ex Diabolo, ut itaque par pari
 referant, dicunt ipsum esse, & ex infami stirpe Samaritanorum
 & à Diabolo agitari, *Samaritanum* vocant ut quidam volunt
 ex eo, quia *Galilea*, in quâ educatus fuerat, vicina erat *Samaria*,

unde *Galilai & Samaritani* tanquam vicini pari loco habebantur à *Judeis*, vilissimum genus hominum, præprimis cum *Samaritanorum* societatem non refugisset *Christus*, ut constat *Job. 4. v. 40. & seq.* vel hæresin impingendo & apostasiam à fide, quasi dicerent: tu es transfuga, vertumus, Religionis veræ & sinceræ contemptos, nunc legis vis esse observator, nunc te exhibes contemptorem, planè ut *Samaritani*, qui ad fortunæ faciem se attemperabant, partim *Judei* erant, partim *Gentiles* & cum vero DEO *Israelis* fictitia Numina colebant *v. 41.* & ne quid deesset virulentix addunt illum habere Dæmonium, qui inspiret non tantum verba, sed & signa in ipso perpetret, ut quidem discretè mentem suam exponunt & denudant *Luc. 11. v. 15.*

L. D.

Videmus: Quàm atrox malum sit Calumnia. Hoc docent verba virulenta in Christum effusa, quæ à nobis exposita. Atror malum est Calumnia juxta explicata I. Originaliter: proficiscitur enim illa ab *irregeneratione*, à talibus qui describuntur *Eph. 4. v. 18.* proficiscitur illa à *furiosis* & à *Diabolo excitatis*, qualium lingua ab infernali igne incenditur *Jacob. 3. v. 6.* proficiscitur illa ab *invidia* & in *Exitium proximi intentis* talibus, qui dicunt ex *Jeremias 11. v. 19.* Ut itaque à Spiritu mendaci profecta Invidia & Maledictio impacta *Miche* per *Zedekiam* 1. *Reg. 22. v. 24.* ita atrox Malum est Calumnia, quia proficiscitur à *Diabolo Spiritu mendace*, qui protoplastos nostros DEUM calumniando decepit & occidit *Gen. 3. v. 4, & 5.* Atror Malum est Calumnia juxta explicata II. Materialiter: regnat enim illud inter *authoritate superbos*, qui describuntur *Psal. 73. v. 7, 8, 9.* regnat illud inter *specie sanctos*, qui describuntur *Rom. 2. v. 19, 20.* regnat illud inter *Animo malevolos concordes*, qui describuntur *Psal. 83. v. 6, 7, 8.* Ut itaque non nisi Principes Exercitus missum à DEO Legatum *Elisa* vocarunt insanum & fanaticum 2. *Reg. 9. v. 11.* ita plerunque maledicti funduntur inter *potentes seculi* inter illos, coram quorum oculis iustus tanquam Lux quædam exilis & despecta *Job. 12. v. 5.* Atror denique

nique Malum est Calumnia juxta explicata III. Formaliter, pungit enim *natalis & patriam*, diciturque quandoque ex *Job. 7. v. 52.* pungit *Doftrinam & studia* diciturque quandoque ex *Alef. 24. v. 5, & 6.* pungit *actiones & opera*, diciturque ex *Matth. 9. v. 34.* Ut itaque *Nehemia* Genus, studia & opera calumniati sunt vicini *Nehem. 4. v. 2, 3, & cap. 6. v. 6.* ita Calumnia omnia in *sequiorem partem* rapit, nunc hoc nunc illud crimen impingit, & venenum omnibus infundit *Pfal. 140. v. 4.*

USUS I. DEHORT.

SI tam atrox Malum Calumpnia, Caveamus, ne simus ex numero *irregeneratorum*, quos Diabolus ad nutum suum regit & gubernat, quales describuntur *Eph. 2. v. 2, & 3.* ne quod *dargica* linguæ idem nostræ *edomitica* accidat, fulmenque illud feriat *Pfal. 52. v. 7.* Caveamus, ne simus ex numero *superborum*, qui conspirant adversus pios, atque loquuntur *Pfal. 31. v. 19.* ne quod hypocritis dictum & nobis obveniat fulmenque illud feriat *Pfal. 50. v. 19, 20, 21.* Caveamus, denique, ne simus ex Numero *pungentium*, qui instar spinarum vitam, famam & opera proximi lædunt *Pfal. 120. v. 4.* ne quod istiusmodi dictum nos quoque tangat, atque fulmen illud feriat *Pf. 64. v. 8, 9, 10.*

USUS II. ADHORT.

SI tam atrox malum Calumpnia primum omnium nos exhibeamus, tanquam *regenos* juxta monitum illud. *Petri 1. Epistola cap. 1. v. 22, 23.* in *humilitate* conspiremus juxta monitum *Pauli ad Philepp. 2. v. 1, 2, 3, 4.* denique omnes & singuli *linguam* refrenemus & moderemur juxta monitum *Pauli Eph. 4. v. 29.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam atrox Malum Calumpnia, bono sint animo, qui illo sese non contaminant, sed potius *patientis animo* sustinent, & in Christum
O 3, respici-

respiciunt, juxta illud *Eb. 12. v. 3.* Si contingat *irregeneratos* incitatos à Diabolo contra nos insurgere, atque dicere ex *Psal. 73. v. 11.* Scimus DEUM stare à partibus nostris, atque ut *Elisai* Discipulo curavit dici *2. Reg. 6. v. 16.* ita nobis dicere *Jerem. 19. vers. 19. 20.* Si contingat *potentes seculi* insurgere & conspirare adversum nos, atque dicere ex *Jer. 18. v. 18.* Scimus DEUM confundere tales, atque ut *linguas* confudit *Nimrodicae* factionis *Gen. 11. v. 7. & 8.* ita confundere istos *conspirantes in malum*, ut possit aliquis gloriari & dicere ex *Psal. 63. v. 10. 11.* Si denique contingat audaces *Linguas armare suas*, pungere patriam, vitam, & opera, facere conformiter illis *Psal. 64. v. 4. 5.* Scimus non nocitura nobis *hac tela, hac lingua spicula*, & ut *Paulus* serpentem adrepentem dejecit salvus in ignem *Act. 28. v. 5.* ita DEUM Calumniam abstersurum & tacturum, ut experiamur quàm verum illud *Christi Matth. 5. vers. 11. 12.* AMEN.

IN FESTO PALMARUM,
MATTH. XXI. vs. 5.

Εἰπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδὲ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται σοι πρῶτος καὶ ὁ προθεσθῶς ἐπὶ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν ἐπιστήζοντα.

Dicite filiae Sion, Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, & sedens super asinam, & pullum filium subjugalia.

Memorabile fuit quondam illud Iter, quod suscepit *Abrahamus* Patriarcha, dum mane surrexit tumido ad mandatum divinum, Alinum cinxit & sensum movit versus *Tractum Hierosolymorum*, ad Montem *Moryah*, de quo *Gen. 22. v. 3. & seq.* Memorabile fuit hoc Iter, susceptum enim fuit ab *Abrahamo* Patriarcha, cum dilectissimo filio, qui ejusdem sensus & animi cum illo. Exiverat ille longè ante hoc negotium susceptum ex *Ur* in *Chaldea* patria sua, & reliquerat sua prompto Animo, erat peregrinus in terra *Chanaan*, tanquam ovis inter Lupos

Lupos ululantes, ne vestigium pedis proprium habens, teste *St. phao*, humilis proin per omnem vitam & demissus, ut quidem egregium illius virtutis specimen exhibuit coram DEO, dicens *Gen. 18. v. 27.* Memorabile fuit hoc iter, usus quippe fuit Asino ad illud. Solebant orientales frequenter adhibere Asinos ad varia negotia expedienda, hinc textus dicit: ipsum cinxisse Asinum, *Pagninus reddit operuisse.* LXX. Interpretes voce utuntur, quæ indicat ipsum onerasse illum, vel quia *Abraham* insidens ipso tanquam Senex gravavit illum, vel quia imposuit eidem ligna ad Holocaustum & si, ut quidam volunt, *Isaac* teneræ ætatis tum temporis adhuc, eundem unâ siquidem è Regione *Gervis*, *Bersaba* loco habitationis numerentur 16. miliaria ad locum destinatum prout quoque *Moyse* cum proficisceretur è *Midian* Asino imposuit uxorem, & duos filios, atque ad fratres suos perrexit *Exod. 4. v. 20.* Memorabile denique fuit hoc Iter, tendebat enim in illam Regionem, in qua postea Urbs *Hierusalem* fuit extructa, in terram Montemque *Moryah*. Erat Mons ille per naturam quasi divisus in quatuor partes & colles, quorum primus versus meridiem dictus *Sion*, alter versus Septentrionem *Akra*, tertius versus occasum *Golgotha*, quartus versus ortum *Moryah*, huc itaque ductus fuit *Isaac* in sacrificium, Aræ impositus & ligatus ne indecenter se gereret, omnia autem hæc hoc in loco facta sunt in gloriam DEI, demonstrationem fiduciæ firmæ & maximè præfigurationem Redemptionis ab omni malo Generi humano aliquando salutatis, & quamvis non occisus fuerit *Isaac*, *Paulus* tamen de illo loquitur emphaticè *Ebraeor. 11. v. 17, 18, 19.* Non tam memorabile fuit hoc iter Patriarchæ, magis notatu dignus est Ingressus Salvatoris nostri seminis *Abræ*, in quo benedicendæ Gentes, cœlestis *Isaac* in *Hierosolymam*, quem *Zacharias* factum in *Assao* cum *Matthæo* testatur. Si itaque gavisus fuit tunc temporis *Abraham* videns diem *Christi*, hoc Festo Palmarum nostrum erit videre diem *Christi* oculo fidei & gaudere, corque nostrum piâ meditatione reficere, cui excitandæ & fovendæ post Epitheta Regis expensa verba prophetiæ ultima nobis subveniant, de quibus *ov. 13.*

E X E G E S I S.

Quàm verum illud DEI *Esaia 55. v. 8. 9.* liquet ex ingressu Salvatoris nostri in Urbem *Hierosolymorum*, refert enim *Mattheus* noster, quod tunc temporis impletum sit illud *Zacharia* dicentis filia *Sion*: *Latere Rex tuus venit, & sedet super Asinum &c.* Quidam Doctores hæc verba ita intelligunt, ac si *Christus* primum infederit *Asinæ* in ascensu, & descensu *oliveti*; postea autem mutavit, ac se collocavit in via versus portam super pullum illius. Quidam autem existimant, *Christum* tantum usum fuisse pullo, atque eodem in sedisse soli; non tantum, quia non credibile per tam breve spatium viæ & temporis, *Christum* usum fuisse duobus jumentis, verum etiam, quia omnes Evangelistæ tres cæteri tantum pulli mentionem faciunt, quæ sententia, quanquam priorem non repudiemus, videtur nobis probabilior. Describitur verò illud Animal I. Ratione naturæ & status. Dicit enim *Matthæus* sedisse Regem *Sionensem* super *Asinum*, qui Animal vile & despectum non tantum *Equis* in *Jadzam* adductis, sed & tempore *Mosis*, hinc ipse contra *Corab* dicit *Num. 16. v. 15.* qui mutuo acceptus à *Christo*, utpote, qui parum aut nihil habuit proprii, hinc per tempus *Ministerii* ipsi ministrarunt fœminæ quædam *Luc. 8. v. 3.* qui denique petitus per duos ablegatos ab illis, qui avari *Lucrum* unice intendentes, & *Servilis* status animique; hinc etiam primò sese opposuerunt *Apostolis* atque dixerunt *Marc. 11. v. 5.* II. Describitur illud Animal ratione accidentium. *Zacharias* in vaticinio illud vocat חמור Chamor, quod nomen in lingua Sanctâ à rubedine ortum ducit, siquidem *Asini* in Oriente partim albi, partim rubicundi fuerint, & propterea *Egypti* odio habuerunt illos, quia concolores *Typhoni*, atque usurpatur hæc radix de vino rubro, *Psal. 75. vers. 9.* *Matthæus* meminit מזויז *hoc est*, *Asinæ* subjugalis, quæ comitabatur pullum, siquidem hæc & ad arandum, & equitandum, & onera portanda adhibebantur; hinc *Asina* *Bileatrū* vehens מזויז dicitur *2. Pet. 2. v. 16.* *Lucas* addit fuisse illud Animal, cui *Christus* infederit sale, ut nullus unquam hominum illi infederit, siquidem quæ DEO

con-

consecrata, ejusq; usibus destinata non humana manu & Ulu debuerint contaminari *cap. Luc. 19. v. 30.* III. Describitur illud Animal ratione proprietatum; Dicit enim *Matthæus* quod fuerit pul-
lus Asinæ subjugalis, fuit igitur Asinus, Animal juxta legem immundum, de quo Lex divina *Exod. 34. v. 1.* fuit pullus indomitus, nondum assuetus jugo & Selliōi, nōs *umq; iuxta*, filius jumenti subjugis, planē ad illam formam loquendi, quæ de Bove juuenco, vel pullo subrumo occurrit *Exod. 29. v. 1.* fuit denique Animal ligatum ad januam in bivio, & extremitate pagi, quod etiam jussu Magistri Discipuli solvere debebant, & adducere *Marc. 11. v. 4.*

L. D.

Videmus, Quam singularis, à ratione alienus, & Mysteriis foecundus fuerit Ingressus ultimus Salvatoris nostri, in Urbem Hierosolymorū, ut jure hic possimus illud *Pauli* usurpare *1. Cor. 1. v. 25.* Mysterio plenus est Ingressus hic Christi juxta explicata I. Ex Regis paupertate, si consideremus extremam illius Exinanitionem. Usus est quippe *Asino despecto animali*, tanquā Rex despectus, qui opprobrium hominū & contemptus populi *Ps. 22. v. 7.* Usus est animali mutuo tanquam Salvator pauper, qui verē dicere potuit ex *Matth. 8. v. 20.* Usus deniq; fuit *animali humili*, quod Creator à creatura, Dominus à servo petiit, tanquam Dominus humilis, qui in formā *DEI* existens non duxit rapinam sibi aequalia Deo, sed ipse se inaniuit forma servi accepta, similitu hominibus factus, *Philip. 2. v. 6, 7.* Erat quidem *Mephibosetus* regii sanguinis, nihilominus cingit Asinum, insidet illi, *Davidemque* comitatur in viā versus *Hierusalem 2. Sam. 19. v. 26.* Ita quamvis regii stemmatis noster *Messias*, nihilominus Asino insidet, tanquam Rex despectus, pauper Salvator, humilis Dominus; ut ostendat sibi non complacitum in fortitudine Equi &c. *Psalms. 147. vers. 10.* Mysterio plenus est Ingressus hic Christi juxta explicata II. Ex passionis Qualitate, si consideremus amaram satisfactionem. Venit enim super *Chanaan*, ut sanguinem funderet, & impleret illud *Esaia* responsum *cap. 63. v. 2, & 3.* Venit concomitante *Asinā subjugali*, ut onus gravissimum peccati in se reciperet, & impleret illud *Esaia cap. 53. v. 4, 5.*

P. IV.

P

Venit

Venit sedens super *Animal*, cui nullus hominum infederat, ut sepeliretur in eo sepulchro, in quod nullus repositus, & impleteret illud varicinium *Esaia 11. v. 10.* Arca foederis, quidem ex sinibus *Philiſtaeorum* fuit ducta in *Bethſemem*, sed juxta praescriptum à duobus injugibus vaccis *1. Sam. 6. v. 7.* ita Christus Arca foederis Novi *Hierosolyma* est illata, venitque *Messias*, sed ut sanguinem funderet peccata in se reciperet, atque honestè sepeliretur, ut ostendat se esse illud propitiatorium &c. de quo *Rom. 3. v. 25.* Mystério denique plenus est Ingressus hic Christi juxta explicata III. Ex Advētus utilitate, si consideremus fructus in nos redundantes, sedit super *animal immundum*, ut significaret, se jam immundos purificaturum, siquidem dilexeris *Ecclesiam* &c. *Eph. 5. v. 25, 26.* sedit super *pulum indomitum*, ut significaret se gentiles Spiritu mixti recturum, siquidem fecerit, ut & illi submiserint rationem suam capistrò fidei *2. Cor. 10. v. 5.* Sedit denique super *animal ligatum*, & *solumm* à Discipulis, ut significaret, sese vincula laqueosque Sathanæ contriturum, soluturum, atque utut iniquitas *Ephraimi* ligata, tamen ex inferno liberaturum & morte *Osae 13. v. 12, 13.* Propheta ex *Juda* ille Asinum paravit quidem ad Iter, & siderato Brachio *Jeroboami*, quid vis divina possit, ostendit; attamen conversionem & salutem domus *Jeroboamica*, & tribuum *Israel* intendit *1. Reg. 13. v. 4. & seq.* Ita quamvis perversis cedat ingressus Christi in Exitium, tamen se legit sibi Christus hoc animal, ut immundos mundaret, indomitos sub obsequium redigeret & ligatos solveret, seque ostenderet *Psalm. 102. v. 21.*

USUS I. DEHORT.

SI tam plenus Mysteriis fuit hic Ingressus, ut nobis siſtar pauperem, patientem, & Salvantem Regem, caveamus ne in despectu, paupertate & humilitate Christi *audiamur* cum *Judeis* induratis, atq; dicamus ex *Esaia 53. v. 3.* ne *audire* cogimur, quod domus *Eli 1. Sam. 2. v. 30.* Caveamus ne *faciamus* in peccati susceptionem, & sepulturam Christi videntes cum *Judeis* induratis, atq; dicamus: *ni esset hic Maleficus tibi non didis-*

didissemus, sanguis illius super nos, ex Matth. 27. v. 25. ne illud Pauli cogamur audire ex Ebr. 10. v. 28, 29. Caveamus denique Obsequio Christi tanquam pullus indomitus nos subducere gestiamus cum Judæis induratis, atq; dicamus ex Luc. 19. v. 14. ne illud Esaiæ cogamur audire cap. 1. vers. 3.

USUS II. ADHORT.

SI tam plenus Mysteriis fuit hic ingressus, ut nobis sitat pauperem, patientem, & salvantem Regem, præprimis hoc tempore in illud Humilitatis *ὡς χαµαῖον* respiciamus, atque consimilem virtutem vitæ nostræ inducamus, juxta monitum *Matth. 11. v. 24.* Corde fideli illum Regem recipiamus, applicemus atque certi simus, illum ipsum esse, de quo *Patriarcha Jacobus Gen. 49. v. 11. & 12.* Denique ejusdem Imperio ut pulli nos submittamus edomandos, atq; in obsequium illius pronos nos exhibeamus, juxta monitum *Pauli Rom. 6. v. 14.*

USUS III. CONSOL.

SI tam plenus Mysteriis fuit hic ingressus, ut nobis sitat pauperem, patientem, & salvantem Regem, bono sint animo illi, qui non jugo *Legis se submittunt*, sed per gratiam hujus Regis salvari gestiunt *Act. 15. v. 10, 11.* Utut simus *spiritualiter egeni & pauperes*, destituti gloriâ *Rom. 3. v. 23.* Scimus tamen idèò Christum ingressum, despectum, pauperem, & humilem, ut *calestes in nos thesauros dispensaret, gratiam illius esset &c. 2. Cor. 8. v. 9.* Utut simus *ex nativitate fædi descripti Ezech. 16. v. 4, 5.* Scimus tamen idèò Christum ingressum esse ad passionem languinolentam, ut nos *sanguine suo lavaret, & faceret Sacerdotes & Reges Apoc. 1. v. 5. & 6.* idèò sepultum, ut *sepeliret omne peccatum Danielis 9. v. 24.* Utut denique simus per naturam in vinculis *Sathanae* & aliquando vinciendi ut illo *Matth. 22. v. 13.* Scimus tamen Christum in Ingressu usum animali immundo juxta legem, ut *impuros a maledictione eriperet Gal. 3. v. 13.* indomitos Spiritu suo instruxisse,

ut possimus vi illius dicere ex *Rom. 8. v. 15.* ligato & soluto infestasse, ut nobis per Apostolos solutionem annuntiaret *Esaiæ 61. vers. 1.* aded ut omnes dicere possimus & singuli ex *Psalms. 116. v. 17. 18. 19.* AMEN.

IN FESTO PASCHATOS,
MARC. XVI. v. 4.

Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦν ἐν
δορυκάλισται ὁ λίθος : ἦν γὰρ μέ-
γας σφίδρα.

*Et quum respexissent, viderunt
lapidem esse revolutum : nam
erat magnus valde.*

Rruentibus quondam *Moabitici* in terram sanctam, quidam pavidum circumspererunt, & viderunt non tantum latrunculos, sed & sepulchrum *Elisai*, lapideque eidem imposito revolutum, immiserunt virum quendam demortuum, qui mirabiliter resurrexit, ut quidem hæc historia juxta circumstantias describitur 2. *Reg. 13. v. 20. 21.* Viderunt hi pollinctores, hi homines sepulchrum *Elisai* maghi Prophetæ, pavidum, confusi & consternati. Erant enim in periculo mortis, cum *Moabitici* illi latrunculi, non tantum obvia raperent, sed & in homines tanquam hostes sævirent, quandoque non tantum pecora, sed etiam incolas terræ circa discrimen sexus abigerent, ut quidem de Syrorum latronibus consimiliter agentibus & venticulam abducentibus, constat ex 2. *Reg. 5. v. 2.* Viderunt hi homines, ut, quod super impositum huic sepulchro, revolutum, cum enim esset constructum in modum speluncæ, ut aliorum, quorum in scripturis mentio fit, sepulchrorum, & obsignatum fuit & clausum, opus fuit revolutione, manuum admotione, ut recluderetur virtute quadam singulari, hinc *Iosua* cum vellet obstrui speluncam, in quam se abiderant quinque Reges, jussit advolvi grandes lapides, qui dein fuisse revoluti *Iosua 10. v. 18. 22.* Viderunt denique
hu ho-

hi homines, lapide devoluto sepulchrum *Elisz*, magni Prophetæ. Erat illud magnificum, quale decuit hominem Numini divino acceptissimum, teste *Josapho* erat extructum in Metropoli *Israëlis Samaria*, aut agro ejus suburbano, si *Hieronymo* fides, scribenti: *Vidi duodecim Patriarcharum sepulchra & Sebasten, hoc est, Samaritanos, qua in honorem Augusti ab Herode græco sermone Augusta est nominata, ibi sunt filii Helisæus & Abdias Prophetæ, & quo major inter natos mulierum non fuit Johannes Baptista.* Erat amplum, ut ex textu constare potest; hinc colligitur lapidem quoque eidem impositum fuisse grandem, quo revoluta vir demissus revixit, de quo *Syrasides sap. 48. v. 13, 14, 15, 16.* Illustrius longè spectaculum proponit præsens ex *Marco* prælecta Historia, meminit enim Evangelista vidisse mulieres anxias lapidem sepulchri revolutum, qui magnus fuerit, de quo *ὁν Θιῶν*.

EXEGESIS.

Non ineptè magnus *Athanasius* sepulchrum Christi, in Oratio-
ne in sanctam Parasceven, vocavit *immortalitatis locum, officinam Resurrectionis, dissolutionem sepulchrorum.* hinc non frustra factum fuisse colligitur, quod Evangelistæ non tantum illud accuratè delineârunt, sed & quid circa illud factum fuerit, notanter observârunt. Recenset enim *Marcus* Evangelista: *Mulieres intuitas illud conspexisse saxum esse avolutum, nam, inquit, erat magnum valde.* Dicit I. Mulieres intuitas fuisse illud, intueri, sive videre aliàs in Scripturis tribuitur illis, qui quondam fuerunt cæci, & Lumine desuper denuò donati, ut constat ex *Marc. 10. vers 51, 52.* tribuitur dormientibus illis, qui somno correpti erant profundo & evigilantes aliquid novi conspiciunt, ut constat de *Sansone* evigilante & conspiciente *Philistæos*, qui ipsum circumdederant. *Jud. 16. v. 20.* tribuitur mortuis atque defunctis, ut constat de *Lazaro* resuscitato, cujus sudarium faciem obvolvens *Christus* jussit ille solvi, ut videret, quo vaderet *Johan. 11. v. 44.* II. Dicit conspexisse saxum esse avolutum, resurrexerat jam Salvator noster, & in terra motu illo miraculoso, qui contigit mulieribus adhuc ambulanti-

bus *Angelus Domini* descendit, & revolvit saxum illud sepulchro impositum idq; jussu, divino, tanquam fortis Spiritus contestans de virtute divinâ *Psal. 103. v. 20.* non nisi post resurrectionem Salvatoris qui corpori suo glorioso illud pertransiit, tanquam perruptor *Michæ 2. v. 13.* ut mulieribus aditum ad Ingressum sepulchri patefaceret, ut deprehenderent verè resurrexisse *Christum*, atque ita metuculosa & pavidæ reficerentur, cæterisque in solatii fuleimentum denuntiarent, ut *Emanuelici* referunt *Luc. 24. v. 22, 23.* Dicit denique Mulieres non tantùm intuitas sepulchrum, vidisse lapidem avolutum, sed & illum fuisse magnum valdè. Solebant *Judæi* in petra cavernam excidere longam sex, latam velle quatuor cubitos, in quâ excavabant foramina, ut essent conditoria pro reponendis singulis corporibus familiæ, quæ unum locum in sepulchrum, & diversa conditoria sibi eligeabant, ante os autem speculneæ erat lapis, qui adolvebatur in custodiam defunctorum, sive operculum ex ligno, lapide, aut aliâ materiâ; cum itaque *Christus* more *Ebraorum* fuerit sepultus, etiam fuit repositus in tale monumentum quod diversas habebat cellulas, hinc ingressæ dicuntur illud Mulieres, conditorii autem sive foraminis ori, in quo corpus illius, advolutus erat lapis, ut illud clauderet, & dicitur ille ab Evangelista *Marco* magnus fuisse, ut ipsum conditorium, in quo recondidit per sepulturam peccata, quique fuit obsignatus, ut amoveret à conspectu divino iniquitates nostras, & sepeliret juxta illud *Danielis cap. 9. v. 24.* magnus, ut Angelus illum revolverit, eique incederet, tanquam ex Cathedra perorârît, ut missus quoque bono salvandorum, juxta illud *Eccl. 1. v. 14.* magnus, ut totum conditorium operuerit, eique conformatus fuerit tanquam sepulchro, non vili sed glorioso, ut *Esaias* de hoc loquitur *cap. 11. v. 10.* Summatim itaque hoc vult *Marcus* Mulieres perplexas pavidasque, & ob *Judeorum*, ferociam, aliaque concurrentia externatas vidisse quasi è somno excitatas sepulchri Lapidem sat magnum avolutum ab ore conditorii, ut quidem *Mattheus* etiam hoc docet *cap. 28. v. 2. Luc. cap. 24. v. 2. Johannes cap. 20. v. 1.*

L. D.

Videmus, Quàm sæpè nobis perplexis, pavidis, & perturbatis affulgeat vel auxilium, vel solatium divinum, ut verè dicere possimus & usurpare illud Germanorum benè omniantium unverbosè *tompt offi*. Liquet id I. ex Oculorum Illuminatione, contingit quippe sæpius, ut spiritualiter cæci etiam illustrentur Lumine divino, atque compleatur illud *Esaia 42. v. 16.* contingit sæpius, ut spiritualiter dormientes excitentur, & videant, atque illud intimetur, ex *Matth. 26. v. 41.* contingit sæpius ut spiritualiter mortui vivificentur, & videant divitiarum spiritualium abundantiam, eveniat feliciter illud *Pauli Eph. 2. v. 4, 5, 6, 7.* Ut itaque DEUS aperuit oculos quondam ex improvise pavidò *Elisa* famulo, ut viderit igneos Equos currusque *2. Reg. 6. v. 17.* ita quandoque DEUS ex improvise oculos nostros illuminat, ut videamus, qui prius cæci, separati & mortui quasi præ metu, igneum illum murum circa nos, de quo *Zacharia 2. v. 5.* Liquet id II. ex Virtutis Operatione. Exerit quippe DEUS quandoque virtutem suam in nostrâ miseriâ vel immediatè, vel mediatè, ostenditque *virtutem potentia*, ut dicamus ex *Psalms. 118. v. 14, 15, 16.* ostendit *virtutem sapientia*, unumque post aliud exhibet, & succurrit debito tempore, ut dicamus ex *1. Sam. 2. v. 6. & 7.* ostendit denique *virtutem clementia*, ut nostri misereatur, benignè foveat, & reficiat, ut dicamus ex *Tobia 3. v. 22, 23.* Ut quondam ostendit *Ezechiel* campum plenum ossibus, ut viderit illa coire præter spem & opinionem *Ezech. 37. v. 7, 8, 9. & seq.* ita ostendit sæpè ex improvise leam potentiam, sapientiam & clementiam, ut homines dicant ex *Ps. 64. v. 10.* Liquet id III. ex Lapidis Remotione. Amovet quippe lapidem magnum peccati ex cordibus juxta promissum *Ezech. 36. v. 26.* Amovet lapidem magnum periculi ex viis nostris juxta promissum *Psalms. 91. v. 11. & 12.* Amovet lapidem magnum sepulchri juxta promissum *Ezech. 37. v. 12, 13.* Ut quondam *Jacob* amovit lapidem, qui remorabatur pascuentes singulari industriâ, de quo *Gen. 28. v. 10.* ita DEUS quandoque ex improvise movet omnem lapidem, tollit pecca-

peccatum, pericula & tandem, quod sepulchra obfiguat saxum, ut intelligatur quàm verum illud *Esaia 26. v. 29.*

USUS I. DEHORT.

SI sapè nobis perplexis affulget ex improvîso divinum Auxilium vel solatium tempore calamitatum non amoveamus oculos à sepulchro *Christi*, & flectamus illos ad sepulchra concupiscentiæ ex *Num. 11. v. 34.* dicentes ex *v. 5.* nè idem nobis, quod illis contingat, & iusto DEI iudicio excæcemur, atque accidat nobis illud *Matth. 13. vers. 13.* non potentiam, sapientiam & clementiam DEI in dubium vocemus, dicentes ex *Num. 20. v. 10.* nè idem nobis contingat, quod illis dubitantibus, & DEUS ipse respondet ex *Esaia 50. v. 2.* denique non planè ex lapide quandoque incumbenti præprimis si sit peccati gravitate desperemus, dicentes ex *Gen. 4. v. 13.* nè idem nobis contingat, quod illi desperanti, atque dicatur ex iusto nobis iudicio *Exod. 15. v. 16.*

USUS II. ADHORT.

SI sapè nobis perplexis affulget ex improvîso divinum solatium ad divinæ Gratix splendorem, oculos aperiamus juxta monitum *Pauli Eph. 5. v. 14.* in potentiam, sapientiam & benignitatem fiduciam nostram ponamus, respiciamus, atque precantes dicamus ex *2. Paralip. 20. v. 6.* tandemque lapide peccati devotulo eidem gratias agamus, & agnoscamus illud *Micha 7. v. 13, 19.*

USUS III. CONSOL.

SI sapè nobis perplexis affulget ex improvîso divinum Auxilium vel solatium, bono sint animo, qui cum maliculis hisce etiam pavent, & dicere possunt ex *Iob. 6. v. 12.* Si cuncta nostra nobis ostendat amara vireta voluptatis, & lollicet ex *Sap. 2. v. 6, 7, 8, 9.* Scimus DEUM auersurum oculos ne videant vanitatem, directuros esse in sepulchrum *Christi*, ut concludamus ex *Rom.*

6. v. 3. & 4. Si Mundus nobis ostendet *suas opes, potentiam, sapientiam, & fauoris sollicitet*, ut induamus illius schema, ut *Demas* 2. *Timoth.* 4. v. 10. Scimus DEUM averfurum oculos, ne videamus illud lubricum *δωγμα*, atque ostensurum suam vim, & potentiam; ut etiam odio habiti à Mundo propter negatum obsequium dicere possimus ex *Psal.* 77. v. 11, 12, 13. Si denique Diabolus nobis ostendat *Lapidem peccati, periculi & sepulchri*, atque inclamet illud, quod ab illo incitati quondam dixerunt. *Nehemia* 4. v. 2. *Moses* ostendat *saxas legis tabulas*, quæ periculo damnationis nos obijciunt. *Exod.* 32. v. 15. & seq. denique Ratio *lapidem impossibilis Resurrectionis* ex *Sap.* 2. v. 5. Scimus DEUM averfurum oculos, ne videamus tela illa ignita, aut illis lædamur, versurum autem esse cor nostrum lapideum peccaminosum in lachrymas poenitentiae *Psal.* 114. v. 8. amoturum tabulas *saxas maledictione plenas*, tanquam petram percussam, ut visuri simus aquam Baptismi, & sanguinem Cœnæ, de quo *Iob.* 19. v. 34. & tandem amoturum lapidem sepulchralem dicturumque ex *Iob.* 11. v. 39. juxta illud *Iob.* 5. v. 28, 29. AMEN.

DOMINICA QUASIMODOGENITI,
JOH. XX. v. 20.

Καὶ τότε εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς
ἁρτίδας, καὶ τὴν πλάγην αὐτοῦ. Ἐ-
κάρησαν ἄν ἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὴν
κύρσιν.

Et cum hac dixisset, ostendit
eis manus, ac latus suum. Gaudi-
si sunt ergo Discipuli, viso Do-
mino.

Um diluvium finisset DEUS, odoratus fuisset suavitatem sacrificii, & ira deterbuisset, ostendit *Noë*, & filiis illius in Confirmationem gratiæ Iridem, & dixit *Gen.* 9. v. 12. Hic arcus fuit signum tū temporis pacificum, hoc quippe DEUS ostendere voluit, sese jam esse placatum, *nolle ulterius terra maledicere*, atque hoc modo Genus humanum, Universali scil. diluvio, delere, hinc cum

foedus pacis, cum Ecclesia N. T. designare voluit, ad hæc remissit, atque dixit *Esaia 54. v. 8, 9, 10.* Hic arcus fuit signum suaviter coloratum. Vidit quippe *Noah* cum filiis in illo tres distinctos Colores, cœruleum, flavum & purpureum, quæ Solis radii, in Nube artificiosè sinxerunt. Hinc *Judei* adhuc dum existentes, in Iride, affulgente arcu in Nube, extra domus in portas se conferunt, in plateis consistunt, & eum admiratione spectant opus divinum, juxta Regulam *Syracidis cap. 43. v. 12.* Hic Arcus denique fuit signum valdè exhilarativum. Sub Iride quippe *Noachus* cum filiis animadvertit Dominum Cœli & Terræ, qui hætenus tam mirando modo ipsum cum suis conservavit in Arca, eduxit & refecit, tandemque sibi & suis totum orbem concessit, hæc cum *Johannis* ostenderentur fata *Ecclesie*, & admiranda illius Conservatio, primum vidit filium DEI, *Dominum Orbis instar Jesuæ & Sardiæ, in sede circumdatâ iride Apoc. 4. v. 2. & 3.* Cum potestissimum se in sacrificium, & odorem Quietis exhibuisset *Christus*, confirmavit paulò post illud, atque se exhibuit *divitem pacis, Charitate, Gaudio*, & alloquens suos & ostendens vulnera & reficiens mœstos, qui hætenus in Arca Angoris, quasi cum *Noacho* conclusi delituerant, ut Evangelium prælectum docet, de quo puncto nunc *ὁὐθις*.

EXEGESIS.

Quod in Via de Christo prædicârunt *Emantici*, quòd scilicet fuerit potens Verbo & factis, hoc ipse Salvator eodem die circa vespæram juxta Evangelium prælectum demonstravit. In quo *Johannes* inter alia dicit: *Et cum hæc diceret.* In quibus Verbis observandum I. Quid paulò ante dixerit: hoc ex antecessoribus dispallefcit, nempe *Pax Vobis*, quo non solum ad morem *Hebræorum* illos amicè salutavit, omnia bona compendiosè fuit apprecatus, sed & denunciavit, nunc iram divinam esse placatam, quæ & illi contra se excitarent, dum pastore percusso sanguinem oves sese disperserint *Zach. 13. v. 7.* Contulit quietem & tranquillitatem turbatz Conscientiæ, quæ angebatur ex eo, quod in nocte illa amariss-

lima

sima sese quoque scandalizârint, & quanquam promiserint Constan-
 tiam, tamen, vel verbo, vel opere abnegârint *Matth. 26. v. 31. &*
35. denique certificavit de defensione, & Liberatione ab omnibus
 hostibus, præprimis *Judeis*, propter quos sese concluserant in-
 tra domum, & timide putârunt, ut Capiti ita quoque membris cessu-
 rum, flentes & gementes, *Mundo verd lætanti juxta prædictio-*
nem Christi Job. 16. vers. 20. II. observandum. Quid fecerit.
Evangelista noster dicit, quod ostenderit manus & latus suum. Er-
 rant Apostoli perterriti, ingressus enim erat *Christus* per januas
 modo spirituali, stiterat sese in medio inopinato, ut existimarent,
 sese videre non *Christum*, sed spiritum, vel spectrum, ut igitur er-
 roneam opinionem debellaret, jussit ipsos videre, atque ostendit ma-
 nus, inque illis vulnera, quæ clavis erant illis illata, juxta prædictio-
 nem *Psal. 22. v. 17.* ostendit pedes, qui pariter perfoffi, & cruci
 affixi, ut constat ex *Luc. 24. v. 39.* ostendit denique latus, quod
 post mortem lanceâ fuit percussum, ut effluerint divisim limitibus
 aqua & Sanguis, teste *Johanne cap. 19. v. 34. & 35.* & quidem non
 tantum ostendit notas & cicatrices, prout aliâs in corpore sanato
 illæ adhuc hærent, sed dispensatione interveniente vulnera ruben-
 tia, rimas sanguinolentas, & foramina aperta, siquidem *Thomam*
 propterea jussit post octiduum inferre manum & digitos in latera;
 hanc sententiam probârunt ex Patribus *Enthymius, Cyrillus & Be-*
da, nec non orthodoxi respici putant eo à *Johanne*, cum de Apo-
 stolis dicit, *Job. 1. vers. 1. III.* observandum quid consequu-
 tum sit, ad illam compellationem & ostensionem, *Jo-*
hannes dicit, gâvisos esse Apostolos, quod *Dominum* viderint.
 Quanquam enim fuerint turbati priori aspectu, tamen ostensis tot
 documentis cæperunt metum ponere, confidere, & toto corde læta-
 ti, quia viderunt illum *Dominum*, qui hætenus ipsos electos à *Mundo* in-
 formârat, ipsis verbum suum revelaverat, ut verè dicere potuerint ad
 illos propterea *Job. 13. vers. 13.* quia viderunt illum *Dominum*, qui san-
 guine in oliveo, pratorio & cruce effuso, illos, ut totam *Ec-*
clesiam acquisiverat *Act. 20. v. 28.* quia viderunt illum *Dominum*,
 qui mortem & infernum, *Morte, & Resurrectione* suâ devicerat, at-
 que gloriôsè dicere poterat ex *Apo. 1. v. 8.*

ritiam non ingeneravit *Aaroni* & Senioribus *Israel* præsentia *Moyſis*, qui fratri in DEUM, populo in Redemptorem fuit constitutus, ut educeret, *Pharaonem* suffocaret, radians deinde vultu toto *Exod. 4. v. 27. & seq.* majorem lætitiā *Christus* resurgens ingenerat, quem videbimus ut *Dominum* nostrum, in cuius facie cum *Apostolis* delectabimur aliquando. *Psalm. 17. v. 15.*

USUS I. DEHORT.

SI tam blandum, Charitate plenum, & lætitiā causantem sese exhibet surgens Salvator, Caveamus, ne pacem tam carè partam, vitæpendamus, atque illā nos indignos faciamus. respondentes Verbum Evangelii *Matth. 10. v. 13.* ne computemur inter illos, de quibus *Esa. 57. v. 20.* Caveamus, ne a *Vulneribus Christi* supersticiosè nos vertamus ad *Vulnera*, vel *Franciscus* vel *Maria*, ut *Pontificii*, utut *Gladius* penetrarit per cor illius tempore passionis, de quo *Luc. 2. v. 35.* ne computemur inter illos, qui ob peccata ad *Antra* recipere se cognuntur atque dicere ex *Apoc. 6. v. 16.* Caveamus denique, ne ad illud idolum triplex mundi nimium respiciamus i. *Ioh. 2. v. 16.* ne computemur inter illos, qui abjecti à facie Regis projiciuntur in exteriores tenebras *Matth. 22. vers. 13.*

USUS II. ADHORT.

SI tam blandum, charitate plenum, & lætitiā causantem se exhibet resurgens Salvator, nostrum erit, tam carè acquisitam pacem corde grato agnoscere, & pro continuatione rogare, ut conservet *Philip. 4. v. 7.* nostrum erit corde credite appropinquare ad *vulnèrum rimas*, ad portam illam *Templi N. T.* quæ nos ducit ad propitiatorium verum i. *Reg. 6. vers. 31.* & *R. m. 3. v. 25.* nostrum denique erit anhelare corde suspirante ad apparitionem *Dominæ* gloriosam, juxta illud *Philip. 3. v. 20, 21.*

 USUS III. CONSOLAT.

Sitam blandum, charitate plenum, & lætitiā causantem se exhibet resurgens Salvator, bono sint animo mœsti, quique cum Apostolis in Mundo habent anxietatem *Joh. 16. v. 33. Si ira divina nos angat, quæ in infernum se protendit Deut. 32. v. 22. solari nos possumus, Christum resurgentem annuntiâsse & contulisse pacem, ut dicere possimus ex Rom. 5. v. 1. & 3. Si vulnera conscientiam mordeant, peccata sint, ut coccinum Esaiâ 1. v. 18. solari nos possumus, Christum adhuc in Verbo ostendere vulnera peccatoribus, Bethesdam quinque cellularum, in qua spiritaliter ægri sanentur Johan. 5. v. 2. & 3. atque dicere, vulneribus Massia sumus sanati ex Esaiâ 53. v. 5. Si denique nos mors urgeat, quæ migrandum ex terrâ viventium in illam, de qua Job. 10. v. 22. solari nos possumus, quod Christus resurgens visus fuerit Apostolis, Verbumque suum compleverit, de quo Job. 16. v. 22. facturum, ut & nos ipsum simus visuri 1. Job. 3. v. 2. atque unusquisque fidelis finiēdo dicere possit ex Job. 19. v. 25, 26, 27. AMEN.*

 DOMINICA MISERICORDIÆ,
 JOH. X. v. 14.

Εγώ εἶμιλ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ
 γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκονται
 τὰ ἐμά.

Ego sum pastor ille bonus, et
 cognosco oves meas, & cognos-
 cor à meis.

Honestus fuit quondam status, Animus candidus & bonus, nec non Oculus vigil Patriarchæ Jacobi, cum à parentibus suis dimissus venisset in Mesopotamiam, de quo Gen. 29. vers. 15. & seq. Honestus fuit status Patriarchæ, fuit enim pastor, quod officium quondam antiquis temporibus fuit magni æstimatum, ita quidem ex

ex venatoribus quidam orti sint Tyranni, ex pastoribus verò fuerint electi Reges & Principes, ut quidem eò promissionem suam direxit ipse DEUS *Gen. 35. v. 11.* Candidus fuit Animus hujus Patriarchæ, & ingenuus, oves enim recepit sub curam suâ ad mandatum *Labani* pavit illas fideliter, atque per Benedictionem divinam auxit gregem, pede fausto, ut cuam in fugâ dixerit *Labani* ex *Gen. 31. v. 38.* Vigil denique, & accuratus fuit Oculus hujus Patriarchæ, probè enim oves suas novit & discrevit. Egregiè usus enim fuit artificio, ponens coram oculis baculos ex variis arborum generibus variegatos, ut verno tempore in Martio haberet ex concipientibus, & parientibus Agnos varii coloris, tempore verò autumnali, nostro Septembri respondente, reliquit ceteros *Labani*, atque ita insigni, Notâ suos novit, & à ceteris discrevit, de quo *Gen. 30. v. 37. & seq.* Quod quondam in *Jacobo* Patriarcha reluxit, idem ille qui ex stirpe *Jacobi* tribu *Juda* hic sibi tribuit in verbis prælectis, de quibus *ov̄i* *Θῑω̄.*

EXEGESIS.

UT *Sulamith* alloquitur Sponsum *Cant. 6. v. 2.* ita se sistit *Christus* in præsentī Evangelio illi, atque dicit: *Ego sum pastor ille bonus, qui cognoscit oves suas.* Vocat se I. pastorem & quidem non vulgarem & communem, sed singularem, vi articuli repetiti & eminentem, hoc nomen verò Scriptura tribuit Prophetis, Ministris & Doctoribus Ecclesiæ, ita enim DEUS *Isa. 3. v. 15.* tribuit Sacerdotibus, qui sacrificabant in Templo Domini, ita enim DEUS *Jerem. 23. v. 1.* tribuit denique Regibus & Principibus, qui præfunt, ita enim DEUS *Jer. 49. v. 19.* II. Vocat se pastorem bonum, qui per os suum ad voluntatem & mandatum mittente interpretat *v. 2.* & opponit se ita furibus, qui dolosè & clanculum irrepunt, in caulam currunt, non missi, & ante ipsum originaliter fuerunt, non illius prementes vestigia, & inobsequentes, ut hæc phrasis occurrit *Matth. 10. v. 38.* qui pascat, regat & præcat *v. 3. & 4.* & opponit sese ita latronibus, qui violenter agunt, oves premunt, atque in

Exi-

exitium præcipitant, qualis *Judas Galileus*, de quo *Actor. 5. v. 37.* *qui denique omnia sua impendit commode ovium, vita, & perfectioni v. 41.* & opponit se ita mercenario, qui non oves, sed le curat, non ipsorum utilibus, sed suo prospicit commodo, *querens, que sua sunt Philp. 2. v. 21.* III. Vocat se pastorem bonum, qui cognoscat oves. In originali textu occurrit vox *παῖσκη*, quæ vox notat aliquid profundè cognoscere, & scire, atque hoc in sensu usurpatur à *Nathanacle Iohan. 1. v. 48.* quæ vox notat aliquid approbare & ratum habere, atque hoc in sensu usurpatur à *Christo* dicente *Judas Iob. 8. v. 43.* denique notat hæc vox aliquid diligere magnitque æstimare, atque in hoc sensu usurpatur à *Iohanne 1. Iob. 3. v. 1.* omnes autem hæc significationes juxta ductum Patrum hic obtinere possunt, adeoque summam hoc vult *Christus*: Ego sum pastor ille, in quem Prophetæ, Pontifices & Reges V. T. verbis & Typo colimârunt, qui bonus officio, munere & vocationis Gratiâ, Corde & ipso Operis Exercitio, denique Intentione & Scopio præfixo; utque pastor oves suas cognoscit ex colore figurâ & magnitudine extrinsecus, ita ego oves meas cognosco, profundè novi, quæ sint sanguine meo notatæ, (locutus enim est *Christus* hæc verba in turba, in qua & electi & reprobi) approbo meas oves fide instructas, locutus enim est *Christus* hæc verba in præsentia multitudinis, cujus pars audiebat vocem illius, & credebatur, pars autem non capiebat, sed repudiabat, diligo oves meas, divites vellere bonorum operum. locutus enim *Christus* hæc verba in conventu plurium, quorum quidam ipsi illum arguebant commercii Dæmone, quidam autem ex affectu mitiore de miraculis magis dextrè judicabant, quos proinde ut solent diligentes se, dilexisti ut ab initio, ita in finem *Iohan. 13. v. 1.*

L. D.

Videmus, ut *Christus* seipsum oculis nostris sese exhibeat, tanquam insignem, profundè bonum, & providum Salvatorem. Sinit se *Christus* ut insignem pastorem et explicatorem I. ex appropriatâ Appellatione. Dulce enim Nomen sibi tribuit. Est enim *propheticum ille pastor*, qui pascit, docet & in-

& informat, ut David dicat de illo *Psalm. 23. v. 1, 2, 3.* Est *pontificalis* ille pastor, qui obtulit se pro ne bis, & intercedit, ut *Petrus* dicat de illo *1. Petr. 2. v. 24, 25.* Est ille *regius* pastor, qui dirigit, & regit suos, ut *DEUS* de ipso jam pridem dixerit *Ezech. 34. v. 23, 24.* Insignis pastor fuit quondam *Abraham*, qui gregem habuit magnum ovium, & Propheta, & qui filium tanquam Sacerdos in sacrificium offerre voluit, & Princeps deniq; fuit in Oriente, ex quo Reges oriundi, juxta promissum *Gen. 17. v. 16.* At quis *Abraham* ad illum, qui Benedictio *Abraha*, qui Propheta, Sacerdos, & Rex ubique regnans, de quo *Psalm. 72. v. 8.* Sistit se Christus *II.* ut optimum pastorem vi explicatorum, ex institutà Oppositione. Non enim ille fuit *dolosus fur*, sed bonus pastor vocatus à patre, de quo *1. Petr. 2. v. 22.* non fuit ille *tyrannicus latro*, sed bonus pastor, & labii gratiosi blandique, de quo *Esaias cap. 42. v. 3. & 4.* non fuit denique *Mercenarius*, qui sua quæsit, sed bonus pastor, fidelis *Salvator*, qui ipse dixit *Luc. 19. v. 10.* Bonus pastor quondam fuit *Moses*, qui jussu soceri suscepit curam ovium, illas pavit diligenter, atque commodo & augmento illarum intendit *Exod. 2. v. 16, 17. & seq.* at quis *Moses* ad Christum, ad illum, de quo *Esaias cap. 40. v. 11.* Providum denique sistit se pastorem Christus vi explicatorum *III.* ex attributa Cognitione, quia sibi Notitiam suorum tribuit, & commendat. Novit enim profundè qui sanguine sunt signati, nec ne, *agnoscit electos suos juxta præcognitionem in Aspersorem sanguinis 1. Petr. 1. v. 1. & 2.* Novit & probat, qui fide gaudeant, nec ne, & approbat illos, qui *regenti per Evangelium fide imaginem Christi accipiunt Gal. 4. v. 19.* Novit & diligit, qui operibus fecundi charitatis, quique non, & intensè amat illos, qui *inter se, sese diligunt, juxta mandatum illius 1. Ioh. 3. v. 23.* Providus fuit pastor in teneris *David* quondam, qui oves patris, & novit, & amavit. *Sam. 16. v. 11.* At quis *David* ad Dominum *David*, qui intimè cognoscit, probat & diligit suos, nunquam dormit &c. *Pf. 121. v. 4.*

USUS I. DEHORT.

SI Christus ram insignis, optimus, & providus pastor atq; Salvator, peccant graviter *Indei* indurati, qui *Barcho-*
P. IV. *R.* *chabum*

clabum aliquem potius eligunt sibi, quàm Christo ut se submittant Prophetæ, Pontifici & Regi, atque cum maioribus suis dicunt ex *Luc. 19. v. 14.* hisce illud Salvatoris cogitandum relinquimus ex *Joban. 5. v. 43.* Peccant graviter Papistæ, qui potius *Antichristum* sectantur, quàm Christum atque adherent illi, qui fur, latro & mercenarius homo peccati, & adversarius *2. Thess. 2. v. 3 & 4.* hisce de istiusmodi Pontificibus & pastoribus judicium DEI relinquimus expendendum *Zach. 11. v. 17.* Peccant denique graviter Gentiles cæci, qui potius ignotum DEUM colunt, quàm manifestatum in carne, qui se noscendum nobis exhibuit, alienati à visa ex DEO per obtenebrationem cordis *Eph. 4. v. 18.* hisce relinquimus cogitandum illud Pauli: *Manifestabit se Jesus è cælo cum Angelis suis potentibus, cum igne flammanne infligens ultionem iis, qui Deum nesciunt, neque auscultant Evangelio Domini Jesu Christi. 2. Thess. 1. v. 7. & 8.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus tam insignis, optimus & providus pastor atque Salvator huic insigni Pastori in humilitate nos submittamus dicentes ex *Apoc. 4. v. 11.* hunc optimum pastorem in Afflictionibus precibus ardentibus adeamus, dicentes ex *Psal. 80. v. 2, 3, 4.* denique huic provido pastori in vitâ & morte summâ cordis proutate nos submittamus, dicentes ex *2. Timoth. 2. v. 9.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Christus tam insignis, optimus & providus pastor atque Salvator, bono sint animo, qui adhucdum per *Mosen*, hoc est, Magistratum Christianorum & *Aaronem* hoc est Ministerium, ut grex ovium ducuntur *Psal. 77. v. 21.* Si surgens *Pseudo-Propheta*, qui in vestitu ovium incedunt & c. *Matth. 7. v. 15.* Scimus, ut *David* animosus leoni & urso occursum, ovemque eripuit *1. Sam. 17.* ita Christum pastorem insignem non tantum depugnasse ad sanguinem usque cum Phariseis, sed & post ascensionem constituisse pastorem fidelium *Eph. 4. v. 11, 12, 13, 14.* Si nos angat morbus inherens peccati

peccati, atque dicendum ex *Rom. 7. v. 18.* Scimus, ut *Abel* ob oves suas mortuus *Genes. 4.* ita *Christum* optimum pastorem non tantum ob peccata nostra esse mortuum, sed & adhuc peccatores reducere, imponere humeris atque dicere ex *Luc. 15. v. 4. & 5.* Si denique appropinquemus *plaga, divina*, super terram aliquam, & videatur excindendos quoque fore pios, æstimandos ut oves occisionis *Rom. 8. v. 36.* Scimus, ut *Vir ille linteatus* signavit illos, qui in *Hiernsalem* ingemiscebant *Ezech. 9.* ita *Christum* non tantum in passione suâ & cruce nos signasse in manu perforatâ *Esaia 49. vers. 16.* sed adhuc dum nos esse in ipsius oculis memoriale, quibus parcat *Malach. 3. v. 16. & 17.* quique dicturus aliquando in separatione hircorum ab ovibus nobis ex *Matth. 25. v. 34.* AMEN.

DOMINICA JUBILATE,
JOH. XVI. v. 20.

Ἀμὲν, ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ ᾧ
ἔσθμι χαρήσεται: ὑμεῖς δὲ λήπη
θήσθε, ἃ δὲ ἡ λύπη ὑμῶν οἷς χα
ρὰν φηήσεται.

*Amen amen dico vobis, plo
rabit, & lamentabimini vos,
mundus contrâ gaudebit: vos
autem mærore afficiemini, sed
mæror vestester vertetur in gau
dium.*

Ingens oborta est quondam mutatio, Arcâ Domini ab *Israelitis* ablatâ, dum scil. totus populus ejulatibus omnia complevit, *Philistæi* autem triumphârunt, tandem denique restitutâ illâ iterum latari fuere *Israelitis*, ut constat ex *1. Sam. cap. 4. v. 5. & 6.* Ingens oborta est mutatio tunc temporis, adventante enim quodam nuncio ex tribu *Benjamin*, de prælio non tantum incolæ Urbis, & omnis populus fuit commotus ad lugentis habitum spectatum, sed & *Eli* de Sellâ retrorsum cecidit juxta ostium Templi, ut quidam opinantur, vel potius Urbis *Siloh*, in cujus portâ sedebat expectans eventum præ:

rore, qui ipsum præcipitem dedit, imò Nurus, Uxor *Phineas* prægnans incurvavit se, & peperit septimestrem partum, ut vult *Josephus*, præ dolore & lætæ hunc casum accelerante, contigitque ut omnes Amici partim cælorum, partim captorum plangerent, atque ingeminarent consimilia illis, ex *Thren. 5. vers. 16.* Ingens oborta est mutatio tunc temporis, Philistæi enim fuerunt extremè lætati, ut enim antea dixerunt præsentē Arcæ *cap. 4. v. 8.* ita cælo populo & fugato, Arca fœderis ablata triumphans, jubila fundunt, & Deastro suo *Dagoni* adducunt ablatam, quasi dicerent: Ecce noster Deus vicit, hinc illam pedibus illius submitunt, quasi conculcandam; ut verè conquesta fuerit voce lugubri Uxor *Phineas* ablata est Gloria Domini, conclamârint cæteri consimilia illis in *Pf. 78. v. 4.* Ingens denique oborta est Mutatio tunc temporis, postquam enim non potuisset decineri ulterius in terrâ impiorum, iterum deducta venit in terræ sanctæ terminos, tripudiantibus Israelitis, & sibi congratulantibus de tam felici reditu, omnem sibi prosperitatem & jubila post nubila pollicentes, hinc *David* etiam sequentibus temporibus magni æstimavit hanc Arcam, & cum tripudio illâ duxit, populo acclamante ex Domo *Obed Edom* in suam, de quo *2. Sam. 6. v. 12. 13. 14.* Quæ quondam Mutatio contigit tunc temporis in Israele, eadem ferè accidit in electo Christi Collegio, ut quidem ipse prædicit in verbis prædictis, de quibus *Mat. 24.*

E X E G E S I S.

NON tantum Salvator noster tanquam Magister eruditæ linguæ, sub verborum obscuriorum velo Discipulis suis proposuit, quid sibi esset eventurum, sed etiam tanquam fidelis Exegera, quod ad ipsos inde esset redundaturum, planis & perspicuis verbis delineavit, & quidem ne dubitarent præmissa duplici Assertionē, *Amen Amen;* nè itaque ulterius hærerent, ne cogitationibus de terreno aliquo Regno indulgerent, ne mœrore ex dictis deicerentur, componit dicta, & asserit, monens graviter: *flebitis vos & lamentabimini* &c. asseveranter dicit *I. flebitis, lamentabimini, tristes eritis;* continget post duas horas, adeoque brevi, ut me capto mœor vos

occu-

occupet, qui durabit, quàm diu ego in passione constitutus moriar tandem, & sepeliar. Utitur autem *Christus* ad designationem illius mœroris & miseriæ verbis valdè emphaticis, dicitque *λογιζήσεσθε contristabimini, eritis eritis, circumfundet vos angor*, & ingens profundusq; doloris sensus, corripiemini tristitiâ & angore *instar fumina parientis*, ut hæc vox eo in sensu de pariente occurrit & usurpatur paulò post *versiculo* sc. 21. dicit *κλαύσετε lamentabimini* plorabitis, flebitis, prodeit seles vester dolor lachrymis copiosis, oculis undantibus, instar fœminæ liberos suos defunctos deplorantis, ut hæc vox eo in sensu de plorante usurpatur *Matth. 2. v. 18.* dicit denique *θρηνήσετε* ejulabitis, lugebitis, additis suspiriis & gemitibus, tristi oratione, & verbis querulis, intermixtis singultibus & ululatu instar fœminæ præficæ, quæ voces miscet lachrymis, ut hæc vox eo in sensu occurrit, de ejulante *Luc. 23. v. 27.* Dicit II. *Mundus* autem gaudebit *χαρήσεται*; designat autem *Christus* hoc verbo omne id, quod tristitiæ, fletui, & ejulatu opponitur, atque hoc vult filios seculi, impios & perversos *Judeos*, qui vel maxime Mundi immundi fœx, & portio erant, tandem capto hæcenus, ut illi dicebant plano & seductore gavissimos, lætitiâ perfusos in corde exultaturos, quemadmodum eâ ipsa de causâ ut spiritus subsilirent, Seni adductus fuit primùm Salvator noster *Hanna*, & dein *Concilio integro* præsentatus, ut constet ex *Job. 18. v. 13, 14.* *Judeos* illum inspecturos esse percussum, & flagellatum cum gaudio, prout quidem hoc contigit, cum ad commiserationem flexurus *Pontius Pilatus* illum exhibuit populo dixitque: Ecce Homo! *Johan. 19. v. 5. & 6.* *Judeos* denique crucifixam exhibilatos, jubila edituros calumnias effusuros atque insultantes illi moribundo dicturos ignominiosa, quemadmodum id vel maxime fecerunt pendenti illo in trabe infamæ *Matth. 27. v. 42, 43.* Dicit denique III. Sed Tristitia vestra vertetur in Gaudium, ut per modicum tempus subductus in passione vobis sequetur mœror, Mundi que Tripudium, ita post modicum, post dierum aliquod spatium vobis denuò præsens lætitiâ vos perfundam, continget enim ut tristitia vestra vertatur in gaudium, ut me resurgente in vobis tristitia expiret, atque lætitiâ succedat, prout gaudium illud describitur *Luc. 24. v. 41.* ut me iterum

vobis præfente cefset fletus, & lachrymarum profufio & fuccedat exoptata mei corporis & ftigmatum vifio, prout illa defcribitur *Iohan. 20. v. 27.* ut me gloriofè afcendente in Cælo cefset ejulatus & fuccedant jubila, & deprædicationes virtutis meæ, prout hoc confequens in Fefto Pentecoftef reluxit, *Petro perorante Aftor, 2. v. 33.*

L. D.

Videmus, Quomodo ftatus illorum, qui funt in Collegio Chrifti, in numero Difcipulorum variet, uno alteri fuccedente. Varia fors eft ftatus Chriftianorum I. juxta explicata, ex profundi mœroris Denunciatione. Sæpius quippe accidit, ut corda piorum triftitia impleantur, atque dicant ex *Pfalms. 42. v. 10.* accidit, ut oculi piorum in largas proruant lachrymas, atque dicant ex *Pfalms. 69. v. 12. & 13.* accidit, ut ora piorum ejulatus & querula fundant fufpiria, atque dicant ex *Pfalms. 38. v. 9.* Ut cives *Hierofolymitanæ* capta Urbe triftitiâ fuère oppleti, lachrymas fuderunt, & ejulatibus conteftati funt mœrorem animi difcendente DEO, & auxilium fuum illis negante, ut conftat ex verbis *Thren. 1. v. 16.* Ita fubducente feffe Salvatore noftro pii contriftantur, lugent & ejulant, atque dicunt ex *Thren. 5. v. 15, 16, 17.* Varia eft fors & ftatus *Chriftianorum* juxta explicata II. ex perversi Mundi Oppofitione. Si enim calamitates ingruunt, fi auxilium DEUS differt, impii & hoftes lætantur & tripudiant, gaudent in corde & finu juxta *Pfalms. 35. v. 15.* oculos attollunt, & illudunt juxta illud *Pfalms. 38. v. 12.* denique ora in opprobria refolvunt & dicunt juxta illud *Pfalms. 35. v. 21.* Ut Edomite capto *Zedechiâ* rife runt *Judaos* tum corde, tum oculis, tum ore, ut conftat ex verbis *Pfalms. 137. v. 7.* Ita fubdufto Salvatore noftro impii exultant, lætantur, tripudiant atque dicunt ex *Pfalms. 73. v. 11.* Varia denique eft fors & ftatus Chriftianorum III juxta explicata ex fubfequenti cordis Exultatione. Tandem enim triftitia vertitur in gaudium, ut lætentur corde, Chrifto furgente ad auxilium dicentes ex *Pfalms. 33. v. 20, 21.* ut lætentur oculis Chrifto præfente gloriâ

riâ & maiestate suâ, dicentes ex *Psalms. 27. vers. 13.* ut lætentur ore,
Christo liberante dicentes ex *Psalms. 104. v. 33. & 34.* Ut *Iudei* re-
duces ex *Babylone* lætati sunt præfente *Zorobabèle*, & *Josua*, & præ
gaudio exultarunt juxta prædictionem *Esa. 44. v. 23.* ita pii præ-
fente *Salvatore*, denuò auxilio suo appropinquante lætantur & com-
plent illud *Esaia 30. v. 29.*

USUS I. DEHORT.

SI tanta varietas fortis Christianæ, non desideremus meos
serenos dies, lætitiâ & jubila, sortem illam impiorum, de quâ
Iobi 21. v. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. memores illius *Solomonici Ecclesiastæ*
2. v. 2. non scandalizemur Mundo ridente nos ob calamitates no-
stras, obtingente illo quod *Messia* accidit, de quo conqueritur *Ps.*
22. v. 8. memores illius *Sap. 1. v. 10.* tandem de lætitiâ subsecutura
non desperemus, dicentes ex *Iobi 19. v. 10.* memores illius *Psalms. 55.*
v. 22.

USUS II. ADHORT.

SI tanta varietas fortis Christianæ primùm omnium tem-
pore tristitia Luctus & ejulatus nos convertamus ad DEUM præ-
cibus ardentibus, dicentes ex *Psalms. 56. v. 9.* tempore *Mundi* tripu-
diantis spe nos solemur, atque dicamus ex *Micha cap. 7. v. 7, 8, 9,*
10. tandemque tempore appropinquantis lætitiæ gratias agamus DEO
nostro dicentes ex *Ps. 30. v. 12. & 13.*

USUS III. CONSOL.

SI tanta varietas fortis Christianæ, bono simus animo, qui
novimus tempora mutari, & nos in illis, juxta illud *Ecclesiastæ 3.*
v. 4. Si immineat quoque nobis metror, luctus & ejulatus, contin-
gat id quod civibus *Urbis Hierosolyma*, & dicendum ex *Thren. 1. v.*
1. Scimus Christum prædixisse, atque in hoc præluxisse *Ebr. 1. v. 7.* &
verificaturum illud *Iob. 5. v. 17, 18, 19.* Si Mundus tripudiet nobis
pressis, contingat id quod populo DEI conquerenti ex *Psalms. 44.*

v. 14, 15. Scimus Christum prædixisse, & in hoc præluxisse *Psalm.*
 32. v. 7. verificaturum illud *Esaia* 65. v. 13, 14. Si denique differa-
 tur exoptata tristitiæ in lætitiæ mutatio, contingat id, quod *Israe-*
litis *Esaia* 59. v. 9. Scimus Christum prædixisse pusillum id omne
 fore, & præluxisse *Esaia* 53. v. 8. verificaturum illud *Esaia* 54. v. 7.
 & 8. Finimus itaque fiducia pleni in illo *Davidico Psalm.* 126. v.
 5, 6. AMEN.

DOMINICA CANTATE,

JOH. XVI. v. 7.

Α' Α' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑ-
 μῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω.
 Εάν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος
 οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς: ἐὰν ᾗ πε-
 ραθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

Sed ego veritatem dico vobis,
expedit vobis ut ego vadam. Si
enim non abiero, Consolator ille
non veniet ad vos: sin autem
abiero, missam eum ad vos.

Ccepta & lætitiæ pariens fuit quondam il-
 la Nubecula in terra Israelis, quæ Cælum ver-
 sus se movit, pluviæ secum traxit ingentem, & ari-
 dam refecit, de quo 1. Reg. 18. v. 44. & *seqq.* Lata
 & optata fuit illa Nubecula, admirabiliter enim
 ascendit. Erat illa *instar manus alicujus hominis*, & quidem fi-
 gurata, ut *Chaldeus* observat, *sanguam vola*; veniebat illa ex occiden-
 te, undè se aliàs etiam Nubes movent, atque culminabat Cælum
 versus ex magno Mari mediterraneo, quod, ut *Libanus* versus Sep-
 tentrionem, *Euphrates* versus Orientem, ita terminus terræ Sanctæ
 versus occidentem à DEO ipso positus *Deut.* 11. v. 24. Lata &
 exoptata fuit illa Nubecula, post se enim duxit amicam &
 diu desideratam pluviæ; Audiverat quidem Spiritu sonum
 quendam crispantem aera antea *Elias*, unde monuit *Achabum*, ut
 sese post cibum & potum accingeret ad Iter: verum cum nubecu-
 la illa surgit, cælum totum fuligine involvitur Nubium, ventus ve-
 hemens

hemens ex occidente resonat, & pluvia grandis decidit, ut quidem in *Palastina* plerunque Ventus & pluvia, junctim in aere dominabantur, ut constat ex 2. *Reg. 3. v. 17.* Læta denique & exoptata fuit illa Nubecula, *refecit quippe totam terram Israelis.* Hactenus solum ruerat, plantæ & gramina emortua apparuerunt, Messis, & fruges defecerunt, & quidem per tres annos, cum sex mensibus; verum cum DEUS jam placatus esset ex occisione *Baalis* sacerdotum, pluvia ingens rigat totam terram, refecit & instaurat, ut cessârîtannonæ caritas, quæ hactenus tam diu prefferat populum Idololatriæ debitum, prout *Christus* quoque innuit *Luc. 4. v. 25.* Cum *Filius DEI* in Nube assumptæ humanitatis Cælum occuparet, insignis gratiæ pluvia fuit insequuta, quæ totum orbem refecit, & terram implevit cognitione Domini, quasi *Maris aquis oblectam*, prout promissum fuit in præsentî Evangelio à *Christo*, de quo puncto *ὁν Θειῶν.*

EXEGESIS.

NON arenæ, sed solido fundo *Christus* sermonem suum de abitu suo inædificavit, & proin notanter dixit: *sed Veritatem &c.* In quibus verbis observandum I. Quid dixerit de abitu suo. Dixit autem illum expedire. Nolite cogitare ô mei Apostoli, quod Visibilem meam præsentiam subducere velim inter vobis ex tadio conversandi ulterius vobiscum, aut in vestrum damnum & perniciem, sed *συμπλεῖν*, conducit vobis, cedit in vestrum Commodum & Utilitatem; per Abitum autem intelligit primò *Mortem & passionem suam*, cum scil. ex oliveto in Palatium *Caipha*, inde in prætorium *Pilati*, denique in montem *Golgotha* gressus amarus suscepit, de quo ipse *Joh. 13. v. 36.* præterea *resurrectionem gloriosam*, cum digressus ex sepulchro apparuit per quadraginta dies, de quo ipse *Joh. 14. v. 28.* & denique *Ascensionem in Cælos*, cum triumphavit de hostibus omnibus quas debellavit, de quo ipse *Joh. 10. v. 28.* II. observandum. Quam consecuturum sit illum abitum. Dicit, autem: *Si non abiero, non venit Paracletus &c.* quia non sufficienter justus judex pacatus; sin verò abiero, mittam illum ad vos, utpote jam exaltatus ad dextram DEI, qui potis ostendere hoc ipso sese
P. IV. S. esse

esse ejusdem cum Patre Essentia, Virtutis & operationis. Notanter autem utitur voce *Advocatus*, quæ notat *Advocatum*, qui subvenit, *Consiliarium* qui erudit, *Consolatorem* qui sufficit, æque summam hoc vult dicere: Cum spiritum meum emisero in orbem, postmodum mittam spiritum ex Cælo, qui vera Lux, & igne baptizabo, juxta illud *Matth. 3. v. 11.* Si sanguinis flumina fudi ut aquam, & resumpsi in Resurrectione, mittam spiritum illum, qui postea pentecostalis, meque sistam, ut fontem illum *Joh. 7. vers. 37. 38.* cum denique silens in sepulchro deditus fuero per triduum, resurrexero, & à nube elevatus Cælum ascendero, ex alto mittam spiritum promissum *instar venti vehementis, qui totam domum impleat*, ut contingit *Act. 2. v. 2.* Tertio observandum, quibus tam splendidum promissum exhibeat, uno verbo principaliter, & primò *Apostolis*, quos allocutus est triplici repetitione nominis notandi *quid, quare, siquidem* illi adhuc rudes, qui non sufficiebant abitu, & rationem Regni Messiani intellexerant, & in visibili presentia nimium hæserant, adeò quidem, ut omnia hæc illis fuerint occulta *Luc. 18. v. 34.* siquidem illi mæsti & coarctati, angustis preßi & exarescentes, qui propter consternationem paulò post decubuerunt in horto, neque per horam saltem vigilare potuerunt *Marc. 14. v. 17. & seq.* Siquidem illi opinabantur, nunc se derelictos esse ab omnibus, & si pastorem expectet dirum aliquod futurum, se instar ovium in dispersione mansuros, *Matth. 26. v. 31.*

L. D.

Videmus, quàm ingens, utilis & fecundus fuerit fructus salutaris Abitus Servatoris nostri Jesu Christi. Ingens est fructus Abitus Christi I. ex ipsa Abitus Qualitate. Ambulavit quippe *Viam Crucis* usq; ad illam Mortem, in qua spiritualis recondita, de qua Christus ipse *Joh. 12. v. 24.* Ambulavit *Viam gloriosam* usq; ad resurrectionem, in qua resurrectio nostra recondita, de qua ipse *Joh. 1. v. 28.* Ambulavit *Viam gloriosam* ad illud Cælum in quo B. itudo nostra recondita, in quod & nos ascendere debemus, de quo ipse *Jon. 20. v. 17.* Si discipulis itaque *Iosephi in Egyptum* sui Utili

USUS II. ADHORT.

SI tam ingens est fructus Abitus Christi, primum illum nostro cordi quoque per fidem applicemus, dicentes, *ut mihi expedit, ut abires Saluator, ipse mortuus est propter peccata nostra, & suscitatus ad meam justificationem. Rom. 4. v. 25.* pro tanto deo Spiritus ardentem oremus, dicentes ex *Psalmo 143. v. 11.* & denique in omni tristitia lætemur ex Paraceto interno, qui subleuat infirmitatem nostram *Rom. 8. v. 26.*

USUS III. CONSOL.

SI tam ingens fructus est Abitus Christi, bono sumus contenti, qui fidunt huic verbo veritatis, quod Spiritus & verba Ioh. 6. v. 63. Si videatur Christus abire, & conquerendum ex *Ier. 40. v. 8.* Scimus, ut expedit abitus Christi Apostolis, sic quoque nobis ad tempus occultationem illius fore commodo, atque & id non nocere, quod dixit *Ioh. 6. v. 6. & 22.* Si Spiritus malus nos occupat in Igne tentationum, & conquerendum ex *Psalm 63. v. 2.* Scimus acquisivisse Spiritum reficientem, atq. implere adhuc dum illud *Eccl. 4. v. 3.* Si deniq. existimamus, nos esse miseros, & solatio destitutos, atq. conquerendum ex *Eccl. 49. v. 14.* Scimus, non solum Discipulis, sed & nobis dictum illud *Iob. 14. v. 18.* sed & habere nos ex Baptismo dignum Paracleti *Eph. 1. v. 13. & 14.* atque aliquando Baculum hunc Spiritus, Virgam Messie in extremo abitu ex hac vita, quæ potatur omnis carnis via nos solaturum *Psalm. 23. v. 4.*

atque ducturum in Vitam æternam,

AMEN.

DOMINICA VOCEM JUCUNDITATIS,
JOH. XVI. v. 26.

Εἰς ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὄνό-
ματί μου αἰτησάμενοι: καὶ ἐγὼ ἔλθω ὑ-
μῖν ὅτι ἐγὼ ἔρω τῷ Πατρί
ὑμῶν.

In illo die in nomine meo pe-
tetis: & non dico vobis quidd
ego rogaturus sum Patrem pro
vobis.

Memorabilis fuit illa Oratio, quæ quondam audita fuit in
dedicatione Templi Hierosolymitani, siquidem fusa
fuerit tempore pacis, versus propitiatorium, conspirante
toto populo cum Senioribus, de quo 1. Reg. 8. per to-
tum. Memorabilis fuit illa oratio, exposita enim fuit illo
tempore, quo Juda & Israel securè agebant, quisq; sub ficu & vite sua;
Hæcenus Terra sancta aliquoties fuit concussa, hostes insurrexerunt
adversus Incolas & circumjacentes populi terminos Terræ vi ingressi
fuerunt, nunc verò cum Moab in ollam versa, pes Davidicus extensus
in Edom, & Philistæa gratulata fuit Sceptro Judaico, non tantum Tem-
plum splendidum ædificatur, sed & oratio solennis funditur & qui-
dem in septimo Mense, qui respondet nostro Septembri in festo Ta-
bernaculorum, in quo Judæi postea solebant ex Siloah aquas acceptas
effundere in plateas in Honorem DEI, quo alludit Salvator discipulis
de Effusione Spiritus S. futura Job. 7. v. 38. Memorabilis fuit
illa oratio, fusa enim fuit erga propitiatorium. Erat San-
ctum Sanctorum, ædificatum versus occidentem, in quo propi-
tatorium, manus itaque attollit populus universus pro peccatis
altare, precatum ardentem, atque faciem vertit erga propitiatorium,
quod insignis Typus Christi fuit Mediatoris nostri, de quo Paulus
Rom. 5. v. 25. Memorabilis denique fuit illa oratio, ex-
posita enim & à Rege & à cæteris præsentibus. Sacrificium absol-
vit Salomon jussu & instinctu divino, in genua procidit. Oratio-
nem singularem fuderat ad Dominum, sequuntur itaque illum ceteri,
Principes & Seniores populi sacrificando, sacerdotes concinendo, po-
pulus

pulus denique præsens universus comprecando, consonando, nomen Domini deprædicando & dicendo ex *Psalterio*: Quod *Miseri cordia Domini maneat in æternum 2. Paral. 7. v. 6.* Non tam memorabilis fuit quondam illa solennis oratio, æquè, si non magis memorabilis est, illa, de quâ Christus loquitur in Verbis prædictis, de quibus *cum Osa.*

E X E G E S I S.

QUàm verum, quod quondam pius dixit *Tobias cap. 3. vers. 24.* dispalescit ex Verbis solatio fecundis, quibus Discipulos meos ex denuntiatione miseri status paulò post subsecuturi, erexit atque refecit dicens, *In illo die &c.* In quibus verbis observandum I. Quando Apostoli sint oraturi, Christus dicit in illo die, & quidem per eum non intelligit diem Extremum appropinquantis beatitudinis, tempus refectionis ex facie Domini, siquidem illum diem notat in quo absque parabolis apertè de patre dicturus, ut antecedens versiculus docet, sed diem & tempus exaltationis, quo post Mortem sese ad Dextram Omnipotentis contulit adeoque diem Resurrectionis, quo sese ostendit vivum *Actor. 1. vers. 3.* diem Ascensionis, quo eduxit Apostolos & benedixit illis fuit sublatus in Cælum, illis Orantibus & *Hierosolymam* revertentibus *Luc. 24. v. 50, 51, 52.* diem denique pentecostes, quo ditavit illos *Spiritus sanctum* ita, ut precantes cum Ecclesia, senserint moveri Locum in quo congregati & ceteri quoque impleti fuerunt *Spiritu Sancto* *Actor. 4. v. 31.* II. observandum Quo nixi Apostoli sint oraturi. Christus dicit, *In illo die orabitur in Nomine meo*, Dixit paulo ante *hactenus nihil petiistis in Nomine meo*, reprehenditque quod somnolenter oraverint, ad regnum temporale nimis respexerint, & per obscuriora vestigia ad DEUM contenderint, nunc verò ex opposito dicit oraturos illos esse in nomine Mediatoris cordatè & hilariter, alia formâ uturos Spiritum referente, subnixos nomine Merito & Efficaciâ Officii mediatorii, quod plenius ipsis affulsurum, oraturos in nomine scilicet illius, qui resurgens per *Mortem destruxerit Mortem habentem imperium Ebr. 2. v. 14.* in no-

mine

mine illius qui ascendens viam complanaturus ad Cælum via hætenus occlusa, *Eb. 9. v. 8.* in nomine illius qui *unctus Oleo præsentis missurus spiritum*, Lucem & Ignem, vitam & Paracletum, qui ipsum clarificaturus juxta promissum *Joh. 16. v. 14.* III. observandum Quomodo Apostoli sint oraturi. Christus dicit: *In illo die in nomine me orabitis*, Et non dico vobis, quod patrem pro vobis sim oraturus; quibus verbis non hoc vult, quod post discessum suum planè non ulterius oraturus esset & Intercessionem suam de negaturus Apostolis, siquidem sic non crexisset, sed stravisset mæstos, neque Christiani dubitant Christum hoc Officium adhucdum fideliter exequi, sed loquitur comparatè, atque respicit partim *Discipulorum Infirmitatem & Indignitatem*, quod quamvis subducturus sit exterram & visibilem præsentiam, non tamen subvereri illis necessum sit, quasi ora non possent solvere tanquam hostes & peregrini, quos peccatum à DEO diviserit *Esaia 59 v. 2.* partim *Cor patris celsus*, quod scil. illud non futurum irâ inflammatum, & ipse sese exhibiturus illis tanquam severus Judex, ut metuendus Accessus & exaudiendum illud *Amos. 5. v. 23.* partim respicit suam *Manum auxilatricem*, quod non solus sit oraturus pro ipsis, nec æstimaturus visibiliter absens tanquam palmites præcisos, exarescentesq; qui in nullâ Communione succi vitalis cum ipso, quales describuntur *Joh. 15. v. 6.* Adeoque summatim hoc vult. Cum exaltatus fuero quod paulò post contingeret, & sessurus ad dextram tunc orabitis in meo nomine consili mei meriti, virtute tanquam qui actu experti jam me verum esse Messiam & non tantum Ego pro vobis patrem Cælestem orabo, quasi vobis non accessus pateret sed vobiscum, vestras preces meis involvam quasi & connectam suspiria quæ funditis meæ intercessionis, quæ præcedet, ut hæc phrasis loquendi occurrat passim præprijis *Gen. 23. v. 28.*

L. D.

Videmus, Quantam preces Discipulorum Christi, fidelium N. T. prærogativam, vim & Emphasis habent, Singularem prærogativam habent preces fidelium N. T.

I. ex

I. ex Temporis Conditione. Orant enim nunc fideles illo die, quo adimpletum jam quod prædixit *David Psalm. 110. v. 6. & 7.* Orant nunc fideles illo die, quo adimpletum, quod prædixit *Christus Job. 20. v. 17.* Orant nunc fideles illo die, quo adimpletum, quod prædixit *Zacharias cap. 12. v. 10.* Si itaque preces filiorum *Jacobi* fuerunt validæ, quia fuit *Josephus* jam exaltatus, Princeps factus & beneficia dispensante *Gen. 50. v. 18, 19. & seq.* quædò magis gaudebunt prærogativâ preces fidelium N. T. Vi & Emphasi, fuit scilicet exaltatus jam *Christus*, missus Spiritu in omnem carnem & promissione de Exauditione facta *Joel. 2. v. 28. & 32.* Singularem prærogativam habent preces fidelium N. T. **II. ex Fundamenti Positione.** Funduntur enim illæ in Nomine victoriosi Principis illius Mediatoris, qui sortem armatum devicit &c. *Luc. 11. v. 21.* Funduntur in Nomine triumphantis Regis, illius Mediatoris, qui præcurator noster *Eb. 6. v. 20.* Funduntur in Nomine Messie Spiritus divitis, illius Mediatoris, qui aquam fudit in aridos *Esaiæ 44. v. 3.* Si itaque preces *Mosis* in *Raphidim* fuerunt validæ, quia inferno suppositus fuit lapis *Exod. 17. v. 12.* quædò magis gaudebunt prærogativâ Vi & Emphasi preces fidelium N. T. nix illi lapide singulari, de quo *Esaiæ 28. v. 16.* Singularem denique prærogativam habent preces fidelium N. T. **III. ex Oris Conjunctione.** Orant enim fideles non ut peregrini, sed ut propinqui facti per sanguinem *Eph. 2. v. 13, 14.* non habent DEUM iratum, sed accedunt benignum, qui reconciliationem instituit de qua *2. Cor. 5. v. 18, 19.* Manus attollunt non remotas à Christo, sed ejusdem manibus junctas, atque sua affibulant suspiria illi, qui compares in calce *Eccl. 9. v. 24.* Si itaque preces *Theotidas* fuere validæ coram *David*, quia manus *Joabi* iisdem fuit junctæ *2. Sam. 14. v. 19. & 20.* quædò magis gaudebunt prærogativâ preces fidelium N. T. Vi & Emphasi fuit, quia junguntur intercessioni Christi, & per manum Angelum tanquam thymiamata deferuntur ad DEUM *Apos. 8. vers. 3. & 4.*

USUS I. DEHORT.

SI tanta prærogativa Vis & Emphasis precum fidelium
 N. T. Peccant graviter, qui diem salutis negligunt, securè
 transmittunt, aut parùm aut planè non precantes in illo, atque ita
 non tempus expendunt, quod ad pacem illorum facit, ad Exemplum
Hierosolymitanorum Luc. 19. vers. 46. sanè ut hoc in tempore non
 orarunt, ita in altero die obtumescunt atque projicientur in exterio-
 res tenebras, ubi fletus *Matth. 22. v. 13.* Peccant graviter, qui
 quando orant, non Nomini Christi inhærent, sed proprio, meritis
 & honestati vitæ, dicentes ad exemplum Pharisei *Luc. 18. vers. 11.*
 sanè ut Sabulo inædificarunt, ita pudefiet ipsorum Nomen *Jeremia*
17. v. 13. Denique peccant graviter, qui precibus suis jungunt
 Intercessionem Sanctorum, & per Matrem grassantur ad thronum
 Gratia, ad exemplum *Adonia 1. Reg. 2. v. 17. & seq.* sanè ut talibus
 deficit olcum veræ fidei in hac vitâ, ita porta clausa sive ipsi orent,
 sive alii intercedant exclusi manebunt, & audient ex *Matth. 25.*
v. 12.

USUS II. ADHORT.

SI tanta prærogativa Vis & Emphasis precum fidelium
 N. T. tempus, in quo vivimus grata mente agnoscamus, & co-
 gitemus quàm verum illud Christi *Johan. 4. v. 23.* in Nomen Chri-
 sti fiduciali mente recumbamus & cogitemus, quàm verum illud
 Solomonis, *Proverb. 18. v. 10.* & tandem illam conjunctionem my-
 sticam latè mente deprædicemus & cogitemus illud Pauli quàm
 verum *Ebr. 2. v. 11.*

USUS III. CONSOL.

SI tanta prærogativa Vis & Emphasis precum fidelium
 N. T. bono sint animo, qui Discipuli Christi, & ad præscriptum
 illius orant *Luc. 18. v. 1. & seq.* Est dies Domini sit in propinquo,
 P. IV. T ven.

venitruque ne sit in nocte, perditio instar dolorum parturientis repente obventura 1. *Thess. 5. v. 2. & seq.* Solari nos possumus, quod si in tempore gratiæ indefessi oremus, in puncto gloriæ demum expecturi sumus vim nostrarum precum Emphasin illarum in hora resurrectionis ad vitam *Jeb. 5. v. 28, 29.* in die receptionis in Cœlum 1. *The. Sal. 4. v. 16, 17.* in latissimo illo tempore effusi Spiritus, de quo *Apoc. 21. v. 6.* Et si Nomen nostrum ob peccata sit nigrum & sordidum in conspectu divino, nos ille filius *ἀγάπης*, qui perdidit sua, qui ipse facietur, *non sum dignus ulterius filius tui vocari Luc. 15. v. 17, 18, 19.* Solari nos possumus, quod si in verâ pœnitentiâ & fiduciâ in Nomen *Christi* oremus, ex populo rejecto vocandi sumus *Filii DEI* viventi *Osia 1. v. 10.* quod futuri sumus dilecti dicendi ex *Esaia 62. v. 4.* quod virtute Spiritus vincentis accepturi sumus Nomen illud, de quo *Apocal. 2. v. 17.* Et si denique preces nostræ sint infirmæ, neque subsequi possint intercessionem *Christi*, quandoque nesciamus quid & quomodo orare conveniat *Rom. 8. v. 26.* Solari nos possumus, quod si nostras preces affibulemus intercessioni *Christi*, quamvis æstimemus nos remotos, *DEUM* tamen fore propinquum *Psalms. 145. v. 18, 19.* quamvis opinemur *DEUM* esse iratum, fore tamen Patrem & preces nostras coram illo *Psalms. 141. v. 2.* thymiana; quamvis putemus nos à *Christo* recisos, fore tamen os nostrum ejusdem ori, manus manui juncta atque intercessionis illius *Iohan. 17. v. 24.* fructum percepturos in alterâ scil. viâ

AMEN,

IN FESTO ASCENSIONIS,
MARC. XVI. v. 15.

Καὶ ἔπεν αὐτοῖς: Πορεύσιντες
εἰς πᾶν κόσμον ἀποκρίθη, κηρύττει
τὸ Εὐαγγέλιον πᾶσι κτίσι.

Et dicebat eis: Ite in mun-
dum universum, & predicate
Evangelium omni creaturae.

Lætus fuit quondam & exoptatus annus Jubilæus inter
Hebræos, DE O præcipiente, ut Sacerdotes buccinâ
clangerent, liberationem instantem denunciarent, at-
que totum populum ad hilaria & quietem in omnibus
terræ sanctæ finibus animarent, de quo *Lev. 24. v. 9. & seq.* Læ-
tus fuit ille annus jubilæus. Ad divinum quippe mandatum
Sacerdotes se accingebant, buccinam prehendebant, atque passim
sonorè clangebant, eò collimantes, ut quemadmodum Terra requie-
sceret, & ipsi super eam à laboribus cessarent, & ferialentur cum
gaudio, ut constat ex *Exod. 23. v. 11.* Lætus fuit ille jubilæus,
Nunciabatur quippe pressis onere debitorum & servitii lætum de
Liberatione beneficium, juxta mandatum divinum *Deut. 15. v. 12,*
13. 14. ut significaretur circa ad interitum vergentem Judæorum
Rempublicam, consimilem oborituram liberationem, restare N. T.
jubilæum, ubi Filius sit liberaturus illos, qui peccati servi fuere, &
dispensaturus frumentum illud electum & mustum generosum, de quo
Zach. 9. v. 17. Lætus denique fuit ille annus jubilæus.
Sacerdotes enim divisim exibant, è septem buccinis quisque suam
accipiebat, atque versus diversas plagas sese convertabant, ut in
omnibus terræ Sanctæ finibus sonus exaudiretur & signum illud læ-
titiz, ut quondam conjunctim in campestribus *Hiricho*, cum occupa-
rent hanc terram, sacerdotes, suæ illas inflarunt Tubas de quo *Joh. 6.*
v. 4. Quod quondam in *Jubilæo V. T.* fuit denunciatum: Idem,
& quidem majori gradu resonuit circa tempora N. T. vi & Virtu-
te verborum Christi. *Predicate Evangelium omni Creatura*, de
quibus verbis *ἐνὶ Θι.*

EXEGESIS.

QUOD olim *Zacharias* prædixit *cap. 14. v. 4.* id impletum tempore N. T. & caussatum fuit Vi mandati *Predicate &c.* In quibus verbis observandum I. Quid per *Jo* prædicare intelligatur. In textu habetur vox *κηρύσσειν*, quæ significat, aliquid mandatu cum auctoritate & emphasi aliquid denunciare, indicare, prout *Joan* iussit denunciare, ut redderetur *DEO* quod *DEI*. *2. Ps. 34. v. 9.* quæ significat elatâ voce, & omni oris potentia aliquid intimare, propalare, prout *Præco Nabuchodonosoru* elatâ voce denunciavit venerationem erectæ imaginis aureæ *Dan. 3. v. 4.* quæ denique significat, blandè compellare, & advocare, ut *Samuel* *hæc* *tredecim* *Davidis* vocavit ad Convivium sacrificiale *1. Sam. 16. vers. 8.*

II. Quid per Evangelium intelligatur. Evangelium est vox Origine græca, & notat in nostra lingua, Etn gute Vestschafft / & illius compendium summatim in sequentibus verbis exhibetur: *Qui crediderit in Christum, & baptizatus fuerit, salvabitur.* Syrus interpres introducit, Christum ita loquentem, *predicase Evangelium meum, sive de me;* illud verbum, quod loquitur de persona, & sistit *verbum substantiale* Patris, quod *caro factum* *Joh. 1. v. 14.* illud, quod loquitur de officio meo, triplici, & sistit verum illum Regem, Sacerdotem & Prophetam, de quo ipse *Ego* *Esa. 61. v. 1. & 2.* illud, quod loquitur de meis beneficiis, & sistit fortem Gigantem geminæ Substantiæ, qui mortem abolevit, prælo liberavit, & Vitam attulit *2. Tim. 1. v. 10.* III. Quid per Creaturam intelligatur. Intelligitur autem rationalis, & verbis evangelici capax Creatura, Homines & filii hominum, qui populi laiciunt, ut quidem ita explicat *Matthæu* *cap. 28. v. 19.* & quidem tantanter dicit *Christus.* *Predicate omni Creatura,* citra respectum ætus, dignitatis, generis, à summo ad infimum usque, siquidem DEUS non sit Personarum acceptator *Act. 10. v. 34.* Utinam & Christus voce Creatura, præ voce Homo, ut juxta quosdam interpretetur fructum verbi, vim salutarem Evangelii, quod scil. novam Cœ-

vram exhibeat, siquidem DEUS nos signat verbo veritatis ne simus
 promittit aliqua creaturarum ejus &c. *Jacob. 1. v. 8.*

L. D.

Videmus, Quomodo, & quâ ratione Jubilæus Annus
 N. T. sit institutus ab illo Deo, qui ascendit hodiè
 in Jubilo, qui Cælum petiit in voce Tubæ, *Pf. 47. v. 6.*
 Institutus est Jubilæus N. T. I. Præceptâ Prædicatione. As-
 cenderunt montes seculi, Apostoli, atque divinâ Authoritate & in-
 spiratione loquuti sunt, teste ipso Christo *Matth. 10. v. 20.* *Ascen-*
derant montes & sonorâ voce instar tubæ clangerunt, teste Aposto-
lo Rom. 10. v. 18. *Ascenderunt montes seculi, atque labiis gratiosi*
invitarunt, teste ipso Christo *Matth. 22. v. 4.* Non tam latus fuit
 ille Dies cum coram *Josepho* Principe præco jussu Regis sonorâ vo-
 ce proclamavit. *Hic Pater Patriæ. Gen. 41. v. 43.* Latiores est ju-
 bilæus N. T. Candidus ille Dies, quo Apostoli jussu Domini son-
 norè ebuccinarunt illud *Es. 9. v. 6.* Institutus est Jubilæus N. T.
 II. Evangelii Delineatione. Exhibitum quippe fuit illud ver-
 bum, quod sistit *Personam Christi*, & ita resonat *1. Tim. 3. v. 16.* Exhibi-
 tum fuit illud verbum, quod sistit *officium Christi* triplex & ita resonat
Eb. 7. v. 21. 22, 23, 24. Exhibitum fuit illud verbum, quod sistit, *bene-*
ficia Christi, & ita resonat ex *Eph. 1. v. 3. 4.* Non tam latus fuit ille
 Dies, quo *Jabsitis* affulsit sol salusq; promittente *Saule 1. Sam. 11. v. 9.*
 Latiores est Jubilæus N. T. Candidus ille dies, quo prædicatum fuit
 Evangelium de *Jesu Christo hactenus occultatum Rom. 16. vers. 25.*
 Institutus denique est Jubilæus N. T. III. Amplissima propa-
 gatione. Prædicatum fuit hominibus, filiis hominum, & variis
 populis, juxta illud *Es. 9. v. 2. 3.* Prædicatum fuit omni Creaturæ sine
 discrimine, juxta illud *Gal. 3. v. 28.* Prædicatum est cum fructu
 omnium hominum & populorum, juxta illud *2. Cor. 5. v. 17.* Non-
 tam latus fuit ille dies, cum toti *Samaritæ*, & singulis præ fame con-
 tabescentibus civibus denunciata fuit Liberatio, viris ipsis ad portam
 habitantibus, dicentibus. *Hic est dei Evangelii 2. Reg. 7. vers. 9.*
 Latiores est Jubilæus N. T. Candidus ille dies, in quo omni Crea-
 turæ dictum ex *1. Tim. 2. v. 4, 5, 6.*

USUS I. DEHORT.

SI dicto modo institutus Jubilæus N. T. peccant, qui Apostolis succedunt quidem in munere, ita tamen, ut ejus pudeat prædicationis, Acclamationis, Invitationis, alieni plane ab animo *Pauli*, qui ipse de se *Actor. 20. v. 18, 19, 20.* sanè tales in extremo judicio obmutescet et aliquando, atque non cum liberatis gaudebunt jubilæo, sed cum damnatis ejulabunt ex *Apo. 5. v. 16.* qui succedunt Apostolis quidem in munere, ita tamen, ut eos pudeat Evangelii de Crucifixo, alieni planè ab Animo *Pauli*, qui de se *Rom. 1. v. 16.* sanè tales in extremo judicio non ex Evangelio, sed *Læte* judicabuntur, audient non lætam, sed terribilem vocem juxta illud *Rom. 3. v. 19.* qui succedunt Apostolis quidem in munere, ita tamen, ut eos pudeat annunciationis etiam ad infimos descendere, alieni planè ab animo *Pauli*, qui omnibus omnia factus, ut aliquos *luc. 19. v. 10.* crearetur, & implevit Evangelio de *Ierusalem* omnia usque ad *Syriam* *Rom. 15. v. 19.* sanè tales in extremo judicio miserabiliores omnibus Creaturis, & in Jubilæo æternitatis non Sabbathum agent post Sabbathum cum electis, sed cum damnatis experientur vermem semper rosurum, ignem æternum, & futuri sunt omni Carni abominatio *Es. 66. v. 24.*

USUS II. ADHORT.

SI dicto modo institutus Jubilæus N. T. decet nos omnes & singulos, qui Christiani, ut Apostolica prædicatione exhibeamus autem *morigeram* memores moniti *Jo. 1. v. 1.* ut Evangelio, læto illi nuncio exhibeamus cor fidele, memores illius *Iacobi cap. 1. v. 21.* ut denique amplissimæ gratiæ divinæ ad omnes per prædicationem diffusa exhibeamus os gratum memores illius *Petri 1. Epistola c. 2. v. 9.*

USUS III. CONSOL.

SI dicto modo institutus Jubilæus N. T. gaudeat delectum

tum Gentilitatis *Esf. 35. v. 1. & 2.* Si prædicet conscientia tremenda & peccata clament *Sup. 4. v. 20.* In mediis angustiis Conscientiæ laxi esse poterimus, quia scimus, iustos esse prædicare illos, de quibus *Esf. 52. v. 7, 8, 9.* Si fulminet & reboet vox *Idem ex Deut. 27. v. 26.* In mediis Legis fulminibus laxi esse poterimus, quia Evangelium exhibitum proponit nobis illum, de quo *Rom. 10. v. 4.* Si denique omnes Creaturæ circa finem seculi ob abusum congemiscant *Rom. 8. v. 22.* in mediis singultibus creaturarum imo appropinquante interitu laxi esse poterimus, quia Evangelium, quod in toto orbe prædicatum omni Creatura & apud nos suis frugiferum *Col. 1. v. 6.* operatum est fidem, cuius finis salus animæ *1. Petr. 1. v. 9.* ut nos tanquam redempti nostri Salvatoris circa Jubilæum vitæ æternæ possimus ingredi cum gaudio, juxta illud *Esa. 35. vers. 10.* AMEN.

DOMINICA EXAUDI,
JOH. XV. v. 26.

Ὁ τὸν ἵ ἐλθὼν ὁ Παράκλητος,
ὃν ἰσὺ πέμψω ὑμῖν ὥστε ὁ Πα-
τήρ, πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ πε-
ρὶ ὁ Πατὴρ ἐκπορεύεται, ἐκείνῳ
μαρτυρήσεται ὡς ἐγώ.

Cum autem venerit Paracle-
tus, quem ego mittam vobis à
Patre, Spiritus veritatis, qui à
Patre procedit, ille testimonium
perhibebit de me.

T quondam Israelite ex tribu Ruben, Gad & Manasse occupatâ terrâ sanctâ, sese veræ Religiosis & Cultui sincero obstrinxerunt, ita in confirmationem hujus erexerunt Aram quandam in testimonium, quod Dominus DEUS sit, ut constar ex *Jesua 22. vers. 10, 27, 34.* Hæc Ara fuit Ara splendida & magnifica. Eraxerant enim Rubenita, Gadita & Manassita illam prope *Jordanis* ripam, in qua erant cumuli arenarum, instinctu divino fecerant illam valde grandem & altam, ut

textus

textus ebraeus docet, & propè illam jurarunt quoque præsentēs cæteris Principibus, dicentes *versiculo 22.* quo ipso adorarunt & invocarunt illum DEUM, quem tribus Nominibus insigniverant, agnoscētes illius potentiam, scientiam & eminentiam, quod ipse JEHOVAH Essentiator, qui in flamma Rubi *Moyse* apparuerit quondam *Exod. 3. v. 14.* Hæc Ara fuit Ara singularis & memorabilis. Edificata enim fuit in testimonium inter, eis, & trans Jordanem scæ, quod scilicet omnes ex unâ petrâ excisi &c. Caverna educti, quod ille populus, cui DEUS appropinquet quoties oret, quod posteritas illorum patrum, qui viderunt miracula in *Agypto signa in campis Zoan*, adeoque jus habeant, utut divisi per flumen & habitationem ad eadem sacra, tabernaculum, sacrificia, & cætera juxta mandata divinum *Leviti. 23. v. 37.* Hæc Ara denique fuit Ara insigniter nobilitata, & denominata. Appellarunt quippe illam *Israhelita*, qui crexerant illam testem, quod Dominus DEUS sit, in memoriam posuerunt beneficiorum, quæ acceperunt ab Angelo illo, in quo Nomen JEHOVAH, qui eos introduxit in terram sanctam, atque huic sese adhesuros esse contestati sunt publicè, plane ut quondam consimilem Aram erexit *Moses* in *Raphidim* & vocavit illam JEHOVAH Vexillum meum, de quo *Exod. 17. vers. 15. 16.* Longè illustrius testimonium hoc, quod desit, nobis ostendit in præsentī Evangelio, quando dicitur *Spiritum testaturum esse Christum.* Cum itaque spectaverimus naturam, processionem & officium hujus Spiritus, testimonium in præsentiarum illius *ὁὐς Θεῷ* expendimus.

EXEGESIS.

Quamquam odium Mundi adversus Christum, & Apostolos magnum, nec non sub prætextu zeli laudabilis exercendum, Discipulos tamen non vult destituere solatio, adversariis autem prætextum dissipare, & aliquando convincere de malefactis in conscientia Christi, quapropter dicit: Ille testificabitur de me. In quibus verbis observandum I. Quis testificaturus. Christus dicit ipsum scilicet Spiritum veritatis testificaturum, appellat Spiritum S. Spi-

S. Spiritum veritatis, quia accuratè sciat & noverit veritatem, tanquam missus à Christo, qui Spiritus per hypostatica illa *Proverb. 8. v. 22.* quia fideliter & benignè revelat omnem veritatem, tanquam ille Spiritus, de quo ipse Christus dixerit *Job. 14. v. 16, 17.* quia denique potenter inferat, veritatem efficaciter cordibus imprimat, tanquam ille qui à patre procedit, illud fulgur ex throno *Dan. 7. v. 10.* II. Observandum, Quomodo testificaturus sit. Christus dicit: *Ille testificabitur de me.* In Græco est vox *μαρτυρεῖται*, quæ à quibusdam Doctoribus accipitur de *mediato testimonio*, quod Apostoli deposituri erant virtute illius, prædicando Evangelium *in toto Orbe*; verum commodius intelligitur de *immediato Spiritus S. testimonio*, utpote quod præmittit Christus Apostolico, & demum in sequentibus de illo agit, hujusque virtuti annectit: respicit itaque Christus ad illud testimonium, quod Spiritus exhibuit illabendo Apostolis visibiliter, linguas incendendo, & sedendo super unumquemque illorum *Act. 2. v. 3.* quod exhibuit cor Apostolorum immutando, ut ex timidis, tristibus & dejectis facti sint animosi, & gaudentes virtute singulari, in testimonium de Jesu Resurrectione armati *Act. 4. v. 33.* quod exhibuit denique Apostolos Gratia, & Charismate miraculorum instruendo, ut cotidie facta fuerint signa per illos *Act. 5. vers. 12.* III. Observandum, de quo testificaturus. Christus dicit: *Ille testificabitur de me*, me scil. esse verum genuinum promissum *Messiam*; testificabitur me innocentem passum & condemnatum fuisse, falsamque fuisse accusationem *Judeorum* dicentium *Johan. 18. v. 30.* testificabitur me fuisse *veracem de promissione effusionis* & cæteris docendi partibus, atque falsam accusationem, me fuisse planum & seductorem *Matib. 27. v. 83.* testificabitur me fuisse *dignum Gloria & exaltatum è terris*, adeoque falsam accusationem *Judeorum* me Inferno adjudicantium, & dicentium *Johan. 8. v. 48.*

L. D.

VIdemus, Quàm solidè fundata sit doctrina fidei Christianæ ex dictis. Solidè fundata est doctrina fidei Christianæ

fiantz juxta explicata I. ex Principii Dignitate, qui Spiritus Veritatis. Talis testis, qui perfectus & infinitus Scientia, glorie & pietate funditate, ut Paulus dicat 1. Cor. 2. v. 10. & 11. Talis testis, qui perfectus & infinitus Fidelitate, atque benignitatis Eximietie, ut Christus dicat Johan. 15. v. 13. Talis testis, qui perfectus potentia & autoritate, ut nulla creatura contra ipsum excipere possit 1. Joan. 2. v. 6. Si itaque quondam Iris fuit testis certissimus inter DEUM & homines, quia DEUS ipsam posuit in nubibus Gen. 9. v. 12. & 13. Multo magis certum & infallibile erit testimonium Spiritus S. Spiritus Veritatis, quia ejusdem scientia & potentia cum DEO Patre & Filio, ab ambobus procedit, & inter tres testes in Caelo comparatur, qui unum sunt 1. Johan. 5. v. 7. Solide fundata est doctrina hanc Christianam juxta explicata II. ex Modi Varietate, quia multipliciter testatus fuit Spiritus S. Testatus fuit ille in lingua Apostolorum per ignem, ut completum fuerit illud Matth. 3. v. 11. testatus fuit ille in corde Apostolorum per laetitiam singularem, ut completum fuerit illud Johan. 16. v. 22. testatus denique fuit in manu Apostolorum per miracula, ut completum fuerit illud Marc. 16. v. 17. Si itaque quondam Acervus Lapidum, quem collegit Jathan in conspectu Lubanis fuit testimonium certissimum, quia e multis lapidum fuit constructus, & proinde dictus Gilead, hoc est Acervus Testimony Gen. 31. vers. 47. Multo magis certum & infallibile erit testimonium Spiritus S. quia tot modis fuit exhibitum in Ore, Corde & Manu Apostolorum, positorum in lapides sanctos juxta vaticinium Zacharia 9. v. 16. Solide denique fundata est doctrina fidei Christianae juxta explicata III. ex Objecti Qualitate, qui respicit Messiam, testatur quippe Spiritus de Christi Inmortalitate in passione, ut Petrus animatus illo surrexerit & dixerit Act. 3. v. 15. testatur Spiritus de Christi Veracitate in officio Prophetico, ut Joannes animatus illo scripserit 1. Johan. 4. v. 6. testatur Spiritus de Christi Exaltatione & Majestate, ut Paulus animatus illo dixerit & scripserit Ephes. 1. v. 20, 21, 22. Si itaque curvus in terram sinistram missus certissimus testis fuit familiae Jacobae Josephum innoce- candum & exaltatum vivere, reviviscente quoque Spiritu Jacob Gen. 45. v. 27, 28. Multo magis certum & infallibile erit testimo-

nium

niam Spiritus S. quia de Christi Innocentia, Veritate & Majestate testatur *Aktor. 2. v. 33, 34.*

USUS I. DEHORT.

SI tam solidè fundata est doctrina fidei Christianæ, peccant graviter, qui se submitunt non huic Spiritui Veritatis, sed illi, qui pater mendacii *Job. 8. v. 44.* tales sunt illi ipsi, de quibus *Paulus 1. Timoth. 4. v. 1. & 2.* Peccant graviter, qui non acquiescunt sufficienti testimonio in lingua, corde & opere Apostolorum, sed cum *Judeis* signa quærunt, cum Gentibus sapientiam *1. Corinb. 1. v. 22.* tales sunt illi, quibus efficiam erroris immittis Deus, ut credant mendacio, & fidem adhibeant illi, de quo *Paulus 2. Thess. 2. v. 9.* Peccant denique graviter, qui testimonium Spiritus de Christo exaltato rejiciunt, fascinantur, ut Veritati non obediant & Christum crucifigunt, qui ipsis præ oculis pictus *Gal. 3. v. 1.* tales sunt illi ipsi, qui per propriam innocentiam & factum comminere volunt, de quibus *Paulus Gal. 5. v. 4.*

USUS II. ADHORT.

SI tam solidè fundata est doctrina fidei Christianæ, Summes & singuli DEUM ardentè oremus, ut hunc Spiritum Veritatis in & super nos conservet, dicamusque cum *Davide ex Ps. 143. v. 11.* Omnes & singuli varietatem illam testificationis admiremur devotè, atque dicamus cum *Petro ex Actor. 2. v. 16, 17, 18.* & tandem omnes & singuli testimonium illud de Christo fide excipiamus firmâ & obfirmemus, dicamusque cum *Iohanne ex 1. Ioh. 5. v. 9.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam solidè fundata est doctrina fidei Christianæ, bono sint animo, qui parati sunt ad responsionem fundamenti quales *Christiani*, qui describuntur *1. Pet. 3. v. 15.* Utut *Diabolus* sit operosus emittendo falsos Spiritus & Prophetas *1. Ioh. 4. v. 1.* Sci-

mus *Spiritum Veritatis* superiorem esse omnibus mendacibus, atque solatio illo gaudemus ex *1. Iohann. 3. v. 27.* Utut *caro nostra* tantum multiplici testificationi Spiritus obstrepat, atque in hoc quoque puncto *concupiscat adversus Spiritum Galat. 5. v. 17.* Scimus Spiritum *testificantem* superiorem esse carne nostrâ, atque solatio illo gaudemus, quod sublevet infirmitatem nostram, quod sit *Spiritus adoptionis, qui nos faciat clamare Abba &c. Rom. 8. vers. 15, 16, 17.* Utut denique *Mundus* nos alliciat, teste ut de pompa & honoribus. & principium illud ingerat *Sap. 2. v. 11.* Scimus Spiritum testificantem de Christo superiorem esse Mundo, & omnibus illius concupiscentiis, atque solatio illo gaudemus, quod si oremus pro illius praesentia gratiosâ, & informatione non rejecturus sit DEUS nos à *saeculo*, & Spiritum non ablaturus à nobis sanctum, subventurum a *saeculo*, & Spiritum lætitiæ nos sustentaturum *Psal. 51. v. 13. & 14.* Dum eo translati fuerimus, ubi videbimus hunc Spiritum *sub dextera summi* procedere e *Throno Patris & Agni* in æternâ Beatitude, AMEN.

IN FESTO PENTECOSTES.

JOH. XIV. v. 24.

Ὁ μὴ ἀγαπᾷ με, τὰς λέξεις
μὴ ἀκούει. καὶ ὁ ἀκούων
τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς
οὐκ ἐστὶν ἐμὸς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς.

*Qui non diligit me, sermones
meos non servat: & qui
quem auditus non est sermonis, sed
ejus, qui misit me, Patris.*

Jucundum, efficax & divinum fuit quondam Verbum, quod Studiosus quidam missus ab *Elyâ* propheetâ *Jehâ* Filio *Jesephatis* in *Ramatb Gilead*, de *2. Reg. 4. v. 13.* Jucundum fuit hoc verbum, non solum non *re-* et accepta denique *Jehâ* principi. Erat quippe *Lxx* quondam singulari genere *Heroti*, junctum erat cum *Oleo sancto* quod *ipsum* *essulam*, et *ab* *eo* que post se *Sceptrum & Coronam*, *et* *om-*

mic

mile aquæ, profundæ & flumini pleno, ut de Scaturigine Sapientiæ, & ore erudito loquitur *Solomon Proverb. 18. v. 4.* Efficax fuit hoc verbum, obtinuit enim ad quod missum fuit. Opinati quidem sunt duces Exercitus & capitanei missum ab *Elisa* esse phreneticum & dixerunt; Cur ille insanus te accessit ex communium opinione, quæ tùm temporis invaluerat sub *Jezabele*, *Sidonii* passim Prophetarum Domini *furentes* appellantis, verùm paulò post ad saniores redierunt Mentem, verbo efficaci Locum dederunt, agnoverunt non insanire missum, sed sana & vera loqui, prout Paulus se defendit adversus Festum *Attor. 26 v. 25.* Divinum denique fuit Verbum illud, profectum quippe è supernis. Miserat hunc virum Juvenem *Elisa* Vir divinus, præceperat hoc antehac *Elias*, cui acclamavit *Elisæus: Pater mi Pater mi*, in discessu, animarat ad hoc opus perficiendum ipse DEUS, juxta illud *1. Reg. 19. v. 16.* Cujus quondam Conditionis hoc verbum Missi ab *Elisa*, ejusdem & quidem in majori gradu fuit verbum Salvatoris nostri, quod dein in orbe propagarunt Principes *Juda* cum suis, Principes *Sabulon & Naphtali*, prout inter alia præsens Evangelium docet de quo puncto ex Ordine nunc erit dicendum *ov. Ois.*

EXEGESIS.

UT de suis *Christus* pronunciavit quod verbum servent, & de non diligentibus quod verbum securè transmittant, ita in Exaggerationem tanti peccati addit; *Verbum, quod auditis non est meum &c.* Ubi observandum I. Quid per *λογον* hic intelligat. Non autem respicit saltem ad consolatoriam illam Concionem, quam tum temporis ante Mortem in Cœnaculo habuit, de quâ in antecedentibus & sequentibus, sed intelligit illud omne verbum, quod in Diebus carnis & Ministerii sui prædicavit, quodque Apostoli ultra triennium audierunt, & ex ore ipsius exceperunt, præteritis autem collimat ad Evangelium sibi quasi proprium de persona officio & Beneficiis Messianis, cum surrexit atque sese stitit *Lucæ. 24 in d. Iplis*, dixitque *1. h. 8 v. 12.* cum surrexit, atque stitit illis sese *Matth. 28. 7.* atque dixit *Iob. 6. v. 51.* cum surrexit atque stitit se *fontem*

Salutis illis, & dixit *Iob. 7. v. 37. 38.* II. observandum quid neget & removeat de hoc verbo, dicit autem, *non est mendacium*, ut *Iudas* calumniabantur non est profectum ex meo *Cervino* cuiusquam nudi alicujus hominis, *non est Somnium evanidum*, quidam delectantur *Pleudo*. Prophetæ *Dent. 13. v. 1. & seq.* *non est stramonium*, quod frumento miscere solent *qui curruum non missi Jer. 23. v. 38.* *non est Calx profana* quæ parietem, vitiorum dealbant qui proprium Spiritum sequuntur *Ezech. 13. vers. 11. & seq.* III. observandum Cui tribuat, ad quem referat, quid dicat de verbo suo dicit autem esse illud *Patris qui miserit ipsum*, illius in cuius similitudinem tanquam unigenitus, & ex quo voluntatem revelarit *Iob. 1. v. 18.* illius qui promiserit talem prophetam ab omnibus etiam gentilibus audiendum *Deut. 18. v. 15.* illius qui in tempore miserit ipsum eius rei causâ, ut non solum patraret miracula, sed & pauperibus evangelizaret *Matth. 11. v. 5.* adeoque summam hoc vult: verbum *Evangelii*, quod hæctenus ex me, ô mei Apostoli, audivistis & excepistis, non est de terrâ, sed cælo, non tam meum verbum quam patris qui in me, sicut Ego in ipso, non tantum mihi proprium, sed & illi qui me misit, ut hoc annunciem, pariter ut quondam *Iudeis* dixit *Iob. 7. v. 16.*

L. D.

Videmus, quam magni sit facienda Doctrina Christi quæ primum per ipsum prædicata, & dein per Apostolos ad nos propagata *Eb. 2. v. 3.* Magnificanda est Doctrina Christi I. Ex admiranda suavitate. Est enim *Lux* & *Veritas* æterna, ut propterea *Paulus* dicat *2. Cor. 4. v. 6.* Est *Alimentum* cælestis *Manna*, ut ipse *Christus* nomet, & dicat *Ioh. 6. v. 32.* Est *exoptatus Ros*, pluvia & flumen è fonte Salutis, ut *David* in *Psalm.* providens & exaltabundus dixerit *Psalum. 68. v. 10. 11.* Magnificandum quondam habitum fuit verbum *Mosis*, quia *sinebas instar pluvie & Roris Dent. 32. v. 2.* at longè magis magnificandum Verbum *Christi*, quod fluxit è Labiis gratiosis instar aquæ, quæ in nobis sit *fons saliens in vitam æternam Iob. 4. v. 14.* Magnificanda est Doctrina

na Christi II. Ex intrinseca Qualitate. Non enim est somnium evanidum, sed *semen incorruptibile* de quo *1. Pet. 1. v. 23.* non est stramen & palea sine succo, sed *potentia DEI, Rom. 1. vers. 16.* non est Calx inutilis, sed *fundamentum prophetarum & Apostolorum &c. Eph. 2. v. 20. 21.* Magni quondam fuit habitum Verbum *Isaie* Israelitis dicentibus: *qui non obtemperavit, Morti fors obnoximus*, quia non loquebatur ex se, sed vir erat in quo Spiritus *Is. 1. v. 17. & Num. 27. v. 18.* at longe magis faciendum Verbum *Salvatoris nostri*, qui de Cælo venit, non ut suam faceret voluntatem &c. *loh. 6. v. 38.* Magnificanda est Doctrina Christi denique III. ex originaria Dignitate. Est enim illud verbum *Patris*, in quo hoc Mysterium fuit absconditum *Eph. 3. v. 9.* Est Verbum *Patris*, qui hunc prophetam & interpretem suæ voluntatis promittit exhibendum *Judeis*, & Gentibus dicens: *Esaiæ 49. v. 6.* Est Verbum *Patris* illius, qui misit hunc filium in tempore unxitque Spiritu, ut annuntiaret *Isaie vi. v. 38.* Magni fuit quondam habitum verbum *Samuelis*, quod non cecidit in terram, quia *DEUS* ipsum excitavit vocavit & substituit, cum raræ essent prophetiæ *1. Sam. 3. vers. 10.* at longe magis magnificandum verbum *Salvatoris nostri*, quod patris vocantis, inaugurantis & mittentis *loh. 8. v. 26.*

USUS I. DEHORT.

SI tam magnificanda Doctrina Christi, caveamus, ne similes simus illis, qui tenebras præferunt Luci *Johan. 3. v. 19.* memores illius *loh. 12. v. 35.* Caveamus ne similes simus illis, qui aures ad Verba humana inclinarunt, & audire gesserunt Pseudo-prophetas, dicentes ex *Ierem. 23. v. 25* memores, quod evenit illis id, de quo *Esaias cap. 29. 8.* Caveamus, ne similes simus *Judeis* illis qui Doctrinam Christi non verbum patris sed *Sathanae* dixerunt *loh. 8. v. 48.* memores illius *loh. 12. v. 48.*

USUS II. ADHORT.

SI tam magnificanda Doctrina Christi, & nos illam magnificamus, quod fiet cibum illum animæ enixè desiderando, ut nos

ut nos confortet *Syrach. 15. v. 3. & 4.* Vim & virtutem illius agnoscendo & deprædicando ex *Ebr. 4. v. 12.* & tandem pro conseruatione verbi illius, quod *Patri* est ardentè orando ex *Jer. 15. v. 10.*

USUS III. CONSOL.

SI tam magnificiendi Doctrina Christi, bono sint animo *Japhisa*, non enim illud resonat ex *Psalm. 147. v. 19. & 20.* sed potius post Pentecostem N. T. illud ex *Psalm. 68. v. 12. & 13.* Quod si itaque urgeat *crux* & *miseria*, & dicendum ex *Esaia 38. vers. 17.* Scimus Doctrinam Christi esse *pluviam* spiritualem, quæ non tantum refecit aridos in Festo Pentecostes, sed & adhuc refecit, ut crescamus ex *Esaia 44. v. 3. & 4.* si *fides* langueat, sit *linum* succigans atque *minor grano sinapis* *Luc. 17. vers. 6.* Scimus Doctrinam Christi esse *virtutem* constantem, quæ non solum punxerit & penetrarit corda in Festo Pentecostes, sed adhuc labantia falcia, ut credentes sint *tanquam vir prudens* *Matth. 7. vers. 24, 25.* Si denique *Diabolus* verbum *Patri* auferre nitatur, & zizania spargere hominibus dormientibus *Matth. 13. v. 25.* Scimus Doctrinam Christi esse verbum *Patri*, quod instar flammæ non solum triumphavit in Festo Pentecostes, sed & adhuc stipites hærescon exurit, ut certi esse possimus ex *1. Johan. 4. v. 4.* Qui DEUS quoque nos corroboravit, cui gloria & potentia æterna,
AMEN.

IN FESTO

IN FESTO TRINITATIS,
JOH. III. v. 3.

Α' περ' ἧς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ: Ἀ' μὲν, ἀ' μὲν λέγω σοι: ἐάν μὴ
τις γεννηθῇ ἄνωθεν, ἢ διώσται ἰδεῖν
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

*Respondit Iesus & dixit ei:
Amen, amen dico tibi: Nisi quis
natus fuerit è supernis, non po-
test videre regnum DEI.*

Tile & necessarium olim existimabat esse *Josua*, ut om-
nis populus, ad nutum & jussum *Domini*, qui haecenus
per desertum ambulaverat, circumcideretur, & ita post-
modum occuparet terram sanctam ultra *Jordanem* de
quo *Josua* 5. v. 3. *Necessarium & Utile* judicavit hoc opus
Josua, quia qui haecenus errabant in deserto, nati erant ex popu-
lo peccaminoso, & duræ cervicis, ipsi erant adhuc incircumcisi, &
similes cæteris populis impuris, quos excindere debebant, siqui-
dem hoc opus suscipi non poterat, cum nullam haberent fixam se-
dem, nescirent quando, & quo tempore motura esset sese loco Co-
lumna Nubis, quam insequi tenebantur, quod non potuisset fieri
secundo, vel tertio die ob dolores & imbecillitatem, ut constat ex
Gen. 34. v. 35. Necessarium & Utile judicavit hoc opus
Josua, quia ita Peccatum quondam commissum fuit velut obve-
latum, illi recepti in credus *DEI*, atque aptiores redditi ad Exercitia
spiritualia, siquidem Ipse *Josua* hoc ostendit dicendo: *Hod' è devol-
ti à Vobis opprobrium Egypti.* cum scilicet *Mosen* habuistis pro pla-
no & deceptore, desperastis de ingressu in terram, quam nunc pre-
mitis pede, desiderastis cum Majoribus redire ad ollas *Aegyptiacas*,
atque dixistis, *Num. 14. v. 2. Necessarium* denique, & *Uti-
le* judicavit hoc opus *Josua*, quia fecit vel maxime ad occu-
pationem illius terræ, quam Dominus promiserat suo peculio, quod
si omisissent, procul dubio prostrati fuissent ut Majores, siquidem
ita initiati & auctorati fuerunt ad possessionem illius terræ, in qua
omnia abundabant, ubi mel ex petra, & oleū ex lapidibus, ubi insul-
tabant capitis iustar, & supereminebant reliquis populis ad promissum

sum divinum *Deut. 28. v. 13.* Non tam necessarium fuit quondam hoc opus : *Æquè, imò magis necessarium est illud, quod Christus commendat in Verbis prædictis, de quibus οὐθὶς.*

E X E G E S I S.

CUM *Nicodemus* utpote *Phariseus* magni æstimaret iustitiam legis, atque audiverit ex *Iohanne*, appropinquasse regnum Cælorum, & juxta indicium textus luculenter propterea quæsierit, quæ esset Via recta, & plana ad illud Regnum, quapropter respondet *Christus Amen, Amen dico tibi: nisi quis natus fuerit ex supernis non potest videre regnum DEI.* In quibus verbis observandam I. Qui debeant regenerari, nimirum juxta verba hæc illi, qui desiderant videre Regnum DEI, illi qui juxta Voluntatem viri nati, qui caro ex Carne, adeoque omnes & singuli sive publicani, sive pharisei, accuratissimæ sectæ & speciosissimæ sanctitatis, qui in signum miseriz nascuntur nudi, & cum *Ioh* dicunt ex *cap. 1. vers. 21.* omnes & singuli ex *Adamo* Peccatore descendentes, qui in signum miseriz nascuntur rubentes sanguine, & cum *Davide* dicunt ex *Ps. 51. v. 7.* omnes & singuli corrupti, & contorti Anima & Corpore, viribus & membris utriusque, qui in signum miseriz nascuntur curvi, & depressi ad terram, & cum *Salomone* dicunt ex *Sap. 8. v. 3.* II. observanda Ipsa laudata regeneratio. Dicit *Christus; Nisi quis renatus fuerit aνωθεν*, quod vel potest notare *desuper*, vel *denuò* vel *de novo*, Doctores in diversas hic abeunt sententias. Quidam existimarunt *Christum* hoc velle: Nisi quis, renatus fuerit *desuper*, tùm quia carnali & terrestri Nativitati opponitur, hæc Cælestis, tùm quia *ανωθεν* ita legitur hoc ipso capite *versiculo 31.* tùm quia ita *Origenes, Cyrillus & Theophylactus* ex Patribus hoc intellexerunt. Quidam verò existimarunt *Christum* hoc velle: Nisi quis renatus fuerit iterum, de novo, denuò, quia opponatur vetustæ, & primæ Nativitati, & Generationi nova regeneratio, quia vox *ανωθεν* etiam hanc significationem admittat in scripturis, maxime *Gal. 4. vers. 9.* quia denique ex Patribus ita acceperint hanc vocem, *Augustinus, S. verus Antiochenus & Gregorius Nazianzenus.* Quanquam verò tantùm distent hæc duæ Sententiæ, ut etiam *B. Chermanius* am-

bas probavit & junxerit, nihilominus posterior textui & *Syro Inter-*
preti est conformior, & vel maximè confirmatur ex Quæstione illa,
 quam subjunxit *Nicodemus* versiculo sequenti; adeoque hoc vult
Salvator, illum qui natus est Caro de Carne, renasci oportere, nu-
 dum spiritualiter debere operiri, juxta *Paulum Rom. 4. v. 7.* impu-
 rum debere lavari & purgari, juxta *Paulum Eph. 5. v. 26.* ad terrena
 incurvum & depressum debere erigi ad cœlestia, & sibi ut novam
 creaturam in *Christo*, juxta *Paulum 2. Cor. 5. v. 17.* III. obser-
 vandus est fructus regenerationis; Est ille juxta Verba hæc
Regnum DEI. Per Regnum DEI præcipuè & principaliter intel-
 ligitur *Regnum Gloria, & æterna Beatitudinis*, huc enim collimabat
Nicodemus, qui membrum erat Ecclesiæ Judaicæ, Quæstio; huc
Christus respiciebat vel maximè versiculo 15. videre autem Regnum
 DEI, est participem illius fieri, prout Latini dicunt, *Hereditatem*
cernere, & ipse *Christus* hac quidem in Notione usurpat hanc
 vocem *Joh. 3. v. 31.* Qui itaque vult salvus fieri ad mentem *Chri-*
sti, debet regenerari, & nudus tegi, quia nullus sine veste Nuptiali
 admittatur ad Nuptias Agni, *Matth. 22. v. 12.* debet purificari à
 sordibus, quia nullus inquinatus introibit in *Herusalem cœle-*
stem Apoc. 21. v. 26. debet denique erigi ad Cœlestia, quia qui
 terrena sapiunt, pro honore ignominiam consequuntur, & finem ha-
 bens damnationem, non salutem, *Phil. 3. v. 19.*

L. D.

Videmus, Quod Regeneratio, quā Deus per Verbum &
 sacramenta in nobis operatur, sit commune, unicum,
 & maximè necessarium medium consequendæ salutis.
 Commune medium salutis consequendæ est regeneratio I. Ex
 Corruptionis Universalitate; Nascimur omnes nudi & de-
 stituti ornatu Imaginis primævæ, ut conquerendum cum *Paulo ex*
Rom. 3. v. 23. Nascimur omnes sanguine originalis peccati fœdati,
 ut conquerendum cum *Themanise ex Job. 15. v. 14, 15, 16.* Nasci-
 mur omnes ad terrena incurvi & depressi, ut conquerendum cum *Mose*

ex *Gen. 6. v. 21.* Ut *Miriam*, cum graviter peccasset, ita fuit percussâ leprâ, ut fuerit mortuo infanti similis, & dimidiâ pars carnis exesa *Num. 12. v. 12.* Ita nos omnes & singuli sumus Caro de Carne, mortui in peccatis, facientes *Voluntatem Carnis*, & filii ira naturâ *Eph. 2. v. 1.* Unicum medium salutis consequendæ est Regeneratio II. Ex ipsius Regenerationis formalitate. Est illa obiectio peccatorum, ut *Paulus* dicat de regeneratis *Gal. 3. v. 27.* Est illa purificatio sordium, ut *Paulus* dicat, de regeneratis *1. Cor. 6. vers. 11.* Est illa denique Erectio ad Cælestia, ut *Paulus* dicat de regeneratis *Phil. 3. v. 20, 21.* Ut *Ruth* quamvis nata ex *Moabitico* sanguine tamen obvelata fuit à *Boazo*, & reputata pro genuina, quæ & optavit obumbrationem alarum, & obtinuit *Ruth. 3. v. 9.* Ita quamvis Nativitas nostra sit ex *Chananiis*, & jaceamus in sanguine, vi tamen regenerationis insignis obtingit nobis mutatio, transiit enim *Misias*, obvelat nuditatem nostram dicens: in sanguine tuo vive, iterumq; dicens: in sanguine tuo vive. *Ezech. 16. v. 6, 8.* Necessarium denique medium Salutis consequendæ est regeneratio III. Ex Connexionis Immutabilitate. Non enim nisi Regis filia amicta adducitur Regi *Psal. 45. v. 14, 15, 16.* Non nisi lavantes se sanguine coram Throno consistunt *Apoc. 7. v. 14, 15.* Non nisi *Sulamiribus* erecta ad Cælum pertingit ad sponsum *Cant. 7. v. 5, 7, 10.* Ut non nisi *Esther* regis induta vestibus, & ornatu potuit comparere coram *Ahasuero*, in Aula coram Throno, & gaudere facie illius *Esther. 5. v. 1, 2.* Ita non nisi illi qui per regenerationem parati, qui vestiti illis vestibus, de quibus *Esaiâ 61. v. 10.*

USUS I. DEHORT.

Si regeneratio est commune, unicum & necessarium medium salutis consequendæ, caveamus, ne ut Pharisei Misericordiam nostram non attendamus, atque velimus esse meliores cæteris, ut ille *Luc. 18. v. 9.* ne experiamur aliquando illud *Apoc. 3. v. 17.* Caveamus, ne Regenerationem vilipendamus, & mediâ negligamus ut Pharisei de quibus *Luc. 7. v. 30.* ne experiamur, cum deberemus erigi, depressionem, juxta illud *Esaiâ 2. v. 12, 13, 17.* Caveamus, ne ut Pharisei viam ad regnum DEL, & nobis & aliis

præcludamus. *Luc. 11. v. 32.* ne experiamur, quod Candidati aliâs Regni juxta illud Christi *Matth. 8. v. 12.*

USUS I. ADHORT.

SI regeneratio est Commune, unicum & Necessarium Medium salutis consequendæ, agnoscamus corde contrito nostram *Nuditatem*, Impuritatem & Curvitatem; Si *Mephiboseth* claudus suam Miseriam agnovit & dixit *2. Sam. 9. vers. 8.* multò magis nos agnoscamus nostram Miseriam, & dicamus ex *Pf. 144. v. 3.* agnoscamus, corde fideli *Gratiam regenerationis* & grande illud Beneficium: Si Filii *Israel* deprædicarunt *Sanctum Beneficium*, *2. Sam. 1. v. 24.* Quantò magis nos Beneficium regenerationis, cujus beneficio ornati & amicti sumus ex *Ezech. 16. vers. 10. 11.* agnoscamus denique corde grato *spem illam* regni DEI vi regenerationis obventuri: Si *David* deprædicavit illam admotionem ad Regnum & Coronam *Pf. 21. v. 4. & 5.* Quantò magis nos promotionem ad Regnum DEI, dicentes ex *1. Petr. 1. v. 3. & 4.*

USUS III. CONSOLAT.

SI regeneratio est commune, unicum & necessarium Medium consequendæ salutis., bono sint animo *regenerati ex semine Verbi 1. Petr. 1. v. 13.* Si nos nostra corrupta carnalis Generatione angat, quæ non nisi ad terrena nos inclinât, ut similes simus incurvæ illi *Luc. 13. v. 11.* scimus, ut Christus *Nicodemo* Manum porrexit, ita & nos erecturum, daturum, qui cum *Paulo* nos *gignant* *denud*, donec Christus effigietur in nobis *Gal. 4. v. 19.* Si angat defectus seminis spiritualis in Corde nostro, ut similes simus mæstæ *Hanna*, & de sterilitate conquerenti *1. Sam. 1. v. 7.* scimus, ut Christus *Nicodemo* ostendit Regenerationem, sic illum cooperaturum, ut filii nascantur instar rovis ex *Aurore Pf. 110. v. 3.* super editaturum frumentum illud, & multum germinans, *Zach. 9. v. 17.* Si denique Diaboli Potentia nos angat, qui vel irrogenitos, vel relapsos, vult in suum Regnum sub Tyrannidem redigere, ut similes simus *Arpa* re-vertenti ad Idolum *Chamos Ruth. 1. v. 14.* scimus, ut Christus dedit

per Regenerationem videre *Nicodemo* Regnum DEI, ita nos actū eripuisse à Potestate Diaboli, & transtulisse vi regenerationis in Regnum suum *Col. 1. v. 13.* esse nos instructos primitiis illis *Rom. 8. v. 23.* posse circa finem etiam seculi attollere capita *Luc. 21. vers. 28.* atque certos esse, ut auspicati fuerimus hanc Vitam Lachrymis, ita & terra Matre nostra resuscitados, & regenitos auspicaturos vitam alteram cum Jubilo, ut filios DEI, qui visuri DEUM de facie ad faciem absterfis lachrymis *1. Ioh. 3. v. 2.* AMEN.

DOMINICA I. POST TRINITATIS,
LUC. XVI. v. 22.

Ἐξήμερο ὃ ὀφθαλμῶν τὸν πτωχόν,
καὶ ἀπειρεσίαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν
Ἀγγέλων εἰς κόλπον τοῦ Ἀβραάμ,
ἀπέθανε ὃ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐ-
τάφη.

*Accidit autem ut moreretur
mendicus, & deportaretur ab
Angelis in sinum Abrahae. Mor-
tuus est autem & dives, ac se-
pultus est.*

Insignis actus, miraculosa dispensatio & grande beneficium fuit quondam translatio *Eliae* in Cælum, dum adventante curru igneo divisus fuit à Comite *Elisao*, & sublatus à Terrâ in locum exoptatæ quietis. de quo *2. Reg. 2. v. 11.* Insignis fuit hic actus, grande beneficium. Misit enim DEUS Currum igneum & Equos consimiles huic Prophetæ. Erat hic *Thesbites* ex tribu *Gad*, lat diu invisus *Achabo* & *Jezabeli*, sustinuerat persecutionem in seculo tantam, ut etiam optarit sibi mortem, tempore famis exiguo contentus vixit in sinibus *Zarphadites*, verum expleto tempore divinitus præscripto, DEUS ipsi mittit currum igneum & equos compares, Agmen Angelorum illustrium flammâ & figurâ currus, nec non equorum vestitum, quos olim sub hac quoque formâ exhibuit *David* dicens *Psalms. 104. v. 4.* Insignis fuit hic actus, grande beneficium, Misit enim DEUS

DEUS hos *Angelos* ut asportarent *Eliam*. Erat hic Propheta in extremitate *Jordanis*, incedebat cum *Elisa* differens, ut quidam existimant de Collegiorum institutione & forma; cum itaque trajecto flumine ita colloquuntur, ambos dividit illos currus igneus, in illum assumitur *Elias* & asportatur, ut per Turbinem extra se, tamen securus, & mente serenus, ut scil. vita cum doctrina responderet termino illius & finitioni, igneus enim fuerat zelo, fulgura emisit verbi contra Idololatriam, par itaque erat, ut ita finiret, quod colligitur ex *Syracidi cap. 48. v. 1. & 9*. Insignis denique fuit hic actus, grande beneficium. Misit enim DEUS huic currum, ut in *Calum subvheretur*. Erat hic zelotes pro DEO sat diu in terris, perambulat nunc hoc, nunc illud desertum, montes & speluncas sibi legerat in habitaculum, quapropter tandem misertus illius Omnipotens illum ad se & ex peregrinatione ad quietem vocat, non in Hortum Eden ut fabulantur *Judai*, non in locum aliquem inter cælum & infernum medium, ut somniant Pontifici, sed in cælum, statum locumque beatitudinis, hinc *Chaldaei* reddidit ad *Summitatem Cælorum*, quod ostendit ipsius apparitio facta in transfiguratione Christi *Matth. 17. v. 3*. Quod quondam beneficium fuit exhibitum *Elia*, idem quoque sensit post mortem *Lazarus* portatus ab Angelis in sinum *Abrahe*, de quo *ὁν θῆν*.

EXEGESIS.

Quamvis mors ex æquo pulset Regum turres & pauperum tabernas, neque hic aliquis sit ordo, teste *Jobo cap. 10. v. 22*. Magna tamen apparet diversitas inter *Lazarum* & *Ephraem*, quoad animam post mortem ex præsentī Evangelio, de *Lazaro* enim notanter dicitur: animam illius fuisse portatam ab Angelis in sinum *Abrahe*. Ubi I. observandum, à quibus anima Lazari fuerit post mortem portata, Christus notanter dicit *ὁν τῶν ἀγγέλων*, ab Angelis, Spiritibus scil. illis ministrantibus, & cum in finem missis, ut animæ *Lazari* post mortem sese adjungerent, qui Angeli sunt perspicaces Intellectu & propterea viam ad cælum optimè norunt, hinc *Theodosius* illorum sapientiam commendat *2. Sam. 14. v. 18*. qui boni

boni voluntate neque in devia abducunt, hinc Christum illos vocat sanctos *Marc. 8. v. 38.* qui denique potentes & tueri possunt, hinc dicuntur fortes lectulum *Solomonis* cingentes *Cant. 3. v. 7. & 8.* II. Observandum, Quid fecerint, quam operam locarint hi Angeli, Christus dicit: Alportasse illos Animam, quo ipso indicare voluit, divisisse illos *Lazarum* à viventibus & peregrinantibus in hac mortalitate, & miseriarum valle, ut separatus fuerit ab illis, quemadmodum olim *Ruth Moabitis* fuit divisa à sorore, *Moabitis* dem terram sibi eligente *Ruth. 1. vers. 14.* suscepisse illos quasi in humeros *Lazarum* & operam suam commodasse animæ emigranti, quemadmodum quidam corpus defuncti *Juvenis Naimitici* alportaverunt, de quo *Luc. 7. vers. 12, & 14.* denique portasse comiter & subvexisse *Lazarum*, quemadmodum curru impositus *Jacobus* deportatus fuit in terram *Chanaan*, de quo *Gen. 30. v. 13.* III. Observandum, Quorsum deportarint Angeli animam Lazari. Christus dicit eis τὸν κέλευν ἐν τῇ σπλάχνῳ, in sinum *Abrahami*. Quid per sinum *Abrahami* notetur inter eruditos controversum est. Pontificii per illum intelligunt limbum *Patrum*. At hæc sententia Scripturæ est adversa, *Phariseorum* opinionem revocat, qui animam vitæ defunctam in corpore, vocari in jus existimarunt, atque in locis subterraneis, vel requie frui vel pœnis affici, quod Christus hie refutat, & à *Basilio, Chrysostomo & Ambrosio* pridem explosa. Alii per sinum *Abrahami* statum, statum quendam medium quietis & tranquillitatis intelligunt inter damnationem & consummatam beatitudinem. Verum etiam hoc Scripturæ & piz Antiquitati, nec non nostris Theologis adversatur: quapropter optimum intelligitur per illum, cælum sive beatitudo statusque felicitatis æternæ similitudine desumpta vel ab eo. quod qui in sinu est alicujus, eidem est proximus, quo sensu de Filio DEI dicitur, quod sit in sinu Patris *Johan. 1. v. 18.* vel similitudine petra ab infantibus & liberis, qui in sinu Matris aut Patris, si sint lassæ, requiescunt, quo sensu recubuit Filius *Synagagæ* in sinu Matris 2. *R. g. 4. v. 20.* vel similitudine desumpta à convivis Veterum, ubi alter alterius sinui incubuit, & suaviter cœnæ ceteris epulatus est, quo sensu *Johannes* dilectissimus Christo dicitur in ultimâ Cœnâ recubuisse super pectus Salvatoris *Johan. 13. v. 23.*

SINUS

Sinus autem *Abraham* dicitur, vel alludendo ad *Hospitalitatem Abrahami*, vel figurando sub illius persona ipsum *Deum*, utpote qui *Abraham* ab *Epulone* fuit compellatus, ut misereatur damnati, mittat *Lazarum*, vel mittere possit. & denique *e moribus* valeat aliquem *evocare*, quod solius *DEI Rom. 4. v. 17.*

L. D.

Videmus, Quàm feliciter finiant pii in hoc seculo, quantam beatitudinem consequantur post Miseriā, quam verum illum *Davidicum Psalm. 116. v. 15.* Feliciter finiunt pii juxta explicata I, ex portatorum Numero. Non enim unus, aut alter Angelus illis mittitur à DEO. Adfunt morientibus & animæ migranti Spiritus perspicacissimi, qui intelligentia superiores Diabolis insidias struentibus, instar serpentum 2. Cor. 11. v. 3. Adfunt animæ migranti Spiritus optimi & faventissimi, qui superiores Diabolis milium intendentibus, & ad devia ducentibus instar Homi- cidarum Iohan. 8. v. 44. Adfunt morientibus & animæ migranti Spiritus potentissimi, qui robore superiores Diabolis rapere conantibus, instar Leonum rugientium 1. Petr. 5. v. 8. Ut itaque feliciter iter cœptum consummavit Patriarcha Iacobus ex Mesopotamia, quia comitata sunt illum Castra Angelorum, contra tot armatus Esau Genes. 32. v. 1. & 2. Ita feliciter finiunt pia animæ, quia adfunt illis in Emigratione Angelorum agmina, illi fortes, qui describuntur Psalm. 103. v. 20, 21. Feliciter finiunt pii juxta explicata II. ex Subventionis Modo, operam enim suam impendunt Angeli & suaviter agunt cum animabus Electorum, dividunt enim illas à mortalibus, animæ redeunte ad DEUM, qui dedit illum Ecclesiast. 12. v. 7. Assumunt illas quasi in humeros foventque DEO mandare, ut custodiat eas, Psalm. 91. v. 11. & 12. portant suaviter illas, & ad Beatitudinem ministrant tanquam ministratorii Spiritus Ebr. 1. v. 14. Ut itaque feliciter finiit quondam Ench divinus à mortalibus, & illi prius super subiectus, de quo Gen. 5. v. 24. ita feliciter finiunt pia animæ, quia separantur a mortalibus, assumuntur ab Angelis & portantur tanquam Curribus divinis Psalm. 68. v. 18. Feliciter denique fi-

niunt pii juxta explicata III. ex Itineris Terminis. Vultus quippe ad DEUM, ut fiant eidem proximi, juxta illud *Apoc. 7. 2. 3.* Veniunt ad *sinum Abrahae*, ut in eo requiescant, juxta illud *Apoc. 14. 13.* Veniunt ad *Convivium & Epulum* caeleste, ut in eo manebant, & reficiantur juxta illud *Apoc. 2. v. 17.* Ut *Ezechiel* factus esset ad Caelos apertos videndos, & חַשְׁמַל *Chaschmal* illud cum admiratione aspexit *Ezech. 1. v. 1, 2, 3, 4. & seq.* Ita feliciter finiuntur pii animae, quia transferuntur ex hac miseriarum valle, in qua quidam doque lugent, esuriunt & adversa patiuntur, in sinum *Abrahae* in caelestem Beatitudinem, de qua *Pf. 16. v. 11.*

USUS I. DEHORT.

SI feliciter ita finiunt pii, peccant graviter, qui hanc vitam vivunt, ut non nisi infeliciter finire possint, & quia diabolicam egerunt vitam, diabolico consortio adjudicandi, juxta illud *Matth. 25. v. 41.* Peccant graviter, qui nolunt à terrenis subvehi, sed animum ad illa depauperant, & temporalibus affligunt, cum nisi aeterno Exitio propterea devoti, juxta illud *2. Pet. 2. vers. 12.* Peccant graviter, qui in sinu hujus seculi securè agunt, ut non nisi infeliciter finire possint, & quia securè transierunt tempora gratis, præcipitandi in locum illum destitutum omni DEI Favore, requie & refectioe, juxta illud *Apoc. 20. v. 15.*

USUS II. ADHORT.

SI feliciter ita finiunt pii, benè agunt, qui in hac vita agnoscunt se esse in Conspectu DEI & Angelorum, angelice virtutes exprimunt, & se exhibent ut tales, qui venerunt iam ad portam *Sion* & Consortium Angelorum *Ebr. 12. v. 22.* benè agunt, qui à terrenis subvehi desiderant, hæc missilia calcant, & in locum ad superna suspirant, expectantes liberationem *sanctam per virtutem* virtutis habentes *Rom. 8. v. 23.* benè denique agunt, qui sinum *Abrahae* agnoscunt summum Bonum, Felicitatem consummationis, per quam

feruntque omnibus deliciis illud Convivium cœleste, de quo *Esaia 25. v. 6.*

USUS III. CONSOL.

SI feliciter ita finiunt pii, bono sint animo, qui spe melioris Vitæ hic se sustentant, *alias futuri miserrimi hominum 1. Cor. 15. v. 19.* Si *Diaboli* tum hic, tum in morte nobis, nostræque animæ infidentur tanquam Spiritus astuti, mali & potentes, qui figurantur *Iob. 41. vers. 18, 19.* Scimus, non tantum Angelos esse superiores Diabolis, & debellare illos, *Daniel. 10. v. 13. & 20.* sed & si arripimus Armaturam illam spiritualem nos superiores fore, & victuros *Eph. 6. v. 11, 12, 13.* Si *Caro nostra* terrena sapiat & Spiritui ad superna tendenti reluctetur *Gal. 5. v. 17.* Scimus, non tantum Angelos nos post mortem subvecturos, ut *Lotum ex Sodoma Gen. 19. v. 15, 16, 17.* sed & nos anhelaturos ex hoc corpore, & dicturos cum *Simone ex Luc. 2. v. 29. & seq.* Si denique *Mundus* in suum sinum vocet, & in illo securè agere jubeat cum *Dalila Iudic. 16. v. 19.* Scimus, non tantum Angelos nos suscitatuuros, ut *Eliam dormientem 1. Reg. 19. v. 5.* Verum etiam portatuuros aliquando in sinum æternæ Beatitudinis, ut cum *Domino semper simus conjunctissimi 1. Thess. 4. v. 17.* ut quiescamus indomibus pacis *Esaia 32. v. 17. & 18.* ut æternum accubamus cum *Abrahamo &c. Matth. 8. v. 11.* AMEN.

DOMINICA II. POST TRINITATIS, LUC. XIV. v. 18.

Καὶ ἤρξατο τὸ πρῶτον μαρτυρεῖν ταῖς ψαῖταις. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ: Ἄρσεν ἡγέρσῃ; καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν, καὶ ἰδεῖν αὐτόν: ἰδὼτάς, ἵνα με παρακληθῶ.

Et cæperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi: & necesse mihi est exire, & videre illam: rogo te, habe me excusatum.

Nesperata fuit excusatio illa *Barthilæ Gileatitidos* coram *Davide*, Rege, cum enim ipse eidem sedem *Hierosolymis* curam singularem, & regiam offerret mensam, ipse deside-

desideravit ad bona patria redire, molitus est abire, & alii hanc gratiam cessit, ut constat ex 2. Sam. 19. v. 34, 35, 39. Suspiravit annosus Senex ad sua Bona & fundos. Habebat hic Barfillai agros satis fertiles propè Mahanaim, sedes ei erat Urbecula Roglim, & quidē insignis ibidem fundus, Etn Ritters But/ unue Regem etiam sustinere poterat, habitabat ille in Gilead, inter primarios Israelitarum cives Princeps, solo admodum fecundo, hinc ad Exemplum Majorum suorum desiderat Reditum, atque illam terram, quæ tribu constabat regni, ut constat ex Ios. 3. v. 21. Abiit hic Barfillai ad illa, quæ possidebat; discessit quippe à Rege gratiosissimo, viam illam quam ambularat, versus Ierusalem retrò legit, atq; Iordanē transgressus ad suos se contulit & sua, videns quid hætenus actū, quomodo omnia à ministris, prout antehac quoq; oculum fundis suis intendit, ut colligitur ex 2. Sam. 17. v. 27. & seq. Excusavit se tandem annosus Senex; Invitarat ipsum Rex blandissimè, pollicetur curat sedem, curam, regis mensæ apparatus, verum excusat sese dicens v. 35. quapropter alteri hoc beneficium cedit, atque ipsemet sese inidoneum ei iudicat, quia & argentum venarum & aurum sanguinis deficiat, & propterea dentes cessent facere officium, prout Solomon loquitur Ecclesiast. 12. v. 6. & 3. Ut se excusavit Barfillai erga Davidem Regem suum, cum invitaretur ad mensam regalem: Ita etiam primus ordo invitatorum, licet minori cum ratione & absque causa in præsentī Evangelio, de quo capite nunc vvv. 34.

EXEGESIS.

BEnè Ebrzi dicunt: Mundus hic similis est vestibulo respectu mundi futuri, præpara te ipsum in vestibulo, ut possis ingredi in Tractinium. Huc quippe etiam Servator noster reiecit in præsentī parabola, & prælecto Evangelio, sed prohdolor conquestus fuit una de quæ plurimis, quod sese non præparent, sed potius gratiam ultimatam contemnunt; siquidem ex Invitatorum ordine primam adducit respondentem. Eni agrum & necesse est mihi exire & videre illum, rogo te, habe me excusatum. Dixit hic profinus homo I. Agrum emi. Per agrum intelligitur primū, Etn selnes Geld, Qui rationis qui annuatim fructus suos colono rependit, prout de Ioseph dicitur,

tur, quod agros emerit Egyptiorum, & proprios fecerit Regi *Gen.*
47. 1. 20. Intelligitur dein, Ein ansehnliches Ritter. Out, villa ali-
 quis, domus & cetera, quæ ad illam pertinent, prout Apostoli ad ta-
 lem talis erant rogando *Christum*, ut in agros dimittat populum *Luc.*
9. 1. 12. Denique intelligitur per agrum, Ein grosses Land. Out, I
 pertineat potum in immensum fere appositum, qui proventus potuit ex-
 haurire pauperes, prout in tali agro, hoc est, Regione, substitit Aca-
 per septem mercis, *Philistæorum* scilicet, de quo *1. Sam. 6. v. 1.* Di-
 xit III. hic profanus homo. Oportet me exire & videre il-
 lum. Dixit, oportet me, opus est, constringor in anima mea, ut
 ire astringam. In textu originario occurrit talis phrasis, quæ usar-
 patat de mali illa consuetudine, quæ urit *Pilatum*, ut coactus fue-
 rit tradere populo, facinorosum in die, vel circa festum Paschas
Matth. 26. v. 17. dicit opus est ut exeam, me subducam loco convivii,
 atque discedam aliquantulum longius. In textu græco occurrit talis
 vox, quæ usurpatur de *Iuda* proditore, qui post acceptum Bolum
 exitus est ad suam perniciem & exitium *Iohan. 13. v. 30.* dicit, opor-
 tet me exire, ut videam; Stultus homo primus emit, & dein videt.
 Cum primum debuisset dispicere de agro, dein eundem emere. In
 textu originario occurrit talis phrasis, talis vox, quæ usurpatur de
 via illa præpè viam versus *Hierosolimam*, quam *Christus* conspexit
 quidem talis fecundam, quæ oculos pascebat, sed sicibus desti-
 tutam *Matth. 21. v. 19.* Dixit denique III. hic profanus homo,
 Vado te, ut excuses me. Non ille durioribus verbis aut sa-
 rcastice, sed verberibus excepit famulum, sed humaniter sese gessit,
 atque illi se voluit: non mihi nunc vacat, nec tempus commodum
 ex illis causis, quapropter rogo te ut excuses me apud Dominum
 Convivii, quod hoc quidem tempore non possim venire, utut no-
 verim, hoc Convivium parasse ipsum Regem Regum, qui in pluri-
 mum temporis spacio suo Nuptias fecit *Matth. 22. v. 2.* quod non
 possim venire, utut noverim, hoc Convivium est satis splen-
 dum, illud illi dicitur abundare medulla & vino puro, juxta promissum
Matth. 23. v. 6. quod non possim venire, utut noverim, hoc Con-
 vivium est satis ad lumen, posse hic Amicos edere,
 bibere, mulari, & inebriari ex *Caute. 5. v. 1.*

L. D.

Videmus, Quomodo plerunque magni, pingues & splendidi in hoc seculo, ad invitationem blandam paratæ Cœnæ gratiosæ, Voluntati divinæ adversa sapiant, frigeant, & temporalia atque caduca præferant solidis & æternis. Adversus Voluntatem divinam gratiam in hoc puncto sapiunt & sentiunt filii seculi I. Abundanter Comparando. Quærunt enim unicè Agros & bona terrena, atque pecuniam mutuò dant pauperibus, ut tandem illorum fundos sibi approprient, *Nehemie 5. v. 4, & 5.* felicitatem suam ponunt in Villis domibus & cæteris, atque tùm gaudent si oves secturâ proficium *Psal. 144. v. 13.* solliciti sunt de Terris & partibus regionis conestendis, inque id toti incumbunt *Job. 24. v. 2, 3, 4.* Ut *Nabal* contra Voluntatem divinam instituit villicationem, & in *Carmel* suum posuit Nidum, corque agglutinavit domui, Agris & cæteris, *1. Sam. 25. v. 2, & seq.* Ita adhucdum *Nabalica Corda*, filii seculi unicè propendunt in agros comparandos, hocque cor & Animus ipsorum est. *Psal. 49. v. 12.* Adversus Voluntatem divinam sapiunt in hoc puncto, & sentiunt filii seculi II. Steriliter contemplan- do. Non solùm enim Animum premunt curis & urgent, inceduntque instar *imaginis evanida Psal. 39. v. 8* sed & discedunt à Deo vero, & adhærent *Mammoni* in proprium Exitium, remouent se ex cœtu fidelium, atque lustrant illa vanitati obnoxia, ingredienti- tes seculi viam, *qua lata & ad interitum ducit Matth. 7. v. 13.* Imò cum diu corraferunt, cum nihil deest ipsis, non tam fruuntur bonis, quam vident illa, adeoque experiuntur illud *Salomonis ex Ecclesiastica cap. 5. v. 9, & 10.* Ut *Absolon* contra Voluntatem divinam discessit ex *Hierusalem* per exiguum tempus vidit terram *Juda*, Scep- trum & Coronam, imò non fruitus est marmoreo tumulo suo, quem extruxit & vidit, sed projectus recubuit sub *acervo lapidum 2. Sam. 18. v. 17, & 18.* Ita quoque adhucdum *Absolonica corda*, filii seculi non fruuntur bonis suis, sed ea tantùm vident, & disperciunt tan- dem,

dem, juxta illud *Jobi 24. v. 18. & 24.* Adversus Voluntatem divi-
nam praedictam in hoc puncto sapiunt, & sentiunt filii seculi III.
Imperinenter excusando; Rident, quicquid Os promat, ma-
gnum illud Convivium, quod parat ipse DEUS *Proverb. 9. v. 2. & 5.*
Rident illud pretiosum, quicquid Os garriat, convivium quod ex-
hibet continentum illud & mustum *Zach. 9. v. 17.* Rident illud re-
ficient Convivium, quicquid Os prætexit, quod & cibis & potat ser-
vor Domini *Ezra 65. v. 13.* Ut *Ismael* contra Voluntatem divi-
nam post Convivium *Abramæ* exhibuit sese irrisorem *Gen. 21. v. 9.*
Iis quoque adhucdum *Ismaelitica* corda filii seculi nauseantes *Mun-*
der *etiam* verò *Allia* *Ægypti* rident missos *2. Paralip. cap.*
31. v. 17. & 18.

USUS I. DEHORT.

Si filii seculi ita contra Voluntatem divinam sapiunt,
Caveamus, ne illis temporalibus nimium inhiemus ex *Es-*
ai 5. v. 2. ne experiamur lepram Animæ cum famulo *Elisa*, atque
amittere cogamur illud ex *2. Reg. 5. v. 26.* Caveamus, ne cum il-
lis ex *Jerusalem* discedamus, agros spectemus, atque cætus nostros
deleamus, cum illis *Eb. 10. v. 25.* ne experiamur illud quod *Equus*
ille Samaria, de quo *2. Reg. 7. v. 2.* Caveamus denique, ne cum
illis reculare timeamus, invitati ad Cælestes Nuptias, atque sermo-
nes lucis Evangelii de *Manna*, qui alliciunt, convertamus in du-
ros *Jobi 6. v. 2. 66.* ne experi mur, quod *Joab*, atque non com-
paratus Ignem tribulationis compellamur, ut ille sese bis excusans
David *Agri 2. Sam. 14. v. 29. 30.*

USUS II. ADHORT.

Si filii seculi ita contra Voluntatem divinam sapiunt,
Si ex universo primum queramus Regnum DEI *Math. 6. v. 33.*
Si desideremus agrum, desideremus illum, in quo reconditus *The-*
saurus *Terre*, quem Christus ostendit *Math. 13. v. 44.* Si de-
sideremus & expetimus videre aliquid gratum oculis, exoptemus
id, quod *Reges & Prophete N. T.* desiderarunt Christum in verbo,
& di-

& dicamus ex *Psal. 119. v. 18.* Si denique desideremus, & redimus nos excusare, excusamus nos, quando mundus fallaciter invitatur, *Saul* nobis mortem intendat fathanicus, atque dicamus ex *1. Sam. 28. v. 29.*

USUS III. CONSOL.

SI filii seculi ita contra Voluntatem divinam sapimus, bono sint animo, qui non *Mariam* sed *Mariam* intrantius, quae optimam elegit partem *Luc. 10. v. 24.* Si Caro nos tentat, etiam de bonis temporalibus sumus solliciti, imò urgeat, ut nos ad domos comparemus per fas, vel nefas, *Miche. 3. v. 2.* Scimus DEUM, qui aliter nobis Voluntatem suam revelavit cum quoque tanquam filiis suis, alium animum sensa & Vires daturum, ut, si bona desideramus, ob nomen Christi in statu confessionis sponte prodigamus, cum *Petro Matth. 19. v. 29.* Si *Diabolus* nos tentet, ut ex *Herodote* traducti in montem, spectemus regna Mundi *Matth. 4. v. 8.* Scimus DEUM, qui aliter nobis Voluntatem suam revelavit tanquam filiis suis, alium quoque animum sensa & Vires daturum, ut, si bona mus oculos ad *Montem unde Auxilium* in hac vitâ, & *Montem* cum *Mose*, ascendamus montem *Pisga*, intuentes Caelestem *Caenam* *Deut. 34 v. 1, & 2.* Si denique nos tentet mundus cum a seculis, utque velit, ut excusamus nos invitati ad *Cenam Caelestem*, invenitur autem illius fistulam *Sap. 2. v. 6, 7, 8.* Scimus, DEUM, qui aliter nobis voluntatem suam revelavit, cum quoque tanquam filiis suis, alium animum, sensa & vires daturum, ut nihil exoptemus, praeter inebriationem ex torrente *Domus Caelestis & Voluptatis flumina* penetrantia ex *supernis Psalm. 36. v. 9.* nempe in vita aeterna AMEN.

DOMINICA III. POST TRINITATIS,
LUC. XV. vs. 4.

Τίς αὐθροπὸν ἐξ ὑμῶν ἔχον
ἐκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν
ἐκ αὐτῶν, ἢ καταλείπει τὰ ἐνενή-
κοντα εν τῇ ἐρήμῳ, καὶ προέ-
βηκεν ἐπὶ τὴν ὁδοὺν, ὥστε εὕρεν αὐτό.

*Quis ex vobis est homo qui
habet centum oves, & si perdi-
derit unam ex illis, nonne relin-
quit nonaginta novem in de-
serto, & vadit ad illam que
perierat, donec inveniat eam?*

I quisquam fuit pastorum in Juventute magnus fide-
litate & factis, sanè fuit is tempore *Saulis Davides*, liqui-
dem Gregem Patris sui fideliter curavit, oculum vigi-
lem etiam in errabundam ovem habuerit, & denique
illam generosè è faucibus eripuerit, de quo 1. *Sam. 17.*

vs. 35. Insignem fidelitatem ostendit David tùm tem-
poris. Prætulit quippe, utut aulæ Sauliticæ jam aliquo modo assue-
vit vitæ illi pastorem, ovibus præfuit paternis, & Gregem col-
legit, cottidieque auxit, prout huic operi sese à teneris dederat, vo-
lens ex am- po & cura pastoralis ad regium axioma, ungente ipsum
Saulis, ut constat ex 1. *Sam. 16. v. 11, 12.* Insignem fide-
tem exhibuit David tùm temporis. Nihil enim ille negle-
xit, ovibus quædam dum aberrabat, suo vitio errabat, atque ita in leo-
nis voracis vim & dentes incidebat, ut videretur decollasse omne
humanum auxilium, *Leo quippe non patitur sibi eripi prædam*, ut etiam
de illis pronunciet præ cæteris Animantibus Solomon *Prov. 30. v. 30.*
Insignem denique fidelitatem ostendit David tùm tem-
poris. Relicto quippe grege properabat, atque ovem perditam
querebat, & bestię furenti eripiebat. *Josephus* opinatur, Davidem
fratrem Leonis, qui è montibus *Syria* in has oras descende-
bat, apprehendisse, & ita prostravisse, sed Sanctior Historia illud do-
cet, apprehendisse scilicet Barbam Leonis, ovem è Dentibus eripu-
isse, & tandem unà cum uris generosè & masculè occidisse, ut me-

ritò dixerit de illo *Syrach. cap. 47. v. 3.* Quod quondam *David* exhibuit in pastoralis officio: Idem *Christus*, qui ex semine *David* juxta Carnem, ostendit in presenti parabola, de cujus initio *ev. 9. v. 36.*

EXEGESIS.

UT murmurantes *Pharisæi Christum*, qui peccatores recipit, & morti sunt per similitudinem intra se dicentes: *Similis similis gaudet*; Ita ex adverso *Christus* eisdem parabolico dicendi genere pupugit, atque respondit: *Quis ex vobis habens centum oves &c.* &c. itaque integrum est Pastori ovem amissam querere, non ut cum alia erret, sed ut ex errore eripiat, utique & mihi erit, ut ovem perditam queram, Publicanis & peccatoribus me associem; non ut cum illis conspirem, sed cor immutem, ex erroreque ad viam rectam reducam. Dicit autem notanter I. *Christus*. *Quis ex vobis, est homo si habeat centum oves &c.* Per *hominem* &c. intendit neminem alium, nisi se ipsum, qui ex mero amore carnem & sanguinem nostrum induit, & nostri causa in mundum venit; de hoc homine, sive hic de se ipso dicit, quod *habeat oves*, sibi acquisiverit, à *Patre* acceperit tanquam *Pastor Animarum* 1. *Pet. 2. v. 25.* quod si quisquisit sibi legerit in oves, atque ovili adduxerit *Job. 10. vers. 11.* quod denique *non unam tantum* aut alteram habeat, sed gregem, centum ovibus constantem, Numerum qui dignus fuerit redemptor, ne, curâ, & pasturâ juxta illud *Jer. 31. v. 10.* II. Dicit, *Quis ex vobis &c.* Si perdiderit unam ex illis. *Ovis animal est solidum*, quod, utcumque Pastor vigilet, aliquando à Grege, rursus, & pascuis aberrat; Animal *est inerme*, quod Natura nullis instructum contra Hostem prædiis, & si errat, propterea facile Lupo in prædam cedit; Animal denique est *miserum*, quod si segregaretur, in devia ex deviis incidit, atque non potest propriis viribus reverti ad pastorem, & gregem, à quibus discessit. Tales sunt, vult *Christus* dicere, hi Publicani, imò omnes & singuli peccatores in Ecclesia visibili; propendunt illi naturaliter ad Lapsum, & deviationes, juxta illud *Pauli Rom. 3. v. 12.* sunt illi debiles, & si errant, non ab Diabolo, infernali Lupo, appropinquant & inferno, qui *delatas res suas*

sum E. a. 1. v. 14. sunt denique miseri, & nullius ex se auxilii, ne-
 sciunt sibi vel consulere, vel redire ad statum pristinum, stupidiore
 bobus & asinis, qui praelepe Domini norunt, & ad illud revertuntur
E. a. 1. vers. 3. Dicit denique *Christus III. notanter.* Quis &c.
 non derelinquit nonaginta novem in deserto, & abit
 aeternam, quae periiit, usq; dum eam nactus fuerit. Per no-
 nam novem quidam intelligunt *beatos Angelos* in Caelo; Quidam
pios in terra, qui firmiter Pietati adhærent: Quidam deniq; *Pharisæos*
 & *Sacerdotes*, qui opinabantur, non sese indigere *Christo*, qui reducat, sed
 illis sufficere voluerunt in itinere ad Cœlestem patriam. Pri-
 mæ sententia non subsistit: ovis enim perdita, de qua *hic Christus*,
 loquitur ad Gregem & ordinem reliquarum, cum homines non sint
 de eodem ordine Angelorum, qui commodius sub Imagine Amico-
 rum & proximorum lætantium figurantur. Altera, quamvis veri-
 tas, tamen solida non est; nec enim videtur dici posse,
Christum relinquere pios in deserto, & quidem tanti numeri, & quæ-
 ritam ovem perditam, ni velimus intelligere, hæc esse dicta, in Amoris
 Dei eminentissimi commendationem, quasi hoc vellet: si fieri pos-
 set, posset *Christum* ad tempus relicturum Gregem, quam unam de
 illis permissurum penitus interire; Tertia itaque sententia firmo-
 rius, utpote consona textui, occasione & scopo parabolæ, &
 denique hoc vult *Salvator*: Quod si vel unica ovicula erret, sese pa-
 ram esse relinquere morosos Phariseos propriâ iustitiâ turgidos,
 quod ipsi videantur sufficere, *tanquam illum, qui venerit vocare*
meritos sed peccatores Matth. 9. v. 13. sese abire post eam, accinge-
 ri ut eam & quærere tanquam illum, qui missus primum ad per-
 ditam *virex domus Israël*, & deinceps reliquas *Matth. 15. v. 24.* sese om-
 nem liborem & operam impendere, fatigare extremum usque dum
 inveniat, tanquam illum qui venerit, & quærere & salvare, quod pe-
 nitit *Luce. 19. v. 10.*

L. D.

Viderimus, quam Ingens & intensus sit pastoralis Amor
 Affectus & fidelitas Servatoris nostri erga publica-

Z 2

nos,

nos, peccatores, & miseros homines. Ingens Amor est Christi juxta explicata I. Ex ovium Collectione, quia ipse se sistit p̄storem, oves colligit, Gregem adornat. Est is ille, *qui officium pastorale suscepit* ad sanguinis usque effusionem, quique ipse dicit *Joh. 10. vers. 12.* Est is ille, *qui acquisitos sanguine in oves legit & ad Causam adducit*, qui nos facit populum electum, *oves pascat*, *Psal. 100. v. 2.* Est is ille, *qui gregem format*, numerum colligit, Ecclesiam ædificat, atque implet illud *Ezech. 34. v. 13.* Magnus fuit Amor *Abrahami* pastoralis, qui sibi ingentem paravit copiam ovium, & agnorum, ut deprædicavit *Eleasarus* coram *Syris* *Gen. 24. v. 35.* At longè major Amor nostri *Salvatoris*, qui in toto mundo sibi collegit & advocavit Ecclesiam atque implevit illud *Esa. 65. v. 10.* Ingens est affectus Christi II. Ex Erroris permissione, quia ille non seducit, sed vigilat, & non in culpâ est, si erret ovis, sed contra Voluntatem amittit. Nos ipsi Natura sumus *stupidus*, & ad errores propensi, ut verè dixerit *Esaias cap. 53. v. 6.* Nos ipsi natura sumus *infirmi* siquè erravimus, proximi lupo rapaci, ut verè dicere possit de talibus *Salomon Prov. 5. vers. 5.* Nos ipsi natura sumus *miseri*, & si à grege discessimus, consilio & auxilio destituti, impotentes ad revertendum ex nostris viribus, ut verè dicere possit de talibus *David Psal. 40. v. 15.* Magnus fuit affectus *Jacobi* in oves pastorales, qui nullam propriâ culpâ voluit errare aut perire, sed vigilavit in tantum, ut somnum etiam non captaret *Gen. 31. v. 39, & 40.* At major longè Affectus Servatoris nostri, Custodis *Israelitici*, qui nec dormit nec niſtat, qui non seducit, sed nolens amittit, ut ipse testatur *Matth. 18. v. 14.* Ingens denique est Fidelitas Christi juxta explicata III. Ex Laboriosa Restitutione, quia omnem adhibet operam, ut amissam recuperet, perditam inveniat, inventam reducat. Relinquit ille 99. sanctulos & sustenens, & respicit miserum *Esa. 66. vers. 2. vadit post perditam & studiosè quærit & dicit ex Ezech. 34. v. 11, 12. nulli opere parciis, & eousque fatigat se, quousque inveniat, atque reducat in Causam, juxta illud Micha. 2. v. 12.* Magna fuit fidelitas pastoralis *Mosis*, qui oves ex periculosis *Midianitis* finibus reduxit ad Montem *DEI*

Horeb

Harv. Exod. 3. v. 1. At longè major est fidelitas Servatoris nostri, qui relinquit nonaginta in deserto, & vadit post perditam, usq; dum inveniat, atque implet illud Ezech. 34. v. 16.

USUS I. DEHORT.

Si Amor & Fidelitas pastoralis Salvatoris nostri, tanta erga peccatores, Caveamus, ne finius ex numero ovium *obstrepamus*, quæ, si Christus vult colligere, colligi nolint, quales describuntur *Math. 23. v. 37.* ne ille adhucdum hodiè ingemiscat, & dicat ex *Esf. 61. v. 2.* Caveamus, ne finius ex numero ovium *voluntariè deviantium & recedentium*, quales describuntur *2. Pet. 2. v. 15.* ne si ita morti appetimus, adhucdum ingemiscat & dicat ex *Ezech. 33. v. 11. Cur tulus meus, qui estis de Domo Israel?* Caveamus denique, ne finius ex numero *Ovium induratarum*, quæ reverti etiam *ad Christi* impensas operas nolunt, nec unquam in corde dicunt; *Quid facio?* quales describuntur *Jer. 2. v. 6.* ne si omnia etiam iterata beneficiis conculcemus, ille adhucdum hodiè ingemiscat, & dicat ex *Mich. 6. vers. 3.*

USUS II. ADHORT.

Si Amor & Fidelitas pastoralis Salvatoris nostri, tanta erga peccatores, agnoscamus, corde credentes, quod non solum sanguine suo nos acquisiverit, sed & adhuc det pastores & Doctores, ut præparemur *Eph. 4. vers. 11. & 12.* atque celebremus, quod ponat Virtute Spiritus Episcopos in grege, quem sanguine suo mercatum est *Act. 20. v. 28.* agnoscamus corde penitente, quod nos instar ovium propria culpa traxerimus, Ipse Jesus, nos autem erubescens *Dan. 9. v. 2.* atque illi gloriam tribuamus ex *Os. 13. v. 9.* Denique agnoscamus corde grato, quod relinquit nonaginta in deserto, vadat post nos, & adducat, respiciat, quæ humiles *Psal. 34. v. 19.* atque unà jugiter, cum semper errantibus dicat, ut cum Davide ex *Pf. 119. v. 176.*

USUS III. CONSOL.

SI Amor & Fidelitas Servatoris nostri tāta erga peccato-
res, bono fiant animo, qui cum *Davide* possunt dicere Corde & ore
credente ex *Ps. 23. v. 1.* Si Diabolus negotiosus, ut minuat gregē Christi,
circumambulans Leo *1. Petr. 5. v. 8.* scimus, *Christum* illo superio-
rem cotidie colligere, ut numerus constet Electorum, atque im-
plere, quod dixit de eo *Esaias* ad finem usque seculi *cap. 40. v. 11.*
Si mundi Fistula dulce canat, & avocet ad devia oves ex *Proverb. 12.*
 v. 13, 14. Scimus, *Christum* illo superiorem, voce & pedo verbi re-
vocare, atque complere illud *Mich. 7. v. 14.* Si denique pastores
Idoli seducant, & perfidē agant, *Zacharia 11. v. 16.* scimus, *Chri-*
stum illis superiorem, & repetiturum Gregem ab illis *Ezech. 34.*
 v. 10. in ovibus operari, ne illos agnoscant & sequantur *Job. 10. v.*
 4. & 5. & tandem scubi aberrarunt, reducturum ad ovile atque di-
cto fidem additurum ex *Luc. 12. v. 32.* AMEN.]

DOMINICA IV. POST TRINITATIS,
LUC. VI. v. 37.

Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ ὃ μὴ κρι-
σῆτε: μὴ καὶ ἀδικήσῃτε, καὶ ὃ μὴ
καδικαῶς ᾗτε: ὅσοι λείψετε, καὶ ἀπο-
δοθήσεται.

*Nolite judicare, & non ju-
dicabimini: nolite condemnare,
& non condemnabimini: quod
mittite, & remittetur vobis.*

Illustre quondam Specimen indulgentiæ fuit, quod e-
didit *David,* Simeï sese advolvente pedibus Regis, urve
enim graviter offenderit Majestatem, culpam tamen
eidem condonavit *David,* & dixit *2. Sam. 19. v. 22. &*
 23. Illustre specimen fuit indulgentiæ illud, profectum
enim fuit à *Davide.* Erat ille Rex super *Judam & Israel,* & quon-
vis per aliquod tempus in exilium actus à filio, nihilominus victor
& re-

& reductus à suis, cum itaque denuò inciperet eminere, blandum & facilem sese exhibuit. Principem *Abisai* vindictam suadentem repressit, meliusque informavit, ut quidem semper generoso fuit animo, candidæ mentis, & in veniam pronâ voluntate, queniadmodum hoc declaravit in *Absolone* procidente, Osculo dato 2 *Sam. 14. v. 33.* Illustre specimen indulgentiæ fuit illud, liberaliter enim remisit *Simei* crimen læsæ Majestatis, condonavit culpam, ignovit utraque aggressionem: lapidibus ille corpus *David* impetierat, maledixerat ille *David* exulî, & in summo mœrore constituto maledictione passimâ. *Chaldæus* habet *amara*. LXX *dolorosa*, *Ebraei* נִמְרָצֵת *nimrezetib* itaq; juxta Cabalistas ipsum quaque potuit parte petiit spiculo linguæ, & vocando Adulterum, & Moabitam, & homicidam, & leprosum & abominationem, ut singulæ literæ initia fuerint calumniæ, tamen cum melior afflueret status, ei culpam condonavit, affectum privatum compressit, supplicium debitum suspendit, & DEI judicio illum commisit, qui etiam per *Solomonem* deinde executus fuit, quod erat exequendum, ut constat ex 1. *Reg. 2. v. 44, 45, 46.* Illustre denique specimen fuit indulgentiæ illud. Edidit enim illud *David* intuitu indulgentiæ divinæ. Erat quidem *David* Vir ad cor & juxta voluntatem Domini, verum homo & inter homines ubi cottidie erratur, peccatur; offenderat ipse DEUM graviter, & tamen sensit illum benignum & indulgentem, quapropter etiam non vult immortalē spirare vindictam adversus *Simei*, sed ignoscere illi, memor quid Deus dixerit per *Nathanem* ad humilem confessionem præviam 1. *Sam. 12. v. 13.* Quod quondam verbo & opere exhibuit *David* informando *Abisai* de veniâ *Simei* indulta, idem *Christus* præscribit in verbis prælectis, de quibus *ἐν ὅτι*.

EXEGESIS.

Cum nihil frequentius sit in vita humana, lubrica sanè & fragili, quam ut unus offendant alterum, *Christus* inter Regulas præscriptas hanc quoque voluit extare, in nostrum commodum. *Dimittite & dimittemini.* Circa quam observandum I. Quis hanc Regulam nobis præscripserit, dederit, intimarit. Hoc autem

evidens est ex textu. Fuit enim ille *Christus*, qui præmisit illam de misericordis exercenda, judicio temerario suspendendo, condemnatione rigorosâ omittenda. Ille Magister, qui *misertum fuit* turbæ errantis & ovium dispersarum *Matth. 9. v. 36.* Ille, qui *humanitatem invitavit*, quosvâ oneratos & laborantes *Matth. 11. v. 28.* Ille, qui ignovit *Nathanaeli sinistritum sentienti & loquenti*, & *Maledictum Elogio retaliavit Iohan. 1. v. 46, 47.* II. Observandum, Quid in illa imperetur. Christus dicit: *Dimittite*, in græco habetur vox ἀφίημι, quam vulgatus reddidit *dimittite*, Beza *absolvite*, quâ indicare vult Salvator, condonandum esse proximo, non omnia ad vivum esse refecanda in fratribus, qui homines, & à quibus humani nihil alienum, in meliorem partem quæque præprimis dubia esse interpretanda, ut enim κατὰ δυνάμιν est dubia aliorum facta in præjorem partem rapere, ita oppositum illius voce ἀφίημι hic intelligitur, imò vult Salvator, ut ex animo verè & sincerè injuriæ remittamus quascunque illorum, qui offenderunt nos vel in corpore, juxta illud *Matth. 5. v. 39. vel in nomine & famâ*, juxta illud *Matth. 5. vers. 44. vel denique in facultatibus & vitæ subsidiis*, juxta illud *Matth. 5. vers. 40.* III. Observandum, Quid eidem annexatur. Addit autem Christus: *dimisistimini*, quod intelligi potest, vel de dimissione securura inter homines, quod scilicet ille, qui faciliè ignoscit, habeat quoque alios ad ignoscendum pronos & promptos, vel de dimissione ipsius DEI, peccatis nostris propter Christum ignoscentis, qui enim proximo remittunt debita, condonant delicta bonæ mentis, illi ostendunt eo ipso, sese esse Spiritus pacifici filios & Deum habent faventem, qui remittit sincerè, & ex animo, & misereatur nostri tanquam Pater *Psalm. 103. v. 19.* qui remittit perfectè & totaliter, abolendo omnem culpam, ut ipse testatur *Esaiâ 44. v. 22.* qui denique remittit gratis, satisfactionem Christi nobis imputando, Vadem illum pro nobis acceptando, teste *Daniele cap. 9. v. 24.*

L. D.

Videmus, Quàm necessaria sit omnibus genuinis Christi Discipulis æquitas in condonandis Injuriis. Necessaria

cellaria est I. ex præcipientis Authoritate. Necessaria est illa æquanimitas, præcipit enim hanc virtutē *Magister optimi Cordis*, qui dicit *Ecclies 34. v. 11. & 12. Magister optimi Oris*, & suavissimi, de quo ipse *DEVS Esaia 42. v. 2, 3, 4. Magister patientissimi Animi*, qui in *Ara crucis*, dixit: *Pater, remitte illis, nesciunt enim quid faciant. Luca 23. v. 34.* Si *Abrahami* Authoritas quondam movit *Lothum* & pastores, ut cessarent in rixis, sibi invicem remitterent, cum diceret *Gen. 13. v. 8. & 9.* quantò magis movere debet authoritas illius, qui est *Semen Abrahæ*, qui peccata remisit in diebus carnis suæ *Matth. 9. v. 2.* Necessaria est illa æquanimitas II. ex Objecti Qualitate. Dicit enim *Christus*, *remittite*, imperatur remissio illorū, quæ consistunt in læsione corporis. Quid enim est corpus nostrum nisi fragile tugurium, quod describitur *Sap. 9. v. 15.* quæ consistunt in detractione famæ & nominis, quid enim est fama, nisi *Bonum evanescens*; quod describitur *Sap. 2. v. 4.* quæ consistunt in minutione vel ablatione facultatum? quid enim opes & divitiæ nisi transitoria *Vanitas*? quæ describitur *Sap. 5. v. 8, 9, 10.* Si *Isaacum* condonavit injurias *Philisteis*, utpote quæ externa tantum petebant, tandemque pacem fodit, qui perennabat *Gen. 26. v. 14. & 22.* quantò magis nos condonare debemus injurias proximo, quæ circa nos, atque cogitare illud *Iacobi 3. v. 2. & 3.* Necessaria denique est illa æquanimitas III. ex Numinis Placabilitate, ad remissionem quippe pronus est ipse *Deus sincerè*, dicit enim *Ieremia 31. v. 20.* ad remissionem pronus est *Deus totaliter*, dicit enim de illo *Micha cap. 7. v. 18, 19.* ad remissionem pronus est *Deus gratis*, dicit enim *Esa 43. v. 24, 25.* Si *Iacobus* remisit fratri *Esaui* omnem Injuriam, machinationes & hostilitates intuitu misericordiæ divinæ *Gen. 33. v. 4. & Gen. 22. v. 10.* quantò magis nos debemus esse proni ad condonandas Injurias, intuitu misericordiæ & beneficentiæ divinæ, juxta illud *Syracida 28. v. 2.*

USUS I. DEHORT.

Stram necessaria est, omnibus Christi Discipulis, æquitas in condonandis Injuriis, peccant, qui ad *Christum*
 P. IV. A a non

non attendunt, sed ad Diabolum, atque inimicitias serunt, invidia ad extremum usque ardent, & illud agunt, de quo *Sap. 2. v. 24. 25.* Peccant, qui verba quævis injurias vocant minima, quæ pungunt nimium æstiment, & injurias non remittunt, sed maledicta maledictis pensant, dicentes ex *2. Sam. 3. v. 8. & 9.* denique peccant, qui in tali casu non ad DEUM respiciunt, & malunt remissionem divinam remorari, quam proximo remittere, nec illius sunt memores, de quo *Syrach. 28. v. 3, 4, 5.*

II. ADHORT.

SI tam necessaria est omnibus Discipulis Christi æquitas in condonandis injuriis, studeamus, ut ad Christi Authoritatem attendamus, qui dixit *Petro Matth. 18. v. 22.* Studeamus, ut temporalia illa parvi pendamus, atque cum *Paulo*, si ab *Onesimo* læsi, dicamus ex Epistola ad *Philemonem v. 18, 19.* denique intuitu misericordiz divinæ lubenter remittamus, juxta illud *Eph. 4. v. 32.*

III. CONSOLAT.

SI tam necessaria est omnibus Discipulis Christi æquitas in condonandis injuriis, bono sint animo, qui faciles in condonandis injuriis, memores cottidianæ orationis *Matth. 6. v. 12.* Si *Diabolu* suadeat vindictam tanquam homicida ab initio *Iob. 3. v. 4.* Scimus *Isaphum* antitypicum, *Christum* scil. aliud docere atque inirmare illud *Gen. 45. v. 5.* Si *Cayo* nobis dicat: non remittito, nimis æstimet injurias, atque in illa opera vindictæ & invidiæ exardescat, de quibus *Galat. 5. vers. 19, 20, 21.* Scimus Christi Spiritum alium inspirare mentem, ut cum *Stephano* dicamus ex *Act. 7. v. 60.* Si denique *Mandus* divinæ misericordiz Typum submoveat, & illud intimet ex *Sap. 2. v. 12.* Scimus *Christum* remissionem celestem & terrestrem in verbo copulare atque dicere *Matth. 18. v. 32, 33, 34, 35.* atque facturum, ut post remissionem in his terris consummatam, fruturi simus fructu illius, qui est vita æterna, juxta illud *Rom. 4. v. 7. & 8.* beati hic, beati illic, AMEN.

DOMI.

DOMINICA V. POST TRINITATIS,

LUC. V. v. 4.

Ὁ ἱ ἵππεύοντες λαλοῦν, ἵππε ὄντες
 τοῖς Ἰμαίνουσι: Εἰ παύσασθε εἰς τὸ βάλ-
 ῃ, καὶ χαλαρώσετε τὰ ἵκτυα ὑ-
 μῶν εἰς ἄβυσσον.

*Ut cessavit autem loqui, di-
 xit ad Simonem: Duc in altum,
 & laxate retia vestra in capti-
 ram.*

Uti, & quâ ratione Solomon fructus fuerit Navigatione, benedictionis divinæ fecundâ, quæ ex *Affongaber* instituta fuit versus *Ophir*, de eo legi potest 1. Reg. 9. v. 26, 27, 28. Fruebatur Solomon divite Navigatione illâ tum temporis, cum antehac Dominus ipsi apparuisset in somno, noctu, voluntatem propensam revelasset, & blandis verbis merum Evangelium spirantibus compellasset in *Gabaon*, quæ insignis collis, ubi tum temporis Arca fœderis, ex qua Deus responsa dabat, ut constat ex 2. Paral. 1. v. 13. Fruebatur Solomon divite Navigatione illâ tum temporis, cum jam per quatuordecim Annos tanquam servus DEI regnasset, ostendisset luculentis indiciiis, accepisse sese cor obediens, ut possit judicare populum Domini & discernere inter Bonum & Malum, expulisset suum Affectum in Daum, qui ipsum fratribus prætulerit, & hactenus ei sese consecravit, prout à juventute ipsum amavit, cum adhuc esset sub manu *Nathanis*, qui proinde dictus *Iedidiah*, hoc est, *Filius Domini* 2. Sam. 12. v. 25. Fruebatur denique Solomon divite Navigatione illâ tum temporis, cum operam dedisset, ut ex *Eloth*, quæ sita ad litus maris rubri, naves solverent, in profundum mare promoverent, & opes splendoras referrent, cui finit quoque non tantum conduxit Tyrios in arte navigandi peritos, sed & servos suos adjunxit, ut constet ex 2. Paralip. 8. v. 17. & 18. Ut quondam fructus fuit Navigatione prædivite Solomon illo in tempore, occasione & statu, ita quoque *Petrus*, cum Dominus sese revelaret, ipse obsequiosè exciperet proposita & juberetur laborare, dixit ad Simonem: *Duc in altum*, cum suis in præsentī Evangelio, quod prædictum cum Ordo suadeat expendendum, de eo nunc *enū. O. u.*

Aa 2

EXE.

E X E G E S I S.

UT *Christus* aliàs fuit *Propheta* potens factò & verbo, ita quoque hîc, hæc duo junctim ostendit. Ita enim *Lucas*: *Et postquam absolvisset sermonem, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* In quibus verbis observandum I. Tempus, quando *Christus* hæc locutus fuerit. *Lucas* dicit tunc, cum sermonem absolvisset, concionem de Regno DEI finivisset, & populum avidum spiritualiter refecisset, prædicando non mandata hominum, ut *Pharisæi* faciebant, sed Verbum DEI, prout ipse testatur *Ioh. 7. v. 16.* spargendo non paleas inanes fabularum, ut *Pharisæi* solebant, sed semem incorruptibile succi plenum, prout de eo testatur *Matth. 7. v. 29.* non imponendo jugum difficile portatu, ut *Pharisæi* solebant, sed proponendo verba blanda, reficientia, verba Evangelii prædicando vinclum relaxationis & sacis visus recuperationis & confractos emittendo in libertatem, & prædicando annû Domini acceptum, ex *Luc. 4. v. 18.* II. Observanda est persona quam allocutus fuerit *Christus*. *Lucas* dicit, cum finivisset sermonem dixisse *Simoni*, qui aliàs *Petrus* quoque vocatus & primus fuit ratione ordinis & ætatis in Collegio Apostolico, qui hîc verè sese exhibuit *Simonem*, hoc est attentum auditorem Verbi, & quamvis per totam noctem vigilante bibulis tamen & arrectis auribus sermonem *Christi* obsequiosè excepit, prout fecerat quoque cum primum *Christo* fuisset adductus *Iohan. 1. v. 42.* postea circa *Cæsaream Philippi* illam insignem edidit Confessionem, quæ legitur *Matth. 16 v. 16.* qui denique post lapsum tam ardentem dilexit *Christum*, atque eidem dixit vel tandem ex *Iohan. 21. v. 17.* III. Observandum est ipsum mandatum. Quid scilicet dixerit *Christus*. *Lucas* dicit illum, mandasse ut in altum duceret *Petrus*, retia projiceret cum sociis atque ita capturam faceret. Dixit primum: *Duc in altum;* remove ulterius à litore navem usque in medium maris, profundum *Galilæe* laus, illum locum, in quo antea, utut dui deludaveris, nullus comparuit piscis, ut intelligis non casu fieri, quod futurum. In græco habetur vox *ὑπερβαίνειν*, quæ notat in altum mare sese subvehere, prout *Judei* illi, qui intrarunt navim in *toppe 2. Massab. 12. v. 4.* dixit deum de-

mitrite retia vestra manibus expansis, dextræque agite & quidem jam appetente meridie, cum nocte etiam media, quæ maximè apta piscationi, opus illis non feliciter cesserit. In græco occurrit vox *χαλᾶν*, quæ notat funibus demissis aliquid profundè committere, & usurpatur ita de navicula, cujus funes præciderunt milites locii in navi Pauli *Act. 27. v. 32.* denique dixit, *ut faciatûr capturam*, conclusus piscum multitudinem. In textu originario habetur vox *ἀγρεν*, quæ non notat simpliciter extractionem retis, sed insimul *capturam*, talem extractionem, quæ concludit piscium copiam, prout vox hæc usurpatur in hoc ipso Evangelio *Luc. 5. v. 9.*

L. D.

VIdemus, Qui, & quomodo DEUS benedicat, bona augeat & tandem Copia rerum perfundat atque coronet. Benedicit DEUS I. Verbum præmittendo, quod est Verbum Gratia. Prædicat ille adhucdum per suos Ministros in nostrum Usus primum *Verbum DEI*, ut proin *Petrus* dicat 2. *Epistola cap. 1. v. 20, 21.* prædicat ille adhucdum per suos Ministros in nostrum usum primum *Verbum magnificum* plenum succo & virtute ut proin dicat *David* de tempore N. T. *Psal. 87. v. 5, 6, 7.* Prædicat denique per suos Ministros in Usus nostrum primum *Verbum resciciens* Evangelium blandissimum, ut proin *Esaias* dicat *cap. 52. v. 7.* Ut quondam DEUS benedixit *Ob. d. Edom* & domui illius tunc, cum prius Arca illuc esset deducta, ex qua DEUS loquebatur & Responso dabat 2. *Sam. 6. v. 10, 11.* ita adhucdum benedicit DEUS tunc, cum in loco aliquo comparet cum Verbo, Consecratione & Evangelio suo, & pacem illi domui immittit, quæ Apostolos recipit *Matth. 10. v. 13.* Benedicit DEUS II. Certos seligendo, qui dilecti in dilecto, coronat benedictione illos, qui *genuini Auditores Verbi* penes quos obsequiose aures, ut audiant & custodiant. *Luc. 8. vers. 15.* Coronat benedictione illos qui *genuini Confessores*, penes quos apertum Os ut confiteantur *Mojse statem Christi*, ut & ipse de illis aliquando confiteatur *Matth. 10. v. 32.* coronat benedictione illos, qui *genuini Amatores*, penes quos Cor ardens in ipsum, quique agnoscunt illud *Eph. 3. v. 19.* Ut quondam

DEUS benedixit *Hiobo* cum audivisset ipsius vocem, Majestatem agnovisset, & amasset atque deprædicasset illum, qui dedit & abstulit & denuò reddidit *Job. 42. v. 12.* ita adhucdum benedicit DEUS tunc & illis qui verbum audiunt, Nomen ejus confitentur, & ipsum amant juxta illud *Proverb. 3. v. 17.* Benedicit denique DEUS III. Laborem præcipiendo, qui est opus vocationis & manuum nostrarum. Vult enim *nè in litore otii subsistamus*, sed in altum Laboris promoveamus, memores illius *Pauli 2. Thess. 2. v. 10.* Vult *nè Atlantis in sinum demittamus*, sed illas expediamus, & rete vocationis nostræ prehendamus memores illius *Salomonis Proverb. 6. v. 9. 10. 11.* Vult denique *nè plane curarum expertes vivamus*, sed intendamus quoq; capturam facere, augere legitimè rem familiarem, memores illius *Pauli 1. Timoth. 5. v. 8.* Ut quondam DEUS benedixit *Jacobo* tunc cum prius duriter laborasset & defudasset *Gen. 31. v. 40.* ita adhucdum benedicit DEUS postquam laboravimus rete explicavimus, Capturam intendimus, atque manu aliquid boni egimus, ut inde aliquid etiam accedere possit proximo *Eph. 4. vers. 28.*

USUS I. DEHORT.

SI ita Deus benedicit, auget & Bonis coronat, peccant graviter, qui contra ordinem divinum *ὕπερον καὶ ὑποτέρων* in actionibus suis ostendunt, & cum *Martha* prius se fatigant in temporalibus, dein deum cum *Maria* sedere volunt ad pedes *Christi*, & verbum illius audire *Luc. 10. v. 41. 42.* Quid illis expectandum? sane non benedictio, sed maledictio illa *Haggai 1. v. 9.* Peccant graviter, qui contra ordinem divinum non *Simonis* societati se aggregant, sed *Demadù*, qui noluit ulterius audire verbum, confiteri *Christum*, & *Mundum* cepit amare *2. Timoth. 4. v. 10.* Quid illis expectandum? sane non benedictio, sed maledictio illa, quam *Christus* pronunciat *Matth. 10. v. 14. 15.* denique peccant graviter, qui contra ordinem divinum non cum *Andrea, Iohanne & Iacobo* laborare. & rete projicere tentant, sed otiosi agere, ut illi, qui in foro constitunt usque ad undecimam volunt *Matth. 20. v. 6.* Quid illis

illi expectandum? sanè non benedictio, sed maledictio illa *Solomonu Ecclesiastu 10. v. 18.*

USUS II. ADHORT.

SI ita Deus benedicit, auget & Bonis coronat, primum omnium ad verbum prædicatum, *queramus regnum DEI & iustitiam ejus ut reliqua omnia adjiciantur nobis. Matth. 6. v. 33.* deinde nos exhibeamus obsequiosè audientes illud constanter confidentes & amantes *Christum*, etiam tempore persecutionis sequentes illum, ut *Petrus*, juxta illud *Luc. 9. v. 23.* denique laboremus indefinenter atq; in id nitamur, quod *Syrach* nobis commendat *cap. 41. v. 18.*

USUS III. CONSOL.

SI ita Deus benedicit, auget & Bonis coronat, bono sine animo, qui in hunc *DEUM* benedicientem respiciunt *ut servi in Dominum Psalm. 123 v. 2, 3, 4.* Si contingat *Christum* non prædicare Evangelium, sed *Mosén* legem, ex qua maledictio, *Amos* quoque dicit nomine Domini *ex cap. 8. v. 11.* Scimus, si cor conteratur nostrum ex tali legali concione *Christum* denuò repetiturum Evangelium, solaturum nos atque exhibiturum sese illum Magistrum, de quo *Esai. 50. v. 4.* Si contingat nos aliquando non esse *Simones*, qui attentè audiant, sed *Eutychos*, qui somno corripiantur & negligentes cadant *Act. 20. v. 9.* Scimus, si scintilla vitæ spiritualis fidei & caritatis in nobis, reliqua *Christum* denuò suscitaturum, juxta illud *Esai. 42. v. 3.* Si denique contingit, ut ad labores etiam cumulatæ, non capiamus, quæ desideramus atque in sudore vultus laborandum *ex Gen. 3. v. 29.* Scimus, si oraverimus ardentè & confidentius verbo jubenti hujus Domini, facturum ipsum & impleturum illud *Esai. 65. v. 23.* Finimus in voto *Moyssis* *ex*

Pf. 90. v. 18. AMEN.

DOMI-

DOMINICA VI. POST TRINITATIS,
MATTH. V. 23. 24.

Εὰν ὃν ὡς ὁ φέρῃς τὸ δῶρον σου
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ καὶ μνησθῇς
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τὸ κατὰ σοῦ:
ἀφίς ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγέ, πρὸς αὐτὸν διὰ λ-
λάξαι τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τότε ἐλθὼν
ὡς ὁ φέρῃς τὸ δῶρόν σου.

*Itaque si obtuleris munus tu-
um ad aram, & illic recordatus
fueris, quod frater tuus habet
aliquid adversum te: Relinque
illic munus tuum coram altari,
& abi, prius reconcileris fratri
tuo, & tum veniens offer mu-
nus tuum.*

Daudabiliter se gessit quondam Patriarcha *Jacobus* in Re-
ditu ex *Mesopotamia* in Patriam, dum oculos sustulit
circumspexitque de fratre, & præsenti sese periculo
eripuit, tandemque Altare Domino DEO suo extruxit
in *Sichem*, de quo *Gen. 33. v. 1, 3, 20.* Laudabiliter se gessit tunc
temporis *Jacob*. Oculos enim elevavit suos, ut videret fratrem;
Offenderat ille *Esaum* natu majorem aliquoties, ut propterea
accefferit *Isaacum* patrem, conquestus fuerit, & dixerit *Gen. 27. v. 36.*
memor itaque Offensionis timet, oculos attollit, circumspicit, cum
fratrem videre posset, paratus ad quævis Officia eidem, tanquam *David*
Ischthom vir probus & simplex, ut describitur *Gen. 25. v. 27.* Lauda-
biliter se gessit tunc temporis *Jacob*, reconciliavit enim
sibi fratrem offensum. Erat quidem *Jacob* superior *Esaum* juxta
Oraculum *Geneseos 25. v. 23.* verum hoc seposito *Jacobus* se de-
mittit incurvatque septies coram fratre, petit gratiam, vultque om-
ne commissum condonare, *vers. 8.* offertque unâ egregia Mu-
nera juxta propositum *Gen. 32. vers. 20.* Laudabiliter tandem
se gessit tum temporis *Jacob*. Altare enim postea extruxit
Domino. Peregrinabatur quidem in terrâ illâ, verum in Regionem
Beneficiorum divinorum cum venisset in Regionem *Samaria* pro-
pe *Montis Eval* & *Grisum* in *Sichem* extruit Altare Domino, illudque
linguæ

singulæ inscriptione ornat & sacrificat, quod etiam continuavit, veniens quippe in *Bethel* paria fecit, & erecto lapide libamina superfudit, ut constat ex *Gen. 35. v. 14.* Quod quondam egit *Jacobus* in via, idem *Christus* suadet omnibus & singulis offendentibus & offensis, in via ad æternam Beatitudinem & patriam, ut tanquam *Jacob & Esau* coeant, iterum se invicem amplexentur, osculentur &c. in præsentî dominicali Evangelio dicens: *si itaque Munus tuum offers &c.* de quibus verbis *ov. Oetw.*

EXEGESIS.

Cum *Messias* fuerit *Argentum* purgare juxta Effatum *Malachia*, quapropter in Capite quinto nostri *Mattbei* Legi nitorem & Colorem suum restituit, præprimis verò in verbis prælectis explicavit iudolem quinti præcepti, nec tantum ostendit, quid juxta illud fugiendum, sed & si quid commissum adversus illud, quomodo & quid agendum; Dicit itaque: *Si munus tuum obtuleris &c.* Dicit I. Si munus tuum obtuleris super altari; atque ibi romantus fueris, quia frater tuus aliquid habet contra TE. Solebant *Pharisæi* magnificare sacrificia, ea æstimare tanquam præcipuam partem Cultus divini, atque laudare ut Officia Tabulæ primæ, maximi præcepti, cui cætera secundæ quæque postponenda, corrigit itaque hunc Errorem *Christus*, & dicit *si munus tuum obtuleris*, si intendis DEO servire & recordatus fueris fratrem habere aliquid contra Te, offendisse TE proximum tuum, justam habere illi contra TE conquerendi Causam, prius de illo dispice; præprimis si offendisti vel Ira, vel Rancore quodam in tuo Animo, ut ipsum æstimaris hostem, atque ille tibi hætenus fuerit etiam intolerabilis visu, ut loquuntur impii *Sapientia 2. v. 15.* si ulterius progressus es, atque offendisti eum externo gestu, subfannatione, expuitione, atque dixisti *Ræcks*, æstimasti illum ut hominem vanum, vacuum cerebro, *Spermologum*, ut quidem vox hæc usurpatur *Judicum 9. v. 4.* si denique ad summam venisti, atque ita aggressus es proximum, ut etiam in verba injuriosa despumaveris, atque dixeris illi *stulte, fælus*, cum proclamaris tanquam *impium* qui neque DEUM neque

verbum illius curet, qui omni generi flagitiorum & scelerum sit immeritus, ut quidem stultos Scriptura describit *Psal. 14. vers. 1.* II. Dicit Christus Relinque illic munus tuum ante altare & vade: primum reconciliator fratri tuo. *Ebrai* præcipiunt in libro *Musar*, ut qui offendit fratrem suum cum placet, si nolit, adducat tres ex Amicis suis, qui pro eo intercedant, idque faciat bis terve. Si nec tunc velit reconciliari relinquat illum & æstimet implacabilem peccatorem: sique mortuus fuerit ante reconciliationem adducat secum decem homines ad Sepulchrum dicehs: *peccavi in DEUM & in hunc fratrem meum, cui sic & sic feci.* Si debet pecuniam ei reddidit eam hæredibus, ejus, si non novit illos hæredes, relinquit pecuniam in Curia & constititur. Consimiliter ferè hic *Christus*; dicit enim Relinque munus tuum, non diu delibera, vade confestim primum, te confer ad fratrem offensum & reconciliator illi, quia sine penitentia, fide & charitate nihil DEO placet. In Græco occurrit vox *ἀποδοῦναι* quâ *Christus* vult ut primum frater offendens offenso fuseatur Culpam, atque agnoscat, iram operatam fuisse id quod coram DEO non consistit *Jacob. 1. v. 20.* vult ut dein non tantum mittat iram sed reconcilietur, deprecetur injuriam, remissionemque illius ob DEUM rogetenixe ut frater condonet, prout DEUS illi condonavit in Christo *Eph. 4. v. 32.* denique vult ut constet de sinceritate & veritate reconciliationis, ut restituat ablatum, redintegret quicquid in fama vel bonis vel corpore abstulit juxta illud præceptum divinum *Levit. 6. vers. 4.* III. Dicit Christus & tunc ubi veneris offer munus tuum. Stabat tunc temporis adhuc Templum Hierosolymitanum, exhibebantur ibi spiritualia Exercitia, sacrificia & consimilia, vigebat adhuc *Leviticum* Ordo, Ministerium, & ritus, quapropter accommodate ad tempus, locum & statum loquitur, atque vult, ut tum demum cum frater placatus est, cum Reconciliatio consummata, nos Munus offeramus, conferamus nos ad Altare & DEUM propitium nobis polliceamur; Quid per Munus hoc offerendum intelligatur, de eo disquirunt Interpretes. Quidam putant designari per illud Munus sacrificium spontaneum, quod ex vitulis vel ovibus, quodque describitur *Levitic. 1. v. 2.* Quidam existimant intelligi per illud Munus Sacrificium quotidianum ex simila,

mis, Oleo, & Thure de quo *Levit. 6. v. 15.* Quidam denique volunt, notari per illud Munus indefinite *quodcumque Sacrificium* vel etiam Munus sacrum, quod vel DEO offertur vel Gazophylacis suo infertur, quod quidem vox græca & Syra suadere videtur, atque ad id illud, quod aliàs Corban dicitur *Matth. 15. v. 5.*

L. D.

Videmus, Quomodo nos gerere debeamus, si coram DEO volumus comparere, illius Gratiâ assequi, neque ab illo tanquam Igne consumente aboleri, Hoc docet Christus dicens. *Si offers munus tuum &c.* Dextrè nos gerimus, si coram DEO comparemas I. Præterium rememorando, nostrum quippe est ut recordemur, num offenderimus proximum. Odio & Irâ in Corde, num conceperimus cum *Saul* flammâ a Iherus innocentem *1. Sam. 18. v. 8.* nostrum est, ut recordemur num offenderimus proximum Gestu & actu exteriori, Expultione & subfornatione, num cum *Michole* cum comparaverimus vanis & speruolosis hominibus *2. Sam. 6. v. 20.* nostrum est, ut recordemur, num offenderimus proximum maledictis in Ore, num maledixerimus cum *Simeï* Maledictione pessima, eique varii generis crimine obiterimus *2. Sam. 16. v. 6. & 7.* Ut Filii Jacobi recordati sunt quod Josephum odio habuerint, subfannarunt, somniiatorem dixerunt & propterea ita locuti sunt *Gen. 42. v. 21.* ita nostrum est, ut Memore recordati, quod fratrem læserimus vel irâ in pectore, vel emulatione in gestu, vel denique Verbis in ore atque contra venerimus præcepto divino *Levit. 19. v. 17.* Dextrè nos gerimus, si coram DEO comparemus juxta explicata II. Reconciliationem desiderando. Debemus enim *Iniquitatem nostram candide confiteri*, juxta monitum Jacobi *5. v. 16.* debemus proximo deprecari *Calpam* juxta monitum Pauli *Coloss. 3. vers. 13.* debemus denique *quicquid abstulimus restituere* juxta monitum *Esaiæ 58. v. 6.* Ut *filii Israel* memores quod *Mosen* offenderint dixerunt, *Num. 21. v. 7.* ita nostrum est, si recordamur offensionis reconciliationem tuâ & enixè querere, juxta illud *Jobi 22. v. 21.* Dextre denique

nos gerimus, si coram DEO comparemus III. Sacrificium Commendando. Si scilicet reconciliati venimus atque offerimus sacrificium vera penitentia Cor scilicet contritum & fractum quod Deus non spernit Ps. 51. v. 19. si reconciliati venimus atque offerimus Sacrificium serie precationis & fervidi oris Ps. 141. v. 2. Si denique reconciliati venimus atque offerimus Sacrificium omnium virtutum Christianarum, quae per Membra exercentur atque corpus exhibemus sacrificium Rom. 12. v. 1. Ut Samuel reconciliatus cum populo suo idololatræ obtulit sacrificium DEO placens 1. Sam. 7. v. 9. ita nostrum est post reconciliationem offerre Domino sacrificia spiritalia Psalm. 50. vers. 14.

USUS I. DEHORT.

SI ita nos gerere decet, si velimus consistere coram DEO, quomodo illi comparebunt, qui non recordantur injuriarum, quas proximo intulerunt, sed illas potius continuant cum Senioribus *Saboteis* & *Pnaeiensibus* Judic. 8. v. 6. & 8. tales cogitare deberent illud 1. Job. 3 v. 15. quomodo illi comparebunt, qui si offenderunt, & propterea rogati non reconciliationem desiderant, sed ferociunt cum *Abnero* ex 2. Sam. 3. v. 8. & 9. tales cogitare deberent illud *Syracidis* cap. 28. v. 1. quomodo illi comparebunt coram DEO, qui non animo pacato Munera sua offerunt, sed in Excidium prono cum *Caino* Gen. 4. v. 3, 5, 6, & 7. tales cogitare deberent illud *Esaia* 2. v. 11. & 15.

USUS II. ADHORT.

SI ita nos gerere decet, si velimus comparere coram DEO, studeamus, ut jugiter recordemur accedentes ad altare. num offenderimus fratrem, & quidem ideo, quia proximus frater, adeoque dicamus cum *Abrahamo* ex Gen. 13. vers. 8. studeamus ut citò & quæcunque ratione reconciliationem queramus, & quidem ideo, quia ipse DEUS præponit suo cultui fraternam Compositionem, & dicit *Osee* 6. v. 6. studeamus denique, ut pacato Animo

altare adcamus, atque in posterum proximo beneficiamus, & quidem ideo, quia hoc ipsum est sacrificium DEO placens *Ebr. 13. vers. 16.*

USUS III. CONSOLAT.

Sita nos gerere decet, si velimus consistere coram Deo, animo lato possunt comparere illi, qui pacem querunt cum *vanis*, & *sanctimoniam*, sine qua nemo videbit Dominum. *Eb. 13. v. 14.* Si Caro nostra dicet nobis non esse rememorandam *offensam* proximi, & potius suggerit illud *Psalm. 73. v. 11.* Scimus Spiritum Christi aliter docere, aliter operari in regenitis, & in Memoriam revocare injurias illatas proximo, ut dicant ex *1. Sam. 26. v. 21.* Si Mundus dicet nobis, non esse honorificum agnoscere, & detestari *Culpam*, hocque modo reconciliari proximo, sed potius periclitum in ferociendo ex *1. Sam. 25. v. 10. & 14.* Scimus Spiritum Christi aliter docere, aliter operari in regenitis, ut attendant ad illud *Syrach. 28. vers. 6, 7, 8.* Si denique Diabolus dicet, animo irreconciliato esse offerendum, atque intendat, ut sanguinem proximi miscamus cum nostro sacrificio, ut *Pilatus* fecit, *Luc. 13. v. 1.* Scimus Spiritum Christi aliter docere, aliter operari in regenitis, & inculcare illud *Matth. 5. vers. 9.* qui filii DEI proferant *fructus Spiritus Gal. 5. fructus laborum Ebr. 13.* talia sacrificia quæ DEO placent præ *Tauris omnibus Ps. 69. v. 33.*

A M E N.

DOMINICA VII. POST TRINITATIS,
 MARC. VIII. *ψλ.* 4.

Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοὶ οἱ μαθη-
 ται αὐτοῦ· Ποῦθεν τούτους διωσεται
 τις ὅδε χροῖσιν ἄρτων ἐν ἐρημίᾳ.

*Et responderunt ei Discipuli
 sui: Unde istos quis poterit hic
 satiare panibus in solitudine?*

Notabile fuit deliquium fidei in *Israelitâ* post Exitum ex *Egypto*, dum de pane fuerunt solliciti in deserto, & putarunt, tantam populi multitudinem fame perituram esse, de quo *Exod. 16 v. 2. & 3.* Notabile fuit deliquium in hisce *Israelitis*. Murmurarunt enim contra *Mosen & Aaronem*, quòd panis defecisset. Hactenus commeani gaudebant, quem ex *Egypto* tulerant, erat enim dies trigesimus ab Exitu mensis *Ijar*, qui partim *Aprili*, partim *Majo* nostro responderet, quapropter per tantum temporis spatium, teste *Iosepho*, vivebant ex eo, quòd *Egyptus* suppeditaverat, cum itaque deficienti alimentum panem quærent, panis mentionem faciunt, ad *Egyptum* respiciunt, ubi abundasse se illo profitentur, ferè ut *Numer. 11. v. 4, 5, 6.* Notabile fuit deliquium in hisce *Israelitis*. Murmurarunt enim, quia erant in deserto. Erat locus ille, in quo tum temporis agebant desertum *Sin*, ea mansio, in quo nihil præter caudices, sabulum, saxa, & consimilia, locus horridus, nec ullis ferendis, vel metendis frugibus aptus, quapropter oculos demittunt in illum, conqueuntur, quod in eum sint educti, quia sterile hic esset solum, ut in consimili loco, qui desertum *Tsin* dicitur, in quo mansio fuit trigesima tertia, de quo *Numer. 20. v. 1.* Notabile denique fuit deliquium in his *Israelitis*. Murmurarunt enim contra *Mosen & Aaronem*, quod tanta multitudo fame esset peritura. Hactenus vigeabant & valebant, magnoque numero tripudiantes *Egypto* egressi fuerant; verùm nunc omne gaudium concidit, conquerunturque publicè totum cætum, irgentem populum fame premi, mortem habere præ oculis, penuriâ rerum opprimi, ut postea exhibitio *Maana* murmurarunt, & coeperunt languere, fastidire & nauseare cibum

cibum de super datum, ut constat ex *Numer. 11. v. 6.* Ut quondam extans deliquium apparuit in *Israelitis*, ita quoque non exigua Infirmas conspicitur in *Apostoli* dicentibus. *Vnde istos quisquam possit hic satiare panibus in deserto?* de quibus verbis observato Ordine oritur.

EXEGESIS.

UT tempore calamitatis aliàs cor humanum deficit aut languet, ira, cum Necessitas quædam premeret turbam *Christo* præsentem, *Apostoli* responderunt: *Vnde istos quisquam possit hic satiare panibus in deserto.* Primum itaque trepidant & dubitant de pane, unde sc. illis tanta copia panum, quanta huic populo præsentem mirando par, ut de cæteris alimentis nihil dicant, cum panis sit tam quasi omnis cibi; hinc etiam in Scripturis pro omni alimentum proditur, ut constat ex *Jeremia 38. v. 9.* cum panis & aqua aliàs sufficiant ad hominem conservandum, hinc etiam in Scripturis ita commendantur *Deut. 23. v. 4.* cum vel solus ille possit reficere hominem, stabilire vires, prostratasque revocare, hinc etiam in Scripturis ei hic Effectus tribuitur *Iudicum 19. v. 5.* Secundo attendunt ad locum, in quo & ipsi erant, & qui confluxerant, respiciunt terram, demittunt capita & oculos, atque dicunt: *unde panem habebimus in deserto?* Erat locus ille, in quo *Christus* cum *Apostoli*, & turba, quæ ipsum secuta fuit juxta quosdam desertum *betesda*, medium inter fines *Tyri & Sidonii*, atque fines *Magdala*, sive partes *Dalmanutha*, spectans ad regionem *Decapoleos*; hoc desertum attendunt *Apostoli* & dicunt: *unde sumemus panes in deserto?* ubi *audus conuectus*, loco nullius sementis, nullius messis, terra non irrigata, qualis describitur *Jeremia 2. v. 2.* loco arboribus & eorum fructibus destituto, qui non nisi actione *DEI* extraordinaria fructuosis ornatur, ut constat ex *Esaiæ 41. v. 19.* loco aqua & potulenta destituto, arido & siccato, ut describitur *Osea 2. v. 3.* denique tertio populum præsentem numerant, dicuntque: *unde sumemus panes?* ut istos satiare possimus? istos, qui erant defatigati ex itinere, cum quidam è finibus *Tyri & Sidonii* secuti fuerint, lassè de viâ,

viâ, quæ lassitudo appetitum stimulat, ut de *Esaie* constat ex *Genesi* 25. v. 29. 30. istos, qui tantæ quantitatæ, qui 4000, quibus cibandis non exiguum requiritur, ut constat de populo confluyente ad *Davidem* 2. *Sam.* 6. v. 19. istos, qui jam per *aridum perseverarunt*, jejunarunt, nullum cibum degustarunt, quod quamvis in locis illis calidis non aded insolitum, tamen tantum spatium est temporis, ut ulterius homo famein tolerari non possit, qui proinde indigentissimi cibi, ut reficiantur, ut ille *Aegyptium* 1. *Sam.* 30. v. 12.

L. D.

Videmus, Quomodo Ratio humana sibi relicta etiam in regno naturæ tempore calamitatis, miseriæ vel penuriæ cespitet, & quandoque succumbat. Cespitat Ratio humana tempore penuriæ, juxta explicata I. Defectum as-
legando, dicit enim: unde panis, unde vivendi media, unde victus & amictus? præcendit non esse præ oculis panem fulcimentum illud vite, cibum fundamentalem, de quo ipse Deus *Gen.* 3. v. 19. præcendit non esse coram panem cibum illum communem cum aquâ, de quo *Syrach.* 29. v. 25. præcendit non esse in manu nostra panem cibum illum resicientem & consorsantem, de quo *David Psalm.* 104. v. 14. & 15. Ut *Moses* dubitavit de alimenti copiâ, & dixit *Num.* 11. v. 21. & 22. ita Ratio humana sæpius dubitat, defectum allegat, atque incit ex *Psalm* 78. v. 20, 21, 22. Cespitat Ratio humana tempore penuriæ II. juxta explicata Locum considerando. Vivimus enim quandoque in loco, qui sementem non recipit, juxta illud *Num.* 20. v. 5. Vivimus enim quandoque in loco, qui arboribus & fructibus illorum destituitur, juxta illud *Ierem.* 4. v. 26. Vivimus quandoque in loco, qui omni succo & fecunditate caret arido & sterili, juxta illud *Psalm.* 107. v. 33, 34, 35. Ut *David* egit in deserto, locum sterili, ut necessum ei fuerit alimenta petere aliunde 1. *Sam.* 21. v. 2. ita quoque nos quandoque vivimus in loco aliquo minus fructu, qui iussit deserti *Ierem.* 2. v. 3. Cespitat denique Ratio humana, juxta explicata III. Populum computando, attendimus enim

ad Statum, Quantitatem, & Qualitatem eorum, qui circa nos, expendimus, quod præsentes *sint lazi*, & dicimus cum *Gideone* ex *14. dic. 8. v. 5.* expendimus, quod præsentes *sint multi*, familia numerosa, atque dicimus cum *Iacobo* ex *Gen. 42. vers. 1. & 2.* expendimus, quod præsentes *sint famelici*, atque dicimus cum *Ieremia* ex *Thren. 5. v. 10.* Ut *Elisa* Famulus numerum & famem æstimans præsentium dixit *2. Reg. 4. v. 43.* Ita nos quandoque in Numero & Qualitate præsentium hæremus, atque dicimus ex *Num. 11. v. 12, 13.*

USUS I. DEHORT.

SI Ratio humana ita cespitet in penuriâ, peccant, qui eidem indulgent, atque dicunt ex *1. Reg. 17. v. 12* hisce *Christus* dicit *Matth. 6. v. 31, 32.* Peccant, qui oculos saltem ad terram demittunt, atque dicunt ex *Ios. 1. v. 10, & 11.* hisce *Deus* dicit *Deut. 1. v. 3.* Peccant, qui multitudinem prætendunt, atque dicunt ex *Ioh. 6. v. 7.* quibus dicit omnipotens ex *Num. 11. v. 23.*

USUS II. ADHORT.

SI Ratio ita cespitat in penuriâ, respiciamus ad *Manum* liberalem *Salvatoris nostri*, juxta illud *Psal. 145. vers. 15. & 16.* respiciamus ad *Oculum* benignum *Salvatoris nostri*, qui desertum quandoque respicit, juxta illud *Esaia 51. v. 3.* respiciamus denique ad *Cer* propensum *Salvatoris nostri*, juxta illud *Luc. cap. 1. v. 53.*

USUS III. CONSOL.

SI Ratio ita cespitat in penuriâ, benè agunt, qui *Salvatori* consolidunt, & in ipsum omnem curam projiciunt ad monitum *Petri* *1. Epist. cap. 5. v. 7.* Si contingat etiam nobis deficere panem, ut dicitur ex *Thren. 1. v. 11.* Scimus si primum desideraturi cum hoc potius panem *Verbi*, etiam naturalem non defuturum, juxta illud *Esaia 55. vers. 16.* Si contingat locum, in quo vivimus in desertum commutari, ut experiendum illud *Deuter. 28. v. 32.* Scimus, si pri-

num cum hoc populo anhelaturi simus, ex deserto hujus vitæ ad cælum & patriam, etiam *fertilis terram non defuturam*, juxta illud *Ierl. 2. v. 22.* Si denique contingat etiam nos in multitudine angere fame, & illud sentire *Amos 4. v. 6.* Scimus, si magno in numero consumamus ad *Dominum*, atque esuriamus, & sitiamus iustitiam, nobis *abundantiam non defutam temporariam*, juxta illud *Matth. 6. vers. 33.* atque tandem satietatem capturos cœlestium Bonorum, dicturosque ex *Psalms. 36. v. 8, 9.* experturos illud *Apocal. 2. v. 17.* AMEN.

DOMINICA VIII. POST TRINITATIS,
MATTH. VII. ̄f. 17.

Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρ-
πὸς καλοὺς ποιεῖ: τὸ δὲ σαπρὸν δέν-
δρον καρπὸς πονηρὸς ποιεῖ.

*Sic omnis arbor bona, fru-
ctus bonos facit: putris autem
arbor, fructus malos facit.*

Notanter in primâ rerum creaturarum descriptione Opus tertiæ dici à *Mose* nobis delineatur, quod scil. ad mandatum Domini non tantum germinant terra herbam virentem, sed & lignum pomiferum, cujus semen fuerit in illo *Genes. 1. v. 12.* Notanter delineatur hoc Opus tertiæ dici. Describitur enim *quid è terra generantis*, nempe *lignum sive arbor*, & quidem non una aliqua, sed plures, omnes scil. species arborum & fruticum, quæ hactenus in individuis sibi invicem succedentibus perennarunt, ut enim omnis generis herbas produxit Deus, ita & arbores variz indolis & naturæ, & quidem in sui gloriam, hinc laudare DEUM dicuntur cum monitis & collibus, & ad illam laudis prosecutionem animantur *Psalms. 148. vers. 9.* Notanter delineatur hoc Opus tertiæ dici. Describitur enim *quales fuerint illa arbores*, nempe tales, quæ habuerunt semen suum in semetipsis, ut etiam DEUS vita illas induit, & inter vegetabilia eminere voluit, ita quoque illis induit

vim seminariam, vel ipsum semen, ut possint se conservare & propagare beneficio illius, hinc *Iobus* de arboribus dicit *cap. 14. v. 7, 8, 9.* Notanter denique delineatur hoc Opus tertiæ dici. Describitur enim, *quid circa illas arbores, & ex illis*, nempe quòd fuerint ligna pomifera, arbores fructiferæ, quarum unaquæque juxta speciem & indolem suam, etiam produxerit fructus, & quidem bonos, cum enim etiam hoc opus DEUS vidisset, deprehendit esse bonum. Ut itaque DEUS herbas produxit perfectè jam virentes, ita quoque arbores non sensim promovit ad fructus aliquo tempore edendos, sed perfectas instructas suis fructibus pomis, pyris & cæteris, & aspectu jucundis, & esu, vel gustu dulcibus, ut verè de *paradyso* dici potuerit, imò de toto orbe ex *Deut. 33. v. 13, & 14.* Quod in creationis descriptione nobis delineatur, idem Christus axiomaticè notabili exprimit dicens : *Omni arbor bona fert fructus bonos*, de quo *συν Θεῷ*.

EXEGESIS.

Monitis salutaribus *Salvator* suos hæcenus instruxerat, atque judicium Pseudo-Prophetarum posuerat satis luculentum ex fructibus pergens, itaque in cæpta Metaphora generale quoddam enunciaturum subjungit, & dicit : *Omni arbor bona fructus bonos facit.* Meminit I. Arboris, & per illam intelligit, vel hominem indefinitè, qui operatur de die & per diem, juxta illud *Christi Iob. 9. v. 4.* vel *Voluntatem*, quæ principium est operandi, quæ vel in hanc vel illam partem se flectit & vertere potest teste *Paulo 1. Corinth. 7. v. 36.* vel denique *Doctorem*, qui alios docet informat, instruit, & *Clavem habet Scientiæ*, prout tales describuntur *Luc. 11. v. 52.* Meminit II. Bonitatis cujusdam intrioleæ, quæ vitæ arbori respondet, & designat vel *Spiritus Sanctum* inhabitantem, qui hominem bonum & sanctum, reddit, incitat tanquam *Filium DEI & agit*, juxta illud *Pauli Rom. 8. v. 14.* vel *virtutum sanctarum & spiritualium completum*, qui voluntatem hominis ornat, perficit, & ad bonum propendere facit, ut sit quasi particeps divini Naturæ *2. Petr. 1. v. 4.* vel denique *sanam Doctrinam & Veritatem fidei*, quæ Doctorem maxime

mè decet , qualem sub nomine Prophetiæ analogicæ fidei *Paulus* proponit *Rom. 12. v. 7.* Meminit III. Fructuum, qui ferantur vel promantur. Sicut arborem vocavit *δένδρον ἀγαθόν*, ita utitur voce *καλὸς*, & apponit illam fructibus, notat autem illa quandoque *aliquid præstans*, atque ita usurpatur de terra, & agri illa parte, quæ præstabat cæteris *Matth. 13. v. 8.* notat quandoque *aliquid bonum*, vegetum & vitale, & ita usurpatur de *seminis* bono, apud eundem *Mattheum cap. 13. v. 24.* notat denique *aliquid elegans* & pulchrum, quod oculos egregiè afficit & delectat, atque ita usurpatur de *Margarita* *Matth. 13. v. 45.* Ut autem nos hanc sententiam *Christi* generaliter intelligimus, ita existimamus illum hoc voluisse. Omnem arborem bonam, omnem hominem, sive doceat, sive discat bonum & vitâ illâ ex DEO vel sanâ doctrinâ præditum, ferre etiam fructus bonos, ita quidem, ut homo regenitus *ferat fructum Spiritus*, voluntas sanctificata in bona opera se diffundat, Doctor orthodoxus dogmata proponat sana, & conducentia ad salutem, tum elementaria, tum solidiora, ut distinguit *Paulus* *Ebr. 5. v. 12, 13, 14.*

L. D.

Videmus, Quàm validè Salvator noster concluderit ex proportionem Causæ & Effectus, nosque adhuc colligere doceat. Validè conclusit *Salvator* ex illâ proportionem I. ob Subjecti Universalitatem, generale enim est, quod *qualis arbor, talis & fructus sit illius*. Si homo est *Olea*, viret illa in domo Domini, conformiter suæ naturæ, juxta illud *Davidis Psalm. 52. v. 10.* Si voluntas aliquis est *ficus*, producit grossos consimiles suæ naturæ *Cant. 2. v. 13.* Si Doctor aliquis est *cupressus*, eminet inter sui similes, odoremque spargit gratum, cum *Simone Filio Onia* *Syrach. 50. v. 11, 12, 13, 14.* Ut omnis arbor conformiter suæ naturæ suos fructus edentes & edendos deprædicavit in eleganti illo Apostolo *Ierhemi* *Iudic. 9. v. 9, 10, 11, 12, 13.* Ita omnis homo, omnis voluntas, omnis Doctor conformiter suæ indoli operatur, & vel *oleum* producit mansuetudinis, vel *ficus* spiritualis dulcedinis, vel denique *uvæ* doctrinæ, quæ DEO placent, & hominibus mustum illud Evangelicorum

corum Solatorum, de quo *Matth. 9. v. 17.* Valide concludit Salvator noster ex illâ proportionem II. ob Subjecti Qualitatem. Arboris enim Bonitas se promovet quoque in fructum. Gaudet enim homo *reginitus Spiritu inhabitante, qui testimonium perhibet Rom. 8. v. 15. & 16.* Gaudet reformata voluntas vitâ illâ, quæ est ex DEO *Eph. 2. v. 3, 4, 5, 6.* Gaudet orthodoxus Doctor Typo sanæ doctrinæ, nec illum pudet Evangelii, quod novit esse potentiam DEI ad salutem omni credenti *Rom. 1. v. 16.* Ut arbores illæ, quas plantavit Abraham in Bersaba fuere bonæ & fructiferae, ibique ipse tanquam Doctor prædicavit de Nomine DEI *Gen. 21. v. 33 & 34.* Ita quoque regeniti & pii Doctores, sinceri informatores consimiles in fructus propendent, & se exhibent arbores iustitiæ, & volut plantæ Iehovæ gloriantur. *Esaia 61. v. 3.* Valide denique concludit Salvator noster ex illâ proportionem III. ob Subjecti Fecunditatem. Arbor enim bona non est sterilis, sed fructifera. Si arbor est homo reginitus, tunc fert consimiles fructus præstantes, fructus Spiritus, qui describuntur *Gal. 5. v. 22.* si arbor est voluntas reformata, tunc fert consimiles fructus bonos, & ostendit se plenam fructibus iustitiæ *Philip. 1. v. 11.* Si arbor est Doctor sincerus, tunc fert consimiles fructus pulchros, fructus Doctrinæ, quales describuntur *2. Tim. 3. v. 16.* Ut arbores illæ, quæ fuerunt in horto Solomonie fuerunt fructiferae, & ad aquas plantarum, quæ consimiles naturæ suæ produxerunt liberaliter fructus *Ecclesiastu 2. v. 5. & 6.* ita regeniti, & Doctores sinceri sunt istiusmodi arbores, de quibus David *Psal. 1. v. 3.*

USUS I. DEHORT.

SI tam valide Servator noster concludit ex proportionem, errant graviter, qui putant posse aliquando ex arbore aliqua diversæ naturæ fructum haberi dissimilem, quos reprehendit Iacobus *cap. 3. v. 12.* Errant graviter, qui putant, si æmulentur cedros in Libanon & quercus in Basan, atque externo foliorum apparatu turgeant, sese quoque esse intrinsecè bonas, & perennaturas arbores, quos reprehendit David sub figura Lauri, dicens *Psal. 37. v. 35, 36.* Errant graviter denique, qui putant, sive ferant fru-

ctus, siue non, parem fore rationem, quas reprehendit *Christus* maledicens ficui tali *Matth. 21. v. 19.* quapropter æternum memores simus illius *Iohannis Matth. 3. v. 10.*

USUS II. ADHORT.

SI tam validè Salvator noster conclusit ex proportione, studeamus, ut simus ex numero illarum arborum, fructum & ramorum, qui inserti oleæ, ex *Rom. 11. v. 17.* Studeamus, ut simus bonæ arbores vitali succo præditi, in fide & charitate radicati *Ephes. 3. v. 17.* Studeamus denique, ut simus arbores fecundæ bonis operibus & fructibus, quæ observent illud *Matth. 3. v. 8.*

USUS III. CONSOL.

SI tam valide Salvator noster conclusit ex proportionem bono sint animo, si deprehendamus nos esse tales, quales describuntur *Jer. 17. v. 7, & 8.* Si grando Calamitatum, percutiat omnes Arbores *Egypti* Mundi scil. huius filios *Exod. 9. v. 25.* scimus omnem Arborem veræ Ecclesiæ, esse *sub Cælo favente*, quod loco grandinis, pluviam gratiæ dispenset, ut vigeant, juxta illud *Psalms. 104. v. 16.* Si æstus tentationum urgeat, atque contingat illud, quod tempore *Joelis cap. 1. v. 12.* scimus omnem Arborem veræ Ecclesiæ vivere & vigere Spiritu atque vita gaudere, juxta illud *Psalms. 92. v. 13, 14, 15, 16.* Si denique Mors tanquam securis sternat Arborem cum fructibus, atque contingat illud quod dictum *Ecclesiasticis cap. 11. v. 3.* scimus omnem Arborem veræ Ecclesiæ habuisse solidam illam radicem, de quâ *Sap. 15. v. 3.* fuisse vivam & per Charitatem operosam *Gal. 5. v. 6.* abundasse fructibus, quos Christus requirit *Joh. 15. v. 5.* & proinde revicturam atque experturam illud *Esai. 3. v. 10.* AMEN.

DOMI-

DOMINICA IX. POST TRINITATIS,
LUC. XVI. §. 4.

Εἰπον τὶ πύλαι, ἵνα ὁ τὰν μέ-
γαλῶν τῆς οἰκουμένης, δεῦνται με-
αὶς τοῖς πύλαις αὐτῶν.

*Scio quid faciam, ut quum
amatus fuero à dispensatione,
recipiant me in domos suas.*

Rudens præ cæteris incolis terræ *Canaan* fuit quondam *Rachab*, quæ memor præteritorum, consideravit in super-
statum imminens verbis, & exploratores in salutem
suorum suscepit, de quo *Josue 2. v. 4. & seq.* Prudens
fuit hæc *Rachab* tum temporis. Memoriam quippe in su-
am revocabat præterita, & quæ acta erant in Urbe & finibus terræ.
Erat illa juvenula cauponariam exercens, quæ non semper optime
res familiares & domesticas administrant, dicitur in scripturis *Scor-
um*, talis sæmina, quæ pulchritudinem formæ & Corporis membra
conspurcavit, illisque ut Bonis à DEO conceditis abusa fuit, adhæ-
serat hæcenus, ut *Concives, Baalim, Deastris gentilium*, quapropter
adventantibus *Israelitis*, & agentibus in *Sittim*, in se descendit, intuitu
mutationis aliam Mentem & meliorem induit atque se convertit
ad illum DEUM, qui in Cælo & terra ut loquitur ipsa, ad verè omni-
cium, omnipotentem, omni præsentem, quem Cæli Cælorum non
possunt capere, ut loquitur *Salomon 1. Reg 8. v. 27.* Prudens fu-
it hæc *Rachab*, consideravit enim imminens Excidium, poenam
divinam, status *Metastasin*. Decretum erat in Cælo ut Bona, fun-
di & horti balsamici circa *Jericho* eriperentur possessoribus, ut do-
mus *Rachaba* cum cæteris in ruinam daretur, ut Rex de Solio deji-
ceretur, atque coronam Sceptrumque cum Vira illius expiraret,
quod propter prudens hæc scemina hoc expendit, de Meru conqueritur,
& quæd cor incolarum liquefactum sit instar Ceræ, aperit, & quidem
immisso terrore illo ab illo DEO, qui justus iudex evaginaturn ha-
bens gladium & spicula parata *Psalm. 7. v. 12, 13, 14.* Prudens
denique fuit hæc *Rachab*, Susceptione enim exploratorum
se & suos cum domo suâ conservavit. Erant hi exploratores lass
de viâ,

de viâ, fame & siti pressi, indigi opis & Consilii, quapropter suscipit illos, cibat & potat eosdem, & sub culmis tecti abscondit, cum promissione illorum, quod si ut ipsis fecerit Misericordiam sese quoque Misericordiam facturos, & ipsi, & Domui paternæ, ut proinde constituat secum se adhæsuram porri illi DEO, qui *benefacientibus proximo domos adificat* Exod. 1. v. 21. Quæ quondam Prudentia in scemine illius temporis reluxit, eandem ferè Christus ostendit in Viro iniquo dispensatore dicente, *Scio quid faciam* &c. de quibus verbis αὐτὸς Θεῶ.

EXEGESIS.

UT Christus in præcedenti Capite introduxit Acolastum dicentem: *Pater peccavi in Cælum & te, neque dignus sum amplius vocari filius tuus.* Ita nunc sedit in hoc Evangelio, parabolâ & similitudine *accenotum iniquum*, qui dicit: *Scio quid faciam ut quum amotus fuero a dispensatione, recipiant me in Domum suam.* Dicit itaque in Exemplum adductus iniquus dispensator. *Scio, quid faciam?* Dixerat autem: *quid faciam?* auditâ Vocatione ad redditionem rationum perplexus sum, nescio quo me vertam quid agam, si enim præterita recogito, non possum negare me male administrasse, bona Domini dissipasse, atque ad conniventiam Heri mei otiosum & insolentem esse factum, ut de istiusmodi servo loquitur *Syrach. cap. 33. v. 26.* Dixerat fodere non valeo, mendicare erubesco in Animi illa suspensione alterum mihi eligere, vel difficile, vel etiam impossibile, fodere non valeo, vixi in voluptate hæcenus, Manus meæ nimis teneræ sunt ad hunc laborem, mendicare erubesco, sum enim non oblectæ originis & sanguinis honesti, qualibus Mors magis placeat, quam Mendicitas *Syrach 4. v. 29* dicit tandem *scio quid faciam.* in præsentî, excogitat aliquid, concludit, & hoc intendit, se dum adhuc chirographa sunt in Manibus, nondum ipse excussus, sese aliquid remissurum debitoribus, atque ita sibi comparaturum obnoxios, cum magnum præsidium sit *Amicus certus & fidelis* de quo *Syrach. 6. v. 14.* II. dicit: *Scio, quid faciam,* ut cum exierim à dispensatione, faciliè subodorari poterat, se non diutius hinc

Admi-

Administrationi fore præfectum, imò audierat à Domino *non potes amplius esse Dispensator*, quapropter hoc attendit & expendit quod proximum sit, ut amoveatur à *fundis & Bonis Domini*, fere ut *Cain*, quem Dominus iussit exire qui sagittis suis in terrâ. *Genetius 4. v. 14.* quod proximum sit, ut removeatur *Domo*, palatio, in quo hæcenus habitaverat, fere ut *Ismail* quem iussit excedere *Abraham*, de quo *Gen. 21. v. 10 & 14.* quod proximum sit, ut deiciatur *Officio*, & exuatur omni honoris ornamento, fere ut *pistor ille Pharaonis* qui cum infamia remotus fuit omni officio & Munere honorifico *Aulæ*, de quo *Gen. 40. v. 1. & seq.* dicit III. Novi quid faciam, ut cum exierim à dispensatione, recipiant me in domos suas, puto si mihi discedendum, mihi adhuc præsidium superfuturum; non dubito illum cui 50 *Metretas* olei remisi, guttas aliquas olei mihi dispensaturum, post *Gratiam* *Heri* decoctam, ut illis *Benignitatis* rivulis vitam sustentare possim, ut fratres illi, quos animat *Nehemias cap. 5. v. 11.* credo illum cui viginti *Coros* frumenti remisi, & loco centum 80. scibere iussi, etiam tempore deficientis copię de micis *Mensæ* aliquid dispensaturum, & panem mihi subministraturum, qui *Cor meum* confortes *Psalm. 104. vers. 15.* spero illos, quos hæcenus adhuc tam liberaliter in *Palatium Domini* mei admisi, mihi quoq; expulso, fores aperturos, nunc hunc, nunc illum me recepturos, atque in *Miseriâ* mea dicturos; *Ingrederet sub Umbram Testi mei* ex *Gen. 19. v. 2. & 8.*

L. D.

VIdemus, quomodo & nos post male administratas Res possimus nos erigere, restaurare atque prudentes in posterum exhibere & ostendere. Hoc docet *Vilius* iniquus, quamvis prudens, tamen dicens: *Scio quid faciam, ut quum à motu fuero à dispensatione recipiant me in domum suam.* Prudentes nos post male administratas res nos possumus exhibere I. In Animum descendendo, si scilicet membrâ recolamus præsertita, dicamus post decocta Bona Animi & corporis: *Quid faciam peccata mea evigilarunt & consortia ascenderunt super os meum*
P. IV. Dd labf.

labefectat virtutem meam Dominus ex *Thren. 1. v. 12.* si respiciamus futura imminetentem, & paupertatem æternam & Labores irrequietos, quod scilicet fumus *asensurus damnatorum &*, nunquam illi quieturi sint, *Apoc. 14. v. 11.* si attendamus presentia, quod adhuc in manibus, in potestate nostra, atque propterea dum tempus est operemur atque, bene agamus juxta illud *Gal. 6. v. 10.* Ut quondam *Abigail* quid neglectum recoluit, in futurum prospexit, atque cibo potuq; *Davidem* refecit *1. Sam. 15. v. 17, 18.* Ita quoque nos debemus in nos descendere, præterita memoriâ recollere, futura prospicere, & præsentia attendere, atque observare illud *Pauli Ebr. 13. v. 16.* Prudenter post res malè administratas nos possumus exhibere II. Statum expendendo, ut scilicet expendamus quo in periculo versemur, quis rerum præsens sit status expendamus, quod præ foribus sit rejectio à Bonis reconditis & illud fatum impii, de quo *Zophar Naamitas Job. 20. v. 15, 16.* expendamus, quod præ foribus sit expulsio à Domo, Templo Ecclesia, & illud fatum *Deégi*, de quo *David Psal. 52. v. 7.* expendamus, quod præ foribus sit degradatio ab Ornamento Honoris & illud fatum *Johakim*, de quo *Jerem. 22. v. 18. 19.* Ut quondam *Sebna* Cor perussit, quod *Esaia* ipsi prædixit de dejectione *Esaia 22. v. 17, 18, 19.* Ita quoque nos debemus expendere præsentem de bonis, Domo & dignitate Remotionem & quod alius nostrum Episcopatum expellet *Act. 1. vers. 20.* Prudentes denique post res mala administratas nos possumus exhibere III. Amicos seligendo, qui scilicet nos post Ejectionem recipiant in domos suas, ut fluxum olei fluminis permittamus erga pauperes liberalitatis, ut intercedendo obtineant, ut DEUS denuò nos oleo lætitiæ irroret, ex *Psal. 23. v. 5.* Ut panem frangamus *Esurienti*, & spicas permittamus colligenti, ut laudando obtineant, ut DEUS non subtrahat panem de Cælo in hac vitâ, & in alterâ Manna absconditum dispenseret *Apoc. 2. v. 17.* Ut denique admittamus in palatia lubentes peregrinos, ut testando de nostrâ æquanimirate obtineant, ut pater cælestis nos admittat ad Domum suam, ubi multa mansiones quas Christus paravit *Joh. 14. v. 2.* Ut quondam *Vidua Zarpatica* faciendo sibi *Eliam* Amicum, obtinuit benedictam domum, in qua nec farina, nec oleum defecit *1. Reg. 17. vers. 16.* Ita quoque nos debemus

bemus amicos nobis facere liberalitate nostra, ut illi nos recipiant, & etiam potu aquæ frigidæ nobis subveniant *Matth. 10. 7. 42.*

USUS I. DEHORT.

SI ita post male administratas res nos possumus exhibere prudentes, indurati sunt, qui utut Conscientia convincat de male administratis, tamen nec præterita recogitant nec futura respiciunt *aut semel dicunt in Corde quid facio*, ex *Jer. 8. v. 6.* hisce dicimus illud *Christi Luc. 12. vers. 47.* indurati sunt, qui non removeri sese vel à bonis concredit, vel Templo Domini, vel honore *Christianismi* opinantur, & dicunt, utut peccata exundent ex *Jer. 7. v. 4.* hisce illud *Christi* dicimus ex *Joh. 8. v. 34. 35.* Indurati sunt, qui utut abundant adhuc bonis nihil erogant, nullos amicos sibi parant, dicuntque ex *1. Sam. 25. v. 11.* hisce dicimus illud *Christi Matth. 19. v. 24.*

USUS II. ADHORT.

SI ita post male administratas res nos possumus exhibere prudentes, si sentimus nos dissipasse bona, poenitenti corde dicamus cum *Davide ex Ps. 143. v. 3.* si præsumimus nos remotum iri ab administratione, corde fideli, deq; pignore Baptismi benè sperante DEUM rogemus, ut, quæ pendente ex Spiritu S. penitus non tollat, dicentes ex *Psalm. 51. v. 12. 13.* denique si tantum nobis suppetat, vel corporis, vel Animi bonorum, ut inservire proximo, amicos parare possimus, corde Charitate inflammato liberaliter agamus, atque cum *Davide* faciamus ex *Ps. 112. v. 9.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita post malè administratas res nos possumus exhibere prudentes, bono sint animo, qui evigilant post lorum in Oeconomia, *Eph. 5. vers. 14, 15.* Et si unus & alter hætenus dissipavit bona Domini, & defoderit Talentum *Matth. 25. vers. 18.* novit tamen si cum hoc Oeconomo recolat, futura prospiciat, præsentia moderetur, fore sese iterum in Gratia, ut *Obadiam* Dispensatorem, utut vixerit in Oeconomia

perversissima *Achabi 1. Reg. 18. v. 15.* Etsi unus & alter haecenus gemitibus Creaturarum delatus sit, *tamquam indignum ulterius officio & administratione sua, & lapides contra ipsum clament ex Habac. 2. v. 11.* novit tamen, si intra se dicat: *Quomodo porro malum faciam & peccem coram Domino?* DEUM non tantum ipsi adfuturum in statu periculoso, sed & ut *Iosephum* dispensatorem Domus *Posiphari*, exaltaturum, adventante verbo illuminante *Psal. 105. v. 19.* Etsi denique unus & alter haecenus calamitate una & altera vocatus fueris ad rationem Expositionem & restet illud in die iudicii *2. Cor. 5. v. 10.* Novit tamen si faciat sibi amicos ex bonis suis, opera misericordiz & fructus fidei exerceat, atque ostendat, DEUM ipsum quoque ad Amicorum Intercessionem recepturum in aeterna tabernacula, atque, ut *Eleasaro* dispensatori *Abraha* dicturum ex *Gen. 24. v. 31.* Manet enim fixum illud *Christi* de benefactoribus *Matth. 25. v. 34, 35, 36.* AMEN.

DOMINICA X. POST TRINITATIS,
LUC. XIX. §f. 41.

Καὶ ὡς ἤλπισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, *Et ne appropinquavit, videns civitatem, flevit super illa.*
ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτήν.

Profundus stupor fuit primi Mundi, dum tanto tempore indulto gratiam divinam mortales non agnoverunt, quæ conducebant non attenderunt, sed ad luxuriam unice respexerunt, ut etiam fuerint ex illis de semine quidam sancto, de quo *Gen. 6. vers. 1, 2, 3, & seq.* Profundus fuit hic stupor. Tempus enim Gratiae secure transmiserunt. Dederat DEUS illis spatium centum & viginti Annorum, ut intra illud in semetipfos descenderent, & peccatis vel tandem obicem ponerent, reliquerat inter illos *ἀνέφρονα* Revelationum sanctarum patribus factorum, ut fidem inde solidam conciperent, miserat *Noachum* virum pium & spectatæ virtutis, ut Exemplo illius ad viam sanctitatem

com-

commoverentur, verum hoc ipsum transmittunt, non attendunt, nec considerant in illo excitatum fuisse *Noachum*, virum solatio fecundum juxta Nomen, quod explicat pater *Gen. 5. v. 29.* Profundus stupor fuit ille. Quæ enim conducebant, ut effugerent diluvium, ab illis contemnebantur. Oblata enim erat ipsis Lux verbi, extructa Arca, tanquam visibile signum & Symbolum, verum ad hæc cæci erant, & tanquam delirum Senem ridebant *Noachum*, interea in malo indurati edebant, *bibebant, uxores ducebant & dabantur nuptum*, teste *Christo Luc. 17. v. 27.* Profundus denique fuit hic stupor, incescit enim etiam ipsos posteros *Sethi.* Videbant enim filii *DEI* filius hominum, & acceperunt Uxores ex omnibus, quas elegerant, nec tantum *Cainia* corruerunt Viam suam, sed & *Sethiani*, qui filii *DEI* dicuntur juxta quosdam propter præstantiam Corporis, melius verò juxta alios propter Animum & originem, quia descenderant ex illis qui ceperunt vocari de nomine *Jehova*, optimè denique juxta præstantissimos Interpretes propter Eminentiam, quia filii principum, ut habet *Thargum*, vel *Ecclesiæ.* Hi autem præstantissimi in Ecclesia, & Cœtu hominum defecerunt, Argento degenerate in Scorias, ut non nisi *Noachus* fuerit servatus in Arca cum suis ex tota Universitate hominum, de quo *2. Petr. 2. v. 5.* Qui stupor quondam corripuit primum Mundum, incubuit quoque illis, quos *Christus* in præsentī Evangelio alloquitur, de quo *ov̄i Oīq̄.*

EXEGETIS.

A Marè quondam flevit *Elisa* obvio *Hafaele* Syro prævidens quanta Mola illaturus esset *Israelitu 2. Reg. 8. vers. 11. & 12.* Anticè flevit *Christus* prævidens quanta esset passura Urbs electa *Hierosolyma*, nec tantum flevit, sed & causam fletus exposuit. Dicens: *Vinam nossetis hic saltem tuo die, qua ad pacem tuam pervenire, sed ea nunc sunt occulta oculis tuis.* In quibus verbis notandum I. Tempus, dicit autem *Christus* v̄r, nunc, hoc ipso tempore, & ut ex antecedentibus constat ipsa hæc die ingressus mei, quod juxta vaticinium *Zachariae*, venio ad TE, ut Rex tuus: Sceptro Evangelii verbi instructus celsitate & robore indutus *Psaln. 99. v. 1. & 2.* Venio ad TE ut justus *Messias*, qui peccata obsignatu-

um & eternam adductum iustitiam ex Dan. 9. v. 24. Venio, ut Saluator tuum, qui Te liberare gessit eripere ex vinculis peccatorum, Mortis & Sathanæ, & eternum salvaturus, & educitum vinctos Zach. 9. v. 11. II. Observanda est Occultatio. Dicit Christus: οὐδ' ἐκπεῖν, nunc autem occultum, nunc absconditum est ab oculis, quo ipso ad antecedentia respicit, & hoc vult: illa quæ ad pacem Hierosolyma ad felicitatem Urbis faciunt, esse abscondita, esse ignota, non quod Deus id noluerit manifestare, aut absolute decreverit tantum lucis non concedere, cum contrarium patet ex lachrymis Christi, Ministerio Apostolorum ab ipso emissorum, qui cum Magistro intenti fuerunt in Salutem, imò ex ipso voto serio hic emissio, sed quia ipsa Urbis noluit illa scire, noluit salutarem praxin adhibere eorum, quæ proponebantur hanc fini, ostendit itaque Christus oblatam esse lucem, ut ex illâ & in illâ videre potuerint, quæ faciunt ad salutem & pacem, ut quidem aperte hoc dixit Hierosolymis Ioh. 8. v. 12. sed oblatam, imò ingestam lucem fastidiosè respuisse, atque, ut ille in parabola, Talentum abscondidisse Matth. 25. v. 25. ubi eadem vox, quæ hic occurrit, abscondidisse autem ab oculis, qui poterant & debebant videre, sed juxta prædictionem Esaiæ ex indurationis vitio non videbant, de quo Esaiæ 6. v. 10. Observandum III. Subiectum. Dicit autem Christus: οὐδ' ἐκπεῖν ὁπὲρ ἐφ' ἡμῶν σιν, ab oculis Tuis notatque illos, quos præ cæteris in populum elegerat Iudeos scilicet quibus manifestarat sua iudicia saliter non faciens cateris nationibus Psalm. 147. v. 19, 20. illos, quos præ cæteris in Hierosolymam collocarat, ad montem Sion vocarat, ad illam Urbem duxerat, in qua tunc Synagoga Civis scilicet Hierosolymitanos, quos, tanquam Gallinam congregat pullos sub alas suas, recipere voluit Matth. 23. v. 37 illos, quos voluit abundare scientiâ pastores esse gregis Phariseos scilicet. & Scribas, qui clavem habebant scientiæ. Luc. 11. v. 52.

L. D.

VIdemus, Quàm ingens Malum sit cœcitas spiritualis stupor mentis, cor tenebricosum. Hoc docet Christus, dicens: *Nunc autem abscondita sunt, quæ ad pacem tuam faciunt co-*

TAM

ram oculi tui. Ingens Malum est cæcitas spiritualis I. ex Temporis designatione. Obringit enim illa etiam quandoque in ipso die salutis, tempore gratiæ, adventante adhuc *Rege nostro* Sceptri Verbi sui, & sedem sibi inter nos quærente, quam sedem, quod Sceptrum commendat *David Psalm. 45. v. 7.* adventante adhuc *Messia nostro iusto*, cuius iustitiam laudat *Esaias*, dicens nomine DEI *cap. 53. v. 11.* adventante adhuc *Salvatore & Redemptore nostro*, cuius Redemptionem deprædicat *Petrus 1. Epist. cap. 1. v. 13. 19.* Ut ingens Malum fuit cæcitas *Ammonitarum*, quia obtigit illis tempore gratiæ, *Davide amicissimo* sese exhibente, ut propterea fuerit expugnata *Rabba 2. Sam. 12. v. 29. & seq.* Ita ingens Malum est cæcitas spiritualis, quia quandoque etiam deprehenditur in ipso tempore gratiæ divini, mittente Legatos Domino atque proclamari iubente *2. Cor. 6. v. 2.* Ingens Malum est Cæcitas spiritualis II. ex Occultationis Amplificatione, multa quippe comprehendit in se illa Cripsis. Ostendit enim lucem fuisse *sufficienter oblata*, Deumque intendisse illustrationem solidam, juxta illud *2. Cor. 4. v. 6.* Ostendit lucem fuisse *neglectam & contemptam*, juxta illud *Iohan. 3. v. 19.* Ostendit lucem fuisse *infectam oculis*, clausos esse illos ne videant, juxta illud *Matth. 13. v. 15.* Ut ingens Malum fuit cæcitas *Chalæorum*, quia obtigit illis lucis oblato per *Danielem*, quæ neglecta, oculis clausis rejecta, & proin *Babylon* etiam Excidio denuo facta obnoxia *Dan. 6. vers. 4, 10, 11.* Ita ingens Malum est cæcitas spiritualis, quia dicit lucis oblatae contemptum, mentis occlusionem & aversionem oclorum, summam excoriationem illam *2. Cor. 4. v. 4.* Ingens Malum est cæcitas spiritualis III. ex hominum Dignatione, cæci quippe sunt illi, qui vel maximè esse deberent videntes. Laborant oculi illorum, quos *DEVS elegit in peculium*, qui sunt *regale Sacerdotium 1. Pet. 2. v. 9.* Laborant oculi illorum, quos *DEUS* junxit spirituali *Hierosolyma*, qui ædificati super fundamentum *Apostolorum ac Prophetarum* existente imò angulavi *lapide ipso Iesu Christo Eph. 2. v. 19, 20, 21.* Laborant oculi illorum, qui Duces cæterorum esse deberent, qui *Antistites & Pastores*, illi, qui *pascere possent Scientiâ & Intelligentiâ. Ierem. 3. v. 15.* Ut ingens Malum fuit cæcitas *Iudeorum*, quia illâ fuere in *fames Cives & Sacer-*

Sacerdotes *Hierosolymitanæ*, ut proin ipsa Urbs fuerit etiam excisa, clamabant enim ex *Ier. 7. v. 4.* Ita ingens Malum est cœcitas spiritualis, quia illorum est quos DEUS peculiari dignatus honore, qui aliàs gloriari possent cum *Mose* ex *Deut. 4. v. 7. & 8.*

USUS I. DEHORT.

SI tam ingens Malum est cœcitas spiritualis, caveamus ne in tempore gratiæ cœcutiamus, atque audire cogamur illud *Ier. 3. v. 7.* atque veniat dies illa *Domini* horrenda, de qua *Ier. 2. v. 2.* Caveamus ne ipsimet oculos malitiosè ad lucem propositam occludamus, lucemque in Mundo versantem non comprehendamus *Iohan. 1. v. 10.* atque obveniat illud nobis ex *Esaie 59. v. 9, 10.* Caveamus denique ne peiores simus illis, qui sunt extra Ecclesiam, Tyrii scil. & Sidonii *Matth. 11. v. 21.* atque feriat illud *Christi* nos *Luc. 16. v. 6.* Filii seculi prudentiores sunt filiis lucis in suo genere.

USUS II. ADHORT.

SI tam ingens Malum est cœcitas spiritualis, primum omnium tempus gratiæ probè observemus, atque monito Paulino obtemperemus *Rom. 13. v. 11, 12, 13.* dein oculos mentis ad verbi lucem aperimus, & cum hoc non sit nostrorum virium, sed de super dependeat, DEUM oremus, propterea ex *Psal. 119. v. 18.* tandemque nos exhibeamus, ut prudentes Cives cœlestis *Hierosolyma*, qui nullâ parte laborent, sed divites sint in omni cognitione 1. *Cor. 1. v. 5. & 7.*

USUS III. CONSOL.

SI tam ingens Malum est cœcitas spiritualis, bono sint animo, qui illa carent, & in tenebris hujus seculi fulgent cum illis, quos *Paulus* describit *Philip. 2. v. 15.* Si contingat nos versari in crepusculo, vel vespere dubitationum, tentationum vel calamitatum, atque cum *Emausiticis* Discipulis dicere ex *Luc. 24. v. 29.* novimus, si ardentè precemur, & Lucem Mundi, *Christum*, mansuram nobiscum & even-

& eventurum illud nobis, quod *Zacharias* prædixit *cap. 14. vers. 7.* Si contingat, *nostros oculos aliquantum languere*, atque cum cæco illo dicere ex *Marc. 8. v. 24.* Scimus, si ardentem precemur pro illuminatis oculis intellectus, illos nobis obventuros, & gradatim in nobis lumen incrementa sua sumpturum, ut in nobis radiet *Domini Claritas 2. Cor. 3. v. 18.* Si denique contingat nos vergere ad statum illum, in quo quondam populus *DEI*, cui dictum *Lo Ammi* ex *Osee 1. v. 9.* Scimus, si ardentem oremus, dicturum nobis *DEUM* ex *Osee 2. v. 1.* & tandem ex *Hierosolyma Ecclesiæ militantis* nos traducturum ad illam *Hierosolimam* & Templum de quo *Apoc. 21. v. 23.* AMEN.

DOMINICA XI. POST TRINITATIS,
LUC. XVIII. ʒl. II.

Ο Φαρισαῖος αὐτῷ, ὡς ἐκεῖνος
τοῦτο αὐτοῦ εἶπετο : Ο ἰσχυρὸς
ἐν ῥαββί, ὅτι οὐκ εἶμι ὡς αὐτοί
οἱ ἱεροὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀρπαγες
ἀγαθῶν, μετρίαι : ἢ καὶ ὡς ὁ τῶν
πληθύνων.

*Phariseus stans, hæc apud se
orabat: Deus, gratias ago tibi,
quod non sim sicut ceteri homi-
nes, raptores, iniusti, adulteri:
vel ut etiam hic publicanus.*

Ingulare fuit quondam jejunium, quod suscepit Rex *Israelis Saul* in hebdomade ultimâ, de quo *1. Sam. 28. v. 20.* Singulare fuit hoc jejunium, susceptum enim à Rege populi *Israelitici*, erat hic *Saul* quidem, si externa respexeris, vir admirandæ staturæ, summæ authoritatis & dignitatis in *Israel*, verùm desperans de favore divino, & dicens a parte, Nomen recessisse, nec ulterius respondere sibi, cum ferox haftenus fuerit in virâ suâ, non *DEO*, sed Coronæ & Sceptro suo litârât & *Davidem* parvulum fuerit persecutus, ut Spiritu Domini recedente malus illum exagitârât, & impulerit contra *Davidem*, qui conqueritur propterea, & dicit *1. Sam. 26. v. 20.* Singulare fuit hoc jejunium, abstinnit enim *Saul* ab omni cibo & potu, afflixit

P. IV. Ec corpus

corpus suum, & pristino die nihil comedit. Contulerat se ad *Eudoram*, ut ex illa de futuro statu disquireret, quapropter non edit die antecedente, non tam ob celeritatem, ut quidam opinantur, quasi festinans non potuerit edere ex periculo imminente, quàm ex Superstitione, jejuniis enim sese parabant, qui oracula consulere volebant & quidem jejunavit non tantùm totâ illâ die, sed etiam nocte, ut *sextus Ebraum* habet, frustra tamen, nihil enim obtinuit illo jejuniio, sed plus se præcipitem dedit, juxta illud *Syrach. 34. v. 30. & 31.* Singulare denique fuit illud jejunium, longè enim illud protraxit *Saul*, non tantùm cœpit jejunare antequam accederet *Eudoram* Pythonissam, sed & cum præsens esset, renuit bucellam panis gustare, ut convalesceret & posset iter agere, recognovit calamitatem instantem, totusque infixus periculo imminenti hærens, & in castris se afflixit & in *Ender* Urbecula tribus *Manasses* ad flumen *Crison*, ad exemplum jejunantium in *Mupash* ex occasione calamitatum, de quo *1. Sam. 7. v. 6.* Ut quondam *Saul* jejunavit, ita ferè ille, de quo *Christus* in præsentī Dominicali Evangelio, de quo *ev. Matth.*

EXEGESIS.

Cœpit *Christus* delineare pompam, quam *Phariseus* explicaverat, ne itaque quicquam deesset Coronæ perfectionis introducit illum porro loquentem & dicentem: *Iejuno tu in Sabbatho.* Ubi observandum I. Quis loquatur. Ille scilicet quem *Christus* latètenus descripsit, *Phariseus* ordinis religiosi & sectæ accuratissima, spectatzque inter suos autoritatis, qui tamen omni carebat penitentiâ, non dolebat de peccatis commissis, deliquit bonæ mentis quæ etiam pientissimis quandoque accidunt, hinc nihil meminit delictorum nec attendit ad illud *Moyſis Genes. 6. v. 5.* qui carebat fide verâ in *Messiam* Salvatorem Mundi, non in propitiatorium oculo ex verbo illuminato respiciebat, suam justitiam jactabat, hinc nihil *Messia* tribuit, nec observat illud *Esaia 64. v. 6.* qui carebat *charitate* proximi, ceteros despiciebat, publicanum digito monstrabat tanquam indignum, qui cum honesto Viro conversaretur, hinc illum tanquam stantem è longinquo execratur, nec attendit ad illud *Messias*

sis Levit. 19. v. 17. II. Observandum, Quid loquatur, quid sibi tribuat. Dicit autem inter alia *jejuno*, jejunium erat abstinencia à cibo & potu, vult itaque dicere sese abstinere ab omnibus esculentis & poculentis, ab omnibus deliciis palati & gulæ, ut quidem j. junium describitur *1. Sam. 3. v. 35.* Jejunium erat Exercitium quoddam à DEO mandatum ad facilitanda opera pœnitentiæ & pietatis, edomandam carnem & impetus illius ferocientes, vult itaque dicere sese duræ Asceti esse intentum, nihil permittere carni, corpus in servitutem redigere, ut Deus præcepit *Levit. 16. v. 29.* denique erat jejunium actus duras per integrum diem, vult itaque dicere, se strictè observare tempus, animam affigere suam per tot horas, nec quicquam cibi sumere in refectiorem, usq; dum viderit stellas è Cœli profundo emergentes, ad exemplum illud *Iosua cap. 7. v. 6.* III. Observandum ~~Exod. 24.~~ illud quod addit, dicit enim *jejuno bis in Sabbatho*, dicit jejuno bis in Sabbatho h. e. singulis hebdomadibus duos dies impendo jejunio, cum aliis cæteri etiam, qui videri volunt religiosi semel tantum & per unum diem jejument in septimana, imò cum Deus tantum in anno unicum præscripserit jejunium, nempe die expiationum in Octobri, de quo *Levit. 23. v. 27.* jejunio bis ad exemplum *Mosis*, qui die quinto ascendit montem *Sinai* & secundo ex illo descendit, ibique jejunavit, de quo *Exod. 24. v. 18.* jejunio bis in Sabbatho nempe & die Luna & die Iovis, & quidem ob destructam ædem, combustam legem, & probrum Domini, de quo *Ier. 52. v. 12. & 13.*

L. D.

Videmus, Quomodo Exercitia hypocritarum sint vitiosa coram DEO sinceritatis amantissimo. Vitiosa sunt illa Exercitia I. Causaliter, fluunt quippe ex inquinato fonte, sunt fructus malæ arboris. Procedunt enim ex corde non pœnitente de peccatis, sed superbo & fastuoso quod intumescit & dicit ex *Osæ 12. v. 3.* Procedunt ex corde non in Mesiam confidente, sed infideli & propriæ iustitiæ studioso, de quo *Paulus Rom. 9. v. 31, 32.* Procedunt ex corde non amante, sed amaro. & proximum

vilipendente, quod dicere audet ex *Psalm. 73. v. 11.* Ut arbor illa cum fructibus suis est vitiosa, quæ in Regione *Sodomorum* conspicitur, utpote succo terræ bonæ destituta, solo sulphureo vitata, de quâ *Philo Sap. 10. vers. 7.* Ita hypocritæ cum exercitiorum suorum fructibus sunt vitiosi coram DEO, quia destituti sunt veræ & solidæ gratiæ succo, ut *Moses* de talibus dicat *Deuter. 32. v. 32, 33.* Vitiosa sunt illa Exercitia II. Materialiter, habent enim tantum substantiam actus, sunt opus quoddam, ut loquuntur merè operatû, dicunt quippe tales hypocritæ *Domine en abstinemus ab omnibus deliciis à cibo & potu, & conqueruntur* ex *Esaia 58. v. 3.* prætendunt se facere præceptum Domini, vivere ad voluntatem & nuzum DEI putantque se observare illud *Iosue 2. v. 15. & 16.* macerant se per totum diem, assiluntque se actu quodam continuato *1. Reg. 21. v. 27.* Ut *Rhamus* in Apologo *Iothami* fuit vitiosa arbor, quia cum cæteris tantum in materiâ conveniebat *Iudis. 9. v. 15.* ita hypocritæ cum Exercitiis suis vitiosi sunt coram DEO, quia tantum Opus operatum attendunt & tales fovent opiniones, de quibus *Christus Matth. 15. v. 13.* Vitiosa denique sunt illa Exercitia III. Formaliter, colorem enim obducunt evanidum & prætextum amant, qualecunque pietatis schema & speciem. Fiunt à talibus *frequenter*, non unâ sed binâ vice, in hoc & illo mense, ut *Deus* dicat ex *Zacharia 7. v. 5.* Fiunt à talibus *exemplariter*, dicuntque se *Moyse* Discipulos esse, cum quo *Deus* locutus fuerit *Iohan. 9. v. 28, 29.* Fiunt à talibus *rationaliter* occasione calamitatum, vel præteritarum, vel imminentium, juxta illud *Iosue 1. v. 14, 15.* Ut sic illa, cui *Christus* maledixit, fuit sterilis & vitiosa, quia fructibus carebat, foliorum verò tantum amplitudine superbiebat *Matth. 21. v. 19.* Ita hypocritæ cum fructibus Exercitiorum suorum sunt vitiosi coram DEO, quia speciem habent pietatis, non pietatem, atque tales sunt, de quibus *Paulus 2. Tim. 3. vers. 5.*

USUS I, DEHORT.

SI Exercitia hypocritarum ita vitiosa sunt in conspectu DEI, caveamus, ne simus ex numero illorum, qui superbiunt

biunt contra Deum & proximum, atque opinantur sese esse propriâ iustitiâ splendidos, dicuntque ex *Apoc. 3. v. 17.* ne uos feriat illud *Pauli Galat. 5. v. 4.* Caveamus, ne simus ex numero illorum, qui putant sufficere, si jejurent & corpus affligant, abstineant à cibo & potu, ut *Iudæi illi Zelotæ*, de quibus *Act. 23. v. 12.* ne feriat nos illud *Esaia 58. v. 5.* Caveamus, ne simus ex numero illorum, qui omnia faciunt, ut videantur ab hominibus & secundum externam speciem, de quibus *Matth. 6. v. 2. & 16.* ne nos feriat illud *Ierem. 14. v. 12.*

USUS II. ADHORT.

SI Exercitia hypocritarum ita vitiosa, studeamus, ut quicquid agimus, agamus ex corde sincero, quod agnoscit peccata, *Christum* respicit, & proximum non contemnit, ut possimus dicere cum *Paulo ex Philippens. 3. v. 8, 9, 10.* Studeamus, ut jejunium nostrum sit verè ad præceptum divinum & verbo illius conforme, quod legitur *Esaia 58. v. 6, 7.* Studeamus, ut pro ratione temporis etiam illorum Exercitiorum Rationem habeamus, atque ad illud *Christi*, si Deus halcyonia Ecclesiæ indulget, respiciamus dicentis *Matth. 9. v. 15.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Exercitia hypocritarum ita vitiosa sunt in conspectu DEI, bono sint animo, qui de sinceritate certi & dicere possunt cum *Davide ex 1. Paralip. 30. v. 17.* Si surgant Pharisei propria fastidia, atque opinentur sese Legi satisfecisse, dicantque ex *Matth. 23. v. 21.* Scimus, si cum publicano Lumina velut demittamus, cor contundamus, fore tale cor contritum Deo sacrificium gratum juxta *Psal. 51. v. 19.* Si jacent Pharisei sua jejunia & austerica, dicantque ex *Matth. 9. v. 14.* Scimus, si cum publicano respiciamus in illum, qui 40 dies & noctes nostri causâ jejunavit in deserto, gratos fore Deo, iustosque si intueamur illum, quem *DEVS proposuit propriatorium Rom. 3. v. 25, 26.* Si denique Pharisei omnia agant se-

undum speciem, & ut videantur *Matth. 23. v. 5.* Scimus, si cum publicano itemus è longinquo, agnoscamus nihil esse in nobis, quod mereatur applausum, fore nos Deo gratos atque experturos illud *Indish. 9. v. 13.* Phariseos verò & hypocritas, de quibus *Paulus Cor. 1. 3. v. 23.* experturos illud *Iobi 8. v. 13 & 14.* nosque iustificatos non tantum descensuros esse in domum nostram per huius tempora vitæ, sed & aliquando adituros esse illas domos, de quibus *Ezra 32. v. 18.* nempe in vitâ æternâ, AMEN.

DOMINICA XII. POST TRINITATIS,
MARC. VII. 46. 34.

Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν,
ἐβόησεν, καὶ λέγων αὐτοῖς· Ἐφφάτα,
ὁ ἱσθ, ἀνοίχθη.

Ac suspiciens in cælum, ingemuit, & ait illi: Ephphata, quod est, aperire.

Evotum se quondam exhibuit *Solomon* in Inauguratione Templi *Hierosolymitani*, dum manus extendit Cœlum versus, miseriam humani generis agnovit & Gentibus quoque aditum fecit ad Templum, portam *Aurum* aperuit, de quo *1. Reg. 8 v. 22, 43. & 41, 42.* Devotum se exhibuit *Solomon* tum temporis, vertit enim si se versus Cœlum, conscendit eminentiorem locum, procubuitque in illo & tandem oculos manusque vertit & extendit Cœlum, versus habitaculum illud illius Numinis, quod Cœli Cœlorum capere non possunt, ut quidem sacra sua ex ductu Luminis naturalis peregerunt hoc gestu Gentiles, primitivæ Ecclesiæ Christiani elevatis oculis & manibus orarunt & ante ipsum pater illius *David*, qui dicit *Psal. 123. v. 1, 2, 3, 4.* Devotum se exhibuit *Solomon* tum temporis, miseriam enim generis humani agnovit & ob illam ingemuit. Confluxerat populus ingentis multitudinis parsque illius erat a tergo, pars ad latus meridionale, pars ad latus septentrionale, tanto itaque numero hominum præsentem, agnoscebat quod illud lapsum quondam

dam fuerit in stirpe, ingemiscens profitetur non esse ullum hominem, qui non peccet, sentit faciliè esse Diabolo illicere, & ad devia compellere, quapropter DEO supplicat & paria ferè facit cum *Mose* dicente *Exod. 34. v. 6. & 7.* Devotum denique se exhibuit tum temporis *Solomon*, aditum enim fecit Gentilibus ad Templum. Erant extra *Iudeam* peregrini, quos Deus verbi sui prædicatione solenni non dignatus fuerat, ut itaque illis subveniretur, quoque sternit ipsis viam, aperit portam Atrii, ut *Alexander* audiat *Iaddum*. *Graci* loquantur de sacris, *Evnuchus* Reginz *Candaces* adeat Templum, atque suo etiam tempore præludatur Gratiz Novi Testamenti, dum iussi fuerunt venire *Iudei* fastidientibus pauperes & claudi, de quo *Luc. 14. v. 21.* Ut quondam se exhibuit *Solomon* tum temporis, ita ille, qui major *Solomone* in præsentì *Dominicah* Evangelio, de quo *Marcus* dicit: *Suspexisse in Cælum, ingemuisse & dixisse Ephphata* adaperitor, de quibus verbis οὐὶ Θισῶ.

L. D.

Quomodo Oculi, Cor & Os *Salvatoris* nostri conspirent, egrediè ostendit *Marcus* in præsentì Evangelio, dum dicit inter alia: *Christum suspexisse in Cælum, ingemuisse, & dixisse Ephphata.* Ubi I. observandum, quod dicit *Christum suspexisse in Cælum*, in græco occurrit vox ἀναβλέψας, quæ notat suspicientem, oculos in Cælum vertentem, ad patrem in illo habitaculo residentem, & usurpatur aliàs quoque quando *Christus* intentus fuit miraculo alicui singulari patrando, ut constat ex *Marc. 6. v. 41.* suspexit autem in Cælum *Christus* partim memor primæ creationis, quod scilicet homo conditus ad imaginem & similitudinem DEI, atque intra se dixit: Ah *Pater*, qui de Cælo prospicis in universos & singulos homines, vide hunc hominem, quem etiam ipse tu finxisti, quem manu tua formasti, ut *Iobus* loquitur *cap. 10. v. 8.* partim meditans, quod omnia à Patre cælesti acceperit, quod omne auxilium desuper descendat, omne bonum inde fluat, tanquam à Patre Luminum, ut loquitur *Iacobus cap. 1. v. 17.* partim agnoscens, quod hic quoque *homo sit viator*, sit conditus ad Cæli gaudia, ad vitam æternam, ut loqui-

loquitur *Philo Sap. 2. v. 23.* II. Observandum, quod dicit Christum ingemuiffe. In græco est vox *ἐστενάει*, quam quidam intellegit de violenta voce ac si Christus intensè clamaverit cum *LXX. Interpretes*, ita hanc vocem usurpent *Iob. 24. v. 12.* Verùm nobis placet versio *B. Lutheri*, non tantùm, quia originariæ voci convenit, sed & *Syro & Latino Interpreti*. Ingemuit autem Salvator noster attendens ad lapsum primi hominû, per quem peccatum introivit in Mundum *Rom. 5. v. 12.* ad præsentem statum miseria in hoc homine, qui potius fuit pecudi similis, quam homini, qui ut alias beneficium esse habere Os ad loquendum, aures ad audiendum, surdus & mutus à DEO in hunc Orbem productus est, qui hoc sibi adscribit *Ezai. 4. v. 11.* ad potestatem denique *Sarbana*, qui hebetavit & obturavit, qui ne media salutaria huic subvenirent suâ operatione prohibuit, & in vinculis habuit miserum juxta voluntatem suam, ut *Paulus* loquitur *2. Timoth. 2. v. 26.* III. Observandum, quod dicit: Christum dixisse. Ephphata, quæ est vox *Chaldaea*, atque relata à *Marco* tum ad veritatem historiæ magis confirmandam, tum ad Emphasin, quæ singularis est in illa exprimendam, tum ad auctoritatem toti operi conciliandam, cui respondet vox *aperitor*, quæ legitur quoque de adaperitione illa *Zacharia Luc. 1. vers. 64.* Dixit itaque Christum aperiatur auris hujus surdi, ut illa probet sermonem, quod auri tribuit *Iob. cap. 34. v. 3.* aperiatur lingua hujus muti, ut illa laudet DEUM, quod requirit *Iacobus cap. 3. v. 9.* aperiuntur vincula pedum Claudi hujus, ut subsiliat lætus & ambulet in viis officii, quod vult *David Ps. 119. v. 45.*

L. D.

VIdemus, Quàm fidum, gratiosum & ad auxilia prout sese exhibuerit Salvator noster in diebus carnis suæ erga universum genus humanum. Hoc docet in Imagine Operationum circa hunc miserum hominem Typum totius generis humani. Fidelem sese exhibuit Salvator noster generi humano. I. Suspiciendo, quia nostri causa sæpius in Cælum suspexit. Suspexit enim in Cælum, ut inde Imago divina nobis relictueretur,

ceterum, siquidem per ipsum accipimus splendida promissa, & siamus
 eius ipsa veritas Naturæ 2. *Petr. 1. v. 4.* Suspexit in Cælum, ut inde
 in nos descenderent omnis generis cælestia dona, siquidem bene-
 dictio sua in ipso erat benedictione spirituali, & cælesti. *Ephes. 1.*
v. 3. Suspexit in Cælum, ut Viam ostenderet, & complanaret ad pa-
 triam, ad Cælum; siquidem in ipso spem habeamus, repositam in
 Cælo. *1. Cor. 15. v. 4. & 5.* Ut *Ezechiel* Propheta suspexit in Cælum,
 vocasti sui cæli. *Ezech. 1. v. 1. & 4.* Ita quoque *Christus* suspexit in
 Cælum nostri cæli, ut imaginem divinam repararet, cælestia im-
 penderet, & ad Cælum tandem perduceret, ad illam scilicet hæredita-
 tionem, quæ scripta est in Cælo 1. *Petr. 1. v. 4.* Gratosum se exhibuit
 Salvator, nosse generi humano II. Ingemiscendo; suspiravit e-
 nim propter nostram miseriam, ingemuit ob lapsum protoplasti, quod
 delinqueret in sericis, & latronibus factus fuerit præda *Luc. 10. v. 30.*
 Ingemuit ob indignationem multorum, quod auribus nihil audiant,
 corde nihil capiant *Matth. 13. v. 13.* Ingemuit ob *Sathana Tyrannidem*,
 quod tanquam fortis armatus suum palatium tueatur *Luc. 11. v. 21.*
 Ut *Ieremia* Propheta ingemuit ob calamitatem populi sui, & dixit
Lament. 3. v. 14. Ita quoque *Christus* ingemuit ob nostram miseriam,
 atque ipsa contristavit, ut emphaticè testatur & loquitur *Iohannes*
2. Pet. 1. v. 31. Auxiliarem denique se exhibuit Salvator noster ge-
 neri humano III. Aperiendo; sensuum enim vincula laxavit &
 immaterialiter organa aperuit. Aperuit ille aures hominum, ut po-
 terint audire Verbum, custodire, & fructum ferre *Luc. 8. v. 15.* Ape-
 ruit linguas hominum, ut potuerint loqui, & deprædicare Magnalia
 Dei, atque dicere ex *Psal. 103. v. 1. & 2.* Aperuit denique pedum
 vincula, ut possint ambulare ad Domum Domini, & dicere ex *Ma-
 theæ. v. 4.* Ut *Isaias* alloquendo *Hukiam*, aperuit vincula morbi,
 ut audiret gratia, cecinit canticum Domino, & ingressus fuerit
 domum Templum Domini *Isaias 38. v. 5, 20, 22.* Ita quoque *Christus*
 aperuit vincula aurium linguæ & pedum, ut impletum fuerit li-
 beraliter, & spiritualiter eadem illud *Isaias 35. v. 5, & 6.*

USUS I. DEHORT.

SI tam fidelem misericordem, & ad auxilia primum exhibuit Salvator noster, peccant, qui *in suspensum est Caelum*, in quoque non respiciunt, sed ad terram *ecce hic est terra*, adeoque sunt ex numero illorum, de quibus *Psalm. 124. v. 4.* *huc exspulsi profundum illud, sive fovea, de qua Iesai. 64. v. 11.* Peccant, qui Christo ingemiscente ob alienam misericordiam, de propria peccatis non dolent, aut ingemiscunt, sed *lazari ad huc se ferunt*, adeoque sunt ex numero illorum, de quibus *Matth. 23. v. 13.* hos expectat locus ille, ubi *stridor dentium Matth. 23. v. 13.* Peccant, qui Christo adaperitionem sensuum Verbo peccati non sibi non se submitunt, sed resistunt, & obicem ponunt, adeoque sunt ex numero illorum, de quibus *Psalm. 58. v. 1.* & *2. v. 1.* *Et hic erat ille carcer, in quo filii peregrini in vincula 2. Sam. 22. v. 14.*

USUS II. ADHORT.

SI tam fidelem, misericordem, & ad auxilia primum exhibuit Salvator noster, studeamus, ut suspensum est Caelum, nostris sequamur, capita attollamus, & *in hunc illud Iacobi Philip. 3. v. 20, 21.* Studeamus, ut ingremiamur, & propter nos attendamus, & ob nostram propriam misericordiam ingremiamur, & dicamus ex *Thren. 5. v. 15, 16, 17.* Studeamus, ut aperienti Christo nos nostrosque sensus salutem, & pro tanto beneficio gratias agamus, dicentes ex *Psal. 118. v. 1.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam fidelem misericordem, & ad auxilia primum exhibuit Salvator noster, *nono sunt animi, & in hunc hunc coelesti Elihu, hunc Dominum, hunc clarem David 2. Sam. 3. v. 7.* Si per naturam sumus in Terram delicti, & *quidam est* *eorum nostrum vergit juxta Psalm. 49. v. 12.* Scimus Christum in spe-

in Caelum, ut nostris desideria eo quoque provocaret cunctum
 Adversis, quod post terrestrem dampnum celestis superis 2. Car. 7.
 1. Si spemulandus, quod nunc concepiamus in peccatis, & sumus
 in mortuis. Marc. Nati. 12. v. 12. Scimus Christum ingenuisse, ut
 in portuibus & suspensibus nostras miserias & peccata sepeliret, ut
 in portuibus nostras imaginem terreni Adami, portemus aliquan-
 dum. 1. Car. 11. v. 49. Si denique mortui vincula constringamus,
 & portuibus nostris opitemur, signatum est firmiter, ne quisquam re-
 ducere ad vitam. Cap. 2. v. 5. Scimus, Christum potenti Ephphata ape-
 ruisse sensus hominis miseri, & proin, ut quondam circa sepulchra
 & portuibus nostras sepulchra Iohan. 11. v. 43. adoque fictu-
 rum, ut audiremus illam vocem Matth. 25. v. 34. ut canticum ex A-
 po. 1. v. 16. ut pedes nostri consistant in porta Hierusalem celestis
 Iohan. 12. v. 7. AMEN.

DOMINICA XIII. POST TRINITATIS,
 LUC. X. vs. 26.

Quid enim dicitur: Ev τῷ νό-
 μῳ; Πῶς δὲ ἀναγινώ-
 σκει;

At ille dixit ad eum: In Le-
 ge quid scriptum est? Quomodo
 leges?

Erat quondam egit Helckia, dum Saphani Scriba com-
 mendavit librum Legis, de quo 2. Reg. 22. v. 8. Dex-
 tre egit Helckia tum temporis. Ipsi enim of-
 ficiū erat iustruere, & rebus sacris præesse. Erat ille
 Sacerdos summus, oriundus ex familiā Aaronica, cu-
 ius officium erat præesse Ecclesie, tractare sacra, disponere de Le-
 gi, qui pro ceteris gaudet auctoritate in ordine Ecclesiastico &
 illius premissis Aaroni, unde descendebat, quem ipse Deus con-
 firmavit Moysi, ut constat ex Exod. 4. v. 16. Dextre egit Hel-
 ckia tum temporis. Convertit enim sese ad Saphan. Erat hic
 Saphan filius Azabie, nepos Mesulami, Scriba & Cancellarius Tem-
 pli,

pli, qui studiis à teneris operam dederat, hominū conformiter ha-
 stenus vixerat, & illi quā in populum gaudebat potestate, quapro-
 pter ad hunc se convertit *Helkia*, qui eruditus, quique ex ordine
 Scribarum Ecclesiasticorum alterius ordinis, quā Politiarum con-
 par fuit officio post ten pora *Babylonica* captivitas *Ezra* Summus
 de quo *Nehem. 8. v. 4, 5, 6.* Dextrè denique egit cum tem-
 poris *Helkia*, dedit enim librum Legis huic *Saphani*, Vir ille
 haestenus abditus, scipientibus in Codices sacros, & *Manasses* digne
 impiis Regibus, quapropter cum reperiret hunc librum Legis
 totius, non tantum Deuteronomium, ut quidam sentiunt *Hieros.*
 vel in Arcis reconditum, in quibus servabatur pecunia, vel in au-
 ro templi perfollo, quem Camentarii restaurarunt, vel inter vasa
 quaedam, exhibet illum, ut aperiat & legit, prout hac libe *Saphan*
 quoque à *Ieremiā Baruch* accepit, ut legeret *Ierem. 36. v. 12, 13, 14.*
 Ut quondam dextrè egit *Helkia*, commendando *Saphani* librum Le-
 gis, ita *Christus* summus Sacerdos N. T. dextrè egit dicendo Ex-
 perito: *Quid scriptum in Lege, quomodo legitur de quibus scribitur*
ovr Oia.

EXEGESIS.

UT non tam laude digna est quaestio magni momenti, quam so-
 lutio illius, & accurata responsio, ita non tam quaestio im-
 mentosi hic proposita, quam responsio ad illam maxime venie
 attendenda, quam si circumstantias consideremus exactius intelli-
 mus. Primum itaque observandum: Quis responderit? respon-
 dit autem *Christus tentatus*, ille Doctor, qui à *Dei* S. missus erat in
 hunc Orbem, ut doceret, instrueret & erudiret, cui ipse *Moyses*
 dixit *Iohan. 3. v. 2.* ille Doctor, qui verax in sermonibus suis, op-
 tens salutaria, menti divinæ conformis, & in ipsa veritate fundamen-
 ta, cui dixerunt ipsi Pharisei *Matth. 22. v. 16.* ille Doctor, qui
scopum ostendebat viæ nostræ, qui docebat ad æternitatem æterni-
 tatis, qui paratus erat metam præfixam demonstrare, cui *Iohannes*
 dixit *Matth. 19. v. 6.* Secundò observandum: Cui dixit, & cui
 responderit? Respondit autem *Christus Leviathan*, in quo

illiusque regni, illa enim fortexerat, talis ipsum tentabat, talis ignorantia simulans callide explorare volebat illius doctrinam de vitâ eternâ, & medio ad illam convenientissimo. Nonnulli erant Viri in *Lege* eruditæ, qui omne tempus ferè lectioni *Mosis* & Prophetarum impendebant, & Sapientia præ ceteris valebant, ut *Christus* etiam per parva illis, inquam exercitans, in *Lege* proposuerit quæstiones de Sabbatho *Luc. 14. vers. 3.* Erant Viri, quantum ad externum morem sancti, qui coram populo splendebant, magniq; æstimabatur, ut quæ *Christus* de illis dixerit *Matth. 23. v. 5.* Erant Viri, denique, qui imperabant, populum cum autoritate docebant, & tunc hoc, nunc illud ipsis præscribere solabant, ut etiam dictum fuerit illis à *Christo* *Luc. 11. v. 46.* Tertiò observandum, Quid *Christus* responderit, ad quid remiserit? remisit autem hunc *Legem* propositum, quia de faciendo erat sollicitus ad *Legem Mosis*, quam accepit a Deo, quam vocat *Stephanus* Verba vitæ *Act. 7. v. 38.* ad *Legem scriptam*, & dicit in *Lege* quid scriptum, quæ per scriptionem perierat, licetenus, & conservata erat ad illa tempora, quid exaratum in familiaris illo libro, cuius summam iussu *Deus* postibus illustrare docuit *Deut. 6. v. 8. & 9.* ad *Legem lectam* & dicit, quomodo legi? Tunc interrogatio, quomodo agnoscitur vult quidam *VIR* scilicet, vel quod simplicius, quomodo legi in *Lege*? scil. *Deut. 6. v. 5. & 10. 11. v. 18.*

L. D.

Videamus, Quod remitti possint & debeant, qui faciendæ volunt beatitudinem acquirere; nimirum uno modo ad *Legem*. Remittendi sunt operarii tales ad *Legem* I. per *Christi* Authoritatem, hoc enim fecit ipse summus Doctor *Christus*, Doctor missus à *Deo*, de quo *Paulus* *Ebr. 5. v. 41.* Doctor veritatis, qui in debus carnis suæ testis fuit publicè provocans *Matth. 2. v. 46.* Doctor via peritissimus, qui dixit *Matth. 7. v. 13, 14.* Ut *throni* levari sunt viam ostensam in deserto, quia illam monstravit *Habab* viarum gnarus, oculus totius populi *Num. 10. v. 31.* ita remittuntur ad viam legalem, qui faciendus volunt consequi viam

Operarii sunt & illi qui dicunt aliam viam, Evangelium
 cum quibus plebs clarescit commendat, memores sunt, quod dicit
 Mat. 23. v. 13. 14. Operarii vero Spiritus sancti, utque nihil non fru-
 strum, sed ad gloriam, memores illius Rom. 9. v. 31. 32. deo ius-
 ticiae operarii, et Evangelium divino deprecantur, memores eius
 Rom. 9. v. 31. 32.

USUS III. CONSOL.

Simul teruli sunt operarii ad Legem, bene agunt, &
 collaudant, alii autem, qui cum Paulo dicunt, ex Philip. 3. v. 7.
 & 8. Si ergo dicat in duobus praeceptis esse summam Legis
 Matth. 23. v. 13. 14. non minus Paulum dicere ex Rom. 10. v. 4. Si
 denique dicat operarii dicant ex Altor. 15. cap. v. 5. Scimus Petrum
 dicere in Act. 15. v. 10. & 11. Si denique Moses ex Lege dicat Ma-
 thei 23. v. 13. 14. Scimus, Iohannem dicere in Evangelio cap.
 1. v. 17. Quamvis itaque in Commonitione Pauli Gal. 3. v. 1, 2, 3.
 & 1. A. AMEN.

DOMINICA XIV. POST TRINITATIS, LUC. XVII. vs. 14.

Quos vidit, dixit illis:
 Ne offendite vos Sacerdotes,
 Et factum est ut inter eundem
 mundati sint.

*Quos ut vidit, dixit illis:
 Ne offendite vos Sacerdotes.
 Et factum est ut inter eundem
 mundati sint.*

Admirando modo quondam, cum Ezechias ageretur,
 DEUS gratia sui eundem curavit, interveniente Elia,
 ut liberatus esset ad placitum divinum DEO
 de templo Hierosolymitano, de quo Ezech.
 36. vs. 2, 3, 4. Admirando modo DEUS cu-
 ravit

ravit Ezechiam, praeter enim illum respicebat. Iesuli ille morbo fuerat correptus, agnoscebat statum miserum suum, in quo via spiritum dicebat, elevataque voce ad Dominum clamabat, converte enim se ad parietem, ne preces aliorum conspectu impedieris, & divinam sollicitavit misericordiam, probè illud agnoscebat, quod ipse sit *Medicus Israelis*, ut se vocat *Exod. 15. v. 26*. Admirando modo curavit DEUS Ezechiam, usus quippe opera & ministerio *Esaiæ*. Erat ille Propheta *Dominum* vocatus singulariter, *distictum* rerum novitum instructus abundanter, & veræ Ecclesiæ & Mendacium & organum dignissimum, quapropter ipso Interprete DEUS utitur, ut annunciet Evangelium, ut massam de sicis super imponat vulneri, quo morbus cessaret non tam virtute Cataplasmati, quam Verbo divini, de quo *Sap. 16. v. 12*. Admirando denique modo curavit DEUS Ezechiam, perfectè enim ipsum sanatum restituit. Fuerat *Ezechias* aliàs DEO suo obsequens, hinc dicit *Obsequium meum, memento quomodo ambulaverim coram TE in veritate & animo integro, & quod bonum videtur in oculis tuis fecisse. v. 2*, quapropter perfectè sanitati restitutus pergit in viâ mandatorum *Dominum* ad Templum *Hierosolymitanum*, Deoque laudes decantavit, promissum *v. 21*, adeoque sese conformat *Davidi*, ex quo mirandus piensissimus Regi & Propheta, qui cantavit *Domino Psal. 139. v. 1, 2, 3, 4, 5*. Occurrunt in præsentî Evangelio *Dominum* ad quinque ægri, quos *Christus* Medicus noster curavit admirabiliter, quapropter illam curam ab ipso susceptam spectabimus *cap. 8. v. 14*.

EXEGESIS.

UT varios curandi Modos adhibuit *Salvator* noster tempore illo, quo versabatur in his terris, nunc adhibitis ceteris modis, nunc impositâ manu, nunc Verbo, ita *Lucas* noster refert singularem quendam dicens: *Et cum videret illos dixit eis, profecti estis ad civitates & agros vestros. Ubi I. notandum. Quos viderit? vidit eos, qui se habebant pro leprosis, quos morbi communicatio conjunxerat, qui diversæ essent nationis & Religionis, miseri itaque erant, & infirmi. Quod totum Corpus penetrante, consimiles illi leproso, delinquenti *Christo* occurrunt.*

occurrenti *Marth. 8. v. 2.* vidit illos *stantes à longè* propter immunditiam suam, vetitos cum sanis conversari, qui se ipsos indignos sciebant, consortio aliorum, & ob Misericordiam, qua premebantur ingemiscere, similes illi publicano, qui in Templo stetit à longè, de quo *Luc. 18. v. 13.* vidit deniq; illos *anhelantes Salutem & sanitatem*, atq; dicentes unamini voce: *Jesu in-misere*, qui moderaris tuo Imperio res subje-ctas, miserere nostri, pro Sanitate impertiendâ ad te confugimus, in te respicimus, tibi Magister ad opitulandû confidimus, similes illis cæcis ad viam sedentibus, *Marth. 20. v. 30.* II. Observandum, Quid fecerit aut dixerit Christus, cum vidisset oculum misericordî & prajoso illos, *Lucas* refert illum dixisse: *Ite & ostendite Vos Sacerdotibus*, quo ipso tacitè Sanitatem illis fuit pollicitus, stabat tum temporis adhuc *Respublica Judaica*, & *Cultus ceremonialis*, quapropter dicit: *Ite & ostendite vos Sacerdotibus*, utpote qui à *DEO constituti sunt*, ut *lepram dubiam explorarent*, prout constat ex *Levit. 13. v. 2. & 3.* qui *Scientiâ erant instructi singulari circa hunc Morbum*, Sapientiz partibus operam dantes omnibus, ut *Egyptiorum* præcipue, inter quos quoque erat cognitio corporum & affectionum, in quâ quî præ cæteris profecisset, de *lepra* judicabat, de *Morbo* promovebat, ut *Enunciatum* testaretur de *Notitia*, opus probaret artificem, ut *Syrach* loquitur *cap. 9. v. 24.* qui denique *genuini & legitimi*, *Templo Domini* servientes *Hierosolymis*, non *Garizitani* in *Samarita* minus sincerè ministrantes & se addicentes illi *Templo* de quo *Job. 4. v. 20.* III. Notandum, Quid contigerit, quid factum fuerit. Dicit autem *Lucas*, dum irent *mundati sunt*. Volebat Christus prævenire *Sacerdotum Calumniam*, quapropter ablegat illos & in *Viam* eos sanat, nè dicere possent *Sacerdotes*, subornatos fuisse illos, dum enim irent *mundati sunt* juxta *Evangelistam nostrum*, dum *Salvatoris* obtemperabant & ibant agnoscentes ipsum posse præcipere, imperare, ut *Apostoli* ipsum vocarunt & agnoverunt *Magistrum* *Job. 13. v. 13.* in *Viam* sese conferebant, quæ recta ducebat ad *Jerusalem*, per viginti milliaria ambulaturi & *tædia itineris* devoraturi, quam viam ipsis commendaverat *Via & Veritas* *Job. 14. v. 6.* tendebant *Hierosolymam* locum quem *DEUS* elegerat *Templum* quod habitaculum illius erat juxta illud *Esaiæ 31. v. 9.* dum autem

ita eunt, in via ambulant, *Hierosolymam* contendunt, ecce ex impro-
viso mundati sunt, non tantum Sanitatem recuperarunt, verum cum
Lepra in *palestina* & *Judea* etiam maxime deformabat ratione
Coloris, mundati sunt ab illa fœditate, declarandi tales à Sacerdoti-
bus juxta illud *Levit. 14. v. 3.*

L. D.

Videmus, Quam Methodum adhuc deligat Christus
in Cura Lepræ spiritualis. Morborum Animæ. Curare
solet Christus nos I. Gratosè respiciendo. Videt enim nos
omnes & singulos ut leprosos & infectos peccato, ut *David* dicat
Psal. 14. v. 2. & 3. videt præprimis & respicit ad penitentes, qui
stant è longinquo & Miseriam suam agnoscunt, ut *Esaïas* dicat no-
mine illius *cap. 66. v. 2.* videt gratosè & respicit singulariter confi-
dentes, qui illi credunt ejusque opem tanquam Magistri desiderant,
ut *Jeremias* dicat *cap. 5 v. 3.* Ut *Miriam* fuit curata, quæ leprâ la-
boravit, in ipsâ separatione miseriam suam agnovit, atque *Mosis*
opem expetiit interprete fratre, quia *Moses* illam gratosè respexit
Num. 12. v. 11. & 12. Ita quoque nos curamur respiciente oculo
gratoso, Christi Magistri ad opitulandum parati, hinc *David Psal-*
mo 103. v. 10, 11, 12, 13, 14. Curare solet Christus II. Ministris
nos remittendo. Jubet enim nos ostendere illis Sacerdotibus
& Ministris, qui ab ipso sunt vocati & constituti in Ecclesiâ, ut lepræ
spiritualis fœditatem ostendant juxta illud *Esaïa 58. v. 1.* jubet osten-
dere illis Sacerdotibus & Ministris, qui de Morbis spiritualibus, quos
dignoscunt & penetrant pronunciare possunt, qui nomine DEI di-
cunt ex *Jeremia 30. v. 12.* jubet nos ostendere illis Sacerdotibus &
Ministris qui Templo veræ Ecclesiæ addicti & illachrymantes inter
porticum & Altare dicunt ex *Joelis 2. v. 17.* Ut curatus fuit *Nae-*
man Syrus, cum Rex *Israëlis* ipsum remitteret ad *Elisam. 2 Reg. 5.*
v. 8, 6, & seq. Ita adhuc dum curamur à lepra spirituali & Infirmi-
tatibus nostris, si remittamur ad Sacerdotes qui & Morbos hos cog-
noscunt & absolvunt juxta illud Christi *Joh. 20. v. 21.* Curare de-
nique

nique solet *Christus* III. Valide mundando. Mundat enim nos à peccato dum credimus obsequiosè & dicit ex *Matth. 9. vers. 12.* mundat nos à peccato dum sumus in viâ ad præfixum scopum juxta illud *Pf. 25. v. 8, 9.* Mundat nos à peccato dum contendimus ad spirituale *Hierosolymam*, atque dicit ex *Zacharia cap. 13. v. 1.* Ut *Moses* fuit curatus à lepra, dum jussui divino obtemperavit, atque in viâ constitutus erat ad populum electum, cœtum Ecclesiæ in *Egypto* *Exod. 4. vers. 6. & 7.* Ita quoque nos curamur Christo mundante in viâ & dicente ex *Esaia cap. 43. vers. 25.*

USUS I. DEHORT.

Si *Christus* hanc Methodum curandi observat, peccant graviter, qui coram illo, ejusque oculis se non sistant ut mileros, sed gloriabundos, dicentes ex *Ose. 12. vers. 8.* hisce *Christus* dicit *Matth. 9. vers. 12.* Peccant graviter, qui nolunt se ostendere legitimis Sacerdotibus, sed potius illis dicere volunt ex *Esaia 65. vers. 5.* Hisce dicit *Christus* quod si ligant in terris erit quoque ligatum & irremissum in Cælis *Matth. 16. vers. 19.* peccant graviter, qui non obtemperant Christo in viâ ad *Hierosolymam* spirituale, ad Ecclesiam; sed suo ingenio & præcligunt *Gilgalem* idololatricam & *Bethaven* de qua *Osea 4. v. 15. & 16.* hisce dicit *Christus* *Luc. 6. vers. 39.*

USUS II. ADHORT.

Si *Christus* hanc Methodū curandi observat, accedamus *Christum* gratosè nos respicientem atque dicamus: *Jesus præceptor miserere nostri*, ex *Psalms. 51. vers. 3. & 4.* Sacerdoti nos libenter ostendamus, atque illud *Syracidi* observemus *cap. 7. vers. 31. 32.* & tandem jussui hujus præceptoris nos submittamus atque dicamus ex *Psalms. 122. vers. 1. & 2.*

USUS III. CONSOL.

Si *Christus* hæc Methodū curandi observat, bono sint animo, quot-

quotquot curæ illius se submitunt atque cottidie dicunt ex *Jer. 17. vers. 24.* Ut ut in leprâ spiritali nascamur, atque conquerendum ex *Psal. 51. vers. 7.* novimus Christum confestim in Exordiis vitæ nostræ nos respicere oculo gratioso, adire nos immun-dos atque dicere nobis ex *Ezech. 16. vers. 6.* Ut ut lepra peccati sit fœdissima & quandoque omnia in nobis deformet *Esaia 1. vers. 5. & 6.* novimus Christum constituisse ministerium ut confidenter illam ei ostendamus, atque experiamur illud *Psal. 32. v. 3. 4. 5.* Ut ut denique in viâ ex lepra peccati Lassitudo corripiat vel deliquium, & conquerendum ex *Psal. 73. vers. 2.* novimus Christum esse virtutem nostram &c. *Habac. 4. vers. 19.* promississe ductum *Psal. 32. vers. 8.* atque mundaturum sanaturumque consummatè nos in Cœlesti Hierosolyma *Apoc. 21. vers. 4.* AMEN.

DOMINICA XV. POST TRINITATIS,
MATTH. VI. v. 26.

Εμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σείουσιν, οὐδὲ θείουσιν, οὐδὲ συναγάσσιν εἰς θορῆκας: καὶ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· τρεῖς φεῖ αὐτοί. Οὐχ ὑμεῖς μάλλον ὧς φέρετε αὐτῇ;

Vertite oculos ad volatilia cœli: quia non serunt, neque metunt neque convehunt in horrea: & Pater vester cœlestis alit illa. Nonne vos longè præcellitis illa?

Uomodo Corvi quondam advolarint, cibum attulerint & paverint Etiam Prophetam, de eo legimus in *Historia Regum lib. 1. cap. 17. vers. 5. & 6.* Ostenditur quippe ibi, quod Corvi advolarint & sese proximos fecerint Eliæ Propheta. Erant hi Corvi non Angeli quidam boni sub specie alitum, sed veri corvi, genus illarum avium, quod cum aliis sub Cœlo versatur, & calidi præ cæteris est temperamenti, hinc contulerunt se ad flumen Crith, quod oritur ex Montibus Ephraim ad latus Bethel & Jericho, defluit versus Jordanem, & in cujus Regione multæ Cryptæ, in quarum unâ Propheta delituit, ut illæ aves illi corvi ibidem suum refingerent, cum ob tempera-

men-

mentum calidum aliàs etiam Corvi quærere soleant amnes ut *Solomon* iudicat *Prov. 30. vers. 17.* Ostenditur porro, quod Corvi attulerint cibum, panem scilicet, & Carnes & quidem utrumque mane & vespere. Erat tùm temporis ingens æstus & sterilitas, ut etiam *Megasthenes* inter Gentiles & profanos Scriptores meminerit illius, adeò ut non licuerit vel serere vel metere, nec ipsi Corvi parabant illum Cibum, sed vel ab *Israelitis* genuinis adhuc, vel ex Mensa *Obadiah*, vel denique regià *Achab*, ut *Rabbini* opinantur illum deferebant ad Prophetam, qui caritatem annonæ induxit &c. *Syrach. 48. v. 2. & 3.* Ostenditur denique, quod corvi aluerint, & in vitâ admirabiliter conservarint Prophetam. Et si aliàs Corvus animal voracissimum & sibi relictum non pro aliis colligit, sed collecta satietatis causa & famis sedandæ ergò vorat & consumit, tamen Deus retraxit vim appetitus, atque non tam respexit corvos, quàm *Eliam*, cuius Deus & Pater erat, quem iussit eò ire cum promissione quod corvi ipsum sint alturi, cui etiam tanquam filius obsequens hæcenus obtemperavit, ut potuerit gloriari de sinceritate obsequii præ cæteris & dicere *ex 1. Reg. 19. vers. 10.* Ut quondam stitit Corvos Author huius libri in spectaculum, ita *Christus* id genus animalium quoque producit & dicit: *Aspicite volatilia cæli &c. de quo sũv. 25.*

EXEGESIS.

Cum *Christus* constituerit differere contra curam ventris post absolutas doctrinas salutares varii generis, ducit in Theatrum Naturæ, & incipit à Cæli avibus descenditque ad lilia usque terræ & dicit: *Respicite volatilia Cæli, quia non serunt, neque metunt, neque convolvunt in horrea & Pater vester cælestis alit illa. Nonne vos longè præcellitis illa?* Dicit I. Respicite volatilia Cæli, vultque ut oculos elevemus atque respiciamus non *Angelos*, aut Spiritus malos, ut quidam opinati sunt, sed *aves*, quæ opus utut habeant alimentis, tamen parùm illa curant, cum econtra cætera animalia sollicita sint de victu, ut de formicâ dicat *Solomon Proverb. 30. v. 25.* Vult, ut oculos elevemus atque respiciamus *volatilia Cæli*, quæ sub Cælo in libero vagantur aere, Elemento non cibis pro-

mendis apto, cùm e contra domestica animalia à manu hominis sustententur, ut *Solomon* dicat *Proverb. 12. v. 10.* Vult denique, ut oculos elevemus atque respiciamus in specie, juxta *Lucam* *Corvos*, qui calidi sunt stomachi, cibum avidè appetunt, etiam pullis neglectis, cum e contra alia animantia, quæ exigui caloris exiguo quoque victitent, ut *Solomon* dicat de *aranea* operari illam & habitare in arcibus *Regum*, in illis locis, in quibus parum alimenti pro hoc genere *Proverb. 30. v. 28.* II. Dicit, non ferunt, non metunt, nec in horrea convehunt, scil. ut homines, qui quandoque laboriosi, ne quis illam alimentationem avium curæ, labori, & industriz transcribat. Quid sit ferere, metere & congregare in horreâ quivis novit; vult itaque *Salvator* noster dicere, nostis ipsi, quod aves non ferant, ut *Agricola* ille, de quo *Matth. 13. v. 24.* quod aves non metant, ut *Dominus* ille, de quo *Luc. 19. v. 21.* quod aves non convehant in horrea, ut *ventilabrum habens*, de quo *Matth. 3. v. 12.* III. Dicit: & tamen Pater vester cœlestis alit illa, quantò meliores autem estis vos illis, nō dicit, & Pater illorum alit illa, sed Pater cœlestis vester, siquidem aves tantum ab illo creatæ simpliciter & ex aquis bullientibus vocatæ *Gen. 1. v. 21.* Siquidem aves sint sub communi tantum oculo providentiæ DEI, qui finit illas sedere ad aquas, grana colligere & cantare in ramis arborum *Psalms. 104. v. 12.* Siquidem aves tantum destinentur huic naturali vitæ, & capiantur, ut consumantur *Ecclesiast. cap. 9. v. 12.* Sic itaque concludere vult *Salvator*: Deus curat hæc minora, has creaturas viliores, quantò magis vos curabit, quorum Pater est, quos peculiariter respicit, quos altiori scopo destinavit, annon præstatis avibus, quorum Domini estis in primâ rerum origine constituti, de quo *Gen. 1. vers. 28.*

L. D.

Videmus ex conclusione hac, Quam probè & solidè fundata sit Providentia divina circa homines, quantum ad necessaria hujus vitæ, cibum & potum sc. à Christo in Theatro Naturæ ostensa. Solidè fundata est Providentia

tiâ divinâ circa homines I. ex Avium Contemplatione. Vult enim *Christus* nos respicere ad creaturas *viventes iudigas alimentis*, non tamen de illis curiosè sollicitas, quæ in arboribus desident, & fructum indè carpunt *Dan. 4. v. 9.* Vult nos respicere ad *Creaturas feras*, non manu hominis pascas, quæ in libero aere sub Cælo vagantur *Sap. 5. v. 11.* Vult nos respicere ad *Creaturas voracissimas*, quæ passim alimenta & cadavera inveniunt, illis inhiant *Gen. 8. v. 7.* Ut *Deus Abrahamum* quondam eduxit in campum, iussit spectare Cælum, cum postea Aves irruerent cadaveri *Gen. 15. v. 5. & 11.* Ita *Christus* nos ducit in Theatrum Naturæ ostenditque volatilia Cæli, quæ alit, vult, ut illa spectemus, & memores simus illius *Psal. 145. v. 15, 16.* Solidè fundata est providentia divina circa homines II. in Avium Cessatione. Notum quippe est omnibus, aves non serere, non semina mittere in campos, ut *Isaac* in *Gerar* sevit, & semina sparsit *Gen. 26. v. 12.* Notum est, aves non metere, non falce uti, ut *Boas*, qui conduxit messorum, qui resceuerunt frumentum *Ruth. 2. v. 4.* Notum est, aves non convelere in horrea, colligere in Apothecas, ut *Godolia* cum suis fecit *Jerem. 40. v. 10.* Ut *Deus* aluit *Hickiam*, & cives *Hierosolymitanos* Verbo potentiz suæ, cum non ferebatur, atque eidem dixit *Jesaja 37. v. 30.* Ita *Christus* nos docet, quod *Deus* non alligatus sit ad Sementem & Messiem, Verbo potentiz gaudeat, atque memores vult esse illius *Deuter. 8. vers. 3.* Solidè fundata est providentia divina circa homines III. in Avium Sustentatione. Sustentat *Deus* illa viliora animantia, *qua tantum ab ipso ut cætera creata*, quânto magis ergò sustentabit illos, quorum *Pater est ex creatione*, quos fecit ad *Imaginem suam*, *Gen. 1. v. 27.* Sustentat *Deus* illa viliora animantia, *qua tantum sub generali providentiæ oculo*, quânto magis ergò sustentabit illos, quorum *Pater est ex regeneratione*, quos per resurrectionem *Christi* regeneravit *1. Pet. 1. v. 3.* Sustentat *Deus* illa viliora animantia, *qua tantum ordinata sunt in naturalem vitam*, & cum moriuntur, tota intereunt, quânto magis ergò sustentabit illos, quorum *Pater est ex futurâ resurrectione*, quibus promisit cœlestem illud *Manna Apostol. 2. v. 17.* Ut *Deus* quondam *Jobum* provocavit & eidem di-

xit

xit cap. 39. v. 3. Ita *Christus* provocat, ad comparationem cum avi-
bus, atque vult nos esse memores illius *Davidis Ps. 103. v. 13.*

USUS I. DEHORT.

SI tam solidè fundata est providentia divina circa ho-
mines in Theatro Naturæ, peccant graviter, qui non
oculos in Cœli aves sustollunt, ut inde providentiam discant, sed in
se ipsos & cœcam rationem, atque propterea cum *Epicurais*, dicunt
ex *Sapientia 2. v. 2.* Peccant graviter, qui non benedictioni
divinæ confidunt, sed labori suo, sationi, messi, convectioni atque
cum *rustico illo* divite dicunt ex *Luc. 12. v. 18.* Peccant graviter,
qui non se exhibent ut filios, sed ut *maculas* derelinqentes post
pastum petram salutis, atque cum *Israelitis* nolunt agnoscere, quod
Deus det, frumentum & cœtera Osee 2. v. 8.

USUS II. ADHORT.

SI tam solidè fundata est providentia divina circa ho-
mines in Theatro Naturæ, quoties aves Cœli intuemur,
memores simus illius, qui omnibus vitam & halitum inspirat, atque
oculos elevemus ad illum, qui in Cœlis *Psalms. 123. v. 1, 2, 3, 4.* quo-
ties Deus incrementum dat Sationi & Messi, ipsum ut Deum divi-
tem benedictione veneremur, atque dicamus ex *Jer. 5. v. 24.* de-
nique quoties pasti sumus grato corde id agnoscamus, atque cum
 Davide gratias agamus ex *Psalms. 147. v. 9, 10.*

USUS III. CONSOL.

SI tam solidè fundata est providentia divina circa ho-
mines in Theatro Naturæ, bono sint animo, qui credunt
non tam animalium irrationalium, quàm hominum curam habere
Deum, & hæc scribi curasse pro nobis *1. Cor. 9. vers. 9. & 10.* Si vi-
deatur appropinquare tempus illud Calamitatum, ut dicendum ex
Jer. 4. v. 25. Scimus, si corde inconnivo respiciamus ad illum, qui
iussit

iussit ad Coeli volatilia oculos attollere, ipsum respecturum nos quoque suâ gratiâ porro, juxta illud *Psal. 33. v. 18, 19.* Si videtur DEUM daturum *dentes vacantes* & famem *Amos 4. v. 6.* Scimus, si corde fiduciali nos insistamus illi, qui ne avem non serentem aut metentem hæcenus deseruit, nos non deserturum, juxta illud *Levit. 26. v. 3, 4, 5.* Si denique videatur DEUM ob ingratitudinem nos vocaturum *Loammi, non populus*, ablaturum frumentum & mustum *Osæ 2. v. 9.* Scimus, si corde pœnitentia nos recipiamus ad illum, cujus viscera exardescunt tanquam patris, cujus filii sumus dilecti, nostri miserturum, juxta illud *Psal. 103. v. 13.* *Deus facit vestes firmas portarum, benedicit filiis suis in medio tui; disponens termino tuo pacem, adipe tritici satiat te. Psalm. 147. v. 13 & 14.* ut senio confectus & tenuis fortunæ homo possit illud in fine vitæ, utut numerosa super sit Familia, dicere ex *Psal. 37. v. 25.* AMEN.

DOMINICA XVI. POST TRINITATIS,
LUC. VII. v. 14.

Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς στροφῆς.
(οἱ δὲ βασιζόμενοι ἐρησσω) καὶ εἶπε:
Νικησικε, σὺ λέγω, ἐγείρεθι.

Et accessit, tetigitque locum. (Porro qui portabant, sub-
sisterunt) & ait: *Adolescens: ti-
bi dico, surge.*

Ingularem & admirandum Actum quondam edidit *Elisa* magnus Propheta in *Israel*, accessit enim mœstam *Sunamiridem* scœminam, applicuit sese defuncto illius filio, atque eundem revocavit in vitam, de quo *2. Reg. 4. vers. 32, 34, 35.* Singularem & faventem actum edidit *Elisa*, quod accesserit *Urbeculam Sunem.* Erat ille hæcenus in loco sibi familiari, monte scilicet *Carmelo*, cum itaque præmisset famulum, ipse subsequitur, accedit mœstam, contendit in *Sunem*, quæ *Naïm* habuit versus occidentem, sitam in Tribu *Issachar*, cujus quoque mentio fit, *1. Sam. 28. v. 4.* Singularem & admiran-

P. IV.

Hh

dum

dum actum edidit Elisa, quod mortuum filium prehenderit. Erat aliàs hoc inusitatum, imò prohibitum, nihilominus cum *Elisa* Propheta Domini duplici Spiritus instructus, repositum in lectulo tangit, imò superincumbit eidem ita, ut os ori, oculos oculis manus manibus applicet ad exemplum Magistri sui *Elia*, de quo *1. Reg. 17. v. 21.* Singularem denique & faventem actum, edidit tum temporis Elisa, quod revocarit defunctum filium in vitam. Erat ille unicus filius matris suæ & dilectissimus, cum autem adolefceret, ut sit in Regionibus illis calidis, æstus sese intendit, ut dolore capitis inde correptus, in sinu matris expiraret, verùm Propheta præsentem & vitam inhalante reviviscit, ut agnoverit *Sunamis* illum verè vivum, atque didicerit quantà virtute præditus esset à DEO hic Propheta, de quo *Syracides cap. 48. vers. 15.* Ut quondam *Elisa* egregium edidit specimen virtutis divinæ sibi communicare in *Sunem* Urbeculâ, ita *Christus* Salvator noster longè illustriori modo talem actum exercuit in Urbe *Nain*, de quo in Evangelio nostro & verbis præcædis *ὁ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ*.

EXEGESIS.

NON vanis agere pollicitationibus Salvatorem nostrum experta est sufficienter mœsta Vidua, cujus filius unicus offerebatur; ut enim ille dixit: *Noli flere*, ita ipso opere absterxit lacrimas, & tristitiam in Gaudium convertit. Dicit enim *Lucas* post illa verba Salvatoris *ipsum accessisse, ac tetigisse lectulum & dixisse: Adulescens dico tibi surge.* Ubi notandum I. quod *Christus* accesserit. Fuerat ille antea *Capernaumi*, ibique servum Centurionis paralyticum sanaverat, egreditur itaque illâ urbe, quæ à *pub britudine* nomen obtinuit, in *Galilea* primaria fuit, sita in Confinitibus *Sebulo* & *Naphthali*, & ut ipse *Christus* de illâ loquitur *ad solum neque exaltata Matth. 11. vers. 23.* accedit autem non rogatus, non compellatus, non per nuntium aliquem certior factus de tam tristi casu, ut quidem antea fecerat, qui ipse accessit eum & rogavit pro servo suo *Matth. 8. v. 5, 6.* & quidem magis magisque appropinquavit, eo Animo, ut Auxilio suo subveniret, misericordiam suam, & potentiam demonstraret & ostenderet se

victor-

victricem Mortis juxta illud *Ioh. 5. vers. 21.* II. notandum quod Christus tetigerit loculum. In græco occurrit vox *σπῆς*, quæ notat *lectulum*, in quo mortui efferebantur, non tantum enim gentilibus in usu erat, mortuos tali lecticæ imponere, sed & juxta *Iosephum Judæis*, curam enim mortuorum habendam esse utrique norunt, juxta illud *Syracidiæ 7. v. 35.* tetigit autem Christum hunc loculum, hanc lecticam, ut ut aliàs pheretra & mortuos tangere non licuerit ex Lege *Num. 19. v. 11, 12, 13.* tetigitque eâ de causâ non tam ut contactu suscitaret, quàm ut portantes illum sisteret, ne illi porro progredierentur, qui aliàs cum ad locum sepulturæ fuissent portaturi, & deducturi hunc loculum, ut quondam ita deductus fuit vitâ defunctus *Jacobus Patriarcha* in sepulchrum delectum *Gen. 50. v. 13. & 14.* III. Notandum, quod Christus dixerit: Adolescens, dico Tibi, surge. Allocutus est defunctum cumque vocarit Adolescentem, ut indicaret ipsum non desisse esse simpliciter, allocutus est enim ut viventem, adhibuit vocem tanquam dormienti, vocavit eum adhuc Adolescentem, qualis erat paulò ante, quia in oculis suis non ut brutum interierat, sed dormiebat tantum ut illa puella, de quâ *Matth. 9. v. 24.* dixit: *Dico Tibi: Ego te alloquor, cujus vox non merus sonus aut halitus evanescens, sed vi divinâ & potentiâ infinitâ, instructa, quæ vocat ea quæ non sunt Æs. 37. Rom. 4. v. 17.* dixit denique: *Surge*, imperando *tyrannus*, evigila ex somno mortis, in quem incidisti, atque ita vitam contulit viresque ei, ut consimili omnipotenti voce postea *Lazarus*, circa finem Ministerii sui ex sepulchro reduxit, de quo *Ioh. 11. v. 43, 44.*

L. D.

Videmus, Quam egregiè Salvator noster hoc Exemplo illustri prælusit resurrectioni mortuorum, quæ fiducia Christianorum. Prælusit Salvator noster resurrectioni universali, præprimis verò fidelium hîc, I. accedendo. Veniet enim hic Salvator de Cælo, ut testantur Angeli *Act. 1. v. 11.* Veniet sponte sua, ut testatur Paulus *1. Thessal. 4. v. 16.* Veniet

Hb 2 *maje-*

majestaticè, & demonstrabit sese potentissimum, ut testatur ipse *Christus Luc. 21. v. 26. 27.* Ut prælusit quondam *Moses* liberationi fratrum suorum è fornace ferreâ, è *Madian* illos accedendo, de quo *Exod. 4. v. 29.* ita *Christus* prælusit resurrectioni & liberationi ex morte, accedendo defunctum & mœstos, atque ostendit se aliquando venturum è Cælo in gloriâ, appariturum, ut & nos appareamus, juxta illud *Pauli Coloss. 3. v. 4.* Prælusit Salvator noster *Il.* Resurrectioni universali, in primis verò piorum Tangendo. Non refugit oculos nostros, lecticas & cameras in quas reponimur, de quibus *Esaiæ 57. v. 2.* non veretur tangere oculos, sed dicit *Ezech. 37. v. 12. & 13.* non respicit portantes, nec concedit, ut continuetur mortis *regit*, sed sistit omnia illius fulcra, & abolet completque illud, quod *Johannes* vidit & aperuit *Apocal. 20. v. 14.* Ut prælusit quondam liberationi & victoriæ fratrum suorum *Josua* tangendo lanceam, & dirigendo adversus *Hai*, Urbem in tribu *Benjamin*, quæ notat *acervum Josua 8. vers. 28.* Ita *Christus* prælusit resurrectioni, victoriæ ex morte & emersione ex acervis & tumultibus nostris, tangendo *sepulcrum*, atque ostendit se aliquando taciturnum potenter oculos nostros eventurumque illud *Apoc. 20. v. 13.* Prælusit Salvator noster resurrectioni universali præprimis suorum *Il. I.* Vocando; vocabit enim illos, qui vivunt ei, juxta illud *Luc. 20. v. 38.* alloquetur mortuos voce divinâ, juxta illud *Johan. 5. v. 28. & 29.* dicit admirando modo, *surge*, juxta illud *Esaiæ 26. vers. 19.* Ut prælusit quondam liberationi fratrum è manu *Jabini Barak*, Princeps & Dux exercitus, mœstitiæ somno oppressos *Sabulomitas & Naphthalitis* evocando *Judic. 4. v. 10.* Ita *Christus* prælusit resurrectioni & liberationi ex morte evocando non procul à *tèrra* *tribuum* juvenem defunctum, atque ostendit se aliquando nos allocuturum pariter & facturum, ut intelligamus illud *Johan. 11. v. 25. & 26.*

USUS I. DEHORT.

SI Salvator tam egregiè prælusit resurrectioni universali, caveamus, ne dubitemus circa *sapientiam Christi* in *accedendo*,

cedendo, quasi, si non appareat, confestim omnis accessus illius veniat negandus, similes illis, de quibus Petrus 2. Epist. 3. v. 4. Caveamus, ne dubitemus circa potentiam Christi in tangendo, quasi non possit etiam nostros lectulos & dormitoria pullare, similes illis, de quibus Esaias dicit, quod opinati fuerint manum Domini esse abbreviatam Esaias 50. v. 2. Caveamus, ne dubitemus circa voluntatem Christi in vocando, quasi nolit nos ex morte revocare, sed æternum sub umbris relinquere, similes illis, de quibus Philo dicit, quod dicant Sap. 2. v. 5.

USUS II. ADHORT.

SI Salvator tam egregiè prælusit resurrectioni universali, studeamus, desiderare illustrem accessum Domini, & dicere iugiter ex Apocal. 22. v. 20. Studeamus, circa finem vitæ præparare corpus, & animam commendare huic manui, quæ loculos tangit, atque ingeminare illud ex Ps. 31. v. 6. Studeamus denique, ut ad vocem Salvatoris per suos Ministros spiritaliter in hac vitâ refurgamus ad monitum Pauli Eph. 5. v. 14.

USUS III. CONSOLAT.

SI Salvator tam egregiè prælusit resurrectioni universali, bono sint animo, qui spem habent præ Gentilibus, juxta Paulum 1. Thess. 4. v. 13. Si mors nos accedat, & conquerendum ex Jerem. 9. v. 21. novimus accessurum aliquando Christum, qui ipse dicit Apoc. 1. v. 18. Si Lethica sit præ oculis & sepulcrum atque conquerendum adendum esse locum tenebrarum ex Job. 19. v. 21, 22. Scimus, Christum tetigisse manu suâ loculum, & adhuc sub suâ nostros sustentare, & ossa recondita, juxta illud Psalm. 34. v. 21. Si denique mors æterna & infernus dilates victum suum, atque conquerendum sit ex Psalm. 18. v. 5. novimus Christum etiam ex inferno eripuisse & erepturum, dicentem nobis: Surgite ad vitam æternam, juxta illud Osee 13. v. 4. AMEN, AMEN.

DOMINICA XVII. POST TRINITATIS,
LUC. XIV. *ſc.* 4.

Οἱ δὲ ἰσχυροὶ, καὶ ἐπιλαβόμενοι

μὲν τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, καὶ ἀπέλυσαν.

At illi tacuerunt. Ipse vero

apprehensum sanavit eum, ac dimisit.

Nobilis, admiranda, & utilis fuit quondam Cura, quam præstitit *Elisa* Propheta, dum Vas in Manus plenum accipit, aquas sanavit, & tandem discessit versus *Bethel*, de quo *2. Reg. 2. v. 20. & 21.* Nobilis fuit hæc Cura, in Manum enim accepit phialam plenam Salis. Petierat Propheta Vas quoddam novum, nè quis opinaretur, si aliud adhibuisset, Prophetam arte prius illud parasse ad hoc opus; quapropter Incolæ Urbis ipsi exhibent phialam novam Sale plenam, quam Manu capit, ad scaturiginem se confert, atque ostendit quod Spiritus *Elia* non tantum, quantum ad prædicandum Verbum, sed & Miracula patranda largiter in ipsum descenderit *Syrah. 48. vers. 13.* Admiranda fuit hæc Cura, sanavit enim Aquas, & illos qui ipsis usi fuerant. Erant aquæ illæ *Hierichuntina* putridæ, & fætetes, vel ut alii volunt Salsæ & amaræ, vel quia *Josua* illi Regioni maledixit, vel quia cum *Hiel* reedificaret Urbem, DEUS signum Iræ suæ insinuat extare voluit, vel quod probabilius, quia ille Locus non procul à Mari mortuo, *Valle Salis*, ex qua per subterraneos Meatus aqua salis & amara affluxit, quapropter Propheta immittit *Saltem*, sanat aquas, promittit nullam ulterius hic fore Mortem vel Sterilitatem, atque ostendit quòd DEUS ad tempus quidem percutiat, Manu suâ autem denuò sanat juxta illud *Jobi 5. v. 18.* Utilis denique fuit quondam Cura hæc, operata quippe fuit ut incolæ commodè habitarent, viverent & agerēt. Fuerant hæcenus Cives hujus Urbis maximam partem ægri, infirmi & delassati ex potu hujus Aquæ, hinc Propheta illos sanante contingit ut animo fideles se separarent ab Idololatriæ & Collegio filiorum Prophetæ adhæreant, *Basalem* non DEUM, sed JEHOVAM *Dominum* agnoscant, cui adhærendum, suis-

suisque insistant alacriter porro negotii expediendis, quapropter etiam discedente Propheta relinquit suos præprimis filios, sive discipulos ut DEO gratos, sanosque, atque ostendit porro illos futuros in hoc loco ut *Rosus* propè fontes aquarum, ut loquitur *Syrach. 40. v. 17.* Non tam nobilis, admiranda & utilis fuit hæc Cura, hoc Specimen, illustrius edidit *Salvator noster* in *hydropico* de quo in Verbis prælectis vñ. Oī.

EXEGESIS.

Proposuerat *Christus* Pharisæis & Scribis ipsum observantibus Quæstionem quandam & quæsierat: *Num liceret sanare Sabbato?* quia verò illi non ejusdem sententiæ, sed discordes circa illam; Quidam enim hoc absolutè negabant, quidam concedebant quidem, sed non nisi in extremo, vel Corporis, vel Animæ periculo & Necessitate, qua propter nè prodantur, quiescunt & tacent. *Christus* itaque absque mora se accingit ad opus, apprehendit *hydropicum*, sanat & dimittit. Apprehendit primùm teste *Lucà* hominem stupidum & mutum. In *Græco* occurrit vox ἐμλαθῆναι, atque indicatur illà *Christum* porrexisse Manum, est enim illa Vox quæ usurpatur de *Christo* extendente Manum & prehendente *Petrum* infirmum & nutantem in *Mari Galilee*, de quo *Matth. 14. v. 31.* indicatur illà *Christum* prehendisse manu, est enim illa vox, quæ usurpatur de *Christo* manu præheadente *Cæcum Bethsaida* educente foras & sanante *Marc. 9. v. 32.* indicatur denique illà, *Christum* traxisse ad se manu suà illum hominem & propinquum sibi reddidisse, est enim illa vox, quæ usurpatur de *Christo* blandè ad se trahente Infantem, quem stitit Apostolis in Exemplum Humilitatis litigantibus de primatu *Luc. 9. vers. 47.* Secundò sanavit *Christus* teste *Lucà* hominem ægrum & *hydropicum*. Erat res desperata apud illum, nulla Manus humana parerat Morbo, ipsæque inter Candidatos Mortis computabatur, quam primum autem *Christus* ipsum prehendit sanatur in puncto, eodemque temporis Momento, ut aqua intercus exareseat & evanescat, ut fons ille sanguinis

guinis in ægra illa fœmina, de quo *Marcus cap. 5 v. 29.* ut Tumor detumefcat & expiret, ipseque fiat similis cæteris hominibus validis, ut fœmina pura imbibens aquam Maledictam mansit eadem formâ Corporisque quantitate, cum impura, sive adultera fenferit Tumorem Ventris, & laterum Maciem *Num. 5. vers. 27. & 28.* ut suis extinguatur pressum Cor allevietur, atque sanguis humore vitioso suffusus purificetur, ut sanguis corruptus in *Miriam*, quæ similis fœtui demortuo reconvaluit ad preces *Mosis*, de quo *Numer. 12. v. 12. & 13.* Tertiò dimisit Christus teste Lucâ hunc hominem infirmum & lassum. In græco occurrit vox ἀπάλυσις, atque indicatur illâ, juxta Voluntatem *Christi* hunc hominem discessisse ex domo principis *Pharisei*, iterum ambulasse, atque ad suos conversum fuisse; dimisit enim *Christus* ipsum partim propter *Phariseos* & *Sadducæos*, qui ipso fuerant abusi, ne ulterius cum ipsis hæreret, & in peccatis communicaret, *siquidem picem tangens inquinetur &c. Syrach. 13. v. 1.* partim propter seipsum; restituerat enim perfectè Sanctus, ut agnosceret beneficium, omnes deprehenderent quantum Gratiæ contulerit, atque ipse cum cæteris debitum honorem deferret, *siquidem opus probas Artificem, Syrach. 9. v. 24.* partim propter ægrum, qui hætenus aliis molestus fuerat, ut scil. porrò suæ vocationi accorderet, laboraret manu, neque pigritiæ se dederet, atque in id incumbere, ut & ipse sibi pararet victum & ex superfluo aliis etiam communicaret, siquidem laborandum unicuique, ne in ægritudinem ex Malacia incidat, juxta illud *Syracidis cap. 31. v. 27.*

L. D.

Videmus, Quomodo adhuc Salvator noster præprimis Sabbatho soleat nos infirmos erigere, atque in cætu suorum se demonstrare Dominum & Medicum nostrum *Exod. 15. v. 26.* Erigit infirmos spiritualiter *Christus*, Medicumque verum se demonstrat I. Manu Gratiæ prævenientiæ. Porrigit quippe ex alto Manum Gratiæ, ut dicere possit ex *Psalm. 55. v. 2.* tangit Manu gratiæ corda nostra & convertit, ut dixerat

Da-

David Ps. 39. 13, 14, 15. Attrahit Manu gratiæ & sibi unit nos, ut dicere possit ex Jer. 31. v. 3. Non tam fidi fuere *Angeli* à DEO missi *Sedmam*, qui *Lotum* cum suis apprehenderunt, eduxerunt & conseruarent Gen. 19. v. 16. & seq. Longè fidelior est Medicus Animæ nobis *Christus*, magni Consilii & sedet *Angelus*, qui manum porrigit, tangit, attrahit atque vult nobis se unire, & nos sibi, juxta illud *Osai* 2. v. 19, 20. Erigit infirmos spiritualiter *Christus*, Medicumque verum se demonstrat, 11. Sanitati pristinæ restituendo. Sanat quippe nos ita, ut exareseat aqua Voluptatis & Luxuriæ in nobis, qui antea aquas furtivas dileximus, Proverb. 9. v. 17. sanat ita ut detumescat Tumor Superbiæ & Fastus in nobis, qui antea quandoque cum Ego diximus ex Job. 32. v. 19. sanat ita ut sitis opum minuasur, Onus Avaritiarum à Corde removeatur, atq; Lutum Avaritiæ ab Animâ nobis intergatur in nobis, qui antea diximus: Affer, affer, atque nostra bona alienis augere studuimus, & Lutum Animæ nostræ superinduximus *Habac.* 2. v. 6. Non tam fidus fuit vir DEI de *Juda*, qui *Ierusalemum* Vitiis oppletum sanavit miraculosè 1. Reg. 13. v. 6. Longè fidelior est Medicus animæ nostræ *Christus*, Vir, quem *semina circumdedit*, qui detergit aquam Voluptatis, tollit Tumorem Superbiæ, sitis Avaritiæ minuit, atque præstat, quod promittit *Ier.* 33. v. 6. Erigit infirmos spiritualiter *Christus*, Medicumque verum se demonstrat 11. Viâ rectâ committendo. Vult enim, ut exeamus à ceteris improborum, secundum illud 2. Cor. 6. v. 17. ut ipsum ejusque Beneficia deprædicemus, & dicamus ex *Psalmo* 40. vers. 6. Vult denique, ut decenter & industriè laboremus, atque ad illud *Pauli* ad Corinthios 2. Thess. 3. v. 12. Non tam fidus fuit *Elisa*, qui *Naamanum* Syrum dimisit, voluit ut Animo se separaret ab Idololatriæ, deprecaret Beneficium acceptum, & ulterius in Ministerio suo in *Serviti* Regi 2. Reg. 5. v. 19. longè fidelior est Medicus Animæ nostræ *Christus*, qui dimittit nos, ut fugiamus impios, deprædicemus Beneficia atq; laboremus, ut pauperi possimus etiam subvenire *Eph.* 4. v. 29.

USUS I. DEHORT.

Sicut *Christus* erigit spiritualiter infirmos, Medicumque se exhibet nostrum, Caveamus nè, si ipse porrigit

manum gratiæ illi renitatur , atque simus ex numero impiorum illorum, de quibus *David Psalm. 17. v. 7.* memores illius *Christi Iob. 6. v. 44.* Caveamus, ne si Ipse nos vult sanare, ipsi velimus in peccatis mori, atque simus ut *Babel*, de quâ *Ierem. 51. v. 9.* memores illius quod *DEUS* dicit *Thren. 2. v. 13.* Caveamus denique, ne si ipse nos dimittit in Viam bonam, declinemus, atque simus ex numero illorum auditorum *Ieremie*, qui ad monitum illius dixerunt *cap. 18. v. 12.* memores illius, quod *Christus* dixit *Iob. 5. v. 14.*

USUS II. ADHORT.

SI ita *Christus* erigit spiritualiter infirmos, Medicum-que se exhibet nostrum, si Cor tangat & aperiat ut *Lydia Actor. 16. v. 14.* respondeamus illi Corde credente & dicamus ex *Cant. 1. v. 4.* Si nos sanare intendat & curare ut *Davidem Psalm. 30. v. 3.* respondeamus illi Corde grato atque dicamus ex *Psalms. 103. v. 1, 2, 3.* Si denique nos dimittat in Viam bonam, felici & Mundo, ut Apostolos *Iob. 15. v. 19.* respondeamus illi Corde obsequente, atque observemus illud *Ier. 6. v. 16.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita *Christus* erigit spiritualiter infirmos Medicum-que se exhibet nostrum, bono sint animo, qui etiam cum Philone agnoscere tenentur, se infirmos esse homines *Sup. 9. vers. 5.* Si nos angat peccatum *Originis* & actualia, atq; dicendum ex *Iob. 12. v. 14, 15, 16.* novimus, illum, qui Manum porrexerat hydropico, Manum Gratiz adhucdum porrigere atque dixisse *Matth. 9. v. 12, & 13.* Si nos angat *Virium defectus*, ex nobis, Carentia auxilii & Medicinæ, atque dicendum ex *Ierem. 8. vers. 22.* novimus illum, qui sanavit hydropicum, pridem nos sanasse in Cruce, atque omnem defectum expiasset, juxta illud *Esai. 53. v. 4. & 5.* Si denique nos angat *Infirmitas nostra in Christianismo*, quod videntes malis bene fieri scandalizemur, atque dicamus ex *Psalms. 73. v. 2.* novimus illum, qui dimisit hydropicum in Viam rectam, nos in Sanctuarium *DEI* te-

mit-

mittere, ut ad finem impiorum attendamus, reliquisse Verbum quod omni Scandalo & Infirmi-
tati expugnandæ & tollendæ sufficiens de
quo *Philosop.* 16. v. 12. ut unusquisque fidelis dicere possit, quem DE-
US, Manu suâ extraxit utero, sanavit in Baptismo, dimisit juxta Ver-
bum suum in Vita subsequente ex *Habacuk.* 4. v. 19. AMEN, AMEN.

DOMINICA XVIII. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. v. 40.

Ἐν ταῦταις ταῖς δυοῖν ἐντολαῖς
ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κέ-
ραται. *In his duobus mandatis tota
Lex & Propheta pendet.*

Magnificus planè fuit juxta Vestimentorum pompam
Ornatus *Aaronis* Pontificis in V. T. siquidem visi fue-
runt super humeros duo lapides onychini, ex quibus
processerunt aureæ catenæ, in quibus pendit pecto-
rale illud *Urim & Thumim* dictum, de quo *Exod.* 28. v. 9, 14, 15.
Magnificus fuit ille ornatus. Nam positi fuerunt in hume-
ris duo lapides *Onychini*, unus in dextro, alter in sinistro, qui *Iosepho*
teste, si Pontifex sacrificavit, singularem splendorem ediderunt,
utque fuerunt sibi similes, insignis magnitudinis, in pompam coram
oculis Israelitarum, prout Majestatem *Messia* describens *Iohannes* te-
statur apparuisse ipsum tanquam *lapidem* ratione divinitatis, & ut *Sar-*
donum sive *Sardonychen* ratione humanitatis *Apoc.* 4. v. 3. Magni-
ficus fuit ille ornatus: nam ab onychinis procedebant catenu-
læ aureæ, uncinis superiore parte inserta, quarum annuli ita erant
sibi invicem inserti, ut unius instar aurei filii videbantur, in quibus
pendebat pectorale, ad quod usque pertingebant debito ordine,
hinc *Sacerdos* deprædicat hoc ipsum, dicens *cap. 45. vers. 10. & 15*
Magnificus deniq; fuit ille ornatus: Nam desinebat in pecto-
rale, quod pendeat ex catenulis istis: hoc pectorale erat duodecim gé-
marum

marum ordo. *Urim & Thumim* dictum, ex quo Deus tum illa quæ mandabat, tum illa quæ prædicebat singulariter revelabat, & admirando modo manifestabat, hinc juxta *Alianum* etiam *Sacerdotes & Egyp-
ptii* istiusmodi ornamentum æmulanter gestabant ex *Sapphiro*, quod dicebatur *אֶלֶף וְהָא*, & ad hoc ipsum pectorale in dubiis recurrerant, tanquam ad *Luceam & Veritatem* divinam *Israelite*, ut constet ex *1. Sam. 23. v. 9.* Ut quondam duo consimiles *Onychini* ornabant humeros Pontificis, ex quibus procedebant aureæ catenæ, in quibus pendebat pectorale *Lucis & Veritatis*; Ita *Christus* in præsentî *Dominicali Evangelio* testatur, ex duobus præceptis procedere auream catenam, in qua pendeant *Lex & Prophetæ*, de quo textu *ἐν τῇ*.

EXEGESIS.

NON sufficit *Christo* obviare tentanti *Scribæ* ad propositam questionem de maximo Præcepto in *Lege* taceri atque rotundo responso, sed addidit quoque rationem illius, atque dixit: *In his duobus mandatis universa Lex pendet & Prophetæ.* In quibus verbis observandum I. Id ex quo pendet *Lex* cum *Prophetis*. Hoc autem juxta *Christum* duo mandata; quo ipse respicit tum ad mandatorum numerum, siquidem decem verba *Decalogi* commodè in duas tabulas dividantur, quarû prima præscribit officiû erga *Deum* altera erga proximum, atq; exigit, ut nudum vestiamus, cibemus ege-
num, potemus sitientem, atq; nos non subducamus à propria carne, juxta illud *Esa. 58. v. 7.* tum ad indolem & naturam mandatorû, siquidem intensionem affectus exigant, dicitenim *Christus*: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus tuis, & proximum sicut te ipsum*, utpote factum ad imaginem *DEI Sap. 2. v. 23.* tum ad conjunctionem & nexum horum mandatorum, siquidem primum vocat maximum, alterum autem primo simile, cum ad utrumque æquè obligemur, neque *DEUM* diligere possit, qui proximum odio habet, ut constat ex *1. Johan. 4. v. 20.* II. Observandum est *Ipsum* pendere. In textu græco notabilis vox occurrit *ἐκβαλνται*. Hinc quidam Doctorum opinati sunt, similitudinem

denem esse ductam à *Phylacteriis* Phariseorum , atque hoc velle *Christum* in his duobus mandatis ob oculos, tanquam memoriale poni & Legem & Prophetas , prout aliàs de Paschate tanquam istiusmodi memoriali loquitur *Exod. 13. v. 16.* Quidam existimant, similitudinem esse ductam à *clavis parietis*, in quibus appenduntur necessaria, atque sensum esse , in his duobus mandatis & ab hisce pendet tanquam à clavo Lex & Prophetæ, habent illa in hisce suam firmitatem, consistentiam & essentiam, prout aliàs de *Eliakimo* talia dicuntur *Esa. 22. v. 23, 24.* denique sunt, qui credunt similitudinem esse ductam ab *Arithmetica*, quæ sententia optima , atque hoc velle *Christum*, in his duobus mandatis comprehendi summam & compendium totius Legis & Prophetæ, prout *Paulus* hoc egregiè explicat verbo *ἀραγε Φαλακῶν*, *Rom. 13. v. 9.* III. Observandum id, quod pendet in illis. Hoc autem est juxta *Christum* Lex & Prophetæ. Per Legem intelligit primum *moralem è monte Sinai promulgatam* inter fulgura & tonitrua, qui enim DEUM amat, non alienos Deos colit, non Nomen illius ducit in vanum, non Sabbathum profanat, qui proximum amat ut seipsum, parentes colit, non occidit, non mœchatur, non furatur, non falsum dicit testimonium, imò nulli concupiscentiæ malæ locum concedit *Exod. 20. v. 2. & seq.* deinde intelligit *Legem quoque ceremonialem & judicialem* tanquam appendices Legis moralis, dicit enim *pendere ex hoc dicitur universam Legem*, hinc qui primam observarunt, etiam alteri sese conformarunt, ut constat ex *Luc. 1. v. 6.* & tandem addit *Prophetas* ; per quos intelligit *Viros θεοπνεύστους*, in quantum vel locuti sunt, vel scripserunt, atque dehortati sunt à malo, cohortati autem ad bonum, *elevantes vocem suam ut tubam*, atque clamantes ex *Esaia 30. v. 21.*

L. D.

Videmus, Quæ sit genuina perfectio hominis ad imaginem divinam conditi, & in quo illa propriè consistat, nimirum unico verbo in sincero, candido & summè sancto Amore. Perfectio hominis Amor sanctus est juxta explicata I.

ex Præceptorum Enumeratione. Collimat illa quippe in duplicem Amorem Cælo & Terræ debitum, ut *Jobus* aliquis non solum sit pius & probus, sed & erga suos beneficos, atque dicere possit ex cap. 31. v. 29, 30. Collimat illa in intensum Amorem, ut ardeat in superiora & proxima, prout *Solomon* describit talem affectum *Cantic. 8. v. 6, 7*. Collimat illa in conjunctum Amorem, DEI scilicet & fratribus, atque observat utrumque tum maximum, tum maximum simile præceptum, juxta illud *Johannis 1. Epist. cap. 4. v. 21*. Ut *Joseph* perfectionem, quantum hæc mortalitas patitur, ostendit diligendo non solum patrem, qui *polytam* illi procuravit, sed & fratres, qui sanguine illam resperserunt *Gen. 45. v. 4, 5*. Ita perfectio hominis consistit in duobus, ut non solum DEUM Patrem diligat, sed & fratres, atque illud *Jacobi* observet cap. 2. v. 8. Perfectio hominis Amor sanctus est juxta explicata II. ex summæ totius Comprehensione. Est enim Amor DEI & proximi memoriale illud, quod præ oculis ponit totam Legem & Prophetas, juxta illud *Deut. 10. v. 18, 19, 20*. Est ille clavus, ex quo pendet Lex & Prophetæ, juxta illud *Coloss. 3. v. 14, 15*. Est ille summa & Compendium, in quo tota Lex & Prophetæ comprehenduntur, juxta illud *Pauli Galat. 3. v. 14*. Ut *Joseph* perfectionem, quantum hæc mortalitas patitur, ostendit diligendo summam & proximum & DEUM, atque junctim dicendo ex *Gen. 39. v. 8, 9*. Ita perfectio hominis consistit in compendio honoris erga DEUM & proximum, observante illud *Paulo* & dicente ex *1. Tim. 1. v. 5*. Perfectio denique hominis est Amor sanctus III. ex Verbi divini perfectione. Qui enim DEUM diligit toto corde, & proximum ut seipsum, is quoque implet Legem moralem, atque audire potest illud *Christi*, fac hoc & vires *Luc. 10. v. 28*. Qui DEUM diligit toto corde, & proximum ut seipsum, ille satisfacit Legi Ceremoniali quoque & Judiciali, de qua DEUS *Deut. 6. v. 1*. Qui denique DEUM diligit toto corde, & proximum ut seipsum, ille complet omnia Prophetarum monita, quæ contraxit *Micha* cap. 6. v. 8. Ut *Josephus* perfectionem, quantum hæc mortalitas patitur, ostendit ex affectu filiali observando, & illa, quæ Pater præcepit & prædixit *Gen.*

58. v. 5. Ita perfectio hominis consistit in Amore DEI, & proximi
juxta Legem & Prophetas, ad hoc stimulante ipso *Christo Matth.*
7. v. 12.

USUS I. DEHORT.

SI Perfectio hominis in Amore sancto, maximè rece-
dunt ab illa illi, qui neque DEUM, neque proximum amant
corde, atque duo illa præcepta vilipendunt, similes *Eſau*, qui non
solum *Bethel*, sed & fratri hostis *Gen. 27. v. 41.* memores illi esse
deberent illius 1. *Johan. 3. v. 15.* Recedunt ab illa illi, qui ne-
que DEUM, neque proximum amant ore, atque summam illam vi-
lipendunt, similes *Aaroni & Miriam*, qui locuti non solum con-
tra DEUM, sed & *Moyſen Num. 12. v. 1. & seq.* memores illi esse
deberent illius *Christi Matth. 5. v. 22.* Recedunt denique ab
illa illi, qui neque DEUM neque proximum amant opere, atque
Legem & Prophetas vilipendunt, memores illi esse deberent illius
Apoc. 21. v. 3.

USUS II. ADHORT.

SI Perfectio hominis in Amore sancto, studeamus, ut
amemus DEUM & proximum corde, atque ad hæc duo præce-
pta junctim respiciamus, insistentes vestigiis *Davidis*, qui non solum
dixit cordiculus; *Te diligo Domine mea Petra*, sed & erga pro-
ximum se decenter gessit, ut dixerit *Pſ. 7. v. 4, 5, 6.* Studeamus,
ut amemus DEUM & proximum linguâ, atque ad hanc summam
proximè attendamus, insistentes vestigiis *Jehu*, qui & DEUM &
Josedabum junxit, dicens 2. *Reg. 10. v. 15. & 16.* denique studea-
mus, ut amemus DEUM & proximum opere, atque Legem &
Prophetas veneremur, insistentes vestigiis *Jobi*, qui non solum So-
pharum non litavit, sed & proximum impensè dilexit *Job. 31. v.*
28, 29. & v. 16, 17, 18.

USUS

USUS III. CONSOL.

SI Perfectio hominis in Amore sancto, bono sint animo, qui, si non perfectè, tamen sincerè amant i. *Joh. 3. v. 18.* Si Amor noster non est perfectus erga DEUM & hominem corde, quia cor nostrum malum, juxta illud *Christi Matth. 15. v. 29.* Scimus *Christum* cœlestem *Boasum* pallio amoris obumbraturum, alas extensurum deprecantibus *Ruth. 3. v. 9.* obtecturum illam imperfectionem, utpote qui eo sine venerit in hunc orbem *Exech. 16. v. 1.* Si Amor noster non est perfectus erga DEUM & hominem in lingua juxta summam, quia lingua venenata *Rom. 3. v. 13.* Scimus *Christum magni fœderis Angelum* ex Arâ Passionis Carbonem ignitum *Spiritus S.* admoturum labiis nostris, ut mudentur *Esa. 6. v. 7.* atque moturum linguam, ut non nisi blanda dicat *Iacobo Gen. 31. v. 24.* denique si Amor noster non est perfectus erga DEUM & proximum in opere & facto erga Legem & Prophetas, quia omnia languent *Esaia 59. v. 6.* Scimus, *Christum*, qui se appellat & *Filium David* & Dominum in præsentî Evangelio, etiam claudicantem *Mophibosethum* in charitate non despecturum, sed dextram patre-
cturum 2. Sam. 9. v. 7. illum esse, quod maximum solatium, totius
Legis finem Rom. 10. v. 4. Qui ex imperfectione traducturus
 sit ad perfectionem charitatis, ulteriusque in vitam
 æternam, AMEN,

DOMI.

DOMINICA XIX. POST TRINITATIS,
MATTH. IX. v. 4.

Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐσθυμῶσιν
αὐτοῦ ἐν τῇ. ἵνα οὐ ὑμῶς ἐσθυμῶ-
σθε πρὸς τὴν καρδίαν ὑμῶν.

*Es quum vidisset Jesus cogi-
tationes illorum, dixit: Quare
vos cogitatis mala in cordibus
vestris.*

Gregium specimen scientiæ singularis edidit quon-
dam *Elisa* Propheta insignis, dum perspexit quid mo-
liretur *Giezi* famulus & animi sensa illius in apricum
produxit, de quo 2. Reg. 5. v. 26. Egregium fuit

illud specimen, editum quippe à Viro magnæ Authoritatis *E-
lisa*. Erat ille Filius *Saphat* ex *Abel Meholah* oriundus, Propheta
Dumoni, qui Verbo & miraculis illustris, successor magni *Elia*, cu-
jus Spiritus duplo major eundem ornavit, & ad magna animavit
non tantum Nomine, sed re quoque & facto *Elisa*, hoc est salus
DEI vel DEUS salvans ita denominatus à vero DEO *Israelis* juxta
Isaiahum 48. v. 47. Egregium fuit illud specimen. Editum
quippe singulari modo & insigni perspicaciâ. Occultè omnia a-
gere tentabat *Giezi*, cum venisset in *Ophel*, reposuit accepta in domo
& dimisit Viros famulos, veritus ne dolus detegeretur, verum non
tam occultè agere posuit, ut non resciret *Elisa* ex revelatione di-
vina accuratè. hinc etiam dicit: *Nonne cor meum in presenti erat*,
ambulabat tecum, sciebat omnia, non aliter ac si ipse tecum agens &
obliens ferè, ut *Paulus* ita corde & spiritu præsentem se dixit *Co-
rinthiis* 1. Cor. 5. v. 3. & 4. Egregium denique specimen
fuit illud, editum quippe circa sensa animi *Giezi*. Volvebat ille in
corde suo cogitationes ex utili, aditurus *Naamanum*, & petiturus
Kikar talentum argenti, & vestes mutatorias duplices, quibus u-
tatur orientalibus diebus festis, conferebat etiam se propterea in
viam, & plus obtinebat petitis, verum hæc omnia vidit oculo illu-
minato divinitus *Elisa*, probavit & examinavit, nec non in apricum
produxit malitiam famuli, eamque publicavit, imprecatus eidem le-

P. IV.

Kk

pram

pram *Naamani*, quam meruerat, ut egressus fuerit ab ipso totum lepra correptus, & separatim egerit juxta Legem *Levit. 13. v. 45, 46.* Non tam egregium fuit hoc specimen *Elise*, illustrius illud est *Christi*, de quo in præsentī Dominicali Evangelio οὐδὲν ὤμα.

EXEGESIS.

QUAMVIS spicula virulenta linguæ Scribarum petierint bene dicentem, elisit tamen illa validè *Christus*: refert enim *Matthæus*, & dicit: *Cum verò Jesus vidisset cogitationes eorum dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris? Ubi notandum, Quis viderit? Matthæus* dicit: *Jesus* vidisse. Hic *Jesus* fuit *Salvator Mundi*, qui paralytico remisit peccata ex propriâ auctoritate & potestate, novit quippe hoc ipsum Nomen illi impositum & explicum ab *Angelo Matth. 1. v. 21.* Fuit *fidei amator*, qui respexit ad singularem illum, quam habuerunt afferentes hunc miserum & ægrum hominem, jactantem enim fidei in se tribuit effectum obtentæ sanitatis *Matth. 8. v. 10, 13.* Fuit denique *felix morbi Curator*, qui hanc paralytici, hunc morbum incurabilem in hoc ægro sustulit & jussit sublato læcto claudum ambulare, de quo *Petrus* dixit *Act. 10. v. 38.* II. Observanda ipsa Visio. In græco occurrit vox ἰδὼν emphatica, quæ non notat *conjecturalem notitiam* ex aliquo vestigio vel signo, sed *evidentem*, quæ similis est visioni per oculos, cum scilicet aliquid coram cernimus, ut quidem hæc vox de oculari & evidenti visione Magorum usurpatur *Matth. 2. v. 2, 9, 10. infallibilem & solidam*, quæ visioni per oculos par, cum aliquid accuratè scimus, ut quidem hæc vox de ipsâ cognitione DEI usurpatur *Matth. 6. v. 32. perfectam & in minutissima penetrantem*, quæ similis visioni perspicacissimæ per oculos, ut quidem hæc vox de intuitu febris in socrum Petri, quo *Christus* omnes illius motus & alterationes perspexit, usurpatur *Matth. 8. v. 14.* III. Observandum, Quid viderit, *Matthæus* dicit: *Vidisset cogitationes eorum*, si integrum inspiciamus & consideremus textum, patebit *Christum* vidisse corda Scribarum, inspicuisse mentes eorum, officinam illam, in quâ fabricantur omni generis imagines, de quo *Salomon Ecclesiast. 10. v. 2.* patebit *Christum* vidisse

vidisse cogitationes illorum, perspexisse conceptus mentis, quos intra recessus formarunt, illud, quod dixerunt intra se, seu inter se *Βεκίρβαν*, juxta Ebræos, in anima sua juxta Syrum, phrasis enim dicere intra se *verba mentis* notat, non sermones & murmura exteriora, ut constat ex *Matth. 21. v. 25.* patebit Christum etiam qualitatem penetrasse cogitationum & conceptuum, dixit enim quid *cogitatis mala in cordibus vestris*, perversa & impia, quasi blasphemare, ut quidem cor erat ipsis virulentum, quod alios non gignebat conceptus, cum fuerint *progenies viperarum*, ut illos vocavit *Joannes Baptista Matth. 3. v. 7.* hoc est, quod tam dilucidè expressit & plenius descripsit *Marcus cap. 2. v. 8.*

L. D.

Videmus, Quàm dilucidè resplendeat ex dictis, Divinitas Salvatoris nostri, in quem Christiani respiciunt. Luculenter resplendet Divinitas Salvatoris nostri juxta *Explicata I. ex Videntis Dignitate.* Est enim ille *non temporalis aliquis Saluator*, sed æternus, peccatorum à vinculis liberans, qui ipse *Esaia cap. 43. v. 24, 25.* Est ille *non Minister fidei*, sed Basis & fundamentum, de quo *DEUS Esaia 28. v. 16.* Est ille *non Medicus unius morbi, & facile curabilis*, sed omnium, de quo *Esaia cap. 35. v. 3, 4, 5, 6.* Saluator quidem populi sui fuit *Moses*, illum liberans ex *Aegypto*, cui etiam crediderunt *Israelitæ*, & qui à serpentibus iis eos sanitati restituit *Num. 21. v. 8. & 9.* At quis *Moses* ad *Jesum*, de quo *Esaia cap. 53. v. 4. & 5.* Luculenter resplendet Divinitas Salvatoris nostri juxta *Explicata II. ex Visionis Majestate.* Videt enim *clarè videnda*, ut omnia dicantur nuda & aperta oculis ipsis *Ebr. 4. v. 13.* Videt *solidè videnda*, ut oculi nunquam fallantur *Psalms. 120. v. 5.* Videt *perfectè videnda*, ut etiam in tenebris constituta penetret *Job. 12. v. 22.* Perspicax quidem fuit *Rex Solomon*, cui *DEUS* dederat *cor sapiens, ut omnibus esset superior 1. Reg. 4. v. 29, 30, 31.* At quis *Solomon* ad *Jesum* videntem, de quo *Joannes, Apocalypsis cap. 1. v. 14.* Luculenter denique resplendet Divinitas Salvatoris nostri juxta *Explicata III. ex Visi Qualitate.*

Novit enim cor hominis *Ioban. 2. v. 24 & 25.* Novit cogitationes ex illius profunda emergentes, ut *David* dicat *Psal. 139. v. 1. & 2.* Novit accidentia & qualitates conceptuum, teste *Iob* cap. 34. v. 1. & 25. Prævidit quidem *Jeremias* futurum, & ex revelatione *David* cognovit, quàm malè affecti essent cives *Herosolymitanus*, quibus cogitationibus imprægnati *Jerem. 11. v. 18 & 19.* At quis *Jeremias* ad *Iesum*, qui citra revelationem ex le cordis cogitationes & qualitates illarum penetrat, de quo *Iobannus 27. v. 17.*

USUS I. DEHORT.

SI tam dilucidè resplendet Divinitas Salvatoris nostri ex dictis & explicatis, Caveamus, ne *JESUM* fingamus *sæcnum* & dicamus ex *Jobi cap. 22. v. 13. & 14.* memores illius *Psalm. 94. v. 9.* Caveamus, ne *JESUM* fingamus *caligantem*, atque dicamus ex *Luc. 7. v. 39.* memores illius *Esai. 66. v. 2.* Caveamus denique, ne *JESUM* fingamus *lippientem*, qui in Corda & tenebras non penetret, atque dicamus, ponentes laqueos & in tenebris agentes: *Quis videbit illos?* ex *Psal. 64. v. 6.* memores illius *Syriacis 23. v. 47, 48, 29.*

USUS II. ADHORT.

SI tam luculenter resplendet Divinitas Salvatoris nostri ex dictis & explicatis, respiciamus fidei oculo in *JESUM*, qui salvat & medetur, de quo *David Psalm. 34. v. 18, 19.* veneremur perspicaciam Oculorum *JESU*, atque agnoscamus, illi illos instar flammæ *Daniel. 10. v. 6.* & tandem Cor nostrum examinandum & probandum hisce Oculis submittamus, & dicamus ex *Psal. 139. v. 23. & 24.*

USUS III. CONSOL.

SI tam luculenter resplendet Dignitas Salvatoris nostri ex dictis & explicatis, bono sint animo, qui hanc lucem

tem Mundi recipiunt juxta illud *Iob. 1. v. 9. & 11.* Si *tenebra Mortis* corporaliū & spiritualiū ingruant, ut dicendum ex *Psal. 17. & 18.* scimus Salvatorem nostrum esse JESUM, qui respiciat nos, ut *Ezechiam* tigrum, atque dicat ex *Esaie 38. v. 3.* & ut dicere possimus ex *versiculo 15.* Si *tenebra Calamitatum & Afflictionum* ingruant, ut dicendum ex *Psal. 119 v. 153.* scimus Salvatorem nostrum esse JESUM, qui respiciat nos infallibiliter, & memor nulli sit, ut *Noachi* in Arcâ inter fluctus calamitatum natante, ut possumus ei Altare gratitudinis erigere *Gen. 8. v. 1. & 20.* Si denique *tenebra Suspicionum* falsarum ingruant & Calumniarum, ut dicendum ex *Psal. 35. v. 11. 17. 19.* scimus Salvatorem nostrum esse JESUM, qui respiciat nos profundè, cor probet exactè, intueaturque ius ut *Davidem*, atque dicat ex *Astor. 13. v. 22.* ut dicere fidenter possimus illi ex *1. Chro. 30. v. 17.* imò si *tenebra Mortis* ingruant, novimus aliquando nos è sepulchris emersuros, atque visuros Vivum qui omnia videt, *Lumen scil. in Lumine Psal. 36. vers. 10.* AMEN.

DOMINICA XX. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. v. 4.

Ἰσχυρὸν αὐτίς ἐλεον ἄλλας δούλους,
λέγει: ἐλθὲτε τοῖς κακῶν ἡμεῖς,
ἀεὶ μὲν καὶ ἡτοίμασε, οἱ
καὶ μὲν καὶ ἡτοίμασε, οἱ
καὶ μὲν καὶ ἡτοίμασε: δεῦτε εἰς τὴν
γάμον.

*Rursus emisit alios servos,
dicens: Dicite invitatis, Ecce
prandium meum paravi, tauri
mei, & altitula mactata sunt,
& omnia parata: venite ad
nuptias.*

Audabilem & charitate divitem se quondam praestitit *Rachel* in adornandis nuptiis inter juniorem *Tobiam* & Filiam mæstem *Saram*, dum Servos emisit suos, altitula mactari curavit in Epulum, & invitari vicinos ad nuptiale Festum, ut constat ex *Tob. 8. v. 20. 21.* Lauda-

bilem se exhibuit Raguel, dum servos suos emisit. Paraverat ille pridie illius diei Convivium quoddam solenne, verum cum DEUS singulari gratia beasset filiam *Saram*, quapropter non acquiescit, sed ut servos deputavit ad sepulturam, ita emittit denuò alios, & quidem plures plenos spiritu & lætitiâ, prout inter *Hebræos* fuit consuetum, habere præsentem ministros, paranymphos & alios, qui partim Parentibus, partim Sponso inserviebant. Hinc *Iohannes Baptista* dicitur istiusmodi *Amicus Sponsi* Animarum, qui de voce illius fuit lætatus *Ioh. 3. v. 29*. Laudabilem se exhibuit Raguel, dum Convivium splendidum paravit. Præcepit ille instrui focum, convivium parari, atque vitulos binos probè saginatos mactatos cum quatuor ovibus, ut quicquid esset amicum gulæ ad satietatem exhiberetur, prout inter *Hebræos* fuit consuetum, saginatos vitulos ad delicias proponi, hinc pater Acolasti dicebat Convivium apparatus *Luc. 15. v. 23, 24*. Laudabilem denique se exhibuit Raguel, tum temporis, dum vicinos convocari voluit. Erant illi partim sanguine juncti, partim vicini, qui unâ habitabant, ut igitur aliqui Gaudii ad illos quoque dimanaret, denuò invitari jubet illos, atque vocare ad nuptiale Festum, Epulas & Lætitiâ, prout inter *Hebræos* consuetum fuit vocare vel vicinos, vel amicos ad nuptialia, hinc ipsa *Maria à Cananais* neogamis fuit tanquam amica vocata, subsequente ipso de *Christo* cum discipulis suis, de quo *Ioh. 2. v. 2*. Non tam laudabilem sese exhibuit quondam in hisce Nuptiis Raguel: Magis laudabilem & charitate divitem se exhibuit Rex ille magnus, de quo in præfati Evangelio, dum servos mittit, apparatus convivii inquit, atque dicere jubet, *venite ad Nuptias*: de quibus verbis *enō* *Θεο*.

EXEGESIS.

Quàm plenè fuerit consummatum in *Christo*, quod quondam *David* de eo dixit, *aperturum illum os suum in parabola*, & arcana ab origine mundi expositorum, id vel maximè patet ex præfati Dominicali Evangelio. Postquam enim *Christus* ad nuptiam desponsationem inter se tanquam Filium DEI, & carnem nostram indicasset, unâ etiam invitationem ad convivium gratularum

subsequens pergit in eleganti istâ similitudine, magnâque mysterio,
 ut dicit de Regi illo Cœli & Terræ I. Iterum misit alios servos:
 habuit Regem illum magnum misisse *servos suos* in plurali, *Princi-*
pes, qui illi assistunt, *Ministros*, qui voluntatem ejus faciunt, ut hæc
 vox usurpatur *Matth. 4. v. 29.* misisse iterum, alterâ vel tertiâ vice,
 necne quicquam suâ ex parte omisisset, ut hæc vox de iterato adven-
 tu Christi accipitur *Matth. 26. v. 42, 43, 44.* misisse servos alios,
 qui majori instructi virtute, donis desuper ornati, atque in alios
 vitam mutui, ut hæc vox consimiliter usurpatur *Matth. 21. v. 36.*
 Atque hoc vult innuere: DEUM Patrem, Regem illum Cœli & Ter-
 ræ, non solum *Judeos* in Majoribus per Prophetas allexisse, non
 solum sub initia N. T. sollicitum de ovibus perditis Israel fuisse,
 sed vel maximè post Pentecosten denudè Apostolos misisse in *Ju-*
deam, Samaritam, Galileam, indutos jam virtute ex alto juxta pro-
 missionem *Luc. 24. v. 49.* Dicit II. Regem illum mandasse servis,
 ut dicerent invitatis; Ecce, prandium meum paravi. In ori-
 ginario textu habetur vox *ἀεῖς*, quod etiam notat quandoque *jen-*
eralem, adeoque juxta mandatam Domini debuerunt dicere ser-
 vi domum latum illuxisse jam, mensam gratiæ esse instructam, *Con-*
paratum N. T. esse paratum, sanctissimum, ut inde reficiantur invi-
 tati, prout DEUS consimili compellatione ad aves utitur in excisio-
 ne *Geri Ezech. 39. v. 20.* Regem illum mandasse servis, ut dice-
 rent: *Tauri mei & altilia mactata sunt.* In græco habetur vox *θύματα*,
 quam quidam cum priore jungunt, adeoque juxta man-
 datum Domini dicere debuerunt servi: Tauri, quos saginavi, ma-
 ctati sunt, vel potius sacrificati, cum olim convivia sacrificiis, vel
 sacrificiis, vel concludi solebant, & vox *θύματα* usurpetur de Agno
 Paschali mactato & comesto *Marc. 14. v. 12.* Regem illum man-
 dasse servis, ut dicerent: *Omnia parata.* In originario textu ha-
 betur vox *ἐτοιμα*, hoc est, præparata, adeoque juxta mandatum Do-
 mini dicere debuerunt: Omne, quod requiritur ad regium Epu-
 lam præsens est; paratum est, quicquid medullæ nomine veni-
 ti, prout de Virginibus prudentibus dicitur, illas sese parasse in adventum Sponsi *Matth. 25. v. 10.*
 Atque

Atque hoc vult innuere *Christus* : Jam mensam gratiæ esse paratam, jam sacrificium expiatorium pro peccatis mundi esse oblatum, jam omnia esse completa, quæ faciunt ad salutem, postquam *Christus* mortuus, atque in cruce expirans exclamavit : *Consummatus est* *Johan. 19. v. 30.* Dicit denique *III. de Rege: mandasse unumquemque, ut dicerent : Venite ad nuptias; voluisse, ut etiam converterent sese ad illos, qui primitus noluerunt venire, atque electam viam seculi, quæ ad internum ducit, Matth. 7. v. 13. ut plenis laudibus resonarent, Venite & accedite, properate ex Psalm. 100. v. 1. ut accederent ad Nuptias, ubi cum cibo & potu mera hilaria, Cætera & prandium & Cæna exoptata, de quâ *Luc. 14. v. 16. & seq.* Atque hoc vult innuere : DEUM Patrem, Regem illum Cæli & Terræ, in mandatis dedisse Apostolis, sonorâ voce læta acclamare, jussisse convertere se etiam ad Ingratos, Ingeminare *venite*, neque excitare ad Gaudia Nuptialia illa, ubi & optimum frumentum, & mel ex petra supendum *Pf. 81. v. 17.**

L. D.

Videmus, Quantum Gratia, Liberalitas, & Amor æterni Regis reluxerint in desiderio hominis salvandi & beandi. Magna est Gratia relucens in desiderio Salutis I. Ex iterata missione: Rex quippe magnus ille misit Apostolicos *Principes*, qui assistunt, *ministros* quamplurimos, ut *David* dixerit *Pf. 68. v. 12, 13, 28.* Rex magnus ille misit iterando, ut ipse post primam missionem dixerit *Matth. 28 v. 19 & 20.* Rex magnus ille misit alios *Principes* divinâ gratiâ & donis spiritus instructos, ut *Lucas* dixerit *Act. 1. v. 21.* Si gratia quædam singularis fuit, quod Rex *Abasuerus* iterans contulit, cum *Esþera* misit cursores passim per Regnum, ut invitarent *Esþera. 2. v. 18.* Quânto major Gratia est, quod Rex Regum iterando mittit suos servos, moneat ipse juxta illud *Job 33. v. 29, 30.* Magna est Liberalitas DEI relucens in desiderio Salutis II. Ex consummata præparatione. Parata est mensa Gratia, Convivium *Matth. 23. v. 5.* ut liceat dicere ex *Psalm. 23. v. 5.* parata sunt alia, & tunc ipsa Caro *Christi*, qui instar Tauri laboravit in passione sua, ut licet licet ex *1. Cor. 5. v. 7.* parata sunt omnia necessaria ad Regem

rega-

regales & medullam, ut dicere liceat in præterito ex *Esaie 25. v. 6, 7.* Si Liberalitas singularis fuit, quod *Abraham* curavit Convivis suis panem pinferre, vitulum saginatum mactare, & apponere butyrū cum lacte, ut reficerentur *Gen. 18. v. 6, 7, 8.* Quāto major Liberalitas erit, quod Rex Regum ita consuminat omnia parat, quod Sapientia æterna dicere potest ex *Prov. 9. v. 1, & 2.* Magna denique est Charitas DEI relucens in Desiderio salutis III. Ex amica Commellatione. Oportet enim servos Domini sese convertere etiam ad Ingratos, & dicere nomine Domini ex *Esaie 65. v. 2.* oportet illos ingeminare illud: *venite, venite* ex *Esaie 55. v. 1.* oportet illos adire ad Nuptias, ubi mera Gaudia & Jubila ex *Esaie 30. v. 29.* Si Magnus fuit Amor Socii *Samsonis*, quod invitavit Cives *Thimnathenses* ad Nuptias *Jud. 14. v. 10, 11. & seq.* Quāto major Charitas erit, quod Rex Regum ita jubet vocare ad Nuptias, continuat illum vocem *Messie Matth. 11. v. 28,*

USUS I. DEHORT.

Si tanta Gratia, Liberalitas & Charitas relucens in desiderio Salutis, graviter peccant, qui servos ab hoc Rege missos aspernantur, ut *Vasthi* septem Principes ad se missos ab *Abaservo Esther. 1. v. 11, 12.* Tales sunt illi, de quibus *Christus Matth. 11. v. 16, & 17.* graviter peccant, qui Convivium illud consummatum sustinunt, ut *Israelita* in deserto *Manna Num. 21. v. 5.* Tales sunt illi, de quibus *Christus Joh. 6. vers. 53.* denique graviter peccant, qui vocationi divinæ renunciant & obstrepunt, ut *Audimur Jeremia*, de quibus *Jer. 44. v. 16, 17.* Tales sunt illi, de quibus *Christus Luc. 14. v. 24.*

USUS II. ADHORT.

Si tanta Gratia, Liberalitas & Charitas DEI relucens in desiderio Salutis nostræ, studeamus, ut servos à tanto Rege missos audiamus & agnoscamus, dicentes ex *Esaie 52. vers. 7.* studeamus, ut Convivium illud consummatum & altitia ipsius fi-

dei ore nobis appropriemus *Joh. 6. v. 56.* studeamus, ut ad ultimam Cœnam Nuptiarum parati simus juxta illud *Luc. 12. vers. 35, 36, 37.*

USUS III. CONSOL.

SI tanta Gratia, Liberalitas & Charitas DEI relucens in Desiderio nostræ Salutis, bono sint animo, qui verè credunt, quod DEUS nolis ullum perire, sed omnes salvos fieri ex 2. *Pet. 3. v. 9.* Si timemus, ne ob peccata mittatur ad nos Alia aliquis solonites, durus nuncius, qui infelicia, & dies iustitiæ indicet ex 1. *Reg. 14. v. 6.* Colligere unâ possumus ex dictis, DEUM posuisse possum in orbe Apostolos Principes ex *Psalm. 45. v. 17.* Iteratim tempore dare Legatos, qui monent, ut reconciliemur Deo ex 2. *Cor. 5. v. 20.* atque instruere illos Spiritu Messie in certa Mensura, ut annuntient Captivis Liberationem & vinctis aperturam ergastuli, ad proclamandum annum acceptum Jehovæ, & diem ultionis DEI nostri, ad consolandum omnes luctuosos, *Esaiâ 61. v. 2.* Si timemus, ne ob peccata DEUS mensam Gratiæ moveat, & famem immitat illam *Amos. 8. v. 11.* colligere unâ possumus ex dictis, ipsum Christum esse Cervum illam mantinam, ad cujus delicias invitemur, ut persequamur *Esaiâ 55. v. 2.* esse illum Antitypum Arietem, cuius pro hoc peccato immolatum *Gen. 22. v. 15.* esse illum agnium DEI in igne charitatis assatum, ad cujus comestione allectamur *Eccl. 1. v. 1.* Si denique timemus, ne ob peccata audiamus non Venite, sed in extremo Judicii Die Triste illud; *Itē in infernum, ex 1. Epulo* Egredere de sua conquestus est, expetens stillam aquæ, quæ refrigeretur Lingua ipsius *Luc. 16. v. 24.* colligere unâ possumus ex dictis, promissum esse etiam illis, qui cespitant cum Apostolis modo resurgant, juxta illud *Luc. 22. v. 29. 30.* Vocem Salvatoris audire orem fore, & intimaturum Dulce illud Venite Benedicti Patri, comedite *Proverb. 9. vers. 5* allecturum denique ad nuptiarum Cœlestium gaudia & Cœnam, de qua *Apoc. 19. vers. 7.* Beati, qui jure meritoque & iterum Beati, qui ad Cœnam Agni vocati sunt, AMEN.

DOMI-

DOMINICA XXI. POST TRINITATIS,

JOH. IV. v. 49. 50.

Λίχά πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός :
 Κεῖα, καὶ ἀναβήσῃς ἐν ὁρεσίν τοῖς
 πατέρεσιν. Λίχά αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς :
 Πορεύου, ὁ ἦς σὺ εἶ. Καὶ ἐπιστάσιν
 ὁ ἀντιπαιθεὶς τῷ λόγῳ, ὃ ἔειπεν αὐτῷ
 Ἰησοῦς, ὅτι ἐπεστέλλοτο.

*Dicit ad eum Regulus: Do-
 mine, descende prius quam mo-
 rietur filius meus. Dicit ei Je-
 sus: Vade, filius tuus vivit.
 Credidit homo sermoni quem di-
 xit ei Iesus & ibat.*

Ratum & acceptum fuit quondam Verbum, quod Ja-
 cobo dictum, & ita se habuit: *Vive adhuc filius Tuus &*
est Dominus in totâ Aegypto, de quo *Gen. 45. v. 26.*
 Acceptum fuit Verbum hoc, pronunciatum
 quippe primò & principaliter à *Juda*, quem ceteri fra-
 tres secuti. Oratoris partes ille susceperat in itinere secundo *A-*
egyptum versus, Suadâ singulari flexit & commovit Cor *Iosephi* præ-
 senti, quapropter redux etiam primùm & principaliter loquitur tan-
 quam Caput ceterorum, tanquam ille, in quem Sceptrum & princi-
 patu de solvendus, imò tanquam ille, ex quo oriundus *Messias*, ejus-
 dem sanguinis & carnis futurus cum *Schilo*, cui populi *adhasuri Gen.*
49. v. 10. Acceptum fuit verbum hoc. Directum quippe ad
 mollium Animum, in patriarcham *Iacobum*. Erat ille plenus Mæ-
 rore ob filium suum *Ioseph*, cumque triste nuncium audivisset, con-
 fessus Sacco sese involvit, Vestimenta scidit, noluit admittere solatia,
 & dixit se in *hivus Schol* ad ipsum descensurum, quapropter ei læ-
 tum hoc Nuntium dicitur, utut dubitârit de illo, ut habet *Thargum*,
 in *Echlasim* quasi fuerit raptus, ut volunt *LXX Interp.* longè aliter
 scribitur, ut reddidit *Lutherus*, & confirmavit consimili loquendi ge-
 nite ex *Thoren. 2. v. 18.* Acceptum fuit denique Verbum hoc,
 plenam quippe virtute, & veritati conforme. Aestimaverat *Iaco-*
*b*u filium suum perditum, actum de illo putabat, nec denuò revisu-

rum illū credebatur in hac vita. quapropter dicitur illi: *vivis Filius tuus & valet, estque Dominus totius Egypti, ut sine ipsius voluntate nullus vel manum vel pedem movere possit in universa terrā*; hinc Spiritus rediit seni, & quasi flamma extincta virtus in ipso resuscitata fuit, consideravitq; tantum illum vivum & valentem adire & complecti, quod etiam per DEI gratiam ipsi contigit, ut constat ex *Gen. 48. v. 29.* Unquodam Verbum gratum dictum fuit mæstro *Iacobo*, ita *Christus Regulo* solatium dispensavit Verbum, dicens: *Abi, Filius tuus vivit, de quo sūv* *Θω.*

EXEGESIS.

Domine in ipsa angustia visitaverunt te, funderunt submissam irationem, castigatione tua premente ipsos. Rectè dixit *Esaias cap. 26. v. 16.* Patet enim hoc satis dilucidè ex præsentī Evangelio, in quo recensetur, quod *Regulus Capernaiciticus*, cum Onus Crucis ipsū premeret, adiverit *Christum*, auxilium & opem illius exquirere, atque tandem petita ad votum obtinuerit, si quidem *JESUS* illi illuxerit: *Vade, Filius tuus vivit.* Ubi I. Observandum, Quis laute Verba dixerit. Hic autem vocatur ab *Evangelista* nostro *JESUS* Salvator Mundi, ex finibus *Samarie* veniens in *Galileam*, & illuc patriā *Nazareth* transiens *Canam*, ut ibi suos in fide tuleret & confirmaret, ille quem hic ipse *Evangelista* vocavit *Verbum patris*, quod apud Deum, & in Mundum veniens omnem Hominem illuminat *Ioh. 1. v. 1.* & seq. ille quem descripsit ut virum *Messiam*, qui per Miracula suam patefecit *Gloriam Ioh. 2. v. 11.* ille quem introduxit *paulus* ante te at blandè loquentem, non procul *Sichar* ad fontem cum *Samaritanis*, & dicentem *Ioh. 4. v. 14.* II. Observandum, cui hæc Verba dicta fuerint, dicta autem sunt, juxta nostrum *Evangelistam* *Regulo* *Aulico* *Herodis Antipæ* qui Rex à vulgo habebatur, proximus tamen illius, quem *Lucas Chusā* vocat, qui parum florente fortuna *Circesium* æstimavit, nunc autem *Cruce* compulsus per *5.* vel ut alii volunt *5.* millia ipsum querit, acceditque fide infirmus, dicit enim *Domine* deferendi, priusquam moriatur filius meus, vocat ipsū *Domine*, communi quadam ratione, ut *Medicum* aliquis tunc temporis vel

vel *Propheta* fuit appellatus, exponit Morbum filii, urget ipsum, neque credit illum scire, quomodo sese res habeat *Capernaumi*, ferè ut populus, qui *Christum* habuit tantum pro *Propheta* *Matth. 16. v. 14.* Dicit *Domine descende.* & putat *Christum* non nisi visibiliter præsentem posse subvenire. posse curare, ferè ut *Naeman*, qui consimiliter opulatus fuit & dixit *2. Reg. 5. v. 11.* concludit festinans, & animo perurbato. *Domine descende,* priusquam moriatur filius meus, adcoquo non credit *Christum* mortuum posse resuscitare, sed, si velit subvire, subeniendum esse in Vita existenti filio, ferè ut *Martha* consimili cogitationum genere fuit exagitata, & proin dixit *Joh. 11. v. 21.* III. Observandum, Quid dictum à Christo huic Regulo. Verba juxta Evangelistam se ita habent: *Vade Filius tuus vivit.* Constat in parte denuò *Capernaum*, nec sollicitus esto de visibili mea *salute*, jam enim res est in Vado, Filius tuus vivit, febre est liberatus, sanus & vegetus, & omnia bene se domi cum illo habent. Quid verò *Christus* dixit, illud etiam vi Verbi hujus in illo ipso momento factum & completum fuit, horâ quippe septimâ, hoc est primâ pomeridianâ juxta nostrum computum, febris cessavit & cepit vivere, sic et aliter ille juvenis, ut vox hæc hoc in significato occurrit *2. Reg. 1. v. 2.* cepit postea cum patre & familia credere, atque vivere in *Christo*, in Vox hæc de spirituali vita usurpatur *Habacuc. 2. v. 4.* cepit de jure primitias spiritus habens anhelare ad vitam gloriosam & incipit illam vivere, utpote quæ sola verè constans, ut vox hoc in significato occurrit. *Joh. 6. v. 68.*

L. D.

Videmus, Quam excellens, amœnum & efficax Verbum sit Verbum Evangelii, præprimis tempore calamitatum, ut *Paulus* rectè vocârît id potentiam *DEI* ad salutem omnium credentium *Rom. 1. v. 16.* Excellens Verbum est Verbum Evangelii I. ex Principii Majestate, si attendamus loquentem, qui illud revelavit. Hoc quippe Verbum revelavit & prolocutus fuit Verbum substantiale Patri, Filius *DEI* unigenitus, de quo *Johannes* cap. 1. v. 14. Revelavit illud & prolocutus fuit magnus ille *N. T.*

Thaumaturgus, qui miraculis suam doctrinam obfirmavit & dicere potuit *Johan. 5. v. 36.* Revelavit illud & prolocutus fuit in *Fonti vite*, qui per hæc flumina ad nos Spiritum derivat & dixit in diebus carnis suæ *Joh. 7. v. 37, 38, 39.* Excellens fuit Verbum *Samuelis*, ut ne quidem syllaba in terram ceciderit, quia processit à *Prophetis*, cum quo erat Dominus *1. Sam. 3. vers. 19.* at longè excellens Verbum Evangelii, quia profectum à *Christo*, de quo ipse *Nunciamus Johan. 3. v. 2.* Amœnum Verbum est Verbum Evangelii II. ex *Objecti Qualitate*, si attendamus, ad quem directum sit Evangelium, maximè enim directum est ad *infirmos fide*, qui quandoque hærent in gratiosâ Salvatoris sui *Scientiâ*, atque cum *David* dicunt ex *Psal. 31. vers. 23.* qui quandoque hærent in Salvatoris sui *singulari præsentia* atque sub cruce dicunt cum *Gideon* ex *Judic. 6. v. 13.* qui quandoque hærent in Salvatoris sui *magnitudine potentia*, atque cum *Jeremia* dicunt ex *Jerem. 14. v. 9.* Amœnum fuit Verbum *Davidis* misericordiam promittens *Mephibesetho*, quia directum fuit ad hominem infirmum, claudum, & qui seipsum vocavit *mortuum canem 2. Sam. 9. v. 7 & 8.* at longè amœnius Verbum Evangelii, quia directum maximè ad infirmos in *fide*, ut ipse *Messias* propterea dixerit ex *Esaia 50. v. 4.* Efficax denique Verbum est Verbum Evangelii III. ex *Effectus Dignitate*, si attendamus ad vim & virtutem illius. Confert enim sanitatem corporis, & operatur *vitam naturalem*, ut *Hiskias* dicat ex *Esaia 38. v. 16.* Confert sanitatem animæ, & operatur *vitam spiritualem*, ut *Paulus* vi Verbi Evangelici dicat *Gal. 2. v. 20.* Confert sanitatem corporis & animæ, & operatur *vitam æternam*, ut *Petrus* dicat de Christianis propterea *1. Pet. 1. v. 3.* Efficax fuit Verbum *Elia*, quum dixit: *Ecce, Filius tuus vivit*, atque ipso facto eum exhibuit *Zarpathica 1. Reg. 17. v. 23.* at longè efficacius Verbum Evangelii, non nisi vitam spirans, de quo *Paulus Ebr. 4. v. 12.*

USUS I. DEHORT.

SI Verbum Evangelii tam excellens, amœnum & efficax Verbum, peccant, qui illud contemnunt, non permittunt

tunt *χωρεῖν*, ut *Judæi Joh. 8. v. 37.* hi cogitare debent & expendere illud *Christi Joh. 12. v. 48.* Peccant, qui se robustos jactant, spiritualiter infirmos, non agnoscunt, & nolunt indigere vel Evangelio, vel Medico, ut *Pharisæi Matth. 9. vers. 12.* hi expendant Verbum *Christi* comparans *Pharisæum* cum publicano, & pronuncians *Luc. 13. v. 14.* denique peccant, qui Verbum Evangelii, quod est odor vite ad vitam, sibi ipsis voluntatis perversitate vertunt in odorem mortis ad mortem, ut quidam *Corinthii 2. Cor. 2. v. 14.* hi cogitare debent & expendere illud *Christi Joh. 3. v. 36.*

USUS II. ADHORT.

SI Verbum Evangelii tam excellens, amœnum & efficax, eidem corde & ore sincero tribuamus gloriam incomparabilis Excellentie, atque dicamus cum militibus *Iohan. 7. v. 46.* tribuamus illi gloriam incomparabilis amœnitatis, atque cum *Nazaræthæis* miremur Verba ex tam suavis labiis destillantia illius super quem *Spiritus Domini, ut annunciet infirmis salutaria Luc. 4. v. 21.* tandem tribuamus illi gloriam incomparabilis virtutis efficacie & vitæ, atque dicamus cum *Petro ex Joh. 6. v. 68.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Verbum Evangelii tam excellens, amœnum & efficax, bono sint animo, qui, ut prudentes, huic petreæ inædificant juxta monitum *Christi Matth. 7. v. 24 & seq.* Si surgat *Mundus* Verba ad pompam promat, atque filii seculi opinentur illud *Psalm. 73. v. 9.* quia prævalent & superbiunt *versiculo septimo.* Scimus, nos habere Verbum *Evangelii*, quod excellentius omni humano, utpote protectum ab illo Propheta magno *ἐγγὺς καὶ λόγος*, de quo *Luc. 24. v. 42.* de quo testatur *Iohannes cap. 1. v. 18.* Si surgat peccatum in Lumen conscientie, & exin adhærens infirmitas fidei, ut ingemiscendum ex *Marc. 9. v. 24.* Scimus, nos habere Verbum Evangelii, quod infirmis datum, maximè ad illos directum à *Messias*, qui
linum

Linum fumigans non vult extinguere Esaia 42. v. 3. de quo testatur Philo Sap. 16. v. 12. Si denique surgat mors, circumstet lectum atque ingeminet illud Syrach. 14. v. 18. Scimus, nos habere Verbum Evangelii, quod vitam confert, & mortem arcet Iob. 8. v. 51. de quo ipse Christus testatur Iob. 5. v. 24. AMEN, AMEN.

DOMINICA XXII. POST TRINITATIS,
MATTH. XVIII. 26.

Προσών οὖν ὁ δούλος, προσκύνει
αὐτόν, λέγων: Κύριε, μακροθύμη-
σον ἐπ' ἐμὲ, καὶ πάντα σοὶ ὀφεί-
λω.

*Procidens autem servus ille,
adorabat eum dicens: Domine,
esto patiens erga me, & omnia
tibi reddam,*

Non indecorē se quondam gessit Israel, cum coram Rege Idumæo sese humiliavit, illius gratiam ambivisse & promisit etiam redditionem precii pro aquâ, omniaque quæ darentur, de quo Num. 20. vers. 17. & 18. Non indecorē se gessit tunc Israel. Humiliavit enim se coram Rege Edomi. Erat tum temporis in illâ Regione Rex, Successor, ut quidam volunt, Iobi, unus ex illis, qui describuntur Gen. 36. v. 31. quapropter cum Israelitæ ad illius fines pertingunt, se ei submitunt, decenter eundem rogant, atque ad Exemplum patris Iob se gerunt, qui cum Esavum ipsi obviam veniret, stirps & caput horum Regum Edomi, sese prostravit coram illo, ut constat ex Gen. 32. v. 3. Non indecorē se gessit tunc Israel. Gratiam enim amplexus hujus Regis. Erat Rex ille, ut constat ex responsione, tunc suorum Jurum, rigidus in suo Imperio, quapropter non tamen ad severitatem illius, quam ad clementiam se voluit recipere, ut experiri illud Proverb. 16. v. 15. Non indecorē denique se gessit tunc Israel. Promisit enim se omnia soluturum. Erat Rex ille Dominus terræ & fontium, in illâ possidebat tractum illum

quantum pate regio, quapropter mittunt Nuntios, utuntur Mediceis, primumque per illos se omne debitum, quod ex illis vel aliis vel aliarum rerum accrescat expuncturos, atque solvitur precium ad exemplum patris *Jacobi*, qui *Labani* omne id, quod ex ovibus decessit, omne debitum, quod inde ipsi fuit impunitum solvit, de quo *Gen. 31. v. 39.* Ut *Israel* se decenter gessit tum crepitu, ita servus ille in presenti Dominicali Evangelio, de quo

EXEGESIS.

Recita & insimul justa fuit sententia, quam pronuntiavit Dominus in Parabola dicens: *Vende omnia, & redde debitum*, quia probum, cum actum esset de servo debitore, refert *Mattheus* ipsum *procuratorem* adorasse & dixisse: *Domine patientiam habeamus, & omnia reddimus Tibi*, hic oculus flectendus est 1. ad pedes & gestus hujus servi. *Mattheus* enim dicit procidisse illum, & ita adorasse, in greco legitur *προὶν προσκύνησεν αὐτῷ*, quod *vulgatus* reddidit, *procidit* & abas eum, so san quia legit *προκύλησεν*, taciens reddidit, *procidit* servus ille adorabat eum. In genua itaque procubuit, in terram se demisit, & vultu prono, manibus complicatis adoravit Dominum. Vox græca *προὶν* in Scripturâ usurpatur de *leproso*, quia ex morbi gravitate præ pudore procidit in faciem *Luc. 5. v. 12.* adoravit de *Maria* sorore *Lazari*, quæ plena mærore ad pedes Salvatoris nostri procubuit *Iohan. 11. v. 32.* Usurpatur denique de *Samaritano* scilicet, qui ex humilitatis & gratitudinis affectu procidit terram *Midico Christo Luc. 17. v. 16. 11.* Oculi & manus flectenda est ad os & linguam hujus servi. *Mattheus* enim dixit, dixit illam: *Domine patientiam habeamus*, non ausus, omne debitum negasse, non Domino impatienter & crude respondisse. In greco occurrit vox *μακροθυήσας*, quod quidam reddidit, *tolerantiam*, atque ita Hellenistæ expriment epitheton *NEC* quod modo dicitur *ἐν τῷ τῶν tardum iræ*, ut constat *Psal. 86. v. 15.* *procul* reddidit, *patientiam habeamus*, quo repperit *Paulus* & *Israel*, & ita hæc vox adhibetur à *Paulo Ebr. 6. v. 15.* denique

1. IV.

Min

sunt,

sunt, qui reddiderunt: *longanimus esto*, quod placat *Syrac.* & *Montano*, & ita DEUS describitur à *Petro* erga nos 2. *Esai.* 43. v. 9. 111. Oculus & animus flectendus est ad animum & pedes hujus servi. *Matthæus* enim dicit, illum *promississe solutionem*, petisse Domino: *Omnia sibi reddam*. Impossibile erat huic sine reddere ex propriis, debebat enim decem millia talenta, petiit autem decem *milliones auri*, quapropter, cum promitteret *solutionem*, oculos animumque flectit ad amicos, cognatos vel consanguineos, atque si non ex suo, ex illorum auxilio putat se satisfacturum Domino, cogitatque illud *Syracidis cap. 29. v. 17.* dicit notanter *omni-um reddam* scil. ablata, ut quidem hæc vox occurrit de debitore *Luc. 7. v. 42.* & quidem addit se redditurum *πᾶσι πάντα*, id est, ad minimum quadrantem, extremum obolum, *λεπτόν*, quælibet debeat *Marc. 12. v. 42.*

L. D.

Videmus, quomodo, si vocemur ad Tribunal Divinum, ad debiti solutionem, nos deare possumus. Dextrè nos gerimus I. Mentem demittendo, et introitu lepræ peccati & debitorum nostrorum, pudore suffundimur, atque cum *Danielo* dicamus ex *cap. 9. v. 7.* ut ex vulnere nostræ sceleris contristemur, atque mereamur, dicentes ex *Thren. 2. v. 17.* ut denique nos coram Numine humiliemus, atque cum *Danielo* dicamus ex *Psal. 130. v. 3. & 4.* Ut *Simeis* se prosternat humis, & vide agnovitque cum pudore suam iniquitatem 2. *Sam. 15. v. 30.* nostrum est prosternere coram DEO, pudore suffundi, & agnoscere iniquitatem & timere, nec non dicere ex *Psal. 143 v. 3.* II. Dextrè nos gerimus Gratiâ expetente, ut rogemus DEUM, ut iram cobibeat, dicentes ex *Psal. 86. v. 1.* rogemus, ut *patientiam nobiscum habeat*, atque 2. *per. 1. v. 1.* cum mundi primi Mundi tempore *Noë 1. Pet. 3. v. 20.* si indignum rogemus, ut *longanimus nos suslineat*, dicentes ex *Jona 4. v. 2.* *Domine Deus meus, gratias ago, misere ordine, longanimitatem & patientiam habere, ac patientem in mali meo.* Ut quondam diu non expectet delin-

Ubi *Tobia* *Tob. 4. v. 21.* Ita nostrum est cum *Gabele* illo sollicitum, ne iratus & ex improviso debitum exigit *DEUS*, dicentes ex *Ezra. 34. v. 6. & 7.* Dextrè denique nos gerimus *III.* Vadens sistendo, circumspectientes & attendentes ad *Christum Consanguineum nostrum*, de quo *Petrus 1. Epist. cap. 1. v. 18. & 19.* qui redemptus non corruptibilibus rebus argenteo vel auro, sed pretioso sanguine suo. Attendentes ad illum, qui reddidit, quod nobis negatum, *Deus præcepta implevis nostri loco*, & dicere potuit *Matth. 5. v. 17.* attendentes ad illum, qui omne debitum expunxit, omnia solvit, de quo *Paulus Colos. 2. v. 14.* Ut quondam *Simon Athenobio* centum denariis humerare voluit pro *Joppe & Gaza 1. Maccab. 15. v. 35.* Ita *Christum* pro nobis sistendo, numeramus *DEO* omne debitum, atque accepimus ipsum *venisse ut ministraret, ut vitam suam ponas inquit 2. Matth. 20. v. 28.*

USUS I. DEHORT.

Si dextrè ita nos gerimus in iudicio divino peccat & sinistra se gerunt, qui non se prosternunt & humiliant coram *DEO* iudice, sed stant & se efferunt cum *Phariseo*, dicentes ex *Luc. 18. v. 11.* & 12. memores hi esse deberent illius *Petri 1. Epist. cap. 5. v. 5.* Peccant & similiter se gerunt, qui non ad *Gratie Thronum* se confectant, sed potestatem sollicitant cum murmurantibus illis *Matth. 20. v. 17.* memores hi esse deberent illius *Christi Luc. 17. v. 19.* denique peccant, & sinistra se gerunt, qui non de vade dispiciunt, omnia ea propriisolvere volunt, cum juvene illo dicente ex *Matth. 18. v. 27.* memores hi esse deberent illius *Pauli Rom. 3. v. 19. & 20.*

USUS II. ADHORT.

Si dextrè ita nos gerimus in iudicio divino, benè agunt, qui cum vocantur ad rationem humiliter procumbunt atque agunt ex *Matth. 9. v. 1.* Benè agunt, qui cum vocantur ad rationem gratiam expectantque dicunt ex *Osia 14. v. 3.* Benè de-

M m 2.

nique

nique agunt, qui, cum vocantur ad rationes *Christum* adducunt & interponunt, atque dicunt ex *Esaia 53. v. 4. & 5.*

USUS III. CONSOLAT.

Si dextrè ita nos gerimus in iudicio divino, bene *Sapimus*, nec desperent, qui audiunt illud *Luc. 16. v. 2. Rationem villificationis tuæ.* Si nos urgeant peccata & debita nostra, etiam dicendum ex *Psal. 69. v. 7.* Scimus, si prosternentes nos, humilitatem illam mentis illi fore acceptam, *Cor enim contritum et fractum DEUS non spernit Psal. 51. v. 19.* Si ira divina contra Domini ardeat, ut etiam dicendum ex *Thren. 1. v. 13.* Si *Thronum* & *Thronum Gratiae* nos recipiamus, atque rogemus clementiam *DEUM* indulsum nobis illam, atque dicturum ex *Osee 6. v. 2.* & denique premat *Legis rigor*, exigit summam omnium debitorum, ut etiam dicendum ex *Job. 9. v. 2. & 3.* Scimus, si ad *Christum* confugiamus, illum *Vadem* & *Sponsorem* legamus, omne delictum solvi posse, juxta illud *Rom. 8. v. 3. & 4.* Manet enim *xternum illud*, in quo finimus *Rom. 10. v. 4.* AMEN.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATIS. MATTH. XXII. v. 17.

Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, τί σοι δοκεῖ; Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔχουσιν κῆρυκα, ἢ ὅτι;

Dic ergo nobis, quid tibi videtur? Licet censuris *Lex* confari, an non?

Ostabilis & foeda fuit Infidelitas, quam experiri contigit fuit *Micha Filius Imia*, dum quidem *Micha* compellatus, odio verò dignus habitus & *Micha* *Micha* illi proposita tentatus, ut constet ex *1. Reg. 11. v. 13. & seq.* Foeda fuit Infidelitas, quam fecit

Achaz quippe, qui missus ab *Achabo* euntem *Micha* allatum est, illicet *versiculo 13.* atque ipsum salutavit *Propheeta* *Micha*.

Docto-

super quos allocuti sint illi Vertagi, illi Emissarii Christi-
 stum. Hoc patet ex subjuncto Verbo *Nobis*: Ita enim illi, *dic Nobis*,
Nobis, qui *ex te Veritatem haurire desideramus* cum tamen ip-
 sum judicant esse planum & deceptorem, ut constat ex *Matth. ar.*
v. 63. *Nobis, qui ex te doceri & erudiri volumus*, cum tamen illum
 Doctorem Sathanicum judicant *Joh. 8. v. 48.* nobis, qui *Concordia*
 & ἀρετὴν καὶ πίστιν tua Specimen desideramus, cum tamen illam
 auræ popularis aucupem judicant *Matth. 11. v. 9.* III. observan-
 dum, quare allocuti sint ipsum hi Vertagi, hi Emissarii;
 hoc patet ex subjuncta Quæstione. Dicunt quippe: *Quid nē re-*
detur, Licet nē Cafari Censum dare nec nē. Dicunt; *licet nē*, in græco
 est vox ἔξῃς, quæ notat *justum* nē est, *licet nē* per Conscientiā, adeoq;
 volunt hoc indicare, scimus quidem quid nos oporteat, sed quænam
 quid possimus salva conscientia, Lex quippe divina vult ut pareamus
 non Regi extraneo, sed ex fratribus electo *Deut. 17. v. 17.* dicunt
licet nē Censum dare: in græco habetur vox κίβωτος, quæ notat *Ille*
Κεπσστήριον / argentum Capitationis, adeoque volunt hoc indicare,
 num non saltem de Bonis & fundis nostris, sed etiam de Corpore
 & vitā aliquid pendendum, qui tamen sumus liberi, Semen Abraham,
 primogenitum DEI *Exod. 4. v. 22.* dicunt *licet nē dare Censum Ca-*
sari, in græco est vox κίβωτος quæ indefinitē notat *Imperatorem Romanum*
 tunc temporis, in specie autem tunc imperi tantem, adeoq; hinc volumus
 num *licet dare Censum Cafari Tiberio*, de quo ipse nosti, cuius sit ingratum
 quantum Monstrum hominis, quā & libidinosus & truculentus,
 Lutum sanguine maceratum, qui tunc temporis imperitabat *Luc. 1.*
v. 1. hic fuit ille Laqueus positus Cervæ matutinæ, ut *interficeretur*,
 cogitabant quippe, aut tacebit, & ita non erit vir non respicient per-
 sonam, sed metuens sibi, aliter quā Prophetæ, aut affirmabit, & sic
 populus qui frequenti Multitudine confluerat ad festum Paschæ, ipsi
 ipsum detestabitur & lapidibus obruct, aut denique affirmabit, & sic
Herodiani confestim illud deferent ad Principem suum, atque nāci-
 perietur id, quod alter *Galileum* ille *Judas*, de quo *Act. 1. v. 41.*

L. D.

Videmus, Quomodo Mundus cum suis ludere so-
let adhucdum cum Christo & eidem addictis.
Ludere solet Mundus cum Christo & adherentibus illi I. Blandè
compellando. Nunc enim *Jeremiam* aliquem appellat vera-
sim, qui surgere possit & dicere ex *Jer. 28. v. 9.* nunc *Esaïam* ali-
quem vocant *Doctorem*, qui ad vias Domini revocet, surgat & di-
cat ex *Esaïa 30. v. 21.* nunc *Mioham* aliquem appellat *Parrhesia-*
stem, qui neminem curet, atque surgens dicere possit ex *Michea. 3.*
v. 1. Ut *Serpens in paradyso* blandè allocutus fuit protoplastos, &
vicioſam virtutem illorum deprædicavit *Gen. 3. v. 1. & 5.* ita illa
Viperarum progenies consimiliter in os laudat, atque agit ex *Pſalm.*
58. v. 22. Ludere solet Mundus cum Christo & adherentibus II.
Male cogitando. Æſtimant enim tales *Pſeudo-Prophetas*, atque
in Corde ſuo dicunt ex *Jer. 17. v. 15.* æſtimant tales *Spermatologos*,
quæ in corde ſuo dicunt ex *Jobi cap. 21. v. 14.* æſtimant tales eſſe
ſermones, qui auram popularem capient, atque in Corde ſuo di-
cunt ex *Job. 7. v. 48, 49.* Ut *Serpentes* igniti Venenum ſuum oc-
cultant ſub linguis, quibus incenderunt Caſtra *Iſraelitarum Num.*
21. v. 5. ita illa viperarum progenies ſub labiis occultat Venenum
& malum Corde quo *Proverb. 26. v. 23.* Ludere ſolet denique
Mundus cum Christo & adherentibus III. Callidè interrogan-
do. Nunc proponitur ſubtilis *Queſtio Conſcientiæ*, atque qua-
ritur: Num licet tibi cum ſilio *Iſai* inire fedus? eo ſine, ut capitis
periculum accerſatur atque dici poſſit ex *1. Sam. 22. verſ. 16.* nunc
proponitur *Queſtio moraliſta Libertatis* atque quaeritur: Num licet
promanatum *DEI* appellare *Lo Ammi*, eo ſine, ut Auctoritatis peri-
culum accerſatur *Oſea*, atque conqueri cogatur ex *Oſea 11. v. 7.* nunc
proponitur periculofa *Queſtio ſtatus*, atque quaeritur: Num licet
contra Regem excitare rebellionem, eo ſine ut Dimiſſionis periculum
accerſatur *Amoſ*, atque dici poſſit eidem ex *Amoſ cap. 7. v. 12. &*
13. Ut *Serpens Moſis* inter contentiones cum *laune & lambæ* de-
curſavit *Serpentes* alios *Exod. 7. v. 12.* ita progenies illa viperarum
Que-

Questionibus intricatis hoc intendit, ut pius *Caveamus* excludanturque, & tela illa feriant & prosternant *Pf. 64. v. 4. & 5.*

USUS I. DEHORT.

Si ita ludere solet Mundus cum Christo adverteremus, Caveamus, ni velimus inter filios seculi regnari. *Primum*, neque simus focii *Ioab*, qui sub blandis verbis gladium excitavit *2. Sam. 20. v. 9. & 10.* memores illius *Primerb. 12. v. 3.* Caveamus, ni velimus inter filios seculi regnari, *Cor. 4. v. 4.* neque simus focii *Esau*, contra *Iacobum* machinatus *Gen. 27. v. 34.* memores illius *Syracidis 19. v. 19.* Caveamus *Miseriam* *Sam. 11. v. 11.* neque simus focii *Saulis*, qui laqueos ponant *Davidi* *1. Reg. 19. v. 110.* memores illius *Psal. 7. v. 16, 17.*

USUS II. ADHORT.

Si ita ludere solet Mundus cum Christo & ei adhaerentibus, nos qui Christiani sumus Christo occupamur, & adhaerentibus *Ore veraci* titulum tribuentes Angelorum *DEI* excipientes *Gal. 4. v. 14.* *Corde candido* juxta illud *1. Tim. 2. v. 12, 13.* *Mente Affiliis & Amoris plena*, ut reficiamus *Paulum* & vincula ipsius non a pernemur, quò *Misericordiam* contempnimus, *Timoth. 1. v. 16, 17. & seq.*

USUS III. CONSOL.

Si ita ludere solet Mundus cum Christo adhaerentibus, bono sint animo, qui illud *Christi* prole mutua *1. Cor. 1. v. 24.* Si contingat itaque tibi *Paulinum* fatum ut d. *Caro* *1. Cor. 6. v. 8.* noli hoc prius expertum *Christum*, atque te p. se appellare ad *Ecclesiism* cui praes. & dicitur *1. Thim. 2. v. 5.* Si contingat itaque tibi fatum *Amoris* *Amal. 5. v. 10.* noli hoc prius expertum *Christum* & te p. se appellare ad *DEUM* & dicere ex *1. Cor. 17. v. 16, 17, 18.* Si deus

condogat tibi satum *Zacharianum*, atque post longas *Quæstiones*
Orestio prope altare 2. *Par.* 24. v. 21. 22. nosti hoc prius expertum
Christum, atque te posse appellare ad Salvatorem, & dicere ex 2. *Tim.*
 4. v. 6, 7, 8. AMEN.

DOMINICA XXIV. POST TRINITATIS,
 MATTH. IX. v. 20.

ἡ γυνὴ αἰμαρροῦσα διδάσκει
 ὡς ἡσυχαστὴς ὁπίσθεν, ἡ ψαλ-
 τὴς τοῦ ἱματίου αὐτῆς.

*Et ecce mulier, quæ sangui-
 nis profluvio laboraverat duo-
 decim annos; accedens à tergo,
 tetigit simbriam vestimenti il-
 lius.*

RON imprudenter egit quondam *Ruth* peregrina, dum
 discessit ex Terra *Moab*, dein ad *Aream Boazi* se con-
 tulit, & tandem eidem dixit: *Extendo Alam tuam super*
Ancillam tuam de quo *Ruth.* 3. v. 9. Prudenter e-
 git hæc Fœmina, agnovit enim *statum suum* satia miserabilem.
 Inquit, oriunda ex Genere & sanguine *moabitico*, quod ortum du-
 ctum incessu; servierat hætenus per aliquot & quàm plures an-
 nos *Oestro Chamos*, qui ὀδύνημα in oculis divinis, atque manu va-
 cillaverat ex patria, paupercula & nullarum divitiarum. Hinc
 cum venisset in *Judeam* egreditur in Campum, atque ita innotef-
 cit *Boazi*, Viro generoso & forti, ut constat est *Ruth.* 2. v. 6 & 7.
 Prudenter egit hæc fœmina, accessit enim *Cognatum*, Virum
 bonæque modesti. Discefferat *Boazi* cibo & potu refectus in
Aream suam, occultavit se post aliquot Manipulos hordei, & ad *Mo-*
abam moxque Orientalium, in Villâ sua per tempus egit, quapro-
 pter *Ruth* ipsum sequitur in aream se confert tacito pede, projecit
 quo scilicet pedes *Boazi* transversim, ostenditque se verè esse juxta
Psalmi *Rutham* h. e. *remebundam*, infirmam & humilem, in
 qua interior homo cum *Mansuetudine Spiritus*, de quo 1. *Pet.* 3. v. 4.

P. IV.

Na

Pru-

Prudenter denique egit hæc Fœmina, *expetit enim Alam pallii*. Nox erat, & gratum desiderabant membra soporem, *Boaz* autem sese composuerat ad quietem, & vel vestimento, vel pallio, vel aliquo alio sese involverat operimento, quapropter cum è summitate recessisset Vir ille, animo præfente ipsum alloquitur *Ruth*, & dicit: *Extende Alam Pallii tui super Ancillam suam*, desideratque participem fieri vestimenti, quo tegebatur; exoptavit *Ἀνέμωρον* ut LXX habet pallii sine extremum; atque eo ipso significare voluit, expetere se, ut sub Alam custodiæ, Amoris & defensionis recipiatur, quod Votum etiam habuisse & debite explevit *Boaz*, de quo *Ruth. 4. v. 9. & 11.* Ut quondam tum temporis prudenter se gessit hæc *Moabitrix*, ita prius sese exhibuit quædam Fœmina in præfenti Dominicali Evangelio, quâ *οὗν Οὐῶν*.

EXEGESIS.

QUÂm promptum se exhibuit *Christus Archi Synagoga*, cum Amore fecerundum se sitit Fœmina in Viâ, de quâ noster *Mattheus*: *Et ecce Mulier sanguinis profluvio laborans duodecim annis: accedens à tergo tetigit simbriam vestimenti illius. Siste itaque sub his verbis Matthæus. 1.* Fœminam a gram, quæ si *Εσφον* solus, oriunda fuit ex *Cæsareâ Philippi*, quæ antea dicta *Dan* adeoque origine & gente ethnica; hæc fœmina fuit *αιωνισθεν*, ut textus habet græcus, talis quæ sanguinis fluxum patiebatur, insolitis infirmitatibus & Morbo laborabat abominabili, quæ & ipsam, & quæ ipsa attingebat, inquinabat, ut constat ex *Levit. 15. v. 24, 25, 26.* & quidem premebatur illâ ægritudine, non per aliquot dies, Hebdomades, vel etiam Menses, sed per duodecim integros Annos; quanquam enim interdum remissionem senserit; cum aliàs impossibile fuerit, ipsam diu vivere, meræ tamen fuerunt induciæ, nihil constans, adeo, ut perpetuo tanquam quodam flagello fuerit castigata infirmitate & doloribus, quod vox *αἰων* docet apud *Marcum*, quæ tale flagellum norat, & cum gravioribus Morbis jungitur *Luc. 7. v. 20. hinc*, ad adit Medicos, à quibus multa fuit perpella, omnem subitanti morborum consumpsit, & ad incitas fuit redacta, neque opem sentiens, sed

in de-

in deterius abire omnia, forsitan ex eo ipso, quòd non *Domum* quæsit, sed Medicos cum *Assa* Rege, Mediis naturalibus nimis inhaerit 2. *Paralip.* 15. v. 12. 11. Sistit in his Verbis Fœminam verecundam, quæ accessit retro, sive à tergo. Erat *Christus* in viâ, tendebat ad *Domum* *Fairi*, sequebaturque illum Turba multa, audiverat autem hæc fœmina ipsum potentem esse *Dono* sanationum & Miraculorum, quapropter accedit illum & quidem à tergo, partim *ex pudore*, quia verecundabatur in tam densa turba ipsum prævertere, ut constat ex *Lucæ* 8. v. 44. & 45. partim *ex Metu*, timebat enim ne audaciæ reus ageretur, si immunda compareret, hinc dicitur fuisse *φοβηθεῖσα καὶ ἰσχυροῦ*, timens & tremens *Marc.* 5. v. 37. partim *ex humilitate*, erat enim Corde contrito, indignam se agnoscere quæ faciei Christi se obverteret, & proin etiam in terram prona ad pedes Christi procubuit, ut constat ex *Luc.* 8. v. 47. 111. Sistit in his Verbis Fœminam Auxilium desiderantem, senterat hæc nullam in Mediis naturalibus superesse Salutem, Medicos omnes & singulos hæcenus fuisse vanos Consolutores, nullam sperari posse Sanitatem, hinc *Christum* accedit Medicum Celeberrimum tum temporis, simbriamq; Vestimenti illius tangit atque prehendit; in græco occurrit vox *ἐπιτετραχέναι*, per quam quidam intellexerunt *limbum interioris Vestis*, quæ tunica fuit inconsutilis, de quâ *Job* 10. v. 23. quidam per eam intellexerunt *simbriam*, sive extimiam oram pallii, cum postea quoque aegri illam in Sanitatem sollicitationi acquiendam *Matth.* 14. v. 36. quidam denique intellexerunt *in illa dependentia*, quæ coloris violacei, insignitaque ramentis flaret, quæ *Judei* in quadrangulis vestimentis gestanda imperata sunt *Num.* 15. v. 38. quicquid autem sit, tetigit hæc fœmina simbriam Vestimenti, & quod probabilissimum; *oram Pallii*, quæsitque Sanitatem ex illo, *sub cuius alis Sanitas & Salus Malac.* 4. v. 2.

L. D.

Videmus, in explicatis Verbis vivam Imaginem Animæ spiritualiter agræ, mestæ & Auxilium deside-

Nn 2

rantis,

rantis. Comparet enim I. in hâc Imagine Morbi fœdi De-
 lineatio. Est Anima nostra post lapsum *Spiritualiter quoque san-*
guinisua coram DEO, & laborat morbo fœdissimo, ut ingemiscen-
 dum cum Ecclesia Judaica ex *Esaiæ 64. v. 6.* Est Anima nostra *sp-*
ritualiter misera, & laborat morbo inveterato, ut ingemiscendum
 cum Paulo ex *Rom. 7. v. 23, 24.* Est denique Anima nostra *inertis*,
 & laborat Morbo incurabili, ut ingemiscendum cum *Jeremiâ*
 ex *cap. 8. v. 22.* Gravi quidem Morbo fuit correpta *Miriam sor-*
or Moysi, verùm pressit ille eam ad exiguum tantum tempus, & pau-
 lò post fuit sublatu*s Num. 12. v. 13, & 14.* longè aliter se res habet
 cum Animâ nostra, quæ sanguinisua usque in Mortem & sepul-
 chrum, nec ullâ manu medicâ curabilis, circumstante nos semper
 peccato & retardante, de quo *Ebr. 12. v. 1.* Comparet II. in hac
 Imagine Animi dejecti Appropinquatio. Sentiendo enim
 Malum peccati, accedimus à tergo *Corde pudibundo*, atque dicimus ex
Dan. 9. v. 7. accedimus à tergo *Corde timente*, atque dicimus ex
Esaiæ 21. v. 4. Accedimus à tergo *Corde humili & contrito*, atque di-
 cimus ex *Psal. 143. v. 3.* Accessit quidem *Davidem Thronum pu-*
cidens, verùm omnia, & ita etiam illa Humilitas erant simulata & res
 composito, ut constat ex *2. Sam. 14. v. 4. & seq.* Longè aliter com-
 paratum est cum Animâ nostrâ, quæ pudibunda, timens & confusa
 accedit retrò, agnoscens illud *Psal. 34. v. 17.* Comparet tandem
 III. in hâc Imagine Medii salutiferi Applicatio. Mœsta
 quippe Anima extendit Manum fidei, tangit fimbriam Vestimenti
 Christi, apprehendit *Filium DEI in Carne* nostrâ, de quo *Paulus Ebr.*
2. v. 14. tangit *Oram pallii passionis & mortis*, & apprehendit illum
 de quo *Gen. 49. v. 11.* tangit *Alas Gratia & donorum*, prehensum-
 que illam Vestem, de quâ *Psal. 45. v. 9.* Accessit quidem *Esther*
Regem Abasuerum, & extremum Sceptri tetigit, verùm non auli
 fuit Vestimentum illius tangere *Esther. 5. v. 2.* longè aliter se res
 habet cum Anima nostra, quæ ex Evangelio serenata apprehen-
 dit & applicat sibi illum, *qui venit de Edom vestibus rubicundis Es-*
aiæ 63. v. 1.

USUS I. DEHORT.

Si in hac fœminâ ita exhibetur anima spiritualiter ægra, pœnitens & auxilium quærens, non illius generis sunt illi de quibus *Proverb. 30. v. 12.* memores tales sunt illius *Dex Epsie 1. v. 15.* non illius generis sunt illi, qui non à tergo pœnitentes accedunt, sed impudentes & utut collutulari meretriciam frontem habent *Jerem. 3. v. 3, 4, & 5.* memores tales sunt illius *Pf. 118. v. 3.* denique non illius generis sunt illi, qui propriæ justitiæ sœmbriamprehendunt, quæ resperâ sanguine *Thren. 1. v. 9.* memores tales sunt illius *Epsie 59. v. 6.*

USUS II. ADHORT.

Si in hac fœminâ ita exhibetur anima spiritualiter ægra, pœnitens & auxilium quærens, primùm omnium sanguines peccatorum nostrorum agnoscamus, atque cum *Davide* dicamus ex *Psalms. 51. v. 16.* dein lege retegente Malum nostrum pœnitenter à tergo accedamus; atque similes nos exhibeamus peccatori *Luc. 7. v. 38* & tandem in vita, afflictione & morte, sœmbriam justitiæ *Christi* tangamus, apprehendamus, cumque Ecclesiâ *Israëli-* tis dicamus ex *Epsie 61. v. 10.*

USUS III. CONSOL.

Si in hac fœminâ ita exhibetur anima spiritualiter ægra, pœnitens & auxilium quærens, bono sint animo, qui indigent Medico infirmi, *Matth. 9. v. 12.* Si urgeat morbus spiritualis, ex quo sanguis super sanguinem *Osee 4. v. 12.* Scimus, *Christum* induisse carnem & sanguinem nostrum, ut purificaret nos à peccatorum sanguine, atque confestim in Baptismo nos præterire & dicere: *Vivito in sanguine tuo, iterumque dicere; vivito in sanguine tuo. Ezech. 16. v. 6.* Si urgeat indignitas, quæ nos retrò jubet accedere & dicere ex *Jobi 9. v. 2. & 3.* Scimus, *Christum* stetit

dum, tantum verò non permittunt Angeli, ut omnibus convasaris
 exeat, ut potius ipsum urgeant, retrospicere prohibeant, relinquere
 illa imperent, ne Excidio unà cum cæteris involvatur, hinc amore
 temporalium eò se vertens inspiens scemina, in statum salis ver-
 titur, ut memores velit esse illius *Lucas cap. 17. v. 32.* Severa de-
 nique fuit hæc Admonitio, voluerunt enim Angeli, ut tem-
 poris rationem haberet. Erat mensura peccatorum completa, a-
 scenderat clamor sceditatum in Cælum, imminebat dies illa fatalis
 Excidii, quapropter non tantum hoc indicant *Lotho v. 13.* sed etiam
 appetente aurorâ jubent illum celeriter exire, quia dies illuxerit,
 quæ flammarum copiâ & irarum fulminibus ita everfura esset Ur-
 bem hanc & socias, ut æternæ desolationis sint luculentum, & indi-
 cium, & æternæ ignis infernalis argumentum; hinc eò respiciens
Philo scribit Sap. 10. v. 7. Ut quondam Angeli à *Jehovah* missi
 monuerunt *Lothum* cum suis, ita Angelus cæderis *Jehovah* in-
 carnatus monet & consulit in verbis prælectis, de quibus *ov. 31.*

E X E G E S I S.

UT mortem non vult peccatoris DEUS spirituales & æter-
 nam, ita nec temporalem & violentam. Hinc *Salvator noster*
 dispensat monita & salubria consilia in præfenti pericope, dicitq; non
 tantum, fugientium esse illis ad montes, qui in *Judea* sunt, non de-
 scendendum è Solario, ut aliquid itineri paretur, sed & notanter:
Qui in agro, non revertatur retrò, ut sumat vestimenta sua. In qui-
 bus verbis observandum I. Quod Christus dicat, qui
 in agro, non revertatur, vult itaque, ne quis revertatur in Ur-
 bem splendidam, inclitam & munitam *Hierosolymorum*, qui in agro,
 procul ab otio & voluptate, quâ marcebant cives *Hierosolymitici*,
 operandi & excolendi illum causâ, ut quidem eo sine exitu in a-
 grum Seminator ille, de quo *Matt. 13. v. 21.* Vult ne quis rever-
 tatur in Urbem, qui in campo aufserit dem Geld / ut reddidit *Lutherus*,
 procul à quiete & securitate, quæ coeperat cives *Hierosolymita-*
rum, deambulandi & itineris faciendi causâ, ut quidem eo sine exi-
 tu in campum *Isaac*, de quo *Gen. 24. v. 62.* Vult, ne quis rever-
 tur

tur in Urbem, is, qui in villis, aut prædiis, et tunc *χώρας*, ut loquitur *Lucas* procul à fastu & splendore, quo superbiebant cives *Hierosolymitani*, delitescendi & frugaliter agendi causâ, ut quidem eo *Simeon Heber* in tabernaculis habitavit *Judic. 4. v. 11.* II. Observandum, Quod Christus dicat: Qui in agro non revertatur retrò, ut sumat vestimenta sua, emphaticè dicit *μη ἐπιστρέψῃς ὀπίσσω, non revertatur retrò*, quicumque ille sit, ut sumat vestimenta sua. *Matthæus* habet in plurali *ἱμάτια*, *Marcus* in singulari *τὸ ἱμάτιον*. Vult itaque Christus, ut qui extra Urbem, illam non denuò ingrediatur, ut tollat vestimenta, quibus aliàs solentur tegere nuditatem nostram & corpus munire, de quo *Tobias cap. 8. v. 17.* ut tollat pallium sive extimam vestem, qua se à pluvîâ & diuinis injuriis aeris defendat, qualem sibi mitti vult *Apostolus Paulus 2 Tim. 4. v. 13.* multò minus, ut tollat splendidas vestes & pretiosa inlucubrata, quibus aliàs sese ornare solent homines, qualesque desiderant scemini in Gynæceo Matris *Sissara*, de quo *Judic. 5. v. 29.* III. Observandum, Quod Christus dicat: Qui in agro non revertatur, non retrò se vertat, ut sumat vestimenta sua, juxta *Lucam*: nam hi sunt dies ultionis, ut impleantur omnia, quæ scripta sunt. Vult itaque, ne quis retrogrediatur in Urbem, quod ultionis instent, dies scilicet obsidionis institutæ à *Tiro Paphiagum*, qui Urbem cincturus exercitu, & anxietatem illi inducturus *Luc. 21. v. 20.* dies ira & vindictæ divinæ, qui ulturus & retributurus illis, qui mensuram peccatorum adimpleverant, utpote *enjus ultio & retributio Deus. 32. v. 35.* dies Completionis omnium illorum, quæ scripta & prædicta à Prophetis, præcipuis à *Daniele cap. 9. v. 27.*

L. D.

Videmus, Quomodo appetente Excidio Urbis, Regionis, imò totius Orbis prudenter nos gerere possimus. Hoc docet Christus in verbis explicatis. Prudenter agerimus appetente Excidio I. Libertate utendo, si scilicet extra Urbem in agro operemur, nec participemus de vitio voluptatis, *enjus*

res comminationis divinæ *Esaia 22. v. 12, 13, 14.* si extra Urbem in campo deambulemus, nec participemus de vitio securitatis, memores comminationis divinæ *Zeph. 1. v. 12, & 13.* si extra Urbem in viâ humiliter delitescamus, nec participemus de vitio superbia stultitatis, memores comminationis divinæ *Esaia 2. v. 12, 13, 14, 15.* Ut prudenter egit puer ille ex Urbe *Suchot*, qui extra eam egit in campo, cum Excidium illi intentaret *Gedeon*, de quo *Judic. 8. v. 14.* Ita prudenter nos gerimus, si operi nostro insistamus, abeat timor, & humiliter agamus imminente Excidio, vel Urbis, vel Orbis, observantes illud *Pauli Eph. 5. v. 9, 10, 11.* Prudenter nos gerimus appropinquante Excidio II. Temporalia relinquendo, si scilicet non nimium simus solliciti de vestimentis, quibus nos tegamus, sed potius de vestimentis spiritualibus innocentie, quibus nos involvamus, juxta monitum *Apoc. 3. v. 18.* Si non nimium simus solliciti de pallio, quibus aeris injurias arceamus, sed potius de pallio conscientie redimentis, quo omne Malum depellamus, de quo *Gen. 49. vers. 11.* Si non nimium simus solliciti de ornamentis, quibus nos splendidos sistamus, sed potius de virtutibus justitie, in quibus DEO placemus juxta illud *Esaia 61. v. 10.* Ut *David* prudenter egit non retrospeciendo *Hierosolimam* versus, relinquendo regalia vestimenta, & caput suum obnubendo, cum immineret exitium *2. Sam. 15. v. 30.* Ita prudenter nos gerimus, si non de temporalibus utramque habeamus & alamus curam, imminente præpitis Excidio, vel Urbis, vel Orbis, observantes illud *Christi Matth. 6. v. 19.* III. Prudenter nos gerimus appetente Excidio, Dies expendendo; si scilicet cogitemus instare diem Obsidionis, dicente DEO *Esaia 29. v. 1, 2, 3, 4.* Si cogitemus instare diem Ultionis, dicente DEO ex *Zephania 1. v. 14. & 15.* Si cogitemus instare diem ultime Complitionis, dicente DEO ex *2. Reg. 21. v. 13.* Ut *Matthias* cum suis prudenter egit, relinquendo Urbem & omnia in illa, quia dies ultionis advenerat DEO adhibente *Antiochum* in Vicerem factoris sui, *Maccab. 2. v. 27, 28, 29.* ita prudenter nos gerimus, si Altem Domini severum observemus imminente Excidio Urbis vel Orbis, observantes illud *2. Pet. 3. v. 10, & 11.*

USUS I. DEHORT.

SI ita prudenter nos gerimus imminente Urbis, Regionis vel Orbis Excidio, caveamus, ne, si sumus tempore imminētis Excidii providentiæ divinæ ductu gratioso in agro, ipsimet desideremus reverti in Urbem Exitio devotam, atque dicamus ex *Jerem. 4. vers. 5.* nè nobis postea conquerendum ex *Thren. 2. v. 11. & 12.* Caveamus, ne, tempore imminētis Excidii, temporalia nimium amemus illisque adhaereamus, cum *Sionis* luxuriemur *Jesaja 3. v. 16.* nè nobis postea conquerendum ex *Thren. 1. v. 6.* Caveamus denique ne tempus ultionis divinæ differri semper opinemur, & remotos à die iræ dicamus *Amos. 6. v. 3.* ne conquerendum ex *Thren. 2. v. 1.*

USUS II. ADHORT.

SI ita prudenter nos gerimus imminente Urbis, Regionis, vel Orbis Excidio, si grassentur scelera, exeamus, non corpore, animo tamen loco flagitioso, ad monitum Sponsi cum Sponso animarum *Christo Cant. 7. v. 11.* prospiciamus relictis temporalibus ad æterna, juxta Exemplum *Pauli* dicentis *Philip. 3. v. 14. & 14.* denique tempus gratiæ probe collocemus, juxta illud *2. Corinth. 6. v. 1. & 2.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita prudenter nos gerimus imminente Urbis, Regionis, vel etiam Orbis Excidio, bono sint animo, qui ad hæc attendunt, dextræque ambulant *Ephes. 5. v. 15. & 16.* Si Metropolis aliqua proxima Excidio, de quâ dicendum ex *Thren. 1. v. 1.* novimus DEUM, qui nos duxit in agrum, campum, vicum vel oppidulum *Pellim*, ibidem nos conservaturum, atque per *Jeremiam* imminente clade dicturum ex *cap. 45. v. 5.* Si calamitate ingruat & mortis hora, omnia cum vestimentis relinquenda, & dicendum

ex *Jobi cap. 1. v. 21.* novimus DEUM, qui vult nè retrospiciamus, nobis exhibere parata vestimenta gloriæ atque dicere *Apocal. 3. v. 5.* Si denique propè sit, & semper plus appropinquet *dies extrem.* *Judæi & Utiomis*, de quo *Paulus 2. Thim. 1. v. 8.* imò dicendum ex *1. Iohan. 2. v. 18.* novimus DEUM, qui diem Utiomis extremæ statuit impiis, nobis statuissè diem refectionis, de quo *Actor. 3. v. 21.* in quo quicquid piis promissum est abundè complebitur, electique dicturi ex *Apoc. 19. v. 17.* AMEN.

DOMINICA XXVI. POST TRINITATIS,
MATTH. XXV. ψλ. 34.

Τότε ἐρῶ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δε-
ξιῶν αὐτοῦ: Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι
ἐκ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν
παρμασυνὴν ὑμῶν βασιλείαν ὅτι
καταβολῆς χρόνου.

*Tunc dicet Rex his, qui à
dextris suis erunt: Venite bene-
dicti Patris mei, possidete re-
gnum paratum vobis ab exor-
dio Mundi.*

Illustris fuit quondam Aëtus, cum *David* Filium suum *Solomonem* hæredem esse voluit regni *Israelitici*, atque assignatum pridem, aëtui eidem contulit, de quo *1. Reg. 1. v. 39. & 40.* Illustris fuit hic Aëtus, Filium enim *Solomonem* ex *Rex David* hæredem declaravit. Erat quidem *Adonia*, ex *Chaggith* natus *Hebrone*; formæ elegantis, quæ superbiebat, & proin sibi illa, quæ ad splendorem faciebant, apparat, verum prævaluit *Solomon Filius* ex *Bathsaba*, utpote, qui patri in delictis, verbo illius obsequens, DEO charus, hinc de illo refertur *2. Sam. 12. v. 25.* Illustris fuit hic Aëtus, Filium enim *Solomonem* *Rex David* constituit hæredem regni. Fuerat hætenus status in *Juda & Israele* quandoque turbidus, vicinis negotium facessentibus, militandum sæpius & depugnandum erat cum adversariis, ut omnia in pacatum proficerent vivendi modum & condituonem,

verum appetente felici horâ & die, *Solomon* regni hæres declaratus, quod gloria eminebat, *Davidicum* pace superavit juxta vota Principum, Seniorum & Sacerdotis cum Prophetâ *Nathane*, ita quidem, ut deprædicetur illud summopere 1. Reg. 4. v. 24, 25. Illi denique fuit hic Actus. Filium enim *Solomonem* Rex *David* hæredem declaravit regni, cui illud jam antea destinarat, *Ezra* quidem plures *Davidi* filii, qui etiam chari, quibusque tantum Pater favebat, verum illis non destinatum fuit regnum, sed tantum sunt tantum כהנים *Cohanim*, Sacerdotes, vel ut *Vatablus*, vult *Præpositi*. Verum *Solomon* constitutus fuit dignusque habitus regno, totum tantum juxta promissionem, quam in memoriam revocat *Bethsaba*, sed & antecedentem divinam destinationem, de quâ 2. Sam. 7. v. 12. & seq. Ut quondam actum fuit cum *Solomone*, ita cum *Electis*, regni cælestis Candidatis agetur, de quo *syn* *Θεῶν*.

EXEGESIS.

Quam dulcis & jucunda futura sit compellatio ovium, *electorum*, & ad dextram consistentium indicat Salvator noster, dum dicit Regem cælestem non tantum dicturum: *Venite benedicti Patris, sed & hereditate regnum, quod paratum est vobis a fundamento Mundi*. Testatur I. dicturum Regem illis, qui ad dextram consistent, hereditate. In græco est vox κληρονομία, hereditario jure possidete, atque apponitur illa vox Acquisitioni ex merito vel debito, respicitque filiationem spiritualem, non ex Lege, dicitur *Galat. 3. v. 18. heredes enim sunt filii, filii autem stylo Scripturæ illi sunt, qui regeneriti ex aquâ & Spiritu, ut constat ex Johan. 3. v. 5. Filii sunt, qui in Christum credunt, sicuti juxta carnem intimè adhærent, ut constat ex Johan. 1. v. 12. & 17. Filii denique sunt, qui Spiritu regenerationis & renovationis gaudent, impellente ad vitam spirituales & obsequia Patri cælesti debita, ut constat ex Rom. 8. v. 14. Testatur II. dicturum hereditate regnum. In græco occurrit vox βασιλεία, Regnum, quæ*

opponitur *Miseria hujus vite*, cui sumus subiecti, respicitque vitam æternam, gloriam illam animæ & corporis, *καὶ τοῦ σώματος* illud, ut describitur *Rom. 6. v. 23. in quo regno electi cum Christo regnabunt æternum* feliciter, sedebunt in Throno & Solio Exaltationis, ut quidem Apostolis promisit ipse *Luc. 22. v. 29 & 30. in quo pii coronâ gaudebunt gloria & æternæ beatitudinis*, ut quidem fidelibus pastoribus animarum promisit *Petrus 1. Epist. cap. 5. v. 4. in quo victores carnis Mundi & Sathana vestientur stolis albis*, ut promisit ipse *Christus* vincentibus *Apoc. 3. v. 4.* Testatur III. dicturum Hæreditate regnum, quod paratum vobis ab initio Mundi. In græco legitur vox *ἡτοιμασμένη*, *parata ab initio, vel ante initium Mundi* atque opponitur *nuda & simplici promissioni*, quæ ad omnes se extendit, respicitque perseverantiam in fide, ad quam *Deus* respiciens ab æterno non tantum promisit, sed & præparavit, infallibiliter assignavit vitam æternam electis, ut disertè hæc vox ita legitur & usurpatur *Matth. 20. vers. 23.* assignatum autem dicitur esse hoc regnum electis ab *Exordio Mundi, vel ab æterno* ex gratiâ Patris cœlestis & liberrimâ ipsius voluntate, juxta illud *Pauli Rom. 9. v. 16. in Christo fundamento* ut salutis, ita electionis nostræ, & Mediatore *DEI* & hominum *1. Timoth. 2. vers. 5. & fide vera*, quam *Deus* respexit, per quam existimus in Christo, *cujus respectu placeamus DEO*, juxta illud *Pauli Ebr. 11. v. 6.*

L. D.

VIdemus, quàm gratuitum, gloriosum & appropriatū Bonum sit Vita æterna, quod pii in hac vitâ expectant. Gratuitum Bonum est Vita æterna I. ex Modo Consecutionis; assequuntur enim illam non servi, non mercenarii, sed filii, illi sc. qui ex aqua & spiritu renati, juxta illud *Pauli Tit. 3. v. 5. 6, 7.* illi, qui Christo per fidem, Fratri sc. suo, inhaerent, juxta illud *Pauli Philipp. 3. v. 7, 8, 9, 10, 11.* illi, qui libere DEO obtemperant, juxta illud *Pauli Gal. 4. v. 6, 7.* Ut *Isaacus* declaratus fuit hæres Bonorum *Abrahami*, qui filius secundum promissionem, non *Ismael* qui ex carne, non filius *Elsari* servi *Gen. 25. v. 5, 6.* Ita vita æterna est gratuitum

Bonum, hæreditas quædam, quam consequuntur, qui sunt baptizati, *filii & consequenter heredes Gal. 3. v. 26, 27, 28, 29.* Gloriosum Bonum est Vita æterna II. ex modo describendi, delineatur enim non ut *demissio in Miseriam*, sed ut Regnum quoddam splendidum, ad quod eveherentur pii, collocandi in *Tæronum Exaltationis*, juxta promissionem *Apocal. 3. v. 21. coronandi gloria*, juxta promissionem *Sup. 5. v. 17. induendi Veste Justitia & victoria*, juxta illud *Apoc. 19. v. 8.* Ut *Mardochai*, qui per tempus in contemptu vixit, non *Haman*, qui splendide egit, fuit gloriose vestitus & coronatus *Esther. 8. v. 15.* Ita vita æterna est gloriosum Bonum, Regnum quoddam, quod consequuntur ii, qui hic fuere contumaces, qui militaverunt, teste *Jacobo cap. 2 v. 5.* Proprium denique Bonum est vita æterna III. ex modo disponendi, non enim tantum promissa est illa, sed & destinata assignata & parata ab æterno credentibus: præparatum enim est Regnum illud electis ab æterno *Gratia singulari*, juxta illud *Pauli Rom. 11. v. 5, & 6* præparatum est illud electis ab æterno *in Christo*, quem fide recipiunt juxta illud *Pauli Eph. 1. v. 4.* præparatum est denique illud electis ab æterno *in meritum fidei*, quam constantes retinent juxta illud *Pauli 2 Thess. 2. v. 13.* Ut *Josua & Caleb* ingressi sunt Terram *Canaan*, utpote nobis cum reliquis destinata, non autem cæteri, utur etiam illi fuerint promissa *Num. 14. v. 30.* ita Vita æterna est proprium Bonum electorum, Regnum quibusdam paratum ab æterno electis & perseverantibus constanter, juxta illud *Matth. 24. v. 73.*

USUS I. DEHORT.

SI Vita æterna Bonum est gratuitum, gloriosum, delictis proprium, caveamus, ne illud gratuitum expellamus tanquam debitum, Hæreditatem tanquam Mercedem, dicentes *ex Luc. 10. v. 25.* talium enim non est hæreditas, sed Merces & quidem de qua *Paulus Gal. 3. v. 20.* caveamus, ne splendida Vaindelectio nos patiamur abripi à Regno glorioso atque excitari à Deo hujus sæculi, de quo *2. Cor. 4. vers. 4.* talium enim non est Regnum hoc

hoc gloriosum, sed expectat potius illos Regnum Sathanæ, ille Locus, illa Sententia, de qua *Matth. 22. v. 13. & 14.* caveamus denique ne simus ad tempus tantum credentes & decedentes, adeoque reprobos hoc ipso demonstrantes *Luc. 8. v. 13.* talium enim non est salutaris illa præparatio, illa singularis dispositio, sed iudicium illud *Joh. 15. v. 6.*

USUS II. ADHORT.

SI vita æterna Bonum est gratuitum gloriosum electis proprium, studeamus, ut nos exhibeamus in hac vitâ tanquam filios DEI, memores illius Petrini *1. Epistola cap. 1. v. 22. & 28.* studeamus, ut calcato seculo, desideremus Regnum illud gloriosum, memores illius Pauli *2. Timoth. 2. v. 11. & 12.* studeamus denique, ut Electionem nostram firmam faciamus, & per Indicta corroboremus, memores illius Petrini *2. Epistola cap. 1. v. 10.*

USUS III. CONSOL.

SI vita æterna Bonum est gratuitum, gloriosum, electis proprium, bono sint animo, qui illud expectant, & delectantur *Tit. 2. v. 17. & 18.* Si filii seculi floreat in hoc Mundo & æqualem hæreditatem suis relinquunt *Psal. 17. v. 14.* novimus nostram hæreditatem esse in Cælis, atque gloriari possumus ex *Rom. 8. v. 17.* Si impii in hoc Mundo regnent & dominentur juxta illud *Psal. 73. v. 6, 7, 8, 6.* novimus nostrum Regnum esse in Cælis, atque gloriari possumus ex *Psal. 125. v. 3.* dicere cum Paulo in fine vitæ ex *2. Timoth. 4. v. 7, & 8.* Si denique bonis omnibus temporalibus fruuntur dediti huic vitæ, quæ communia sunt, & desiderant perpetuitatem illorum *Psal. 49. v. 12.* novimus proprium Bonum nostrum esse in Cælis, atque gloriari possumus ex *Eph. 3. v. 4. & 5.* gloriari possumus ex *Gal. 2. v. 20.* gloriari possumus in illo Petri *1. Epistola cap. 1. v. 8, & 9.* AMEN.

DOMI-

DOMINICA XXVII. POST TRINITATIS,
MATTH. XVII. ʒf. 2.

Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐ-
τῶν: καὶ ἔλαμψε τὸ πρὸς αὐ-
τοῦ ὡς ἡλιος: καὶ ἡ ἱμάτιος αὐτοῦ
ἐγένετο λευκὰ ὡς φῶς.

*Transformatusque est coram
illis: & splenduit facies ejus si-
cut Sol: vestimenta autem illius
facta sunt candida sicut ni-
men.*

Insignis quondam fuit Majestas quam DEUS indulsit
Moyſi in Monte *Sinai* descendens quippe ex illa se lu-
is exhibuit vivum, & quidem longè alium, fulsit enim
facies illius, ut non potuerint ipsam aspiciere, de quo
Exod. 34. v. 29. & seq. Insignis fuit hæc Majestas, concessa
enim fuit *Moyſi* citra destructionem Corporis. Erat ille homo
mortalis, facies illius hæcenus fuerat ut cæterorum, verum ascendens
in Montem transformatus est, atque descendit alius, quamvis *Moyſes*
ipse, qui ascenderat, in *Egypto* natus & multa passus, quique po-
pulum eduxerat, de quo *Paulus Eb. 11. v. 24, 25, 26.* Insignis fu-
it hæc Majestas, animadverterunt enim illam cum stupore *Israe-
lites.* Erant *Aaron* & filii *Israel* unâ in Castris, quapropter adven-
tante *Moyſe*, admirati sunt splendorem, viderunt enim ipsam *Aaron*,
ad pontificatum cum suis selectus singulariter, & *Israelites*, quos DE-
US selegerat in populum, prout *Moyſes* ipse hoc indicat *Exod. 19. v. 12.
& 6.* Insignis denique fuit hæc Majestas; facies quippe
Moyſis eminenter fulsit & resplenduit. Erat hæcenus ille in con-
sortio ipsius Numinis, ad interiora admissus, singulariter DEO con-
junctus, quapropter ex illa conjunctione contingit, ut Divinitas ali-
quid Lucis illi communicet, atq; ex facie illius radii instar *Luce So-
laris* refulgeant, de quâ gloria, splendore & radioſo vultu *Paulus 2.
Cor. 3 v. 7.* Non tanta fuit Majestas quondam *Moyſis*, quam cum
admiratione intuitus est populus in Lumine vultus illius obſtupelcent,
Major fuit Salvatoris nostri JESU Christi in Monte *Thabor*, cum

faciem *Christi* tantum tunc temporis fuisse, non enim dicitur
 um Manus quoque & cætera fuisse faciei conformia, sed tantum Cor-
 pus facie nominatâ tanquam parte principe & maxime oculis obvia;
 fuisse verò dicit illam *Matthæum* iuxta solū, qui lumen fundit pu-
 rissimum & suavissimum, ut etiam *Solomon* dicat *Ecclesiastæ* cap. 1.
 v. 7. qui Lumen de se spargit clarissimum, ut etiam *Syrachus* con-
 rat cap. 17. v. 30. qui Lumen fundit admirandum & majestaticum,
 ut *David* dicat *Psalms*. 19. v. 6.

L. D.

Videmus, Quam egregiè Salvator noster prælusit
 Statui Exaltationis, Gloriæ & Beatitudinis, ad quum
 nos Viatores contendimus. Egregiè prælusit statum suum Ex-
 altationis I. Corporis Retentione. Quamvis enim transfor-
 matus fuerit, non tamen Corpus suum deposuit alio assumptum
 indicaret, se etiam in statu Exaltationis idem habere & retinere. Iste
 enim in statu Exaltationis idem Corpus, quod floruit ex *Maria Vir-
 gine*, de quo *Esaiâ* 11. v. 1. idem Corpus, quod aruit in *Cruce*, & qui
 conquestus fuit *Psalms*. 22. v. 16. idem Corpus quod resurrexit in
 resurrectione, de quo *Osai* 14. v. 9. Ut *Joseph* mutatus ratione stans
 idem tamen fuit, qui quondam in Carcere, utut exornatus egre-
 git *Gen.* 41. v. 42. & seq. ita *Christus* in statu Exaltationis is ipse est,
 qui in statu exinanitionis natus, passus & sepultus fuit, de quo *Esaiâ*
 cap. 53. vers. 8. Egregiè prælusit *Christus* status suæ Gloriæ II.
 Favoris Omissione, quamvis enim sit Salvator omnium hominum
 tamen omnibus, sed illis tantum sese ostendit in gloria, qui consi-
 miles tribus hisce Apostolis. Ostendit enim se transformatum &
 Mundo ab initio electis, qui describuntur 2. *Thim.* 2. v. 13. ostendit
 se in Mundo olim *Cruce* pressis, qui describuntur ut participes passi-
 onum *Christi* 2. *Cor.* 1. v. 7. Ostendit se in fide resurrectionis præstian-
 do firmis & constantibus, qui sciunt, quod sit Resurrectio & glo-
 riam credunt, quales regenti describuntur *Rom.* 8. v. 11. Ut *Christus*
 augustam faciem non omnibus ostendit, sed principibus, quos
 elegit

eligit præ cæteris *Eſther* 1. v. 14 ita *Chriſtus* in ſtatu Gloriæ oſtendet ſe transformatum, non omnibus, ſed ſuis, juxta illud 1. *Joh.* 3. v. 2. Egregiè denique præluſit ſtatui ſuæ Beatitudinis III. Splendoris Intenſione, ut enim tunc fulſit totus, ita vel maximè in ſtatu illo Beatitudinis, cùm nos ipſi tanquam Membra Capiti conjungemur, fulgebit enim ut *Sol ſuaviſſimus*, atque complebitur illud *Malachia* 4. v. 2. fulgebit ut *Sol ſplendiſſimus*, Clariſſimus, atque complebitur illud *Eſaie* 60. v. 20. fulgebit ut *Sol majeſtate ſummus* & illuſtriſſimus, atque complebitur illud *Apoc.* 21. v. 23. Ut facies, *Viri illius*, quem vidit Daniel *ſplenduit inſtar fulguris, oculique ejus ſimiles erant cædis ardentibus* Daniel 10. v. 6. Ita facies Chriſti in Beatitudine illà ſplendet & ſplendebit nobis Beatis, ut ſolis Lumen, atque exhi-
bebit ille ſe tunc ita, ut deſcribitur *Apocal.* 1. v. 13. & ſeq.

USUS I. DEHORT.

S tam egregiè præluſit ſtatui ſuæ Exaltationis Chriſtus, errant, qui nolunt credere illud Corpus Chriſti, quod cruci affixum, exaltatum ad dextram Patris, atque dicunt cum *Thomâ* ex *Joh.* 20. v. 25. experientur illi aliquando, quàm verum illud Chriſti *Matth.* 26. v. 64. errant, qui putant non oſtenſurum ſe Chriſtum electis aliquando in gloriâ, atque dicunt cum *Epicuræis* ex *Sap.* 2. v. 17. experientur illi aliquando quàm verum illud *Johannis* *Apocal.* c. 1. v. 7. errant, qui nolunt credere Chriſtum fulgere inſtar ſolis, ſed ex *Eſaie* cap. 53. v. 2. dicunt: *Non eſt forma ei neque decor & quando inſpicimus eum, non ineſt ſpecies, cur deſideremus eum*: Experientur illi aliquando hunc fulgorem, quem ſuſtinere nequibunt, dicentes ex *Apoc.* 6. v. 16, 17.

USUS II. ADHORT.

S tam egregiè præluſit Chriſtus ſtatui ſuæ Exaltationis, hunc nobis conſanguineum Mente fide præditâ amplectamur,
Pp 2

mur, atque illud firmiter credamus, quod *Paulus* scripsit *Rom. 8. v. 25.* Apostolis & genuinis discipulis nos aggregemus, atque illud observemus, quod ipse dicit *Job. 15. v. 14.* & tandem ad hujus *Valle splendorem* anhelamus, atque cum *Paulo* dicamus ex *Philip. 3. v. 20. v. 21.*

USUS III. CONSOL.

SI ita egregiè prælusit Christus statui suæ Exaltationis, bono sint animo, qui membra illius & promissionem illam habent *2. Tim. 2. v. 11. & 12.* Si *Corpus* nostrum in Vita hæc obnoxium sit fragilitati & conquerendum ex *Job. 4. v. 19.* scimus idem illud illustrius resurrecturum, juxta illud *1. Cor. 15. v. 42, 43 44.* Si *Faber Salvatoris* quandoq; non affulgeat in hac Valle Lachrymarum, tunc conquerendum ex *Jer. 14. v. 8.* scimus, si cum Apostolis adoretur illi, nos ipsum, & hic, & illic faventem habituros, juxta illud *Job. 3. v. 2.* Si denique quandoque in *Cruce & Calamitate* ingrescamur & obscoremur, præprimis autem in Morte, atq; conquerendum ex *Thren. 4. v. 8.* scimus post hujus vitæ misérias nos effluuros atque Luce amictos æternâ apparituros, juxta illud

Matth. 13. v. 43. AMEN.

FERIA ANDREÆ,
MATTH. IV. v. 21.

Ἦν παρθένος ἡ ἀνδρῶν, ἡ δὲν ἀδελφὴς
αὐτῶν, ἡ ἀδελφὴν τὴν Ζεβεδαίου,
καὶ τὴν Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν,
καὶ τὴν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαίον τὸν
πατέρα αὐτῶν, καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν
αὐτῶν, καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν.

Et progressus illinc, vidit alios duos fratres, Jacobum filium Zebedai, & Johannem fratrem ejus, in navi cum Zebedao patre suo, sarcientes retia sua: & vocavit eos.

Faventem quondam se exhibuit Filia Pharaonis, quam Philo unicam dicit fuisse hæredem, Iosephus verò Thermuthen appellat, Artabanus apud Eusebium Merendam deambulando ad ripam fluminis dum vidit in filicella scriptis Moſen expoſitum in carecto, de quo Exod. 2. verſ. 5, 6. & ſeq. Faventem ſeſe exhibuit hæc Thermutis, dum partem animi cœlis, partim lavandi, progreſſa fuit verſus flumen, deambulavit in ripa, atque ita amavit locum Nilo proximam, qui fluvius irrigavit totam Egyptum, & fertilem illam præ cæteris reddidit, pluviis rarioribus præ in hac Regione. ut etiam inde commendetur Gen. 13. v. 10. Faventem ſeſe exhibuit hæc Thermuthis, dum oculos ſuorum ad Moſen hebræum infantem, quem benignè complexus fuit, & præſentavit, qui Sceptrum, Coronam & opes Egypti calcavit creſcentibus annis, gratum & acceptum ſe Deo exhibuit, & cum Aaron populum ex Egypto eduxit, de quo Pſalmus H. 11 v. 23, 24, 25, 26, 27. Faventem denique ſeſe exhibuit hæc Thermutis, neminem filicella ſarpen viderat ſibi eſegit; nam poſſens erat in arcu ſua junco vel papyro laqueum, qui bituminis fuit obſtricta, ne ab aquis

penetraretur & expositus fuit in loco caricum, ad ripam fluminis, ne ab aquis abriperetur, & addita fuit soror illi à Parentibus *Amramo* scil. & *Jochabesha*, ut observaret, quid ageretur circa puerum, hinc factum, ut tandè servatus, vocatus & electus præficeretur toti populo Hebræo juxta illud *Deut. 33. v. 5.* Non *Thermutis* filia *Pharaonis*, sed Sapientia hypostatica incarnata, Filius DEI in humana natura ambulat juxta præsens Evangelium circa Mare, videt *Jacobum & Johannem* & ex navi ad navem Ecclesiæ regendam eos evocat, de quo *Ps. 134.*

E X E G E S I S.

VOcaverat *Christus* ad munus Apostolicum *Petrum & Andream*, spontè quoque illi eundem secuti sunt, relicto reti & navibus, cùm autem animus esset ei, plures legere in Collegium Apostolicum, quapropter *Matthæus* recenset, quid consecutum fuerit & dicit, *Et progressus illinc vidit alios duos Fratres Jacobum filium Zebedæi & fratrem ejus in navi cum Zebedæo patre suo sacciscentes retia.* Dicit I. *Christum* progressum esse illinc, nempe à *Petro & Andrea*, paululum enim *Jacobus & Johannes* discesserant ab illo, hinc pusillum procedit in pleniorē scil. littoris marini ripam, ut constet ex *Marc. 1. v. 19.* ambulat itaque in terra *Galilee* inferiorem, quæ sita fuit in tribu *Zebulon*, de quo *Patriarcha* prædixit *Gen. 48. v. 13.* & quidem propinquus lacui *Genesareth*, in quo aliàs sæpius egit per dies viræ suæ, & in quâ Lacus ipse sustinuit paulatim magnam tempestatem cum suis, ut constet ex *Matth. 8. v. 24.* II. Dicit *Matthæus*, dum ita fuerit progressus vidisse ipsum, duos alios fratres, *Jacobum* filium *Zebedæi*, & *Johannem* fratrem, vocat hos duos, quos *Christus* vidit Fratres, et hoc enim ex eodem sanguine, & ejusdem etiam terè animi, ut prius quos vocaverat; pater enim amborum erat *Zebedæus*, mater *Salome* soror *Joseph*, cui desponsata fuit *Maria*, de quo *Matth. 1. v. 18.* Dicit unum ex illis dictum fuisse *Iacobum*, quod notat concordantem, nomine mutuato à *Patriarcha* & duod-cim tribuum capite, qui aliàs quoque dictus est *Iacobus major*, ad differentiam minoris

et filii *Alpha* *Matth. 10. v. 2. & 3.* alterum autem dictum dicit fuisse *Iohannem*, qui inter ceteros discipulos *Christi* eminebat, *gratiosus* fuit non solum nomine, sed & re ipsa, quique recubuit in sinu *Christi*, de quo *Iohann. 13. v. 23.* Dicit denique III fuisse illos in *navi*, cum enim piscaturæ fuerint dediti, hinc navibus fuerunt *et laborant*, ut ex piscium capturâ sibi pararent necessaria vitæ *seculi*, hinc etiam post resurrectionem *Simon* cum ceteris discipulis in *navem* se confert, & piscaturæ dat operam *Iohann. 21. v. 6, 7, & 8.* dicit fuisse in *navi cum patre Zebedeo*, sub cuius inspectio-
nem erant, quique eos educaverat honestè, & assumpserat in societa-
tem operis, ut constat ex *Luc. 5. v. 10.* Dicit denique ipsos *reser-*
vas suas, vel usu trita, vel ex captura piscium rupta, ne instru-
menta, quibus utebantur negligentia penitus deficerent, hinc etiam
Marcum hoc ipsa observat *Marc. 1. v. 19.*

L. D.

Videmus, Quomodo Salvator noster soleat sibi colli-
gere discipulos, vocare & congregare. Colligit *Chri-*
stus discipulos sibi I. sensim progrediendo. Ambulat ille de-
corum locum, & lubens versatur in illa planitie, in qua via ipsi para-
tissima monitum *Iohannia. Esa. 40. vers. 3.* ambulat ille in *Galilea*
Barthelemy, ubi fontes doctrinæ scaturiunt. *Psal. 46. v. 5.*ambu-
lat ille iuxta mare huius seculi, in quo *Sathan* cum impiis multas sa-
pientie excitat tempestates, iuxta illud *Esa. 57. v. 20.* Ut sensim pro-
gredu de loco ad locum usque ad *Jordanis* ripas, de discipulis ad di-
scipulos quoniam *Elias 2. Reg. 2. v. 1. 2 & seq.* ita *Christum* colli-
git discipulos, facitque Christianos sensim doctrinâ, & miraculis
progrediendo in hoc seculo, ut *Petrus* testatur *Act. 10. v. 38.* Col-
lum sibi discipulos Salvator noster II. Determinatè seligen-
do. Respicit enim ad illos, qui sunt fratres, ejusdè sensus & animi,
etiam Verbum cum efficacîâ prædicandum, qui *Bachargin* h. e. filii
Israhel *Marci 3. v. 17* respicit ad *Iacobos*, qui quicquid est in hoc se-
culo *Israhel*, atque observant illud *Christi Matth. 10. v. 38.* respicit
ad *Iohannem*, *gratiosos* scilicet qui ex sinu ipsius Evangelia aliis proponere
pol-

possunt, & dicere ex *1. Joan. 1. v. 1, 2, & 3.* *Ubi* Etiam quondam selegit duos testes, *Uridem & Zahariam cap. 3. v. 2.* ut quoque *Christus* seligit sibi tales testes, qui junctum Verbum predicant, oculi sordes contemnunt, gratiam divinam contictis ostendant, atque verè illicere possunt ex *1. Cor. 2. v. 2.* Colligit denique sibi discipulos *Christi*. III. accuratè atrendendo. Tales quippe tales, qui jam antea affixi sunt navi suæ vocationis, ut dein eò melius possint præesse navi Ecclesiæ, atque discernere inter pisces, juxta illud *Matth. 13. v. 47. & 48.* tales eligit, qui jam antea se submisserunt oculo, curæ & inspectioni patris, ut eò melius sese submittere voluntati Patris supremi, juxta illud *Matth. 12. v. 50.* tales eligit, qui jam antea didicerunt retia refarcire, & magnos tolerare labores, ut postea etiam sustinere possint consimilia, & dicere ex *2. ad Cor. 12. v. 25, 26. & 27.* Ut quondam *Daniel* tales voluit habere socios, qui essent laboriosi & voluptatum contemptores, ut constet ex *Dan. 1. v. 8. & seq.* ita quoque *Christus* sibi, associat, colligitque tales, in quibus observat indefessum agendi studium, hinc etiam dixit talibus *Matth. 28. v. 19.*

USUS I. DEHORT.

SI tales colligit *Christus* Discipulos, Caveamus, ne si *Christus* sensim progreditur, & nostras quoque accedit oras, eundem nuncium remittamus cum *Gadarenis Matth. 8. v. 34.* ne aliquando etiam nobis dicat, *recedite à me Matth. 7. v. 23.* Caveamus, ne si *Christus* oculos ad nos dirigat, nos non simus conculcantes seculum, sed conculcati & victi à seculo, non gratiosi, sed tristes & merentes, ut ille juvenis *Matth. 19. v. 22.* ne aliquando ipse nos conterat, juxta illud *Matth. 24. v. 51.* Caveamus denique, ne laborem defugiamus, *Christo* à labore terreno ad cœlestem vocante, atque similes simus illi, de quo *Prov. 6. v. 6. & 9.* ne aliquando audire cogamur illud Verbum *Jer. 48. v. 10.*

USUS II. ADHORT.

SI tales discipulos colligit *Christus*, primùm omnium deambulationem gratiosam *Salvatoris* nostri grato corde agnoscimus

ma præprimis, quod tanquam Pastor bonus adhucdum circumeat & oviculas errantes sibi colligat, juxta illud *Luc. 15. v. 4. & 5.* nosmet ut fratres in concordia ejusdem oculo exhibeamus, præprimis in Ecclesia, juxta illud *Psal. 133. v. 2, 3, & 4.* denique functioni nostre instemus, præprimis autem ut *Christiani* in id laboremus, ut servi sumus juxta monitum *Philip. 2. v. 12.*

USUS III. CONSOL.

Stales discipulos sibi colligit Christus, bono sint animo homines, quos & pes, & oculus, & vox Christi adhuc dignatur, certum *Johan. 6. v. 37.* Si *Diabolus circumit, in hoc seculo, quarens, ut devoret* *1. Pet. 5. v. 8.* novimus Christum adhucdum circumire in hoc seculo, Diabolo superiorem, & ambulare in medio candelabrorum *Apos. 2. v. 1.* Si *Mundus* nos conculcet tanquam sordes & ejunctamenta *1. Corin. 6. v. 13.* novimus nos esse *Jacobos* in oculis Christi, qui terrena contemnant & *Sathanam* contrituri sint brevi minue divinâ *Rom. 16. v. 20.* esse *Johannes* gratiosos scil. in conspectu divino, qui si Epulo denegat micæ in hoc tempore, in sinu *Abrahe* solatia & delicias sint recepturi *Luc. 16. v. 22. & seq.* Si caro præno originali corrupta nos segnes faciat non tam in opere cetero, quàm Ecclesiastico, atque retardet nos, juxta illud *Hebr. 12. v. 1.* novimus, Christum Spiritu suo subventurum, ut navi fracta in portu requiescamus ab omnibus laboribus *Apocal. 14. v. 13.* ut per labores exhibitos visuri simus de facie ad faciem *Patrem illum* *qui sunt in cælis & in terris* *Eph. 3. v. 15* ut reti deposito cunctis molestiæ simus ad fontes lymphidos æternæ beatitudinis acturi æternum reficiendi *Apoc. 7. vers. 17.*

AMEN.

FERIA THOMÆ,
JOH. XX. ψλ. 26.

Καὶ μετ' ἡμέρας ὀκτώ, πάλιν ἦ-
σαν ἔσσι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θω-
μας μετ' αὐτῶν. Ἐρχέται δ' Ἰη-
σοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔρη
εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν: Εἰρήνῃ ὑμῖν.

*Et post dies octo, iterum e-
runt Discipuli ejus intrus, &
Thomas cum eis. Venit Iesus ja-
nuis clausis, & stetit in medio,
& dixit: Pax vobis.*

Egregium inspectorem gregis commissi & vigilem se-
se quondam ostendit *David*, ovibus enim constanter
præfuit, ursum & leonem oviculæ inhiantes confecit
atque munus pastoris ita dextrè explevit, ut constet ex
1. Sam. 17. v. 34. & 35. Egregium se ostendit inspectorem
David, dum gregem commissum accessit, eidem die nocteque in-
tendit, & omni sollicitudine pavit, hinc non tantum à curâ gregis
vocatus fuit domum, cum in Regem ungeretur à *Samuele*, sed etiam
rediit ad oves suas, ut constet ex *1. Sam. 16. v. 11. & 12.* Egregium
se ostendit inspectorem, dum leonem & ursum confudit &
confecit, animamque iisdem constrictis elisit & Spiritum interclu-
sit; errabat quædam ovicula à grege reliquo, eratque in extremis,
quapropter leo accedens & rapere instituit & devorare, verum ge-
nerosè eripuit abreptam *David*. & non feram quamecunque, ut qui-
dam volunt, sed leonem confecit, qui non tantum fuerunt in *Lybia*
& *Africa*, sed etiam in *Palestina*, imitatusque fuit exemplum *Simso-
nis*, de quo *Jud. 14. v. 6.* Egregium denique se ostendit
David, dum ita probi pastoris munus explevit, gregi se præsentem
stitit, & porro tum abreptam tum cæteras oves pavit, promotus de-
inde ad regimen, ubi sicut ex venatione fiunt Tyranni, ita ex pa-
stura didicis regere populum & pascere. quo ipse respicit *Psal. 78.
v. 71, 72, & 73.* Ut *David* se exhibuit egregium inspectorem *com-
missoregis*, ita quoque filius *Davidis Christus* sese ostendit in præ-
senti Evangelio, & vericulo, quem tractare *ὁν Θεῶν* est animus.

EXE-

EXEGESIS.

Non confestim post resurrectionem suam *Christus* cœlum petiit, sed sæpius suis ostendit, ut *Lucas* testatur *Act. 1. v. 3.* tamquam actus ostensionis & hîc recenseretur, dicitur enim: *Post dies quatuordecim erant Discipuli ejus intus, & Thomas cum eis, venit Stephanus, Iohannis &c.* Ubi I. observandum, quando venerit *Salvator noster*, nempe octavo die à die resurrectionis gloriosa, primâ Sabbati, sive die Dominica, quæ crepit deputari honori Domini resurrectionis, hoc itaque octavo die iterum venit ad Discipulos, qui congregati erant in domo quâdam *Hierosolymis*, intendentes prout *dubio* orationi & meditationi illorum, quæ ipsis dixerat, *Ioh. 13. v. 34.* qui foribus oclusis noctu unâ erant aliquo modo ad se parati & missi, quibus proinde dixerat antehac *Salvator noster* *Ioh. 16. v. 22*, qui submisit inter se agebant, quos allocutus est, proutque apprecatus, prout dixit *Ioh. 14. 27.* II. Observandum, cum illi causa principaliter accesserit, nempe *Thoma Apostoli*, quod tempore erat *Hierosolymis*, & unâ cum cæteris in Collegio *Ecclæ*, qui *basileum sese separaverat*, à cæteris Discipulis, ab electis illis in *Apostolatum*, de quibus *Matth. 10. 2. 3. 4.* qui hæc tunc membra ad sensus suos revocaverat, atque nisi manus poneret, & agnosceret in typos vulnerum, credere nolebat, nimiumque carni & sanguini, nec non rationi cæcæ tribuebat, ut quidem etiam affectu affectus in itinere *Hierosolymam* versus, putaverat se cum cæteris, quia tunc fore obnoxium *Ioh. 11. v. 16.* qui denique ad sua sese revocavit, puris temporalibus se dederat, & existimabat deposito *Apostolatu* manibus iterum querendum esse victum, in quo etiam completam verè fuit illud *Christi* *Ioh. 16. v. 32.* III. Observandum, quia venerit & accesserit *Thomam* & cæteros Discipulos, *separatus* dicit *Iesum* venisse, nolebat ille perire hanc oviculam *temulentam*, quapropter ejus causa, ut ante octiduum Discipulis, ut *domini* ille sedit congregatis cum *Thoma*, tanquam *Pastor* ille *domini*, qui animam suam in passione sua posuit pro ovibus suis *Ioh. 10. v. 11.* tanquam victor mortis & inferni, qui per mortem & resurrectionem

rellionem suam debellavit Principem Mundi, ut prædixit *Iohan. 12. v. 21, & 22. tanquam caput suorum*, qui membra denuò confibulare & conjungere in unum corpus desiderabat, ut *sc. Apostoli sint unum omnes, prout ipse & Pater Ioh. 17. v. 21.*

L. D.

Videmus, Quanta sit *φιλαθροπία* humanitas & benignitas Salvatoris nostri Jesu Christi. Magna est humanitas Salvatoris nostri I. ex accessus Iteratione; Accedit enim denuò, & sese manifestat suis. Accedit *orantes & meditantes*, mediumque se illis infert; juxta promissum *Matth. 18. vers. 19, & 20.* Accedit denuò *pavidos & mæstos*, juxta promissum suum *Iohan. 16. v. 20.* Accedit denique *submissos & incertos de statu futuro*, & apprecatur illis pacem & confert, juxta promissum *Esa. 57. v. 15. & 16.* Ut quondam *Moses* dextrè egit, sæpius adeundo gregem ovium, pascendo, regendo, de quo *Exod. 3. v. 1.* ita quoque Salvator noster dextrè & humaniter agit visitando oves suas, iteratò accedendo illos & complendo illud *Esa. 40. v. 11.* Magna est humanitas Salvatoris nostri II. ex deperditi Inquisitione. Confert se *Christus* in cætam Apostolorum, ut Thomam præsentem inveniret atque convertat, solet enim illos, *qui alieni sunt ab Ecclesia ad illam ducere*, prout dicit *Ioh. 12. v. 16.* Solet illos, *qui sensibus suis nimium tribuunt, & rationi confidunt ad fidem revocare*, quæ describitur *Heb. 11. v. 1.* Solet illos, *qui temporalibus inhiant ad altiores curas sublimare*, hinc ad *Martham* dicit *Luc. 10. v. 41, & 42.* Ut quondam *Iosephum* errabundum vir quidam reduxit in viam *Genes. 37. v. 15, 16, & 17.* ita quoque Salvator noster non tantum reduxit *Thomam* ad fratres suos Apostolos, sed & hanc ovem errabundam ad sese convertit, atque complevit illud *Ezech. 34. v. 16.* Magna denique est humanitas *Servatoris nostri* III. ex officii Demonstratione. Ostendit enim se suis, & quidem ostendit sese ut *pastorem*, qui pro ovibus laborarit, & sanguinem fuderit, de quo *Esa. 53. v. 5, & 6.* Ostendit se suis ut *victorem & triumphatorem*, mortis Diaboli & inferni, de quo *Paulus ad Coloss. 2. v. 15.* Ostendit

da se denique, ut caput omnia sub se coadunans, de quo *Paulus* 1. *Cor.* 12. v. 12, & 13. Ut *Iacob* quondam *Labani* duro se stitit ut fidem pastorem, victorem injuriarum, quas hactenus sustinuit; caputque suæ familiæ *Gen.* 31. v. 39. & 40. ita quoque *Salvator noster* humiliter & dextrè agit ostendendo se suis tanquam pastorem, vicarium & caput, qui compleverit illud *Zach.* 13. v. 7.

USUS I. DEHORT.

SI tanta est *Φιλανθρωπία* Salvatoris nostri, caveamus, ne si nos etiam iteratò accedit gratiosè, eum repellamus à finibus cordis nostri cum *Gadarenis* *Matth.* 8. v. 34. ne conquerendum ex *Joh.* 1. v. 11. Caveamus, ne nos separemus à cœtu pionum, sensibus nostris nimium tribuamus, & ad temporalia respiciamus cum *Hebræis* illis, de quibus *Paulus* *Heb.* 10. v. 25. ne conquerendum ex *Jer.* 2. v. 18. Caveamus denique, ne compagem *Satan* sub hoc pastore & capite per schismata rumpamus atque dicamus ex 1. *Cor.* 11. v. 12. ne conquerendum ex *Gal.* 5. v. 15.

USUS II. ADHORT.

SI tanta est *Φιλανθρωπία* Salvatoris nostri, videamus, ut adveniantem condignè etiam excipiamus, ad monitum *Davidis* *Psal.* 24. v. 7, 8, 9, & 10. Videamus, ut cum *Thoma* cætui Apostolico & Ecclesiæ nos jungamus atque dicamus ex *Psal.* 122. v. 1. & 3. Videamus denique, ut & hunc pastorem victoremque celebremus, & huic capiti constanter adhareamus, juxta monitum *Pauli* *Eph.* 4. v. 15, & 16.

USUS III. CONSOLAT.

SI tanta est *Φιλανθρωπία* Salvatoris nostri, bono sint animo, qui in ipso confidunt juxta enunciatum *Davidis* *Psal.* 2. v. 12. Si contingat nos etiam cum Apostolis quandoque mœstè & submisè agere, ut dicendum ex *Psal.* 102. vers. 7, & 8. Scimus,

Christum non semel, sed sapius nos accedere grates, atque complere illud *Iobi cap. 33. v. 28, 29, & 30.* Si contingat nos etiam errare à vera viâ cum *Thoma*, ut dicendum sit ex *Psalm. 119. v. 176.* Scimus, *Christum* etiam ovem perditam querere atque ita se sistere *Luc. 15. v. 4, 5, & 6.* Si denique contingat nos mori & membra nostra reponi in sepulchrum, morbo conteri, ut dicendum ex *Esa. 38. v. 13.* Scimus, *Christum* esse pastorem, qui pro nobis sanguinem fuderit. victorem mortis & caput nostrum, qui dicat *Apoc. 1. v. 18.* AMEN.

FERIA STEPHANI,
MATTH. XXIII. 35.

Ὅπως ἴδῃς ἐφ' ὑμᾶς πάντας αἵμα
δικαίων, ἐκχυσμένον ἐπὶ τῆς γῆς,
ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως
δικαίου, ἕως τοῦ αἵματος
Ζαχαρίου υἱοῦ Βα-
ραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μετ' ἐμοῦ
& τῶν ἱεροσολιμίων.

*Ut veniat super vos omnis
sanguis iustus, qui effusus est su-
per terram, à sanguine Abel
iusti, usque ad sanguinem Za-
charia filii Barachia, quem occi-
distis inter templum & altare.*

Detestanda fuit impietas populi Judaici in *Mosen* virum DEI & Prophetam, dum scilicet immemor beneficiorum, eundem lapidare voluit in castris, de quo *Num. 14. v. 5, & 10.* Detestanda fuit impietas illa, erat enim ille populus affectus multis beneficiis cum *Moses* ipsos liberarit & eduxerit & potenti dextrâ DEUSque illos eripuerit è ferrea fornace, in quâ sudarunt & laborarunt, quod ostenditur *Deut. 4. v. 20.* Detestanda fuit impietas illa, nam animo ferebantur in illum amaro, irâ perciti & toti in necem illius, cumque desertum abundaret lapidibus infami hoc supplicio & mortis genere intendebat eundem tollere, plane usque antea etiam in *Rapridim* conquerente ipso *Mose* *Exod. 17. v. 4.* Detestanda denique fuit impietas illa, nam non veritus fuit populus locum sanctum, in castris enim

ante tabernaculum, in quo erat arca Domini: erat domicilium Moysi ad latas Aaronitici versus orientem, proximum sanctuario, remanebant extantibus sedibus Iuda, Isaschar & Zabulon, ut describitur libro altorum Num. 2. v. 1, 2, 3, 4. & seq. quod Moyses quondam testatur idem imo graviora expertus fuit Zacharias Barachia filius, qui occisus fuit inter templum & altare, de quo οὐν Θιῶ.

EXEGESIS.

Graviter Christus locutus fuit contra Phariseos & adherentes illis, comminatus quoque fuit vindictam divinam & quod sanguis ab Abde fusus usque ad Zachariam filium Barachia, sit venturus super caput illorum; ut itaque eadem illam exaggeraret, dicit: quem occidisti inter templum & altare. Alloquitur I. Judæos, idcirco scilicet, quos tot beneficiis affecerat, quos eduxerat ex Aegypto, deorum servitutis proligatis hostibus ut constat ex Exod. 14. v. 28, & 29. quos in deserto miraculosè conservavit per quadraginta annos annis eritocibo cibarat, teste Davide Psalm. 78. v. 25, 26, 27. quos denique eandem feliciter produxit in integram Canaan, terram melle & lacte fluentem, ut constat ex Jos. cap. 14. v. 1. Objicit II. Illis, quòd Zachariam filium Barachia occiderint, adeoque innocentem fuderint, contra disertum mandatum Exod. 20. v. 13. quem scilicet ipsum lapidarint, ut genus supplicii describitur 2. Paralip. 24. v. 24. quòd denique immemori beneficiorum, quæ Josada pater Iosaphat exhibuit Regi & populo hunc Zelotem truciderint, quasi maleficum, rebellem contra Regem & regnum, plane ut sub eodem prætectu contra Jeremiam actum fuit cap. 38. v. 2. denique III. Exprobrat illis istam eadem & dicit: illam factum esse in loco sancto, non tantum in Urbe Jerusalem, quæ metropolis Judæe, Urbs pacis, dicta proinde vallis visionis Esa. 66. v. 1. sed etiam non procul à templo sive sancto sanctorum, in quo erat arca Domini cum Cherubim ut constat ex 1. Reg. cap. 8. v. 6. & quòd inter templum sive sanctum sanctorum, & altare Holocaustorum, quòd erat in atrio templi, non Israelitarum exteriori sed sacerdotum interiore, in quo altarij DEO holocausta offerebantur aliàs, & id quem locum respicitur Joel. 2. v. 17.

L. D.

L. D.

Videmus, Quantum sit peccatum, atrox injuria & ingratitude, si ministri Ecclesiæ indignè tractentur & conculcentur. Grande peccatum est persecutio ministrorum Ecclesiæ I. ex persequentium perversitate, sunt enim illi quandoque tales, quos *DEUS* etiam eduxit à servitute peccati ad statum libertatis Christianæ, quos è lacu in quo non est aqua, liberavit *Zach. 9. v. 11.* sunt quandoque tales, quos *DEUS* dignatur manna celesti, verbi scil. & Eucharistiæ, quibus *Christum* dicere potest ex *Joh. 6. v. 48, 49, & 50.* sunt quandoque tales, qui in terram sanctam Ecclesia sunt inducti, ubi ubertas mellis & lactis Evangelici, de quo *Petrus 1. Ep. 2. v. 2.* Ut itaque grande fuit peccatum, quod *Israelica Samuelem* rejecerunt, qui illos tot beneficiis affecit, pavit & de manu *Philistæorum* liberavit 1. *Sam. 8. vers. 5, 6, 7.* ita grande scelus est persequi ministros Ecclesiæ, si scil. illa persecutio fiat ab illis, qui tot beneficiis affecti à DEO, ut ipsis dicere possit ex *Mich. 6. v. 3, & 4.* Grande peccatū est persecutio ministrorum Ecclesiæ II. ex actus fœditate. Quid enim est illa persecutio, nisi fusio innocentis sanguinis, qui clamat in cœlum, ut de sanguine *Abelis* dicitur *Gen. 4. vers. 10.* quid est illa persecutio nisi lapidatio illorum, qui sunt vivi lapides in *Christo*, atque cum *Stephano* pleni sunt fide *Act. 6. v. 8.* quid est illa persecutio quam trucidatio & supplicium illorum qui vitam nobis conferunt spiritualem, quique cum *Paulo* nos generant tanquam patres *Gal. 4. v. 19.* Ut grande fuit peccatum *Achabi* & *Jezabelis*, quod procurarunt mortem & lapidationem *Nabothi* innocentis 1. *Reg. 21. v. 8, 13, & 14.* ita quoque grande scelus est persequi ministros, præprimis si illud fiat virulentissimo ex animo usque ad mortem mortisve periculum, ut *Paulus* de se refert 2. *Cor. 11. v. 25.* Grande scelus est denique persecutio ministrorum Ecclesiæ III. ex loci dignitate, contingit enim quandoque, ut illi pati cogantur quævis acerba in ipsa Ecclesia, cui præsunt, in qua pax & justitia sibi deberent obviare & oculis mutuis se fatigare juxta *Psalm. 85. v. 11.* contingit ut quandoque pati cogantur acerba quævis in ipso templo

temple, ubi DEUS promisit suam præsentiam, ubi recensentur mirabilia Domini, *quique locus glorie divina Psalm. 26. v. 7. & 8.* continetur ut quandoque pati cogantur quævis acerba, etiam *ad altare Domini*, ut cum victimæ essent labiorum offerendæ, ipsi cedant in victimas & in loco illo succumbere cogantur: *Ubi DEUS suum focum habet Esa. 31. v. 9.* Ut grande peccatum fuit, quod *Jeroboam* Prophetam propè altare voluit occidere *1. Reg. 13. v. 4.* ita grande scelus est persequi Ministros Ecclesiæ, & quidem etiam dum sacris operantur, aut in loco sunt sancto, manus attollunt ad DEUM, & rogant *ex Psalm. 141. v. 2.*

USUS I. DEHORT.

Sic tam grande peccatum est persecutio Ministrorum Ecclesiæ Caveamus, ne immemores beneficiorum divino. rem assimilemus nos *Judaïs*, de quibus *2. Paralip. 36. v. 16.* nè nos *habeat* illud *Christi Luc. 10. v. 16.* Caveamus, nè similes simus audientibus *Jeremia*, & si non possumus lapidibus obruere, lapides verborum projiciamus dicentes *ex cap. 18. v. 18.* nè extrema desolatio & lapidum immutatio, ut illis, nobis accidat, juxta prædictionem *Christi Luc. 19. v. 44.* Caveamus, nè in loco sacro insultemus Ministris Ecclesiæ, similes rebellibus *Core Datan & Abiram*, illisque, de quibus *Num. 16. vers. 18.* nè etiam templa nostræ & aræ, contemnantur aut profanentur, atque conquerendum sit deinde *ex Psalm. 74. v. 4, 5, 6, 7, & 8.*

USUS II. ADHORT.

Sic tam grande peccatum est persecutio Ministrorum Ecclesiæ, studeamus, ut beneficiis affecti à DEO, potius benedicti efficiamus etiam Ministros illius, juxta monitum illud *Pauli 1. Cor. 1. v. 11.* loco lapidum blandè & humaniter illos compellamus, atque ut Angelos DEI excipiamus, juxta illud *ad Gal. 4. v. 14.* & denique in Hierosolyma Ecclesiæ pacificè cum illis agamus, juxta illud *1. Thess. 5. v. 12. & 13.*

 USUS III. CONSOLAT.

SI tam grande peccatum est persecutio Ministrorum Ecclesiæ, bono sint animo, qui etiam illam experiuntur & veritatem deprehendunt effati *Saluatoris nostri Joh. 15. v. 19.* Si contingat, ut etiam beneficiis affecti à DEO insignibus, *insurgant in ministros Ecclesiæ*, atq; dicant ex *Esa. 28. v. 10.* sciunt sese cum *Zacharia esse gratos & acceptos nihilominus DEO, & memoriam illorum ut Zacharia fore in pace*, prout dicitur de istiusmodi viris *Syr. 44. v. 12, 13, 14, & 15.* Si contingat etiam in ipsos projici, & lapides Verborum, & amarulentia, ut in ordinem referendi sint illorum, de quibus *Ebr. 11. v. 37, & 38.* sciunt sese ædificatos esse super fundamentum Prophetarum & Apostolorum, & immotos perstituros usq; in finem, obtenturosque esse illud *Apoc. 3. v. 12.* Si contingat denique etiam *arai ipsorum sanguine conspergi*, & ipsos ut victimas offerri publici odii, ut dicendum ex *1. Cor. 4. v. 13.* sciunt sese ut *Zachariam* habituros vindicem in cælis, qui videat & ulciscatur, atque cum animabus sub altari clamaturus efficaciter, ex *Apoc. 6. v. 9. & 10.* tandemque experturos illud *Christi Matth. 5. v. 11, & 12. AMEN.*

FERIA JOHANNIS EVANGELISTÆ,

JOH. XXI. v. 23.

Ἐξήλθεν ὁ κύριος ἐκ τοῦ κόσμου
 τῶν ἀδελφῶν, ὅτι ὁ μαθητὴς οὐκ
 ἔσθ' ὅς ποτε θνήσκει. Καὶ οὐκ εἶπεν
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ὀφείλεις
 αἰετῇ, ἵνα αὐτὸν θελω μῆεν ἕως ἡ-
 χρομαι, τί πρὸς σί;

*Exit ergo sermo inter fra-
 tres, quòd Discipulus ille non
 moreretur. Et non dixerat es-
 lesus, Non morietur: sed, si
 cum velim manere donec veni-
 am, quid ad te?*

Vir fuit singulari genere docendi & vivendi illu-
 stris, ita cum discederet ex his terris, singularem quan-
 dam opinionem de eo conceperunt Discipuli ejus, ut
 constat ex *2. Reg. 2. v. 16, & 17.* Singularis hæc lu-

tropi-

Ita opinio, concepta ex singulari genere docendi & vivendi. Erat
hæc Elias Vir quidam DEO præ cæteris dilectus, admirando mo-
 do hæc ænus conservatus inter tot persequutiones Idololatrarum, qui
 totius temporis grassabantur, hinc utut non amplius erat in terris, sed
 in Cælum jam receptus, nihilominus putabant ipsum esse supersti-
 tem, & vel in Monte, vel valle, aut alibi terrarum existere, ex affectu
 in ipsum nimio etiam viros ea de causa emittentes, qua propter
 maximè æstimatur, & de eo à suis prædicatur illud *Syr. 48. vers. 4.*
 Singularis fuit hæc opinio, grassabatur enim & vires acqui-
 rebaturundo, unus enim post alterum illâ corripiebatur, ita ut & *Gilgal*,
 & *Belhel*, & *Jericho* Urbes fuerint illâ repleta, ubi Scholæ erant, præ-
 primis autem *Iericho*, quæ paulò ante fuit reedificata, ut constat ex
1. Reg. 16. v. 34. Singularis denique fuit hæc opinio; Nam
 corripiebat ipsam Ecclesiam, tum temporis existentem, Discipu-
 los hujus Prophetæ, fratres in Spiritu & Charitate, qui soli relictæ
 in *Israele*, cæteris passim Idololatriæ dediti, ut Ipse *Elias* conquiri-
 tur *1. Reg. 19. v. 10.* Quæ quondam singularis Opinio de *Elia* su-
 perstitione in terris, cum jam receptus esset in Cælos invaluit apud
 Discipulos illius; ea quoque, vel consimilis corripuit Discipulos
Curiosos, sive fratres illos, qui tum temporis extabant, ut verba præ-
 lo *Θ* docent, de quibus *συ* *Θ* *α* *ω*.

EXEGESIS.

Retulerat Curiositatem *Petri* Salvator noster, atque voluerat il-
 lum sollicitum esse de proprio fato, nec in aliorum inquirere for-
 tunæ Conditiones; Hinc exiit sermo inter fratres, quod Discipulus
 illi præmoreretur: Ubi I. observandum, Quæ Causa fuerit, cur
 quidam crediderint, non moriturum Johannem. Con-
 spiciebant autem hoc ipsum ex singulari ass. *Et in Christi in hunc Aposto-
 lum*; Erat enim dilectissimus, qui etiam in ultimo convivio recubuit
 juxta pectus Christi, ut constat ex *Ioh. 13. v. 23.* accedebat quod Christus
 dixerat, si cum velim manere, donec veniam, quid ad te? Quod con-
 stitutum à Christo a Salvatore, acceptum fuit absolute, quasi voluis-
 set indicare, Ipsum perpetuò mansurum, ut aliàs absolute locutus

fuit, *Matth. 23. v. 39.* Deniq; corroborabat hoc *Ipsum Ipsa Experientia* postea, Vivebat enim *Iohannes* præ cæteris Apostolis quiete, & cum cæteri diem obissent, ille senex agebat *Ephesi*, usq; ad annum *Sexagesimum* ætatis suæ post resurrectionem *Salvatoris nostri*, procul dubio ea de Causa, ut *Cerintho* & *Ebioni* hæreticis obstrueret, & scripta Evangelistarum videret, approbaret, Canonemq; obsignaret, ut verba ipsius docent *Apoc. 22. v. 18, & 19.* II. Observandum, Quomodo hic sermo exierit? In græco habetur vox ἐγγλῆς, quæ usurpatur de fama sensim dimanente in totam *Galilaam*, *Matth. 9. v. 26.* quæ usurpatur de divulgatione præsentie in loca vicina *Luc. 4. v. 14.* quæ denique usurpatur de sermone diffuso in totam *Iudeam* & circumiacentes regiones ex miraculo in *Nain* patrato *Luc. 7. v. 17.* III. Observ. Ad quos dimanavit hæc fama, hic sermo. *Iohannes* dicit; exiisse sermonem hunc inter fratres, sive ad fratres. Per fratres autem illos non intelliguntur Apostoli, qui tunc præsentibus erant *Christo*, sed reliqui fideles, ad quos pervenit hic sermo, dimanavit hæc fama, qui fratres dicebantur primum, antequam Nomen *Christianorum* ipsi fuit impositum, quia agnoscebant unum Patrem Deum, illum sc. de quo *Paulus Eph. 3. v. 15* quia fide adharebant *Salvatori nostro*, qui ipse frater ipsorum factus erat secundum carnem iuxta illud *Ebr. 2. v. 11, 12.* Qui charitate vinculo inter se erant colligati, & uno Spiritu regerantur, servantes Spiritui Unitatem per Vinculum pacis, ut *Paulus* loquitur *Eph. 4. v. 3.*

L. D.

Videmus, quæ sit natura, Conditiō & Indoles Opinio-
nis erroneæ. Delineatur quippe illa nobis I. Effectivè.
Oritur enim illa ex Voluntate in transversum raptâ, ut credamus quod volumus, & ex felicitate externa præposterè colligamus, planè ut *Asaphus Psalm. 73. v. 12, & 13.* Oritur illa ex sinistro sensu verbi divini, ut accipiamus aliter dicta, quam intendit Loquens, ut Hæretici, de quibus *Petrus 2 Epist. 3. v. 16.* Oritur illa ex rationis ceca dictamine, & sensuum Imperio, quia videmus hæc vel illa externè ita sese habere, ut *Nicodemus* conclusit contra regenerationem

nam *Lev. 3. v. 4.* Ut *Israelitæ* ad externa respicientes in eam opinionum ducti sunt, ut crederent DEUM non posse in deserto, ubi non nisi caudices & lapides, exhibere panes *Psal. 78. v. 20, 21, & 22.* Ita opinio erronea oboritur in Hominibus, si rationi & sensibus nimium fidant, neque attendant illud Apostoli *Rom 8. v. 6, & 7.* Desineatur II. Indoles opinionis erroneæ Quantitativè; quæ se, serpat, diffundat & sese promoveat; est enim opinio erronea illud *Zizanium* in agro Domini, quod in *Galilea* hujus sensum lenim crevit *Matth. 13. v. 26.* Est illud *Illicium*, quod Agros & Terras attrahit, circumeuntibus & proselytum facere gestimantibus istiusmodi opinionum disseminatoribus *Matth. 23. v. 15.* Et ille *Cancer*, qui non solum in *Judea*, sed & cæteris serpit locis & Regionibus, ut *Paulus* docet *2. Timoth. 2. v. 17.* Ut quondam *Dore, Dathan & Abiram* erroneos suos conceptus pluribus communicarent in populo, ut malum illud creverit valdè, *Num. 16. v. 3. & seqq.* Ita quoque opinio erronea illius est indolis, ut sensim serpens, vires acquirat eundo, ut etiam, si possibile esset, electi seducerentur, *Matth. 24. v. 24.* Denique III. delineatur erronea opinio nobis hic Terminativè. Attingit enim ipsos Discipulos, fratres & Ecclesiam Christi; in illa enim Ecclesia, quæ est domus DEI Patris inficiuntur quandoque filii ipsius, surgentibus ex illis hominibus, qui perversa loquuntur *Act. 20. vers. 30.* In illa Ipsa Ecclesia, quæ est Corpus Christi, inficiuntur innocentes, corrumpentibus talis Doctoribus, juxta illud *Rom. 16. v. 18.* In illa ipsa Ecclesia, quæ sedes Spiritus Sancti, inficiuntur Charitate connexi, subreptitibus Pseudo-prophetis, de quibus *2. Petr. 2. v. 1, 2, 3.* Ut exploratores quidam Terræ Canaan disseminando famam de robore Cananeorum insuperabili, ipsam *Israeliticam* Ecclesiam contaminarent, *Numer. 14. v. 1. & seqq.* Ita opinionis erroneæ ea est Indoles, ut etiam Ipsam Ecclesiam corripiat, fratres inficiat, ut delectata Veritate adhæreant Spiritibus errorum *1. ad Timoth. 4. vers. 1 & 2.*

USUS I. DEHORT.

SI ea est opinionis erroneæ indoles, caveamus, ne nimium cœcæ nostræ rationi, sensibus & experientiæ in rebus divinis tribuamus, memores illius *Pauli 1. Cor. 2. v. 14.* Caveamus, ne errori diffundenti sese adhareamus, & à fide deflectamus, memores illius *Petri 2. Epist. 2. v. 20, & 21.* Caveamus denique, ne opinioni erroneæ nimium indulgentes, à fraternitate spirituali degeneremus, & Ecclesiâ excamus, memores illius *Johan. 1. Ep. c. 2. vers. 19.*

USUS II. ADHORT.

SI ea est opinionis erroneæ indoles, jugiter ad Scripturam Propheticam respiciamus, juxta monitum illud *2. Petr. 1. v. 19.* Secundo Evangelium magnificamus, quod per orbem distri-
sum, juxta illud *Rom. 10. v. 18.* & tandem fundamento insistantes immobili fraternitatis spiritualis, juxta illud *Eph. 2. v. 20, & 21.*

USUS III. CONSOL.

SI ea est opinionis erroneæ indoles, bono sint animo, qui
in fide firmi, & in charitate radicati *Eph. 3. v. 17.* Si ratio, sensus & cæcæ nostræ cœci præpostere colligat, atque dicet ex *Johan. 6. v. 66.* Scimus, DEUM paratum esse obtundere vim illius, exhibere nobis verbum & prætidia spiritualia, quibus omnia hæc caput & membra dictamina *2. Cor. 10. v. 4 & 5.* Si contingat discurrere errorum opiniones justo DEI judicio, atque accidere illud *2. Thim. 2. v. 11.* Scimus, DEUM à contagio errorum suos conservaturum, juxta illud *Pauli Rom. 11. v. 4, & 5.* Si denique contingat ipsam Ecclesiâ etiam corripui opinionibus, & in illa super fundamentum non tantum aurum, sed & stipulas edificari *1. Corinth. 3. v. 12.* Scimus, DEUM vel combustis stipulis, suos salvaturum vel facturum, ut sese vindicet in libertatem pressâ Ecclesiâ, & denuò refulgeat post tenebras, ut dici possit ex *Cant. 6. v. 9.* Imò facturum, ut omni opi-
nionē

erroneâ sublatâ, tandem à cognitione ægnimatica ad visio-
nariâ ocularem veritatis perveniat, in Beatitudine æternâ A MEN.

IN FESTO PURIFICATIONIS Mariæ,
LUC. II. v. 25.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐστὶ τὸ ὄνομα Συμεὼν· καὶ ὁ ἀν-
θρώπος ἦτο· δίκαιος καὶ εὐλα-
βὴς, προσδοχὴς τοῦ ᾤδακλῆσαι
τὸ Ἰσραὴλ· καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν
ἐπ' αὐτόν.

*Et ecce, homo erat Hierosoly-
mis, cui nomen Simcon: & ho-
mo iste, justus ac pius, expectans
consolationem Israel: & Spiri-
tus sanctus erat super eum.*

I quisquam fuit elogio dignus in statu Ecclesiastico, re-
publica Judaica inclinante, sanè fuit is *Simon*, *Onie* fi-
lius, Sacerdos magnus, cujus laudes decantat *Syracide* cap.
10. v. 1. & seq. Dignus fuit elogio hic *Simon*.

Simon quippe Templi habuit præ cæteris, in vita sese exhibuit in-
credibilem, dictus propterea *Iosepho*, *Ensebio* & *Scaligero* ju-
stus, non in Religione fervens, ut etiam comparetur propte-
r radianti Templum, *Rosa* in vere purpurascenti & arbori
sive *syce*, ut alijs Vir justus sub hâc imagine fuit delineatus *Psalms*,
135. 3. Dignus fuit elogio hic *Simon*, ut enim omnes
Pontifices V. T. præfigurarent summum Pontificem *Iesum Chri-
stum*, & ipse, hinc describitur in ornatu suo & officio v. 12. & 13.
ut patet de eodem, quod manus porrexerit in libatione & libave-
rit de sanguine vna, effuderit in fundamento Altaris, odorem divi-
ni sacrisse Principi, quo ipso fuit præsignificata illa victima, quæ
pro nobis, quæ omnibus cessit solatio, quæ omni-
bus salutem fuit adumbrata, *Christus* scilicet. qui sese exhibuit Patri suo
in oblatione sacrificii *Ephes.* 5. v. 2. Elogio denique dignus
fuit hic *Simon*, quia Spiritu divino fuit dotatus, hinc impulsus i-
pius

pius benedictionem impertiit populo, præfiliit congregationi, ap-
precatus fuit quævis felicia, atque insignia illa verba repetiit, quæ
quondam DEUS præscripsit Sacerdotibus *Num. 6 v. 24, 25, & 26.*
Compar huic *Simoni Simeon* in nostro Evangelio, compari ologio
ornatus sese exhibet, cujus ornatum, splendorem & virtutes man-
ducente *Lucæ* ad illas spectabimus *ὁὐὲ Θιῶ.*

EXEGESIS.

INsigne Testimoniū voluit adducere *Lucas* in honorem *Salvatoris*
nostri, quapropter illud ducit à dignitate personæ, quæ tunc tem-
poris illud prodidit. Fuit autē *Simeon* annosus senex. quis hic *Simeon*
de eo disceptant eruditi; quidam putant fuisse unum è 70 *duobus*
Interpretibus, qui Biblia hebræa in Græcum transtulerunt, quæ sen-
tentia Chronologiæ ut adversa, ita rejicienda; quidam, inter quos
Cardinalis *Baronius* putat fuisse ipsum *Sacerdotem*, cujus functio
fuit sacrificare cum cæteris, verū & hæc sententia præter authori-
tatem quorundam Patrum nullo aliàs nititur fundamento; sunt qui
putant, ipsum fuisse ex assessoribus *Sanhedrim*, *Hillelis* filium, cujus
nepos *Gamaliel*, Apostoli *Pauli* Præceptor in Judaismo, pronepos *Sim-*
mon secundus, qui in excidio Templi & Urbis fuit interfectus. quic-
quid autem sit, satis luculenter describitur nobis à *Lucæ* Evangelista
& quidem i recensetur de illo, quod fuerit Hierosolymis,
ubi Templum Domini, focus & ignis Esa. 31. v. 9. quod fuerit *justus*
non tantum quoad externam conversationem, sed etiam internam
animi constitutionem, quærens scil. justitiam suam in illo, qui *le-*
bova, de quo *Jerem. 23. v. 6* quod fuerit denique *religiosus*, *rimo-*
ratus, ut reddidit *Latinus* *ἱλαβὴς*, juxta textum originarium, quam
vocem singulariter usurpat *Lucas* ad morem *Hebræorum*, quæque
vult exprimere talem, qui pius & sinceræ conscientiz, quo sensu
hæc vox ab ipso usurpatur *Act. 8. v. 2. 11.* Recensetur de illo,
quod expectaverit consolationem Israel. Legerat ille scripta
Mosis & Prophetarum, intellexerat *Messiam* oriturum tum tempo-
ris, cum sceptrum ablatum à *Juda*, familia *Davidica* ad truncum
usque reducta, 70 *Hebdomades* ad finem decurrentes, oblectavit o-

omnia hæc coram oculis hominum compleri, quapropter promissam
 expectat consolationem *Israëlis*. Per consolationem autē *Israëlis* in-
 terpretatur *Messias*, qui virtute nativitatis, passionis & mortis, nec non
 resurrectionis suæ consolaturus erat populū suum *Israel*, ita quidem
 redempturus a peccato, juxta illud *Matth. 1. v. 21.* qui redempturus
 a mortis & passionis suæ à morte, juxta illud *Hebr. 2. v. 14. & 15.*
 qui redempturus vi resurrectionis suæ à vi *Diaboli & inferno*, juxta
 illud *Apoc. 1. v. 18.* III. Recensetur de eo, quod fuerit Spiritus S.
 super eum, non tantū Spiritus S. habitabat in ipso, prout aliās in
 Scriptis habitare solet *1. Cor. 3. v. 16.* non solū operabatur in ipso
 Spiritus S. ut aliās in Sanctis operatur, eosdem impellit, incitat &
 movet, ut *Paulus* docet *Rom. 8. v. 14.* verū etiam illabebatur sin-
 gulis in ipsum, ut os suum aperiret & prophetaret, hinc notan-
 do dicitur, erat *πνεῦμα ἀγίων ἐν αὐτῷ* super ipsum, ut scilicet illumina-
 ret, ora resolveret, quo oracula promere posset, quemadmodum
 & Prophetas fuit Spiritus S. actus ab illo *2. Pet. 1. v. 21.*

L. D.

Videmus, Quam egregium Speculum omnibus & sin-
 gulis senibus exhibeat Simeon à Lucā delineatus,
 I. ex illo Lumen honestæ conversationis, ut discant
 illi adire Templum Domini, quo sine palma illa, de quibus *Psalms.*
92. & 15. ut discant ab illo justitiam coram DEO valentem
 appropriare, quo sint arbores justitiæ & germina illa, de quibus
Psalm. 92. v. 3. ut discant ab illo religiositatem & serenitatem conscientia
 uniuscuius servandam, quo sint oleæ illæ, de quibus *Zach. 4. v. 14.* Ut
 homo gloriosi potuit se fuisse pium & religiosum, ut & justum &
 pium dixit *cap. 20. v. 14.* ita senes quoq; in id nitantur, ut justitiā
 & gloriosi possint ex *Esa. 61. v. 10.* Radiat II. ex illo
 Lumen salutiferæ expectationis, expectavit enim *Messiam*,
 salutem illud contra peccatum, ut consimiliter in extremo vitæ etiam
 expectet consimiliter senes illum, qui dicit *Esa. 43. v. 25.* expe-
 ctavit *Messiam* solatium illud contra mortem, ut consimiliter senes
 expectent illum, qui dicit *Job, 11. v. 25. & 26.* expe-

Etavit Messiam solatium illud *contra Diabolum & infernum*, ut consimiliter senes in puncto aeternitatis constituti expectent illum, qui dicit *Hof. 13. v. 14*. Ut Jacobus *Patriarcha* in fine vitæ expectavit *salutare Domini Gen. 49. v. 18.* ita consimiliter senes expectare debent illum, qui salus & solatium omnium, de quo *Assaph. Psalm. 73. v. 25, & 26.* Radiat ex illo III. Lumen sanctæ de prædicationis. Ostendit quippe sese *inhabitari à Spiritu*, ut pariter sese exhibeant senes tales, in quibus Spiritus habitat *Rom. 8. vers. 9.* Ostendit sese *operari virtute Spiritus*, ut pariter senes laborent, quo protrudant fructus illos Spiritus *ad Gal. 5. v. 22.* Ostendit *Spiritus S. os sibi impleri*, ut pariter senes id desiderent & hoc agant, quod præcipitur *ad Coloss. 3. v. 16, & 17.* Ut *Elisa* senex jam non tantum habuit Spiritum S. in se habitantem, operantem, sed & vaticinantem, ut constat *ex 2. Reg. 3. v. 18.* ita quoque senes in id niti debent, ut Spiritus S. in ipsis habitet, operetur, & per illos loquatur, atque corpora ipsorum templa sint sacri flaminis *1. Cor. 6. v. 19.*

USUS I. DEHORT.

SI ira ad exemplum Simeonis Lumina conversationis, expectationis & prædicationis splendere debent ex senibus, peccant gravissimè illi senes, qui non ad Templum Domini justitiæ & religionis se conferunt, sed voluptati & impietati litant, quales describit *Syrach. cap. 25. v. 4.* quid istiusmodi expectabunt nisi illud *Esa. 65. v. 20.* Peccant graviter illi senes, qui non expectant solatium *Israëlis*, sed per & propter scelera sua judicium *Davidis*, quales describuntur *1. Reg. 2. v. 6, & 9.* quid talibus restat præter Nomen infame, ut accenseantur non *Israëli*, sed *Ismaeli*, de quo *Gen. 16. v. 12.* Peccant denique graviter illi senes, qui non Spiritu desiderant esse pleni, sed negligentia, conniventia & nimia lenitate, qualis *Heli*, de quo *1. Sam. 2. v. 22.* quid talibus imminet quam exitium temporale & æternum, ut experiantur illud, quod dictum est antediluvianis *Gen. 6. v. 3, & 7.*

USUS II. ADHORT.

Sita ad exemplum Simeonis Lumina conversationis, expectationis & prædicationis splendere debent ex senibus, studeant senes primum omnium, ut sint cum *Samuele* iusti & religiosi, qui dicere possint ex *1. Sam. 12. v. 3.* Studeant, ut cum *Lamecho* sint expectantes solatium *Israelis* *Noachum* N. T. & confidant, quod ille sit consolaturus *Genes. 5. v. 29.* Studeant denique, ut cum *David* sint Spiritu pleni circa finem vitæ, qui dicunt *1. Sam. 23. v. 2.*

USUS III. CONSOL.

Sita ad exemplum Simeonis Lumina conversationis, expectationis & prædicationis splendere debent ex senibus, bono sint animo senes, ut etiam illis accadat quod *Simeoni*, quodque describit *Salomon Eccles. 12. v. 3, & 4.* Si contingat, ut imperfectionem justitiæ agnoscere debeant, & dicere ex *Esa. 64. v. 2.* Sciunt, Christum esse ipsis justitiam, & proinde dicere possunt ex *Philip. 3. v. 8, 9.* Si contingat ipsis in infirmitatibus senectutis, mortis & morte videri Christum minus faventem & appropinquantem, ut dicendum ipsis ex *Jer. 14. v. 8, & 9.* Sciunt, si expectaverint illum, appropinquaturum auxilio, juxta illud, ut dicturi sint ex *Psal. 12. v. 12.* Si denique contingat Spiritum S. cum moribus suis vix perire, atque dicendum ex *Psal. 143. vers. 5.* Sciunt, Spiritum S. succosurum infirmitati *Rom. 8. v. 26.* ut dicturi sint ex *Mich. 3. v. 8.* post mortem autem experturi plenam inundationem Spiritus, de quâ *Apoc. 22. v. 1.*

AMEN.

FERIA MATTHIÆ,
MATTH. XI. vs. 27.

Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πα-
τρὸς μου. Καὶ ὁ υἱὸς ὁ θνητὸς οὐκ ἔ-
στιν, οἱ μὴ δὲ Πατὴρ: οὐδὲ τὸν Πατὴ-
ρα οἱ θνητοὶ οὐκ ἔγνωσαν, οἱ μὴ δὲ υἱὸς, καὶ
ὁ τὸν βούληται δὲ υἱὸς δοτεῖ αὐτοῖς.

*Omnia mihi tradita sunt à
Patre meo. Et nemo novit Fi-
lium, nisi Pater: neque Patrem
quisquam novit, nisi Filius, &
cuiusque voluerit Filius reve-
lare.*

Splendidum quondam sese exhibuit *Angelus Domini* in
flamma rubi ardentis, atque promisit potenter li-
berationem populo, indicavit se vidisse miseriam pres-
sorum, atque Nomen suum majestaticum & essentialē
revelavit, de quo *Exod. 3. v. 2, 7, 8, 14, & 15.* Splendidum sese
exhibuit *Angelus Domini*, promisit quippe liberationem po-
tentissimam ē manu *Aegyptiorum*. Erat hactenus populus ille pres-
sus, urgebatur ad operas & durissimam servitutem sustinebat, in-
tervenit itaque *Angelus Domini* potentissimus, promittit extenso
brachio & robusta manu sese educturum esse populum ex fornace
ferrea, ad cujus promissionis complementum respexit Ecclesia pos-
teriorum temporum, & ad consimile potentiz exercitium anima-
vit hunc Angelum *Esa. 51. v. 9, & 10.* Splendidum se exhi-
buit hic *Angelus Domini* tunc temporis, dixit enim sese vi-
disse miseriam populi, erant *Israelitæ* abominationi *Aegyptii* pro-
fanis, peculiari vestimenti genere & habitu in contemptum discer-
nebantur à cæteris, quapropter cū omnia venissent ad summum,
dicit se vidisse hanc miseriam, oculo perspicaci penetrasse, quic-
quid hactenus fuerit impactum, sese esse illum Dominum, de
quo *David* dicit *Psal. 34. v. 16, & 17.* Splendidum denique
se exhibuit hic *Angelus*; nam nomen suum manifestavit, erat
populus *Israel Aegyptiis* mixtus, non noverat nomen genuinum
DEI, quapropter manifestavit sese hic *Angelus* & unā nomen suum
dicens: *Ego sum, qui ero*, & ut ut hoc nomen etiam revelat

Pa.

familiaris, quamquam probabile sit capitibus familiarum populi
 & archi, tanquam arcanum quoddam fuisse notum, tamen tunc tem-
 poris clarè illud manifestavit, & cum emphasi, cum complemento
 permissionis de educatione è terra *Egypti*, & in introductione in
 terram *Canaan*, quo vergunt verba illa repetita *Exod. 6. v. 3.* Ut
 quondam hic increatus Angelus magnificè & splendide se tunc tem-
 poris exhibuit, ita in carne sese hic sistit, gloriam suam asserit atque
 dicit: *Omnia mihi tradita sunt à Patre, & nemo novit Filium nisi Pa-*
ter, &c. de quibus verbis cùm Oia.

EXEGESIS.

Quamquam nemo semetipsum laudare debeat, juxta monitum Salo-
 monis *Proy. 27. v. 2.* attamen hoc nihil ad illū, qui testimoniū non
 accipit ab hominibus *Joh. 5. v. 34.* Sic enim jure potuit, & ex vero di-
 citur: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo, Et nemo novit Filium, nisi*
Pater; neq; Patrem quisquā novit, nisi Filius, & cuicumq; voluerit Filius
revelare. Dicit I. Omnia mihi tradita sunt à Patre, commendat
 vult in antecedentibus potentiam Patris, atque eundem vocaverat
 Dominum cœli & terræ, cui omnia subsint, ne itaq; aliquis opinare-
 tur hunc loquentem esse inferiorem illo, quapropter dicit: *Omnia*
mihi tradita sunt à Patre, sum & ego Dominus cœli & terræ, ad
 quod quoque nutum omnia consistunt, tradita quippe est mihi
 potestas, quidam humanam naturam potestas in omnem creaturam
 potestas esse participatum habent, subjecta sunt pedibus meis *Pf.*
135. v. 8. & 9. tradita est mihi potestas Apostolos vocandi, seligen-
 di, & in ministerium meum adhibendi, ut per me in hâc & illâ or-
 dine regant *Principes Sebulon, Principes Naphtali, Principes Ju-*
da, juxta illud *Psal. 68. v. 28.* tradita est mihi potestas judicium
 exercituum habendi, homines salvandi, unicuique secundum opera
 sua tribuendi, sum ille *filius hominis, qui accepit dominatum, gloriam*
et regnum, ut omnes populi nationes & lingua mihi serviant, cujus
dominatus, dominatus est perpetuus, qui non præterit, & re-
gnum, quod non corrumpitur. *Dan. 7. vers. 13, & 14.* II. Dicit,
 nemo novit filium nisi Pater, & nemo Patrem, nisi Filius,
 commendaverat in antecedentibus abyssum sapientiæ in Patre suo.

abscondentis mysteria, à superbis *Phariseis* turgentibus sapientiâ carnali & de perspicacia sua nimium præsumentibus, ne itaque quis opinaretur, loquentem esse minorem illo, dicit. *nemo novit Filium, nisi Pater, & nemo Patrem, nisi Filius*, adeoque hoc vult, ut *Pater* ejusdem est essentiz cum Filio, & proinde intimè & perfectè illum cognoscit, ita quoque sese esse ejusdem essentiz cum *Patre*, & vi hujus fundamenti eundem perfectè & accuratè cognoscere, ut loquitur *Chrysostomus*, novisse sese omnia arcana mysteriorum recondita, præprimis autem *Patrem*, ut verè *generantem*, qui dixerit *Pf. 2. v. 7. ut immaterialiter & eminenter generantem*, qui ipsum possederit, antequam quicquam faceret, ne materia intelligeretur substrata huic generationi *Proverb. 8. v. 22. ut denique ab æterno generantem*, unde *egressus à Patre sit ab initio, & ab æternitate Mich. 5. v. 2. Dicit Ill. nemo novit Patrem, nisi Filius, & cui vult Filius revelare*. Commendaverat in paulò antecedentibus à *Johanne* Patris & dixerat, quod contemptis *Phariseis*, contemnentibus, revelatum sit Evangelium parvulis & simplicibus hoc fuisse gratissimum beneplacitam *Patri*, ne itaque aliquis putaret loquentem esse inferiorem *Patre*, etiam quoad hoc punctum, dicit: *nemo novit Patrem, nisi Filius, & Cui Filius voluerit revelare, meæ gratiosæ quæque voluntatis est, ut ex alto mittatur ille Spiritus, qui scrutatur profunda DEI. 1. Cor. 2. v. 10, meæ quoque voluntatis est, ut, licet hæc ætenu per Apostolos meos prædicatum est Evangelium in Judæa & Galilea, qui redierunt cum læticia & gaudio, consimiliter mittatur ad gentes, illisque prædicent illud citò, paulò post dicitur commendato Marc. 16. v. 15. meæ quoque gratiosæ voluntatis est, ut angelus illum illuminare, exhibere oculos, ut videant credentes, quæ sit spû sancti, quæ divitiæ hæc editatis cælestis Eph. 1. v. 18.*

L. D.

Videmus, quàm solidè fundata sit autoritas, eminentia & dignitas officii prophetici Salvatoris nollri, hoc docet ipse dicens: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo & nemo novit Filium nisi Pater &c.* solidè fundata est autoritas & dignitas pro-

prophetici in Christo I. Ob potestatis immensitatem. Om-
 nia enim tradita sunt ipsi à Patre, habet ille omnem potestatem in
 regno. *Matth. 28. v. 18.* habet ille omnem pote-
 statem in regno gratiæ, ut constituerit *Apostolos & Prophetas quosdam*
Evangelistas, illos autem Pastores & Doctores, Eph. 4. vers. 11, & 12.
 habet ille omnem potestatem in regno gloriæ, ut verè deprecaretur se
 & acceptis potestatem judicandi à Patre, & vocem resuscitandi
 mortuos, & vim pios salvandi, reprobos damnandi *Joh. 5. v. 27, 28,*
& 29. Magna quidem fuit potestas *Eliz* prophetæ magni, qui admi-
 ratione perstravit, de quo *Syrac. 48. v. 4, 5, & 6.* atque hæc quæso po-
 testas nisi finita & determinata ad regnum *Israelis*, nisi ad tempus
 æternitatis à DEO? at longè est alia ratio *Christi* magni Prophetæ no-
 minis, quæ potentiam suam infinitam describit & commendat *Joh. 17.*
 Solidè fundata est autoritas officii Prophetici in Christo II.
 Ob scientiæ profunditatem. Novit enim *Patrem* perfecte ut
Pater novit *Filium*, solus ille novit *patrem* & perfecte cognos-
 cit æternitatem generationis, quòd verè sit *filius DEI viventis*, ut *Pe-*
trus loquitur *Matth. 16. v. 16.* solus novit *patrem* & perfecte cog-
 noscit æternitatem & immaterialitatem generationis, quòd sit splen-
 dens gloria & character hypostaticus, ut *Paulus* loquitur *Heb. 1. vers. 3.*
 Solus novit *Patrem* & perfecte cognoscit æternitatem generationis,
 quòd est verbum illud hypostaticum, quod in initio jam fuerit, ut lo-
 quitur *Joh. 1. v. 1, & 2.* Erat quidem scientia *Mosis* magni Prophetæ
 immensolunda, teste ipse DEO *Num. 12. v. 8.* at quid hoc, ad scientiam
 Christianam fuerit cognitio ex parte, neq; *Mose* anteriora videre po-
 tuisse, sed solum posteriora attigerit, at longè alia ratio est *Savatoris* no-
 minis, qui *Pater* ipsum videt, vicissim videt *Patrem*, ut etià nihil face-
 re possit, nisi quod viderit *Patrem* facientem *Joh. 5. v. 19.* Solidè fun-
 data est autoritas officii Prophetici in Christo III. Ob volun-
 tatis libertatem, qui, cui vult, revelat gratiosè arcana curiæ eccle-
 siæ, in ipsius voluntate fuit mittere *Spiritum Sanctum* Apostolis,
 Spiritum scilicet veritatis, de quo *Joh. 16. v. 7. & 13.* in ijs voluntas
 fuit recitare *Evangelium*, quod æternis temporibus suis abscondi-
 tum, de quo *Paulus* *Rom. 16. v. 25, & 26.* in ipsius denique volun-
 tate

ate fuit interius illuminare fideles & facere adhucdum, ut claritas Domini refulgeat in nobis reſecta facie, & nos transformemur in illam imaginem 2. Cor. 3. v. 18. Erat quidem revelatio *Eſaia* Prophetæ ſatis illuſtris, qui etiam dictus fuit *Evangelista V. T.* ob myſteria prænunciata *Eſ. 6. v. 3. & ſeq.* at quid hoc ad revelationem factam à *Chriſto*? juſſus enim erat recedere, mandatum ei erat ire ad ſuos, ex voluntate ſuperioris in totum pendeſbat, at longè alia ratio eſt *Salvatoris* noſtri, cui competit ipſum velle revelationis, qui tanquam unigenitus à *Patre* ex ſinu ejusdem prodierit nobis revelavit abſcondita *Job. 1. v. 18.*

USUS I. DEHORT.

Si ita ſolidè fundata eſt authoritas & eminentia officii prophetici in *Chriſto*, peccant graviffimè, qui ſpectro potentiffimo hujus *Salvatoris* & Prophetæ ſe nolunt ſubmittere, ſed potius cum civibus illis dicunt ex *Luc. 19. v. 14.* memores iſtiusmodi eſſe deberent compellationis illius ad hunc filium *Pſalm. 2. v. 6, 8, & 9.* graviter peccant illi, qui decempeſda rationis ineffabile myſterium ejusdem eſſentix & ſcientix, inter *Patrem* & *Filium*, metiri deſiderant, & citra revelationem immergere ſe profundo illius maris, de quo *Ezech. 47. v. 3.* memores eſſe deberent tales iſtius eſſati quod legitur *Proverb. 30. v. 4.* peccant denique graviter illi, qui nolunt pendere à voluntate revelatoris, ſed ſuis viribus curſui & voluntati omnia adſcribunt in negotio ſalutis cum *Judeis Rom. 9. v. 16.* memores iſtiusmodi deberent eſſe reprehentionis, in quam incurſerunt *Phariſæi* iſtius ingenii *Job. 9. v. 41.*

USUS II. ADHORT.

Si ita ſolidè fundata eſt authoritas & eminentia officii Prophetici in *Chriſto*, humiliemus nos ſub potentem manum & dextram tanti *Salvatoris*, tanti Prophetæ, projiciamus cum 24. ſenioribus Coronas noſtras, atque dicamus ex *Apoc. 4. v. 10, & 11.* verà ſide ſapientiam hypſtaticam amplectamur, ex
codem

eadem flumina hauriamus, atque agnoscamus, esse ipsum illud divinum celestis sapientiæ, de quo, *Coloss. 2. v. 3.* denique revelationem nobis factam ex benevolentia Filii gratâ mente agnoscamus, atque dicamus ex *Sap. 15. vers. 3.*

USUS III, CONSOLAT.

Stantia est autoritas & eminentia Officii Prophetici in Christo, bono sint animo, qui magnum hunc Prophetam adorant & exosculantur, ad monitum *Mosis Dent. 18. v. 15.* Si potentia hostium nostrorum sit satis magna, in nobis autem nulla vis est rebus, ut dicendum cum *Josaphato ex 2. Paralip. 20. v. 12.* scimus potentiam Christi esse immensam, atque illum esse Gigantem, de quo *Esa. 42. v. 13.* Si Diaboli astutia sit inexplicabilis & profunda, nostra mens autem debilis, & nostræ cogitationes fallibiles *Capit. 9. v. 14.* scimus Sapientiam Christi esse profundissimam, superiorem omnibus molitionibus Sathanæ, esse Christum illum, qui dixit in ipsa hac emissionem Apostolorum & reditu *Luc. 10. v. 18.* Si denique hereticorum revelationes suas jactantium magna sit superbia & fallax, nostrum Cor autem consimile columba Ephraimitica, de qua *Hos. 7. v. 11.* scimus Christi gratiosam voluntatem fore pecuniæ, si insistamus precibus, atque daturum esse Spiritum sapientiæ & revelationis *Eph. 1. v. 17.* facturum ut unctio apud nos maneat *1. Joh. 2. v. 27.* & tandem post ænigmaticam atq; specularem cognitionem nos ducturum eò, ubi plenariè cognoscemus & perfectè ipsum cum Patre & Spiritu videbimus *1. Cor. 13. v. 12.*

AMEN.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS MARIE,
LUC. I. v. 29.

Ἡ δὲ ἰδοῦσα διελογίζθη ἐπὶ τῷ
λόγῳ αὐτοῦ καὶ διελογίζετο, πῶς
πῶς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.

*Illa verò quum vidisset, tur-
bata est super oratione ejus: &
cogitabat, qualis esset illa saluta-
tio.*

Insoluitum quondam & admirabile *ἄεσμα* fuit, quod obtigit Uxori *Maroab*, Nobilis ejusdam ex tribu *Danitica*. Vidit enim non sine singulari alteratione *Angelum Domini*, ejusdemque Verba admirabunda excepit, & de dictis conceptus formans hæsit suspensa, ut ipsa refert *Judic. cap. 13. v. 6. & 7.* Insolens fuit hæc Apparitio. Vidit enim ex improvise Angelum Augustâ Specie, Vultuque insolitæ Majestatis decorum, ut ad præsentiam illius fuerit consternata & opinata, illum virtute divinâ plenum forsan fore Prophetam, quem proinde Virum DEI appellavit, hoc est, juxta *Chaldeum Interpretem Prophetam Domini*, qui aliàs hoc nomine insigniebantur, ut constat ex *2. Sam. 9. v. 6.* Insolens fuit actus, audivit enim ab ipso rarum quid & singulare de filio raræ & stupendæ virtutis & Roboris de *Nasiræo* & devoto, de Liberatore populi pressi hæctenus à *Philistæorum* Tyrannide, attonita proinde non curiosè vel ob verecundiam muliebrem, vel propter dignitatis reverentiam quicquam interrogavit, qui etiam postea à *Manoah* rogatus de Nomine respondit esse illud mirabile, occultum, illi notum de quo *Esaias cap. 40. v. 26.* Insolens denique fuit hæc Apparitio. Meditata quippe fuit hæc scæmina Effatum hujus Angeli, & ut omnia probè excepit ex illius ore, ita recondidit fideliter, expendit, consideravit quæ & quomodo hæc essent obventura; quantum pondus huic salutationi & allocutioni, quæ illa præ cæteris tanto digna habita fuerit honore inter faminas illustres aliarum Tribuum, atque DEI dispositionem admirandam agnovit humiliter, *quodque faciat habitare sterilem in domo*

*dama, Matrem filiorum letansem deprecavit, ut David postea Ps. 113. v. 9. Non difformiter huic fœminæ se gessit tempore gratioſo ap-
parente Maria, ut quidem Verba docent prælecta, de quibus
videtur!*

EXEGESIS.

JUſſu DEI descendente Angelo, turbata est aqua in piscina *Beth-
sada* dicta *Job. 5. v. 4.* descendente ex Imperio divino Angelo
Gabriele. & accedente Urbeculam *Nazareth* turbata est *Maria*. Ita
enim Evangelista noster *Lucas*. *Illā verò cum vidisset perturbata est
super ejus sermone & cogitabat, qualis esset saluatio ista?* In quibus
verbis observandum I. Quod dicatur perturbata fuisse *Ma-
ria*, cum vidisset præsentem. Sacro quodam horrore fuit
perſula cum aliqua corporis commotione & Coloris Immutatione
Maria, cum videret introeuntem. Apparebat enim Angelus *ex im-
provisis*; erat autem illa sexus fœminæ, infirmum Vas, ut istiusmo-
di fœtus homines describuntur *1. Petr. 3. v. 7.* Apparebat Angelus
Domini *in forma Juvenis floridi*; peregrinabatur proinde aspectu, ut
loquitur *Ambrosius*, erat enim Virgo illibata, Corona cæterarum il-
lustrata, quæ notanter *Almah* dicitur *Esaie 7. v. 14.* Apparebat Ange-
lus Domini *Gabriel*, roboris & majestatis cælestis stricturnas emittens, erat
autem illa pia & simplex juvencula, quam facile terrere potuit insolens
aspectus cum ipsi *Danieli* hoc acciderit *cap. 10. v. 8.* II. Observandum
Quod dicatur perturbata, non tantum ad aspectum, sed eti-
am & quidem maximè super ejus sermone, erat sermo ille planè no-
vus, de quo hætenus nihil audiverat, ad nova autem solent homines
perstruque stupere, ut constat est *Astor. 17. v. 18.* erat sermo ille
insolitus virtute divinâ instructus, qualem præ cæteris penetrare no-
vissimus, ad insolita autem homines solent alterari ut constat ex *Luc.
11. v. 26.* erat denique sermo ille blandus & favorabilis Mel quasi
quoddam & Se samum, qui influere gestiebat, ad blanda autem ple-
rumque cum gaudio quodam in admirationem rapimur, ut constat
ex *1. Sam. 9. v. 7. & 8.* III. Observandum Quod dicatur per-
turbata cogitasse. *Qualis esset saluatio ista, quid sibi veller,*
T t 2 quor

quorsum tenderet? divina & sincera, non illuforia tam insolita Salu-
tatio, quā non ut aliās communiter obvii sibi precabantur pacem &
Salutem, sed singulariter epithetis quibusdam adjectis esset corona-
ta ab introcunte, in græco habetur vox *διαλογίζεσθαι*, quæ non no-
tat simpliciter cogitare, estimare, sed cum emphasi diversa cogitare,
discipulare; Guido Fabricius Boderianus ex Syro reddidit meditabatur
qualis esset pax ista; disseruit itaque intra se quasi, disputavitque de
Qualitate & augusta Conditione illius Salutationis cogitans. Me vo-
cat præsens hic *εὐχαισμένην* gratis dilectam, gratiam consecutam,
acceptam redditam, cum tamen videar despecta, trunco saltem ex
Isai superstite *Esaie 11. v. 1.* Me certificat de Domini præsentia
apparens & dicit Dominum mecum esse, cum tamen sim cum popu-
lo meo sub Dominio peregrini Imperatoris, & dicere possim cum
Gideone ex Iud. 6. v. 13. Me dicit benedictam præsens Legatus in-
ter Mulieres, cum tamen sim pauperrima & vilissima foeminarum, hinc
ipsa sese appellat humilem ancillam, hoc eodem *Capite v. 48.*

L. D.

Videmus, Quā Exemplo Mariæ Juventutem deceat
Verecundia, sive pudoris purpura. Maximè decet
Juventutem Verecundia I. ex Oculorum Coercitione,
agnoscit enim aliqua Maria, se esse *sexu infirmioris*, & proinde ad
præsentiam aliorum, Oculum circumfert prudentem, juxta monitum
Christi Matth. 10. v. 16. agnoscit sese esse virginem sinceram & piam
in ad præsentiam virorum exhibet oculum castum, ut dicere possit
ex *Iobi 31. v. 6, 7.* agnoscit se esse piam & honestam Animam, & pro-
inde oculum etiam pium ostendit, memor illius *Matth. 6. v. 22.*
Ut Rebecca attollens oculos & videns Isaacum pallio, seu Velo o-
bumbrauit faciem, de quo *Gen. 24. v. 64, 65.* ita juvencula videns
virum juvenem ex improvise turbatur, pudore suffunditur & Vere-
recundia se involvit, ut eo magis fulgeat in oculis DEI, atque is
de istiusmodi dicat ex *Cant. 1. v. 15.* Maximè decet Juventutem
Verecundia, II. Ex aurium dispositione. Si nova propo-
nuntur, turbantur cum filia *Iephre Iudic. 11. v. 36, 37.* Si divina, al-
teran-

trahitur cum *Thessalonicensibus* 1. *Epist.* c. 2. v. 13. Si blanda & faventia in admirationem dulcedinis spiritualis suspenduntur cum *Hanna*, viventes ex 1. *Sam.* 2. v. 1. Ut *Ruth Moabitis* audiens nova, & blanda *Boazzo* in admirationem fuit rapta *Ruth.* 3. v. 10, 11. & seq. ita *Juvenula* audiens nova, divina & faventia auribus excipit cum admiratione illa. & examinat juxta illud *Iob.* 34. v. 3. Maximè decet *Juventutem* denique verecundia III. Ex Animi Dimissione. *Deus* in gratia non tamen se extollit, sed humiliter dicit ex *Jobi* 22. 11. Ut *Dominus* habitet per fidem in *Corde*, non tamen nimis presumit, sed agnoscit Tyrannidem inhabitantis, & dicit cum *Paula* ex *Rom.* 7. vers. 22, 23. Ut sit sub *Benedictione* non tamen loquabit, sed paupertatem nativam deplorat cum *Ecclesia* ex *Ezechiel* 16. v. 4, 5. Ut *Abigail* saluta à Legatis *Davidis* sese insigniter commendavit, de quo 1. *Sam.* 25. v. 40, 41. Ita juvencula etiam certa de gratia divina, nihilominus Humilitate virtutes coronat, atq; promittit ex *Juditha* cap. 9. v. 13.

USUS I. DEHORT.

Si verecundia ita decet Juventutem, caveant juvenculæ, ne circumferant oculos lascivos ad præsentiam juvenum cum *Pharisæis* *Gen.* 39. v. 7. memores illius *Syrach.* 23. v. 27, 28. Caveant juvenculæ, ne aures habeant ad novitates spurcas promissum *Thamare*, ex *Gen.* 38. v. 16. & seq. memores illius *Pauli* 1. *Cor.* 13. v. 33. Caveant denique, ne animum circumferant superbi-um & creiosum, cum *Dina* excurrente ad Principem, *Gen.* 34. v. 1, & 2. memores illius *Solomonis* *Prov.* 11. v. 22.

USUS II. ADHORT.

Si verecundia ita decet Juventutem, studeant omnes & singulæ juvenculæ, ut oculos coerceant atque observent illud *Exod.* 4. v. 25. Studeant, ut ea cum devotione & admiratione

auribus excipiant, quæ digna castis auribus, atque observent illud *Pauli Philip. 4. v. 8.* denique studeant, ut animo demisso gratiam divinam expendant, atque observent illud *Petri 1. Epistola cap. 3. vers. 3. & 4.*

USUS III. CONSOL.

Si verecundia ira decet Juventutem, bono sint animo, qui vestigiis *Mariæ* insistant & student, ut in hoc seculo temperanter, castè & justè vivant, juxta illud ad *Tit. 2. vers. 12.* Utut etiam quandoque species illabetur oculo casto, ut devenustet illum & conquerendum ex *Jerem. 9. v. 21.* noverunt tamen DEUM non permisurum, ut ipsum cor fauciet & subvertat, acclamare *Christum* *Matth. 5. v. 8.* Utut etiam auribus proponuntur quandoque spurca, atque *Amnon* impura suggerat *2. Sam. 13. v. 11.* noverunt tamen DEUM obturaturum aures & facturum, ut aliquando audiant illud *Apoc. 14. v. 4.* Utut denique mens *Typho* seculi petatur, & Diabolus in pinnaculum Templi ducere gestiat *Matth. 4. v. 5.* noverunt tamen DEUM operari, juxta illud *Mariæ Luc. 1. v. 51. & 52.* illud *Petri 1. Epist. cap. 5. v. 5.* & proinde illum cum separabit illas ab Hædis, tanquam oves magnificâ salutatione allocuturum ex *Matth. 25. vers. 34.*

AMEN.

FERIA II. PASCHATOS,
LUC. XXIV. v. 16.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὥρα-
ντο, & μὴ ὁμολογεῖν αὐτόν.

*Caterum oculi illorum tene-
bantur, ne cum agnoscerent.*

Admirando modo quondam actum fuit cum famulo
Elisa magni Prophetæ; nam utut ad servitia Magistri
fuerit promptus, & circa ipsum, nihilominus oculi
ipsius fuerunt ita detenti, ut non animadverterit DEUM
præsentem cum angelico exercitu, de quo 2. Reg. 6.
17. Admirando modo actum fuit cum illo famulo,
nam eo enim terrore & mœrore correptus fuit, cum videret Urbe-
m *Dorban* esse cinctam militiâ *Syrorum*, utut fuerit in Confor-
tio Prophetæ. Erat ille Discipulus hujus Magistri in locum ejecti
Bara substitutus & electus. erat, ut quidam volunt ex numero fi-
lium Prophetarum, qui habitabant & Scholas suas habebant in *Gil-
gal*, *Bethel* & *Jericho* propè *Jordanis* fluentia; erat denique fidus
Isaïæ servus, qui magni æstimavit *Elisam*, novit duplici Spiritu
esse instructum & utut nutaverit, tamen ipso facto agnovit Magi-
stri suum esse principibus & hostibus superiorem, ut *Syrach* lo-
quitur cap. 48. v. 13. Admirando modo actum fuit cum
illo famulo, oculi enim illius fuerunt detenti. Deprehendit ille,
quàm infirmi simus homines, quàm exilis vis virtusque oculorum
corporalis, quàm facillè impediamur in actu circumspeditionis, quod
& *Philò* indicare voluit, dicens Sap. 9. v. 15. Admirando deniq;
modo actum fuit cum illo famulo; non enim vidit DEUM
præsentem in exercitu angelico. Erat DEUS præsentissimus *Elisæ*
& famulo, erat ipsorum Clypeus & igneus murus; quamdiu tamen
oculi tenentur, non videt, non credit adesse illo peculiari præsen-
tiæ modo, illum, qui præest angelicæ militiæ, cujus vestimentum
est, juxta illud *Psal.* 104. v. 2, & 4. Ut quondam contigit huic
famulo

famulo *Elise*, ne videret quousque DEUS voluit, postea demum oculis reſeratis, & in præſentiam gratioſam intentis, idem quoque accidit comitibus *Emauntici*, de quibus reſertur, quod oculi ipſorum ad tempus fuerint detenti, ut *Chriſtum* unâ ambulantem non agnoſcerent, de quo Themate οὐκ ᾔδειν.

EXEGESIS.

QUanquam *Sulamithis* de reſurgente *Mefſia* deprædicet, quod forma illius inſtar *Libani* & electa, ut *Cedrus Cant. 5. v. 15*, nihilominus non potuerunt id *Emauntici* itineris ſocii ratione reſfragante comprehendere. Causa & ratio reſertur à *Luca* noſtro, cùm dicit: *Sed oculi ipſorum tenebantur, ut ipſum non agnoſcerent.* In quibus verbis obſervandum I. Qui illi, quorum oculi fuerunt detenti; hoc indicat Evangeliſta voce *illorum*, qua & ad antecedentia & conſequentia remittit, atque indicat, illos fuiſſe *Discipulos Chriſti*, quos è Mundo ſelegerat, in numerum ſeptuaginta retulerat, quibusque cordatè in ſolatium dixerat quondam *Luc. 10. v. 20.* illos fuiſſe *notos & cognatos Chriſti*, ſiquidem *Cleophas*, juxta quosdam, fuerit frater *Joſephi*, vel, quod magis verò conſonum, maritus illius uxoris, quæ ſoror erat *Mariæ* matris Jeſu, quæque mater *Joſes* & *Jacobi* vocatur, ut conſtat ex *Marc. 15. verſ. 40.* illos fuiſſe *ſervos Chriſti*, qui hætenus audiverant verba illius, miracula multiplicia viderant, & propterea adhucdum in viâ deprædicant ipſum, tanquam Prophetam *magnum opere & λόγῳ*, planè ut *Nicomemus*, de quo *Johan. 3. v. 2. 11.* Obſervandum, Quid illis de ambulantibus contigerit; hoc indicat *Lucas*, dicens: *Et oculi illorum detinebantur.* Mutatio circa viſum tribus modis contingere ſolet, primò quidem ita, ut *perſona vel res objecta, ſe immutet & veſtias alienâ ſpecie*, quâ ratione *Chriſtus* ſub habitu hortulani apparuit *Mariæ* in horto ipſum quærenti, de quo *Johan. 20. v. 15. 15.* ſecundò ita, ut *medium viſus aer ſcil. vel nimium illuſtreſcit, vel obnubileſcit*, quomodo DEUS implevit Templum *Solomonicum* nube, ut Sacerdotes nec conſiſtere, nec videre potuerint, de quo *1. Reg. 8. v. 10, 11.* denique tertio ita ut *organum oculi ſcil. immutetur,*

tar, ejus vis visiva aliqua ex parte suspendatur, vel reeratur, quâ ratione oculi *Bileam* fuerunt detenti, cum, comitibus *Jamne & Jambre*, pergeret ad *Balachum*, Angelusque evaginato gladio in viâ sese opponeret, de quo *Num. 22. v. 22, 23*. Ut itaque diversi modi impedita visionis, ita in diversas quoque sententias traxerunt eruditos quoad hoc punctum. Quidam enim existimârunt Christum formam peregrini assumpsisse, ut quidem illum appellant viatores, quia *Marcus* dicat, in aliâ formâ Christum se ostendisse, quidam putant in medio mutationem contigisse, quidam denique sentiunt in oculis viatorum aliquid insoliti accidisse, fuisse vim visivam inhibitam, quia *Lucas* ita loquatur, quæ sententia, utpote etiam *Augustini* cæteris præferenda, licet concedi possit primam jungendam, ut & aliquid circa formam Christi contigerit, quod *Marcus* vult, & aliquid secundis viatorum juxta *Lucam*, ut detenti fuerint validè, prout vox *Lucæ* ita usurpatur *Luc. 8. v. 54*. III. Observandum, quid secutum fuerit, hoc indicat Evangelista, dicit enim; non cognovisti illos viatores Christum, non animadvertisse utrum præsentem, loquentem, ambulantem. quis esset ratione naturæ, dignitatis & statûs, non novisse esse illum, qui in passione sanguinem sudavit, flagellatus fuit & coronâ spinæ cinctus, ille rubicundus *Esaia 63. v. 3*. non novisse, esse illum, qui in cruce expiravit, mortuus fuerit & lintheo involutus, sepulchro illatus *Johan. 19. v. 40*. non novisse, esse illum, qui paulò ante resurrexerit, immortalî gloriâ se vestierit, ut præstat *Matth. 17. v. 2*.

L. D.

Videmus, Quàm mirabiliter & rationi difformiter quandoque tempore mœroris Christus nobiscum agere soleat, qui ludit *Proverb. 8. v. 31*. Mirabiliter agere solet Christus, quandoque tempore mœroris nobiscum, ut patet I. ex Statu Conditione, si consideremus ordinem, in quem per Baptismum sumus recepti. Videtur enim Christum nos non curare, quamvis situs *Discipuli* ab ipso electi, docti & adscripti illis, de quibus *Act. 12. v. 22, 23*. Videtur illum nos non curare, quamvis simus

P. IV.

Li u

amici,

amici, eidem juncti palmites vivi, quibus dicit *Johan. 15. v. 13, 14.* Videtur illum nos non curare, quamvis simus *pracones Verbi & virtutum*, qui deprædicantes dicunt ex *Psalms. 40. v. 6.* Ut *Joseph* exaltatus visus fuit fratribus alienus, nec curans illorum miseriam, qui tamen ejusdem carnis & sanguinis *Gen. 42. v. 7. & seq.* ita *Christus* quandoque tempore mœroris videtur nobis esse alienus, utut *Discipuli*, amici & pracones simus, imò fratres, ut appellamur *Ebr. 2. v. 11.* Mirabiliter agere solet *Christus* tempore mœroris, ut patet

II. ex Sensus Immutatione, si consideremus mutationem, quæ vel circa ipsum vel nos contingit. Exhibet enim sese quandoque sub formâ *peregrini*, ut dicendum nobis ex *Jer. 14. v. 8.* Interponit quandoque inter nos & ipsum, *nebulam crucis*, ut dicendum sit ex *Thren. 3. v. 43, 44.* cohibet quandoque *oculos lætitiæ*, retrahitque spiritualem aciem, ut dicendum nobis ex *Psalms. 38. v. 11.* Ut *Moyse* descendens de monte obvelavit faciem, & radios gloriæ divinæ texit *Israelitis* *Exod. 34. v. 33.* ita *Christus* tempore mœroris vel se, vel medium, vel oculos nostros immutat, *stat post parietem prospicit & fenestris emicatq; ex claustris, Cant. 2. v. 9.* Deniq; mirabiliter agere solet *Christus* quandoque nobiscum in tempore mœroris patetq;

III. ex Defectus Consecutione. Si consideremus defectum visionis & agnitionis, qui consequitur. Nam contingit, ut non agnoscamus illum tanquam *cervam matutinam* nostri causa ad sanguinem fauciatam tanquam *Salvatorem* illum, qui *pallium lavat in vino & in succo uvarum operimentum suum, Gen. 49. vers. 11.* contingit, ut non agnoscamus illum tanquam *Agnum innocentem* oblatum per mortem, linteatum & sepulchro illatum, tanquam *Salvatorem* illum, de quo *Esaie 53. v. 9.* contingit, ut non agnoscamus illum, tanquam *Leonem de tribu Juda*, qui vicit, tanquam *Salvatorem* illum, qui veste singulari & cingulo ornatus, cujus oculi, *flamma, pedes, as ignitum, vox sonus aquarum ingeminans, ex Apoc. 1. v. 13, 14, 15, 18.* Ut *Tobias junior* non agnovit Angelum in forma *Juvenis floridi comitantem, ambulantem, ex ore faucibusque immanis Beluzæ marinæ eripientis Tob. 5. v. 5, 6, & seq.* ita tempore mœroris non agnoscamus nostrum *Salvatore* cruentatum, mortuum & resurgentem, magnum illum *fœderis Angelum*, de quo *Zach. 9. v. 11.*

USUS

USUS I. DEHORT.

Si tam mirabiliter nobiscum agit Salvator tempore, mœroris, caveamus, ne ex carnali Affectu nimium Amicitie & Communioni *Christi* confidamus cum *LXX. Discipulis*, qui dixerunt *Luc. 20. v. 17.* ne experiamur id, quod *David Psalm. 30. v. 7. & 1.* Caveamus, ne *Christo* accedente ipsimet oculos occludamus, & videre nolimus, ut *Judei Matth. 13. v. 13.* ne experiamur, id quod *Judaica Ecclesia, Esaie 59. v. 10.* Caveamus denique, ne *Christum* quidem nobis sistamus in purpureo pallio & veste alba, sed ut milites *Pilati*, ministri *Herodis*, atque ita sanguinem testamenti pollutum ducamus *Ebr. 10. v. 29.* ne veniente in nubibus, & ostendente se *Salvatore* nostro experiamur, quod Reges, quod potentiores, qui dicunt *Apoç. 6. v. 16, 17.*

USUS II. ADHORT.

Si tam mirabiliter nobiscum agit Salvator tempore, mœroris, per patientiam illius apparitionem vel gratiosam vel gloriosam, si moras nectat, expectemus, dicentes ex *Philip. 3. v. 20, 21. per spem vivam* & indubitatam corroboreremur, ut ut oculi ad tempus a morte detineantur, dicentes ex *Job 19. v. 25, 26, 27.* denique *per fidem veram* semper in Verbum respiciamus, in quo ob oculos patius, & notum se exhibet *Christus*, dicentes ex *2. Cor. 3. v. 18.*

USUS III. CONSOL.

Si tam mirabiliter nobiscum agit Salvator tempore, mœroris, bono sint animo, qui in miseriâ & pusillanimitate conquei, dicunt ex *Judic. 6. v. 13.* Si videatur nobis in viâ crucis *Christum* nimis diu hætere, & conquerendum ex *Psal. 13. v. 2, 3.* Scimus, si *Christum* rogemus cum Discipulis hisce, ut maneat nobiscum, & mansurum, & gratosè se ostensurum, juxta illud *Psal. 141. v. 11, 19.* Si *Christus* se immutet, atque conquerendum ex *Job.*

U u 2

30. v. 21.

30. v. 21. Scimus *Christum*, ut Sole occidente sese ostendit, ita Sole temporalis felicitatis occumbente radios suos gratiosos explicaturum, juxta illud *Tobie* 3. v. 23. Si denique hic non videamus, ut placet, *Christum*, ambulemus *per fidem* &c. 2. Cor. 5. v. 5. & 7. Scimus *Christum*, ut in domo & mensâ se manifestavit gloriosè, in domo pacis viâ terminante se manifestaturum, juxta illud 1. *Johan.* 3. v. 2. & ut vidimus ipsum tanquam sanguine conspersum, veste cui inscriptum *Rex Regum* in hac vitâ *Apoc.* 19. v. 13, 16. ut videmus in morte in vestibus illis regis *Psal.* 45. v. 9. ita visuros tandem in illis, quæ describuntur *Zach.* 3. v. 5. in vitâ scil. æternâ, AMEN.

FERIA PHILIPPI ET JACOBI,
JOH. XIV. §1.2.

Εν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μο-
ναι πολλαί εἰσιν: εἴ ᾧ μὴ, εἶπον αὐ-
τῷ. Πορεύμεν ἐτοιμάσκει τὴν
ῥαίαν.

*In domo Patris mei mansio-
nes multe sunt: quod si secus
esset, dixissem vobis. Pado pa-
raturus vobis locum.*

I insigne Bonum unquam fuit in his terris, quod hu-
manis aptum usibus, fuit sanè illud possessio terræ san-
ctæ, in quam duxit quondam *Josua Israelitarum* populum
DEI tanquam Pastor ille bonus expetitus *Num.* 27. v.
16, 17. Introduxit enim in hanc terram, non gregarius a-
liquis miles in populo, sed *Josua*, qui ab ipso DEO fuit constitu-
tus Dux, qui obtinuit victoriam *Cananeum* debellatis, qui milites
fuit antea, ut exploraret conditionem loci, omnia probè obleravit,
& viam cæteris quasi complanavit juxta monitum *Mosis*, de quo
Num. 13. v. 22. & seq. Ivit in designatum locum Dux ille,
ut pararet locum, edoceretque vagabundos per desertum, quod a
DEO ipsis destinata esset terra manans lacte & mellis, in qua Deus
postea constituit Regiam, Urbem, Templum & Aedes splendidas,
ut, qui hæc nus oberrant diu in illâ consisterent, & quiescerent
felices

scilicet & beati, memores prateritæ peregrinationis & latantes ob
 præteritum statum, in quem finem DEUS voluit singulis quoque
 præparari in hac ipsa Regione Festum Scenopegias septem die-
 bus, de quo *Levit. 23. v. 42, 43.* Introduxit autem in hanc
 terram Josua non omnes & singulos, in multis enim non pla-
 cuit DEO, qui proinde prostrati sunt in deserto, sed novum
 populum, qui electus à DEO, qui sese obligaverat audire
 Josuam & obtemperaturum, qui denique superstites erant
 post quadraginta annorum peregrinationem, & *Jordani* superato le-
 tali erant Principem, excisis itaque *Chananeis* populo perverso, qui
 bestiarum peccatorum expleverat, voluit DEUS, ut has sedes be-
 atæ occuparet ille populus, qui describitur *Exod. 19. v. 5 & 6.* Quod
 ipse quondam præstitit populo Israelitico, præcundo, sedesque in
 terra sancta assignando, idem, & quidem longè sublimius præstitit
 Salvatori, cælestis ille Josua, Dux Caputque suorum, ut quidem eò
 ducatur, atque luculenter hoc ipsum exponit, dicens suis : *Vado, ut
 pararem vobis locum,* cum itaque singulis Christianis maximè cura esse
 debeat de tam sublimi scopo, & eò ducat ordo hæcenus explicati
 Evangelii, quapropter οὗτοῦτο hæc notatu digna expendimus.

EXEGESIS.

Postquam turbatos Apostolos erexerat Christus, mentione etiam
 facit cujusdam in quâ mansiones multæ, nē, quasi illæ tantum
 essent, ipsis autem non forent destinatæ, præsumerent, dicit :
Paravi enim vobis locum, ut enim notanter dixit : *In domo patris
 mansiones multe sunt,* ut bene addidit ; *si res ista se non haberet di-
 citur,* nec vanā spe lætaturum illos, ita emphaticè subiicit : *Pro-
 paravi, sive vado paravi vobis locum.* Dicit I. Vado, In græ-
 cæ vocis vox παρασκευάζω, quæ frequens in sacris, cui respondet aliàs
 παρασκευάζω. Vult autem Salvator noster illa tantum indicare,
 se jam in procinctu esse, & vadere ad passionem, mortem & suppli-
 cium, missurus Spiritum, ut quidem de tali abitu loquitur, dicens
Matth. 13. v. 36. vadere ad Gloriam, & ex sepulchro mortis re-
 surgens se evasurum, ut quidem de tali abitu accipi possunt verba

*Job. 14. v. 28. vaders ad dextram Patris, æternum ut regnet atque triumphet, ut quidem de tali habitu loquitur Job. 16. v. 5. II. Dicit: Vado, parare locum. Quidam putant esse similitudinem desumptam à comitibus, quorum unus, qui in itinere prægressus ad diversorium ibidem cæteris cubacula assignat, & efficit, ut venientibus parata sint; quidam verò volunt respectum haberi ad *Paradysum*, quo per peccatum simus exclusi, vel *cælum*, quod ipse nobis salutariter referarit; quod commodius. Quaquam verò paratus sit locus ab æterno, attamen parare dicit illum sese *Christum*, quia in tempore illa fecit, sustinuit & consummavit, quæ cælum pandunt, & ad nostram salutem faciunt; dextrè itaque adhibita fuit vox *ἐτοιμασεν*, locum enim paravit, sedem se fixam in domo illà Patris: in *Hierosolyma* cælesti, quam expectavit *Abraham*, cujus *ἐμπύργος* ipse DEUS *Ebr. 11. vers. 10.* in Templo sanctuario scil. illo, in quo ipse DEUS habitat *Psal. 11. v. 5.* in domo illà insigni & habitaculo exoptato, cujus Magnificentiam admiratur & deprædicat *Baruch. cap. 3. v. 24.* Dicit III. Vado, ut parem locum vobis *ἵππιν*: respicit autem Apostolos suos paulò post *eis* *ἰησῆ* dispergendos atque ostendit, quorum bono abeat, quibus paret locum in æternà Beatitudine, nempe suis Apostolis, quos è Mundo elegerat & segregaverat, ut disertè dicit *Iohan. 15. v. 19.* quos hæcenus ultra triennium instituerat, ut verè dixerint appellando illum *Magistrum & Dominum*, ut constat ex *Iohan. 13. v. 13.* quos denique tanquam palmites voluit manere, connexos viti & perseverare ad monitum *Job. 15. v. 4.**

L. D.

VIdemus, Quàm pretiosum & appropriatum Bonum & Donum sit Beatitudo, quam expectamus juxta Effatum, *Pauli Rom. 6. vers. 23.* pretiosum Bonum est Beatitudo juxta explicata I. Causaliter, quia illud pendet ex Abitu Salvatoris nostri *Christi*. Ille enim abiit ad *Montem Calvariam* ad Mortis supplicium, ut per Mortem destrueret mortē & vitam repararet *Eb. 2. v. 14, 15.* Ille abiit ex *Sepulchro* ad vitam, ut Resurrectione sua

ex sua nostra referat Dormitoria *Miche* 2. v. 13. Ille abiit ad *Montem saltem* m, & ex eo Ascensione suâ viam nobis complanavit ad Cælum dicens *Joh* 20. v. 17. Ut Abitus *Josephi* fuit salutaris fratibus, adeo quidem, ut eductus è fovea, promotus ad principalem Dignitatem suos quasi vivificavit, ipso hoc proficiente *Gen.* 45. v. 5. In Abitus *Salvatoris* nostri sanguinolentus, victoriosus & triumphalis nobis peperit Beatitudinem & Salutem æternam, ut verè dixerit *Paulus Rom.* 4. v. 25. Solidum Bonum est Beatitudo juxta explicata II. Formaliter, quia est Locus illustis nobis paratus. Est enim illa sedes fixa in *Hierosolyma* cœlesti, ut *Paulus* dicat *Eb.* 12. v. 21, 23. Est sedes splendida in *Templo Domini*, ut ipse *Christus* dicat *Apoc.* 3. v. 12. Et denique sedes grata in *Domus Domini*, ut *David* propere dicat *Psal.* 3. v. 8, 9, 10. Ut Templum *Hierosolymitanum*, Domus Domini, fuit splendidissimum ædificium, cujus structura lapide splendido & auro radiabat, ut constat ex *1. Reg.* 6. v. 21. Ino per totum; ita Beatitudo, quam expectamus, sedes est gloriosa solida & illustris, ut verè de illa dici possit illud *Tobie* 13. vers. 21, 22. Appropriatum denique III. est Bonum Beatitudo juxta explicata, Materialiter, quia est destinata & acquisita discipulis, piis & fideiis, parata enim est electis è Mundo, illis quos *DEUS* ab initio elegit in salutem per sanctificationem Spiritus ac fidem veritatis, *2. Thes.* 2. v. 12. parata est credentibus, & qui Institutioni *Christi* sese committunt, illis qui oves audientes, & qui cognoscit, & qui sequuntur illum de quibus. Et ego vitæ æternam do eis, nec peribunt in æternum, neque rapet ea quisquam de manu mea, *Joh* 10. v. 27, 28. parata est denique hoc etuce perseverantibus, illis qui describuntur *Matth.* 24. v. 13. Illis fuit destinata Medulla terræ Regio *Goschen* fertilissima, in quâ sola Lux, qui fuerunt è semine *Jacobi*, in verâ fide instituti & enumerati *Gen.* 47 v. 11. Ita Beatitudo cœlestis parata est illis, qui in patientia eò collinant *Rom.* 2. v. 7.

USUS I. DEHORT.

Si tantum Bonum & Donum Beatitudo, Caveamus, ne Abitum *Christi*, ex quo pendet, vilipendamus *Eb.* 10. v. 20. Si
Jacob

Jacob ægrè tulit, quòd pes per quem Benedictio affulsit, iterata Ideo & Reditio propter oves non fuere attenta *Gen. 31. v. 38. & seq.* quantò magis ægrè fieret *Salvator noster*, si abitus & passus sanguinolenti illius in nostrum commodum non attendantur, nec perpendatur, quod venerit querere & salvare *Luc. 19. v. 10.* Caveamus, ne per impietatem & Apostasiam loco parato excidamus, volentes nos in Luto hujus seculi post lotionem *2. Petr. 2. v. 22* Si *David* decrevit, ut in proverbium abierit, ne admittatur cæci vel claudus in domum *2. Sam. 5. v. 8.* quantò magis exclusi erunt à parato loco, Domo *Sionæa* spiritualiter cæci & claudi, juxta illud *Apoc. 21. v. 26.* Caveamus, denique ne à *Christo* recedamus, discipuli fiamus *Sathanae*, & Mundum deamemus *2. Timoth. 4. v. 10.* Si *Giezi* in perpetuum fuit exclusus à consortio *Elise*, quia ob amorem rerum seculi & Mundi Leprosus factus fuit discedens & aurum appetens *2. Reg. 6. 26, 27.* quantò magis æternum exclusi erunt à *Salvatore nostro* & communione Beatitudinis, qui nec audiunt ipsum, nec perseverant in fide, sed ad devia declinant *Psalms. 125. v. 5.*

USUS II. ADHORT.

SI tantum Bonum & Donum Beatitudo, oculos fidei attrallamus ad *IESUM Christum*, qui Abitu suo tantum nobis acquisivit atque indefinenter spectemus illum Præcursores *Ebr. 6. v. 20.* cumq; tam amœnus nobis paratus sit locus in illum suspiremus, domum illam incolere desideremus *2. Cor. 5. v. 2.* & tandem in hac vita nos ut Discipulos *Christi* geramus, Verbo attendentes & in fide perseverantes, memores Moniti ex *Apoc. 2. v. 10.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tantum Bonum & Donum Beatitudo, læto sint animo, qui Christiani, qui non ut Gentiles de quibus *1. Thess. 4. v. 13.* Si nos angat *Abitus ex seculo*, Mors omnibus communis, & liceat cum *Davide* ex *1. Reg. 2. v. 2.* erigere nos potest Abitus *Salvatoris nostri*, dicit enim ipse: *expedit vobis ut eam; veniet enim Patet*

denus *Iob. 16. v. 7.* accedit ille Spiritus, qui *salit in vitam æternam*
Iob. 4. v. 14. contingitque vi huius abitus illud *Esaie 35. v. 10.* Si
 nos angat *Inferni Mæus*, atque insonet auribus illud *Esaie 30. v.*
34. solari nos potest Locus ille paratus in Domo Patris, quod *Chri-*
stus se victorem Inferni ostenderit 1. Petr. 3. v. 19. quod victos edu-
cat e Laen Zachar. 9. v. 11. quod habitaturi in domibus pacis & in-
habitationibus securissimis, atque in locis ad quietem tranquillissimis.
Esaie 32. v. 18. Si denique nos angat *Instabilitas vita*, quod manen-
 tum non habeamus Civitatem, & Horror sepulchri, & dicendum cum
Iob. ex cap. 17. v. 1, & 14. scimus, & fulcire nos potest discipulatus
 noster, quod dixerit: *Ubi Ego ibi & ille qui meus Discipulus, Ego vi-*
vi & vos vivetis Iob. 14. v. 19. quod, ut audivimus in his terris illi-
 bus vocem, ita audituri simus illam in die pantoeritico, ipso dicente ex
Matth. 25. v. 34. quod denique ut perseverantes etiam certi esse
 possimus de illo, quod Apostolis suis prædixit & promisit *Luc. 22.*
v. 28, 29, 30. AMEN.

FERIA II. PENTECOSTES,

JOH. III. xli. 17.

Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν
 εἰς τὸν κόσμον ἵνα κολῶν τὸν
 κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι'
 αὐτοῦ.

*Non enim misit Deus Filium
 suum in mundum, ut condemnet
 mundum, sed ut servetur mun-*
dus per eum.

Enignum quondam se exhibuit Patriarcha *Iacobus*, dum
 Filium dilectissimum *Iosephum* misit ad fratres in Cam-
 po agentes, ut dispiceret de Salute & statu illorum com-
 modo, de quo *Gen. 37. v. 13. & seq.* Benignum
 sese exhibuit Patriarcha *Jacobus*, quod mise-
 ra Filium suum *Iosephum*. Erat ille Patri dilectissimus, quem
 etiam præ cæteris donavit Tunicâ figurata, variè colorata & ex li-
 nis differentibus confecta; hunc itaque mittit, qui aliàs cordi erat
 utilis & infusus, quique postea factus fuit Pro. Rex *Aegypti* splendi-

P. IV.

X x

dā

dā, veste ornatus & cæteris, quæ ad pompam faciunt, de quo *Gen. 41. v. 42, 48. & seq.* Benignum se exhibuit Patriarcha, quod miserit illum ad Cætum filiorum in Campo agentium. Agebant illi in Regione *Sichem*, quæ, ut quidam computant, quindecim Milliaribus distabat ab *Hebrone*. Pater itaque jubet *Iosephum* eo se convertere, ad illos iter suum dirigere, quamvis novisset illos non optimi esse commatis & Ingenii, ipseque *Ioseph* compertum habuerit *Rubenum* esse incestuosum, *Simeonem* & *Levi* truculentos, cæterosque Odio inflammatos ex somnii Recitatione, quod tamen tandem fuit impletum, de quo *Gen. 42. v. 6.* Benignum denique se exhibuit Patriarcha Jacobus, quod miserit hunc filium dilectissimum optimo fine. Erant illi quidem digni severo oculo, verum faventer illos respicit Patriarcha, & dicit: *Vide pacem fratrum tuorum, juxta textum Ebraum, rerum, successum, tranquillitatem & prosperitatem, juxta LXX.* Interpretes ei *ὁ ἀγαπῶν, num sani sint & valeant, juxta vulgatum, Incolumitatem*; & ut hoc ipsum intenderet Jacobus, ita in hunc finem quoque profectus est *Ioseph*, imò ex singulari providentiæ divinæ Moderamine hæc ipsa profectio cessit, utut à filiis *Iacobi* fuerit obliquata, in Salutem & Conservationem illorum, quos judicare, damnare & perdere poterat, de quo ipse *Ioseph Gen. 45. v. 4, 5, 6.* Insignis quidem fuit hæc Benignitas quondam Patriarchæ *Iacobi*, at longe illustriorem in DEO Patre nostro deprehendimus ex Verbis prædictis, de quibus οὐδὲ θίγῃ.

EXEGESIS.

Quamvis homines, utpote in Conscientiâ convicti, audiendo DEUM misisset Filium suum in hunc Orbem cogitare poterant, eā id de Causâ factum, ut injurias Patris vindicaret, scelerum poenās exigeret, flammās perennes & tormenta denunciaret, quemallodum *Lycaones* volebant sacrificare *Paulo & Barnabæ* adventuibus, ut veterem Impietatem emendarent, Regis *Arcadiæ Lycaonia*, qui in Lupum fuit mutatus, domo incensā, ob tentationem per appositās carnes humanas, quibus *Levi* voluit illudere, de quo *Act. 14. vers. 12.* tamen aliud ostenditur meticulous, quapropter non sufficit dixisse: DEUM filium tradidisse, ut quisquis

cederet non perires, sed haberet vitam aternam, sed repetitur, ut In-
veniret, subveniretur, & dicit Salvator: Non enim DEUS Filium suū
miserit in mundum, ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per
eum. In quibus verbis observamus I. Quem DEUS miserit,
est autem Christus: DEUM filium suum misisse, illum unigenitum
et substantia a Patris in Carnem scilicet, ut quemadmodum pueri, de
Matre participaret Eb. 2. v. 14. misisse illum Filium hominis in Or-
bem, ut instar alicujus signi erigeretur, nostra peccata & venenum a-
gunt quasi in se derivaret, & ut Serpens quondam æneus prostraret
publico factus opprobrium &c. Psalm. 22. v. 7. & 8. misisse illum
Dilectorem, qui viam veritatis dextrè ostenderet, additis miraculis juxta
N. o. d. m. m., qui non ipse sibi hunc honorem rapuerit Ebr. 5. v. 4.
II. Observamus Quòd miserit DEUS hunc Filium:
Christus ipse dicit: in Mundum & repetit hoc Vocabulum, ut indicet,
non tantum factum esse sese partem hujus Mundi, verum eti-
am Mundum hunc, sive Universitatem hominum fuisse Mun-
dum, hoc est, peccaminosum & immundum, dignum severo aliquo
judio fuisse ignorantem, veri DEI, patris scilicet ut loquitur Job. 17.
v. 15. fuisse dedisum vitii Voluntate in Voluptates seculi propen-
dente I. Job. 2. v. 16. fuisse denique consuetudine male agendi quasi
infectum I. Job. 5. v. 19. III. Observamus Cur miserit DEUS
Filium suum & quo fine. Dicit Christus: DEUS Filium suum
miserit in Mundum, non ut judicet illum, quemadmodum merebatur,
sed ut statu scilicet damnationis, salvetur Mundus per ipsum, in Græco
sonat vox *xeiwei*, quæ hic emphaticè accipitur, & coincidit cum Vo-
ce *xeiwei*, adeoque hoc vult Salvator: DEUM misisse in Mun-
dum, non ut rigorose in peccata inquireret, illa exaggeraret & fec-
tè ostensâ quos vis à se repelleret, quò & vox hæc & verba refer-
untur Job. 7. v. 51. non ut Sententiam pronunciaret demeritis
nostris, Maledictionem fulminatricem, quo spectant illa de verbo
Job. 2. v. 48. non denique ut adduceret Supplicio extremo & pene-
tranti tormentis infernalibus æternis, quo quidem sensu hæc vox usur-
pata & intelligenda veniunt de Diabolo Verba Job. 16. v. 11. sed al-
terius vultus hac Missione, nempe ut per Meritum Filii, omnes &

singuli salvi fierent, ut eos redemptos & absolutos transcribat B. titudini æternæ, vitæ illi & statui, quem describit *David Ps. 16. v. 11.*

L. D.

Videmus, Quàm gratiosa sit DEI Intentio, quàm profundus Amor, quanta Benevolentia in lapsos. Ingens est Benevolentia DEI juxta explicata I. Ex Missi Conditione, Misit quippe Pater nostro Bono illum Filium, qui *unigenitus* juxta illud *Pauli Gal. 4. v. 4, & 5.* Misit illum *Pontificem*, qui in sepeccata nostra recepit, juxta illud *Esaie 53. v. 4, & 5.* Misit illum *Doctorem Veritatis*, qui se doctrina & Miraculis probavit, juxta illud *Deut. 18. vers. 15.* Si benignæ Intentionis signum fuit quondam, quòd *Isai Filium* suum *Davidem* misit ad fratres in Castra *1. Sam. 17. v. 17, & 18.* utique indicium erit summæ Benevolentiæ in DEO, quòd miserit unigenitum Filium, qui ex semine *Davidis* secundum Carnem de *Rom. 1. v. 3.* Ingens est Benevolentia DEI juxta explicata II. Ex Objecti descriptione. Missus enim fuit Filius in Mundum, illis qui in *Intellectu cæci*, de quibus *Paulus Ephes. 4. v. 18.* Missus fuit in Mundum illis, qui in *voluntate perversi*, de quibus *Paulus Eph. 2. v. 2, & 3.* Missus fuit in Mundum, illis qui *occalluerunt consuetudine Eph. 4. v. 19.* Si benignæ Intentionis signum quondam fuit, quòd *Elisa* miserit discipulum, qui *filii Propheta- rum* dicebantur ad profanos etiam Milites, qui missum *Insanientem* vocabant *2. Reg. 9. v. 1. & 11.* utique indicium summæ Benevolentæ erit in DEO, quòd miserit Filium suum ad illos, qui describuntur *Eph. 2. vers. 12.* III. Ingens denique est Benevolentia DEI ex Finis Insinuatione. Misit enim pater Filium suum in hunc Mundum, non ut peccata exaggeraret, sed obumbraret; hinc describitur ut ille *transiens Ezech. 16. v. 8, 9, 10, 11, 12.* non ut Legis sententiam pronunciaret, sed ut Evangelii vocem resonaret; hinc describitur ut *mittens Ahar. 16. v. 15, & 16.* non ut æterno Igni & supplicio addiceret, sed ut ex illo eriperet; hinc describitur ut *Redemptor Zach. 9. v. 11.* Si benignæ itaque Intentionis signum fuit

fuit quondam, quod *Arthasasta* misit *Nehemie* in Terram *Judeam*, non ut cum *Samaritanis* destrueret, sed ædificaret, & suos in *Hierosolyma* alliceret & perduceret *Neh. 2. v. 8.* utique indicium erit summe Benevolentie in DEO quod miserit Filium suum non ut damnet, sed salvaret & perduceret ad *Hierosolymam* coelestem, de qua *Eph. 12. v. 22, 23.*

USUS I. DEHORT.

Si tanta est Benevolentia DEI in lapsos, peccant graviter, si Filium missum repudiant, quales illi, qui describuntur *Matth. 21. v. 38, & 39.* Utinam nec hodie adhucdum essent tales, de quibus *Ebr. 10. v. 29.* peccant graviter, qui Mundo toti obtemperant, & illi æternum affixi esse volunt, quales illi, qui describuntur *Sap. 15. v. 12.* Utinam nec hodie essent tales, de quibus *Phil. 2. v. 5, 7, 8, 9, 10. & seq.* peccant graviter, qui nolunt salvi fieri sed damnari, quales illi, qui describuntur *Ezech. 18. v. 31.* Utinam nec hodie essent tales, de quibus & quibus dici potest ex *Luc. 7. v. 30.*

USUS II. ADHORT.

Si tanta est Benevolentia DEI in lapsos, primum omnium hunc Filium bono nostro missum Osculo Fidei excipiamus, memores illius *Psal. 2. v. 12.* peccatoribus in Mundo nos accendamus, atque dicamus ex *Luc. 15. v. 18, & 19.* tandemque ad Salutem per Mortem *Christi* partam jugiter suspiremus cum *Paulo* dicente ex *Rom. 7. v. 24.*

USUS III. CONSOL.

Si tanta est Benevolentia DEI in lapsos bono sint animo, qui Cordi infigunt illud omni Acceptatione dignum Verbum *1. Timoth. 1. v. 15.* Utinam simus filii *Iræ* naturæ *Eph. 2. v. 3.* scimus Illuminatus DEUM misisse Filium, & dilectos fecisse nos in dilecto

Eph. 1. v. 6. ut Iohannes dicat cap. 1. v. 12. Utut simus pars Mundi peccaminosi, & agnoscendum illud Ioh. 15. v. 15, 16. scimus Christum missum esse in Mundum, factum esse partem quasi illius, & nostrum fratrem Ebr. 2. v. 11. ut Iohannes dicat 1. Epistola cap. 5. v. 4. Utut denique Lex Moysis & Iudicium extremum nos arguant, juxta illud 2. Cor. 5. v. 10. scimus nihilominus DEUM misisse Filium suum in Mundum, non ut judicaret, sed salvaret, vitam & Beatitudinem reduceret 2. Timoth. 1. v. 10. ut Iohannes dicat 1. Ioh. 5. v. 20. Concludimus igitur confidenter Verbis Christi ex Ioh. 5. vers. 24. AMEN.

FERIA JOHANNIS BAPTISTÆ,
LUC. I. v. 60,

Καὶ ἀποκρίθεις ἡ μήτηρ αὐτοῦ
εἶπεν Οὐχὶ αἰδὼ καλεῖσθαι Ἰω-
άννην.

*Et respondens mater ejus, di-
xit: Nequaquam: sed vocabitur
Iohannes.*

Singulariter quondam oculus divinus advigilavit *Salomoni* in tenerâ ætate, dum non solum ipsum coronavit nomine majestatico, sed etiam sub manum *Nathanis* eum promovit, qui eundem vocavit *Iedidia*, de quo 2. Sam. 12. v. 25. Singulariter advigilavit nato oculus divinus. *David* quippe more solito imposuit illi Nomen *Salomon* in circumcissione, consentientibus procul dubio presentibus; neque Nomen hoc abludebat à nato, sed conveniebat & indoli & virtutibus in futurum explicandis, eratque proportionatum statui, qui sub illo in *Israele* & *Juda* post bella oriturus, de quo 1. Paral. 23. v. 2. Singulariter advigilavit puero huic ex *Bathsaba* oculus divinus. Traditus enim est sub manum *Nathanis*, qui non attento primo Nomine maxime respexit ad DEUM huic puero fiventem, diligebat quippe DEUS eum, gloria singulari illum com- plebatur, & ad hoc attendens Propheta non tanti æstimavit sta-

lumi futurum ex omine Nominis, quam præsentem. *DEUM enim faventem habere plus est, quàm omnia illa possidere, quæ celo & terra continentur*, quod *Affaph Davidi* intimavit *Psalm. 73. v. 25. & 26.* Singulariter denique advigilavit huic adoleſcenti oculus divinus, alio enim Nomine ipsum coronavit Prophe-
ta & vocavit illum Jēdīdīa, quasi dicas *amabilem Domino*, (tebitchi *Hebr.*) ut *Luthera* reddidit. *Symachus* quidem vertit *secre-
 tum ad regnum*, verum si textum originarium probè expendamus, scilicet nisi quod dictum, probari poterit, commodissimèque *Luthe-
 ra* reddidit, & ipse eventus comprobavit; gratiâ enim singulari il-
 lum fuit DEUS dignatus, favit ceptis illius, & in regni Exordio
 clementiam suam liberaliter eidem ostendit, rogans enim DEUM
 habuit annuentem ultra votum, de quo *1. Reg. 3. v. 6, 7, 8, 9, & seq.*
 Quæmadmodum olim oculus divinus tuos dispensavit radios in *Sol-
 emnitatem*, ita pariter in illum, cujus memoriam hoc die recolimus,
 & rectorum prælectorum, de quibus *ov. 2. 1.*

EXEGESIS.

Multa quidem homines proponunt, sed, quæ aliter à DEO
 disponuntur. Liquet hoc ipsum etiam in hac Historiâ ex
 Nomine, quod recens nato fuit impositum. Nam in quoddam
 conspirantibus amicis, displicentiam contestata fuit *Elisabeth*, & ita
 eusemerſit. Refert quippe *Lucas*. Matrem respondisse. *Ne-
 quaquam: sed vocabitur Johannes*. In quibus verbis observandum
 est Quid intenderint Amici & Cognati. *Lucas* refert illos
Matrem natum vocare Zachariam, hoc enim Nomen erat Patri, ut
 ipse ipsum de pietate paternâ & virtutibus monerent, hoc illi No-
 men imponere intenderunt; Pater enim *Zacharias* cum uxore insi-
 guis illo Elogio ornatur *Luc. 1. v. 6.* erat etiam notans aliquid, quod
 adducere posset ad cultum Numinis, *Zacharias* enim Nomen E-
 locum est, & notat memoriam Domini, monetque illos, qui eodem
 intuitu, ut nunquam ex oculis mittant DEUM, jugiter illius re-
 cordentur, & ipsum ejusque Verbum in signum sibi ponant pèpe-
 ram *Deut. 6. v. 8.* erat denique frequentatum antehac in Ecclesiâ

Liras.

Israeliticâ, & impositum Viris magnis ex ordine tum Ecclesiastico, tum politico, & post captivitatem Babylonicam illo fuit insignitus Propheta profundus, de quo *Zachar. 1. v. 1.* II. Observandum, Quid senserit *Elisabeth*. *Lucas* refert illam renisam fuisse, & cum de consultatione Amicorum & Cognatorum constaret dixisse *χχ*. Nequaquam, adeoque definitioni illorum non acquievisse. Renuit ergo *Elisabeth*, vel quia *Mater*, & proin magis in arbitrio illius posita Nominis attributio, ut *Hanna* olim vocavit filium suum *Samuel. 1. Sam. 1. v. 20, 21.* vel, quod probabilius, quia *maritus rem omnem scripto significavit illi*, cum sermonis usu privatus esset, quòd scil. non tantum filium esset paritura, sed & quòd ille vocandus esset *Johannes*, cui voluit tanquam capiti obtemperare, ut *Sara Abrahamo*, de quo *1. Pet. 3. v. 6.* vel, quod probabilissimum, quod *Spiritus S. illam peculiariter moverit*, revelarit hoc Nomen, & denuò suggesterit, ut quondam ex tali revelatione uxor *Manoah* filio suo Nomen *Simson* imposuit, de quo *Judic. 13. v. 24.* III. Observandum, Quid secutum fuerit. *Lucas* refert dixisse *Elisabetham*; *Vocabitur Johannes*; *Johannes* vox est Ebræa, & notat gratiosum, vel acceptum Domino, juxta nostram germanicam linguam *Gnadenretsch*, *Huldenretsch*, *Wirtsch*. Dictus autem fuit ita natus *Elisabetha* à matre, quia *præcurrere* debebat hic Filius *Messia*, qui plenus *Gratia & Veritate Johan. 1. v. 14.* quia *Gratiam N. T. predicavit*, amplitudinem illius commendavit, atque tempus exoptatum adesse monuit regni cœlorum *Matth. 3. v. 2.* & tandem quamvis severus fuerit in vita, gratiam tamen divinam servit, illam Ministerio suo communicavit, atque sic *corda Patrum ad Filios convertit, incredulos ad sapientiam justorum, ut Domino populus prepareretur*, juxta Angelum *Yaticinium Luc. 1. v. 17.*

L. D.

VIdemus, Quàm mirando modo Providentia divina sese exeruerit in ortu illius, cujus memoriam hodiè recolimus. Mirè se exeruit Providentia divina I. in actu Permissionis, permittit enim deliberare amicos de Nomine & de
finire,

ut elegerint *Nomen paternum*, ut illo ad consimiles virtutes
 imitarentur, & obtineret illud *Syrach. 30. v. 3. & 4.* ut elegerint
Nomen unememoricum, ut illo ad Dominum ipsum duce-
 rent, & intimaretur illud *Ecclesiasticis 12. v. 1.* ut elegerint *Nomen*
fratrum & Regibus, nec non Sacerdotibus olim datum, ut
 imitaretur natus, *Christum diligere suos, & lavare illos à peccato & fa-*
ciat Reges & Sacerdotes &c. Apoc. 1. v. 5. & 6. Ut *Tobia* ju-
 stitiam Nomen fuit inditum in imitationem virtutum, memo-
 ria DEI & benedictionis divinæ spem certam, ut *Raguel* dixerit
Tobia v. 7. Ita permisit DEUS primùm ab Amicis & Cognatis
Zacharia dici *Zachariam*, in spem consimilis vitæ & status,
 quoniam eo in loco, quo Pater habitavit, ministerium suum fuit ex-
 ercitus *Matth. 3. v. 1.* Mirè se exeruit Providentia divina II. in
 actu Negationis. Renuit quippe *Elisabetha mater*, quæ filio
 suum imponere potuit, facta à DEO fecunda *Psal. 113. v. 9.*
Matth. 1. v. 22. Renuit ut *uxor*, quæ marito obtemperavit, juxta illud *Eph. 5. v. 22.*
 Renuit ut *Matrona* sancta, divinitus acta, quæ jam antea
 mirabilem filium in utero saltem, & impleta est *Spiritu S. Luc. 1.*
Matth. 1. *Zipora* renitens vocavit in circumcissione, juxta quosdam fi-
 lium *Sponsum sanguinis Exod. 4. v. 25.* ita renuit *Elisabetha*, con-
 solatio temporis, & *Spiritus S.* luce perfusa negavit Patris nomine
Matth. 1. v. 22. *Matth. 1. v. 22.* *Matth. 1. v. 22.* *Matth. 1. v. 22.*
 in actu Impositionis. Dextrè enim & ad mentem
 vocatus fuit hic natus *Iohannes*, tanquam *Angelus præcur-*
ator *Malach. 3. v. 1.* Dextrè & ad sensum temporis præsentis vocatus fuit hic natus *Iohannes*, tan-
 quam *Gratia* præco N. T. juxta vaticinium *Esaie 40. v. 1, 2, 3, 4.*
 Ut & ad dissensiones in populo tollendas, vocatus fuit hic na-
 tus *Iohannes*, tanquam *Gratia* *Instigator*, juxta vaticinium *Malach. 3. v. 1.*
 Ut DEUS imposuit *Iacobo* Nomen novum *Gen. 32. v. 28.*
 Nomen aliud & novum huic nato fuit impositum, qui quicquid
 erat ei ex eo habuit *Iob. 3. v. 27.*

USUS I. DEHORT.

SI tam mirando modo providentia se exeruit in ortu Baptistæ, peccant illi, qui natos nolunt esse *Zacharias*, memores Domini & premere vestigia parentum suorum, sed *Manasseos*, hoc est, *obliviscentes DEI*, de quo *2. Paralip. 33. v. 1, 2, 3, 9, 10.* quid de hisce providentia decernat, constat ex *Osæ 4. vers. 6.* Peccant illi, qui cum *Hagare* repugnant *Sara* & filios suos *Ismaeles* esse volunt, consimiles obstreperæ matri *Gen. 16. v. 12.* Quid de hisce providentia decernat, constat ex *Galat. 4. v. 30.* Peccant illi, qui natos nolunt esse *Iohannes* gratiosos & amabiles, sed *Rechabeamos* duros & inexorabiles, qui dicant ex *1. Reg. 12. v. 14.* Qui de hisce providentia decernat, constat ex *Iob. cap. 12. v. 18, 19, 20, 21.*

USUS II. ADHORT.

SI tam mirando modo providentia se exeruit in ortu Baptistæ, benè & ad ductum divinæ providentiæ agunt, qui permittunt Amicis deliberationem de Nomine, de imponendo memoriali *Domini*, ut natus illo stimuletur ad illud expendendum *Deuter. 32. v. 7.* benè & ad ductum divinæ providentiæ agunt, qui matris quandoque negationi attendunt, & honorem quoque illi exhibent, de quo *1. Petr. 3. v. 7.* benè denique & ad ductum divinæ providentiæ agunt, qui tali Nomine coronant natos, quod illos acceptos, gratos & amabiles reddit honestis & piis omnibus, ut, si exprimant illud factò dici possit de ipsis, quod de Nomine *Joseph* ex *Syrach. 49. v. 1, 2, 3.*

USUS III. CONSOL.

SI tam mirando modo providentia se exeruit in ortu Baptistæ, bono sint animo, qui illud *Sap. 14. v. 3.* firmiter sibi habent persuasum. Si grandes in *Hierusalem* nostri in ortu non sint memores, sed intenti sint sibi ipsis, juxta illud *Matth. 23. v. 5.*
DEUS

DEUS excitat in montanis, qui curam gerant, qui vota contri-
bunt, qui indice Nomine nos ad memoriam *Dominici* stimulent, ut
deprando profiteantur cum *Davide ex Psalm. 77. v. 12, 13.* Si an-
cilla contra honestam Matronam surgat, illam contemnat & oblo-
quatur, ut illa *Tobia 3. v. 7, 8, 9, 10.* DEUS non tantum talem fœ-
derem reddit, sed & mentem sanam inspirat, ut loquatur cum gau-
dia, & repetat ex *Esaia 54. vers. 1.* Si denique contra *Johannem*
Herod. insurgat, & illum, qui DEO gratus, hominibus amabilis
pessumatur, caput illius petat, & vitam *Matth. 14. vers. 8. & seq.*
DEUS ipsum meliori vita donat, gratum habet in æternitate, & ut
non sit arundo in deserto, sed constans usque in mortem, ita ob-
tinet illud, quod promissum *Apoc. 3. v. 12.* AMEN.

FERIA PETRI ET PAULI,
MATTH. XVI. *ψλ. 17.*

Καὶ ἀποκρίθεις ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τῷ Μακάρι εἰ Σίμων βαρ' Ἰω-
νά, ὅτι σὺ καὶ αἱμα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκτίσῃς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς.

*Et respondens Jesus, dixit
illi: Beatus es Simon Bar Jona,
quia caro & sanguis non reve-
lavit tibi, sed Pater meus, qui
est in cælis.*

Ex gustum Beatitudinis quondam habuit magnus E-
saías, cum *Dominum* vidit excelso in Throno sese re-
velantem ei, ex quo maximè commendandus, ut con-
stat ex *Esaia 6. v. 1. & seq.* Beatitudinis prægu-
stum habuit tunc temporis *Esaías* Propheta
Domini, qui audivit ipsum loquentem, Oracula exceptit, Evan-
gelia imbibit, ut ab *Heronymo* & *Cyrillo* propterea vocetur non
solum Propheta, quàm Evangelista & Apostolus, qui est regio sanguine
coloratus, utpote nepos *Amasis* Regis *Juda* ex fratre, patruelis &
ceteri *Manassæ* qui denique DEO suo petra salutis constanter per
perpetuam vitam adhæsit, nec divisus egit etiam dissectus serra lignea

ob parthesiam, hinc insigni cum Elogio ornat *Syracides cap. 48. v. 25, 26, 27.* Beatitudinis prægustum habuit tunc temporis Esaias de fonte Beatitudinis. Vidit enim Dominum in excelso folio & quidem in illustri specie sive imagine, vidit illum, qui Angelorum Dominus, cui acclamarunt *Seraphim Sanctus, Sanctus, Sanctus est Jehovah Exercituum, implet totam hanc terram gloria ejus*, quemque reveriti sunt vultu demisso, vidit non tantum Patrem & Spiritum Sanctum, sed vel maximè Christum Messiam in gloria sua, teste *Johanne cap. 12. v. 41.* Beatitudinis denique prægustum habuit Esaias tunc temporis de Messia, non ex se aut propriis viribus, sed ex revelatione divinâ singulari & admiranda, agnoverat enim infirmitatem suam, dixeratque versiculo quinto: *Va mihi quòd exsindor, quia vir pollutus labiis sum, & in medio populi polluti labiis habito: cum Regem illum JEHOVAM exercituum viderunt oculi mei.* Verùm gratia divinæ fuit, quòd Dominus sese revelarit, quòd miserit Angelum prunâ ignitâ instructum, qui inflammavit Spiritum, Cor & Os Prophetæ, quod denique ipsum ablegarit, atque insimul sufficienti rerum Expositione mentem illius illustrarit, tanquam ille DEUS, quem ex hoc deprædicat *Amos cap. 3. v. 7.* In præsentì Evangelio festivali nobis exhibetur Petrus Apostolorum corona, qui beatus quoque deprædicatur à Christo, quod Mysterii revelationem salutarem acceperit, atque illam non ex carne & sanguine hauserit, sed desuper à Patre cœlesti, de quo *vir 184.*

EXEGESIS.

Quod fideles solent Magistri post Examen habitum scil. quoddam, qui probè responderunt, laudare & ad profectum animare, idem fecit Christus Magister suorum Discipulorum; cum enim non procul à *Cæsarea Philippi* Examen instituisset, atque ex Apostolis quævisset primum, quid homines dicerent de Filio hominis, dein quæ ipsorum esset contra vulgus sententia, atque Petrus omnium Nomine decenter & congruè respondisset, laudavit illum Christus, atque dixit: *Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui est in cœlis.* In quibus verbis obser-

observandum I. Quem Christus allocutus fuerit, quem laudaverit; ex textu constat illum, qui Confessionem edidit, *Apostolum Apostolorum* cæterorum Nomine loquentem, tanquam Os illorum; fuit autem ille Apostolus *Simon*, hoc enim ei proprium Nomen, quod in circumcissione eidem impositum, quodque notat auditorem à voce *שמע* *schemah* *audivit, obtemperavit*, ut quidem exponitur *Gen. 29. v. 33.* fuit Filius *Iona*, vocat enim Christus ipsum *Bar Iona*, quod erat instar cognominis, *Bar* autem *Ebraicè, Chaldaicè & Syriacè* notat *Filium*, *Iona* autem contractè dicitur pro *Iobanna*; qui fuit Pater hujus Apostoli, juxta quosdam verò *Iona*, quod Nomen notat columbam & solemne erat, ita describere maculos, ut constat de *Bartimeo* ex *Marc. cap. 10. v. 46.* denique fuit *Petrus etiam selsensu Manni* cui hoc honorificum Nomen Christus antea addiderat, ut constat ex *Iohan. 1. vers. 42.* II. Observandum, Quid fuerit communicatum hic Petro, quid illi revelatum, hoc patet ex antecedentibus Confessione scil. illa egregia & illustri, cum dixit: *Tu es Christus Filius DEI viventis*, ita enim professus est Magistrum suum esse hominem, dixit enim *tu*, qui nos interrogas, *tu*, qui paulò ante teipsum vocasti hominis filium, *tu*, qui tuus es *filii carnis & sanguinis particeps factus es*, ex *Ebr. 2. v. 14.* es *Filius DEI viventis* non tantum homo, aut Filius hominis, sed infimal DEUS, & Filius DEI viventis, ad quem Pater dixit ex *Psal. 2. v. 7.* & quidem es *Filius hominis & DEI* in unitate personæ, & Christus unicus ille *Messias* exoptatus, unctus Domini ad triplex illud officium Propheticum, sacerdotale scil. & regium, qui unctus *pro consorcibus*, de quo pridem *David Psal. 45. v. 8.* III. Observandum, à quo hoc Mysterium fundamentale fuerit revelatum. Christus dicit: *Caro & sanguis hæc non relaxit tibi, sed Pater meus, qui est in cælis hæc revelavit Tibi*, removel itaque ab hac communicandi virtute *carnem & sanguinem*, per carnem & sanguinem intelligi possunt parentes, cognati & necessarij, ut sensus sit: hæc non hausisti ex Phariseis & Scribis Magistris, non à parentibus & cognatis, non à popularibus tuis, qui diversas de me adhuc dum fovent sententias, aliis hoc, aliis aliud dicentibus, quo sensu caro &

sanguis ab *Abimelecho* accipitur *Iudic. 9. vers. 2.* vel intelligi potest homo *naturalis*, qui constat ex carne & sanguine, ut sensus sit: hæc non accepisti ab homine fragili, non etiam ex teipso aut viribus tuis naturalibus hæc tibi affuxerunt; tantæ non est potentiz humana imbecillitas, ut ad illud fastigium possit assurgere, quo sensu caro & sanguis ab *Esaia* exponitur *cap. 40. v. 6.* denique intelligi potest ratio ipsa *humana & carnalis*, ut sensus sit. Tua ratione mihi *Petre* hoc Mysterium non invenisti, non habes hoc à mente & iudicio tuo vel etiam industria, altius exigit principium sibi hic fidei Articulus, hæc Basis cæterorum, hæc Confessio illustris, quo sensu caro & sanguis notatur ab Apostolo *Rom. 8. v. 3.*

L. D.

VIdemus, Quomodo cum Beatitudine sit comparatum, quæ in hac vita inchoatur, consummatur verò in altera. Exhibetur enim Beatitudo nobis in explicatis I. Subjectivè, nemo illam scilicet consequitur, nisi qui fidelis & confessione promptus. Illi sunt Candidati Beatitudinis, qui *Simones*, auditores obsequiosi verbi, quiq; dicunt ex *1. Sam. 3 v. 9.* illi sunt Candidati Beatitudinis, qui filii *Jona*, filii Spiritus columbæ cælestis & observant illud *Matth. 10. v. 16.* illi sunt Candidati Beatitudinis, qui *Petri constantes* (scilicet usque in finem, de quibus *Matth. 24. v. 13.* Ut illi ingressi sunt Terram *Canaan*, qui obtemperarunt Verbo *Moyse*, tuere Filii *Jacobi* & perseverarunt cum *Josua* & *Caleb* *Josua 4 v. 8.* ita Beatitudinem assequuntur illi, qui audiunt Verbum, filii sunt Spiritus & constantes perseverant, adeoque observant illud *Ebraeor. 4. vers. 10.* Exhibetur Beatitudo in explicatis II. Objectivè, in nullo enim consistit nisi in agnitione Salvatoris nostri *JESU Christi*. Tum demum enim sumus beati, si agnoscimus illum esse nostram Carnem & sanguinem, qui per omnia nobis similis *Ebr. 4. v. 15.* tum demum sumus beati, si agnoscimus ipsum esse Filium DEI viventis, qui *Effulgentia Glorie & Charietate* personæ illius sustinetque omnia verbo illo suo potente, qui per suam potentiam peccatorum nostrorum principum sella sedis ad dextram præparavit illum in locum excelsissimis, *Ebr. 1 v. 3.* tum demum sumus beati, si agnoscimus ipsum esse Unctum Domini nostri causa, qui describitur *Ebr. cor.*

7. v. 21, 22. Ut illi fuere beati ex *Israelitis*, qui post Educationem ex *Agypto* viderunt Nubis & Ignis Columnam, accesserunt Arcam & tandem in Templo *Hierosolymitano* Propitiatorium Nube implens domum tanquam Sede DEI 1. Reg. 8. v. 10. 11. ita illi beati verè dicendi sunt, qui agnoscunt *Messiam*, in eo acquiescunt, atque se conferunt ad illum, quem DEUS proposuit propitiatorium in sanguine Rom. 3. v. 25. Exhibetur denique Beatitudo nobis in explicatis III. Effectivè. Nemo enim illam haurit ex propriis viribus, nullus nisi ex revelatione superna. Non ingeneratur Notitia Mysteriorum ex parentibus, filii enim DEI illi sunt, qui non ex Carne & sanguinibus, sed ex DEI, nati Ioh. 1. v. 12, & 13. Non ingeneratur ex viribus Natura humana, qui enim DEO se submitunt, non cum Carne & sanguine deliberant Gal. 1. v. 15, & 16, non ingeneratur ex ratione ceca & corrupta, spiritualis enim homo spiritualia dijudicat animalis verò non percipit ea quæ Spiritus 1. Cor. 2. v. 13, 14, 16. Ut *Israel* qui Beatitudine præ cæteris gavisi sunt populis non sibi aut propriis viribus potuerunt illam tribuere prærogativam, sed DEO reverenti & gratiose eos foveanti Psalm. 147. v. 19, 20. ita non possunt illi qui in Ecclesia sibi quicquam arrogare de Notitia & Beatitudine, quia sunt Caro de Carne Ioh. 3. v. 6,

USUS I. DEHORT.

SI ita est comparatum cum Beatitudine &c. Caveamus, ne simus ex illorum Numero qui verbum factididunt *filii formationis* Corvæstri, quam Columba & deficiunt, quales describuntur Luc. 13. v. 13. tales enim non sunt candidati beatæ æternitatis, sed rejectionis, quibus David Psalm. 125. v. 5. Caveamus, ne simus ex illorum Numero, qui *Christum* non agnoscunt neque de Naturis arripe de officio triplici solliciti dicentes ex Iohannis 7. v. 27. tales enim non sunt beati, sed damnati juxta illud Ioh. 3. v. 8. Caveamus denique, ne simus ex illorum Numero, qui carni & sanguini nimium tribuunt in rebus fidei & Lucem haurire volunt ex tenebris Eph. 4. v. 18. tales enim non Lucem, sed tenebras exteriores consequentur & experientur illud 1. Cor. 15. v. 50.

USUS

 USUS II. ADHORT.

SI ita est comparatum cum Beatitudine, studeamus, *S*ut verbo attendamus, Spiritui obtemperemus & constantes nos exhibeamus in petra Christo, memores illius *1. Petr. 2. vers. 5.* studeamus, ut in Salvatoris cognitione jugiter proficiamus memores illius *Ioh. 17. v. 3.* studeamus denique, ut ad Patrem revelantem unice respiciamus memores illius *Matth. 11. v. 25, 26.*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita comparatum cum Beatitudine, bono sint animo, *quifpem habemus pra gentilibus 1. Theff. 4. v. 13.* Si contingat nos *nutare cum Petro in salo seculi Fentia adversitatum flantibus & reflantibus Matth. 14. v. 30.* scimus Christum & beatos dicere nos suos *Simones* & manum porrigere atque testari ex *Esaie 43. v. 1. & 2.* Si contingat nos *deficere in Agnitione & Confessione Christi cum Petro*, atque dicere ex *Matth. 26. v. 74.* scimus Christum illos qui semel dixerunt: *Tu es Christus Filius DEI viventis*, qui semel ipsum agnoverunt *Oculis Gratiae denuò respicere, erigere & ad poenitentiam vocare, atque esse illum, de quo Esaie 42. v. 2. & 3.* Si denique contingat, nos *à Carne & sanguine retardari in Martyrio de Christo cum Petro Ioh. 21. v. 18.* scimus Christum, qui ejusdem Essentiae cum Patre, non tantum revelare, sed & relevata in nobis confirmare atque dicere ex *Esaie 41. v. 10.* Ut accipiamus Coronam illam Constantium de qua *Apoc. 2. v. 10.* Finimus itaque in suspirio Ecclesiae: *O Herr durch dein Krafft uns bereit/ und stärck deß Fleisches Blödigkeit/ daß wir hier ritterlich ringen / durch Tod und Leben zu dir dringen /*
AMEN.

IN FERIA JACOBI,
MATTH. XX. 21.

ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἰησοῦς ἔπεν : Οὐκ
οἶδα τι αὐτῷ δεῖ. Διῶκα δὲ πάν
τες πταροῦν, ὃ ἐγὼ μελῶ πίνων ; καὶ
τὸ βαπτισμας, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι,
βαπτισθῶμαι ; Ἀδύνατον αὐτῷ : Δυ
νάμειζα.

*Respondens autem Iesus di
xit: Nescitis quid petitis, Po
testis bibere poculum, quod ego
bibiturus sum? & baptis
mate quo ego baptizor, baptizari?
Dicunt ei: Possumus.*

Accurata fuit quondam Inquisitio, quam instituit Iosephus misso ministro cum fratribus, dum ille de poculo subducto allocutus fuit praesentes atque iisdem dixit: Numquid hic est Calix ille in quo soles Dominus meus bibere? de quo Gen. 44. v. 5. Accurata fuit hæc Inquisitio, instituta enim erat de singulari poculo vel Calice, qui originario textu dicitur כַּיִּץ אֶלְעֵזָר unde *Collis & Monticulus*, quia forsan signis prominentibus & colliculis fuit insignitus, fuit autem poculum sive Scyphus mœroris & angoris fratribus Iosephi, nec quicquam tum temporis illos in Mente ita cruciabat, atque Calix iste, ut etiam ob illum inventum vestes dilacerarint, quod signum summi Mœroris, ut constat de Iacobo filium plangentem Gen. 37. v. 14. Accurata fuit hæc Inquisitio, instituta enim fuit de poculo ex quo bibebat Princeps ille Ægypti, quod repositum in Mensa, ex quo unus & alter haustus, imò ex quo augurabatur, sive Aben-Esra explicat ex quo tentabat eos num scilicet essent viri ingenui, necne? fidelitatem ipsorum probabat, & quas haberent Animas, Manusque explorabat, examinabat, ex quo largiter quoque bibisse probabile est in convivio, quod antea intruxerat de quo Gen. 43. v. 34. Accurata denique fuit hæc Inquisitio, instituta enim erat de poculo Principis, illius qui herus hujus Oeconomi, illius qui Sarchus totius Ægypti, illius, qui Princeps cæteris omnibus in Regione illa praesatus, ut constat ex Gen. 41. vers. 44. & 45. Quam
P. IV. Z z quor.

quondam Inquisitionem instituit cum fratribus suis *Ioseph* per Ministrum de Scypho argenteo, eandem ferè *Salvator noster* in præsentia Evangelio cum illis, qui juxta Carnem erant proximi repetit. dicendo: *possitne bibere Calicem, quem Ego bibo*, de quibus Verbis Salvatoris nostri *Cœlestis Iosephi* hâc vice *αὐτὸς* Θεός.

EXEGESIS.

Non tantum *Salvator noster* repressit desideria vana duorum Apostolorum dicendo; *nescitis quid petatis*; sed & propositâ Quæstione de futurâ passione & Morte amarissimâ dicens. *Nunc quid potestis bibere Calicem, quem ego bibam*, ea sustinere, quæ mihi sustinenda, qui affectatis primas in Regno meo. Meminit *L. Calicis*, & quidem in figuratâ significatione per illum intelligit *Crucem Calamitatem, Miseriam*, comparatione vel desumpta ab usu quotidiano, cum Calix tale vas sit atque organum, cui vel jucundi vel amari aliquid infunditur, quemadmodum Pincerna *Pharaonis* in usum adhibuit pocula pro Rege *Gen. 40. v. 21.* vel desumptâ à *Consuetudine* Convivorum in Antiquitate Judaica, quâ factum est ut *symmachus*, pater familias, vel alius honoratissimus in domo pro arbitrio suo temperabat potum & unicuique convivæ alii plus, alii minus distribuebat, quod bibenti molestum erat sapius, & hinc existimant sortem hominis quæ à DEO immittitur, sive bona, sive mala ita Calicis Nominis adumbrari, quo quidem respicit *Esaïas cap. 51. v. 17.* Vel desumptâ à *dammatis ad Supplicium*, quibus dabatur quandoque poculum veneno plenum, ut câ ratione Vitam finirent, & epoto conciderent, quo referuntur ab illis verba *Davidis Psalm. 116. v. 13, 14, 15.* 11. Meminit Bibitionis & dicit nunquid potestis bibere? Bibere est juxta phrasin Scripturæ aliquid applicare sibi, *ori admove*, ut filix *Lothi* dicuntur dedisse vinum Patri bibendum *Gen. 19. v. 32.* est illud demittere in interiora, ut illa occupent & invadant, prout *Jabel* dedit bibendum *Lac Sifara*, quod avidè in interiora sua admisit *Judic. 4. v. 19.* denique est *inebriare*, spiritus accendere, vel sopire facultates hominis, præprimis rationem, quo sensu exhibuisse dicuntur vinum bibendum Ministri *Elle Filio, Bae-*
sa Re-

sa Regi in Israel agenti in Thirza 1. Reg. 10. vers. 9. III. Meminit sui ipſius, & notanter dicit *potestis bibere Calicem, quem EGO bibiturus sum.* Satis ne vobis virium, ut eandem sortem certaminis mecum subeatis, qui *deleturus peccatum* per passionem meam, juxta illud *Dan. 9. v. 24.* qui placaturus *DEUM* iratum Legique satisfactorius per Maledictionem in me susceptam, juxta illud *Esaie 53. v. 4, & 5.* qui *Diabolum & Infernum per Mortem meam expugnaturus* juxta illud *Oſea 13. v. 14.*

L. D.

Videmus, Quomodo Tumor Vanitatis hydrops factus, Desiderium incompetentis dignitatis sterni possit, ut subſidat, detumescat, expiret. Dejecit quippe juxta explicata Tumorem Superbiæ I. Calicis propositio; proponit enim *Salvator noster* suis ad alta præcociter nitentibus *Calicem amaritudinis*, atque dicitur quandoque *Jeremie 25. v. 15.* proponit *Salvator noster* suis incompetentia desiderantibus *Calicem crucis*, juxta dimensum, atque verificat illud *Davidis Psalm. 75. v. 9.* proponit denique *Salvator noster* suis altum subvolare gestientibus *Calicem depressionis*, subsannationis & Mortis, quem ipse deprecatus fuit *Matth. 26. v. 39.* Ut itaque propositio poculi à *Jeremia* ficti *Rechabitis*, absterruit non tantum à potu sed & in humili obsequio erga Patrem retinuit *Jerem. 35. v. 5.* Ita quoque propositio poculi Iræ divinæ, dimensi crucis & Mortis acerbæ minuit tumorem, humilitatem parit, ut dicamus ex *Psalms. 60. vers. 5.* Dejecit II. Tumorem Superbiæ profunda Bibitio, *admoveatur enim* nobis Calamitas, ut illam sentiamus, atque dicamus ex *Psalms. 80. v. 6.* immittitur nobis quasi, ut *nos circumdet* undique, atque conqueramur *etiam Messia* ex *Psalms. 69. v. 2, & 3.* turbat sensus Mentemque nostram ut dicamus ex *Jer. 23. v. 9.* Ut bibitio aquæ in *Mara* amarissimæ *Israelitas* dejecit *Exod. 15. v. 23, & 24.* Ita quoque bibitio calamitosæ aquæ potus amaritudinis nos deprimit, ut intelligamus quam acerbum illud annunciatum *Ezech. 23. v. 32. 33.* Dejecit denique

nique III. Tumorem Superbiæ Comparatorum disproportionio; Non enim nos assurgimus ad *Innocentiam Christi*, sed sumus peccatores *Rom. 3. v. 23.* Non assurgimus ad *virtutes Christi*, sed sumus filii *iræ naturæ, & sub Maledictione. Ephesior. 2. v. 3.* non assurgimus denique ad *posentiam Christi*, sed sumus per lapsum sub potestate Sathanæ, Mortis & inferni, vincti illi in Lacu, de quo *Zacharia 9. v. 11.* Ut quondam *Elia* bibit ex torrente *Crith*, ad quem ipsum solum DEUS deduxerat, ut occultaretur *1. Reg. 17. v. 4, & 6.* ita *Christus* solus ille est, qui bibit ex torrente in viâ, de quo *Pf. 110. v. 7.*

USUS I. DEHORT.

SI Tumor Vanitatis ita deprimitur, peccant gravissimè, qui ad hunc Calicem passionis non respiciunt & se humiliant, sed ad illum potius fœminæ *babylonicæ*, ut exaltentur de quo *Apoc. 17. v. 4.* peccant gravissimè, qui refugiant bibere aut haurire aquam Crucis, sed affectant potum voluptatis & Luxuriæ, de quibus *Sap. 2. v. 6, 7, 8, 9.* peccant gravissimè, qui non vires exiguas expendunt, sed tempore Calamitatum jactant, atque Magistro sciscitant, de quibus *Petri* lociis *Luc. 22. v. 33.*

USUS II. ADHORT.

SI Tumor Vanitatis ita deprimitur jugiter, contempler mur Calicem passionis, atque illud in humilitate, quod legitur *Esaiæ 51. v. 17.* bibamus quoque illud modicum quod nobis detulit *Salvator noster* in patientia, quando ita Deus decernit ex *Nabum. 3. v. 11.* & tandem poculum, quod *Christus* bibit pro nobis, magnificamus, incomparabiliter æstimemus atq; illud cordibus nostris imprimamus, quod ipse dixit *Esaiæ 63. v. 3.*

USUS III. CONSOL.

SI Tumor Vanitatis ita deprimitur, bono sint animo, qui student humilitati juxta monitum *Petri 1. Epistola cap. 5. vers. 5.*
Sicon-

Si contingat & nobis proponi poculum amaritudinis, ut *Idumæa Thren. 4. v. 21.* scimus proponi nostro bono & manu paternâ *Proverb. 3. v. 12.* Si contingat & nobis bibendum esse ad inebriationem usque *Job. 21. v. 20.* scimus bibere nos non ultra *demensum* & unâ proponi poculum Hilaritatis, ut dicamus ex *Psalm. 23. v. 5.* Si denique contingat nos conformari per Crucem Christo *Rom. 8. v. 29.* scimus, ut in Cruce, sic quoque in Gloria conformandos esse, poculum nobis exhibiturum æternæ compensationis, juxta illud *Luc. 22. v. 28, 29, 30.* AMEN.

FERIA BARTHOLOMÆI,
LUC. XXII. & l. 26.

Υμεις ὅ ἐχ' ἔτας. Ἀλλ' ὁ μεί-
ζων ἐσ' ὑμῶν, ἡμῶν ὡς ὁ νεώτερος,
καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ ἀρχηγός.

*Vos autem non sic. Sed qui
major est in vobis, fiat junior :
& qui princeps est, sicut qui mi-
nistrat.*

Notabilis fuit Infirmitas, quæ quondam corripuit *Baruchum Hierosolymis*, quamque *Jeremias* Propheta correxerat dicendo *cap. 45. v. 5.* Correxerat enim illam *Jeremias* tempore *Jojakimi* Regis. Erat ille tum temporis Caput in *Juda*, Rex *Hierosolymitanorum*, qui præerat populo, actusque exercebat Imperii, imò eousque progrediebatur, ut subditos premeret, palatia animo agitaret, & innocentem sanguinem fundere desideraret, ut quidem ipse *Jeremias* hoc docet *cap. 22. v. 13, 14, 15, 16, 17.* Correxerat illam *Jeremias Baruchum* alloquendo. Erat *Baruch* ille Filius *Neriah* Minister *Jeremia* & Scriba, qui serviebat huic Prophetæ, exponebat divina oracula populo, & in volumina excipiebat dictata; proinde invisus æquè ut Magister & persecutioni obnoxius, quapropter dolet, quòd j. Illos scribere denuò & legere coram populo, metuitque nè vel à populo comminationibus pleno, vel à furibundo Rege *Jojakimo*

ad carceres quæreretur aut mortem ignominiosam, cum jam in primâ
 scriptione & exhibitione fuerit periculo expositus libro discisso &
 combusto, de quo ipse *Jeremias cap. 36. v. 23. 24.* Porrexit de-
 nique illam *Jeremias* dehortatione emphatica. Quære-
 bat *Baruchus* sibi grandia, insignem quandam felicitatem tempora-
 lem, prærogativam eminentem, vitam prosperam sine dolore & mo-
 lestia, ut ipse populo toto afflictissimo & mox evellendo solus age-
 ret feliciter *Hierosolymis*, hinc illam imaginationem reprehendit
Jeremias, evellere studet, atque ad alia fata illum vocat, negatque
 calculum additum esse illius voris, hoc tantum in Ministerio suo
 illum obtenturum, ut vitam conservet in Excidio *Hierosolymorum*,
 cum aliquibus quos *DEUS* præviderit salvandos inter quos quo-
 que *Ebed Melech*, de quo consimiliter *Jeremias cap. 39. v. 17. & 18.*
 Ut quondam *Jeremias* correxisset appetitum vitiosum & infirmitatem
Baruchi grandia desiderantis, ita *Salvator noster* consimilem Am-
 bitum in Discipulis sive Apostolis juxta verba prælecta, de quibus
 οὐν οὐκ.

EXEGESIS.

UT omnia ponderosa, quæ *Christus* morti proximus proposuit,
 ita emphatica vel maximè sunt illa verba: *Vos autem non ita.*
 In illis autem observandum I. Exemplar prævium, illud autem
 sunt *Reges, Principes & Procere* politici, quibus tribuit, quod domi-
 nentur, in græco occurrit vox κυελευσας, quæ aliàs usurpatur de *Le-
 ge obligante, constringente, presidente Rom. 7. v. 1.* quod principen-
 tur, emineant, in græco apud *Marcum* occurrit vox ἀρχων, quæ
 notat principari, imperare, & usurpatur de ipso *Christo imperante*,
 eminente *Rom. 15. v. 12.* quod potestatem exerceant, in græco oc-
 currit apud *Matthæum* vox κατεξουσιάζειν, quæ aliàs ut simplex usur-
 patur de potestate satis amplam habente, de *Paulo Apostolo 1. Cor.*
6. v. 12. II Observanda est Allocutio. Transiit autem *Christus* ab
 hoc exâplari, à Regibus Principibus & Primoribus ad Discipulos suos
 & illos insertâ adversativa particulâ alloquitur; alloquitur itaque voce
 ὑμῖν Apostolos suos quos selegeras, quosque hæcenus ultra trien-
 nium

nium informaverat, in capitibus doctrinæ sinceræ instruxerat, & exemplo suo ad humilitatem provocarat *Ioban. 13. v. 13, 14, 15.* quos *Ministros esse voluit Ecclesie* & operarios in messe futurâ Gentium, ut quidem insinuavit *Matth. 9. v. 37, 38.* quos denique *invisos Mundo* præviderat & prædixerat, qui varias calamitates essent experturi, ut ipse loquitur *Iob. 16. v. 2.* III. Observanda est Dene-
gatio, quod enim dixit de Regibus, illud negat Apostolis, & dicit: *Vos autem non sic.* quo ipso non tantum modum regiminis tyrannicum ab illis removet, sed ipsum regimen politicum, cum nec ipsi Apostoli affectarint vitia dominatus, tyrannidem in regno *Messia*, quod sperabant fore politicum & optimum, nec *Christus* usus fuerit voce appositâ intendente regimen, dixerit: vos non debetis dominari violenter, sed simpliciter locutus fuerit, omnesque tres Evangelistæ talia adhibuerint vocabula, quæ non vitium Imperii, sed ipsum Imperium notent; nec tandem *Christus* relinquere voluerit dubium in animis Apostolorum ambitiosis, quasi modum saltem illis derogasset Imperii, non Imperium, de quo possent adhuc solliciti esse, inquirere quis illius capax futurus, quem ipse tanto dignaturus honore, negavit itaque illis simpliciter *Coronam*, quam Deus Regum Capitibus imponat *Psal. 21. v. 4.* *purpuram*, quæ Principes deceat *Esther. 8. v. 15.* *Gladium* & potestatem armatam, quæ potestatibus supereminentibus conveniat *Rom. 13. v. 4.*

L. D.

Videmus, Quam non conveniat statui Ecclesiastico, potestas aliqua temporalis & Politica. Hoc docet *Christus*, dicendo: *Reges Gentium dominantur, vos autem non sic.* Non convenit statui Ecclesiastico potestas politica I. ex axiomatum Appropriatione; actus quippe splendidi Regibus, Principibus & Proceribus à *Christo* assignantur; Regum enim est *dominari* & *Legi ferre*, hinc ipsa sapientia hypostatica *Prov. 8. v. 15, 16* Principum est *eminere* præ cæteris, & imperare, hinc tales dicere possunt ex *Iob. 29. v. 7, 8, 9.* Procerum politicorum est *valere potestate*, exercere jura concedita amplissimè. Hinc DEUS ad illos *Deut. 10. v. 16.*

v. 16, 17. Ut *Core* & sociis non conveniebat actus regiminis in populum, quia *DEUS Moysi* baculum commiserat, illum Caput *Israelitarum* divinâ vocatione constituerat, & eminentiam super ceteros concesserat *Num. 16. v. 20.* Ita statui Ecclesiastico non convenit Potestas Politica, quia illa à *DEO* Regibus, Principibus & Primoribus populi est appropriata, quibus *DEUS* honorem & Imperium concessit, ut sub illis ceteri quietè agant, *Daniel. 2. v. 37, 38.* Non convenit statui Ecclesiastico Potestas Politica II. ex Ministrorum Conditione. Personæ enim Ecclesiasticæ sunt Ministri, quorum opus est ministrare, servire. *sunt illi docti & informati à Christo*, ut ad exemplum illius se componant, & humiles sese exhibeant, quibus præ ceteris *Christus* dicit *Matth. 11. v. 29. & 30.* *sunt illi missi in messem spiritualem*, operarii, qui laborent, metant, colligant, quibus *Christus* dicit *Ioh. 4. v. 35.* *sunt illi denique destinati cruci, passionibus, persecutionibus seculi*, quibus *Christus* dicit *Matth. 10. v. 38, 39.* Ut itaque *Davidi* non conveniebant arma *Saulis* Regis, qui & corpore & dignitate eminebat, quia humilis erat staturæ & non tantæ ætatis, ut ipsi aptari potuerint *1. Sam. 17. v. 38, 39.* ita non convenit statui Ecclesiastico Potestas Politica, quia illum *Christus* voluit esse humilem ministrantem & cruci expositum afferente *Paulo 1. Cor. 4. v. 9.* Non convenit denique statui Ecclesiastico potestas politica III. ex Dominii Denegatione, denegavit enim *Christus* illis potestatem dominatricem, & dixit: *Vos autem non sic.* Non convenit illis Corona Regum, sed flamma Spiritus, quæ accendat & animet *Actor. 2. v. 3. & 4.* Non convenit illis purpura Principum, sed vile indumentum, quod penitentiam præ se ferat *Matth. 3. v. 4.* Non convenit illis armata potestas, gladius lateri accinctus, sed *Machæra Verbi Eph. 6. v. 17.* Ut *Elia* *Elise* discipulo suo non reliquit insignia regia *Achabi*, sed duplicem Spiritum, pallium hirtum, & vim Verbi divini *2. Reg. 2. v. 13. & seq.* ita non conveniunt statui Ecclesiastico Regum insignia, sed Ministerii sacri Symbola, quia *Christus* ea reliquit, & dixit *Marc. 16. vers. 15.*

USUS I. DEHORT.

SI non convenit statui Ecclesiastico Potestas Politica; graviter peccat *Pontifex Romanus*, qui actus Regibus proprios sibi appropriat & exercet, atque hoc ipso demonstrat se esse illum Regem, de quo *Daniel. 11. v. 39.* graviter peccat *Pontifex Romanus*, qui non humiliat se, non ministrat, non cruci se submittit, sed superbit, ferocit, fulminat, atque hoc ipso demonstrat se esse illum, de quo *Paulus 2. Thess. 2. v. 3, & 4.* graviter peccat denique *Pontifex Romanus*, qui triplici Coronâ, purpura & ubi non proficit Clavis *Petri*, gladio *Pauli* se ornat & armat, atque hoc ipso demonstrat se esse illum *Babylonicum* Scortum, de quo *Apoc. 17. v. 3, 4, 5, 6.*

USUS II. ADHORT.

SI non convenit statui Ecclesiastico Potestas Politica; refugiant sinceri Ministri omne in Clerum Imperium, atque obsecrent illud *Petri 1. Epist. cap. 5. v. 2, & 3.* considerent officium commissum, quod in Ministerio consistit, & fideles in illo se exhibeam, atque observent illud *Pauli 1. Cor. 4. v. 1, & 2.* denique Spiritus zeli & verbi sibi familiaris documenta prodant, atque obsecrent illud *Tit. 2. v. 7, 8.*

USUS III. CONSOLAT.

SI non convenit statui Ecclesiastico Potestas Politica; bono sint animo, qui intra terminos vocationis sese continent *1. Cor. 7. v. 20.* Quamvis dominantur Reges & Principes, in hoc seculo præ illis emineant, ut *Solomon* verè dixerit *Proverb. 19. v. 12.* noverunt tamen sinceri Ministri, se dominaturos in altero seculo atque expecturos illud *Christi Luc. 22. v. 29, 30.* Quamvis in hac vitâ nihil sint nisi Ministri, quibus illud ingeminatur ex *2. Cor. 6. v. 4.* noverunt tamen sinceri Ministri, se in alterâ messuros Gaudia &

Quietem atque experturos illud *Davidis Psalm. 126. v. 5, 6.* Quamvis denique in hoc seculo *Corona, purpura & Gladius ornens potestates supereminentes*, spinæ verò, vile indumentum, & stultæ prædicationis Verbi propria sint *Ministrorum*, ut verè dixerit *Paulus 1. Cor. 1. v. 23.* noverunt tamen sinceri Ministri, se in futuro accepturos illam *Coronam*, de quâ *Petrus 1. Epist. cap. 5. v. 4.* illud indumentum, de quo *Apoc. 3. v. 5.* illum *Gladium*, qui hostes carnem scilicet Mundum & Diabolum dissecurus, de quo *Psalms. 118. v. 10, 11, 12.* atque intracturos victores in Templum æternæ Beatitudinis, AMEN.

F E R I A M A T T H Æ I,
MATTH. IX. § I. II.

Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ὅτι
τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ: ὧς π μετὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἰσθίει
δὲ διδάσκαλος ὡς ὡν;

Quumque vidissent Phari-
sæi, dixerunt Discipulus ejus:
Cur cum publicanis & peccato-
ribus sumit cibum Præceptor ve-
ster?

Scandalosum & pœnâ dignum fuit quondam murmur *Miriam & Aaronis* adversus fratrem *Mosen*, dum locuti sunt adversus illum coram populo propter *Esibiosam*, quam duxerat *Num. 12. v. 1. & seq.* Scandalosum & pœnâ dignum fuit illud murmur, quia ceptum fuit ab *Aarone & Miriam*. Erat *Aaron* Pontifex populi, qui præ cæteris gaudebat notiâ voluntatis divinæ, in lamina aurea frontis assixa insculptam habebat Sanctitatem Domini, & à tribus *Israëliticis* magni æstimabatur, tamen concitatus à *Miriam* sorore murmurat, ambo loquuntur adversus *Mosen*, & parvi pendit soror fratrem Virum factum, quæ antea puerum in carrectis *Nili* delitescentem tam curatè observavit, de quo *Exod. 2. v. 4, & 7.* Scandalosum & pœnâ dignum fuit illud murmur, quia susceptum coram populo

populo. Erat *Moyſis* Princeps populi, qui Regis officium explevit & capita tribuum conjuncta habuit ſuâ autoritate; quapropter veniunt hi murmurantes ipſum, adire, alloqui, & ſenſa exponere animi iri & exacerbati, loquuntur itaque inter ſe, murmurant coram populo, atque ita ſuo exemplo præludunt *Cora, Datani & Abiramo*, qui poſtea inſurrexerunt ſimiliter adverſus ipſum & totum populum ad deſectionem ſolicitarunt, de quo *Num. 16. v. 1. & ſeq.* Scandalolum & poenâ dignum fuit illud murmur, quia cœptam ob converſationem familiarem cum *Ethiopiffa*, duxerat *Moſes* uxorem *Ziporam*, filiam paſtoris in *Midian*, quæ quia coruſcabat radiis mariti, præcedere *Miriam* ſororem prætendebat, cum itaque illa ratione originis peregrina & extra ſocietatem *Iſrael*, *Moſes* tamen cum illâ ut uxore familiariter ageret, ederet, biberet, & illi affectu maritali jungeret; hinc murmurarunt *Aaron & Miriam* adverſus *Moſen*, ipſam per contemptum vocabant *Ethiopiffam*, utut non eſſet oriunda ex *Ethiopia occidentali*, quæ in *Africa*, ſed ex Regione *Chus* orientali, quæ complectebatur *Arabiam, Seba & Midiam*, atque jam pridem educata erat ad populum *Hebræorum*, de quo *Exod. 4. v. 20. & ſeq.* Quod quondam murmur ortum eſt adverſus *Moſen* in deſerto, tale quoddam conſimiliter emergens deſcribitur in præſenti Dominicali Evangelio verbisque prælectis, de quibus *ſv. Etq.*

EXEGESIS.

Mulcæ moleſtæ corrumpunt ſuavitatem unguenti, inquit Regum ſapientiſſimus *Eccleſ. 10. v. 1.* Patet id ex præſenti Evangelio. Nam poſtquam *Chriſtus* intraffet domum *Marthæ*, conviſio inſtructo interſuiſſet, atque amiſſiſſet illos, qui deſiderabant ipſum audire, obortum fuit finito convivio judicium finitiſſimum, apud quosdam *ſc. 20. v. 1.* juxta *Lucam*, *Ein Murren* Grunzen und Brummen. Videntes enim, inquit *Martham*, *Phariſæi* dicentes Diſcipulis: Nannid *Magiſter* veſter edit cum publicanis & peccatoribus? In quibus verbis obſervandum I. Qui murmurant & locuti fuerint, Noſter *Martham* dicit fuiſſe *Phariſæum*,

rifcos, *Lucas* illis jungit *Scribas*, qui ejusdem coloris, sensus & animi amarulenti. Hæc secta erat antiqua tùm temporis, orta quippe circa tempora *Jonathan* Fratris *Jude Maccabai*, cujus Discipuli dicti sunt primum *Sapientes*, postea autem *Pharisæi*, vel à voce שרש quæ notat *exponere*, quia illi sedebant in cathedrâ *Moyfis*, docebant ex libris illius & exponebant, imò populo unâ traditiones Majorum proponebant, de poculis emundandis & similibus, ut con-

stat ex *Marci* 7. v. 8. vel à verbo שרש quod notat *expandere*, quia non tantum in fronte schedulas gerebant, in quibus præcepta DEI descripta, sed & in vestibis fimbrias habebant flavas, cisque innexas consimiles membranulas cum spinis quandoque, ut ad singulos gressus admonerentur de sanctitate vitæ, de quo ipse *Christus*

Matth. 23. v. 5. vel quæ solida sententia à voce שרש quæ notat *separare*, quia se separabant in omnibus negotiis ab aliis, *Vulgus* בני הארץ terra filios vocabant, contemnebant & dicebant *Johan.* 7. v. 49. II. Observandum, ad quos se converterint, quibus fuerint locuti, *Matthæus* noster dicit: *Discipulos esse allocutos*, non ex modestiâ, quasi nollent Magistro esse molesti, sed ex animo virulento & fraudulentò, ut Discipulos seducerent, circumvenirent & apostatare facerent. Ostenderat *Christus* virtutem suam cum in curam paralytici essent curiosi, atque os illis egregiè obturavit, Apologiamque solidam opposuit, quapropter se vertit ad Discipulos, qui adhuc *rudes*, nondum in Scholâ *Christi* integrum Biennium, & habiti ab ipsis simplices *Galilæi*, *impares Magistro sapientiâ*, qui Doctor à DEO missus teste *Nicodemò* *Johan.* 3. v. 2. qui adhuc *infirmi in fide*, meticulosi & pavidì, *impares Magistro potentia*, qui illos paulò ante increpavit, ut modicæ fidei, atque vitam se ostendit increpatione ventorum & maris *Matth.* 8. v. 27. qui viles in conspectu hominum, piscatores vitæ genere, nullâ auctoritate conspicui, *impares Magistro auctoritatè* Nimbo, qui habitus pro Propheta illo magno *Johan.* 6. v. 14. III. Observandum, quâ de causâ ita murmurarint, hæc dixerint: *Matthæus* noster dicit: *Factum esse illud murmur propter conversationem quia*
ederis

aderit cum publicanis & peccatoribus. *Marcus* addit, quod biboris, *Lucas* refert, quod non tantum pupugerint Magistrum, sed & Discipulos atque dixerint: *Cur vos editis & bibitis cum peccatoribus, cum publicanis*; publicani erant *austori & immisericordes* hominis, qui nulla exercebant opera charitatis erga proximum, sed solum Deo diligebant, teste *Christo Matth. 5. v. 46.* erant *lucri cupidissimi* & avari homines, qui vestigal emebant à summâ potestate & dein singulos defraudabant, emungebant, ut constat ex *pœnitentia Zachari Luc. 19. v. 8.* erant denique *irreligiosi, impii & exosi* populo, qui plus faciebant *Romanos*, quam libertatem populi, ut etiam excludi ab Ecclesiâ illis comparentur *Matth. 18. v. 17.* Cum itaque cum sceleratis fuerint hi homines, quapropter *Pharisæi* murmurarent, dicuntque Apostolis: *Cur Magister vester edit, bibitque cum publicanis & notoriis illis peccatoribus*? gratiosus cum immisericordibus, justus cum injustis, religiosus cum impiis, immundis, & sceleratis contra Legem *Mosis*, quæ vult ut sanctitatem sectemur, contra Majorum traditiones, quæ inter sex præcepta conversationis hoc quoque volunt, ne quis conversetur cum plebe familiariter, contra rectam rationem & honestatem, quæ requirit ut virtuosus nos iungamus, si itaque non estis stupidi facile colligere potestis, qualis Magister vester *similis enim simili gaudet Syrach. 13. v. 19.*

L. D.

Videmus, Quomodo sincerum Cor & innocens pectus quandoque ab oculo nequam consideretur, à mente mala attendatur, à linguâ virulentâ afficiatur, nempe duriter, fallaciter, injustè. Duriter afficitur quandoq; sincerum pectus 1. Ob malevolorum Authoritatem. Sunt enim tales Doctores populi, qui *Clavem scientiæ habent Luc. 11. v. 52.* sunt quoad *Genus sancti & irreprehensibiles 2. Timoth. 3. v. 5.* sunt *authoritate eminentes*, qui ceteros parvi æstimant, ut filios terræ conculcant, atque dicere audent ex *Luc. 18. v. 11.* Ut *Zedechia Filius Cnaana Princeps Pseudo-Prophetarum*, qui magnus fuit in aulâ *Achabi* & in Regno *Israël*, *Micham Filium Jemla* est aggressus & percussit

1. Reg. 22. v. 24. Ita innocens & sincerum pectus quandoque afficitur duriter, & aggrediuntur illud illi, de quibus *Paulus Rom. 2. v. 19, 20.* Fallaciter afficitur quandoque sincerum pectus II. ob statum Infirmi-
tatem. Aggrediuntur enim tales pingues Tauri illos quibus adhuc opus est lacte, qui expertes Verbi Iustitiz, qualimodogeniti in Christo *Eb. 5. v. 12, & 13.* aggrediuntur illos qui infirmi in fide, quibusque sapius cum Apostolis dicendum ex *Luc. 17. v. 5.* aggrediuntur illos, qui vilis in Conspectu populi, qui describuntur *1. Cor. 4. v. 13.* Ut Amalek illos invasit qui ultimi in Israel infirmi & lassi in via *Deut. 25. v. 18.* Ita innocens & sincerum pectus quandoque afficitur fallaciter & aggrediuntur illos quorum Spiritus promptus, Caro infirma *Matth. 26. v. 41.* Injustè afficitur quandoque sincerum pectus III. Ob Conversationis Qualitatem. Si accedit immisericordes ut convertat; confestim lingua maledica prorumpit & dicit: numquid talis vir edit & bibit cum talibus? num nescit illud *Syracidis cap. 13. v. 21.* Si accedit lucricupidos, ut convertat, confestim lingua maledica prorumpit & dicit, numquid talis vir edit & bibit cum talibus nescit illud *DEI Psalm. 50. v. 18, & 21.* Si accedit impios & immundos, confestim lingua maledica prorumpit & dicit, numquid tales vir edit & bibit cum talibus: nescit illud *Levit. 10. v. 10.* Ut Michol subsannavit Davidem quod conversatus fuerit paulo familiaris cum populo, atque dixit *2. Sam. 6. v. 20.* ita innocens & sincerum pectus quandoque afficitur injustè & aggrediuntur illud pingues, dicuntque ex *Luc. 7. v. 39.*

USUS I, DE HORT,

Si innocens pectus quandoque tam duriter, fallaciter & injustè afficitur, caveamus ne patiamur nos terri auctoritate magnorum, memores illius *Job. 32. v. 8, & 9.* caveamus, ne in Infirmi-
tate mollescamus & apostatemus, memores illius *Eb. 10. v. 38.* caveamus, ne in Conversatione cum peccatoribus communicemus illorum peccatis, memores illius *1. Cor. 10. v. 21.*

USUS

USUS II. ADHORT.

Si innocens pectus quandoque tam duriter, fallaciter & injustè afficitur, videamus si hæc tentatio irruat atq; aggredietur nos magni ut in *Christum* respiciamus ipsis potentiorè, qui dicitur potest ex *1. Cor. 1. v. 19, 20.* videamus si hæc tétatio irruat, atq; in Similitudinem nostram deprehendamus, dicamus jugiter cum Patre luculentè ex *Marc. 9. v. 24.* videamus denique si hæc tentatio irruat & infortunio cum peccatoribus conversandum, ut Exemplo nostro convertamur, juxta illud *1. Petr. 2. v. 12.*

USUS III. CONSOL.

Si innocens pectus quandoque tam duriter, fallaciter & injustè afficitur, bono sint animo, qui cordis candidi & mansueti sint in Innocentiâ *Psal. 73. v. 13.* Si surgant pingues Tauri & greges *Psal. 73. v. 7, 8, 9, 10, 11.* novimus *Christum* superiorem illis, pulchre Os obturare, atque Levitas purgare *Malach. 3. v. 3.* imò dicitur *Matth. 13. v. 13, & 14.* si nos infirmi Notitiâ, fiducia atque exultatione quibus *Jobus* dicit *cap. 12. v. 5.* scimus *Christum* amare discipulis humiles *Joh. 13. v. 14.* imò esse illum de quo *Esaias cap. 42.* dicitur. Si denique actiones nostræ etiam bonæ malè accipiantur & per nos viperarum ex Rosa venenum fugat, ex abundantia Corroboratur *Matth. 12. v. 34.* novimus *Christo* id accidisse, discipulum esse illum supra Magistrum *Matth. 10. v. 24.* ipsum *Christum* dicere *Matth. 11. v. 19.* atque promittere talia passis *Luc. 22. v. 28, 29, 30.* AMEN.

IN FERIA

IN FERIA SIMONIS ET JUDÆ,
JOH. XV. 96. 10.

Μνημονεύετε ὃ λόγος ὃν ἐγὼ εἶ-
πον ὑμῖν. Οὐκ ἐστὶ δούλος μείζων ὃ
κυρίου αὐτοῦ. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ
ὑμᾶς διώξουσιν: εἰ τὸν λόγον μου ἐπα-
ρεστω, καὶ τὸν ὑμῶν τὸν τηρήσασι.

*Mementote sermonis quem
ego dixi vobis: Non est servus
major domino suo. Si me per-
sequuti sunt, & vos persequen-
tur: si sermonem meum serva-
verunt, & vestrum servabunt.*

Audabile quondam fuit in Pincerna Pharaonis Regis
Egypti, quòd in memoriam revocavit tempus præte-
ritum, colloquium Josephi cùm essent unà captivi, de
quo Gen. 41. v. 9, 10, 11, 12, 13. Laudabile fuit in
Pincerna, quod in Memoriam revocavit dicta. Cæpe-
rat ipsum per aliquod tempus oblivio contra datam fidem, verum
Deo singulariter providente & mentē pincernæ excitante non tan-
tum meminuit peccati sui, quo Regem offenderat non debite mundi-
tiam poculi observante, ut quidam volunt, sed etiam Sermonis quon-
dam habiti, qui refecit ipsum, viam ostendit eluctandi, atque gratas
erat Mentī, tanquam aureum pomum in argenteo Vase, ut loquitur
Salomon Proverb. 25. v. 11. Laudabile fuit in Pincerna, quòd
in Memoriam revocavit dicta Josephi. Habuerat ille so-
mnium de vite in tres palmires luxuriante, & generoso vini feran-
da, quapropter cum proposuisset illam, Josephus ipsum allegatur
exponit statum futurum post præsentem Miseriam, atque dignatur
eundem Verbo divino, qui futurus crescens ut Vitis ad aquas, ipsi
Magister factus Sapientum in Egypto de quo David Psalm. 135. v.
21. 22. Laudabile denique fuit in Pincernā, quod in
Memoriam revocavit dicta sibi à Josepho. Erat quidē in
unā captivus in Carcere Pistor regius, vel quòd lapidam in Pane Re-
gi porrexerit, ut Rabbini volunt, vel, quod probabilius alii & qui-
dem

dem graviori peccati Genere sese contaminarit, verum non tam ad illum respicit, quam ad seipsum principaliter, & recenset quid *Joseph* dixerit, & de pistore & de se pincerna, quam diversam unâ quidem Calamitate involuti fortunam ad prædictionem illius fuerint experti, & priore reprobato ipse electus fuerit & denuò Officio suo restitutus, cum antea in Carcere delitesceret cum *Josepho*, quem Invidia depresserat, de quo *Gen. 39. v. 20.* Quod quondam laudabile in Pincerna *Pharaonis*, idem censetur laude dignum in illis, qui sequuntur *Josephum* cœlestem, audiuntque *Christum* tempore Calamitatum, hinc ipse eos ed revocat & dicit: *Memento sermoneis mei, quem Ego dixi Vobis*, de quibus verbis *ev. 13. v. 12.*

EXEGESIS.

UT in ultimis nostri *Salvatoris* passioni & amaræ Morti proximi omnia fuerunt emphatica, ita vel maximè illa argumenta, quæ suggestit pro Constantiâ; inter illa autem etiam illud validè concludit, quod proponit versiculo vigesimo, cujus initialia ita habent: *Memento sermoneis mei, quem Ego dixi vobis.* Ubi I. observandum Quid commendetur; Verba habent *μνημονεύετε τὸν λόγον*, quæ quidam reddiderunt indicativè *memores estis*, quidam imperativè *memores estote*, quæ posterior versio præferenda, utpote magis emphatica, Intentioni *Christi* conformis, & B. Luthero probata, qui reddidit: *Gedenket an mein Wort.* Qualem autem Sermo indicet, ad quem illos revocet, liquet ex sequentibus, de quibus etiam *ev. 13. v. 12.* in sequenti dispositione. Notanter verò dicit *μνημονεύετε*, quæ vox notat *respicere, reminisci, recordari*, atque usurpatur de Memoria panum multiplicatorum ad refectiōem populi *Matth. 16. v. 9.* quæ vox notat *ponderare, exallic trutinare, expendere*, atque usurpatur de Consideratione femina Lotii versæ in statum, ut omnibus esset Exemplo *Luc. 17. v. 32.* quæ denique vox notat *coram habere, observare & quasi intueri*, atque usurpatur de verbis *Christi*, quod prædixit, quod præ oculis habere voluit in statu Calamitatis futuræ, quam denunciaverat *Joh. 16. v. 4.* II. Observandum Quis Commendet. Is autem est *Christus* loquens, qui Sermo-

nem proverbialem, quem subjungit, vocat suum, qui notanter utitur pronomine *tyu*, qui nō sibi appropriat, adeoque commendat Sermonem sequentem is, qui *vitis illa celestis*, proximè fusura sanguinem Uvæ palmitibus fœcunda *Joh. 15. v. 1. & seq.* is qui *Via ad Cælum Demonstrator*, qui de se ipso dixit *Joh. 14. v. 6.* Is qui hæcenus fuit suorum *Doctor & Informator*, ut etiam potuerit gloriari *Joh. 13. v. 13.* III. Observandum Quibus commendet. Verba habent: *Memento Sermonis mei, quem Ego dixi vobis Apostolis*, sive Discipulis meis, Amicis, ut paulò antea illos vocavit, quos è Mundo selegerat & in Collegium suum adoptarat *Matth. 10. v. 1.* qui, utut *selekti*, ad huc erant in Mundo *Joh. 17. v. 11.* qui denique *emittendi* post passionem Salvatoris & Effusionem Spiritus Sancti in Mundum univèrsam, atque & hæc & illa experturi, Officiumque suum expleturi *Marc. 16. v. 15.*

L. D.

Videmus, Quid Crucis Onere nos premente, Calamitate approquinquante, Tristitiâ Animis ingruente fulcire possit, mitigare & sublevare; nempe Sermo Christi quem locutus est nobis. Fulcire nos potest Sermo ille I. Quia est Sermo memorandus. Reminisci enim illius debemus tanquam *Cibi* animæ nostræ, qui illam sustentat, atque dicere cum *Hiskia ex Esaiâ 38. v. 16.* expendere illum debemus tanquam *statuam monitoriam* & salutarem, atque agnoscere cum *David ex Psalm. 60. v. 6.* Intueri illum debemus tanquam *fraternale* atq; observare illud *Moyse Dent. 6. v. 8, & 9.* Si *Salomon* voluit memorari, accuratè expendi, & considerari Verba sua, & dixit *Prov. 3. v. 1. 2, 3.* quantò magis Calamitate ingruente præprimis Sermo Christi erit memorandus, expendendus & considerandus, atque cum *Petro* dicendum ex *Joh. 6. v. 68.* fulcire nos potest Sermo ille II. quia est Sermo venerandus. Locutus enim est illum *Christus*, qui suo Exemplo præludit *sanguinem fundendo*, atque demonstrando se esse illum, de quo *Jacobus Gen. 49. v. 11.* locutus est illum *Christus* qui ipse hanc viam elegit & ostendit *signando Matth. 10. v. 38.* locutus est il-
lum

Item *Christus*, qui Magister suorum docendo *Iob. 13. v. 16.* Si *Elia* Sermo fuit venerandus, quia tanti Prophetæ, qui sustinuit persecutionem *Isabelicam*, tanti professoris veritatis & viæ rectæ, tanti Magistri suorum, ut *Syrach* dicat *cap. 48. v. 1.* quantò magis præprimis ingruente Calamitate Sermo *Christi* erit venerandus, qui summi Prophetæ, Viæ demonstratoris & Magistri, qui dicere potuit *Iob. 8. v. 12.* fulcire denique nos potest Sermo ille III. Quia est Sermo appropriandus, dirigitur enim ille ad eos, quos *Christus* seligit e *Mundo*, qui describuntur *2. Thess. 2. v. 13. & 14.* dirigitur ille ad eos, qui in *Mundo* & pressuram patiuntur ab illo, de quibus *1. Cor. 1. v. 1.* Christus *Iob. 16. v. 33.* dirigitur ille ad eos, qui dispersi per universum *Mundum* & in hoc seculo peregrinantur, quique describuntur *1. Petr. 2. v. 11. & 12.* Si Sermo *Mosis* fuit appropriandus, quia directus fuit ad populum in peculum electum, qui multa sustinuit, & tandem dispersus fuit peregrinatusque sat diu in deserto, ipso animante ad attentionem *Dent. 32. v. 2.* quantò magis Sermo *Christi* erit Sermo appropriandus, quia direxit illum ad suos, ad regale illud Sacerdotium, ad populum illum electum, de quo *Petrus. Epistola cap. 2. v. 9. & 10.*

USUS I. DEHORT.

SI Sermo *Christi* quem locutus est nobis ita fulcire potest sub calamitate, sub onere *Crucis*, peccant graviter, qui imminente Calamitate attendunt non sermoni memorando, sed æternâ oblivione sepeliendo, qualis fuit ille, de quo *Ier. 8. v. 11.* qui enim tali attendunt tempore Calamitatum experiuntur quàm verum quod verus Prophetæ dixit, si in Memotiam illa revocent ex *Thren. 2. v. 14.* peccant graviter, qui imminente Calamitate suscipiunt non sermonem venerandum *Christi*, sed detestandum Pseudo-Prophetarum, qualis fuit ille *Ezechiel 13. v. 6.* qui enim talem suscipiunt tempore Calamitatum, experientur quàm verum, quod verus Prophetæ dixit, si in Memoriam revocent illa *Mosis Dent. 32. v. 32. 33. 34. 35.* peccant graviter, qui imminente Calamitate attendunt non sermoni appropriando sed fugiendo & removendo, qua-

lis fuit ille, de quo *Esaie 59. v. 5.* qui enim tali attendunt tempore calamitatum, experiuntur, quàm verum, quod verus Propheta dixit, si in Memoriam illa revocent *Ierem. 23. v. 19, 20.*

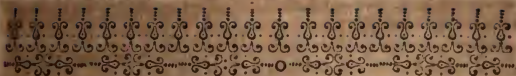
USUS II. ADHORT.

SI Sermo Christi, quem locutus est nobis ita fulcire potest sub Onere Crucis, jugiter attendamus ad Sermonem illum memorandum, atque dicamus ex *Ieremia 15. v. 16.* Sermonem venerandum Christi cum debitâ veneratione suscipiamus, atque dicamus ex *Iohannis 7. v. 46.* tandemque Sermonem appropriandum nobis tanquam discipulis, per fidem appropriemus, atque instar terræ bonæ nos exhibeamus *Luc. 8. v. 15.*

USUS III. CONSOLAT.

SI sermo Christi, quem locutus est nobis ita fulcire potest sub calamitate sub onere Crucis, bono sint animo pressi similesque illis, qui describuntur *Ebraeor. 11. v. 36, 37, 38.* Si retrospiciendo & præsentia intuendo dicendum ex *Thren. 3. v. 19.* novimus sermonem superesse memorandum, de quo *David Psalmo 119. v. 92.* Si retrospiciendo & præsentia intuendo dicendum ex *Rom. 8. v. 36.* novimus superesse Sermonem Christi venerandum de quo ipse *Iohan. 16. vers. 20, 21, 22.* Si denique retrospiciendo & præsentia intuendo dicendum ex *1. Cor. 4. v. 10, & 13.* novimus sermonem superesse appropriandum de quo *Luc. 22. v. 28, 29, 30.* AMEM.

INDEX

LOCORUM COMMUNIVM.

Dominica I. Adventus.

Quam admirandum & singularem Regem habeat spiritualis Filia Sion, Ecclesia Christiana, imò quodvis cor fidele, in quo per hoc & sequens tempus visa sua gaudeat, exultet atq; triumphet.

Dominica II. Adventus.

Quod, quam exoptatus fuerit dies primi adventus omnibus, tam horribilis sit futurus dies secundi, præprimis impiis & sceleratis.

Dominica III. Adventus.

Quod, sicut in diebus carnis sua Christus ostendit se verum Messiam, per miracula, ita adhucdum spiritualiter se talem demonstrat in sua Ecclesia.

Dominica IV. Adventus.

Quaratione & modo adhucdum fidelis minister Ecclesia possit per certos characteres se demonstrare illis, qui fundamentum officij commissi ab ipso requirunt.

In Festo Nativitatis.

Quod Salvator noster, cujus natalem celebrat hodiè Ecclesia, sit verus & genuinus Messias in V. T. prædictus, promissus, & designatus.

Dominica post Nativitatis.

Quam acerba sit crux & calamitas etiam piis in hoc seculo.

In Festo Circumcisionis.

Quam urgens nobis sit causa cum Davide hoc ipso die ingeminare, cantare & dicere: Domine quam admirabile est nomen tuum?

Dominica I. post Circumcisionis.

Qua fuerit conditio Salvatoris nostri in his terris, nempe misera, periculosa, & tristitia plena.

In Festo Epiphaniæ.

Quid & nos hac ipsâ die excitare debeat ad querendum Messiam, scilicet standum Regem animarum, amplectendum illum, qui DEUS & Judæorum & Gentium.

Dominica I. post Epiphaniæ.

Quæ sit ratio amissionis spiritualis Salvatoris nostri, quomodo illa incipiet, progrediatur & finiat.

Dominica II. post Epiphaniæ.

Quomodo adhucdum Christus ad incompositas preces & informia petita sese exhibeat, prodar, atque demonstrat.

Dominica III. post Epiphaniæ.

Quomodo etiam spiritualiter liberati se gerere in conspectu DEI & hominum debeant.

Dominica IV. post Epiphaniæ.

Quàm certum, verum & solidum sit illud effatum Esaianum, quod legitur cap. 26. v. 16.

Dominica V. post Epiphaniæ.

Quomodo soleant Ministri Ecclesiæ post somnum securitatis animadvertentes statum Ecclesiæ esse immutatum, illum admirari.

Dominica Septuagesimæ.

Quomodo DEUS prudenter circa Ministerium in his terris disposita.

Dominica Sexagesimæ.

Quædam sit vivum Exemplar, Idea & Imago temporariorum.

Dominica Quinquagesimæ.

Sistit se Salvator ut eriste speculum amaræ, profunde & dolorosæ passionis.

Dominica Quadragesimæ.

Qui & quomodo nos ad exemplum Christi apprehendentes clypeum, Scriptura possimus in deserto huius sæculi adversus inopiam obfirmare animum & mentem nostram.

Dominica Reminiscere.

Quomodo sub crucis pondere constitutus, non semper dispenseatur auxilium divinum, confestim ad primum impetum & votum nostrum.

Locorum Communem.

Dominica Oculi.

Quam necessaria sit Concordia, si quicquam in hac orbe consistere debeat.

Dominica Lætare.

Quam commodè mysterium Eucharistia N. T. beneficium in Veteri fueris adumbratum.

Dominica Judica.

Quam atrox malum sit Calumnia.

In Festo Palmarum.

Quam singularis à ratione alienus, & mysteriis secundus ultimus ingressus Salvatoris nostri in Urbem Hierosolymorum.

In Festo Paschatis.

Quam sæpe nobis perplexis, pavidis & perturbatis affulgeat vel auxilium vel solatium divinum.

Dominica Quasimodogeniti.

Quam blandum, charitate plenum & laetiferum erga mæstos sese sistat ille, qui natus ex semine David secundum carnem, qui filius DEI demonstratus per resurrectionem.

Dominica Misericordiæ.

Christus seipsum oculis nostris exhibeat, & tanquam insignem, profundè bonum & providum Salvatorem.

Dominica Jubilate.

Quomodo statui illorum, qui sunt in Collegio Christi in numero discipulorum variet uno alteri succedente.

Dominica Cantate.

Quam ingens, utilis & secundus fueris fructus Salutis abitus Servatoris nostri Jesu Christi.

Dominica Vocem - Jucunditatis.

Quantum preces discipulorum Christi, fidelium N. T. prerogativam, vim & emphasin habeant.

In Festo Ascensionis.

Quomodo & quâ ratione Jubilæus annus N. T. sit institutus ab illo DEO, qui ascendit hodie in Jubilo, qui Cælum perit in voce Tube.

Domi-

Dominica Exaudi.

Quàm solidè fundata sit doctrina fidei Christiana.

In Festo Pentecostes.

Quàm magni sit facienda doctrina Christi, quæ primum per ipsum prædicata & dein per Apostolos propagata.

In Festo Trinitatis.

Quòd regeneratio, quam DEUS per verbum & Sacramenta in nobis operatur, sit commune, unicum & maximè necessarium medium Consequende salutis.

Dominica I. post Trinitatis.

Quàm feliciter finiant pii in hoc seculo, quantam beatitudinem consequantur post miseriam, quam verum illud Davidicum Psalm. 116. v. 15.

Dominica II. post Trinitatis.

Quomodo plerunque magni, pingues & splendidi in hoc seculo ad invitationem blandam parate Cæna gratiose, voluntatis divine adversa sapiant, frigeant atque temporalia & caduca preferant solidis & æternis.

Dominica III. post Trinitatis.

Quàm ingens & intensus sit postoralis amor, affectus & fidelis servatoris nostri erga publicanos, peccatores, & miseros.

Dominica IV. post Trinitatis.

Quàm necessaria sit omnibus genuinis Christi discipulis aequitas in Condonandis injuriis.

Dominica V. post Trinitatis.

Qui & quomodo DEUS benedicat, bona augeat, & tandem copiam rerum perfundat atque coronet.

Dominica VI. post Trinitatis.

Quomodo nos gerere debeamus si volumus coram DEO comparere, illius gratiam assequi, neque ab illo tanquam igne consumente aboleri.

Dominica VII. post Trinitatis.

Quomodo ratio humana sibi relicta etiam in Regno Naturæ tempore calamitatis, miserie vel penuria cespitet, & quandoque succumbat.

Domi-

LOCORUM COMMUNITUM.

Dominica VIII. post Trinitatis.

Quam validè Salvator noster concluderet ex proportione causa & effectus, nosque adhuc colligere doceat.

Dominica IX. post Trinitatis.

Quomodo & nos post malè administratas res possimus nos erigere, restituerare, atque prudentes in posterum exhibere.

Dominica X. post Trinitatis.

Quam ingens malum sit cæcitas spiritualis, stupor mentis, cor tenebrososum.

Dominica XI. post Trinitatis.

Quomodo Exercitia hypocritarum sint vitiosa coram DEO, sinceritatis amantiſſimo.

Dominica XII. post Trinitatis.

Quam fidum, gratiosum & ad auxilia prorum sese exhibuerit Salvator noster in diebus carnis sue erga universum genus humanum.

Dominica XIII. post Trinitatis.

Quò remitti possint & debeant, qui faciendo volunt beatitudinem acquirere; nimirum, uno verbo, ad legem.

Dominica XIV. post Trinitatis.

Quam methodum adhuc deligat Christus in cura lepra spiritualis.

Dominica XV. post Trinitatis.

Quam probè & solide fundata sit providentia divina circa homines, quantum ad necessaria hujus vite sc. à Christo in Theatro Nature ostensa.

Dominica XVI. post Trinitatis.

Quam egregiè Salvator exemplo resuscitati Juvenis Naimitici præsens resuscitationi mortuorum, qua fiducia Christianorum.

Dominica XVII. post Trinitatis.

Quomodo adhuc Salvator noster præprimis Sabbatho soleat nos infirmos erigere, atque in cæm suorum se demonstrare Dominum & Medicum nostrum.

Dominica XVIII. post Trinitatis.

Qua sit perfectio genuina hominis ad imaginem divinam conditi, & in quo propriè illa consistat.

Dominica XIX. post Trinitatis.

Quàm dilucide resplendeat Divinitas Salvatoris.

Dominica XX. post Trinitatis.

Quantum gratia, liberalitas & amor aeterni Regis reluxerint in desiderio hominis salvandi & beandi.

Dominica XXI. post Trinitatis.

Quàm excellens, amœnum & efficax verbum sit verbum Evangelii, preprimis tempore Calamitatum.

Dominica XXII.

Quomodo, si vocemur ad tribunal divinum, ad debiti solutionem, nos dextrè geramus.

Dominica XXIII. post Trinitatis.

Quomodo Mundum cum suis ludere soleas adhucdum cum Christo & eadem additis.

Dominica XXIV. post Trinitatis.

Quis sit Imago anima spiritualiter agra, mœsta, & auxilium desiderans.

Dominica XXV. post Trinitatis.

Quomodo appetente Excidio Urbis, regionis, imò totius orbis prudenter nos gerere possimus.

Dominica XXVI. post Trinitatis.

Quàm gratuitum, gloriosum & appropriatum bonum sit vita aeterna, quod pii in hac vita expectant.

Dominica XXVII. post Trinitatis.

Quàm egregiè Salvator praeiucis statim Exaltationis, Gloria & Beatitude, ad quam nos viatores contendimus.

Feria Andree.

Quomodo Salvator noster soleas sibi colligere discipulos, vocare & congregare.

Feria Thomæ.

Quanta sit Philanthropia, humanitas & benignitas Salvatoris nostri Jesu Christi.

LOCORUM COMMUNIUM.

Feria Stephani.

Quantum sit peccatum atrox injuria, & ingratitude si Ministri Ecclesie indignè tractentur & conculcentur.

Feria Johannis Evangelistæ.

Qua sit natura, conditio & indeles Opinionis erroneæ.

In Festo Purificationis Mariæ.

Quam egregium speculum omnibus & singulis senibus exhibeat Simeon à Lucâ delineatus.

Feria Matthiæ.

Quam solidè fundata sit authoritas & dignitas officii Prophetici Salvatoris nostri.

In Festo Annunciationis Mariæ.

Quam Exemplo Maria juventutem deceat verecundia, sive pudoris purpura.

Feria Paschatos.

Quam mirabiliter & rationi difformiter quandoque tempore mœroris Christus nobiscum agere soleat.

Feria Philippi & Jacobi.

Quam preciosum & appropriatum donum & bonum sit beatitudo, quam expectamus.

Feria II. Pentecostes.

Quam gratiosa sit DEI intentio, quam profundus amor, quanta benevolentia in lapsos.

Feria Johannis Baptistæ.

Quam mirando modo sese providentia divina exeruerit in orsu illius, cujus memoriam hodie recolimus.

Feria Petri & Pauli.

Quomodo cum Beatitudine sit comparatum, quæ in hac vita inchoatur, consummatur verò in alterâ.

Feria Jacobi.

Quomodo Tumor Vanitatis hydrops factus, desiderium incompetentis dignitatis sterni possit, ut subsidas, detumescas, expires.

INDEX

Feria Bartholomæi.

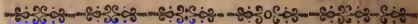
Quàm non conveniat statui Ecclesiastico, potestas aliqua temporalis & politica.

Feria Matthæi.

Quomodo sincerum cor & innocens pectus quandoque ab oculo nequam consideretur, à mente mala attendatur, à lingua virulenta afficiatur, nempe diviter, fallaciter, injustè.

Feria Simonis & Judæ.

Quid crucis onere nos premente, calamitate appropinquante, tristitia animi ingruente fulcire possit, mitigare & sublevare; nempe sermo Christi, quem locusus est nobis.

INDEX

RERUM ET VERBORUM.

A.

Aronis ornatus magnificus
251. cum sorore scandalizans. 170.

Abel sacrificator. 101.

Ejus Sanctitas. 101. 102.

Abimelechi fatum inopinum. 96.

Abitus Christi quid expediat.
137.

Abrahamus peregrinator notabilis. 110.

Abrahami sinus quid notet. 168.

Achabus mansuetus. p. 3.

Adventus primi dies exoptatus
piis. 8.

Ultimi dies horribilis impiis. 8.

Affectus materni testimonium.
23.

Ager. 287, 172.

Amici seligendi. 210.

Amisio Josephi. 45.

Amor DEI quantus. 348.

Amor est perfectio genuina hominis ad imaginem divinam conditi. 253. Duplex. 254.

ἀγάπη. 123. 1.

Angeli comites currusque piorum quibus ad Cælum evolvuntur. 162.

Angeli Jehovæ splendor. 314.

Majestas. 324.

Nomen manifestatum. 324.

Animæ spiritualiter ægræ Idea.
283.

Animus dejectus & humilis. 284.

ἀντιφύξις. 7.

Aræ erecta à tribu Rubenis, Gad & Ma-

& Manassis. 151.
Arbores frugiferæ. 202.
Arca Jchovæ Israelitis ablata. 131.
Arcus fœderis Signum pacificū,
suaviter coloratum, valdè ex-
hilarativum. 121. 122.

A^{et}er. 263.

Afinæ descriptio. 112.

A^{et}p. 41.

Auxilium divinum ferè perple-
xis, pavidis & perturbatis af-
fulget. 119.

B.

Baruch famulus Jeremiæ. 365.
Barzillai Gilhadita. 171.

hic nō quid notet? 16.

Beatitudo, quæ & qualis? 358.
ejus Author. 359. Regnum.
292. quantum sit Bonum. 342.
Beatitudo piorum post mor-
tem. 169. ejus præ gustum sen-
sit Esaias. 355.

Benedictio divina quænam? 189.

Beneficium grande. 166.

Benevolentia DEI erga lapsos
quanta? 348.

Benjaminis Nativitas Messia fuit
præfiguratrix. 21.

Benignitatis. 345.

Bellazeris triste fatum. 6.

Bibere quid? 362.

Bileami visio. 40.

B^{er}et vocem variè reddunt In-
terpretes. 15.

C.

Calamitates ad quærendum
DEUM compellunt. 63.

Calumniatrix atrox Mælum. 108.

Capernaumi Situs. 242.

Caro & sanguis, qui notent in
sacris. 357.

Christus Filius DEI. 325. Sionis
Filiæ Rex singularis. 3. Salva-

tor. 4. Puer. 37. Princeps 38. e-

jus in terris misera fors. 38. in

tempore subvenit. 52. Semi-

nator. 67. Patiens. 82. Bene-

ficus. 92. Mæstis se exhibet

blandum & latiferum. 124.

Pastor. 307. 128. 129. 178. 179.

180. ejus doctrina quanti fa-

cienda. 158. Fidelis & in auxi-

lium pronus. 224. Medicus.

248. Nuptias adornat. 261.

ejus φιλανθρωπία. 264. 308.

Majestas. 269. Vadem se no-

bis sistit 275. exaltationis glo-

riæ & beatitudinis statui præ-

lulit. 298. Sol. 299. Infinitè

Sapiens. 316. Propheta emi-

nentissimus. 316 327. ejus abi-

Claudi ambulant 12.
 Cæci vident, 12.
 Cæcitas spiritualis est ingens mī-
 lum. 214.
 Concordia O:bi conservando
 longè necessaria. 98.
 Contentio vehemens. 105.
 Corruptus nemo non nascitur.
 161.
 Corvi Prophetæ dapiferi. 236.
 Creatura quid notet. 148.
 Crux & piorum calamitas est a-
 cerba. 17. ejus pondere pressis
 Deus ad prima vota non sub-
 venit. 93. ejus onere pressos
 quomodo suffulciat. 380.
 Cultus Deo ab Abele præstitus.
 101.
 Curatio mirabilis Ezechiz. 231.
 D.
 ¶ quid denotet.
 David non perinde Beneficus
 quàm Christus. 13. inspector
 gregis. 306. Pastor fidelis.
 170. ejus prudentia in consti-
 tuendo Magistro vinearum.
 70. 71.
 Desertum Bethsaidæ. 199.
 DEUS est laborum compensa-
 tor largus. 73. ejus potentia
 conservatrix larga. 89. ei cōn-
 fidendum est. 63. ejus Amor
 quantus. 348.
 Devotio Salomonis. 222.
 Diabolus nequam argumen-
 tor. 87.

Διακρίνη. 194.
 Διαλογίζεσθαι. 332.
 Dicere, quid in Scripturis. 72.
 Dii marini. 61.
 Dimittere. 184.
 Dissensio, quid incommodi fe-
 rat. 99.
 Dissidium acre. 105.
 Doctrina Christi, quanti facien-
 da. 158.
 Doctrinæ fidei Christianæ quan-
 ta soliditas. 153.
 Doloris verba λυπησθε, κλάυ-
 στε, θρηνησθε enucleantur. 133.
 Dux eximius. 340.

E. ¶
 Effectus ad causam valida col-
 lectio. 204.
 Eleasaris exquisita tortura. 79.
 animus generosus, eruditio
 & sanctitas. 80.
 Elias, inferior JESU dum susci-
 tat mortuos. 12. dum de mortuis
 liberat. 12. admiratione di-
 gnus. 15. sine vicis mirabili-
 ter sustentatus. 86. raptus in
 Cælum. 166. a corvis cibatus.
 236. ejus æstium. 314. po-
 puli de eo sinistra opinio. 315.
 ubi egerit. 15. typus Johan-
 nis. 15.
 Elisá mortuos in vitam revo-
 cans. 241. aquis medetur. 246.
 ejus Scientia singularis. 257.
 ejus famulo oculi detinentur.

RERVM ET VERBORVM.

315. ossa mortuum quendam
animant. 116. ejus sepulcrum
magnificum. 117. ejus verbum
jucundum, efficax, divinum.
156.

Endor. 218.

Ephrata describitur. 20.

E'φφα94. 214.

Επλ9694. 247.

Erubescencia virtutis color. 332.

Esaia. Beatitudinem aternam
praebat. 355. Medicinam fa-
cit Ezechia Regi. 231.

Esavus Fratri concedit. 192.

Εσ9α94. 224.

Evangelium, quid notet? 148.

149. Evangelii Verbum. 157.

189 est excellens, amicum

& efficax. 269.

Eucharistia mysterium in V. T.
adumbratum. 103.

Excidio urbis, regionis aut or-
bis appetente, qua prudentia
utendum. 288.

Excusatio 171.

Expectatio metuenda. 7.

Exprobratio. 51.

Ezechias sanatur. 23.

F.

Faciendo beatitudinem adē-
pturi ad legem sunt remit-
tendi. 210.

Festa Judaeorum. 102. 103.

Filii Christi. 291.

Filius hominis. 82.

Flagellatio quomodo peracta. 82.

G.

ג'ב' 361.

Gabriel quis. 32.

Galilaea inferior. 302.

Gaudium denunciatum. 147.

Gentes. 82.

Gideon admirabundus. 66.

Γ'ν9α94 quæ sit ejus notatio. 128.

Gratia divina, quibus modis sit

ambienda? 195.

H.

המור quid? 112.

Haſta. 26.

Herodes quis? 37.

Relegatur. 19.

Hierichuntis situs. 246.

Ejus aquæ putridæ. 246.

Homo quis, quantus. 87. 88.

Honestas in conversando. 321.

Hora venit, quid per Phraſin il-
lam intelligatur. 52.

Humilis. 2. 3.

Hydrops dirus morbus. 248.

Hypocritarum Exercitia vitiosa

coram DEO. 219.

- Josephi viventis; famâ redi-
vus. 267.
- Benignitatis Exemplum. 345.
- Jani templum clausum, cum
Christus nasceretur. 22.
- Idem. 258. —
- Jejunium singulare. 217.
- Jejunium quid? 218. —
- Jerusalem. 311. —
- ψω quid notet? 3. 31. 33.
- Jesus ostendit se Messiam }
curando, visum donando, } 12
claudos spiritualiter anim. }
quando natus sit? 21. ubi 21.
est Messias. 22.
- Schilo. 22.
- Princeps pacis. 22.
- Signum contraditionis. 26.
- Nomen cum aliis commune
habuit. 31.
- de ejus nomine Christianis in-
quirendum est. 31. 33.
- Nomen ejus admirabile. 32.
- DEI Filius 259. 347. —
- Salvator Mundi. }
Amator Fidei. } 258.
Medicus. }
- Impietas populi Judaici erga
Mosen. 309.
- Indulgentiæ illustre specimen.
182.
- Injuriz condonandæ sunt. 184.
- Innocentia vapulans. 373. —
- Instabilitas multorum. 28.
- Intyeri. 107.
- Jobus patiens & mansuetus. 1.
Ad auxilium promptus. 1. 2
Virtutum luminibus clarus. 1.
Justus. 2. 3.
- Johannis vox sonora. 17. divi-
na, publica. 18. Ejus nomen.
352. 353. —
- Josephi amissio 45. accurata in-
quisitio in potulum ablatum
361.
- Josias justus 4.
- Josua circumcidens 161.
- Hebræorum DUX 340. 341.
- Jothami filii Gedeonis miseran-
dum fatum 36.
- Isaacus promissionis filius 23. Ty-
pus Christi. 23. —
- Iter memorabile 110.
- Jubilæus Hebræorum. 147.
- Jubilæus N. T. 149. —
- Judæi obstinati. 107. Filii Sata-
næ, Crudeles, superciliosi.
107. Eorum festa. 102. 103.
- Justum pro æquo. 72. —
- K. 102
- K** κεῖται. 148.
Κεῖμενται. 148.
Κεῖται. 347. —
- L. 102
- L** Aborem benedictio divina
persequitur. 190.
- Laborum compensator. 73.
- Λαίλαψ. 62. —
- Lætitiz exoptatæ. 136.
- Lætitiz prodromus. 136.
- Lancea

RERVM ET VERBORVM.

Lancea. 26.
Legis liber commendatur Sa-
phani 227.
Legisperiti. 229.
Leptosi. 233.
Leptosi oblatio. 57.
Lepræ spiritualis curam quomo-
doperagat Christus? 234.
Lex. 230.
Liberati spiritualiter quomodo
in DEI hominumque con-
spectu se debeant gerere. 67.
Locus nativitatis Jesu. 21.
Λιγὸν quid notet. 157.
Lucus acerbus. 131.
Lycæonũ nomen & impietas. 346
M.

MAgorum Ægypti cum Mo-
se dissidium. 105. qui
fuerint & quales. 106.
Majestas insignis. 296.
Μακροθύμιον. 273.
Manohæ uxoris oppositio. 330.
Maria mater Christi. 21. Bene-
dicta Mulierum. 23. Casta vir-
go. 23. desponsata viro. 23
Eam filius Jesus non matrem,
sed mulierem nominat. 23.
Ejus verecundia 322.
Materni affectus testimoniũ. 23.
Medicus infirmorũ Christus. 248
Mercatores Orientis 45.

mus in Urbem mysteriis for-
cundus est. 113. Adventus u-
tilitas. 114. Ejus testimonium
à Spiritu S. 153. solatium. 321.
Quomodo ad ipsum quæren-
dum excitandi sumus. 42.
Metamorphosis Christi. 297.
Ministri Ecclesiæ. 234. 368.
Ministorum Ecclesiæ Characte-
res. 17.
Ministorũ Ecclesiæ vocationem
quomodo Deus peraget. 303.
eorum persecutio, & in eos
atrox injuria, & ingratitude.
312.
Ministerium verbi prudentor
DEUS disponit. 73.
Μνησθῆναι. 377.
Mobilitas hominum. 28.
Modestia populi Hebræi erga
Regem Idumæum. 272.
Mororis tempore qualem se
DEUS exhibeat. 337.
Monito severa Lotho per An-
gelos facta 286.
Monumentum. 151.
Mors piorum. 169
Mortuorum resuscitatio. 243.
Mortuorum omnium remissio
in vitam. 243.
Moriæ montis descriptio. 111.
Moses, de ejus rigore nihil exti-

Mundus quid. 347. 348.

Mundi lusus cum Christo & ci-
dem addictis. 279.

Munera ferentis. 55.

Munus leprosi quale. 57.
N.

Nathan munificus & cura-
tus. 55.

Natura hominum ad errores
prona. 180.

Navigatio Salomonis Ophiriti-
ca. 187.

Nomen Jesu admirabile. 32. 3-
13. 38

Johannis. 352. 353.

Salomonis. 350. Simfonis. 30.

Zachariæ. 351.

Nominis impositio. 350.

Nomen magni æstimatum. 30.
Nomen. 229.

Nubecula instar volæ surgere
conspicua à famulo Elisæ latti-
tiz prodromus. 136.

O.

Obed inter gratulationes a-
micoꝝ natus. 22.

Oblatio leprosi quæ? 57.

Opinionis erroneæ Indoles. 316.

Opus tertiz dici à Mose deline-
tum. 202.

Orandum est in nomine Christi.
142.

Oratio memorabilis. 141.

Oriens. 42.

Ochoiel Salva-
tor. 4.

Ovis. 178.

Oves Christi quænam? 128.

P.

Anis. 87. 199.

Παῖς. 119. 138.

Partus Rachelis. 20.

Pascha quid & unde sic dictū. 101.

Pastor fidelis. 177.

Pauper. 2. 119. 138.

Pax Christi quænam. 122. 124.

Pectorale pontificum Hebræo-
rum. 251.

Perfidia, quam Michæ filius Jem-
læ expertus est. 276.

Περσπικέν. 12.

Perpicacitas. 40.

Petitio insolita. 50.

Petrus. 180. 199.

Penuria Hebræorum in desertis.
198.

Pharizæus. 218. unde dicti. 376.

Pincerna Ægyptius memor Jo-
sephi 376.

Piorū beatitudo post mortē. 169.

Pollicitationibus vanis non agitur.

Salvator. 242.

Pontificiorum infamia seipsoꝝ fla-
gellantium. 84.

Pontius Pilatus 281.

Præles Judææ 5.

Ejus religio & Crudelitas 82.

Προφύλαξι. 341.

Potestas politica non convenit
Sacerdotibus. 367.

Προφύλαξι. 2.

Preces insignes. 141.

Precum à Christianis fusarum
quantus.

RERVM ET VERBORVM

quantus sit valor. 143.
 Precibus incompotis & importunis quomodo sese Christus exhibeat. 52.
 Principatum affectantium infirmitas. 365.
 Providentia Salvatoris & Bonitas est profundissima. 128.
 Providentia divina in ortu Johannis Baptiste. 352.
 Providentia divina circa hominem quoad victum in Theatro naturæ ostenditur. 338.
 Prudentia Davidis in constituendo Magistro vinearum. 70. 71.
 Prudentia Ruthæ. 281.

R.

Rachabæ solers prudentia. 107.
 Rachel pariens. 20. vox quid notet?
 Raguel nuptias parat. 161.
 Rana quid designet. 193.
 Ratio celsipat tempore calamitatis & penuriæ. 200.
 Rebus sinistrè administratis quâ ratione erigendi simus. 209.
 Reconciliatio. 192.
 Regenerationis fructus. 162.
 Ejus formalitas. 164. Est commune unicum & maximè necessarium medium consequen-

Messias differat. 94?
 Resuscitatio mortuorum. 243.
 Rhomphæa. 26.
 Ruthæ prudentia. 181.

S.

Sacrificator Abel. 101.
 Sacrificia Deo offerenda. 195.
 Salomoni Jedidia nomen imponitur. 350. Hæres regni. 291.
 Ejus sententia quam in duas matres tulerat. 25. Simulata sævitia. 91. Navigatio Ophiri. 187. Devotio. 222.
 Salvator quis? 3.
 Samaritanus quis? 108.
 Samuel Saullem exosculatus. 11.
 Sanatio. 245.
 Saulis regis jejuniū singulare. 117.
 Scientia singularis Elisæ. 257.
 Seculo immerfis divina quæque sordent. 174.
 Semajah Ramathites Magister vinearum. 70. 71.
 Semejo David convivet. 182.
 Sepulchra Hebræorum quomodo fuerint extructa. 118.
 Sermo Christi quomodo crucis onere pressos suffulciat? 380.
 Signum eximium. 121.
 Simeon. 357.
 Senum speculum. 321.
 Simonis filii Eliezi filii Eliezi.

Sinus Abrahami quid notet. 168.

Sodoma. 286.

Solatium divinum. 119

Sors infida & mobilis Christia-
norum. 128.

Spes fallaces Ministrorum Eccle-
sia. 68.

Spiritus S. quale donum sit. 139.
Et spiritus veritatis 152. 153.

Status turbulentus. 60.

Stella Magorum qualis fuerit. 41.

Stupor primi seculi profundus 112.

Sunamitis foemina. 50.

Sunem ubi sita. 241.

Sustentatio sine victum mirabilis. 86.

Συνοδία quid? 46.

Syracides quis. 31.

T.

Temporalia æquo animo re-
linquenda. 289.

Testis verbi. 154.

Testimonium. 151. Affectus ma-
terni. 23. Spiritualiter libera-
torum quodnam? 58.

Thermutis Pharaonis filia. 301.

Tobiz senioris lætitia sub ad-
ventum filii. 10.

Topographia Bethabaræ. 17.

Bethlehemi. 21. Capernaumi.

242. Deserti Bethsaidæ. 199.

Endor. 218. Ephratæ. 10. Ga-

lilzæ inferioris. 301. Hieri-

chuntis. 246. Hierosolymæ.

311. Moriz montis 111. Sunemi

241.

ad Tribunal divinum vocati

quomodo nos geramus. 174.

U.

V Anitas multorum. 28.

Vastari. 98.

Verbum Evangelii. 157 189.

Verbum Dei sumitur pro volun-
tate Dei 88.

Verbum divinum Lux est. 43.

Verbum acceptum. 267.

Verecundia decet adolescenti-
am. 332.

Videre 41. 258.

Vinea Ecclesiaz. 72.

Vineam suam quomodo DEUS
colat. 73.

Virtus divina spondet perturba-
tis solatium. 119.

Visio acuta. 40. Impedita. 335.

Unde oriatur. 336. Insolita &
mirabilis. 330.

Visus mutatio quib? modis con-
tingat? 336.

Visum Jesus diversimodè reddi-
dit. 12.

Vita æterna bonum est gratui-
tum & gloriosum. 191.

Unverboffte koinpt offst. 119.

Volatilia Cœli. 137.

Votū in auspiciū recentia aū. 45.

Vox 16.

ἡ ἀρχὴ τοῦ κόσμου. 112.

Z.

Zachariz nominis notatio. 351

Zipora Æthiopissa cur dica-
tur. 371.

Zizania. 68.

F I N I S.